UPATANISHO KATI YA MUNGU NA MWANADAMU

[Eflyleaf]

UTAFITI

NDANI YA

MAANDIKO

"Njia ya Watu Wanao Haki ni kama Mwanga
Unaong'aa, Unaong'aa Zaidi na Zaidi
Hadi Siku ya Ukamilifu."

Mfululizo wa V

Upatanisho Kati ya Mungu na Mwanadamu

"Kuna Mungu mmoja, na Mwombezi mmoja kati ya Mungu na wanadamu, Mtu Kristo Yesu; Aliyetoa nafsi yake kuwa gharama ya ukombozi kwa wote, ili kushuhudiwa kwa wakati uliowekwa." "Nasi tunafurahi katika Mungu kwa njia ya Bwana wetu Yesu Kristo, ambaye kwa yeye sasa tumepokea upatanisho." ***1 Timotheo 2:5,6***; ***Warumi 5:11***

Kwa Mfalme wa Wafalme na Bwana wa Mabwana

KWA MASLAHI YA

WATAKATIFU WAKE WALIETWASHWA,

AKISUBIRI KUCHUKULIWA,

—NA—

"WOTE WANAOMTAJA BWANA KILA MAHALI," "NYUMBA

YA Imani,"

—NA—

UUMBE UNAOINGURUMIA, UKIWA KATIKA MAUMIVU YA KUZAA NA

UKISUBIRI UFUNUO WA WANA WA MUNGU,

KAZI HII IMEWAJIBIWA.

"Ili kuwafanya wote waone ushirika wa fumbo ambalo tangu mwanzo wa ulimwengu limefichwa katika Mungu." "Ambapo Yeye amejitoa kwa wingi kwa sisi kwa hekima yote na busara, akiwa ametuonyesha mafumbo ya mapenzi yake, sawasawa na mapenzi yake memu ambayo ameweka katika nafsi Yake; kwamba katika utawala wa utimilifu wa nyakati Yeye "ili kupatanisha vitu vyote katika mmoja, chini ya Kristo." ***Ef. 3:4,5,9; 1:8-10***

Imeandikwa mwaka 1899 na Mchungaji Russell

[Ei]

" " Upatanisho Kati ya Mungu na Mwanadamu" UTANGULIZI WA MWANDISHI

TOLEO LA KWANZA la Juzuu hii lilichapishwa mwaka wa 1899. Sasa liko mikononi mwa idadi kubwa ya watu wa Mungu katika lugha mbalimbali kote ulimwenguni. Barua nyingi zinatujulisha kuhusu msaada mkubwa uliopatikana kutoka kwa kurasa zake katika kufafanua Ukweli wa Kimungu—katika ufafanuzi wa Biblia. Wengine wamepata msaada maalum katika upande mmoja, wengine katika mwingine; na wengine katika nyanja zote. Sura yenye kichwa, "Asiyechafuliwa," inayohusu Bwana wetu kuchukua hali za kidunia alipozaliwa mtoto mchanga huko Betlehemu, imevutia umakini maalum, na imetangazwa na wengi kuwa inaangaza sana juu ya mada mbalimbali za Kimaandiko na kisayansi.

Kwa mfumo wa teolojia unaokiri udhaifu wake, na unaoomba na kutarajia mwongozo na nuru ya Kimungu hadi mwisho wa safari ya Kanisa, inaonekana ni jambo la kushangaza kwamba Juzuu hii, iliyoandikwa miaka 19 iliyopita, inahitaji marekebisho machache tu, ili iwe sambamba kikamilifu na fikra za hivi karibuni za wanafunzi wa Biblia kuhusu mafundisho ya Neno la Kimungu.

Mada kuu ya Juzuu hii ni Pesa ya Ukombozi. Inaonekana fundisho hili, ambalo ndilo chanzo cha mafundisho mengine yote yanayohusiana na wokovu wetu, limepotea kwa kiasi kikubwa, na kufunikwa, tangu mitume walipolala usingizi wa kifo hadi sasa. Wanafunzi wa Biblia wamegundua kuwa Ukombozi ndio ufunguo unaofungua Biblia nzima—unaoamua papo hapo kile kilicho Ukweli na kile kilicho kosa.

Haishangazi kwamba, kwa kuthamini mada hii na kuichunguza kwa makini sana, maoni yetu kuihusu yamekuwa yakizidi kuwa wazi. Kauli za Biblia kuhusu Fidia hazijabadilika kwa vyovyote vile, wala imani yetu nazo haijabadilika; lakini zina mwangaza zaidi; sisi

tunaelewa vyema zaidi. Tunaamini kwamba kauli za Biblia kuhusu mada hii hazina upungufu, na kwamba ni kwa sababu sisi si wakamilifu ndiyo maana maoni yetu yanaweza kupanuka tunapochunguza Maandiko na kuongozwa katika kuyaelewa kama ilivyoahidiwa, na Roho Mtakatifu. Hatupingi Mpango wa Kimungu wa ufunuo wa hatua kwa hatua, bali tunafurahi katika huo. Hatuna chochote cha kuomba msamaha. Ukombozi unatukabili mbele yetu kwa utukufu zaidi kadiri kila miale mipya ya Nuru ya Kimungu inavyong'aa.

Sasa tunaona kwamba Bwana wetu Yesu aliacha utukufu wa mbinguni ili atimize kazi ya ukombozi kwa Adamu na uzao wake. Tunaona kwamba mabadiliko yake ya asili kutoka kuwa roho na kuwa mwanadamu yalikuwa kwa lengo la kumwezesha kuwa Pesa ya Ukombozi—mwanadamu mkamilifu kwa ajili ya mwanadamu mkamilifu—Anti-lutron—bei inayolingana. Sasa tunaona kwamba Yesu alijitoa kuwa Dhamana kwa ajili ya wote wakati wa kutakaswa kwake akiwa na umri wa miaka thelathini katika Mto Yordani. Aliendelea kutoa Dhamana hiyo, yaani, kwa kuweka maisha yake, ambayo kwa wakati unaofaa yangekuwa Dhamana kwa Baba Adamu na uzao wake. Alimaliza kazi hii ya kuweka chini maisha Yake, kuyasalimisha, kuyatoa kafara, kuruhusu yachukuliwe kutoka Kwake, wakati Yeye msalabani alipopaza sauti: "Kimeisha!" Hakuna kitu kingine kilichoweza kuwekwa chini kuliko kile kilichowekwa hapo—Fidia, bei inayolingana, kwa ajili ya Baba Adamu. Lakini haikulipwa kama bei ya kulipia deni la Adamu, la sivyo Adamu na uzao wote wa wenye dhambi wangekabidhiwa kwa Yesu wakati huo. Bei hiyo iliwekwa tu mikononi mwa Haki ya Kimungu kama amana, kwa ajili ya yule aliyekufa, ili aweze kuitumia baadaye kwa mujibu wa Mpango wa Kimungu. Bwana wetu Yesu alifufuliwa kutoka kwa wafu akiwa kiumbe wa kiroho mwenye asili ya Uungu, kama zawadi kwa uaminifu na utii wake kwa Mungu katika kujitoa kwa kujitolea maisha yake ya duniani. "Yeye Mungu amemtukuza sana na kumpa jina lililo juu ya majina yote."

Yesu hakuweza kutumia chochote kutoka kwa bei ya Ukombozi wakati

bado duniani. Hakuweza hata kuwaweka wanafunzi wake katika ushirika na Baba. Hivyo alitangaza: "Ninaenda juu kwa Mungu wangu na kwa Mungu wenu, kwa Baba yangu na kwa Baba yenu." Pia alitangaza: "Kama mimi siende, Roho Mtakatifu hatakuja." Siku kumi baada ya Bwana wetu kupaa, wafuasi wake, wakiwa wamekutana kama alivyoelekeza katika chumba cha juu, walipokea baraka ya Pentekoste—ushuhuda kwamba walikuwa wamekubaliwa na Baba kupitia sifa za kafara ya Yesu. Yesu alikuwa ametumia kama *kuhesabiwa* sifa za Ukombozi alizokuwa ameweka mikononi mwa Baba; lakini hakuwapa wanafunzi wake. Haikuwa kwa ajili yao kama umiliki, bali kwa ajili ya ulimwengu—"Fidia kwa wote." Wanafunzi wote wa Yesu walikataa sehemu yao katika baraka za Fidia zinazokuja kwa ulimwengu wakati wa Kuja kwa Pili kwa Bwana wetu, ili wapate sehemu pamoja na Mkombozi katika baraka kubwa zaidi—heshima na kutokufa. Bei ya Ukombozi imekusudiwa kuwaletea Adamu na uzao wake maisha ya duniani na haki na heshima za kidunia ambazo zilipotea kwa Baba Adamu, alipokuwa mwenye kutotii na kuwa mwenye dhambi, hasara ambayo iliwapata wote wa familia yake, kizazi chote cha wanadamu. Wakati wa kutoa matokeo ya Ukombozi, yaani, Urejeshaji kwa Adamu na uzao wake, ni baada ya Kurudi kwa Bwana wetu mara ya Pili, ambapo Ataanzisha Ufalme Wake, ulioundwa kwa lengo hasa la kuwaleta tena watu waasi katika ushirika kamili na Baba na katika uzima wa milele
—wengi wote watakaotaka.

Wito wa Kanisa si kutoa bei ya ziada ya Ukombozi, wala kuongeza juu ya kile Yesu alichotoa; kwa maana chake kinatosha. Mwaliko wa Kanisa si kutoa bei ya ziada ya ukombozi, wala kuongeza juu ya ile ambayo Yesu alitoa; maana ile Yake inatosha. Wito wa Kanisa ni kuonyesha kwamba wana roho na tabia ileile ambayo Yesu alikuwa nayo, ya kutenda mapenzi ya Baba kwa gharama yoyote—hata kufikia kifo; na wale wanaoonyesha hivi wanaweza kupokelewa na Baba kama wanachama wa Ukuhani wa Kifalme, ambao Yesu ndiye Kichwa chake; kama darasa la Bibi Arusi, huku Yesu akiwa Mchumba wa Kimbingu mwenye utukufu. Inahitajika kwamba hawa warudi kwa Mungu chini ya Agano

kama alivyofanya Yesu, "Nikusanyeni watakatifu wangu kwangu, wale waliotia agano nami kwa dhabihu." ***Zaburi 50:5***

Hadi hawa waite, wachaguliwe, waonekane waaminifu na watukuzwe, wakati hauta-fika kwa Kristo na darasa lake la Bibi Arusi kuchukua udhibiti wa dunia kwa ajili ya kuinuliwa kwao; na si hadi wakati huo itakuwa sahihi kwa Mwokozi kuhamishia kwa Haki ya Kimungu sifa za kifo chake, ambazo aliweka mikononi mwa Baba kama amana alipokuwa akifa, kwa maneno: "Baba, mikononi mwako ninaweka roho yangu"—maisha yangu na haki zake zote. Wakati Dhamana hii itakapokuwa imekabidhiwa rasmi kwa Haki mwishoni mwa Enzi hii, haitakuwa tena *amana* kwa amri ya Mwokozi bali itakuwa imebadilishwa kwa ajili ya Adamu na uzao wake, ambao wote watahamishwa mara moja na Baba kwa Mwana, ili Ufalme Wake wa Miaka Elfu uanze na ukoo wote wa dunia uwekwe chini ya Mwokozi, ili aweze kuwainua kutoka katika hali za dhambi na kifo hadi yote yaliyopotea katika Adamu—hadi yote ambayo Yesu alikufa ili kuyarudisha kwa mwanadamu.

Lakini darasa la Kanisa, katika mchakato wa uteuzi kwa takriban karne kumi na tisa, halikuweza kuwa dhabihu zinazokubalika kwa Mungu kama alivyokuwa Mwokozi wao, Yesu, kwa sababu Yeye peke yake alikuwa mtakatifu, asiye na hatia, asiye na doa—sisi ni wasiokamilika, wenye dhambi, na Mungu hakubali dhabihu zisizokamilika, zenye dosari, na zenye dhambi. Basi, nini kingeweza kufanywa ili kutufanya dhabihu zinazokubalika na kuturuhusu kuunganishwa na Yesu katika ulimwengu wa roho? Jambo linalofaa lilifanyika—haki ya thawabu ya Yesu ilitolewa na Haki ya Kimungu kwa niaba ya wote watakaoingia katika Agano la Kujitolea, na ambao Yesu angekuwa Mwanasheria, au Mdhamini wao. Uhesabuaji huu wa sifa za kafara Yake kwa Kanisa na Yesu unaweza kufananishwa na rehani, au mzigo, juu ya kafara ya Ukombozi, ambao ungezuia kutumika kwake kwa ulimwengu hadi utumiaji wake kwa Kanisa utakapokamilika.

[Ev]

Agano la Kanisa ni kutoa dhabihu maisha yao yote ya kidunia na haki zao, ili wawe viumbe vipya katika Kristo na warithi-wenza naye katika ulimwengu wa roho.

Ni kwa msingi wa kuhesabiwa huku kwa baraka zetu zijazo za Ufufuo, na utakatifu wetu binafsi kwa Bwana, kwamba Mwokozi wetu, akitenda kama Kuhani wetu Mkuu na Mwanasheria, alituingiza katika uhusiano huo na Mpango wa Baba ambao uliruhusu kupokea kuzaliwa kwa Roho Mtakatifu, na kuacha kuwa wa familia ya kibinadamu na kuwa wanachama wa familia ya kiroho, ambayo Yesu ndiye Kichwa chake. Kwa hiyo, Kanisa lote linawashirika Yesu katika kazi ya kujitolea, kwa vile tunajitoa kwa Bwana na Yeye, kama Kuhani Mkuu wa Mungu, anatuwasilisha kama sehemu ya dhabihu Yake mwenyewe. Hivyo basi, tunajaza yale yaliyobaki ya mateso ya Kristo. Hivyo tunateseka pamoja Naye ili nasi pia tutawale pamoja Naye. Sifa za Kristo, zilizowekwa amana mikononi mwa Haki alipokufa, na kuwekwa rehani kwa ajili ya Kanisa, hazitaachiliwa kutoka rehani hiyo na kuwa tayari kutumika kikamilifu katika kununua Adamu na uzao wake chini ya masharti ya Agano Jipya, hadi wote waliozaliwa kwa roho watakapopita katika kifo.

Kama tungekuwa tunaandika Toleo hili tena, tungefanya tofauti ndogo sana za kiisharao hapa na pale, zikikubaliana na kile tulichowasilisha hapa. Tunaomba wasomaji wetu wawe na hili akilini. Tofauti hizo si za aina itakayoturuhusu kusema kwamba maelezo katika kitabu hiki ni yasiyo sahihi—bali si kamili na si wazi kama yalivyoweza kuwa kama uandishi ungefanywa sasa.

Kwa maoni ya hivi karibuni kuhusu Agano Jipya, tunaomba wasomaji wapya wazingatie utangulizi wa mwandishi katika "Studies," Juzuu la VI.

Mtumishi wenu katika
Bwana, Charles T.
Russell

Brooklyn, N.Y.,
Oktoba 1, 1916

YALIYOMO FUNZO

I

UKWELI NA FALSAFA

Iko Msingi wa Mafundisho ya Kikristo kwa Mtazamo wa Biblia—Mitazamo Mitatu ya Mada Hii—Mtazamo "Sawa na Mafundisho Rasmi," Mtazamo "Usioendana na Mafundisho Rasmi"; Mtazamo wa Biblia, unaounganisha na kuoanisha yote mawili—Nadharia ya Mabadiliko ya Viumbe Inapingana na Ukweli Kuhusu Mada Hii—Upatanisho wa Haki ya Kimungu Umetimizwa—Upatanisho wa Kanisa Unaendelea—Upatanisho wa Dunia Ujio—Matokeo Makuu ya Mwisho Wakati Kiti cha Enzi cha Upatanisho na Ufalme Vitakapotanguliwa.....15

UCHUNGUZI WA PILI

MWANDISHI WA UFAFANUZI

Mwenyezi Mungu, Yehova—Mwokozi wa Watu Wenye Dhambi, Kupitia Kristo—"Mwana-Kondoo Anastahili"—"Yeye Aliyejitegemea"—Nimekuwapo—Tamaduni ya Uongo—Iliyotokana na Ulaghai—Umoja wa Baba na Mwana Ulioonyeshwa Kimaandiko—Matumizi ya Neno Jeho-hava na Cheo cha Bwana Kimaandiko—Neno Mungu katika Agano la Kale—Katika Agano Jipya—Ushuhuda wa Biblia Unaopatana—Aliyeniona Amemwona Baba"—Hakuchukulia kuwa ni Uizi kuwa Sawa—"Kwetu sisi kuna Mungu mmoja, Baba, na Bwana mmoja, Yesu Kristo."....33

SOMO LA TATU

MPATANISHI WA UFAFANUZI MTOTO WA PEKEE ALIYEZALIWA

"Yeye ni Nani?"—Logos, Mungu—Mzaliwa wa Kwanza wa Yehova—Ushuhuda wa Biblia—"Yeye Aliyekuwa Tajiri"—"Kabla ya Abrahamu Niko Mimi"—"Wa Kwanza na wa Mwisho"—"Yehova Alinipata Mimi Hapo Mwanzo"—Logos Aliyefanywa Mwili—sio Kuumbwa Mwili—Aliinyenyekeza—"Yeye Aliyekuwa Tajiri kwa ajili yetu Akawa Masikini"—Hakuna Unafiki katika Ushuhuda huu—Matendo ya Bwana wetu si ya Udanganyifu—Mtakatifu, Asiye na Hatia, Asiyetu-chushwa Amehujika na Watu Wanao-tenda Maovu.....83

MPATANISHI WA KRISTO MSAFI

Maandiko Yanayoonekana Kinyume Yanaletwa Pamoja—Mafundisho ya Kanisa Katoliki la Roma Kuhusu Kutwaa kwa Mariamu Kusiko na Dhambi Hayana Msimamo—Kuzaliwa kwa Yesu Akiwa Mbali na Watu Wanao Dhambi Ni Muhimu kwa Mpango wa Kimungu—Vinginevyo Hakuna Ukombozi Unaowezekana—Hitimisho za Hivi Karibuni za Sayansi Kuhusu Muungano wa Uhai na Protoplasm—Logos Aliyefanywa Mwili—Alizaliwa na Mwanamke Hata Hivyo Hakuchafuka—Jinsi Mama Asiye Kamili Aliweza na Kumpa Uzazi Yule Asiyechafuka—Kanuni Hii Iliyofanya Kazi katika Sifa Nyingine za Mpango wa Kimungu, kama Ilivyoshuhudiwa na Maandiko 97

UTAFITI V
MWENYE KATI WA UFAFANUZI
"ALIFANYWA SAWA NA WADULAKE" NA
"AKAGUSWA NA HISIA
YA UDHAIFA WETU"

Nani "Ndugu Zake"—Ufanano Ulikuwa Upana Gani—Jinsi alivyojaribiwa katika Nyanja Zote, Kama Sisi Tunavyojaribiwa, Hata hivyo Bila Dhambi—Majaribu ya Jangwani—Ufanano Wake na Yetu—Baadhi ya hayo yangeweza "Kupotosha, Ikiwezekana, Hata Waliochaguliwa Wenyewe"—Kwa Maana Gani Bwana wetu Alikamilishwa kwa Mateso—Ingawa alikuwa Mwana, Bado Alijifunza Utii—Jinsi alivyofanywa kwa mfano wa mwili wenye dhambi—Hata hivyo Bila Dhambi—"Yeye mwenyewe alichukua udhaifu wetu"—Jinsi alivyoguswa. 107

SOMO LA SITA
MPATANISHI WA UFUTAJI DHAMBI,
MWANA WA DAUDI NA BWANA WA DAUDI

Jinsi Mwana wa Daudi—Nasaba ya Yusufu Kupitia Suleimani—Nasaba ya Mariamu Kupitia Nathi—Kudunisha Aliye Juu, Kuinua Aliye Chini—Chanzo cha Haki ya Kristo Kuwa Bwana wa Daudi—Jinsi Alivyokuwa Mzizi na Tawi la Daudi—Maana ya Cheo Chake, "Baba wa Milele"—Jinsi Kilivyohakikishwa na Jinsi Kinavyoweza Kutumika—Nani ni Watoto wa Kristo—Kanisa ni "Ndugu" Zake—Watoto wa Mungu na Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo 129

UTAFITI
WA VII
MWENDEZAKATIWA UPATILIAJI "MWANA
WA MILKI"
Kile Jina Hili Linachomaanisha Sio—Kile Linachomaanisha—Heshima Zake Hazina Ubishi, Hazidaiwi na Mwingine Yeyote—Mwana wa Mtu Kama Anavyoona Ulimwengu—Mtazamo wa Pilato, Mtazamo wa Rousseau, Mtazamo wa Napoleon—Umuhimu wa Kauli, "Hakuna Nzuri Kwake Tukamtamani"; na "Suratu Yake Imeharibika Sana"—Mkuu Kati ya Elfu Kumi"—"Ndio, Yeye ni Mvuto Kamilifu." 149

SOMO LA VIII
MWELEKEO WA UFAFANUZI ROHO
MTAKATIFU WA MUNGU
Kazi ya Roho Mtakatifu—Sasa na katika Milenia—Majina Mbalimbali ya Kufafanua ya Roho Mtakatifu, "Roho ya Upendo," "Roho ya Ukweli," n.k.—Kinyume chake, Roho Isiyo Takatifu, "Roho ya Kosa," "Roho ya Hofu," n.k.—Kutumika kwa Vipangilishi vya Nafsi—Umuhimu wa Neno Roho—"Mungu ni Roho"—"Roho Mtakatifu Hakuwa Ametolewa Bado"—Zawadi za Roho—Nguvu ya Kubadilisha ya Roho Mtakatifu—Roho kwa Kipimo na Bila Kipimo
—"Roho wa Ulimwengu," Mpinga Kristo—Vita Kati ya Hii na Roho Mtakatifu—Mapambano ya Kiroho Nje na Ndani ya Watakatifu—Roho Anayetamani Wivu—Kufundishwa na Roho—Parakleto, Mfariji—Atakuongoza Katika Ukweli Wote na Katika Upatanisho Kamili—Usimamizi wa Roho Hata Hivyo Tangu Zawadi za Miujiza Zilipokoma 163

MASOMO IX
UBATIZO, USHUDI NA MUHURI WA
ROHO YA UPATANO
Ubafutizo wa Roho, Mmoja Pekee—wenye Sehemu Tatu—Umuhimu wa Ubafutizo Huu—"Funguo za Ufalme wa Mbinguni"—Ubafutizo Mwingine wa Roho Ulioahidiwa "Kwa Watu Wote"—Umuhimu Wake—Maombi ya Roho—Ushuhuda wa Roho—Umuhimu Wake
—Hakuna Amani na Mungu Bila Hiyo—Wachache Wajua Iwapo Wana Iyo au La—"Ni Jambo Ninachotamani Kulijua"—Jinsi ya Kutambua Ushuhuda wa Roho—Tofauti za Usimamizi—Ushuhuda wa Roho—"Kutakaswa na Roho"—Kujazwa na Roho"—Mhuri wa Roho—"Ahadi" Inayothibitishwa Nayo—Hadi Siku ya Ukombozi—Mwisho wa Juu Zaidi wa Kutafutwa—na Kudumishwa.....209

UTAFITI X

ROHO YA AKILI TIMAMU

Roho ya Mungu katika Watu Wake Hutupa Roho ya Hofu—Kizazi Kizima cha Wanadamu Kiko na Usonji wa Akili na Mwili—Maana Ambayo Roho Mtakatifu ni Roho ya Akili Timamu—Matendo Yanayozalisha Matokeo Haya—Ushuhuda wa Roho ya Akili Timamu. 249

SOMO LA XI

ROHO MTAKATIFU WA UPATANO: HOJA ZA DHANIWA ZINAZOCHUNGUZWA

Maandiko Yanayoonekana Kupingana Yamechunguzwa—Mwokozeni Roho—Msihuzunishe Roho Mtakatifu—Roho ya Ukweli—Mfariji—Kujazwa na Roho Mtakatifu—Kumwambia Uongo Roho Mtakatifu —Kujaribu Roho ya Bwana—Kutenda Dhambi Dhidi ya Roho Mtakatifu —"Roho Alisema"—"Ikaonekana Vizuri kwa Roho Mtakatifu"—Iliyopigwa Marufuku na Roho Mtakatifu"—"Roho Mtakatifu Hushuhudia"—"Roho Mtakatifu Amewafanya Mwenyiusimamizi"—Roho Mtakatifu Mwalimu—"Mafuta Kutoka kwa Mtakatifu"—Roho Hufanya Maombezi kwa Mlio—Jinsi Roho Hupinga Ulimwengu—"Hivi Mnajua Roho wa Mungu" kutoka kwa "Roho wa Mpinga Kristo." 263

SOMO LA XII

MADA YA UFAFANUZI—MWANADAMU

Mwanadamu ni nini?—Jibu la "Orthodox"—Jibu la Kisayansi—Jibu la Biblia—Mwili wa Mwanadamu—Roho ya Mwanadamu—Nafsi ya Kibinadamu—Mkanganyiko Kutokana na Tafsiri Isiyo Sahihi—Ueneaji wa Nafsi—Ni nini "Sheol," "Hades," ambako Nafsi Zote Huenda, katika Kipindi cha Kati ya Kifo na Ufufuo?—Matamko ya Maandiko Kwa Kila Moja Yamezingatiwa. 301

UCHUNGUZI WA KUMI NA TATU

MATUMAINI YA UZIMA WA MILELE NA USIOFANIWA YALIYOHAKIKISHWA KWA UPATILIZI DHAMANA

Matumaini Makali ya Uumbaji Unao Keta—Si Vithibitisho—Ahadi na Matokeo ya Upatanisho, kama Vithibitisho —Tofauti na Utofauti—Je, Nafsi ya Mwanadamu ni Isiyokufa, au ina Tumaini la Kuwa Isiyokufa?—Je, Malaika ni Wasiyokufa?—Je, Shetani ni Asiyekufa?—Maisha na Usiyokufa Vilivyofunuliwa Kupitia Injili—Maneno ya Kigiriki Yaliyotafsiriwa Kama Isiyokufa na Usiyokufa katika Maandiko—Ambapo Tumaini la Kanisa na Tumaini la Ulimwengu Uliokolewa Yanatofautiana 383

UTAFITI XIV

UMUHIMU WA UFAFANUZI—LAANA

"Laana" ni uovu wa sasa, si ule wa baadaye—Wapi na kwa nini maangamizi yaliwapata wote—Lini "Hasira" hii ya Mungu dhidi ya dhambi itakoma—"Kutoroka" sasa na katika siku zijazo—Kupatanisha ni lazima, kwa sababu ya mpango uliochukuliwa na Mungu—Mwanadamu ni mfano kwa malaika na kwa viumbe watakaoundwa baadaye.....405

MASOMO XV

"FIDIA KWA WOTE"

MSINGI PEKEE WA UPATANO

Upatanisho Hawezi Kutokea Bila Fidia—Imethibitishwa lakini si kwa Kulazimishwa—Kuwa Mkombozi Kulikuwa ni Fadhili—Umuhimu wa Fidia na Ukombozi—Ni Fidia Gani Iliyalipwa kwa ajili ya Mwanadamu?—Hesabu ya Haki kwa Imani Hivyo Imethibitishwa—"Ninyi Mmenunuliwa kwa Bei"—Na Nani?—Kutoka kwa Nani?—Kwa Kusudi Gani?—Jinsi Upendo ulivyoshirikiana na Haki—"Fidia kwa Wote" haikurejeshwa—Haki za Ubinamu za Adamu wa Kwanza Zilinunuliwa na Adamu wa Pili—Fidia si Msamaha—Kifo cha Mwanadamu si Fidia—Mawazo Potofu ya Nadharia za Uumailimwengu—Haki haikushurutishwa na Fidia—Jina Peke Yake—Mbinu ya Mpatanishi Iliyotabiriwa katika Musa—Fidia, Ubadilishaji—Je, Ilikuwa Mpango Tofauti wa Ukombozi wa Kifalme wa Kwao wa Kila Mtu? 421

MASOMO XVI

UTUMISHI WA UPATANO AU UPATISHWAJI

Huduma Hii Imedhaminiwa kwa Ukuhani wa Kifalme—Kupakwa Mafuta Kuhubiri Upatanisho—Kwa Nini Habari Njema Haithaminiwi—Matokeo ya Huduma Hii—Mateso na Utukufu—Jinsi Inavyojaribu Uaminifu—Ni Wale Watu Waliyo Waminifu Pekee Wanaoweza Kushiriki Kazi ya Upatanisho ya Baadaye.....487

[E15]

UKWELI NA FALSAFA YA UTAFITI WA KUSAMEHEWA DHAMBI KATIKA MAFUNDISHO YA KRISTO I

Iko Msingi wa Nia ya Kikristo Kwa Mtazamo wa Biblia—Mitazamo Mitatu ya Mada Hii—Mtazamo "Sawa na Nia," Mtazamo "Usiofaa"; Mtazamo wa Biblia, Unaounganisha na Kuweka Mawili Hayo kwa Mpatanisho—Nadharia ya Mabadiliko ya Kina (Evolution) Inapingana na Ukweli Kuhusu Mada Hii
—Upatanisho wa Haki ya Kimungu Umekamilika—Upatanisho wa Kanisa Unaendelea—Upatanisho wa Ulimwengu wa Baadaye—Matokeo Makuu ya Mwisho Wakati Kiti cha Enzi cha Upatanishi na Ufalme Vitakapotanguliwa.

Nafundisho la Upatanisho liko kwenye msingi mkuu wa dini ya Kikristo. Kwa kuwa hivyo lina nafasi muhimu zaidi katika teolojia, uelewa wazi wa somo hili ni muhimu sana, na hili linakubaliwa kwa ujumla miongoni mwa watu Wakristo. Hata hivyo, Upatanisho, ingawa unaaminika, haueleweki sana; mawazo na nadharia mbalimbali kuhusu huo hayahusiani na pia hayana ufafanuzi; na imani inayojengwa juu ya mitazamo hii isiyohusiana na isiyo na ufafanuzi ya fundisho la msingi lazima, kwa lazima, iwe isiyotulia, dhaifu na isiyo na ufafanuzi kwa kadiri ileile. Kinyume chake, ikiwa somo hili muhimu litaonekana wazi, katika utukufu wote wa umuhimu uliotolewa kwalo katika Neno la Mungu, kama msingi wa mpango wa kimungu wa wokovu, sio tu kwamba litaimarisha imani kwa uthabiti, likiizama na kuishikilia juu ya misingi sahihi, bali pia litatumika kama mwongozo katika kutofautisha kati ya ukweli na makosa kuhusiana na undani wote wa imani. Wakati

[E16]
Msingi umewekwa vizuri na unaonekana wazi, na kila kipengele cha imani kilichojengwa juu yake kimewekwa sawasawa kabisa na msingi huo, basi muundo mzima wa juu wa imani utakuwa mkamilifu. Kama tutakavyoonyesha baadaye, kila fundisho na nadharia vinaweza kupimwa kwa jiwe hili la msingi, na sehemu yake ya dhahabu au ya uchafu itabainika haraka.

Kuna maoni mawili makuu kuhusu Upatanisho:

(1) Kinachojulikana kama mtazamo wa Kiorthodoksi, yaani, kwamba mwanadamu, kama mkiuka wa sheria ya kimungu, alikuja chini ya hukumu ya kimungu—"chini ya ghadhabu"; na kwamba Mungu, ingawa alizuiliwa na Haki kumwachilia mkosaji huru, ameweka ukombozi wa haki kwa ajili yake, na hivyo kuweka msamaha wa dhambi zake, kupitia dhabihu ya Kristo. Kazi hii yote ya kukidhi madai ya Haki na kumfanya mwenye dhambi apendeke kwa Mungu, huitwa kazi ya Upatanisho.

(2) *Kin*achojulikana kama mtazamo usio wa kawaida wa Upatanisho (ambao wakati mmoja uliwakilishwa hasa na Waunitarian na Wauniversalist, lakini ambao hivi karibuni umekuwa ukienea kwa kasi na kwa jumla katika kila kona ya Ukristo), unakaribia mada hii kutoka upande wa kinyume: unadhania kuwa hakuna hitaji lolote kwa upande wa haki ya kimungu la dhabihu kwa ajili ya kosa la mwenye dhambi; Hivyo basi, mtazamo huu kwa ujumla huitwa Upatanisho, na unaeleweka kumaanisha maelewano na haki bila kujali njia ambazo wanadamu wanaweza kupelekwa katika hali hii: upatanisho wa dhambi ukizingatiwa kutoka kwa mtazamo wa msamaha wa dhambi bila kulipia gharama. Hivyo basi, mtazamo huu kwa ujumla huitwa *Upatanisho*, na unaeleweka kumaanisha maelewano na haki bila kujali njia ambazo wanadamu wanaweza kupelekwa katika hali hii: upatanisho wa dhambi ukizingatiwa kutoka kwa mtazamo wa msamaha unaotolewa na mwenye dhambi mwenyewe, au vinginevyo kama msamaha usio na masharti kutoka kwa Mungu. Kutoka kwa mtazamo huu Bwana wetu Yesu na wote

wafuasi wake wana sehemu katika upatanisho, kwa maana kwamba wamefundisha na kuhimiza wanadamu waache dhambi na watafute haki, na si kwa maana ya dhabihu ya dhambi au fidia.

(3) Mtazamo tunaoukataa kuwa ndio wa Kimaandiko, lakini ambao umepuuzwa sana na wanatheolojia, unajumuisha na kuchanganya mitazamo yote miwili iliyotangulia. Nadharia ya Biblia kuhusu Upatanisho, kama tutakavyojaribu kuonyesha, inafundisha waziwazi:

(a) Kwamba mwanadamu aliumbwa mkamilifu, kwa sura ya Mungu, lakini akaanguka kutoka hapo, kwa kuasi kwa makusudi, na akawa chini ya hukumu ya ghadhabu, "laana," na hivyo kizazi chote kikawa "watoto wa ghadhabu." ***Efe. 2:3***

(b) Ingawa Mungu kwa haki alitekeleza hukumu ya sheria yake, yaani kifo, dhidi ya kiumbe wake mcaasi, na hiyo bila huruma, kwa zaidi ya miaka elfu nne, hata hivyo, pamoja na haki na uaminifu huu kwa kanuni za haki, kulichanganyikwa roho ya upendo na huruma, ambayo iliandaa mpango wa mwisho wa mbadala au mpango wa wokovu, ambao kwa njia yake Mungu angeweza bado kuwa mwenye haki na kutekeleza sheria zake za haki dhidi ya wenye dhambi, na bado awe mwenye kuwahesabia haki wote wanaoamini katika Yesu. (***Warumi 3:26***) Kupitia mpango huu wote waliotwa hukumu wangeweza kuachiliwa kutoka kwa hukumu hiyo bila kukiuka Haki kwa njia yoyote, na kwa maonyesho ya upendo, hekima na nguvu za kimungu ambayo yangeheshimu Mwenyezi, na kuwa baraka kwa viumbe vyake vyote, wanadamu na malaika
—kwa kuwadhihirishia wote, kwa ukamilifu zaidi kuliko ilivyowahi kuonekana, hekima na neema tele za Mungu zilizotofautiana. ***Efe. 3:10*** *Diaglott*

(c) Ilikuwa katika utekelezaji wa mpango huu wa Kufidia sheria ya kimungu kwa ukiukaji wake uliofanywa na baba Adamu, ambapo Mkombozi wetu mpendwa alikufa, "mkombozi kwa ajili ya wote, atakayeshuhudiwa kwa wakati wake," ***1 Tim. 2:6***

(d) Lakini dhabihu ya dhambi haikamilishi kazi ya Upatanisho, isipokuwa tu kwa kadiri ya kulipwa kwa madai ya Haki. Kwa nguvu ya fidia iliyotolewa kwa Haki, uhamisho kamili wa hesabu ya mwanadamu hufanyika, na yake

[E18]
kesi, deni lake, n.k., huhamishwa kikamilifu kwenye hesabu ya Bwana Yesu Kristo, ambaye anampa Haki kuridhika kikamilifu kwa madai yake dhidi ya Adamu, na uzao wake. Hivyo basi Yesu, kwa sababu ya "ununuzi" huu kwa damu yake ya thamani, sasa kwa matokeo hayo ndiye mmiliki, bwana, "Bwana wa yote." ***Rum. 14:9***

(e) Lengo moja katika mpangilio huu kwa ajili ya Adamu na uzao wake lilikuwa kufutwa kwa *hukumu* yao *ya kifo*, ambayo, maadamu ilikuwa bado ipo, ilimzuia Upendo kufanya jitihada zozote za kuokoa waliotwa hukumu, ambao fursa zao za maisha ya baadaye chini ya hali yoyote zilifutwa kabisa—zikaharibiwa.

(f) Lengo jingine lilikuwa kuweka uzao ulioanguka nje ya ufikiaji wa Haki ya kimungu, na chini ya usimamizi maalum wa Yesu, ambaye kama mwakilishi wa mpango wa Baba anapendekeza sio tu kuridhisha madai ya Haki, bali pia anachukua jukumu la kufundisha, kusahihisha na kurejesha wengi wa uzao ulioanguka watakaoonyesha nia yao ya kuwa na maelewano na Haki. Hawa hatimaye atawaweka mikononi mwa Haki ya sheria ya kimungu, lakini wakiwa wamefanywa wakamilifu kiasi cha kuweza kustahimili mahitaji yake kamili.

(g) Ingawa hapo awali kizuizi pekee kati ya Mungu na mwanadamu kilikuwa ni *hukumu* ya kimungu, sasa, baada ya miaka elfu sita ya kuanguka, kudorora na kutengwa na Mungu kupitia matendo maovu—na kwa sababu ya ujinga, dhana za kishirikina, na hila za Adui—na kwa sababu tabia na mpango wa kimungu vimewasilishwa vibaya kwa wanadamu, tunagundua kuwa ujumbe wa neema na msamaha hauzingatiwi. Ingawa Mungu anatangaza kwa ukarimu, tangu fidia ilipokubaliwa, kwamba sasa yuko tayari kuwakaribisha wenye dhambi tena katika muafaka naye na katika uzima wa milele, kupitia sifa za dhabihu ya Kristo, hata hivyo wengi wa wanadamu ni wavivu kuamini habari njema, na vivyo hivyo ni wavivu kukubali masharti yao. Wengine wamepoteshwa sana na hila za Shetani, ambazo kwa hizo amedanganya mataifa yote (***Ufunuo 20:3***), hata hawaamini kwamba kuna Mungu; wengine wamemwamini kama adui mkuu na mwenye nguvu, asiye na upendo wala huruma, aliye tayari na mwenye hamu ya kutesha

kuwaadhibu wao milele yote; wengine wamechanganyikiwa na vurugu za ripoti zinazokinzana zilizowafikia, kuhusu tabia ya kimungu, na hawajui la kuamini; na, wakitafuta kumkaribia Mungu, wanazuiliwa na hofu zao na ujinga wao. Kwa hivyo, kwa kweli, idadi ya wale ambao bado wamejitumia fursa ya kumkaribia Mungu kupitia Kristo ni ndogo kiasi—"kundi dogo."

(h) Hata hivyo, dhabihu ya dhambi haikuwa kwa ajili ya wachache, bali kwa "wengi," "kwa viumbe vyote." Na ni sehemu ya mpango wa kimungu kwamba yeye aliyefidia wote kwa damu yake ya thamani hatimaye atawafahamisha wanadamu wote, "kila kiumbe," habari njema ya haki yao chini ya neema ya kimungu, ya kurudi katika upatanisho na Muumba wao.

(i) Hadi sasa ni Kanisa pekee limenufaika na Upatanisho, isipokuwa kwa njia isiyo ya moja kwa moja; lakini mafundisho ya Maandiko ni kwamba Kanisa hili litaunda Ufalme wa ukuhani, au "ukuhani wa kifalme," huku Kristo akiwa Kuhani Mkuu wa Kifalme, na kwamba wakati wa enzi ya Miaka Elfu, darasa hili la Ufalme wa Kimbingu, uhudumu huu wa kifalme, utatimiza kikamilifu na kabisa kwa ajili ya wanadamu kazi ya kuondoa upofu ambao Shetani na makosa na udhalilishaji uliwaletea, na utawarudisha katika upatanisho kamili na Mungu yeyote atakayependa, kutoka katika familia zote za dunia.

(j) Kulingana na hili ni kauli ya Mtume kwamba sisi, waumini, Kanisa, *tumepokea* Upatanisho. Upatanisho ulifanyika, kwa upande wa Mungu, karne kumi na nane zilizopita, na ulikuwa kwa ajili ya wote; lakini ni waumini pekee walioupokea kwa maana ya kukubali fursa ambayo neema ya Mungu imewapatia—na wanadamu wengine wamepofushwa macho. "Mungu wa dunia hii amepofusha akili za wasioamini, ili nuru ya injili ya utukufu wa Kristo, ambaye ni mfano wa Mungu, isiwaka kwao." ***2 Wakorintho 4:4***

(k) Kwa muafaka na wazo hili pia ni kauli ya

[E20]
Maandiko, kwamba kazi ya kwanza ya Kristo kuhusiana na utawala wake wa Miaka Elfu, itakuwa ni kufunga, au kuzuia, Satan, kwamba hatazidanganya mataifa tena kwa miaka elfu moja (***Ufunuo 20:3***), pia kauli nyingi za manabii, zinazoashiria kwamba wakati Ufalme wa Mungu utakapowekwa imara duniani, maarifa ya Bwana yataijaza dunia nzima, kama majiavyo vilevile vilivyo funika vilindi vikuu, na hakuna atakayehitaji kumwambia jirani yake, "Mjue Bwana" (***Ebr. 8:11***), pia ombi la Sala ya Bwana, "Ufalme wako uje, mapenzi yako yafanyike duniani"—kwa sababu hii inaashiria kile Mtume anachokitangaza waziwazi, kwamba Mungu anataka watu wote waokolewe na *kupata kumjua kweli*. ***1 Tim. 2:4***

(l) Upatanisho, katika nyanja zake zote mbili—kuridhisha Haki, na kurejesha katika muafaka au upatanisho na Mungu viumbe wake wengi ambao, wakiwa chini ya nuru na maarifa kamili, watatumia fursa na haki za Agano Jipya—utakamilika mwishoni mwa Enzi ya Milenia, wakati wote watakao kikatili na kwa makusudi kukataa neema ya kimungu, iliyotolewa kupitia Kristo, "watatowekwa katikati ya watu," kwa "angamizo la milele kutokana na uwepo wa Bwana, na kutokana na utukufu wa nguvu zake"—kwa angamizo ambalo hakutakuwa na tumaini la kupona kwa ufufuo wa baadaye. ***Matendo 3:23***; ***2 Wathes. 1:9***

(m) Ndipo kazi kuu ya Upatanisho itakapokamilika, na vitu vyote mbinguni na duniani vitapatikana vikiwa na upatanifu na Mungu, vikitamsifu kwa ukarimu wake wote na neema zake kupitia Kristo; na hakutakuwa tena na kufa wala kuomboleza, wala maumivu hayatakuwapo tena, kwa sababu mambo ya zamani yataisha—kama matokeo ya kazi ya Upatanisho, iliyoanzishwa kwa upatanisho wa Haki kupitia kafara ya Mkombozi wetu, na kukamilishwa kwa upatanisho kamili wa wote watakaopatikana wamestahili uzima wa milele.

Licha ya jinsi neno Atonement linavyoweza kuangaliwa, ni lazima ikubaliwe kwamba matumizi yake yoyote, kati ya Mungu na mwanadamu, yanadokeza

[E21]
ugumu, tofauti, upinzani, uliopo kati ya Muumba na kiumbe—la sivyo wangekuwa wa umoja, na kusingekuwa na haja ya kazi ya upatanisho, kwa mtazamo wowote. Na hapa hasa tunaona mzozo mkuu uliopo kati ya Biblia na mafundisho ya kisasa ya Mabadiliko ya Viumbe, ambayo, hasa katika miaka thelathini iliyopita, yamekuwa yakipenya katika imani ya watu wa Kikristo wa madhehebu yote, na ambayo yanaonekana wazi zaidi katika shule za teolojia na katika mahubiri makuu ya Ulimwengu wa Kikristo.

Nadharia ya Mabadiliko ya Viumbe inakanusha kuanguka kwa mwanadamu; inakanusha kwamba aliwahi kuwa katika sura na mfano wa Mungu; inakanusha kwamba aliwahi kuwa katika hali inayofaa kushtakiwa mbele ya haki isiyo na upendeleo; inakanusha kwamba aliwahi kutenda dhambi katika kesi kama hiyo, na kwamba aliwahi kuhukumiwa kifo. Inadai kwamba kifo, badala ya kuwa adhabu, ni hatua nyingine tu katika mchakato wa mageuzi; inashikilia kwamba mwanadamu, badala ya kuanguka kutoka katika sura na mfano wa Mungu katika dhambi na kudorora, amekuwa akipanda kutoka katika hali ya tumbili hadi katika sura na mfano wa Mungu zaidi na zaidi. Hatua zinazofuata za kimantiki za nadharia hii bila shaka zitakuwa, kupinga kwamba kunaweza kuwa na haki yoyote kwa upande wa Mungu katika kumhukumu mwanadamu kwa kupanda kutoka hali ya chini kwenda juu, na kupinga, kwa hivyo, kwamba Haki inaweza kukubali dhabihu ya dhambi kwa ajili ya mwanadamu, wakati hakukuwa na dhambi kwa upande wa mwanadamu inayohitaji dhabihu kama hiyo. Kwa mwendelezo wa wazo hili, inadai kwamba Kristo hakuwa dhabihu ya dhambi, wala dhabihu kwa ajili ya dhambi—isipokuwa kwa maana ileile, wangesema, kwamba mzalendo yeyote anaweza kuwa dhabihu kwa ajili ya nchi yake; yaani, kwamba aliweka chini maisha yake katika kusaidia kuinua jamii mbele kuelekea katika uhuru na haki zaidi.

Lakini tunagundua kwamba Neno la Mungu linapingana kabisa na nadharia hii yote, kiasi kwamba hakuna upatanisho unaowezekana kati ya mafundisho ya Maandiko na mafundisho ya Mabadiliko—sayansi inayoitwa potofu. Mtu yeyote anayeamini katika nadharia ya Mabadiliko, kwa kiwango hicho haamini nadharia ya Maandiko; na bado tunapata idadi kubwa sana ya Wakristo

[E22]
watu wakijihangaisha bure na kujaribu kupatanisha mafundisho haya yanayokinzana. Kadiri wanavyoshikilia nadharia ya Mabadiliko, ndivyo wanavyotoka kwenye msingi pekee wa imani ambao Mungu ametoa; kadiri hiyo ndivyo wanavyokuwa tayari kwa makosa zaidi, ambayo Adui bila shaka atayatilia mbele kwao, makosa yaliyowasilishwa kwa nguvu sana kutoka kwa mtazamo wa hekima ya kidunia kiasi kwamba, kama ingekuwa inawezekana, yangewadanganya hata wateule wenyewe. Lakini wateule hasa watakuwa na "imani iliyotolewa mara moja kwa watakatifu"; wateule hasa watashikilia fundisho la Upatanisho, kama lilivyoelezwa katika Maandiko; hivyo basi wateule hasa watakuwa wamelindwa dhidi ya kila kipengele na dhana ya nadharia ya Mabadiliko: kwa maana wateule hasa watafundishwa na Mungu, hasa kuhusu fundisho hili la Upatanisho, ambalo ndilo msingi mkuu wa dini iliyofunuliwa na imani ya Kikristo.

Maandiko Matakatifu yanashuhudia bila shaka kwamba Mungu aliumba mwanadamu kwa sura na mfano wake mwenyewe—kimaakili na kimaadili; kwamba mwanadamu, kiumbe wa dunia, alikuwa sura na mfano wa kimaadili na kimaakili wa Muumba wake, kiumbe wa kiroho. Zinaitangaza muungano wake na Muumba wake mwanzoni; zinaitangaza kwamba Muumba wake alimkubali kama kazi yake, na akamtangaza kuwa "mzuri sana," anayekubalika sana, anayevutia sana; zinaonyesha kwamba pendekezo la uzima au kifo lilitiwa mbele ya Adamu mkamilifu, na kwamba alipokuwa mkiuka ilikuwa ni kitendo cha busara na cha hiari, kwa kuwa imetangazwa kwamba Adamu "hakudanganywa." Zinaeleza mwanzo wa utekelezaji wa adhabu ya kifo. Zinarekodi maendeleo kwa karne nyingi ya hukumu ya kifo juu ya jamii ya wanadamu. Zinaonyesha jinsi Mungu alivyomfunulia Abrahamu mwaminifu kusudi lake, nia yake, si mara moja, bali baadaye, ili kuleta baraka kwa jamii, ambayo alitangaza kuwa ameiilaani kwa hukumu ya kifo. ***Mwa. 1:31; 2:17; 3:23***; ***1 Tim. 2:14***; ***Mwa. 12:3; 18:18; 3:17***

Kwa kuwa laana au adhabu ya dhambi ilikuwa kifo, baraka zilizotangazwa zilionyesha maisha kutoka kwa wafu, maisha tele zaidi: na ahadi kwa Abrahamu ilikuwa kwamba kwa namna isiyoelezeka Mwokozi ambaye angefanya kazi hii ya baraka

[E23]
dunia ingepita kupitia uzao wa Abrahamu. Ahadi hizo zile zile zilirudiwa kwa Isaka, Yakobo na watoto wa Israeli, kwa uwazi zaidi au kidogo. Manabii pia walitangaza kwamba Masihi ajaye angekuwa Mwana-Kondoo aliyechinjwa, dhabihu ya dhambi, ambaye ange "kumwaga roho yake hadi kifo," kwa ajili ya dhambi zetu, na si kwa ajili ya zake mwenyewe. Na pia walielezea matokeo ya dhabihu yake kwa ajili ya dhambi, katika utukufu na baraka ambazo zingefuata; wakiwaeleza jinsi hatimaye Ufalme wake utashinda, na, kama Jua la Haki, ataleta duniani siku mpya ya baraka na uzima na furaha, ambayo itafukuza giza na huzuni na huzuni ya usiku wa kilio, ambayo sasa inatawala kutokana na dhambi ya asili na anguko, na tabia mbaya zilizorithiwa. ***Isaya 53:10-12; 35; 60; 61***

Mtume Petro, akizungumza kwa mwongozo wa Roho Mtakatifu, badala ya kutuambia kwamba mwanadamu aliumbwa katika kiwango cha tumbili, na kupanda hadi kiwango chake cha sasa cha maendeleo, na hatimaye atafikia ukamilifu kwa mchakato uleule wa mageuko, anatoa, kinyume chake, funzo tofauti, akituambia kwamba Kristo alikufa kwa ajili ya dhambi zetu, na kwamba, kama matokeo ya ukombozi uliokamilishwa kwa kafara yake, hatafika hatimaye kwa wanadamu, wakati wa kuja kwa mara ya pili kwa Bwana wetu, nyakati kuu za upya—nyakati za urejesho wa vitu vyote, ambazo, anatangaza, "Mungu amezungumza kwa kinywa cha manabii wake watakatifu wote tangu mwanzo wa ulimwengu." (***Matendo 3:19-21***) Yeyote anayefikiri kwamba Mtume Petro alikuwa akihubiri fundisho la mageuko, alipokuwa akihubiri injili ya urejesho, lazima awe amefumba macho yake na kusitisha utendaji wa akili zake za kufikiri; kwa maana kama hali ya asili ya mwanadamu ilikuwa ya tumbili, au kama ilikuwa chochote kile kilicho duni kuliko hali yetu ya sasa, Mtume angekuwa mjinga kabisa kuwasilisha, kama tumaini kuu na matarajio, *nyakati za urejesho*, kwa maana urejesho unamaanisha kurejesha ile hali iliyokuwepo hapo awali.

Kinyume chake, maneno ya Mtume hayalingani kabisa na yanapingana na nadharia ya mageuko,

[E24]
na kwa muafaka kamili na mafundisho ya Upatanisho, upatanisho na urejeshaji—kwa muafaka kamili na mafundisho ya Maandiko kwamba wanadamu waliuzwa chini ya dhambi, na wakawa watumwa wa dhambi, na wakateseka na kudorora kwa dhambi, kutokana na kutotii kwa baba Adamu mwanzo na adhabu yake ya kifo. Urejeshaji, habari njema ambayo Petro aliihubiri, inaashiria kwamba kitu kizuri, kikubwa na cha thamani *kilipotea*, na kwamba *kimekombolewa* kwa damu ya thamani ya Kristo, na kwamba *kitarejeshwa*, kama matokeo ya ukombozi huu, wakati wa kuja kwa Kristo mara ya pili. Na rejea ya Mtume kwa manabii, ikitangaza kwamba nyakati hizi za urejeshaji zilitajwa na wote waliokuwa watakatifu, inaashiria waziwazi kwamba tumaini la urejeshaji ndilo tumaini pekee lililoletwa mbele ya ulimwengu wa wanadamu kwa ufunuo wa kimungu.*

Mitume wote vivyo hivyo walielekeza nyuma kwenye kuanguka kutoka kwa neema ya kimungu, na kwenye msalaba wa Kristo kama sehemu ya upatanisho kwa heshima ya Haki ya kimungu, na mbele kwenye Enzi ya Milenia kama wakati wa baraka kwa ulimwengu wote wa wanadamu kwa fursa za maarifa na msaada katika *upatanisho wao na Mungu*. Wote huonyesha enzi hii ya sasa kama wakati wa kukusanya Kanisa teule ili kuwa washirika wa Masihi (kama "uharifu wake wa kifalme" na "watu wake wa kipekee") kushirikiana naye kama "bibi harusi wake," "mwili wake," katika kazi ya kuwapa ulimwengu baraka za urejeshaji zilizowekwa salama kwa ajili yao kupitia dhabihu iliyokamilika Kalvari.

Zingatia maneno ya Mtume Paulo katika mstari huu: "Kwa kutotii kwa mtu mmoja dhambi *iliingia ulimwenguni*"—na kifo kama matokeo ya dhambi; na hivyo kifo kilipita kwa wanadamu wote, kwa kuwa [kwa sababu ya dhambi ya kurithiwa na tabia za dhambi] wote ni wenye dhambi. Mtume Paulo waziwazi hakuwa Mungu-mbio zaidi kuliko Mtume Petro na manabii. Angalia tumaini analolionyesha kuwa kiini cha Injili, akisema: "Mungu anadhihirisha upendo wake kwetu, kwa kuwa Kristo *alikufa kwa ajili yetu* tulipokuwa bado wenye dhambi; na kwa hivyo, sasa tukiwa *tumetakaswa kwa damu yake*, tutaokolewa kutoka kwa ghadhabu

[E25]
kupitia yeye." (***Warumi 5:8,9***) Hii ni tamko maalum kwamba jamii ya wanadamu ilikuwa chini ya ghadhabu ya Mungu; kwamba nguvu ya wokovu ilikuwa damu ya Kristo, dhabihu aliyoitoa kwa niaba yetu; na kwamba dhabihu hii ilikuwa ni dhihirisho la upendo na neema ya kimungu. Mtume anaendelea kuonyesha kazi ya Upatanisho, na urejeshwaji utakaofuata kama matokeo, akisema: "Kama vile kwa kosa moja [kutotii kwa Adamu] hukumu ilipofika kwa wanadamu wote hadi hukumu ya hatia [hukumu ya kifo]; vivyo hivyo pia kwa kitendo kimoja cha haki zawadi ya bure [kubatilishwa kwa hukumu] ilifika kwa wanadamu wote hadi kuhesabiwa haki kwa uzima. Kwa maana kama kwa kutoitii kwa mtu mmoja [Adamu] wengi walitangazwa kuwa wenye dhambi [wote waliokuwa *ndani* yake], ndivyo pia kwa kutii kwa mmoja [Yesu] wengi [wote watakaotumia hatimaye fursa na neema za Agano Jipya] watatangazwa kuwa wa haki." ***Warumi 5:12,18,19***

Mtume huyo huyo, katika mahubiri yake mengine mengi ya ustadi na ya kimantiki, anawasilisha wazo kwamba Upatanisho, kwa upande wa Mungu, ni jambo la zamani—lililokamilika wakati "*tulipopatanishwa na Mungu* kwa kifo cha Mwanawe," wakati bado tulikuwa wenye dhambi. (***Warumi 5:10***) Katika hili, ni wazi hakurejelea kazi iliyokamilika ndani ya mwenye dhambi, kumpatilisha mwenye dhambi kwa Mungu, kwa sababu anaeleza kinyume chake, na anatangaza kwamba ilikamilika, si ndani yetu, bali kwa Kristo kwa ajili yetu, *na wakati bado tulikuwa wenye dhambi*. Tambua pia kwamba katika mahubiri yake mbalimbali ya kitaaluma na ya kimantiki anaelezea kazi ya baraka kwa ulimwengu, itakayotimizwa kupitia Kanisa lililotukuzwa, chini ya Kristo, Kichwa chake aliyeteuliwa na Mungu, akionyesha kwamba kitajumuisha kuileta dunia katika maarifa ya neema ya Mungu katika Kristo, na kwamba *hivyo* basi wengi wa dunia iliyokombolewa watakao tayari wanaweza kurudi katika upatanisho na Muumba wao wakati wa Ufalme wa Miaka Elfu—urejesho wa neema ya kimungu iliyopotea Edeni.

Kama mfano wa hoja hii, zingatia hoja ya ***Warumi 8:17-24***. Hapa Mtume anaonyesha waziwazi kuwa wokovu wa Kanisa na wokovu unaofuata ni tofauti

[E26]

au ukombozi wa ulimwengu, "umbali unao-ugua." Anaelekeza umakini kwa Kanisa kama mrithi-mwenza anayetarajiwa pamoja na Kristo, ambaye, ikiwa atakuwa mwaminifu katika kuteseka naye katika wakati huu wa sasa, hatimaye atashiriki utukufu wake katika Ufalme wake. Anatuhakikishia kwamba mateso ya wakati huu wa sasa hayastahili kulinganishwa na utukufu utakaofunuliwa ndani yetu hivi baadaye. Kisha anaendelea kusema kwamba utukufu huu utakaofunuliwa katika Kanisa baada ya mateso yake yote kukamilika, ndio msingi wa matarajio yote makuu ya uumbaji unao-uguna—ambao tamaa na matumaini yake bila shaka yanasubiri kutimia wakati ambapo wana wa Mungu watakapofunuliwa au kuonekana.

Sasa wana wa Mungu hawajadhihirishwa; ulimwengu hauwajui, kama vile ulivyomjua Bwana wao; na ingawa ulimwengu, kwa kweli, unatarajia kwa matumaini yasiyo na uhakika enzi ya dhahabu ya baraka, Mtume anaonyesha kwamba matarajio yao yote makuu lazima yasubiri wakati ambapo Kanisa, wana wa Mungu, watatukuzwa na kufunuliwa kama wafalme na makuhani walioteuliwa na Mungu, ambao watatawala duniani wakati wa Enzi ya Miaka Elfu, kwa ajili ya baraka ya ukoo wote wa dunia, kulingana na utajiri wa neema ya kimungu kama ilivyofunuliwa na Mungu katika ahadi yake kwa Abrahamu, akisema: "Katika mbegu yako mataifa yote ya dunia watabarikiwa." ***Gal. 3:8,16,29***

Mtume anaendelea kuonyesha kwamba wanadamu kwa ujumla, viumbe wenye akili wa duniani, waliwekwa chini ya *udhaifu* ("ubatili") kwa urithi, kwa kosa la baba Adamu, kulingana na mapenzi ya kimungu, na bado hajaachwa bila tumaini; kwa sababu chini ya mpangilio wa kimungu pia, dhabihu kwa ajili ya dhambi imetolewa, na utaratibu umewekwa kwamba hatimaye wanadamu kwa ujumla waachiliwe huru, waokolewe, kutoka utumwa wa dhambi, na kutoka adhabu yake, kifo, na wapate uhuru wa utukufu (kutoka kwa magonjwa, maumivu, shida, huzuni) ambao ni uhuru wa wote ambao ni wana wa Mungu. Ni kutoka katika hali hii ya uana na "uhuru" kama huo ambapo mwanadamu alianguka kwa kutotii, na kurudi katika hali ileile ya utumwa.

ngazi ya uana wa kibinadamu watapata fursa ya kurudi, kutokana na dhabihu kuu ya dhambi huko Kalvari, na kwa ukamilikaji wa kazi ya Upatanisho ndani yao, wakiwapatanisha na sheria ya kimungu kupitia Mwokozi, kama Nabii Mkuu, mfano kinyume wa Musa. (***Matendo 3:22,23***) Mtume pia anaonyesha kwamba Kanisa, ambalo tayari limepokea Upatanisho (likikubali mpangilio wa kimungu) na kuingia katika muafaka na Mungu, na limetolewa kuwa mwenye milo ya kwanza ya roho, hata hivyo, kwa sababu ya mazingira, linatamani pia, na linasubiri sehemu yake ya kazi iliyokamilika ya Upatanisho, katika kupokelewa kwake kikamilifu katika neema ya kimungu, utolewaji wa mwili wa Kristo, Kanisa, katika ufufuo wa kwanza. ***Warumi 8:23-25***

Vipengele hivi viwili vya Upatanisho, (1) kurekebisha kosa, na (2) kuwaleta waliotengwa katika maelewano, vinaonyeshwa katika pendekezo la kimungu la Agano Jipya, ambalo mpatanishi wake ni Kristo Yesu Bwana wetu. Baba Adamu alipokuwa mkamilifu, akiwa katika maelewano kamili na Muumba wake, na akiwa anatii amri zake zote, agano kati yao lilikuwa linadokezwa, ingawa halikutolewa rasmi; ukweli kwamba maisha katika ukamilifu wake yalikuwa yamekabidhiwa kwa baba Adamu, na kwamba zaidi ya hayo alikuwa amepewa mamlaka juu ya wanyama wote na samaki na ndege, na juu ya dunia yote kama eneo la utawala wake, na ukweli wa ziada kwamba ilitangazwa kwamba kama angevunja uaminifu wake kwa Mfalme Mkuu, Yehova, kwa kutotii, angepoteza maisha yake na kuharibu haki na baraka zote alizopewa—hii ilimaanisha, tunasema, agano au makubaliano kwa upande wa Mungu na kiumbe chake kwamba maisha yake yalikuwa ya milele, isipokuwa akibadilisha jambo hilo kwa kutotii, na kujiletea hukumu ya kifo.

Uasi wa Adamu, na adhabu yake ya kifo, ulimwacha hana msaada kabisa, isipokuwa kama Mwenyezi Mungu alivyopanga ukombozi wa mwanadamu kupitia Agano Jipya, na Agano Jipya, kama vile Mtume anavyoonyesha, lina mpatanishi—Mungu, kwa upande mmoja, anashughulika na mpatanishi, na si

[E28]
na mwenye dhambi; mwenye dhambi, kwa upande mwingine, hushughulikiana na mpatanishi, na si na Mungu. Lakini kabla ya Bwana wetu Yesu aweze kuwa Mpatanishi, ilibidi afanye kwa ajili ya wanadamu kazi ambayo, katika mfano huu, inaonyeshwa kama *kuuhiribu* Agano Jipya kwa damu yake ya thamani—"Damu ya Agano Jipya." (***Mathayo 26:28***; ***Marko 14:24***; ***Ebr. 7:22; 9:15-20***) Yaani, Mungu, kwa haki, hawezi kumpokea wala kushughulika na mwenye dhambi, ama moja kwa moja, au isivyo moja kwa moja kupitia mpatanishi, ili kumpa mwenye dhambi msamaha kutoka kwa hukumu ya kifo, na upatanisho na Mungu, pamoja na baraka zake, zawadi ya uzima wa milele—isipokuwa kwanza Haki ya kimungu ikumbukwe na kuridhika. Ndiyo maana Bwana wetu Yesu, kwa kulipa adhabu yetu kwa kifo chake, aliwezesha kuwekwa muhuri kwa Agano Jipya kati ya Mungu na mwanadamu, ambalo kwa masharti yake wote wanaomjia Mungu kupitia kwake, mpatanishi, wanapokelewa.

Upatanisho na Mungu, upatanisho naye, haukuwezekana hadi, kwanza, ukombozi uwe umehakikishwa kwa damu ya thamani, ili yule anayetafuta upatanisho aweze kumkaribia Mungu, kupitia mpatanishi wa Agano Jipya: "Mimi ni Njia, na Kweli, na Uzima; hakuna mtu anayemwendea Baba ila kupitia mimi." (***Yohana 14:6***) Ni kwa sababu hii kwamba haki ya juu zaidi ya wale waliopendwa zaidi miongoni mwa wanadamu, kabla ya kuanza kwa sadaka ya Kristo, ilikuwa ile ya "watumwa" na "marafiki" wa Mungu—hakuna aliyeweza kupewa haki ya juu ya kuwa mwana (pamoja na yote yanayodokeza neema ya kimungu na uzima wa milele), na hakuna aliyetambuliwa hivyo. (***Yohana 1:12***; ***Mathayo 11:11***) Hivyo basi, itaonekana kwamba wale wanaopuuza vipengele vya dhabihu ya dhambi na upatanisho wa haki vya Upatanisho wanapuuza sehemu muhimu na zisizoweza kupuuzwa—vipengele vya msingi na vya kimsingi. Lakini si kwa upungufu wengine wanakosea, ambao, ingawa wanatambua dhabihu ya Kristo kama dhabihu ya Upatanisho kwa ajili ya kutia muhuri Agano Jipya, wanapuuza kazi ya upatanisho kwa wanadamu, ambayo kupitia kwake wanadamu wanapaswa kurejeshwa, kupitia utendaji wa Agano Jipya, katika muafaka na Mungu.

[E29]

Wala kazi hii ya Upatanisho, kadiri inavyohusu wanadamu, haiwezi kutimizwa papo hapo na kwa imani. Inaweza kuanza papo hapo na kwa imani, na *upatanisho* unaweza kuhesabiwa kuwa umekamilika kati ya mwenye dhambi na Mwenyezi Mungu kupitia imani; lakini upeo wa Upatanisho ambao Mungu anaupanga ni mkuu na wa juu zaidi kuliko huu. Mpango wake ni kwamba wale wa jamii ya wanadamu wanaotamani kurudi katika upatanisho naye (na sheria yake ya haki) watakubaliwa kwa hesabu kupitia Mpatanishi wao, lakini hawapatikani kikamilifu na kabisa (na Baba) wakati bado hawajakamilika. Hivyo basi, ingawa ni kazi ya Mpatanishi (Kichwa na "mwili") kutangazia wanadamu ukweli kwamba Mungu ametoa dhabihu ya dhambi, ambayo kupitia kwake anaweza kuwa mwenye haki na bado kumpokea mwenye dhambi tena katika muafaka naye, na kwamba sasa yuko tayari kutoa baraka ya kuzawa upya na uzima wake wa milele na uhuru kutoka kwa uharibifu, ni kazi yake pia kuweka wazi kwa wanadamu wote kwamba ofa hii ya wokovu ni neema kubwa na inapaswa kukubaliwa mara moja na kwamba masharti yake ni huduma inayofaa tu; na zaidi ya hayo, ni kazi ya Msuluhishi, kama mwakilishi wa Baba, kuwarejesha kikamilifu—kuwarejesha wanadamu kiakili, kimaadili na kimwili—wengi wao watakaopokea huduma yake na kumtii. Hivyo basi hatimaye kazi ya Mpatanishi itasababisha *upatanisho halisi* kati ya Mungu na wale ambao Mpatanishi atawarudisha katika ukamilifu.

Kazi hii kuu ya Mpatanishi imetengewa Enzi nzima ya Miaka Elfu; ni kwa kusudi hili Ndipo Ufalme wa Masihi utaanzishwa duniani, ukiwa na nguvu na mamlaka yote: ni kwa kusudi hili lazima atawale, ili aweze kuondoa kila ushawishi wa uovu ambao ungezuia ulimwengu wa wanadamu kufikia maarifa ya kweli hii ya neema ya upendo na rehema za kimungu; mpango huu chini ya Agano Jipya, kwamba "yeyote atakayependa" arudi kwa Mungu. Lakini wakati Mwapatanishi mkuu atakapopokea, kubariki na kurejesha, chini ya masharti ya Agano Jipya, wote wanaotamani ushirika na Mungu kupitia yeye,

[E30]

yeye atawaharibu kutoka miongoni mwa watu, kwa maangamizi ya milele, wote wale ambao, chini ya fursa za neema za Ufalme huo wa Miaka Elfu, wanakataa ofa ya kimungu ya upatanisho. ***Matendo 3:23***; ***Mathayo 25:41,46***; ***Ufunuo 20:9,14,15***; ***Mith. 2:21,22***

Mwisho wa enzi ya Milenia utakuja baada ya kutimiza kazi yote ya upatanisho iliyokusudiwa na kupangiwa. Na hapo ofisi ya upatanisho ya Kristo itakoma kwa sababu hakutakuwa na waasi wala wenye dhambi tena. Wote wenye tamaa ya upatanifu na Mungu watakuwa wameufikia kwa ukamilifu; na wenye dhambi wote wa hiari watakuwa wamekatiliwa mbali na uzima kufikia wakati huo. Ndipo utatimizwa unabii wa Bwana wetu kwamba vitu vyote mbinguni na duniani vitapatikana vikumsifu Mungu; na ndipo kutatimizwa ahadi ya kimungu kwamba hakutakuwa tena na kifo, wala kuugua, wala kulia, kwa kuwa mambo ya zamani (hali) yatakuwa yamepita. ***Ufu. 21:4***; ***Zab. 67***

Wakati Mpatanishi Mkuu atakapomkabidhi Baba kazi yake iliyokamilika, akimkabidhi ofisi yake na ufalme wake kama Mtume anavyoeleza (***1 Kor. 15:24-28***), ni matokeo gani ya kudumu tunayoweza kutarajia kazi ya ukombozi ya Mpatanishi Mkuu kwa wanadamu itaonyesha?

Itakuwa imetimiza:

(1) Kuhirishwa kwa Agano Jipya kwa damu yake ya thamani; na kufanya masharti yake ya neema kuwawezekana kwa wanadamu wote.

(2) Upatanisho au kurejesha katika muafaka na Mungu wa "kundi dogo," "uhudumu wa kifalme," wenye bidii katika matendo mema—wenye hiari ya kutoa maisha yao katika huduma ya Mungu; ambao, kwa kuwa ni mfano wa Mwokozi wao, watapewa heshima kwa mpangilio wa kimungu kuwa warithi-wenzae katika Ufalme wa Miaka Elfu na washiriki wa asili yake ya kimungu. ***1 Petro 2:9,10***; ***Tito 2:14***; ***Rum. 8:29***

(3) Upatanisho, urejesho kamili, wa dunia iliyojaa wanadamu wakamilifu, wenye furaha—watu wote waliopata neema ya kimungu kwa masharti ya kimungu: hawa ndio

[E31]

Mpatanishi anawasilisha kwa Baba, akiwa si tu amerejeshwa kikamilifu bali pia amefundishwa kikamilifu katika haki na kujidhibiti na amejawa na roho ya uaminifu kwa Mungu, roho ya utakatifu na mwenye matunda yake matakatifu—upole, uvumilivu, wema, utauwa—upendo. Katika hali hii wao kwa kweli watakuwa wasio na lawama na wasio na dosari, na wenye uwezo wa kustahimili kila jaribio.

(4) Maangamizo ya wengine wote wa kizazi, kwa kuwa hawastahili neema zaidi—wazuiaji wa ardhi, ambao ushawishi wao haukuweza kuwa na manufaa kwa wengine, na kuendelea kuwepo kwao kusingemtaja Mwumba wao.

Hivyo, mwishoni mwa enzi ya Milenia, ulimwengu utakuwa umerudi kikamilifu katika neema ya kimungu, umeungana kikamilifu na Mungu, kama vile mwanadamu alivyokuwa katika muafaka wa uwakilishi, umeungana na Mungu, katika mtu wa Adamu, kabla ya ukiukaji kuingia ulimwenguni: lakini zaidi ya hayo watakuwa na uzoefu wa thamani sana na uovu; kwani kupitia kwake watakuwa wamejifunza somo kuhusu uovu wa dhambi, na hekima, faida na uvutio wa wema. Zaidi ya hayo, pia, watakuwa na ongezeko la maarifa na matumizi mapana zaidi ya vipaji na uwezo mbalimbali ambao ulikuwa wa mwanadamu tangu uumbaji, lakini katika hali isiyokuwa imekua. Na somo hili litakuwa na faida, si kwa mwanadamu pekee, bali pia kwa malaika watakatifu, ambao watakuwa wameshuhudia mfano wa uwiano wa Haki, Upendo, Hekima na Nguvu za kimungu kwa kiwango ambacho vinginevyo wangechukulia kuwa haiwezekani. Na tukidhania somo hili litakapojifunzwa kikamilifu na wote, litasalia kuwa la kudumu, likiwa na matumizi kwa viumbe wengine ambao bado hawajaumbwa kwenye sayari nyingine za ulimwengu huu mpana.

Na kitakuwa kiini cha hadithi hiyo itakaposimuliwa milele yote? Kitakuwa ni hadithi ya *ukombozi* mkuu uliokamilika Kalvari na ya upatanisho unaotokana na kutolewa kwa bei inayolingana, ulioonyesha kuwa Upendo na Haki za Mungu ni sawa kabisa.

Kwa kuzingatia umuhimu mkuu wa mada hii ya Upatanisho, na pia kwa kuzingatia ukweli kwamba inaeleweka kwa ukosefu mkubwa na watu wa Bwana, na kwa kuzingatia,

[E32]

zaidi ya hayo, kutokana na ukweli kwamba makosa yanayoshikiliwa kuhusu mada nyingine huzuia mtazamo sahihi wa mada hii muhimu, tunapendekeza, katika mjadala wake katika toleo hili, kufunika wigo mpana, na kuchunguza:

(1) Kuhusu Yehova, Mwandaji wa mpango wa Upatanisho.

(2) Kuhusu Msuluhishi, ambaye kwa yeye dhabihu ya Upatanisho ilitolewa, na ambaye kupitia kwake masharti yote ya neema yanapaswa kutumika kwa mwanadamu aliyeanguka.

(3) Kuhusu Roho Mtakatifu, njia au chombo ambacho kupitia kwake baraka za upatanisho na Mungu hulewa kwa wanadamu.

(4) Kuhusu wanadamu, ambao kwa niaba yao mpango huu mkuu wa Upatanisho uliandaliwa.

(5) Kuhusu fidia, kitovu au kiini cha Upatanisho.

Tukichukulia mada hizi kwa mpangilio huu, ambao tunaamini kuwa ni sahihi na wa kimantiki, tunatumai kupata kauli ya kimungu kuhusu mada hizi mbalimbali ikiwa wazi, yenye nguvu, na ya kuridhisha, kiasi cha kuondoa akilini mwetu ukungu mwingi, fumbo na dhana potofu ambazo hadi sasa vimekuwa vikifunika mada hii muhimu sana ya Upatanisho. Lakini ili kufikia matokeo haya yanayotamanika, hatupaswi kuja kwenye mada hizi tukiwa tumezuiwa na imani au maoni ya kibinadamu. Lazima tuje kwao bila vikwazo vya chuki, tukiwa tayari, wenye hiari, bali wenye shauku ya kufundishwa na Mungu; wenye shauku ya kuachana na yale yote tuliyoyapokea hadi sasa kupitia tu dhana zetu wenyewe au mapendekezo ya wengine, ambayo hayalingani na Neno la Bwana; na pia wenye shauku ya kupokea ushauri wote wa Mungu kuhusu kila kipengele cha mada hii. Kwa wote wanaokuja hivi, wanaotafuta hivi, wanaogonga hivi, Mwalimu mkuu hufungua njia, na "wote watakafundishwa na Mungu." ***Isa. 54:13***

[E33]

MASOMO YA PILI
MWANDIKI WA UFAFANUZI

Mwenyezi, Yehova—Mwokozi wa Watu wa Kosa, Kupitia Kristo —"Mwana-Kondoo Anastahili"—"Yeye Aliyejitegemea"—Nimekuwapo—Tamaduni ya Uongo—Iliyotokana na Udanganyifu—Umoja wa Baba na Mwana Ulioonyeshwa Kulingana na Maandiko—Matumizi ya Neno Jeho-vah na Cheo cha Bwana Kulingana na Maandiko—Neno Mungu katika Agano la Kale—Katika Agano Jipya—Ushuhuda wa Biblia Unaopatana—Aliyeniona Amemwona Baba"—Hakufikiri kuwa ni Uiba kuwa Sawa—"Kwetu sisi kuna Mungu mmoja, Baba, na Bwana mmoja, Yesu Kristo."

MUNGU Yehova anadai kuwa yeye ndiye mwandishi wa mpango mkuu wa Upatanisho, ambao tumeona sasa unaendelea kuendelezwa; ulioanza Kalvari na hautakuwa kamili hadi mwisho wa enzi ya Milenia, wakati Bwana Yesu Kristo, mpatanishi wa Upatanisho, atakapokabidhi utawala wa dunia, uliorejeshwa na kuwa chini ya utawala kamili wa Baba. Kwa muafaka na hili kuna kauli nyingi katika Maandiko; kwa mfano, "Mimi ni Yehova, Mungu wako, Mtakatifu wa Israeli, Mwokozi wako." Tena, "Mimi ni Yehova, wala mbali nami hakuna Mwokozi." Tena, "Mimi Yehova ndimi Mwokozi wako na Mkombozi wako, Mtakatifu wa Yakobo." Na tena, "Mimi ni Yehova, Mungu wako, niliye toka nchi ya Misri, wala hamtamjua Mungu mwingine ila mimi; maana hakuna Mwokozi ila mimi." Tena, "Kwa Mungu peke yake mwenye hekima, Mwokozi wetu, uwe utukufu na ukubwa, enzi na nguvu, sasa na milele; amina." Tena, "Tunamwamini Mungu aliye hai, ambaye ni Mwokozi wa watu wote, hasa wa waumini." ***Isa. 43:3,11; 60:16***; ***Hos. 13:4***; ***Yuda 25***; ***1 Tim. 4:10***; ***Tito 1:3; 2:10***

Kama wazo hili lingepokelewa kikamilifu—kwamba Yehova Mwenyezi, yeye mwenyewe, ndiye Mwokozi, Mwanzilishi wa mpango mkuu wa wokovu, na mtendaji wake, kupitia hiari yake

[E34]
wawakilishi na wasemaji—ingewaokoa wengi kutoka kwa dhana potofu za uhusiano kati ya Baba wa mbinguni na Mwanawe wa mbinguni, kuhusiana na wokovu wa wanadamu. Haingeliweka nafasi yoyote kwa mtazamo unaokaribia kuwa wa kufuru kuhusu jambo hili, unaoshikiliwa na idadi kubwa ya Wakristo wanaodai imani; yaani, kwamba Baba wa mbinguni alikuwa na ghadhabu, akitafuta kumuua au kumtesa mtu mwenye dhambi, na kwamba Mwana wa mbinguni, Bwana wetu Yesu, aliyejaa upendo na rehema (ambazo kulingana na nadharia hii Baba hakuwa nazo), aliingilia kati, na akamridhisha Baba wa mbinguni kwa kupokea pigo la ghadhabu badala ya mwanadamu: na kwamba sasa Yehova amepatishwa, kwa sababu tu, akiwa mwenye haki, hawezi tena kumtaka mwenye dhambi alicho ambacho tayari kimewalipwa kwa damu ya thamani ya Kristo. Kadiri wale wanaoshikilia mtazamo huu wa kutisha na potofu wa Upatanisho wanavyoachana nao mapema, ndivyo matarajio yao ya maendeleo katika mambo ya kiroho yatakavyokuwa bora zaidi—katika maarifa, katika neema, na katika upendo wa Mungu *wa kweli*.

Mtazamo sahihi wa jambo hili unatuonyesha Baba wa mbinguni mkamilifu katika sifa zote za heshima ya tabia: mkamilifu katika haki yake, kiasi kwamba hukumu ya haki ya sheria yake haingeweza kukiukwa, hata na yeye mwenyewe: mkamilifu katika hekima, kiasi kwamba mpango na mipangilio yake, si tu kuhusiana na uumbaji wa mwanadamu, bali pia kuhusiana na wokovu wa mwanadamu, Upatanisho, n.k., zote zilikuwa kamili kiasi kwamba hakuna tukio lisilotarajiwa au kushindwa kulingoweza kutokea, wala haja yoyote ya kubadilisha mpango wa kimungu; kama ilivyoandikwa, "Mimi ni yule yule, siabadilika, asema Bwana," na, "Matendo yake yote yamemjulikana Bwana tangu mwanzo wa ulimwengu:" mkamilifu pia katika upendo wake, ambao hakuna upendo mkubwa zaidi unaowezekana kuliko huo, na bado upendo huo ukiwa katika uwiano kamili na makubaliano na sifa zingine za kimungu, kiasi kwamba ungeweza kumwonea mkosaji huruma tu kwa muafaka na mpango wa haki uliobuniwa na hekima ya kimungu: kamili pia kwa nguvu, hata kusababisha kusudi zake zote njema, na nia zake njema, na mpango wake wa haki, na makusudio yake ya upendo, yakiwa yamearifiwa kikamilifu, yatatekelezwa, na kuleta

[E35]
matokeo yaliyokusudiwa awali; kama ilivyoandikwa, "Neno langu linalotoka kinywani mwangu halitarudi kwangu likiwa halijafanikiwa; litatimiza niliyoipenda, na litafanikiwa katika jambo nililolituma." ***Isa. 55:11***; ***Mal. 3:6***; ***Matendo 15:18***

Tunapoona hivi, kwa mtazamo wa Maandiko, kwamba Yehova mkuu mwenyewe ndiye Mwandaji wa wokovu uliotuletea Bwana wetu Yesu, hutuongoza kumheshimu na kumpenda Mungu wetu Mwenyezi zaidi na kwa njia inayostahili, huku ikisalia kuwa hupunguzi heshima, upendo na hadhi tunayomheshimu nayo Bwana na Mwokozi wetu, Yesu Kristo. Kwa maana tunaona katika Mwana wa Mbinguni sura ya Baba wa Mbinguni, na kumtambua kama "Mtumwa wa Agano," ambaye kupitia kwake baraka zote za agano za Yehova zitaletwa kwa wanadamu, na bila yeye hakuna baraka za kimungu zinazopatikana. Kwa muafaka na wazo hili, kwamba Bwana wetu Yesu katika mambo yote hufanya kazi kama *mwakilishi* wa Baba, Yehova, katika kazi ya wokovu, zingatia kauli zifuatazo za Maandiko:

"Ukarimu na upendo wa *Mungu, Mwokozi wetu,* kwa wanadamu ulidhihirika....Alituokoa kwa kuoshwa kwa kuzaliwa upya na kwa kufanywa upya kwa Roho Mtakatifu; ambaye alimwaga juu yetu kwa wingi *kupitia* Yesu Kristo Mwokozi wetu." ***Tit. 3:4-6***

"*Yeye Mungu amemwinua* kwa mkono wake wa kuume awe Masihi na Mwokozi, ili kutoa toba kwa Israeli, na msamaha wa dhambi." ***Matendo 5:31***

"Tumeona na tunashuhudia kwamba *Baba amemtuma Mwana* awe Mwokozi wa ulimwengu." ***1 Yohana 4:14***

"Paulo, mtume wa Yesu Kristo, kwa agizo la *Mungu Mwokozi wetu*, na la Yesu Kristo, tumaini letu." ***1 Tim. 1:1***

"Hili ni jema na jepesi machoni pa *Mungu Mwokozi wetu*....Kwa maana kuna Mungu mmoja na Mwombezi mmoja kati ya Mungu na wanadamu, mtu, Kristo Yesu." ***1 Tim. 2:3,5***

Tambua pia maneno ya Bwana wetu Yesu mwenyewe kuhusu mada hii: "Baba hakumtuma Mwanae ulimwenguni ili kuuhukumu

[E36]
ulimwengu, bali ulimwengu kupitia yeye uokolewe."
Yohana 3:17

"Siwezi kufanya chochote kwa nafsi yangu; kama ninavyosikia ndivyo ninavyohukumu."
Yohana 5:30

"Kama vile Baba alivinituma mimi, ndivyo nami nawatuma ninyi [wanafunzi]." ***Yohana 20:21***

"Kuhusu siku na saa hiyo [wakati Ufalme wa mbinguni utakapowekwa] hakuna ajuaye, hata malaika walio mbinguni, *wala Mwana*, bali Baba peke yake." ***Marko 13:32***

"Nyakati na majira Baba ameyaweka katika mamlaka yake mwenyewe." ***Matendo 1:7***

"Matendo ninayoyafanya kwa jina la Baba yangu yanashuhudia." ***Yohana 10:25***

"Nawatuma ahadi ya Baba yangu juu yenu." ***Luka 24:49***

"Nimekuja kwa jina la Baba yangu." ***Yohana 5:43*** "Kila ninachosema, basi, kama Baba alivyosema kwangu, ndivyo ninavyozungumza." ***Yohana 12:50***

"Baba yangu ni mkuu kuliko mimi." ***Yohana 14:28***

"Ninaenda juu kwa Baba yangu na Baba yenu, na kwa Mungu wangu na Mungu wenu." ***Yohana 20:17***

"Mwana-Kondoo aliyechinjwa anastahili"

Bwana wetu Yesu mwenyewe ametupatia, katika kitabu cha mwisho cha Biblia, "Ufunuo wa Yesu Kristo, *ambao Mungu alimpa*, kuonyesha kwa watumishi wake" (***Ufunuo 1:1***), picha nzuri sana ya mada hii ya Upatanisho, ikionyesha mpango wa jumla wa ukombozi wa mwanadamu kutoka kwa dhambi na laana yake. Hii inapatikana katika ***Ufunuo 5***. Huko Baba wa Mbinguni, Mzee wa Siku, anaonyeshwa ameketi kwenye kiti cha enzi cha mbinguni, na mkononi mwake kuna mzingo ulioandikwa ndani na nje, uliofungwa kwa vifungo saba. Mzingo huo, unaowakilisha mpango wa kimungu, unaojulikana na Baba peke yake, Yehova mwenyewe, ulihifadhiwa katika nguvu zake mwenyewe—mkononi mwake mwenyewe—hadi mtu fulani ange

[E37]

athibitishwe kuwa anastahili kulijua, na kuwa mtendaji wake kama mjumbe na mwakilishi aliyeheshimiwa wa Yehova. Picha hiyo ya mfano inaendelea kuonyesha kwamba hadi wakati Bwana wetu Yesu alipoteseka kwa ajili yetu Kalvari, "mwenye haki kwa ajili ya wasio haki, ili atuletee kwa Mungu," hakuna mtu aliyewahi kupatikana (kuthibitishwa) kuwa anastahili kuchukua mpango huo wa kimungu na hata kuelewa yaliyomo ndani yake.

Lakini Bwana wetu Yesu *alipothibitisha* uaminifu wake kwa Baba wa Mbinguni kwa utiifu wake, si tu kwa kujinyenyekeza kuchukua hali ya mwanadamu ili kuteseka hadi kufa, bali pia katika utiifu wake "hata kufa," na zaidi ya hayo, "hata kufa [la aibu] msalabani," basi wakati huo na kwa njia hiyo alijithibitisha kuwa anayefaa kwa kila imani na uaminifu. Kama Mtume anavyotangaza, "*Ndiyo maana* Mungu alimwinua juu sana na kumpa jina lililo juu ya majina yote, ili kwa jina la Yesu magoti yote yainamike, ya mbinguni na ya duniani." (***Flp. 2:9-11***) Ni katika hatua hii ndipo picha tunayoichunguza (***Ufunuo 5:9-13***) inaonyesha Bwana wetu Yesu kama Mwana-Kondoo aliyekuwa amechinjwa, ambaye aliabudiwa, na kutangazwa, Mwana-Kondoo Astahili! "Wewe ukafaa kuchukua kitabu hicho na kufungua muhuri zake, kwa kuwa ulichinjwa, na ukatuwafanya sisi kuwa mali ya Mungu kwa damu yako, kutoka katika kila ukoo na lugha na watu na mataifa." Hivyo basi tunapewa picha ya kuu kuinuliwa kwa mwakilishi wa Baba wa mbinguni, "Mjumbe [mtumishi] wa Agano." Kwa sababu ya unyenyekevu wake na utiifu kamili na utii kwa mapenzi ya Baba, tangu wakati huo anatangazwa kuwa mshiriki wa kiti cha enzi cha Baba, na, kwa mpangilio wa Baba mwenyewe, tangazo lilitolewa katika majeshi yote ya mbinguni, "Mwana-kondoo aliyechinjwa anastahili *kupokea* nguvu, na utajiri, na hekima, na nguvu, na heshima, na utukufu, na baraka"; na hatimaye "kila kiumbe" kitapata wazo kwamba Yehova amemtukuza sana Mwanawe wa pekee, hata kufikia ushirika naye mwenyewe katika Ufalme, na kupiga kelele za idhini yao, wakisema,

[E38]

"Baraka, na heshima, na utukufu, na nguvu ziwe kwa Yeye aliye kiti cha enzi [wa ulimwengu—Yehova] na kwa Mwana-Kondoo, milele na milele!" Basi, si ajabu kwamba tumefundishwa kwamba kuanzia wakati huo, watu wote watamheshimu Mwana aliyeinuliwa, kama vile wanavyomheshimu Baba aliyeimuinua hivi sana. ***Yohana 5:23***

Mtume anatangaza kwamba utukuzaji huu wa Yesu unatoa mfano wa sheria ya kimungu, kwamba "Yeye ajiyenyekeleza atainuliwa." Lakini pia, hebu tuzingatie katika picha hii ya mfano (beti ya 13) kwamba kumtangaza Bwana wetu Yesu Kristo kwa utukufu, heshima, mamlaka na enzi hakumaanishi kwamba Baba wa mbinguni anaachia kiti chake cha enzi mbinguni kwa ajili yake, wala kwamba Baba na Mwana ni mmoja kwa nafsi, kwani watu wote wawili wanatambuliwa, huku Baba, kama kawaida, akipewa nafasi ya kwanza katika sifa na heshima. Na hili tena linatukumbusha maneno ya Bwana wetu, "Kama vile Baba alivyonipa Ufalme, ndivyo nami ninawapa ninyi [wanafunzi wangu] ufalme." (***Luka 22:29***) Na tena anawaambia wafuasi wake waaminifu, "Yeye atakayeshinda nitampa nafasi ya kukaa pamoja nami katika kiti changu cha enzi, kama vile mimi nilivyoshinda, na nikaketi pamoja na Baba yangu katika kiti chake cha enzi." ***Ufunuo 3:21***

Kama ushahidi zaidi kwamba kazi nzima ya ukombozi ni *ya* Baba ingawa ni kupitia kwa Mwana, kumbuka tamko la Mtume, kwamba Mungu "katika siku hizi za mwisho a m e t u z ungumzia kwa Mwanawe, ambaye amemteua kuwa mrithi wa vitu vyote [vilivyoahidiwa], ambaye pia alitengeneza ulimwengu, ambaye...alipokuwa amejisafisha dhambi zetu yeye mwenyewe, akaketi mkono wa kuume wa Ukuu wa Mbinguni [Yehova], akifanywa kuwa bora zaidi kuliko malaika." Na tena anamtangaza: "Tuna Kuhani Mkuu wa namna hii, aliyeketi mkono wa kuume wa kiti cha enzi cha Ukuu wa Mbinguni [Yehova], mtumishi wa mambo matakatifu, na wa hema ya kweli, ambayo Bwana [Yehova] aliipiga, na si mwanadamu." Na tena Mtume yuleyule anatangaza, "Mtu huyu [Bwana wetu Yesu] baada ya kutoa dhabihu moja kwa ajili ya dhambi milele, aliketi mkono wa kuume wa Mungu." (***Ebr. 1:2-4; 8:1; 10:12***) Tena anatuhimiza tuendelee "kumtazama Yesu, m

[E39]
Mwanzo na Mwisho wa imani yetu, ambaye kwa ajili ya furaha iliyowekwa mbele yake alivumilia msalaba, akidharauli aibu, na ameketi mkono wa kuume wa kiti cha enzi cha Mungu." Tena anatuhimiza tufikirie "*Mungu wa Bwana wetu Yesu Kristo*, Baba wa utukufu," na "ububeju gani wa nguvu zake uliokitaa kwa ajili yetu sisi tunaoamini, kulingana na utendaji wa nguvu ya uweza wake, *aliotenda kwa ajili ya Kristo*, alipomfufua kutoka kwa wafu, na kumweka mkono wake wa kuume katika ulimwengu wa mbinguni, mbali juu ya kila ukuu, na mamlaka, na nguvu, na enzi, na kila jina linalotajwa, si katika ulimwengu huu tu bali pia katika ule utakaokuja, na ameweka vitu vyote chini ya miguu yake." (***Ebr. 12:2***; ***Efe. 1:17-22***) Tena Mtume Petro anatangaza kumhusu Bwana wetu Yesu kwamba "ameingia mbinguni, na yuko mkono wa kuume wa Mungu; malaika na mamlaka na nguvu *zote* zimetii yeye [kwa Baba]." ***1 Petro 3:22***

Maandiko haya yote mbalimbali yanaonyesha waziwazi sana kuadhimishwa juu sana kwa Bwana wetu Yesu Kristo, kama *zawadi ya Baba* kwa utiifu wake wa ajabu na udhihirisho wa roho ya upendo ya Baba, katika dhabihu ya nafsi yake kwa niaba ya wenye dhambi; lakini hazionyeshi kwamba Bwana Yesu alikuwa Baba, wala kwamba ameheshimiwa kuchukua nafasi ya Baba juu ya kiti cha enzi cha mbinguni, au katika upendo na ibada ya viumbe wake wenye akili. Kinyume chake, zinaonyesha waziwazi Baba wa Mbinguni kuwa bora zaidi kwa heshima na nguvu, kama Mkarimu ambaye ndivyo alivyomtukuza na kumwinua Mwana, na kumweka mkono wake wa kulia, au mahali pa neema kuu, na kumfanya mshirika katika kiti cha enzi au utawala wa ufalme wa mbinguni, malaika na majeshi yote ya mbinguni zikitiishwa chini yake. Hakika, lugha inayotumika wakati mwingine kuhusu kuinuliwa juu sana kwa Bwana wetu Yesu, na wingi wa mamlaka aliyopewa na Baba, ni kali sana, kiasi kwamba katika tukio moja mwandishi aliyeongozwa na Roho aliona ni vyema sana kuwalekeza watu kwenye ukweli kwamba hakuna hata moja ya kauli hizi za kuinuliwa kwake juu sana iliyodokeza kwamba alikuwa sawa na Baba wala kwamba alikuwa bora kuliko Yeye: hivyo anasema, akizungumzia ufalme wa miaka elfu wa Kristo,

[E40]

"Yeye [Kristo] lazima atawale hata atakapowaweka maadui wake wote chini ya miguu yake. Adui wa mwisho atakayeharibiwa ni mauti. Kwa maana yeye [Baba] ameweka vitu vyote chini ya miguu yake [ya Mwana]. Lakini anaposema yeye [Baba], 'Mambo yote yamewekwa chini yake [Mwana],' *ni dhahiri kwamba yeye [Baba] ametengwa, ambaye ndiye aliweka mambo yote chini yake [Mwana]*. Na mambo yote [ya duniani] yatakaposhikwa chini yake [Mwana], ndipo Mwana mwenyewe atajisalimisha kwa yule [Baba] aliyemweka mambo yote chini yake [Mwana], ili Mungu [Baba] awe yote katika yote." ***1 Wakorintho 15:25-28***

"Yeye Aliyejitegemea"

Mungu Mwenyezi amejitengenezea jina lake na kulitangaza kuwa Yehova, ambalo linamaanisha "Yule Aliyejitegemea" au "Yule Asiyefariki." Hivyo tunasoma tangazo lake kwa Musa, akisema: "Nilitokea kwa Abrahamu, kwa Isaka na kwa Yakobo kwa jina la Mungu Mwenyezi [Mungu aliye juu au mwenyezi zaidi], lakini kwa jina langu Yehova sikujulikana nao." (***Kutoka 6:3***) Kwa jina hili, Yehova, Mungu alitambulika miongoni mwa watu wake kuanzia wakati huo. Jina hili limetumika mamia ya mara katika Agano la Kale, lakini limefichwa kwa kiasi kikubwa kwa msomaji wa Kiingereza, kutokana na kosa la watafsiri, ambao wamelitafsiri kama "BWANA." Hata hivyo, linaweza kutambuliwa kwa urahisi, kwa kuwa daima huchapishwa kwa herufi kubwa ndogo linapotumika kutafsiri jina lao takatifu, Yehova.

Hivyo katika Amri ya Kwanza iliyotolewa kwa Israeli Bwana alisema, "Mimi ni Yehova, Mungu wako... hutakuwa na miungu mingine [wenye nguvu] mbele yangu [wenye kufanana nami]... kwa maana mimi, Yehova Mungu wako, mimi ni Mungu mwenye wivu." ***Kutoka 20:2-5***

Musa akatangaza tena, "Sikia, ewe Israeli, Yehova Mungu wetu ni mmoja—Yehova; nawe mpende Yehova Mungu wako kwa moyo wako wote, na kwa roho yako yote, na kwa nguvu zako zote." (***Kumb.*** la Torati ***6:4,5***) Na hili ndilo hasa andiko ambalo Bwana wetu Yesu mwenyewe alilisifu kama

kiini cha ukweli. Alipoulizwa kuhusu amri kuu zaidi, alisema, akinukuu maandiko haya, "Umpende Bwana [Yehova] Mungu wako kwa moyo wako wote, na kwa roho yako yote, na kwa akili zako zote; hii ndiyo amri kuu na ya kwanza." (***Mathayo 22:37,38***) Tena tunasoma, "Mimi ni Yehova; ndilo jina langu; na utukufu wangu [heshima] sitampa mwingine." (***Isa. 42:8***) Na tusipuuze muktadha, kwani tamko hili thabiti kwamba jina Yehova ni la kipekee la "Baba wa Mwangaza ambaye haina mabadiliko" linafuata mara moja tangazo lake la unabii kuhusu Masihi kama Mwana-mtumishi aliyeheshimiwa na mteule wa Yehova, akisema:

Tazama mtumishi wangu, *ninayemwimarisha*; mteule wangu, aliyefurahisha roho yangu; nimemweka roho yangu juu yake. Ataleta hukumu kwa Mataifa....Hataachilia wala kukata tamaa hata awezapo kuimarisha hukumu duniani; na visiwa vitangojea sheria yake. Hivi asemavyo Mungu, BWANA, mimi, BWANA, nilikuitia kwa haki, na nitashika mkono wako, na nitakulinda, na nitakupa kuwa agano la watu, kuwa nuru ya Mataifa; kufungua macho ya vipofu, kuwatoa wafungwa kutoka gerezani, na wale wanaokaa gizani kutoka ndani ya gereza. Mimi ni Yehova: NDILO JINA LANGU." ***Isa. 42:1-8***

Jina la Yehova Limetumika Pekee kwa Baba wa Utukufu

Wakati mwingine hujitokeza dai kwamba jina la Yehova linatumika katika Maandiko kumrejelea Bwana wetu Yesu na hivyo basi si jina la kipekee na maalum la Baba wa Mbinguni. Hii ni makosa; lakini kwa manufaa ya wote tutajichunguza hapa mistari inayodhaniwa na wengine kuunga mkono dai hili. Tutaonyesha kwamba haipingani na maandiko yaliyotangulia yanayotangaza kuwa ndilo jina halisi na maalum la yule mkuu "NILIE".

[E42]

(1) Maandiko yanayotegemewa zaidi ili kuthibitisha kwamba Yehova inaweza kufaa kuchukuliwa kuwa jina la Kristo Yesu yanasema, "Nitainua kwa Daudi mchi wa haki, na mfalme atatawala na kustawi, na atatekeleza hukumu na haki duniani. Na hili ndilo jina atakaloliitwa,
MWENYE ENZI HAKUFA KWA HAKI YETU." ***Yer. 23:5,6***

Ni wazi kwamba Bwana wetu Yesu na ufalme wake wa Miaka Elfu ndivyo vinavyorejelewa; na jina katika Kiebrania ni *Yehova-Tsinidkenu*. Maelezo ni yapi? Ni haya tu: watafsiri, katika shauku yao ya kupata mahali ambapo jina la Yehova lilihusishwa na Yesu kama jina, wametupa tafsiri duni. Hakungekuwa na ugumu wowote kama ingetafsiriwa, "Hili ndilo jina atakaloliitwa, *Haki Yetu ya Yehova*." Na jina hili linafaa kiasi gani kwa kazi na ofisi ya Bwana wetu Yesu. Je, hakusimama kama mwakilishi wa haki ya Mungu na kuhisi adhabu ya Haki kama fidia ya mwanadamu—ili Mungu awe mwenye haki na bado awe mtakasaji wa yule amwaminiye Yesu? Hakika hakuna jina lingekuwa linafaa zaidi.

Haipaswi kupuuzwa kwamba jina hili lenyewe, *Yehova Tsidkenu*, linajitokeza tena katika maandishi ya Nabii yuleyule. Lakini marafiki zetu hawaweki mkazo juu yake, na watafsiri, ingawa wanalitafsiri kwa maneno yale yale ya Kiingereza, hawaweki maneno hayo kwa herufi kubwa kama ilivyokuwa katika kisa kingine. Kwa nini? Kwa sababu mahusiano yanaonyesha kwamba *Yehova Tsidkenu* itakuwa jina la Kanisa zima, Yerusalemu Mpya; "Na hili ndilo jina atakaloliitwa [*Yehova Tsidkenu*], Haki Yetu ya Yehova." ***Yer. 33:16***

Na kwamba jina hili litakuwa linafaa kwa Kanisa lililotukuzwa wote wanaweza kuona kwa urahisi: haishiriki tu mateso ya Bwana wake kwa ajili ya haki "kukamilisha yale yaliyobaki ya mateso ya Kristo" (***Kol. 1:24***; ***1 Petro 5:9***), bali pia imeahidiwa kushiriki katika utukufu wote wa Bwana wake, kama vile mke anavyoshiriki heshima na *jina* la mumewe: kama vile Kanisa linavyobeba jina la Kristo kama wanachama wa mwili wa Kristo***. Ufunuo 3:12; 19:7; 21:9***

[E43]

Wala hizi si mifano pekee ya jina Yehova kutumika kuunda jina *lingine*. Kumbuka kwamba mlima ambao Abrahamu alimtolea Isaka sadaka na ambapo Mungu alimpa kondoo dume kwa ajili ya sadaka badala ya Isaka, uliitwa na yeye, Mlima wa Utunzaji wa *Yehova—Yehova-Yire*. (***Mwanzo 22:14***) Musa aliita madhabahu aliyojenga *Yehova-Nisi*, yaani Bendera ya Yehova. (***Kutoka 17:15***) Gidioni alijenga madhabahu na kuitwa jina lake Yehova-Shalomu—Amani ya Yehova. (***Waamuzi 6:23,24***) Ezekieli alitabiri kuhusu mji ujao, ambao jina lake litakuwa *Yehova*-Shammah—Maajabu ya ***Yehova—Ezek. 48:35***.

(2) Inapendekezwa kwamba wakati inapoandikwa kwamba Yehova alimtokea Abrahamu (***Mwa. 18:1***), na tena Musa (***Kumw. 3:3-15***), lazima ilikuwa Kristo Yesu katika hali yake ya kabla ya kuwa binadamu; na kwa hivyo jina hilo lingekuwa lake. Tunajibu kwamba mantiki kama hiyo haina msingi: kwamba kama jina hilo lingetumika kwa mwingine, lingedokeza tu kwamba mtumishi huyo alithaminiwa sana na Yehova na kwa kweli alichukuliwa kuwa msimamizi au mwakilishi kwa ajili ya tukio hilo—aliyeagizwa kutumia mamlaka ya kimungu pia. Katika ***Kutoka 3:2***, tunajulishwa waziwazi kwamba yule aliyemwakilisha Yehova na kutumia jina lake la kipekee, "Mimi ni," alikuwa "*malaika* [mjumbe] wa Yehova." Kwamba *mjumbe* huyu aliyeheshimiwa alikuwa "Neno" wa ***Yohana 1:1***, Bwana wetu Yesu katika hali yake *ya kabla* ya kuwa binadamu, hatuhoji hata kwa muda mfupi. Lakini mjumbe mkuu na aliye heshimiwa zaidi hapaswi kuchanganywa na yule anayemwakilisha, ambaye kwa jina lake anazungumza, na ambaye nguvu zake alitumia na kumpa Musa.

(3) ***Isaya 40:3*** inahusu utume wa Yohana Mbatizaji, "Wapange njia ya *Yehova*"; na tunaombwa kuichukulia hii kama ushahidi kwamba Yesu ni jina jingine la Yehova. Lakini tena tunajibu, Sivyo! Yesu kwa kweli alikuwa mtumishi aliyeheshimiwa wa Yehova, na *mwakilishi* wake miongoni mwa wanadamu kwa maana kamili; lakini yeye mwenyewe anatangaza, "Baba amenituma"; "Kama ninavyosikia ndivyo ninavyohukumu"; "Kwa nafsi yangu siwezi kufanya chochote"; "Baba ni mkuu kuliko mimi." Na ni lazima tuamini

[E44]
mjumbe. Ukweli ni kwamba, kama tulivyoonyesha tayari,* Yohana Mbatizaji alikuwa tu kivuli cha Mjumbe mkuu zaidi, yaani Kanisa lote la Kikristo katika mwili; ambalo kwa upande wake litaingiza Kristo, kichwa na mwili, katika utukufu wa kiroho, na kazi ya yule Kristo aliyetukuzwa bado itakuwa hatua zaidi katika kazi ileile kuu ya kuandaa njia ya Yehova na kutukuzisha mahali pa miguu yake. Na kazi hii, itakapokamilika mwishoni mwa Milenia, itakuwa utimilifu kamili wa unabii huu. Tazama ***1 Kor. 15:24-28***; ***Yohana 6:57; 5:30; 10:28***.

(4) Bwana wetu Yesu anatajwa na Mtume kama "Bwana wa Utukufu" (***1 Kor. 2:8***), na tunaombwa kuona hili kama uthibitisho kwamba yeye ndiye Baba, Yehova, kwa sababu huyo wa mwisho katika ***Zab. 24:7-10*** anaitwa "Mfalme wa utukufu." Tunajibu kwamba hoja dhaifu kama hizi zinathibitisha tu udhaifu wa nadharia zinazotumika kuzitetea. Bwana wetu Yesu kwa kweli atakuwa mkuu, Mfalme wa Utukufu, wakati wa enzi ya Milenia atakaposhika fimbo ya utawala wa dunia katika jina na nguvu za Yehova: lakini yule mtume mmoja mwenye upako anaonyesha waziwazi, katika waraka uleule ambamo anamtangaza Yesu "Bwana wa utukufu," kwamba wakati Ufalme wake utakapofikia kilele cha utukufu wake, utawekwa mikononi mwa Baba "ambaye aliweka vitu vyote chini yake [Mwana] ili yeye [Baba] awe yote katika yote."

(5) Katika picha mbili za unabii za Ufalme wa Milenia wa Kristo, inatangazwa, "Katika siku za mwisho itakuwa, kwamba mlima [ufalme] wa nyumba ya *Yehova* utaanzishwa juu ya vilima [ukitawala falme zingine]...na mataifa mengi yatasema, Njooni, tupande mlima [ufalme] wa *Yehova*...naye atatufundisha njia zake, nasi tutatembea katika njia zake.... Naye atawahukumu mataifa." ***Isa. 2:2-4***; ***Mika 4:1-3***.

Inaaminiwa kwamba kwa kuwa Kristo atatawala na kuhukumu na kumiliki Ufalme wakati wa Milenia, jina Yehova

---

*Juz. II, Sura ya 8.

[E45]
hapa inapaswa kuchukuliwa kama jina la Kristo. Tunajibu, Sivyo! Haipaswi kusahaulika kwamba baraka zote ni *za* Baba ingawa zote ni *kwa* njia ya Mwana. (***1 Kor. 8:6***) Na hivyo Bwana wetu Yesu alitufundisha katika sala yake ya mfano kusema, "Baba yetu uliye mbinguni... *Ufalme wako* uje, *mapenzi yako* yafanyike duniani kama mbinguni." (***Mathayo 6:10***) Hili pia linaonyeshwa katika mahusiano (***Mika 4:8***) ambapo Kristo ("kichwa" na "mwili"—Yerusalemu Mpya) anaitwa "Mnara wa kundi" ambaye atapata utawala wa kwanza—uliopotezwa na Adamu katika Edeni, uliokombolewa na Yesu huko Kalvari.

(6) "Betlehemu Efraimu...kutoka kwako atatoka kwangu yeye aliye kuwa mkuu katika Israeli; ambaye kutojitokeza kwake kumekuwa *tangu zamani, milele*." (***Mika 5:2***) Maneno haya tunaombwa tuyakubali kama ushahidi kwamba Yesu alikuwa Yehova—kutoka milele hadi milele—kwa sababu Musa alitangaza, "*Yehova*...kutoka milele hadi milele, wewe ndiwe Mungu." ***Zab. 90:1,2***

Tunajibu kwamba hii inatuhimiza kutoa hitimisho lisilo na msingi—linalokinzana si tu na mamia ya matumizi ya jina Yehova katika maandiko mengine, bali pia linalokinzana na muktadha ambamo maneno haya yanapatikana. Tukiendelea kusoma hadi ***Mika 5:4***, tunakuta imetamkwa kumhusu Masihi: "Naye atainuka na kulisha [kundi la ***Yehova—Zab. 23:1***] kwa nguvu za Yehova; *kwa utukufu wa jina la Yehova, Mungu wake*."

Hakuna kinachoweza kuwa wazi zaidi kuhusu mada hii. Basi, maneno ya ***Mika 5:2*** yanamaanisha nini? Tunajibu kwamba yanaweza kueleweka vizuri hivi—"Ambacho matendo yake yame [tabiriwa] tangu zamani, tangu milele [kuja kwake na utume wake wa Masihi vilikusudiwa na kujiandaliwa katika mpango wa kimungu]."

(7) Tunarejelewa kwenye unabii wa Ufalme wa Miaka Elfu katika ***Isaya 25:6-9***, na kuombwa kuichukulia hii kama uthibitisho kwamba jina *Yehova* linafaa kwa Bwana wetu Yesu: kwa sababu hapo imeelezwa kwamba—"Mlimani [ufalme] *Yehova* wa majeshi atawafanyia watu wote karamu ya mafuta

vitu....Atameza kifo kwa ushindi; na Bwana wangu *Yehova* atafuta machozi kutoka kwa nyuso zote."

Hapana, tunajibu. Hii ni mbali sana na kuwa uthibitisho wa hilo. Ni lazima tukumbuke kwamba Bwana wetu, Kristo aliyebainishwa kwa utukufu, anaonyeshwa kama anayeongea, na kazi yake ya enzi ya Miaka Elfu ina muhtasari mfupi katika aya ya kwanza ya sura hii—"Ee Yehova, Mungu wangu; nitakutukuza, nitausifu jina lako." Hii itakuwa matokeo ya utawala wa Milenia, na mwishoni mwake vitu vyote vitakuwa tena chini ya utawala wa Yehova, ambaye ni nguvu yake, ikifanya kazi katika Kristo, itakayoweka vitu vyote chini yake. Masihi anakuja duniani kama mtumishi mwenye nguvu na mrithi wa Yehova, Immanuel, "Mungu pamoja nasi." Mtazamo huu unathibitishwa kabisa na Mtume Paulo, ambaye baada ya kunukuu kutoka kwa unabii huu na kuashiria utimilifu wake katika kuangamizwa kwa kifo cha Adamu wakati wa Milenia anasema—"Shukrani kwa *Mungu atukwezaye ushindi* [utoaji—ushindi] *kwa njia ya* Bwana wetu Yesu Kristo." ***1 Kor. 15:57***

(8) Tunaombwa kuzingatia kama uthibitisho kwamba jina Yehova linamhusu ipasavyo Bwana wetu Yesu, ukweli kwamba ametajwa—Mwajabu, Mshauri [au mwongozo, au kielelezo cha miujiza], Mungu mwenyezi, Baba wa milele, Mfalme wa amani. ***Isa. 9:6***

Tutachunguza maana kamili ya andiko hili baadaye, tukibainisha tu katika sehemu hii kwamba hakuna chochote ndani yake kinachotuhalalishia kutumia jina la Yehova kwa Bwana na Mwalimu wetu mpendwa, Yesu. Hata hivyo, kumbuka kwamba kama ingekuwa ndivyo ilivyokusudiwa, hakungepatikana mahali pazuri zaidi ya hapa pa kuongeza jina la Yehova miongoni mwa majina mengine. Lakini, kinyume chake, aya inayofuata inatangaza, "Shauku ya Yehova wa majeshi itatimiza hili [utabiri]." ***Aya ya 7***

(9) "Mwambie miji ya Yuda, Tazama, Mungu wako! Tazama, Bwana [*Adonai*] wangu Yehova atakuja na mkono wenye nguvu; na mkono wake utatawala kwa ajili yake.... Atalisha kundi lake kama mchungaji." ***Isa. 40:9,10,11***

Tunaambiwa kwamba hapa kwa hakika ni kifungu ambacho Mungu wetu

[E47]

Mwokozi anaitwa kwa jina kuu la Yehova. Lakini tunajibu, Hapana—hapa anaitwa "*mkono*" wa Yehova kama ilivyo katika sehemu zingine: Mkono wenye nguvu wa Yehova "*utatawala kwa* niaba yake," mpaka atakapokuwa ameondoa mamlaka yote na nguvu zinazopingana na Yehova na sheria yake ya haki—mpaka atakapoleta hukumu hadi ushindi: mpaka atakapokuwa amefanya mahali pa miguu ya Yehova (ardhi kuwa kiti chake cha miguu) kuwa na utukufu—na atakapokuwa amekabidhi Ufalme kwa Mungu, yaani, Baba. ***1 Kor. 15:24-28***; ***Math. 12:20***

Mifano mingine ambapo Bwana wetu Yesu anaonyeshwa kwa unabii kama "mkono wa kulia" au nguvu ya Yehova ni:

Nani ameamini ripoti yetu [mahubiri]? Na kwa nani mkono wa Yehova umefunuliwa? [Wachache hutambua mkono wa Bwana katika enzi hii—"si wengi wakubwa," n.k.] Yeye ni aliyadharauwa na kukataliwa na wanadamu." ***Isa. 53***; ***Yohana 12:38***

"Visiwa vitanisubiri, nao watategemea mkono wangu." ***Isa. 51:5,9***

"Yehova amefunua mkono wake mtakatifu machoni pa mataifa yote [wakati wa kuanzishwa kwa Ufalme wake]; na ncha zote za dunia zitaona wokovu wa Mungu wetu." ***Isa. 52:10***

"MKONO wake [wa Yehova] ulimletea wokovu Na Mwokozi atakuja Sayuni, na kwa wale watakaogeuka kutoka kwa uasi katika Yakobo, asema Yehova." ***Isa. 59:15-20***

(10) Katika ***Yohana 12:41*** tunasoma, "Mambo haya aliyasema Isaya [neno la Kigiriki kwa ajili ya Isaya], alipomuona utukufu wake na akazungumza kumhusu." Tunaombwa kukubali kwamba hii pengine inahusu ***Isaya 6:1***. Tunajibu kwamba tunaamini ndivyo ilivyo: lakini kumbuka kwamba neno la Kiebrania lililotafsiriwa kuwa *Bwana* katika mstari huo si *Yehova* bali *Adonai*; hoja yetu ya sasa ni kwamba jina Yehova halimhusu ipasavyo mtu yeyote isipokuwa Baba wa Mbinguni—ingawa linaweza kutumika kwa wajumbe wake maalum wanapokuwa wakizungumza au kutenda kwa niaba yake kwa jina lake.

Wala hatupingi kwamba *Adonai* wakati mwingine hutumika kama mojawapo ya vyeo vingi vya Baba wa Mbinguni. Tunadai kwamba katika maandishi haya haimhusu Baba bali Mwana. Vilevile

[E48]
neno lile lile *Adonai* linatumika kumrejelea Kristo na ufalme wake wa Miaka Elfu katika ***Zaburi ya pili (4-9)***: "Bwana [*Adonai*] atawadhihaki. Ndipo atakapowaongea kwa ghadhabu yake, na kuwaudhi kwa hasira yake kuu....Bwana [**Yehova**] amenisema, Wewe ndiwe Mwana wangu; leo nimekuzaa."

Lakini mtu fulani anaweza kudai kwamba *Adonai* wa ***Isaya 6:1*** lazima amrejelee mtu yuleyule kama *Yehova* wa mistari ya 3 na 5. Tunajibu, Sivyo: "Mjumbe wa Agano," mwakilishi wa Yehova, angeweza salimiwa kwa sifa kwa jina la Baba aliyemwakilisha. Kumbuka tena kwamba katika aya ya 8 si *Yehova* anayetoa ujumbe, wala kutangaza hukumu, bali ni *Adonai*; kwa maana Baba "amewapa Mwana mamlaka yote ya hukumu." ***Mathayo 23:34,36,38***; ***Yohana 5:22,27***

Mifano mingine ya marejeleo kwa Bwana wetu Yesu katika *uhusiano wa karibu na* jina *Yehova*, na neno lingine lililotumika katika Kiebrania, lakini pia lilitafsiriwa *kama Bwana* katika Biblia zetu za Toleo la Kawaida, inaweza kutajwa. Angalia kauli ya Malakia, "Tazama, nitamtuma mjumbe wangu, naye atatayarisha njia mbele yangu; na Bwana [*Adon,* kutoka mzizi uleule kama *Adonai*] mnayemtafuta atakuja ghafla hekaluni mwake, naam, Mjumbe wa Agano, mnayefurahia: tazama, atakuja, asema Bwana [Yehova] wa majeshi....Atawatakasa wana wa Lawi, na kuwapurutu kama dhahabu na fedha, ili wamtolee Bwana [*Yehova*] dhabihu ya haki." ***Mal. 3:1-4***

Rejea nyingine inayofahamika ya aina hii hupatikana katika Zaburi tukufu ya Kimasihi inayosema, "Wewe ni mrembo kuliko wana wa watu; neema imemwagwa juu ya midomo yako: kwa hiyo Mungu amekubariki milele....Kiti chako cha enzi, Ee Mungu, ni cha milele na milele: fimbo ya ufalme wako ni fimbo ya haki. Wapenda haki na chukia uovu: kwa hiyo Mungu, *Mungu wako*, amekupaka mafuta ya furaha kuliko wenzako." Kisha Kanisa linarejelewa kama binti wa Baba, na kama bibi harusi, mke wa Mwana-Kondoo, na linaahidiwa kumheshimu Mfalme

[E49]
Mwanawe kama Bwana wake—"Basi mfalme ataitamani sana uzuri wako; maana yeye ni *Bwana* wako [Adon—si Yehova] na umwabudu yeye." ***Zab. 45:2-11***; ***Ebr. 1:8,9***; ***1 Kor. 11:3***; ***Efe. 5:23***; ***Yohana 5:23***

(11) Tumeombwa kuzingatia kauli ya Isaya (***8:13,14***) kama ushahidi kwamba jina Yehova linafaa ipasavyo kwa Bwana wetu Yesu. Inasomeka: "Mtukuze Yehova wa majeshi yeye mwenyewe; naye awe hofu yenu, naye awe ogo yenu." Mkazo umewekwa kwenye aya inayofuata, ambayo bila kumtaja *ni nani*, inatangaza, "Atakuwa jiwe la kikwazo na mwamba wa kusitisha kwa nyumba zote mbili za Israeli." Hatuwezi kukubali hili kama uthibitisho; kwa kuwa kinyume chake kabisa, muktadha unaonyesha mtu wa tatu (mbali na Yehova na Nabii) hata Bwana wetu Yesu, anayesema, "Funga ushuhuda, chapa sheria katikati ya wanafunzi wangu. Nami nitamtumikia **Yehova**.... Tazama, mimi na watoto ambao Yehova amenipa." ***Isa. 8:16-18***; linganisha ***Ebr. 2:13***.

(12) ***Zaburi 110*** inatajwa kama ushahidi kwamba Bwana wetu Yesu anaitwa *Yehova* katika Maandiko. Tunajibu kwamba hakuna hoja iliyovutwa mbali zaidi au isiyo ya kweli zaidi. Kinyume chake, inathibitisha kinyume chake. "*Yehova* akamwambia *Adonai*, Keti kwa mkono wangu wa kuume, hata nitakapowafanya adui zako kuwa kigodoro cha miguu yako.... *Adonai* upande wako [wa Yehova] atapiga," n.k. Tena, "*Yehova* ameapa wala hatajuta, Wewe ni kuhani milele kwa mpangilio wa Melkizedeki." ***Zab. 110:1,4,5***

Yeyote asiyeona kwamba yule anayezungumziwa ameinuliwa upande wa kulia wa Yehova au katika cheo cha upendeleo mkuu, na kufanywa kuhani wa Utaratibu mpya, bila shaka *amepofushwa* na upendeleo wake. Hata hivyo, tunawaelekeza watu kama hao kwa tafsiri na matumizi Bwana wetu mwenyewe aliyoyafanya kwa maneno haya kumhusu yeye mwenyewe; akijidhihirisha kuwa yeye ndiye *Adon*, Bwana wa Daudi, aliyeinuliwa na Bwana wake, Yehova. ***Mathayo 22:44,45***

Mtume Petro, akizungumza kwa uongozi wa Roho Mtakatifu wakati wa Pentekoste, alitumia maneno haya kwa njia ileile. Na Mtume Paulo naye anayarejelea kwa maana inayofanana. ***Matendo 2:34***; ***Ebr. 1:13; 10:12,13***

[E50]

(13) Kwa kuwa Bwana wetu Yesu anaitwa Mwalimu Mkuu, inadaiwa kwamba alitimiza unabii huo —"Watoto wako wote watafundishwa na *Yehova*." (***Isaya 54:13***) Kwa jibu na kupinga, tunarejelea maneno ya Bwana wetu Yesu mwenyewe. Alinukuu maneno haya hasa ya Nabii katika mahubiri yake, na akaonyesha wazi kwamba hakuwa na hakudai kuwa yeye ndiye Yehova wa unabii huu. Maneno yake yalikuwa, "Imeandikwa katika manabii, Nao wote watafundishwa na Mungu. Kila mtu, basi, aliyesikia, na *kujifunza kutoka kwa Baba*, huja kwangu." ***Yohana 6:45***

Baba mwenyewe, Yehova mkuu, si tu mtoaji mkuu wa sheria bali pia ni Mwalimu Mkuu wa sheria yake mwenyewe. Mpango wake mkuu wa wokovu wa mwanadamu bado utaonekana na wana wake wote wenye akili kuwa una mifano bora zaidi ya Haki, Upendo na Hekima vikiwa vimeunganishwa, na bado kila kimoja kikiwa kamili, kisichokiukwa.

Bwana wetu Yesu alikuwa na bado ni Mwalimu Mkuu wa wanadamu kwa uteuzi wa Baba wa Mbinguni, Mwalimu Mkuu aliye juu ya wote. Na hiki ndicho hasa ambacho Mkombozi wetu mpendwa alidai na kufundisha. Je, hakutangaza hadharani kwamba mafundisho yake yalikuwa ya mambo ambayo tayari alikuwa amejifunza kutoka kwa Baba? akisema, "Ninazungumza yale niliyoyaona kwa Baba yangu." "Mafundisho yangu si yangu, bali ni ya yule aliyenituma. Kama mtu yeyote atitimiza mapenzi yake, atatambua kuhusu mafundisho, kama ni kutoka kwa Mungu, au kama ninazungumza nikiwa mimi mwenyewe.... Yeye anayetafuta utukufu *wa yule aliyemtuma* ndiye wa kweli." "Neno mnalosikia si langu, bali ni la Baba *aliyenituma*." "Nimewapa neno *lako*." "Wamehifadhi neno *lako*." "Wawatakase kwa kweli *yako*; neno *lako* ni kweli." ***Yohana 7:16-18; 8:38; 14:24; 17:6,14,17***

Vivyo hivyo Bwana wetu aliwateua walimu maalum chini yake, Mitume; na wengine bado katika kanisa kuwa walimu na wachungaji wengine wa kundi la Bwana, wakiwafundisha, "Lisha kondoo zangu"; "lisa kondoo zangu wadogo." "Jilindeni ninyi wenyewe na kundi lote, ambalo Roho Mtakatifu amewaweka kuwa wasimamizi nalo, kulisha Kanisa la Mungu alilolipata kwa damu ya Mwanawe [Mpendwa]."

[E51]

(***Matendo 20:28***) Hata hivyo, hakuna hata mmoja wa walimu hawa aliyepaswa kufundisha mafundisho *yao wenyewe*, ambayo yangekuwa tu "hekima ya ulimwengu huu." Watu wa Mungu walipaswa kufundishwa wote na *Yehova*, na hakuna anayeweza kuwa mwalimu wa kweli isipokuwa wanapowasilisha kwa wanadamu maneno na mpango na tabia ya Yehova kama viwango vya ukweli na ubora. Kwa kufanya hivi, bila shaka huvutia umakini kwenye "mafundisho ya Kristo" na "mafundisho ya Mitume," yote ambayo yalikuwa tu maonyesho na ufundishaji wa sheria kuu na ya milele ya Baba.

Tofauti na wengine wanaojiita walimu leo, wala Bwana wetu Yesu wala mitume wake hawakujaribu wala kudai *kuwa wao ndio waanzilishi*. Angalieni maneno ya unyenyekevu ya Bwana wetu Yesu, ambayo hakuna kinachoweza kuwa kizuri zaidi—"Sifanyi neno lolote kwa nafsi *yangu*, bali nena yale *ambayo Baba amenifundisha*; na yale niliyowaambia ninyi." (***Yohana 8:28***) Je, tunaweza kushangaa kwamba mtu aliyepatikana kuwa mnyenyekevu na mwaminifu sana kwa Yehova angeweza na aliaminishwa heshima na mamlaka makubwa kiasi hicho—na kuinuliwa juu sana upande wa kulia wa Baba? Na kwamba masomo *yaliyofundishwa* Bwana wetu Yesu hivi *yalijifunzwa* vyema naye, tuna ushuhuda ulioongozwa na Roho—"Ingawa alikuwa Mwana, alijifunza utiifu kwa yale aliyoteseka." ***Ebr. 5:8***; ***Flp. 2:8***

Zaidi ya hayo, Bwana alionyesha kupitia manabii kwamba Yesu, Mwalimu Mkuu aliyeteuliwa na Mwalimu Mkuu, Yehova, angefundishwa na Yehova mwenyewe; na ili aweze kuwa "Kuhani Mkuu mwenye rehema na mwaminifu" kwa wanadamu, na kuthibitishwa kuwa na haki ya kuwa "Kiongozi wa wokovu wetu," ilikuwa ni lazima *akamilishwe katika uzoefu* kupitia mambo aliyoteswa. (***Ebr. 2:9,10***) Angalia jinsi unabii zifuatazo zilivyotangaza waziwazi zamani sana kwamba Bwana wetu *angefundishwa* na Yehova, na *angejifunza* masomo vizuri, na kuonyesha upendo kwa sheria na utiifu kwa Mtoaji wa Sheria:

"Bwana wangu Yehova [*Adonai Yehova*] amenipa ulimi wa waliofundishwa [waliopewa mafundisho], ili nijue jinsi ya kusema neno kwa wakati kwa aliyechoka: huamsha asubuhi baada ya asubuhi, huamsha sikio langu ili nisikie kama waliofundishwa [waliopewa mafundisho]. Bwana wangu Yehova [*Adonai Yehova*] amenifungua sikio langu, wala sikuweka upinzani, wala

[E52]
nikageuka nyuma [kutoka kwa mafundisho yake]. Niliwapa mgongo wangu wapigao, na mashavu yangu wale waliyonyoa nywele; sikuficha uso wangu na aibu wala mate." ***Isa. 50:4-10***; ***Math. 26:67; 27:26,30***; ***Isa. 53:11***

Sikieni zaidi kuhusu mada hii neno la ushuhuda wa Bwana kuhusu maandalizi ya Bwana wetu Yesu kwa ajili ya wadhifa mkuu wa Kuhani Mkuu wa Kiroyali kwa ajili ya wanadamu:

Roho ya Yehova atakaa juu yake—roho ya hekima na ufahamu, roho ya ushauri na ya nguvu, roho ya maarifa na ya hofu [heshima] ya Yehova; na atamfanya awe na ufahamu wa haraka katika hofu [heshima] ya Yehova: hata hatahukumu kwa kile macho yake yanachokiona"; kwa maana ameguswa na hisia za udhaifu wetu, na kwa hiyo ana uwezo zaidi wa kuwasaidia wote wanaomjia Mungu kupitia kwake—kanisa lake sasa, na baadaye ulimwengu, wakati wa Ufalme wake wa Miaka Elfu. ***Isa. 11:1-10***; ***Ebr. 2:18***

Tena kwa unabii, Masihi anaonyeshwa akisema: "*Utaniwonesha* [utafanya nijue] njia ya uzima." "Nitambariki *Yehova*, aliyenipa shauri." Maneno haya yanapatikana katika muktadha uliotajwa na Mitume kama yanayomhusu Mwokozi wetu, "mtu Kristo Yesu." (***Zab. 16:7-11***) Hivyo kauli ya Mwinjilisti inathibitishwa na unabii, "Na yule mtoto [Yesu] alikua, akatiwa nguvu roho [akili], *akajaa hekima*; na neema [baraka] ya Mungu ilikuwa juu yake....Yesu **aliendelea** kuongezeka *hekima* na umbo, na kupendwa na Mungu na wanadamu." ***Luka 2:40,52***

Baada ya kuchunguza maandiko makuu zaidi ya Biblia yaliyowasilishwa kuhusu mada hii, tuna hakika kwamba Maandiko hayaruhusu matumizi ya jina kuu la Yehova kama jina la kuitwa kwa kiumbe mwingine yeyote isipokuwa Baba Yetu wa Mbinguni: tuna hakika kwamba yanazuia matumizi yake na kupinga kulitumia kwa mwingine.

Kila mtu anaweza kuona usahihi wa uamuzi wa Mwenyezi Mungu kwamba atambulike kama kitovu cha mamlaka, hekima, haki, upendo na nguvu; kwa sababu hii ni kweli, na chochote kingine kingekuwa uongo na kwa kiwango hicho kuwa uovu, wenye madhara.

[E53]

Na tumeona kutokana na nukuu zilizotangulia kutoka kwa maneno ya Bwana wetu mwenyewe, na kutoka kwa maneno ya Mitume, ambao aliwaelekeza maalum kwa neno la mdomo, na kuwahamasisha baada ya Pentekoste kwa Roho Mtakatifu, kwamba hakuna hata mmoja wao aliyewahi kuashiria kwamba Baba wa Mbinguni na Mwana wa Mbinguni walikuwa *mtu* mmoja, wala kwamba wako sawa kwa utukufu na kwa nguvu—kama inavyotangazwa, bila mamlaka ya kimungu, katika imani na katekisimu za wanadamu.

Hata hivyo, Baba wa mbinguni hakuonyesha wivu wowote kwa ukuu wa mtumishi wake mkuu, "Mjumbe wa Agano ambaye mnafurahia:" kinyume chake amemuinua sana awe karibu naye kwa heshima na kwa nguvu. Sikieni maneno ya Bwana wetu Yesu mwenyewe: "Mwana hawezi kufanya chochote kwa nafsi yake, ila kile anachoona Baba akifanya; maana yote yale Baba anayoyafanya, Mwana naye huyafanya vivyo hivyo. Kwa maana Baba anampenda Mwana, naye humwonyesha yote anayoyafanya; na atamwonyesha kazi kuu kuliko hizi, mpate kushangaa. Maana kama vile Baba anavyoamisha wafu na kuwafanya hai, ndivyo pia Mwana anavyomfanya hai yule ampendaye. Maana Baba hamhukumu mtu yeyote, bali amekabidhi hukumu yote kwa Mwana, ili watu wote wamheshimu Mwana, *kama vile wanavyomheshimu Baba*. Yeye asiyemheshimu Mwana, hamheshimu Baba aliyemtuma." ***Yohana 5:19-23***

Ni pale tu tunapofahamu waziwazi tamko la Maandiko kuhusu Mwandaji Mkuu wa mpango wa Upatanisho, Yehova, na kuona tofauti kati yake na Mwokozi wake anayeheshimiwa, "Mzaliwa Pekee wa Baba," "Mwanawe Mpendwa," katika kazi ya Upatanisho, ndipo tunapokuwa tumejiandaa ipasavyo kuelewa falsafa ya Upatanisho. Ni kwa kiasi kikubwa kwa sababu ya mkanganyiko wa fikra kuhusu Baba na Mwana kwamba Wakristo wengi sana wamekanganyika kabisa kuhusu Upatanisho, na hivyo wako hatarini kupoteza imani yao katika fundisho hili la msingi na muhimu zaidi la ufunuo wa kimungu.

Mtume Paulo anaelezea suala la uhusiano

[E54]
kati ya Baba na Mwana kuhusiana na ukombozi wetu kwa uwazi na nguvu zaidi, akisema: "Hakuna Mungu mwingine ila Yeye Mmoja. Kwetu sisi kuna Mungu mmoja tu, Baba,
ambaye vitu vyote ni vyake, na sisi tumo kwake; na Bwana mmoja, Yesu Kristo, ambaye vitu vyote ni *kwa* yeye, na sisi *ni kwa* yeye." (***1 Kor. 8:4,6***) Yaani, kuna Mungu mmoja tu wa milele na Mwenyezi, Muumba na Chanzo cha vitu vyote, ambaye sisi ni mali yake, na kuna Bwana mmoja tu, Yesu Kristo, ambaye Baba wa mbinguni hufanya kazi kupitia yeye katika vipengele vyote vya mpango wake, na ambaye kupitia kwake peke yetu tumepata msamaha wa dhambi, kwa imani katika damu yake, na ufikiaji kwa Baba, na kwa neema ambayo tuko ndani yake, tukifurahi kwa tumaini la utukufu wa Mungu. ***Warumi 5:1***

Tamaduni ya Wababa Inayoungwa Mkono na Ulaghai—Ongezeko

Tunaacha katika sura zinazofuata kuchunguza ukuu na kustahili kwake Bwana wetu Yesu Kristo, *ambaye kupitia kwake* kazi yote ya Upatanisho imekamilika na itakamilika—na heshima kuu iliyotolewa kwake, si tu tangu alipookoa ulimwengu, bali pia heshima kuu na hadhi ambayo ilikuwa yake kabla hajawa Mwokozi wa ulimwengu. Sasa tunatafuta kutofautisha wazi kitu kuhusu Mwandaji Mkuu wa mpango: lakini kwa kuwa fikra ya jumla ya Ukristo imechanganyikiwa sana na kile kinachojulikana kama "Nafundisho la Utatu," fundisho ambalo watetezi wake wakubwa wanakiri *kwamba hawaelewi* na hawawezi kulielewa au kulifafanua, kwa hiyo inafaa kwamba hapa tuchunguze maandiko hayo ya Biblia yanayodhaniwa kutoa rangi au msaada kwa *fundisho* hili la kuchanganya *la wanadamu*, ambalo hakuna mamlaka yanayopatikana katika Neno la Mungu. Tayari tumeshaweka mkazo kwenye maandiko mbalimbali ambayo yanasema kwa kusisitiza kwamba kuna Mungu *mmoja* tu mwenyezi—si wawili, wala watatu, wala zaidi. Sasa tunaweka mkazo kwenye ukweli kwamba neno "Utatatu" halipatikani katika Maandiko; wala hakuna neno lolote linalopatikana huko lenye maana sawa; wala hakuna

[E55]
taarifa iliyotolewa ambayo hata isivyo na msingi inaweza kufasiriwa kuashiria jambo lolote kama hilo. Kwa kweli, wale wanaoshikilia mafundisho ya Utatu, wanapojaribu kueleza fikra zao wenyewe, wanajichanganya vibaya, pamoja na wasikilizaji wao. Wanatangaza kwa pumzi moja kwamba kuna Mungu *mmoja* tu (kwa sababu Maandiko Matakatifu yanasisitiza hoja hii kwa nguvu kiasi kwamba haiwezi kupuuzwa), lakini kwa pumzi hiyo hiyo wanatangaza kwamba kuna Miungu mitatu (kwa sababu kwa nadharia hii wamejitolea kwa "mafundisho ya mababa" yaliyopitishwa kutoka kwa Upapisti wa mwanzo kabisa).

Lakini inawezaje kuwa kuna miungu *mitatu* na bado Mungu *mmoja* tu? Ikiwa kuna miungu mitatu, "*wenye usawa* katika nguvu na utukufu," kama katekisimu zinavyotangaza, basi si kweli kusema kuna Mungu *mmoja* tu. Ikiwa kuna "Mungu mmoja tu, Baba, ambaye vitu vyote hutoka kwake," kama Mtume Paulo anavyodai; na ikiwa, kama Yesu alivyotangaza, Baba ni *mkuu* kuliko Mwanawe aliyeheshimiwa; na ikiwa Baba alimfufua Mwanawe Mpendwa kutoka kwa wafu, na *kumtukuza juu*, akamheshimu, na amemwekea Ufalme; na ikiwa hatimaye Mwana ataurudisha Ufalme tena kwa Baba, ili Baba awe yote katika yote; basi haiwezi kuwa kweli kwamba kuna *miungu kadhaa wenye nguvu sawa*. Hata hivyo, tutaonyesha kwa ushahidi thabiti katika sura inayofuata kwamba Bwana wetu Yesu Kristo ni *Mungu*, lakini, ingawa anapaswa kuheshimiwa kama Baba anavyoheshimiwa, na kwamba kwa kumheshimu tunamheshimu Baba aliyemwinua, bado sauti moja ya Maandiko inathibitisha kwa nguvu zote kwamba kuna Mungu mmoja tu Mwenyezi, Baba wa wote. Kama vile Mtume anavyotangaza, "*Kichwa* cha mwanamke ni mwanamume, *kichwa* cha mwanamume ni Kristo, na *kichwa* cha Kristo ni Mungu." ***1 Wakorintho 11:3***

Kuna kauli moja tu inayopatikana katika Maandiko, na ile tu, ambayo inaonekana hata kidogo kuashiria mafundisho ya Utatu wa Miungu; na kifungu hicho sasa kinakubaliwa na wanazuoni wote kuwa ni bandia—ongezo lisilo la asili. Kwa hiyo imeondolewa katika Toleo Lililorekebishwa la Agano Jipya, ingawa watafsiri wa Toleo hilo, kadiri tunavyojua, wote walikuwa Watrinitari. Ingawa wangependa kuiweka kifungu hiki, kama

[E56]
ni msaada pekee kutoka kwa Maandiko (na hata huo ulikuwa hafifu sana katika uwasilishaji wake), hawakuweza kuuacha kwa dhamiri safi.

Watafsiri wa Tafsiri Yetu ya Pamoja ya Biblia hawakuwa na hatia kwa kuingiza tafsiri hii ya ziada, kwa sababu wakati wa tafsiri hiyo ilikuwa vigumu kujua kuwa ni bandia. Tangu tafsiri hiyo, mamia ya mikono ya kale ya Kigiriki yamepatikana, lakini hakuna hata moja kati ya hizi za mapema zaidi ya karne ya saba inayojumuisha kifungu hiki, kinachounga mkono Ubatatu. Kwa hiyo haikanushiwi na wasomi, bila kujali mwelekeo wao wa kidhehebu, kwamba maneno hayo bandia yaliingizwa ili kuunga mkono mafundisho ya Utatu, wakati mjadala wa mafundisho hayo ulipokuwa umeenea sana Kanisani, na wakati watetezi wa mafundisho ya Utatu walipokuwa wamechanganyikiwa mbele ya wapinzani wao, kwa sababu hawakuwa na ushahidi kutoka Maandiko ya kuunga mkono nadharia yao. Bila shaka maneno hayo bandia yaliingizwa na mtawa fulani mwenye shauku kupita kiasi, ambaye alikuwa na uhakika na fundisho hilo yeye mwenyewe, na akadhani kwamba Roho Mtakatifu alikosea kwa kutotamka jambo hilo katika Maandiko: nia yake, bila shaka, ilikuwa ni kumsaidia Mungu na ukweli kutoka kwenye ugumu kwa kutenda udanganyifu. Lakini mapendekezo yote kama hayo, yanayodai kwamba Mungu hatujapatia ufunuo kamili, "utosha mpate mtu wa Mungu awe amekamilika," na kwamba unahitaji kuongezewa, ni ya Adui, kama ilivyokuwa pendekezo hili kwamba ingekuwa sahihi kufanya kosa, udukuzi, kwa ajili ya kufanya mema, na kurekebisha kosa la Mwenyezi. Mtawa mwandishi au kasisi aliyefanya udanganyifu huu, inaonekana mwanzoni mwa karne ya saba, ana mengi ya kujibu kwa kuongeza kwake kwenye Neno la Mungu, na kwa ushawishi mbaya ambao umeutia kwa watu wa Mungu, ambao, walipokuwa wakitafuta ukweli kuhusu mada hii, walipotoshwa na udanganyifu wake.

Ongezeko bandia linapatikana katika ***1 Yohana 5:7***, na linajumuisha maneno, "*mbinguni Baba, Neno na Roho Mtakatifu, na hawa watatu ni umoja. Na kuna watatu wanaoshuhudia duniani*." Maneno haya, yaliyotolewa kutoka kwenye maandishi, yanaiacha

[E57]
rahisi kueleweka, na inakubaliana kikamilifu na Maandiko yote mengine; lakini kwa maneno haya katika maandishi, kama yalivyokuwepo kwa karne nyingi, mchanganyiko unazuka; kwa sababu upuuzi unadaiwa. Kwa mfano, maneno haya yakibaki katika maandishi, maana yake ingekuwa kwamba Baba na Mwana na Roho Mtakatifu walikubaliana kutoa ushuhuda mmoja mbinguni, yaani, kwamba Yesu ndiye Kristo. Ni upuuzi kiasi gani! Nani aliye mbinguni asiyejua kwamba Yesu ndiye Kristo? Basi, ingekuwa ni lazima kwa Baba, Mwana na Roho Mtakatifu kumshuhudia nani hili? Hakuna. Lakini ilikuwa ni nafasi rahisi kwa Mpinga kuingiza kazi yake ya kuharibu ukweli, na akampata mtumishi aliyekuwa tayari kumtumikia.

Sio tu kwamba Toleo Lililorekebishwa linaacha aya hii, bali pia tafsiri zote za kisasa—Emphatic Diaglott, tafsiri ya Biblia ya Young, tafsiri ya American Bible Union, Toleo Lililoboreshwa. Hili la mwisho linasema:

"Maandiko haya yanayohusu Mashahidi wa Mbinguni hayajapatikana katika hati yoyote ya Kigiriki iliyoandikwa kabla ya karne ya tano. Hayakutajwa na mwandishi yeyote wa Kikristo wa Kigiriki; wala na baba yeyote wa Kanisa wa Kilatini wa awali, hata pale mada walizozijadili zingewapeleka kwa kawaida kutegemea mamlaka yake: kwa hiyo, ni dhahiri kuwa ni bandia."

Maoni ya Kikritiki ya Lang, yakirejelea kipande hiki bandia, yanasema:

"Maneno hayo hayapatikani katika miswada yote ya Kigiriki; pia katika Codex Sinaiticus [mswada wa Kigiriki wa zamani zaidi unaojulikana], na katika tafsiri zote za kale, ikiwemo ya Kilatini, hadi karne ya nane; na [katika miswada iliyoandikwa] tangu wakati huo yanapatikana katika tofauti tatu. Licha ya utata wa Kimatria, hazitajwi na Baba Mgiriki hata mmoja, wala na yeyote kati ya Mababa wa Kanisa wa Kilatini wa zamani."

Konsoransi ya Kigiriki na Kiingereza ya Hudson inasema:

Maneno haya hayapatikani katika hati yoyote ya Kigiriki kabla ya karne ya 15 au 16, na katika tafsiri yoyote ya mapema.

Sehemu hii inatajwa kuwa ni uingizaji na wanazuoni wa Biblia wafuatao wenye sifa zilizotambuliwa—Sir Isaac Newton,

[E58]

Benson, Clark, Horne, Griesbach, Tischendorf, Tregelles, Lachman na Alford. Wa mwisho anasema:

"Isipokuwa kama mtu anataka kufuata upendeleo mtupu katika uchambuzi wa maandiko matakatifu, hakuna hata chembe ya sababu ya kudhani kuwa ni halisi."

Dkt. Constantine Tischendorf anasema:

"Kuendelea kuchapishwa kwa nyongeza hii bandia kama sehemu ya Waraka ni jambo ninaloliona kuwa ni ukufuru."

Profesa T. B. Wolsey anauliza:

"Je, ukweli na uaminifu havihitaji kwamba kifungu kama hiki kiondolewe katika Biblia zetu za Kiingereza—kifungu ambacho Luther hangeonyesha katika tafsiri yake, na ambacho hakujapenya katika Biblia ya Kijerumani hadi karibu miaka hamsini baada ya kifo chake?"

Dkt. Adam Clarke akitoa maoni yake kuhusu kifungu hiki anasema:

Huenda aya hii si halisi. Inakosekana katika kila mswada wa barua hii ulioandikwa kabla ya uvumbuzi wa uchapishaji, isipokuwa mmoja—Codex Montfortii, katika Chuo cha Trinity, Dublin. Miswada mingine inayokosa aya hii ni mia moja na kumi na mbili. Haipo katika tafsiri za Kiasiria, Kiarabu zote, Kiethiopia, Kikopti, Kisaadiki, Kiarmini, Kislavoni, n.k.; kwa ufupi, katika tafsiri zote za kale isipokuwa Vulgate; na hata katika tafsiri hii, nakala nyingi za kale na sahihi hazina aya hii. Pia haipo kwa Mababa wote wa Kanisa wa Kigiriki wa kale, na kwa wengi hata wa Kilatini.

John Wesley, mwanzilishi wa Umethodisti, alijitahidi kuunga mkono mafundisho ya Utatu, ingawa katika mojawapo ya mahubiri yake kutoka kwa andiko hili alinukuu maneno ya Servetus: "Nina wasiwasi kutumia maneno 'utatu' na 'watu' kwa sababu sipati istilahi hizo katika Biblia"—na kwa nukuu hii Wesley aliongeza, "Nisingeisisitiza isipokuwa maneno ya moja kwa moja, yasiyoelezwa, kama yalivyo katika maandishi." Alijitahidi kuthibitisha fundisho la Utatu, kwa sababu aliamini kifungu hiki bandia kilikuwa halisi, kwani taarifa za uhakika kutoka kwa hati za kale za Biblia zilikuwa zimepatikana hivi karibuni. Kwa mfano, wakati wa utayarishaji wa Biblia yetu ya King James au Toleo la Kawaida (1611), watafsiri walikuwa na fursa ya kutumia hati nane tu za Kigiriki, na hakuna hata moja kati ya hizo iliyokuwa ya mapema zaidi ya karne ya kumi. Hata hivyo, sasa, kuna takriban manuskripti mia saba, baadhi yao, hasa

[E59]
Manuskripti ya Sinayi na Manuskripti ya Vatikani Na. 1209, ni za kale sana, zikianza takriban mwaka 350 B.K.

Mafundisho ya Maandiko Kuhusu Baba na Mwana na Umoja Wao

Ni lazima kuwepo na tofauti kubwa kati ya imani ya Utatu Mtakatifu, na imani ya Umoja wa Baba wa mbinguni, Yehova, na Mwana wa mbinguni, Bwana wetu Yesu Kristo, na Roho Mtakatifu. Niafundisho ya Utatu Mtakatifu inasema kwamba Baba, Mwana na Roho Mtakatifu "ni mmoja kwa nafsi, sawa kwa utukufu na kwa nguvu," kama ilivyoelezwa katika imani za Kanisa. Biblia, ingawa inaonyesha *Umoja* kamili kati ya Baba na Mwana na Roho Mtakatifu katika hatua mbalimbali za mpango mkuu wa wokovu, inapingana kabisa na wazo kwamba Baba na Mwana ni mtu mmoja, inakanusha kwamba wako sawa kwa utukufu na nguvu, isipokuwa kama ilivyoonyeshwa hapo awali, kwamba Baba amemtukuza Mwana, amemwinua sana na kumpa jina lililo juu ya majina mengine yote isipokuwa lake mwenyewe, na kumfanya kuwa wakala na mwakilishi wake katika kutekeleza "mamlaka yote mbinguni na duniani." Maandiko mbalimbali yote yanakubaliana katika kauli zao kwamba Baba *alimtuma Mwana* duniani; na kwamba Mwana, kwa ajili ya furaha aliyowekewa mbele yake na Baba, alivumilia msalaba, na kuidharau aibu; na kwamba alikuwa Mwana wa kwanza na wa pekee aliyezaliwa na Baba wa mbinguni; na kwamba baada ya yeye kukamilisha kazi ambayo Baba amempa, atawekea mikononi mwa Baba Ufalme wa dunia, mwishoni mwa Enzi ya Miaka Elfu, na kauli za ziada ambazo tayari zimetajwa, ambapo Mwana kwa furaha na kikamilifu anakiri kwamba yeye "alitoka kwa Baba," kwamba "hakuja kufanya mapenzi yake mwenyewe" bali mapenzi ya Baba; na kwamba mamlaka aliyotumia hayakuwa mamlaka yake mwenyewe, bali mamlaka ya Baba; pia kauli yake, "Baba ni mkuu kuliko mimi," na tamko la unabii, kwamba yeye ni Mjumbe au mtumishi wa Agano, na si Mtengenezaji wa

[E60]

Agano; pamoja na matamko ya mara kwa mara ya Maandiko ya Agano Jipya, kwamba yeye ndiye Msemaji wa Agano Jipya—Msemaji mmoja *kati ya* Mungu na wanadamu, mwanadamu Kristo Yesu, ambaye alijitoa kuwa fidia kwa wote." Maandiko haya mbalimbali yote yanafundisha kwa mfululizo na kwa muafaka utofauti wa nafsi na utukufu na nguvu kati ya Baba wa mbinguni na Mwana wa mbinguni; lakini umoja kamili na wa kina kabisa wa mpango, mapenzi, na kusudi: kwa maana Mwana *alistahili* kuwa mtendaji wa mpango mkuu wa Yehova, *kwa* sababu hakuwa na mapenzi yake mwenyewe, bali alikataa mapenzi yake ili ajazwe na roho ya Baba na kutenda mapenzi yake katika kila jambo. ***Yohana 6:38,39***

Zaidi ya hayo, maneno yenyewe "Baba" na "Mwana" yanaashiria tofauti, na yanapingana na fikra za Utatu na umoja wa nafsi, kwa sababu neno "baba" linamaanisha *mtoaji wa uzima*, wakati neno "mwana" linamaanisha *yule ambaye amepokea uzima* kutoka kwa mwingine. Baba wa mbinguni hakuipokea maisha kutoka kwa yeyote; yeye ndiye chemchemi, chanzo cha uzima, si tu kwa Bwana wetu Yesu, Mwanawe *wa pekee*, bali kupitia kwake ndiye chanzo cha uzima kwa viumbe wake wengine wote. Na haya yote yanalingana kikamilifu na maandiko yaliyoko mwanzoni mwa sura hii, ambapo Mtume anakataa waziwazi kwamba Baba na Mwana ni mmoja kwa nafsi au kwa nguvu, akisema, "Kwetu sisi kuna Mungu mmoja, Baba, ambaye vitu vyote ni vyake...na Bwana mmoja, Yesu Kristo, ambaye vitu vyote ni vyake."

Msomaji mwenye kutafakari atatambua mara moja muafaka na urahisi wa Kimaandiko wa maoni yaliyowasilishwa hapa, wakati wote watakubali kwamba fundisho la Utatu ni jambo lisilowezekana kueleweka au kufafanuliwa kwa mantiki. Wapiganiaji wake wakali zaidi wanakiri hili, na badala ya kujaribu kufanya jambo lisilowezekana la kulifafanua, wanakwepa mjadala, wakidai kuwa ni "siri kuu," isiyoweza kufafanuliwa. Lakini, cha kushangaza kusema, mafundisho haya ya miungu mitatu katika Mungu mmoja, ambayo si tu hayana msaada wowote katika Maandiko, bali yanapingwa na Maandiko kuanzia Mwanzo hadi Ufunuo, moja kwa moja na isivyo moja kwa moja, na ambayo yanapingana na akili kiasi cha kutokuwa na mantiki, bado ni mafundisho yaliyokita mizizi

[E61]
mafundisho miongoni mwa Wakristo, hata miongoni mwa Waprotestanti—wale wanaoungama imani na Biblia na kupinga mafundisho yoyote yasiyopatikana humo. Kwa nini iko hivi? Tunajibu, kwamba ni mojawapo ya *mafumbo ya giza* ambayo kupitia kwake Shetani, kwa njia ya Upapa, amefunika Neno na tabia na mpango wa Mungu. Kama ilivyoandikwa, "Mungu wa dunia hii amepofusha akili za wasioamini, ili nuru ya injili ya utukufu wa Kristo, ambaye ni mfano wa Mungu, isiwangezee." ***2 Wakorintho 4:4*** Ameweka juu ya ulimwengu maskini upofu kamili na vitambaa vya kimafundisho, akizima shauri na kupotosha mafumbo, ili kuwazuia wale waliompata Bwana wasifikie *maarifa ya wazi ya kweli*.

Lakini Shetani angewezaje kuwa na nia ya kuongeza mng'aro wa utukufu wa Bwana wetu Yesu Kristo? Je, badala yake si kazi yake kupunguza utukufu wa Kristo? Tunajibu kwamba daima imekuwa sera ya Shetani kupotosha ukweli, kupotosha Biblia, na kufanya mafundisho yake yaonekane yasiyo na mantiki na yenye kinzani, ili kuzuia wanadamu kuona uzuri mkuu, mantiki, na muafaka uliomo katika mpango na Neno la kimungu. Kadiri Shetani anavyoweza kufumia upuuzi katika mitazamo ya mwanadamu kumhusu Muumba, ndivyo anavyofanikiwa zaidi kutenganisha na utumishi wa Mungu wale wenye akili timamu na mantiki; na kadiri anavyofanikiwa kufanya imani za watu zisizo na mantiki, ndivyo anavyozidi kuharibu imani ya kweli miongoni mwa wale wanaotetea imani hizo, na ndivyo anavyozidi kupendelea imani ya kutoamini-amini tu, badala ya imani ya kweli.

Hivyo basi kwa karne nyingi Adui mkuu amekuwa akifanikiwa sana kuiondoa Kanisani watu wote wenye fikra za kimantiki, na kuikusanya ndani yake kundi la watu wanaoamini kirahisi, wenye dhana za kishirikina, na wasio na mantiki. Amefunika na kuficha baadhi ya kweli za thamani zaidi chini ya makosa ya kupotosha na ya kuchukiza zaidi, na maendeleo ya watu wa Bwana yamekuwa polepole ipasavyo. Lakini, Mungu asifiwe, sasa tunaishi katika wakati ambapo pazia la ujinga linayeyuka, na ambapo watu wa Bwana wanajifunza

[E62]
kugeuka mbali na imani zilizoundwa kwa ajili ya utumwa wao wakati wa enzi za giza, na kutazama moja kwa moja Neno la Mungu lenyewe. Lakini, cha kusikitisha, hili limefika kuchelewa sana kwa wengi, hasa wenye hekima za kidunia: tayari wamehusisha sana imani na Biblia kiasi kwamba kwa kukataa imani hizo, wanakataa pia Biblia; na badala ya kutafuta nuru ya kweli kutoka kwa Neno la Mungu, wana mwelekeo zaidi wa kulipuuza au kulikataa na kutegemea ufahamu wao wenyewe—falsafa za kibinadamu.

Ndiyo maana Uchambuzi wa Kina wa Kimaandiko, Nadharia ya Mabadiliko ya Viumbe, Christian Science, Theosophy na nadharia zingine zinazokanusha Biblia, leo hii zinaendelea kwa kasi; wakati imani za kale zinaporomoka au kuachwa. Ni wachache tu waliojifunza kwamba kosa liko si katika Biblia, bali katika imani hizo, na wanatafuta "njia za zamani," na "imani iliyowekwa mara moja kwa watakatifu." ***Yer. 6:16***; ***Yuda 3***

Lakini mafundisho ya Utatu yangeenea vipi sana miongoni mwa Wakristo, kama yasingekuwa mafundisho ya Kanisa la awali? Je, si mojawapo ya mafundisho ya kale kabisa katika Kanisa, yanayoanzia karne ya tatu? Ndiyo, tunajibu: mafundisho ya Utatu *yalianza*, kuanza kwake kidogo, katika karne ya pili na ya tatu. Ni lazima iwe wazi sana kwa yeyote atakayechunguza Maandiko kwa akili isiyo na upendeleo kwamba mafundisho ya Utatu hayakukubaliwa kwa kiwango chochote katika karne ya kwanza, kwani hili linaonyeshwa waziwazi na maandishi ya mitume katika Agano Jipya. Mafundisho ya Utatu yalianza kwa njia ya kawaida sana—mwanzoni kupitia utetezi.

Mitume, katika mafundisho yao ya karne ya kwanza, wanamtetea Kristo kwa nguvu zote, si kwamba alikuwa Baba, si kwamba alikuwa Yehova, bali kwamba alikuwa Mwana wa Yehova, Masihi, aliyetumwa ulimwenguni kuibariki ulimwengu, na kuanzisha Ufalme wa Mungu, na hatimaye kuleta mpangilio kutoka katika hali ya sasa ya dhambi na fujo. Dai kwamba alikuwa Mwana wa Mungu lilipokutana na madai ya kupinga: wengine wakadai kwamba Yesu alikuwa *mdanganyifu*: wengine kwamba alikuwa tu *mtu mwema*: wengine kwamba alikuwa na miujiza

[E63]

uzaliwa, lakini *hakuwahi kuwa na uwepo wa kabla*; na wengine walishikilia ukweli, yaani, kwamba alikuwa na uwepo wa kabla kama Mwana wa Mungu katika upeo wa kiroho, kwamba alikawa Mwana wa Mungu katika upeo wa kibinadamu, ili kuwakomboa wanadamu na kwamba sasa ameinuliwa juu sana, hata kiasi kwamba wote wameamriwa kumheshimu "Mwana kama vile wanavyomheshimu Baba." Lakini kama inavyojulikana vyema, tabia ya kupigana husababisha kupitiliza madai; na hivyo basi wengi wa wale waliojaribu kupinga maoni mbalimbali ya uongo kumhusu Bwana wetu walifika upande mwingine wa kupitiliza kwa kudai kwamba yeye alikuwa Baba, Yehova mwenyewe.

Kamusi ya Dini, ambayo Mchungaji Dkt. Lyman Abbott, mfuasi aliyedaiwa wa Itikadi ya Utatu Mtakatifu, alikuwa mmoja wa waandaji na wahariri wake, katika ukurasa wa 944 inasema:

"Haikuwa hadi mwanzoni mwa karne ya nne ndipo mtazamo wa Utatu-Mungu ulipoanza *kufafanuliwa* na kuundwa kuwa mafundisho, na *jitihada* **za kuupatanisha na imani ya Kanisa ya Mungu mmoja** Kutokana na jaribio la kutatua tatizo hili ndipo ilizuka do-
mafundisho ya Utatu....Utatu ni sifa dhahiri sana katika Uhindu, na unaonekana katika ngano za Kifarisi, Kiegipti, Kirumi, Kijapani, Kihindi na za kale zaidi za Kigiriki."

Wazo la kuwa na miungu zaidi ya mmoja lilikuwa la kawaida sana katika nyakati za kale, kwa mataifa yote isipokuwa taifa moja, Israeli. Kama kila mtu anavyojua, hadithi za Kigiriki zimejaa miungu, wengi wao kwa kivitendo wana nguvu sawa; na kwao wazo la Kiyahudi la Mungu mmoja lilionekana la kuchekesha, na lilionyesha uhaba wa miungu. Hivyo basi, inaonekana kwamba mtazamo wa Kiatatu utapata kukubalika kwa urahisi miongoni mwa wongofu wasio Wayahudi: ulikuwa ni suluhu kati ya mtazamo wa jumla wa dunia, unaoitwa Uungu-wengi (imani ya miungu zaidi ya mmoja) na Uungu-moja (mafundisho ya Mungu mmoja) uliokuwa unashikiliwa na Israeli. Wazo la kudai miungu *mitatu*, na wakati huo huo kudai kwamba watatu hao walikuwa Mungu *mmoja* tu, bila shaka, lilionekana kuwa ujanja mkuu katika teolojia, ambao kupitia kwake maoni ya waumini wengi waliogeuka kutoka miongoni mwa Wayahudi yaliweza kuletiwa muafaka wa karibu zaidi na hisia za jumla za Wapagani, ambao ilitakiwa wapendezwe na kuingizwa Kanisani. Vilevile Mariolatry—ibada ya Bikira Maria—iliingizwa ili kukidhi, kuridhisha

[E64]
na kujishikiza kwenye, dhana potofu ambayo ilikuwa imeenea kwa muda mrefu miongoni mwa wasiokuwa Wayahudi kuhusu Isis, Diana, na miungu mingine wa kike, ambao walikuwa na mamilioni ya waabudu wao. Inapaswa kukumbukwa kwamba wakati mafundisho haya yalipokuwa yakianzishwa, viongozi wa Kanisa walikuwa wameacha tumaini lao la kuja kwa Bwana mara ya pili kuanzisha Ufalme wake, na walikuwa wamepata tumaini jipya, yaani, tumaini la kuongoa ulimwengu, na hivyo *kuanzisha* Kanisa la duniani kama Hiraki, au Ufalme wa Mungu, ambamo mwakilishi au papa angetawala badala ya Kristo, kama *mwakilishi* wake.*

Ukubali wa jumla wa fundisho la Utatu Mtakatifu, na ushikiliaji mkali wa fundisho hilo, unatokana na hofu ya kishirikina iliyopandikizwa na makasisi wa Kirumi, na baadaye pia na makasisi wa Kiprotestanti, chini ya tishio dhahiri kwamba yeyote anayekanusha Utatu Mtakatifu anachukua njia ya moja kwa moja kuelekea mateso ya milele. Wakati huo huo inakubaliwa kwamba mafundisho hayo *hayaeleweki*, na kwa hivyo hakuna mtu anayeyaamini kweli, kwa sababu hakuna mtu anayeweza, kwa maana halisi, kuamini jambo lisiloeleweka. Na mafundisho na desturi mbalimbali, si tu za Uprotestanti, bali pia za Ukatholiki, zinakanusha fundisho la Utatu: kumbuka, kwa mfano, kwamba Wakristo wote wa Kiprotestanti huomba kwa Baba, "*kwa jina* la Yesu," "kwa ajili ya Yesu," n.k., hivyo kutambua ukweli kwamba wao ni watu wawili tofauti, na si mmoja. Wakatoliki wa Kirumi vivyo hivyo wanatambua tofauti ya watu: kwani wanaomba kwa watakatifu wa cheo cha chini wawasafiriye kwa Maria, ili yeye awasafiriye kwa Yesu, na Yesu awasafiriye kwa Baba.

Ndio imekita mizizi imara sana mafundisho haya ya uongo, yaliyopokewa na Wakristo wa Kiprotestanti kutoka kwa Kanisa Katoliki wakati wa enzi za giza, na bado yanashikiliwa kwa nguvu, kiasi kwamba imani katika mafundisho haya yasiyoweza kueleweka, yasiyo na mantiki na yanayopingana na maandiko imefanywa kuwa jaribio la imani sahihi. Yeyote asiyeyamini haya anatangazwa kuwa mkanamwiko, sio tu na Kanisa la Roma, bali

---

*Tazama Masomo ya Maandiko, Juz. II, Sura ya 9; Juz. III, Sura ya 4.

na kwa kiwango kikubwa zaidi cha mamlaka miongoni mwa Waprotestanti—Muungano wa Kiinjili. Ukweli ni mwenye nguvu na hatimaye utashinda: hata hivyo, kwa sasa, hali ambazo Mungu ameziruhusu ni za kuweka majaribio ya tabia na ya uaminifu kwa Mungu na Neno lake miongoni mwa wale wanaodai kuwa watu wake na kufundishwa na Mungu. Kwa hiyo, inamfaa kila mtafutaji wa kweli kuwa mwaminifu kwake mwenyewe na kwa Neno la Baba wa mbinguni, ambalo peke yake lina uwezo wa kutufanya wenye hekima kwa ajili ya wokovu. Tukumbuke kwamba kweli pekee ndiyo hutakasa, na kwamba kosa, kinyume chake, daima huelekea mabaya.

Mungu Baba na Mungu Mwana

Hii inaweza kuwa ni sehemu mwafaka ya kuanzisha na kuchunguza andiko machache yanayodhaniwa kuunga mkono mafundisho ya Utatu, ingawa hayayatamki waziwazi.

(1) Inadaiwa kwamba Bwana wetu Yesu anazungumziwa kama Mungu, na kwamba kuna Mungu mmoja tu, na kwamba kwa hivyo Mungu Baba na Mungu Mwana lazima ziwe majina mawili ya nafsi moja. Tuchunguze swali hili katika nuru ya Neno la Mungu, bila kuchukulia chochote kama dhahiri, bali tukithibitisha kila hatua ya njia yetu. Tuna hasara kwamba karibu watafsiri wote wa Agano la Kale hawakuwa *makini* au *wa kawaida* katika tafsiri zao za majina mbalimbali ya uungu.* Kwa mfano:

Majina ya Uungu katika Agano la Kale

(1) Jina *Yehova* limefasiliwa ipasavyo mara nne tu, ambapo ilionekana kuwa haiwezekani kufanya vinginevyo (***Kumb. 6:3***; ***Zab. 83:18***; ***Isa. 12:2; 26:4***); limefasiliwa *kama Mungu* mara 298, na *Bwana* zaidi ya mara 5,000.

---

*Inaonekana kwamba Watrinitari waliotafsiri Biblia yetu ya Common Version waliogopa kutafsiri jina Yehova kama jina maalum katika kila mahali, ili watu wasitambue ukweli ambao teolojia inakanusha—kwamba cheo cha Yehova kinamhusu tu yule mkuu "Mimi

[E66]

(2) Cheo cha *Adonai*, ambacho kwa kawaida kinatafsiriwa ipasavyo kama *Bwana*, kimefasiriwa kama *Mungu* mara moja.

(3) Cheo cha *Adon* kinatafsiriwa *Bwana, Mwalimu, Bwana*.

(4) Neno *elohim*, pamoja na mabadiliko yake *ya eloah, elah* na *el*, linatokea zaidi ya mara 2,500. Mara nyingi zaidi linamrejelea Yehova; lakini katika matukio mengi linatumika kwa wengine kwa usahihi dhahiri: hivyo basi muktadha lazima uamue ni *nani* anayerejelewa. Tutatoa mifano kutoka Maandiko itakayofanya suala hili liwe wazi kabisa, na kuthibitisha bila shaka kwamba *elohim* ina maana ya *mwenye nguvu*. Inatumika ipasavyo kwa Yehova, kwa sababu yeye ni *Mwenyezi*, mwenye nguvu zote. Neno hili linatumika ipasavyo kwa malaika yeyote, kwa sababu wao ni *wenye nguvu*, wenye mamlaka, na katika ziara zao kwa wanadamu zilizorekodiwa katika Agano la Kale walikuwa *na nguvu* za kipekee kwa sababu walikuwa wawakilishi wa Yehova, Mwenyezi. Watu wakubwa wenye ushawishi mkubwa pia walielezewa ipasavyo kama *elohim—wenye nguvu*. Kama ilivyo kwa neno letu la Kiingereza "sheep," *neno elohim* hutumika katika umoja au wingi kulingana na jinsi hali inavyohitaji.

Haya ni mambo ya kweli, na nukuu zetu kutoka kwa Biblia ya Toleo la Kawaida zitathibitisha hayo kikamilifu; na hivyo basi zitaonyesha uhalali na mwendelezo wa Kiandiko katika kumrejelea Bwana wetu Yesu Kristo kama *Mungu* [*elohim*] na kama *Adon* [Bwana, Mola] na kama *Adonai* [Bwana wangu], lakini kamwe si kama Yehova.

AM," Baba. Vilevile tafsiri ya Kiingereza ya Leeser iliyotayarishwa kwa ajili ya Wayahudi inafunika neno hilo; pengine kwa sababu ya hofu kwamba baadhi ya Wayahudi wangeweza kukwazika kwa baadhi ya matumizi machache ya neno hilo yaliyopitiwa hapo awali.

Myahudi hupendelea na hutumia neno Bwana, pengine kwa matumaini kwamba Wayahudi wenzake watatambua neno Bwana linamhusu Yehova pekee na hivyo kuhisi chuki kwa wale wanaomzungumzia Yesu kama "Bwana na Mwokozi wetu Yesu Kristo"—wakidhani hii ni matukano.

Watafsiri wa Kimatria huenda walipendelea kutumia neno Bwana badala ya Yehova, ili Wakristo waliozoea kutumia neno Bwana kama cheo cha Mwokozi wetu, Yesu, wasome wanaposoma Agano la Kale wafikiri kwamba yeye, na si Baba, Yehova, ndiye anayerejelewa mara nyingi.

Elohim [Mwenye Nguvu] Imefasiriwa "Malaika"

Zaburi 8:5—"Wewe [Yehova, ***mst. 1***] umemfanya awe chini kidogo ya *malaika [elohim], nawe umemweka taji la utukufu na heshima*."

Kwamba hii ni tafsiri sahihi ya *elohim* inathibitishwa na ukweli kwamba Mtume aliyeongozwa na Roho aliitafsiri hivi kwa Kigiriki, angelos—alinaporejelea jinsi Bwana wetu alivyojinyenyekeza, anasema—"Ulimfanya awe chini kidogo ya *malaika*." ***Ebr. 2:7,9***

Elohim [Mwenye Nguvu] Imefasiriwa "Miungu"

Katika kumrejelea miungu wa uongo wa watu wa Mataifa, neno *elo-him* [wenye nguvu] limetumika mara 196; na ni kwa usahihi kabisa, kwa maana walikuwa *na nguvu* au ushawishi kwa waabudu wao.

Yehova Elohim [Mwenyezi] Akilinganishwa na Elohim Wengine [Wenye Nguvu]

Zaburi 86:6-8—"Sikiliza, Ee Yehova, sala yangu....Miongoni mwa miungu yote [*elohim*—wenye nguvu] hakuna aliye kama wewe."

Zaburi 95:3—"Yehova ni Mungu mkuu [el—mwenye nguvu] na Mfalme mkuu juu ya *miungu* yote [elohim—wenye nguvu]."

Zaburi 50:1—"Mungu mwenyezi [kihalisi, *Mungu* wa *miungu—el* elohim—mwenyezi wa wenyezi], Yehova, amesema."

Zaburi 29:1—"Mpe Yehova, ninyi *wenyezi* [el—miungu], mpe Yehova utukufu na nguvu. Mpe Yehova heshima ya jina lake; na mwinamie Yehova katika uzuri wa utakatifu."

Mwanzo 17:1—"Naye Yehova akamtokea Abrahamu, akamwambia, Mimi ni *Mungu* mwenyezi [*el*]."

Kutoka 15:11—"Nani aliye kama wewe, Ee Yehova, miongoni mwa *miungu* [el—wenye nguvu]." Tazama pembezoni.

Mwanzo 14:22—"Abraham akasema, Nimeinua mkono wangu kwa Yehova, Mungu Aliye juu [*el*], mwenye kumiliki mbingu na nchi."

[E68]

Zaburi 96:4—"Yehova ni mkuu, naye anastahili kusifiwa sana; anapaswa kuogopwa kuliko *miungu* yote [*elohim*—wenye nguvu]."

Mifano hii inatosha kama sampuli: mingine inaweza kupatikana na wale wanaotamani na kuitafuta.

Elohim Inapotumika kwa Watu

Katika tafsiri 196 zilizotajwa hapo juu za neno *elohim* kwa neno *miungu*, pengine nusu yake kamili inawahusu wanadamu—wenye nguvu—wafalme, wakuu, watu wa hadhi, n.k., lakini sasa tunaona mifano michache ambapo *elohim* inatumika kwa watu wa Bwana.

Mwanzo 23:6—Abrahamu anaitwa *elohim*, neno likitafsiriwa *kuwa mwenye nguvu* katika Biblia yetu ya Toleo la Kawaida. "Wewe ni mfalme *mwenye nguvu* [*elohim*] miongoni mwetu."

Kutoka 7:1—Musa anaitwa *mungu* [*elohim*] wa Farao. "Nimekufanya wewe kuwa *mungu* [*elohim*] kwa Farao."

Kutoka 21:6—Majaji [watawala, wenye nguvu] wa Israeli waliitwa *elohim*. "Bwana wake atamleta mbele ya *majaji* [*elohim*]."

Kutoka 22:8,10—"Iwapo mwivi hatapatikana, basi bwana wa nyumba ataletwa mbele ya *majaji* [*elohim*]....Pande zote mbili zitaenda mbele ya *majaji* [*elo-him*]; na yeye ambaye *majaji* [*elohim*] watamhukumu, atalipa mara mbili kwa jirani yake."

Kutoka 22:28—"Usimwonee dharau *Mungu* [*elohim*—kando, majaji]." Kumbuka idhini ya Mtume kwa tafsiri hii. ***Matendo 23:5***

Watakatifu Waliitwa Elohim

Zaburi 82:6,7—"Nilisema, Ninyi ni *miungu* [elohim—wenye nguvu], nyote ni wana wa Aliye juu; lakini nyote mtakufa kama wanadamu, na mtaanguka kama mmoja wa wakuu [vichwa]." Watakatifu wote lazima wafae, lakini kama Kristo Yesu "kichwa" chao, kwa kujitolea dhabihu, na si kama Adamu kwa dhambi yake mwenyewe.

Aya hii ilinukuliwa na Bwana wetu Yesu, na ikahusishwa na wale waliopokea neno la Mungu kutoka midomoni mwake—wale

[E69]
kuwa na masikio "ya kusikia": na bado inawahusu wa darasa hilo.* "Wapendwa, sasa sisi ni watoto wa Mungu," kwa hesabu, tukitumaini kwa neema ya kimungu "kuwa washiriki wa asili ya kimungu." ***Yohana 10:34,35***; ***1 Yohana 3:2***; ***2 Petro 1:4***

Elohim Imetafsiriwa "Mkuu," "Imara," N.k.

Neno hili wakati mwingine hutafsiriwa kuwa *imara, nguvu, mkuu*, n.k., linapohusiana na vitu visivyo na uhai; kama vile "*Mkuu* [*elohim*
—tetemeko kuu]" (***1 Sam. 14:15***); "Mapambano *makuu* [*elohim* — mwenye nguvu]" (***Mwa. 30:8***); "Milima *mikubwa* [el—mwenye nguvu]" (***Zab. 36:6***); "Wenye *nguvu* [*el*] miongoni mwa wenye nguvu" (***Ezek. 32:21***); "Ni katika *nguvu* [*el*] ya mkono wangu." ***Mwa. 31:29***

"Mungu" na "Bwana" katika Agano Jipya

Katika Agano Jipya suala hili limefanywa rahisi kwa kutumia maneno machache; lakini inaweza kusemwa kwamba hakuna kabisa katika *maneno* yaliyotumika kinachotofautisha Baba na Mwana katika

---

Zaburi hii nzima ***(82)*** inaonekana kumrejelea Bwana wetu Yesu kama Mwokozi na Mwamuzi aliyeteuliwa kimungu wa Ukristo, sasa, katika wakati wa *parousia* yake. Kwake tunatumia maneno, "Mungu [*elohim*, Kristo aliyeteuliwa na Baba kuuhukumu ulimwengu sasa] asimama katika mkutano wa wenye nguvu [miongoni mwa wakuu wa kifedha, kisiasa na kidini]; hukumu hutoa kati ya [*miungu*] hii [elohim—wenye nguvu]." Anaonyeshwa kwanza akawakemea wakuu hawa na kuitaka haki, lakini "Hawazingatii, wala hawataki kuelewa; wanaendelea katika giza [kuhusu matokeo ya sera zao]: misingi yote ya dunia [ulimwengu wa kijamii] imepotoka"; ndiyo hukumu yake: ni bure kujaribu kurekebisha taasisi za sasa; zote lazima "zivunjwe," ili mbingu mpya na dunia mpya—ulimwengu mpya wa kijamii—zije badala yake. Kisha ***aya za 6 na 7*** zinaelekezwa kwa "kundi lake dogo" la waaminifu. Wakikusanywa—wakati Kanisa lote "lililochaguliwa" litakapovuka pazia kwa kufa—ndipo Kristo ataombwa, "Inuka, Ee Mungu [*elohim*], umhukumu dunia: kwa maana umerithi mataifa yote." Itakuwa ni kuanzisha Ufalme wake ndipo atakapowaruhusu hukumu zile ambazo katika "nyakati kuu ya dhiki ambayo haijawahi kuwapo tangu kulipo na taifa," zitawadhalilisha wenye kiburi na kuwainua wenye unyenyekevu na kuleta "nyakati za urejesho" zilizotangazwa kwa muda mrefu na manabii wote watakatifu. ***Matendo 3:19-23***

[E70]
maneno yanayotafsiriwa Bwana na Mungu. Jambo hili limeachwa kabisa kwa hukumu ya msomaji, na linaonyeshwa tu kwa muundo wa sentensi—isipokuwa pale neno *Theos* linapotumika mara mbili katika kifungu kimoja, wakati mwingine *Hali ya* Kigiriki *ya Awali* hutumika, ili kutoa athari ya *Mungu* dhidi ya *mungu*. Mfano wa hili hupatikana katika ***Yohana 1:1*** — "Neno alikuwa pamoja *na* Mungu [*ho theos*] na Neno alikuwa *ni* Mungu [*theos*]." Lakini mwanafunzi makini (aliyeachiliwa na upendeleo) kwa kawaida hatapata ugumu wowote katika kubaini wazo la Mtume. Kwa kweli, lugha ni wazi kiasi kwamba inashangaza kwamba tulikuwa hatujali kuhusu hilo kwa muda mrefu.

Neno Mungu katika Agano letu Jipya, iwe linamrejelea Baba yetu wa Mbinguni au Mwanawe wa Mbinguni, Bwana wetu Yesu, au miungu wa uongo, karibu kila mara ni tafsiri ya neno la Kigiriki *Theos*. Isipokuwa kwamba neno *kurios* limetafsiriwa *Mungu* mara moja ilipopaswa kutafsiriwa Bwana au Bwana Mlezi, yaani katika ***Matendo 19:20***; na katika ***Matendo 17:18*** *neno daimonion* limetafsiriwa *miungu*, na linapaswa kuwa *mashetani*.

Jina "Bwana," iwe linapotumika kwa Yehova, au Kristo, au mwanadamu, au malaika, kwa kawaida ni tafsiri ya neno la Kigiriki *kurios* lenye maana ya Bwana Mlezi, au Bwana. Mara nyingi hutafsiriwa *kama Bwana* na *Mlezi*. Isipokuwa ni kwamba katika sehemu tano neno Bwana ni tafsiri ya *despotes*, ambapo ingekuwa bora kutafsiriwa *kama Mfalme Mkuu* au *Mtawala Pekee*. Sehemu hizo ni:

(1) ***Luka 2:***29—"Bwana [*despotes*], sasa umemruhusu mtumishi wako kuondoka kwa amani."

(2) ***Matendo 4:***24—"Bwana [*despotes*] wewe ndiwe Mungu uliyeumba mbingu na nchi....Wakuu walikusanyika pamoja dhidi ya Bwana [*kurios*] na dhidi ya Kristo wake. Kwani kwa kweli dhidi ya Mwanao mtakatifu Yesu, ambaye umempaka mafuta,...walikusanyika."

(3) ***2 Petro 2:1***—"Mizimu, hata wakikanusha Bwana [*despotes*] aliyewanunua."

(4) ***Yuda*** 4—"Wakikana Bwana [*despotes*] Mungu mmoja, na Bwana wetu Yesu Kristo."

[E71]

(5) ***Ufunuo 6:***10—"Hadi lini, Ee Bwana [*despotes*], Mtakatifu na wa kweli, hutahukumu na kulipiza kisasi damu yetu?"

Rabboni [*bwana*] imetafsiriwa mara moja kama *Bwana*. ***Marko 10:51*** *Kurieno* [*kuwa mabwana*] imetafsiriwa mara moja *kama mabwana*. ***1 Tim. 6:15***

Uungu

Watafsiri wa Agano letu Jipya walikuwa na bahati mbaya sana katika kuchagua na kutumia neno "ubingwa" mara tatu kutafsiri maneno matatu tofauti—hakuna hata moja kati yao lenye umuhimu kama ule unaotokana na neno hili katika akili ya msomaji wa kawaida wa Kiingereza: yaani—Mungu mwenye miili kadhaa na kichwa kimoja tu. Matumizi yake ni:

(1) *Ho Theios* imetafsiriwa kama *Uungu* katika ***Matendo 17:29*** ilhali inapaswa kuwa "*Uungu*,"—"Hatupaswi kufikiria kwamba *Uungu* [*ho* Theios—Uungu] ni kama dhahabu au fedha au jiwe." Neno lile lile limetafsiriwa *kuwa "kiungu"* katika matukio mengine mawili pekee yanayojitokeza katika Agano Jipya; yaani, ***2 Petro 1:3,4***.

(2) *Theiotes* imetafsiriwa *Uungu* katika ***Warumi 1:20***; ilhali inapaswa kutafsiriwa *Uungu* au *Uungu Mtakatifu*,—"Kwa maana yaliyo dhihirishwa kwao, ... yaani, nguvu zake za milele na *uungu wake* [Theiotes—Uungu]." Hii ndiyo mara pekee neno hili linapotokea katika Agano Jipya.

(3) *Neno Theotes* limefasiriwa *Uungu* katika ***Wakolosai 2:9***; ilhali linapaswa kutafsiriwa *Uungu*—"Kwa maana uungu wote [Theotes—Uungu] umekaa kwake kimwili." Hii ndiyo mara pekee neno hili linapotokea katika Agano Jipya.

Katika Kristo aliyetukuzwa, ambaye ni kichwa cha Kanisa, kuna utimilifu wote; wingi wa hekima, neema na nguvu, si tu kuongoza mambo yote ya Kanisa, mwili wake, bali pia kama mwakilishi wa Baba kufanya jambo lolote na kila kitu kinachohitajika kufanywa katika kusukuma mbele hadi ukamilisho wenye mafanikio mpango mkuu wa kimungu uliokabidhiwa katika uangalizi wake.

[E72]

"Mwabudu Bwana Mungu wako, naye peke yake umtumikie."
—Mathayo 4:10—

Baadhi ya watu hudai kwamba ukweli kwamba Bwana wetu Yesu alipokea ibada bila kukemewa unaashiria kwamba yeye ni Yehova. Maneno ya Bwana wetu yaliyotajwa hapo juu yanadhaniwa kumaanisha kwamba kwa kiumbe chochote isipokuwa Yehova kupokea ibada kungekuwa ni makosa. Tunajibu, Sivyo! Kuyatafsiri maneno haya kwa njia hiyo ni kuyawazia maana ambayo hayana, na kuyafanya kinyume na mafundisho ya maandiko mengine. Amri ya Yehova kumhusu Kristo, "Wewe ndiwe *Mwana wangu*, leo nimekuzaa," tayari ilikuwa imeandikwa kupitia manabii; na pia amri yake, "Na malaika wote wa Mungu *wamwabudu*." (***Zab. 2:7; 97:7***; ***Ebr. 1:5,6***) Bwana wetu Yesu alijua hili. Pia alijua kwamba wajumbe wa kimalaika wa Yehova hapo awali walikuwa *wameabudiwa kama wawakilishi wa Yehova*; na kwamba yeye mwenyewe alikuwa mjumbe mkuu, Mwana Mzaliwa wa Kwanza, "Mjumbe wa Agano," ambaye Baba alikuwa amemtakasa na kumtuma ulimwenguni: hivyo alijua kwamba yeyote anayemheshimu Mwana anamheshimu Baba pia.

Hakika, maneno yake mwenyewe yalikuwa, "Yeye asiyemheshimu Mwana, humheshimu Baba aliyemtuma." ***Yohana 5:23***; ***Malaki 3:1***

Neno la Kigiriki lililotafsiriwa kama *ibada* katika Agano Jipya ni *proskuneo*, ambalo linamaanisha "*kumbusu* mkono," kama mbwa anavyolega mkono wa bwana wake. Maana yake ni *heshima*.

Neno la Kiebrania lililotafsiriwa *kuwa "ibada"* katika Agano la Kale ni *shaw-kaw* na linamaanisha *kuinama*. Maana yake ni heshima. Neno hili linatokea mara 170 na takriban nusu tu ya idadi hii inahusu ibada ya Mungu. Lakini ukweli huu umefichwa kwa msomaji wa Kiingereza kwa sababu mara 74 limeshatafsiriwa kama *'kujikunja chini', 'alijikunja chini', 'kutoa heshima', 'kutoa unyenyekevu*', n.k., linaporejelea heshima kwa viumbe wakubwa wa duniani. Tutatoa mifano:

[E73]

Abrahamu "*alijikunja* [*shaw-kaw*] kuelekea ardhini, na akasema, Bwana zangu [*Adonai*]... mleteni maji kidogo na kuosha miguu yenu, na mpumzike chini ya mti." Maneno na matendo haya yalikuwa wakati alipodhani kuwa ni "wanaume watatu tu." ***Mwanzo 18:2-4***

Loti "*akapiga magoti* [*shaw-kaw*]" kwa wawili kati ya hao watatu.

Mwanzo 19:1

Abrahamu "*akainama* [*shaw-kaw*]" kwa watu wa Kanaani. ***Mwa. 23:7,12***

Isaka alimbariki Yakobo, akisema, "Mataifa *na wainame* [*shaw-kaw*] kwako;...na wana wa mama yako na *waainame* [*shaw-kaw*] kwako." ***Mwa. 27:29***

"Daudi akainama na *kujipinda* [*shaw-kaw*] hadi ardhini" kwa mfalme Sauli. ***1 Sam. 24:8***

Abigaili "alijipinda [*shaw-kaw*] ardhini" kwa Daudi; na tena kwa wawakilishi wa Daudi. ***1 Sam. 25:23,41*** Mwanamke wa Tekoa "alianguka uso wake ardhini...na *akamtii* [*shaw-kaw*]" mfalme Daudi. Na Yoabu na Absalomu walifanya vivyo hivyo, zimetafsiriwa "*akainama* [*shaw-kaw*]." ***2 Sam. 14:4,22,33***

"Mephibosheth...alipomjia Daudi, akaanguka kifudifudi *na kumwabudu* [*shaw-kaw*]." ***2 Sam. 9:6***

Kutokana na ushahidi huu, itawadhihirikia wote kwamba marufuku ya Amri ya Kwanza—"*Usinamie* [*shaw-kaw*] kwao, wala usiwahudumie," haikueleweka, wala haikukusudiwa kueleweka, kama marufuku ya *heshima, staha*, n.k., kwa watu wa heshima, au kwa wale walio katika nyadhifa za heshima miongoni mwa wanadamu. Wala Wayahudi hawakukosea kwa kumtendea *heshima* [*shaw-kaw*] malaika waliokuja na ujumbe kwa jina la Yehova na kumtambua. Na heshima kama hiyo ilikubalika—haikuwahi kukemewa. Amri inatahadharisha dhidi ya ibada ya sanamu au ibada yoyote ya miungu *washindani*. Hili Yehova hawezi kulivumilia. Hivyo basi, hakukuwa na kosa kwa Myahudi yeyote aliyemtambua Yesu kama "Aliyetumwa na Mungu" *kumheshimu, na kumwabudu*; na ni sahihi zaidi kwa wote wanaomtambua Bwana wetu Yesu kulingana na *madai* yake—kama Mwana wa Mungu.

[E74]

Hakika, tunaweza kuwa na uhakika kwamba Mafarisayo wale waliyoinua mawe ili kumuua Bwana wetu kwa sababu alijitangaza kuwa *Mwana* wa Mungu wangekuwa wakali kupita kiasi, na si tu wangempiga mawe Bwana wetu Yesu, bali pia *waabudu* wake, wakidai uabudu sanamu, kama wangekuwa wamewaza wazo kali kama hilo la kuabudu (*proskuneo*) kama walivyo wale tunaopinga mitazamo yao kali kuhusu neno hili na ambayo imethibitika kuwa potofu.

Isipokuwa katika haki hii ni katika kesi ambapo *mtu* anayepewa *heshima, unyenyekevu* au *ibada* ni *mwakilishi* aliyekubalika wa mungu wa uongo—kama Kristo bandia au Kristo wa uongo—Mpinga Kristo. Tunadhani heshima kwa mapapa ingeingia chini ya aina hii ya ibada ya uongo au ibada isiyo sahihi; kwa sababu katika ofisi yake anadai kwa uongo kuwa "Mwakilishi wa Kristo." Ilikuwa kwa sababu hii kwamba Bwana wetu Yesu alikataa kumtambua Shetani na nguvu yake kuu duniani. Ulikuwa ni nguvu *mbaya inayotenda*, iliyopinga kwa makusudi sheria za Yehova. Hivyo basi, pendekezo kwamba kwa kutopinga uovu, kwa kuheshimu au *kutukuza* desturi mbaya ambazo tayari zilikuwa zimeanzishwa chini ya utawala wa Shetani, Shetani angefanya kazi pamoja na Bwana wetu katika kuanzisha ufalme wake, lilikataliwa mara moja na jibu lilimaanisha—Mimi ninaendana kikamilifu na Mungu Yehova na hivyo basi ninaendana kikamilifu na tamko la unabii: "*Mtukuze* Bwana Mungu wako, nawe umtumikie"—na kwa kuwa wewe ni mpinzani wake mwenye kukusudia, siwezi kukupa *heshima* yoyote wewe wala mbinu zako, wala siwezi kutumikia kusudi lako au kushirikiana nawe. Masuala yetu yametengana kabisa. Sitakuwa na uhusiano wowote nawe. Linganisha ***Mathayo 4:10***; ***Kumbukumbu la Torati 10:20,21***.

Kama Bwana wetu Yesu angejiweka kuwa *mpinzani* wa Yehova badala ya kuwa Mwanawe na mtumishi wake, heshima yoyote kwake ingeashiria dharau kwa Baba na ingekuwa dhambi—ibada ya sanamu. Kinyume chake, hata hivyo, huku akipokea *heshima* kama Mwana wa Mungu alitangaza waziwazi na kwa umma, "Baba ni mkuu kuliko mimi," na akawafundisha wanafunzi wake kuwasilisha maombi yao kwa Baba, akisema, "Mkitaka chochote kwa Baba katika jina langu, atawapa." ***Yohana 16:23***

[E75]

"Mimi na Baba ni umoja."

—Yohana 10:30—

Maandiko haya yanachukuliwa kuwa uthibitisho kwamba Bwana wetu Yesu anastahili jina la Yehova—kwamba yeye alikuwa Baba na Mwana kwa wakati mmoja; au kwamba hakuwa na Baba na hakuwa Mwana.

Wakiwa na mawazo yasiyoeleweka na ya fumbo kuhusu "utatu mtakatifu," idadi kubwa sana ya watu ambao vinginevyo ni werevu wanaonekana kusahau kwamba *kuna* aina nyingine ya umoja mbali na umoja wa *kibinafsi*. Kinyume chake, hata hivyo, katika matumizi *mengine yote* ya neno hili, wazo ni la maelewano—umuja wa mpango, kusudi, mapenzi, na akili. Jinsi nadharia inavyoweza kutupofusha imeonyeshwa wazi na ukweli kwamba maelezo na mfano wa Bwana wetu mwenyewe kuhusu jinsi yeye na Baba walivyo *umoja* umepuuzwa kwa kiasi kikubwa. Alisema katika maombi yake kwa Baba—

"Sisiwi dunia, bali kwa wale ulionipa, maana wao ni wako... wala sisiwi hawa tu, bali na kwa wale watakaoamini kwangu kwa neno lao; *ili wote wawe* MMOJA, kama wewe, Ee Baba, ulivyo ndani yangu, na mimi ndani yako, ili nao wawe MMOJA KWETU... ili *wawe* MMOJA, *kama sisi tulivyo* MMOJA: mimi ndani yao na wewe ndani yangu, ili wakamilishwe katika umoja." ***Yohana 17:9,20-23***

Hapa umoja wa Kanisa, ambao Bwana aliomba, umeelezwa hasa kuwa sawa kabisa na umoja kati ya Baba na Mwana. Kwamba umoja wa Kanisa ni *umoja wa nia* na *si umoja wa kibinafsi* hauhitaji mjadala. Ni wazi kwamba wazo katika akili ya Mwokozi lilikuwa umoja wa moyo, umoja wa kusudi, na umoja wa mapenzi miongoni mwa wafuasi wake; na *kwamba umoja huo ulikuwa sawa kabisa na umoja uliokuwepo kati ya Baba na Yeye*. Na umoja huu ulipaswa *kupatikana* kwa upande wa Kanisa kwa njia ile ile kabisa kama umoja kati ya Baba na Mwana *ulivyopatikana*. Mwana alikuwa na umoja na Baba kwa sababu alikubali kikamilifu *mapenzi ya Baba* kuwa yake mwenyewe, akisema, "Siyo mapenzi yangu, bali yako yafanyike." Basi kila mwanachama wa Kanisa anapaswa kuingia katika muafaka kamili na Baba, na Mwana, kwa kutotenda mapenzi yao wenyewe, bali kwa kuweka kando yao

[E76]
mapenzi yao wenyewe na kukubali *mapenzi ya Kristo*, ambayo ni *mapenzi ya Baba*. Hivyo, na kwa njia hiyo pekee, ndipo Kanisa litakapowahi kufikia *umoja* ambao Bwana wetu aliutakia hapa, na ambao anauelezea kuwa wa aina ileile ya *umoja* uliopo kati ya Baba na yeye mwenyewe. Ni ajabu jinsi mtu anavyoweza kujaribu kutumia vibaya na kupotosha maneno haya ya Bwana wetu, ili kuyaunga mkono mafundisho yasiyo na msingi na yasiyo ya kimaandiko ya Utatu—miungu mitatu katika *nafsi moja*. Kinyume chake, ni jinsi gani uzuri na busara ulivyo katika *umoja* wa kiroho wa Baba, Mwana na Kanisa, kama ilivyoandikwa katika Maandiko.

"Aliyeniona Amemwona Baba"

Baada ya Bwana wetu kujitangaza kuwa yeye ndiye Njia, Kweli na Uzima, na kwamba hakuna mtu anayeweza kumfikia Baba isipokuwa kupitia kwake, na kwamba yeyote amiyemjua atamjua Baba pia, Filipo akamwambia Bwana wetu Yesu, "Bwana, utuonyeshe Baba, na itatosha kwetu." Yesu akamjibu, "Nimekuwa nanyi muda huu wote, na bado hujanimjua, Filipo? Yeyote aliyeniona amemwona Baba; basi unasema vipi, Tutuonyeshe Baba? Je! Huwamini kwamba mimi niko ndani ya Baba, na Baba yuko ndani yangu? Maneno niliyonena nanyi, si maneno yangu mwenyewe; bali Baba anayeishi ndani yangu, yeye ndiye afanyaye kazi zake." ***Yohana 14:7-10***

Tunaombwa kukubali kauli hii ya Bwana wetu Yesu kama uthibitisho kwamba yeye ni Yehova (na si Mwana wa Yehova), na kwamba kwa hivyo jina Yehova linamtosha ipasavyo. Lakini wote wanapaswa kutambua kwamba muktadha wote unaonyesha tofauti kati ya Baba na Mwana, tofauti ambayo hakuna mtu mwenye busara atakayeitumia ikiwa angetaka kutoa dhana ambayo Watrinitari wanajaribu kuitoa. Swali lote, kwa hiyo, ni, Bwana wetu alitaka tufahamu nini kupitia maneno yake, "Aliyeniona mimi amemwona Baba?" Tunajibu, alikusudia tufahamu kwamba haiwezekani kwa mwanadamu (kiumbe wa mwili, wa kidunia) kumwona Mungu,

[E77]
kiumbe wa kiroho. Hivyo Mwinjilisti Yohana alishuhudia, "Hakuna mtu aliyemwona Mungu wakati wowote: Mungu Mwana wa pekee—yeye aliye kifuani mwa Baba—ndiye aliyefafanua [yeye]." (***Yohana 1:****18—Tafsiri ya Rotherham*) Alitaka waelewe kile Bwana alichomwambia Musa, "Hakuna mtu aliyeniona uso wangu akaishi:" na hivyo basi, kama Baba angejionyesha kwa wanadamu, ingekuwa tu kwa kufungua macho ya mwanadamu kwa muujiza ili kuona utukufu wa kiroho (na hivyo kumweka mwanadamu katika hatari ya kifo), au kwa *Mungu kujidhihirisha katika mwili wa nyama*;—kwa namna ambayo wanadamu wangeweza kutambua kitu kuhusu tabia yake kupitia mawasiliano na mwingiliano.

Na si hiki hasa kilichotendwa na Mungu? Akili ya Mungu, mapenzi ya Mungu, *yalijidhihirisha kikamilifu* katika Mwanawe wa pekee, Bwana wetu, alipofanywa mwili na kuishi miongoni mwa wanadamu. Hivyo basi, yeye alikuwa uwakilishi bora zaidi, wa karibu zaidi, na chanya zaidi wa Mungu ambao uliowahi au *utaweza kuwepo kwa ajili ya wanadamu*. Kwa kumwona na kumjua Bwana Yesu kwa ukaribu, Filipo na Mitume wengine walimjua Baba kwa namna kamili zaidi iwezekanavyo kwa wanadamu kumjua. Walimjua kwa namna kamili zaidi iwezekanavyo kwa Baba kujidhihirisha kwa wanadamu. Kamwe hakujawahi kuwa, kamwe hakutakuwa, kamwe hakungewezekana kuwa na mfano ulio wazi zaidi, kamili zaidi, na uliokamilika zaidi wa Mungu kwa mwanadamu kuliko katika mtu wa Bwana Yesu Kristo; kwa maana alipofanywa mwili, alikuwa "Mungu aliyefanyika *dhahiri* [Kigiriki, *kumaanisha dhahiri*] katika mwili." (***1 Tim. 3:16***) Vilevile Mtume anatangaza kuhusu Kanisa, wanachama waaminifu wa Kristo—Tumewekwa wazi kwa ajili ya kifo, "ili maisha ya Yesu pia yawe dhahiri [Kigiriki, *kuonekana wazi*] KWENYE NYAMA ZETU ZA KIFO." ***2 Kor. 4:11***

Mwanadamu mkamilifu ni *mfano kamili* wa Mungu asiyeonekana, na kwa hivyo ni dhana au mfano bora zaidi unaoweza kuwasilishwa. Vilevile, wakati wa Milenia, watakatifu wa kale *waliokamilishwa* watakuwa wawakilishi bora zaidi miongoni mwa wanadamu wa Baba wa Mbinguni, Mwana wa Mbinguni na Bibi Harusi wa Mbinguni wa Kristo. Yeyote anayewaona ataona Mungu akidhihirishwa katika

[E78]

nyama—ufanano wa Mungu katika mwili. Na ni hadi hali hii tukufu ambayo uumbaji wote unao keta utapata fursa ya kufikia, ikiwa watafuata mwongozo wa Kuhani Mfalme na "ndugu" zake, makuhani wa chini, wakihudumu kupitia watu waliotukuzwa wa zamani ambao, kama wawakilishi wa kimwili wa Ufalme, watakuwa "wafalme" wa dunia. ***Zab. 45:16***

Mwenye Baraka na Yeye Peke Yake Aliye
Mwenye Nguvu,
Mfalme wa Wafalme na Bwana wa Mabwana, Yeye
Peke Yake Aliye na Uhai Usio na Mwisho
—1 Tim. 6:15,16—

Wengi huona kifungu hiki kinamaanisha kwamba katika kuonekana kwake, katika kuja kwake kwa pili, Bwana wetu Yesu ataonyesha au kufahamisha ulimwengu ukuu wa Baba wa Mbinguni. Lakini ingawa maoni hayo yana baadhi ya vipengele vinavyokubalika, sisi kwa ujumla tunaelemea kutumia kauli hiyo kwa utukufu na heshima ya Kristo—kuanzia mwanzo wa enzi ya Milenia. Ni kweli, atafanya wote wanaokubali njia yake kumtambua pia Yehova Mungu, lakini hili halitakuwa wakati wa kuonekana kwake bali mwishoni mwa utawala wake, atakapokuwa "akikabidhi Ufalme kwa Mungu, yaani Baba." ***1 Kor. 15:24-28***

Kutumia kifungu hiki kumhusu Baba kungekuwa ni kukana kwamba Bwana wetu ana uhai usiokufa, ilhali Maandiko yanafundisha wazi kwamba yeye na wote wanaoshiriki katika Ufufuo wa Kwanza hupata uhai usiokufa, na kwamba hivyo Baba, ambaye ana *uhai wa asili* (ujitokezaji—kuishi milele), alimpa Mwana awe na *uhai wa asili* (ujitokezaji
—haitiwezi kufa). ***1 Kor. 15:42-44, 53, 54***; ***Yohana 5:26***

Lakini kutumia andiko hili kwa Mwana inaonekana kufaa kila hali kikamilifu, na kwa vyovyote vile haimpuuzi Baba, Yehova—wala haithibitishi kwamba Bwana wetu Yesu ndiye Baba, Yehova—kwa maana katika hali zote kama hizo tunapaswa kukumbuka isiyobadilika

kanuni iliyowekwa na Mtume aliyeongozwa na Roho—yaani, kwamba katika ulinganisho, heshima, n.k., zinazotajwa kumhusu Mwana, Baba *daima anatolewa tofauti* kwa kuwa juu ya ulinganisho wote kwa namna isiyoelezeka. Maneno yake ni, "Imejidhihirisha kwamba yeye [Baba] *ameachiliwa*," na hapaswi kuonekana kuwa chini au kuitii Bwana wetu Yesu na mamlaka mbalimbali aliyopewa na Baba. Maana Mwana atakapokuwa ameshinda dhambi ulimwenguni, "ndipo Mwana naye mwenyewe atajinyenyekeza kwa yule [Baba] aliyemweka vitu vyote chini yake [Mwana]." ***1 Wakor. 15:27***

Kauli nyingine inayofanana sana kuhusu utukufu wa ufalme wa Bwana wetu Yesu aliopewa na Baba ni kwamba "Yeye yuko juu ya kila ukuu na mamlaka." (***Wakolosai 2:10***) Jibu kwa hili ni lile lile. Utawala na mamlaka ya Baba *havilinganishwi* kamwe na yale ya Mwana; kwa maana Mwana *anakubaliana* na Baba na ni mwakilishi wake.

"Hakufikiri kuwa ni Uiba kuwa Sawa na Mungu"

Katika ***Wafilipi 2:6*** toleo letu la kawaida la Kiingereza linaonyesha Mtume Paulo akitoa kauli ya kushangaza kwamba Kristo, "akiwa na umbo la Mungu, hakufikiria kuwa ni wizi kuwa sawa na Mungu." Kwanza kabisa, inapaswa kutambuliwa kwamba kifungu hiki hakifundishi fundisho la Utatu, wala kwamba Bwana wetu Yesu *ndiye* Baba, Yehova: maana kama ingekuwa hivyo, basi nafasi ya kufikiria *wizi* au kuzingatia *usawa* ingekuwapo wapi? Maneno haya "wizi" na "sawa" yanafundisha waziwazi kwamba Baba na Mwana si *mmoja kwa nafsi*, bali ni wawili. Lakini, ni ajabu jinsi maneno ya Mtume yanavyotofautiana na yale ya Bwana wetu kuhusu mada hii. Yeye anatangaza, "Baba ni mkuu kuliko mimi"; "Kwa nafsi yangu siwezi kufanya neno." Tunauliza, Je, Bwana wetu Yesu alipoteza unyenyekevu wake kiasi kwamba baadaye alihitimisha kuwa *sawa* na Mungu Baba?

Lakini, pili, tunagundua jinsi mtazamo kama huo unavyokinzana

[E80]
na somo ambalo Mtume alikuwa akitafuta kulifundisha. Je, Mtume alikuwa akitafuta Kanisa litamani na kujitahidi kupata heshima ya Baba au heshima ya kila mmoja kwa mwenzake? Hakika sivyo! Kinyume chake, anahimiza dhidi ya kiburi na kwa upande wa unyenyekevu wa moyo, na kwamba kila mmoja amthamini mwenzake *kuliko nafsi yake*. Anawahakikishia wasomaji wake kwamba unyenyekevu huu wa moyo ulikuwa tabia ya Bwana wetu Yesu, na anasema, "Uwe na nia hii miongoni mwenu, ambayo ilikuwa pia ndani ya Kristo Yesu." Ikiwa akili iliyokuwa ndani ya Kristo Yesu ilikuwa ni ya kutaka kushikilia utukufu na heshima ya Baba, na kutofikiri kuwa ni wizi kufanya hivyo, basi akili hiyo hiyo katika Kanisa la Bwana ingemaanisha kwamba kila mmoja wetu anapaswa kutafuta kwa nguvu utukufu na heshima yote inayowezekana kupatikana, na aone kuwa huo ndio mkondo sahihi, na kwamba kwa hivyo tungekuwa na akili au tabia ile ile ambayo Kristo aliionyesha.

Lakini yote haya si sahihi: Ni tafsiri ndiyo yenye kosa. Ni tafsiri mbovu, na inatoa kinyume kabisa cha maana ya Mtume. Neno la Kigiriki, *harpagmos*, lililotafsiriwa hapa kama "unyang'anyi," linapatikana mara moja tu katika Agano Jipya, na lina maana ya unyang'anyi, au upataji usio halali, lakini maana ya Mtume imebadilishwa kabisa kwa mpangilio mbaya wa sentensi. Wazo lake linaweza kutafsiriwa kwa maneno karibu yaleyale lakini kwa maana kinyume, hivi—"Ambaye hakufikiria kwa unyang'anyi kuwa sawa na Mungu." Njia ya Bwana wetu Yesu inatofautishwa hivi na ile ya Shetani ambaye alijaribu kuchukua kwa nguvu cheo na heshima ya Mungu. (***Isa. 14:12-14***) Hili linaonyeshwa waziwazi na muktadha unaotangulia na unaofuata—kwamba hakuna kitu kinachopaswa kufanywa kwa ajili ya fahari ya bure—kwamba Kristo alikuwa *mnyenyekevu* sana, na kwamba sisi pia tunapaswa kuwa *wanyenyekevu* na hivyo kutembea katika nyayo zake. Kumbuka tafsiri zifuatazo za neno hili *harpagmos*, lililopendekezwa na wanazuoni mashuhuri wa madhehebu mbalimbali:

"Hakufikiria kuwa ni jambo la kutamaniwa kwa dhati." *Clarke*.

"Hakufikiria kuhusu kulishikilia kwa hamu." *Wakefield*

"Hakuitazama... kama kitu kinachotamaniwa kwa hamu." *Stewart*

[E81]

"Yeye, akiwa katika umbo la Mungu, *hakuchukulia* kuwa *ni kitu cha kushikiliwa* kuwa sawa na Mungu." *Rotherham*

"Ambaye akiwa [kando, *awali*] katika umbo la Mungu, hakuhesabu kuwa ni thawabu [*kando*, kitu cha kushikiliwa] kuwa sawa na Mungu." *Toleo Lililorekebishwa*

"Ambaye akiwa katika umbo la Mungu, *hakuchukulia* kuwa sawa na Mungu *ni jambo la kushikiliwa*." *Amer. Rev.*
Kamati

"Hakufikiria...kitu cha kuchukuliwa kwa nguvu."

Sharpe "Hakushikilia kwa hamu." *Neeland*

"Hakujitahidi kwa nguvu." *Dickenson*

"Hakufikiria kuchukua kwa nguvu." *Turnbull*

Ufafanuzi wa mwisho unaonekana kuendana vyema zaidi na muktadha, na ndio tafsiri inayopendekezwa na iliyotolewa katika *Emphatic Dia-glott*, ambayo inatafsiri kifungu chote hivi:

"Yeye, ingawa alikuwa na umbo la Mungu, hakufikiria uasi wa kujitangaza kuwa sawa na Mungu, bali alijinyima heshima hiyo, akajichukua umbo la mtumwa."

Tafsiri hii inaendana, sio tu na ukweli wa kesi, bali pia na hoja ya Mtume, ambayo ni sehemu yake. Kauli yake, ikipanuliwa, ni kwamba wakati Bwana wetu Yesu alipokuwa kiumbe wa roho, alipokuwa na umbo na asili ya kimungu, hakujaa roho ya tamaa, na tamaa ya kuchukua kwa nguvu mamlaka na nguvu na utukufu na heshima za kimungu—hakuwa na roho ya Shetani, aliyejaribu kujikuza, akisema, "Nitakuwa kama Aliye Juu Zaidi." Kinyume chake, ingawa alikuwa na cheo cha juu zaidi, akiwa wa pili baada ya Baba wa Mbinguni, alikuwa na moyo mnyenyekevu kiasi kwamba, kwa kutii mapenzi ya Baba, alijiondoa utukufu na heshima ya hali yake ya kiroho, akibadilisha asili na utukufu huo wa juu kwa hali ya chini, hali ya kibinadamu, "kidogo chini ya malaika." Kisha Mtume anaendelea kuonyesha kwamba si tu unyenyekevu huu ulidhihirishwa, bali kwamba baadaye unyenyekevu mkubwa zaidi ulionyeshwa, kwa kuwa Bwana wetu Yesu, kama mwanadamu Kristo Yesu, alitiishwa na kifo, hata kifo cha aibu cha Msalaba. Na unyenyekevu huu wote wa kujidharau, Mtume anatangaza,

[E82]
ilikuwa katika utiifu kwa mapenzi ya kimungu, mapenzi ya Baba. Kisha Mtume anaonyesha matokeo ya haya, akisema, "Hivyo basi [*kwa sababu hii*, kwa ajili ya kuonyesha kwake uaminifu, unyenyekevu, na utiifu hata kufa] Mungu [Baba] amemtukuza sana, na kumpa jina lililo juu ya majina yote, ili kwa jina la Yesu magoti yote yainamike na kila lozi ikiri...kwa utukufu wa Mungu Baba." ***Ebr. 2:7,9***; ***1 Tim. 2:5,6***; ***Flp. 2:11***

Hivyo basi, kifungu hiki, badala ya kuwa msaada au faraja kwa mafundisho ya Utatu, kinakipinga vikali zaidi, na kinajipanga sawasawa na Neno lote la Mungu, na pamoja na busara na akili timilifu zilizotakaswa.

Tunaacha kipengele hiki cha mada yetu tukiwa na ufahamu uliokuzwa wa upana, urefu, na kina cha ukuu wa Baba wa Mbinguni katika utu, tabia na mpango wake, na kwa heshima kubwa zaidi kuliko hapo awali kwa Mwanawe mkubwa, ambaye upendo wake wa ajabu, uaminifu na imani katika hekima, neema na nguvu za Baba vimejazawazishwa kwa utukufu; tukifurahi, hakika, "kumheshimu Mwana *kama* tunavyomheshimu Baba." Na baada ya uchunguzi kamili na wazi wa ufunuo uliotolewa kwetu katika Neno la Mungu, tunakubaliana kikamilifu na ushuhuda ulioongozwa na Roho wa Mtume Paulo: "Lakini sisi tuna Mungu mmoja tu, Baba, ambaye vitu vyote hutoka *kwake*, na sisi *tumo kwa* ajili yake; na Bwana mmoja Yesu Kristo, ambaye vitu vyote hutoka kwake, na sisi *tumo* kwake." ***1 Wakorintho 8:6***

"Neema iwe nanyi na amani kutoka kwa Mungu Baba yetu, na kwa Bwana Yesu Kristo. Atukuzwe Mungu na Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo, ambaye ametubariki kwa baraka zote za kiroho katika mambo ya mbinguni, katika Kristo: kama alivyotuchagua ndani yake... akitupangia mapema tuwe watoto wake **kwa njia ya** Yesu Kristo....Mungu wa Bwana wetu Yesu Kristo, Baba mwenye utukufu, awape roho wa hekima na wa ufunuo katika kumfahamu yeye." ***Efe. 1:2-18***

[E83]

MASOMO YA TATU
MPATISHI WA UPATILIAJI MTOTO WA PEKEE

"Yeye ni Nani?"—Logos, Mungu—Mzaliwa wa Kwanza wa Yehova —Ushuhuda wa Biblia—"Yeye Aliyekuwa Tajiri"—"Kabla ya Abrahamu Niko Mimi"—"Wa Kwanza na wa Mwisho"—"Yehova Alinipata Mimi Hapo Mwanzo"—Logos Aliyefanywa Mwili—sio Kuumbwa Mwili —Aliyejinyenyekeza—"Yeye Aliyekuwa Tajiri kwa ajili Yetu Alikua Masikini"—Hakuna Unafiki katika Ushuhuda huu—Maadili ya Bwana Wetu si ya Udanganyifu—Mtakatifu, Asiye na Hatia, Asiyetu-chushwa Akatengwa na Wenye Dhambi.

"Mungu ni mmoja, na mpatanishi mmoja kati ya Mungu na wanadamu, mtu, Kristo Yesu, aliyejitoa kuwa gharama ya ukombozi." ***1 Tim. 2:5,6***

KWA KIPIMO tunachothamini kazi ya Upatanisho —upatanisho wetu na Mungu, na dhabihu ya dhambi kupitia ambayo inatimia—kwa kadiri ileile tutamtukuza yeye ambaye Baba wa mbinguni alimweka kuwa kafara ya dhambi zetu, Mrejeshi wetu na Mtoaji wa uzima. Hivyo basi, tunapokaribia swali, Nani huyu Mkuu ambaye Yehova Mungu amemtukuza sana, na ambaye, kwa neema ya Mungu, ni Mkombozi na Mwokozi wetu? inafaa tufahamu, kwanza kabisa, ujinga wetu kuhusu mada hii, na kutoweza kwetu kufikia hitimisho isipokuwa kama Neno la kimungu litakapotuongoza. Pili, inafaa, mwanzoni kabisa mwa uchunguzi wetu, tukumbuke ushuhuda wa Mtume kuhusu ukuu wa Mpatanishi huyu, na heshima inayomstahili. Anasema, "Naye Mungu alimwinua sana, akampa jina lililo juu ya majina yote, ili kwa jina la Yesu magoti yote yainamie." Imeandikwa pia, "Ili wanadamu wote wamheshimu Mwana kama vile wanavyomheshimu Baba." ***Flp. 2:9***; ***Yoh. 5:23***

Tukichunguza Maandiko kwa makini ili kubaini hasa yanachosema, na yasichosema, kumhusu Bwana wetu Yesu,

[E84]

tunapata ushuhuda wao kuwa wazi kabisa, unaopatana na unaoridhisha. Kwanza tutaeleza, kwa muundo wa kulinganisha, kile tunachokiona kuwa ni mafundisho ya Maandiko, ambayo uthibitisho wake tutatoa baadaye.

(1) Mwokozi wetu alikuwepo kama kiumbe wa roho kabla hajafanywa mwili na kuishi miongoni mwa wanadamu.

(2) Wakati huo, na pia baadaye, alijulikana ipasavyo kama "mungu"—mwenye nguvu. Kama kiongozi wa malaika na akiwa karibu na Baba, alijulikana kama Malaika Mkuu (malaika au mtumishi mkuu), ambaye jina lake, Mikaeli, linamaanisha "Nani kama Mungu," au mwakilishi wa Mungu.

(3) Kama alivyo kuwa wa juu zaidi wa viumbe vyote vya Yehova, ndivyo pia alivyo kuwa wa kwanza, kiumbe wa moja kwa moja wa Mungu, "Mzaliwa Pekee," na kisha yeye, kama mwakilishi wa Yehova, na kwa kutumia nguvu za Yehova, na kwa jina lake, aliumba vitu vyote—malaika, falme na mamlaka, pamoja na uumbaji wa duniani.

(4) Alipofanywa kuwa mwili, ili awe Mkombozi wetu, haikuwa kwa kulazimishwa, bali jambo la hiari, matokeo ya muafaka wake kamili na Baba, na kukubali kwake kwa furaha kutekeleza kila kipengele cha mapenzi ya kimungu—ambayo alikuwa amejifunza kuyaheshimu na kuyapenda, kama kiini hasa cha Haki, Hekima na Upendo.

(5) Unyenyekevu huu wa hali ya mwanadamu haukukusudiwa kuwa wa kudumu. Ulikamilisha kusudi lake wakati Bwana wetu alipojitoa, akiwa mwanadamu, kama *fidia* yetu, au "bei sawa." Hivyo basi, ufufuo wake haukuwa katika mwili, bali, kama Mtume anavyotangaza, "Alikufa katika mwili lakini alifanywa hai katika roho." ***1 Petro 3:18***

(6) Ufufuo wake haukurejesha tu asili yake ya kiroho, bali pia ukampa heshima kubwa zaidi, na, kama zawadi ya Baba kwa uaminifu wake, ukamfanya mshiriki wa *asili ya* kimungu—asili ya juu zaidi kati ya asili za kiroho,* mwenye uhai usio na mwisho.

---

*Juz. I, Sura x

[E85]

(7) Ndiye huyu Mkuu, ambaye ameheshimiwa na kuinuliwa sana hivi na Yehova, ambaye tunafurahia kumheshimu, kumwabudu na kumtumikia, kama mmoja na Baba wa mbinguni, kwa neno, kwa kazi, kwa kusudi na kwa roho.

Ushuhuda wa Maandiko Kuhusu Mwana wa Mungu

Sasa tuzingatie ushahidi wa Kimaandiko unaothibitisha msimamo huu. Tunaanza na sura ya kwanza ya Injili ya Yohana. Hapa Bwana wetu, katika uwepo wake kabla ya kuwa mwanadamu, anaitwa "Neno" (Kigiriki, *Logos*). "Hapo mwanzo alikuwapo yule *Neno*." Dkt. Alexander Clarke anasema, kuhusu neno hili *Logos*: "Neno hili linapaswa kuachwa bila kutafsiriwa kwa sababu ileile ambayo majina *Yesu* na *Kristo* yanaachwa bila kutafsiriwa. Kama vile kila jina la Mwokozi wa ulimwengu lilivyoelezea sifa fulani za ubora katika nafsi yake, asili yake, au kazi yake, vivyo hivyo jina la ziada, *Logos*, ambalo linamaanisha neno, neno lililozungumzwa, usemi, usemi mwororo, mafundisho, akili, au uwezo wa kufikiri, limetumika kwake ipasavyo kabisa." Mwinjilisti, katika barua yake, anatumia cheo hicho tena kumhusu Bwana wetu, akimwita "Neno la uzima," au "*Logos* wa uzima." ***1 Yohana 1:1***

Kichwa "Neno la Mungu"—"Logos wa Mungu"—ni jina linalofaa sana kuelezea kazi au ofisi muhimu ya Bwana wetu kabla ya kuja kwake duniani. *Logos* alikuwa *usemi* wa moja kwa moja wa Baba wa mbinguni katika uumbaji, wakati maonyesho yote yaliyofuata ya hekima, nguvu na wema wa kimungu yalifanywa kupitia *Logos*. Inasemekana kwamba katika nyakati za kale wafalme fulani waliwahutubia wananchi wao kwa mtu wa kuwakilisha, mfalme akiwa ameketi nyuma ya pazia, huku "neno" lake au msemaji wake akiwa amesimama mbele ya pazia, na kuwahutubia watu kwa sauti juu ya mambo aliyomwambia kwa chini chini mfalme, ambaye hakuonekana: na msemaji wa aina hiyo aliitwa "*Logos* wa Mfalme." Iwe hadithi hiyo ni ya kweli au la, inaelezea vyema matumizi ya neno hili "*Logos*" kuhusiana na uwepo wa Bwana na Mwalimu wetu kabla ya kuwa binadamu na uhalisia wake

[E86]
cheo kikuu kama mwakilishi wa Baba, ambacho Maandiko, katika muktadha huu na kwingineko, yanaonyesha kuwa kilikuwa cheo chake.

Ikumbukwe kwamba Mtume, akiandika kwa ufunuo, anatuambia kwamba "*Logos* alikuwa mwanzoni pamoja *na* Mungu, na *Logos* alikuwa Mungu." Hii ni tafsiri halisi ya Kigiriki, kama inavyoweza kuthibitishwa kwa urahisi na yeyote, iwe ni mwanafunzi wa Kigiriki au la. Kipengele cha Kigiriki *ho* kinawahi neno la kwanza "Mungu," katika aya hii, na hakinawahi neno la pili "Mungu," hivyo basi kikionyesha kwa makusudi Mungu Baba na Mungu Mwana katika hali ambapo bila kipengele hicho msomaji angeachwa katika mkanganyiko. Vilevile kipengele hicho kinawahi neno "Mungu" katika aya ya pili. Kwa hiyo aya nzima inasomeka hivi—

Mwanzo kulikuwapo Neno, naye Neno alikuwa pamoja na Mungu, naye Neno alikuwa Mungu. Yule alikuwa mwanzo pamoja na Mungu. ***Yohana 1:1***

Ni "*mwanzo*" gani unaorejelewa hapa? Hakika si mwanzo wa kuwepo kwa Yehova, Mungu, Baba; kwa sababu yeye ni "kutoka milele hadi milele," na hakuwahi kuwa na mwanzo. (***Zab. 41:13; 90:2; 106:48***) Lakini kazi ya Yehova ilikuwa na mwanzo, na ndio inayoashiriwa hapa—mwanzo wa uumbaji. Kauli hiyo, ikieleweka hivi, inaashiria kwamba Bwana wetu Yesu, katika kuwepo kwake kabla ya kuwa mwanadamu, kama *Neno*, alikuwa pamoja na Baba tangu mwanzo kabisa wa uumbaji. Hii inathibitisha kauli iliyoongozwa kwamba *Logos* mwenyewe alikuwa "mwanzo wa uumbaji wa Mungu": hii ndiyo kauli kamili ya Mtume, anayetuhakikishia kwamba Bwana wetu si tu "Kichwa cha mwili, yaani Kanisa," na "mzaliwa wa kwanza kutoka kwa wafu," bali pia *mwanzo* wa uumbaji wote—"*ili katika mambo yote awe wa kwanza*." Maneno yake ni: "Yeye ni mfano wa Mungu asiyeonekana—*mzaliwa wa kwanza wa uumbaji wote*; kwa maana kwa yeye vitu vyote viliumbwa, vilivyo mbinguni na vilivyo duniani, vinavyoonekana na visivyoonekana, iwe ni viti vya enzi au ukuu, au serikali, au mamlaka: vitu vyote viliumbwa kwa yeye na kwa ajili yake, na yeye ni kabla ya vitu vyote, na katika yeye vitu vyote

[E87]
wamewekwa milele." (***Kol. 1:15-18***) Sikieni pia neno la unabii kumhusu Mlezi, si tu likitangaza utukufu wake ujao kama Mfalme wa wafalme wa duniani, bali likimwelezea kuwa tayari ndiye *mzaliwa wa kwanza* wa Yehova, likisema, "Nitamfanya, mzaliwa wangu wa kwanza, kuwa juu ya wafalme wa dunia." (***Zab. 89:27***) Tambua pia kwamba Bwana wetu (akirejelea asili yake mwenyewe), anajitangaza kuwa, "Mshuhuda mwaminifu na wa kweli, *mwanzo wa uumbaji wa Mungu*." ***Ufu. 3:14***

Kwa muafaka na wazo hili la ubora wa Bwana wetu tangu mwanzo kabisa, kama "mzaliwa wa kwanza wa kiume wa viumbe vyote," na kwa muafaka na wazo kwamba yeye alikuwa *Neno* au Ufunuo wa Baba wa Mbinguni, katika kila jambo, ni kauli inayofuata katika maandishi ya Mwinjilisti, yaani, "Kwa yeye vitu vyote vilitokea; na bila yeye hakuna kitu kilichotokea hata kimoja." (***Yohana 1:3***, *tafsiri ya Rotherham*.) Ni wazo gani zuri sana hili linapotupa kuhusu utukufu wa Mwana wa Mungu wa pekee, yule *Logos*! Kutokana na mtazamo huu wa ukubwa na umuhimu wake wa asili, tuna picha iliyo wazi zaidi kuliko nyingine yoyote kuhusu maana ya maneno ya Mtume, "Yeye *aliyekuwa tajiri*, kwa ajili yetu alijifanya maskini, ili sisi kwa umaskini wake tupate kuwa matajiri." (***2 Kor. 8:9***) Kutoka katika mtazamo huu tunaweza kuona jinsi alivyokuwa tajiri katika heshima na utukufu ambao yeye mwenyewe alitaja katika maombi, akisema, "Baba, nitukuze pamoja nawe, *kwa utukufu nilioukuwa nawe pamoja nawe kabla ya kuwepo kwa ulimwengu*." (***Yohana 17:5***) Ingawa kila kitu kinachohusiana na mpango wa kimungu wa ukombozi ni cha ajabu, kinashangaza katika maonyesho yake ya upendo wa kimungu, rehema, na huruma kwa wanadamu walioanguka, bado, kwa mtazamo huu, yote yana mantiki—yanalingana na tabia na kauli ya kimungu.

Wale wanaoshikilia kwamba Bwana wetu Yesu hakuwahi kuwepo hadi alipozaliwa mtoto mchanga huko Betlehemu wana mtazamo duni sana kuhusu mpango wa kimungu wa msaada wa mwanadamu; na wanabaki bila matumizi ya maandiko mengi yaliyotajwa hapo juu, na mengine, kuhusu utukufu wa Bwana wetu pamoja na Baba kabla ya kuwepo kwa dunia, kuhusu unyenyekevu wake mkuu, ambamo alijinyenyekeza

[E88]
na kuchukua asili iliyo chini kidogo kuliko ya malaika, na hivyo kuacha asili iliyokuwa juu ya ile ya malaika. Na mtazamo wa Kimaandiko hutuweka huru kutoka kwa nadharia zote zisizo na mantiki na za upotoshaji za wanadamu, ambazo, katika kujaribu kumheshimu Mwana, wamepitiliza Neno la Mungu, na wamekashifu Neno la Bwana na mitume, ambalo linamtangaza kuwa alikuwa Mwana au kizazi cha Mungu, na kwamba Baba ni mkuu kuliko Mwana. Mtazamo huu wa uongo umewahusisha wafuasi wake mamilioni katika taabu isiyoweza kutatuliwa pande zote.

Ukweli pekee ndio wenye

mantiki. "—-Ni kweli:
Inatimizia tamaa zetu kwa namna ambayo hakuna kitu kingine kinaweza kufanya."

Kauli hizi kumhusu Bwana wetu Yesu, kwamba yeye alikuwa mwanzo wa uumbaji wa Mungu, na kwamba, kwa hiyo, alikuwa na uwepo kabla sana ya kuja duniani kama mwanadamu, ili awe Mkombozi wetu, zinathibitishwa kikamilifu na maandiko mbalimbali, na sampuli yake ni kauli hii, "Mungu alimtuma Mwanawe wa pekee duniani ili tuwe na uzima kupitia kwake." (***1 Yohana 4:9***) Hapa kauli ni ya wazi kabisa kwamba yeye alikuwa Mwana wa Mungu kabla ya kuja duniani, na kwamba, kama Mwana wa Mungu, alipewa utume duniani wa kutekeleza. Wala isipuuuzwe kwamba hapa, kama katika mifano mingine mingi, *Neno* anaitwa "Mwana Mwenye Kuwa Mzaliwa Pekee" wa Mungu. Wazo linalotolewa na usemi huu ni kwamba *Logos* mwenyewe ndiye kiumbe wa moja kwa moja au mzaliwa wa *pekee* wa Baba wa Mbinguni, ilhali wote wengine wa wana wa Mungu (malaika pamoja na wanadamu), walikuwa viumbe wake wa zilizotengenezwa kwa njia ya *Logos*. Hivyo basi, ni sahihi na ni kweli kauli kwamba yeye ndiye Mwana wa Pekee wa Mungu.

Chukua mfano mwingine: "Mungu hakamtuma Mwanawe ulimwenguni ili kuuhukumu ulimwengu, bali ulimwengu upate kuokolewa kupitia kwake." (***Yohana 3:17***) Hapa tena kuwepo kwake kabla ya kuwa binadamu kunadokezwa katika kutumwa na utume wake. Na kauli hizi kuhusu *Logos* zinaendana kikamilifu

[E89]
na historia ya jambo hilo, iliyowasilishwa kwetu na Mwinjilisti, anayesema, "Alikuwa ulimwenguni, na *ulimwengu haukutengenezwa kwa yeye*, wala ulimwengu haukumtambua." Na tena, "*Neno* alifanyika mwili, akakaa kwetu, akiwa amejaa neema na kweli; na tuliona utukufu wake, utukufu kama wa mwana mmoja tu kutoka kwa baba." (***Yohana 1:10,14***) Maneno ya Bwana wetu mwenyewe kuhusu kuwepo kwake kabla ya kuzaliwa hayawezi kupingwa. Hakuwahi kumtambua Yosefu kuwa baba yake; wala hakuwahi kutambua maisha yake ya duniani kuwa mwanzo wa kuwepo kwake.

Kinyume chake, zingatia kwamba alimrejelea Yehova kama Baba yake kila mara. Kumbuka maneno yake, "Ninyi mnasema juu ya yule ambaye Baba amemtakasa na *kumtuma ulimwenguni*, unatukana, kwa sababu nilisema, Mimi ni *Mwana wa Mungu*?" (***Yohana 10:36***) Kwa Mariamu, mama yake wa kidunia, alisema, "Hamjui kwamba ilibidi niwe katika mambo *ya Baba yangu*?" (***Luka 2:49***) Kwa wanafunzi wake anatangaza, "Nimekesha kutoka mbinguni." "Mimi ndimi mkate wa uzima uliokeshuka kutoka mbinguni." (***Yohana 6:38,51***) Wengi katika siku zake hawakutamini hili, na wengi bado hawatamini, lakini ukweli wake unabaki. Baadhi ya wale waliomsikia walisema, "Hii inawezaje kuwa?" Na baadhi ya wanafunzi wake walisema, waliposikia, "Hili ni neno gumu: nani aweza kulisikia?" "Yesu alipojua ndani yake kwamba wanafunzi wake walinung'unika juu ya neno hilo, aliwaambia, Je! Hili linawakatisha tamaa? Vipi na mkiona Mwana wa Adamu *akipaa juu mahali alipokuwa awali*?" "Lakini tangu wakati huo wengi wa wanafunzi wake waliondoka, wala hawakutembea naye tena"; kwa sababu ya dai hili la asili ya kimungu na kuwepo kabla ya kuwa binadamu. ***Yohana 6:60-66***

Msikie tena mbele ya Mafarisayo, akitangaza ukweli uleule, akisema, "Ninajua nilitoka wapi, na ninakoenda... Mimi ni wa juu, ... Mimi si wa ulimwengu huu; ... Nilitoka na kuja kutoka kwa Mungu; wala sikuja kwa hiari yangu, bali yeye alinituma. . . .Ni Baba yangu anayenisikia, na nikisema kwamba simjui, nitakuwa mwongo." Basi Wayahudi wakamwambia, "Je! Wewe ni mkuu kuliko baba yetu Abrahamu?" Yesu akajibu, "Baba yenu Abrahamu alifurahi kuuona siku yangu; naye akaiona, akafurahi." (Abrahamu

[E90]
aliona siku ya Kristo kwa jicho la imani; akiamini ahadi ya kimungu kumhusu Masihi. Huenda aliona siku yake ya dhabihu, iliyotabiriwa katika dhabihu ya Isaka mwanawe wa pekee, lakini kwa vyovyote vile aliona siku ya utukufu ijayo ya Masihi, Milenia, na baraka zake juu ya ukoo wote wa dunia, kupitia Mbegu hii iliyohirimiwa. Na si ajabu kwamba mtazamo huo ulimfurahisha. Yeye kwa jicho la imani aliona mji wa mbinguni, Yerusalemu Mpya, Kanisa lililotukuzwa, darasa la Ufalme, na vivyo hivyo aliona nchi ya mbinguni—dunia iliyebarikiwa na Ufalme huo. (***Ebr. 11:10,16; 12:22; 13:14***)

Basi Wayahudi wakamwambia [Yesu], Wewe bado hujafikia umri wa miaka hamsini, na umemwona Abrahamu? [Abrahamu alikuwa amekufa kwa miaka elfu mbili.] Yesu akawaambia, Hakika, hakika nawaambia, *kabla Abrahamu hakuwapo, mimi ni*." ***Yohana 8:14,23,42-58***

Hakuna makosa yoyote kuhusu maana ya maneno haya. Bwana wetu anathibitisha kwamba *alikuwapo* kabla ya Abrahamu. Wala Maandiko mahali popote hayadokezi kwamba kuwepo kwa Mwana wa pekee kulikoma kamwe tangu lilipoanza, kama "mwanzo wa uumbaji wa Mungu," hadi lilipokoma Kalvari kwa siku tatu; baada ya hapo alifufuliwa kutoka kwa wafu ili asife tena, mauti ikawa haitakuwa na mamlaka juu yake tena kamwe. (***Warumi 6:9***) Tukio la kuzaliwa kwake kama mwanadamu, "kidogo tu chini ya malaika," kwa kusudi la kuwa dhabihu ya dhambi ya mwanadamu, halikuhusisha kifo cha asili yake ya kiroho kabla ya kuzaliwa kama mtoto mchanga, bali ilikuwa ni uhamisho tu wa maisha yake kutoka kwa asili ya juu au ya kiroho kwenda kwa asili ya chini au ya kibinadamu. Hivyo basi maneno ya Bwana wetu, "Kabla ya kuzaliwa kwa Ibrahimu, mimi *ni*," yanaashiria kwamba hakukuwa na kukoma kwa uwepo wake wakati wowote katika kipindi hicho, na yanamtambulisha waziwazi Yesu, Mwana wa Mungu, aliyekuwa katika mwili, kuwa yeye ndiye *Neno*, mzaliwa wa kwanza wa uumbaji wote. Bila shaka, ushuhuda wa Bwana wetu haukukubaliwa na wengi waliousikia, wala haujakubaliwa na wengi tangu wakati huo. Inaonekana kuwa na upotovu wa tabia, unaoongoza wanadamu kukataa kauli rahisi na wazi za Neno la Bwana, na kupendelea kumwona Bwana wetu kama mwanadamu mwenye dhambi aliyeanguka

[E91]
kabila, au vinginevyo kama baba yake mwenyewe. Ni wanyenyekevu pekee walio tayari "kupokea kwa unyenyekevu neno lililopandwa, ambalo lina uwezo wa kuifanya kuwa na hekima kweli," na ni kwa ajili yao tu ushuhuda wa Neno la Mungu umekusudiwa. (***Isa. 61:1***; ***Yak. 1:21***) Kama wale waliomsikia Bwana, nao wakakataa ushuhuda wake, walichukua mawe dhidi yake, ndivyo wengine wanaosikia ukweli na kuukataa sasa wako tayari kuwachoma mawe, kwa njia ya mfano, wote wanaokubali na kufundisha maneno ya Bwana, katika upweke wake. Na sasa, kama ilivyokuwa wakati ule, sababu ni kwa maana kwamba hawamjui Baba, wala Mwana, kama inavyopaswa kuwafahamu—kama wanavyojiweka wazi wenyewe.

Maneno ya Bwana wetu bado yanahusu hali hii, yaani, "Hakuna anayemjua Mwana isipokuwa Baba, wala hakuna anayemjua Baba isipokuwa Mwana, na yule ambaye Mwana atamfunulia." (***Mathayo 11:27***) Ulimwengu haukumjua: haukumjua kuhusu asili yake ya juu, na unyenyekevu wake mkuu kwa ajili yake; na tunapokumbuka kwamba huenda muda mrefu ulipita kati ya mwanzo wa uumbaji katika mtu wa Bwana wetu, na wakati alipofanywa mwili, na zaidi tunapokumbuka kwamba katika kipindi chote hicho alikuwa na Baba, "furaha yake siku zote, akifurahi daima mbele zake," hatuwezi kushangaa kwamba Mwana alimjua Baba, kama vile wanafunzi wake na ulimwengu walivyomjua—kama sisi tunavyojifunza kumjua kupitia Neno lake la ufunuo na ufunuaji wa mpango wake wa ajabu wa enzi zote. Msikieni tena akitangaza, "Ee Baba mwenye haki, ulimwengu haujakuwajua, lakini mimi nimekujua." ***Yohana 17:25***

Ufunguo wa maarifa haya ya ajabu ya mambo ya mbinguni unapatikana katika kauli, "Aliyeko wa duniani, yeye ni wa duniani, na huzungumza mambo ya duniani; aliye kutoka mbinguni yuko juu ya yote*, na anashuhudia yale aliyoyaona na kuyasikia*." (***Yohana 3:31,32***) Basi, si ajabu kwamba hata wapinzani wake waliuliza, "Mtu huyu amepata hekima hii wapi?" (***Mathayo 13:54***) Na ilikuwa ni maarifa yake ya mambo ya mbinguni, uhusiano wake wa karibu na wa muda mrefu na Baba, uliomwezesha kuwa na imani kamili katika ahadi za Baba, ambao ulimwezesha, kama mwanadamu mkamilifu, kushinda ulimwengu, mwili na ibilisi, na kutoa sadaka inayokubalika kwa ajili ya dhambi zetu.

[E92]

Basi ililiandikwa hapo awali kwa njia ya Nabii: "Kwa *maarifa* yake mtumishi wangu mwenye haki atawahesabia haki wengi, naye atabeba maovu yao." ***Isaya 53:11***

Sasa, ni wale tu wanaoishi kwa imani, katika nuru ya Neno la Mungu, wanaoweza kumjua Baba au Mwana, au kuthamini kwa uwazi na kwa usahihi kazi kuu ya upatanisho ambayo wanatekeleza kwa pamoja kwa ajili ya wanadamu. Lakini punde si punde, baada ya uteuzi wa Kanisa kukamilika, baada ya Bibi Arusi, mke wa Mwana-Kondoo, kuungana na Bwana wake katika utukufu, na Ufalme utakuja—ndipo maarifa ya Bwana yataenezwa kote duniani, na nguvu za Baba, ambazo, kupitia kwa *Neno*, ziliumba vitu vyote, zitatumika kupitia kwake, kama Mwokozi, katika urejesho na ukamilisho wa wale ambao, watakapopata fursa ya kumjua, watatii masharti yake ya haki, ili hatimaye nguvu za Bwana wetu, kama mwakilishi wa Yehova katika uumbaji, zitalingana kikamilifu na kuonyeshwa katika nguvu zake, kama mwakilishi wa Yehova katika kurejesha na kubariki ulimwengu; na hivyo utatimizwa unabii wa Mwimbaji wa Zaburi—"Ume na umande [ubichi, nguvu] wa ujana wako." ***Zab. 110:3***

Sikieni maneno ya Bwana wetu kwa Nikodeo, aliyekuwa akitafuta kujua mambo ya mbinguni, lakini akanyimwa maarifa hayo, kwa sababu hakuwa bado ameiamini mambo ya duniani. Bwana wetu, alipokuwa akimfafanulia maarifa yake ya mambo ya mbinguni, anasema, "Hakuna mtu aliyepanda mbinguni ila yeye aliyetoka mbinguni, yaani, Mwana wa Mtu."* Bwana wetu kisha anaendelea kumwonyesha Nikodeo mpango ambao Mungu ameweka kwa ajili ya ulimwengu, ili wasipotee, bali wapate uzima wa milele, akitangaza, "Maana Mungu aliupenda ulimwengu hivyo, kwamba alitoa *Mwanawe wa pekee*, ili kila amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele." ***Yohana 3:13,16***

Logos, mwanzo wa uumbaji wa Mungu, anayeitwa pia na Isaya Ajabu, Mshauri, Mungu Mwenye Nguvu, n.k. (***Isaya 9:6***), tunamkuta akiwa ameelezwa na Suleimani, na kuwakilishwa

---

Maneno "aliye mbinguni," ni bandia—hayapatikani katika hati za kale.

[E93]
chini ya jina la Hekima, lakini pamoja na maelezo yote yanayoendana na maelezo yaliyotolewa na Yohana Mwinjilisti (***Yohana 1:1,18***), kama ifuatavyo:

"Yehova alinipata katika mwanzo wa njia zake, kabla ya njia zake za kale. Niliwekwa kuwepo tangu milele, tangu mwanzo, kabla hata dunia [haijafanywa]. Zilipokuwa hazijakuwepo vilindi [bahari], nilitolewa: zilipokuwa hazijakuwepo chemchemi zilizotapakaa maji. Kabla ya milima kuwekwa, kabla ya vilima, nilitolewa; wakati bado hakujaumba dunia, wala mashamba, wala sehemu ya juu kabisa ya vumbi la dunia. Alipopanga mbingu mimi nilikuwa pale; alipoweka mipaka juu ya uso wa vilindi; alipothibitisha mawingu juu; alipokuwa akidhibiti chemchemi za vilindi; alipoiwekea bahari amri yake, kwamba maji yasipite amri yake; alipoweka chemchemi za dunia; wakati huo nilikuwa pamoja naye, *kama mtu aliyelelewa naye; na nilikuwa furaha yake kila siku, nikifurahi daima mbele zake*. ***Mith. 8:22-30***

Zaidi ya yale tuliyoyataja hapa kumhusu Neno—kwamba hakuwa tu mwanzo wa uumbaji wa Mungu, na mzaliwa wa kwanza, bali pia Mwanawe wa pekee aliyezaliwa, na kwamba viumbe wengine wote waliumbwa kupitia kwake—tunapata ushuhuda mzuri unaothibitisha katika maneno ya Bwana wetu mwenyewe, akisema: "Usiogope, mimi ni wa *kwanza* na wa *mwisho*; mimi ndiye aliye hai, na aliyekufa, na tazama niko hai milele." Na tena, "Haya anayasema yeye *wa kwanza* na *wa mwisho*, aliyekufa, na akiwa hai." (***Ufunuo 1:17; 2:8***) Si kwa maana au njia nyingine yoyote isipokuwa kama uumbaji wa "*Pekee*" wa moja kwa moja wa Mungu, ambaye kupitia kwake vitu vingine vyote viliumbwa, ndipo Bwana wetu angeweza kuwa wa kwanza na wa mwisho wa uumbaji wa Mungu. Mtazamo mwingine wowote, kwa hiyo, ungekuwa si sahihi, na unapingana na maandiko yote yaliyotangulia.

"Neno Likawa Mwili Nasi Tulikaa Nalo"
—Yohana 1:14—

Wazo la kawaida kuhusu udhihirisho wa Bwana wetu katika mwili hujieleza kwa kawaida kwa neno *umwilisho*.

[E94]

Wazo hili la kawaida tunaamini kuwa ni potofu kabisa, na halina msingi katika maandiko. Nadharia *ya Umwili* ni kwamba mwili wa kibinadamu wa Bwana wetu, uliozaliwa na Mariamu, ulikuwa ni *vazi* tu, *kifuniko* cha mwili wa kiroho. Kwa hiyo, wazo lililohusishwa na maisha ya kidunia ya Bwana wetu, kulingana na nadharia hii, ni kwamba Bwana wetu wakati wa maisha yake duniani alikuwa bado kiumbe wa kiroho, kama alivyokuwa hapo awali, isipokuwa kwamba alitumia mwili uliozaliwa kwa Mariamu, na ambao ulijulikana kama mwanadamu Kristo Yesu, kama vazi lake au njia ya mawasiliano na wanadamu, kwa namna ambayo malaika walionekana katika umbo la kibinadamu nyakati za zamani—kwa Abrahamu, kwa Manoa, kwa Loti, na wengine. (***Mwanzo 18:1,2; 19:1***; ***Waamuzi 13:9-11,16***) Kwa sababu ya dhana hii potofu, mawazo mengi yaliyochanganyikiwa na yasiyo ya kimaandiko yameibuka kuhusu matukio mbalimbali ya maisha na kifo cha Bwana wetu: kwa mfano, nadharia hii inadhania kwamba uchovu wa Bwana wetu haukuwa halisi, bali ulikuwa wa kuigiza; kwa sababu yeye, kama kiumbe wa roho, hakuweza kujua uchovu. Mantiki ya nadharia hii pia ingedokeza kwamba maombi ya Bwana wetu yalikuwa ya kuigiza, kwa sababu, nadharia hii inasema, yeye alikuwa Mungu mwenyewe, na kuomba kungekuwa ni kuomba kwake mwenyewe; hivyo basi inahojiwa kwamba maombi yake yalikuwa *ya kawaida* tu, ili kuwavutia wanafunzi na wale waliokuwa karibu naye. Nadharia hiyohiyo inatakiwa kudhani kwamba kifo cha Bwana wetu kilikuwa ni dhihirisho tu la kifo, kwa maana wanahoji kwamba Yesu alikuwa Mungu Baba, ambaye akiwa wa milele kwa milele, hawezi kufa: hivyo basi mateso na kilio kilichoonekana, "Mungu wangu, Mungu wangu, umeniachana na nini?" na kifo chake, vilikuwa *ni kwa ajili ya kuigiza* tu, ili kuwashawishi akili za wale waliosikia na kuona. Hivyo basi, hoja ya kimantiki ya nadharia hii ni kwamba hakukuwa na kifo halisi kwa ajili ya dhambi za wanadamu, bali ilikuwa ni mwonekano tu wa kifo, athari ya kuvutia, onyesho la kusisimua, uwasilishaji wa sinema, *udanganyifu* uliotengenezwa kwa lengo jema—ili kuathiri kwa njia chanya huruma na hisia za wanadamu.

Haya yote ni makosa, na yanapingana vikali na ukweli kuhusu mada hii, kama ulivyoonyeshwa katika Neno la Mungu. Tamko la Maandiko si kwamba Bwana wetu *alichukua* mwili

[E95]
ya nyama kama kifuniko cha mwili wa kiroho, kama malaika walivyofanya hapo awali; bali kwamba kwa kweli aliweka kando, au, kama lugha ya Kigiriki inavyoita, "alijivua," hali yake ya kabla ya kuwa binadamu, na *kwa kweli alichukua asili yetu*, au, kama maandishi yetu yalivyo juu yanavyotangaza, "*Neno alifanyika mwili*." Hakukuwa na udanganyifu, wala ulaghai, kuhusu jambo hili: haikuwa kwamba alionekana tu kujinyenyekeza, ilhali kwa kweli alikuwa ameshikilia utukufu na nguvu zake: haikuwa kwamba alionekana kuwa maskini kwa ajili yetu, ilhali kwa kweli alibaki tajiri akiwa na asili yake ya juu ya kiroho wakati wote: haikuwa kwamba alivaa tu mavazi, sare, ya mtumwa. La, bali alikuwa *binadamu* kweli —"mtu Kristo Yesu, aliyejitoa kuwa gharama ya ukombozi kwa wote." ***1 Tim. 2:5***

Baadaye tutaona, tutakapofika kuzingatia hasa kipengele cha fidia katika kazi yake, kwamba ilikuwa ni lazima kabisa awe mwanadamu—si zaidi wala pungufu ya mwanadamu mkamilifu—kwa sababu ni mwanadamu aliyefanya dhambi, mwanadamu aliyepaswa kufidiwa, na sheria ya kimungu ilihitaji kwamba uhai wa mwanadamu ulipe bei ya fidia kwa uhai wa mwanadamu. "Kwa *mtu* mmoja waliingia wote waliikufa, ndivyo pia kwa *mtu* mmoja wote waliingia katika uhai." (***1 Kor. 15:21***) Lakini mtu yeyote asituelewe vibaya kwa kusema kwamba Mkombozi wetu alikuwa mwanadamu kama sisi, aliyejaa kasoro na dosari za kurithi. Kinyume kabisa na hili: neno lile lile la Mungu linatangaza kwamba yeye alikuwa "mtakatifu, asiye na hatia, *aliyetengwa na wenye dhambi*." ***Ebr. 7:26,28***; ***Lk. 1:35***

Utukufu wake wa kutengwa na wenye dhambi ni mojawapo ya hoja ngumu kwa wengi. Angewezaje kuwa mwanadamu, na bado kuwa huru kutokana na doa la urithi linaloathiri familia nzima ya wanadamu? Tunatarajia kuona hasa jinsi hii ingeweza kuwa, na jinsi ilivyotekelezwa chini ya mpango wa kimungu; lakini kwanza tunahitaji kuweka akilini kabisa ukweli kwamba mwanadamu asiye mkamilifu, mwenye doa, ambaye kupitia urithi alikuwa amechukua asili ya Adamu, na ambaye maisha yake yalikuwa sehemu ya maisha yetu, *hangeweza kuwa Mwokozi wetu*. Kulikuwa na wanaume wengi wenye dhambi duniani, bila Mungu kutuma Mwanawe kuwa mwingine. Kulikuwa na watu wengi wasiokamilifu waliokuwa tayari kutoa maisha yao kwa ajili ya utimilifu

[E96]
ya mapenzi ya Baba. Hili linathibitishwa kikamilifu na maandishi ya ***Waebrania 11***, ambapo inaonyeshwa wazi kwamba wengi "hawakuhesabu maisha yao kuwa ni jambo la thamani," katika uaminifu wao kwa Bwana. Lakini kilichohitajika haikuwa *dhabihu* ya dhambi tu, bali *dhabihu isiyo na dhambi*, ambayo ingelipa adhabu ya mwenye dhambi. Na kwa kuwa "wote wamefanya dhambi na kupungukiwa na utukufu wa Mungu," na kwa kuwa "hakuna mwenye haki, hata mmoja," *kwa hiyo*, kama Maandiko yanavyotangaza tena, "Hakuna awezaye kumtolea Mungu fidia kwa ajili ya nduguye." (***Rum. 3:10,23***; ***Zab. 49:7***) Ilikuwa kwa sababu Bwana alitazama na kuona kwamba hakuna mwanadamu mwenye uwezo wa kuikomboa dunia ndipo alimweka msaada kwa yule mwenye nguvu za kuokoa—aliye na uwezo wa kuwaokoa kabisa wote wanaomjia Baba kwa njia yake. ***Zab. 89:19***; ***Isa. 63:1; 59:16***; ***Ebr. 7:25***

Kisha tunataka, ikiwezekana, kuona waziwazi jinsi Bwana wetu Yesu alivyoshikilia kizazi chetu, na akawa mwanachama wake, kupitia mama yake Maria, bila kushiriki kwa namna yoyote uovu wake, bila kurithi uharibifu wa dhambi, bila laana ya kifo kumshika: maana kama kwa namna yoyote au kiwango chochote alishiriki katika *maisha* ya Adamu, angekuwa pia mshiriki wa hukumu ya kifo juu ya maisha ya Adamu, na hivyo angekuwa ameingia chini ya *hukumu ya kifo*: na kama angefanywa asiye mkamilifu, na kuwa chini ya hukumu ya kifo, asingekuwa na *haki* za *uhai* za kutoa kama gharama ya ukombozi wa mwanadamu, ambazo kwa njia yake angeweza kununua baba Adamu na uzao wake kutoka chini ya hukumu ya kifo iliyowekwa na Haki ya kimungu. Tunapendekeza kuchunguza swali hili katika sura yetu inayofuata. Tunatumai huko kuthibitisha kwamba Bwana wetu hakuchafuka kwa dhambi au ukosefu wa ukamilifu kwa njia yoyote ile kupitia kwa mama yake.

[E97]

UTAFITI WA NNE
MPATANISHI WA UFAFANUZI MTUKUFU

Maandiko Yanayoonekana Kupingana Yanaletwa Pamoja—Mafundisho ya Kanisa Katoliki la Roma Kuhusu Kutungwa kwa Mariamu Bila Doa Hayana Msimamo—Kuzaliwa kwa Yesu Kwa Njia Tofauti na Watu Wenye Dhambi Ni Muhimu katika Mpango wa Kimungu—Vinginevyo Hakuna Ukombozi Unaowezekana—Matokeo ya Hivi Karibuni ya Sayansi Kuhusu Muungano wa Uhai na Protoplasmu—Logos Aliyefanywa Mwili—Alizaliwa na Mwanamke Hata Hivyo Hakuchafuka—Jinsi Mama Asiye Kamili Aliweza na Kumpa Uzazi Yule Asiyechafuka—Kanuni Hii Iliyofanana Ikifanya Kazi katika Sifa Nyingine za Mpango wa Kimungu, kama inavyoshuhudiwa na Maandiko.

"Nani awezaye kutoa kitu kitakatifu kutokana na uchafu? Hakuna hata kimoja." ***Ayubu 14:4***

"Aliyefanyika dhihiri ili kuondoa dhambi, wala hakuna dhambi ndani yake." "Mkuu wa upadre wa namna hii alituafaa sisi—aliye mtakatifu, asiye na hatia, asiye mchafu, *aliyetengwa* na wenye dhambi." ***1 Yohana 3:5***; ***Waebrania 7:26***

HAPA kuna kauli za Maandiko zinazoonekana kupingana: ya kwanza ikitangaza, kwa muafaka na uzoefu wetu, kwamba wazao wote wa Adamu wameathiriwa na virusi vya dhambi kutoka kwa chemchemi iliyouawa sumu: ya pili ikitangaza kwamba Bwana wetu Yesu alikuwa kama mwanadamu tofauti na wanadamu wengine—asiye na dosari, asiye mchafu, asiye na doa. Na kwa kuwa nadharia nzima ya Upatanisho, iliyowasilishwa katika Maandiko, inadai kwamba kwa lazima Mwokozi wetu lazima awe mwanadamu asiye na *dosari—wa* kizazi chetu lakini akiwa *amejitenga* nacho—hili linakuwa jambo muhimu sana mbele ya akili za watu wa Bwana wanaofikiri. Mungu alitimiza vipi katika kisa cha Bwana wetu Yesu kile ambacho ni kigumu kwa mwanadamu, kulingana na uzoefu wote wa kibinadamu na kulingana na ushuhuda wa Ayubu? Kutoa ushahidi wa kutosha wa jinsi mpango wa kimungu ulivyotimiza jambo hili linalotamaniwa lakini linaloonekana kuwa lisilowezekana la kuzalisha mwanachama wa ukoo, lakini aliye mbali na dosari zake, awe *fidia* yake—kutoa

[E98]
bei sawa kwa ajili ya *mwanadamu* wa kwanza *mkamilifu* ambaye dhambi na laana yake vinaangamiza kizazi—hii ndiyo kazi ya kufurahisha ya sura hii.

Siyo kwamba maarifa ya *namna* ni ya lazima kwa imani au wokovu wa mfuasi wa kweli aliyefundishwa na Mungu; lakini kwamba kwa mwangaza wa ukosoaji wa uharibifu wa siku hizi (unaoweza kueleweka na usioweza kueleweka) ni vyema kwamba ukweli huu, unaohusishwa sana na Upatanisho, kiini na msingi wa Ukristo wa kweli, uimarishwe thabiti, ili imani ya watu wa Bwana iweze kustahimili mashambulizi ya Adui dhidi ya mafundisho ya ukombozi—kutoka madhabahuni, vyombo vya habari na kati ya waumini. Kauli ya Kiandiko kuhusu ukweli wa kutokuwa na doa kwa Bwana wetu, shukrani Mungu, ilitosha kabisa kwa watakatifu wake kwa karne nyingi; lakini sasa kama "chakula kwa wakati wake" kwa ajili ya nyumba, inakuja ithibati ya kisayansi na kifalsafa kuhusu uwezekano wa yote yanayodaiwa katika Neno la kimungu juu ya mada hii—ikikubaliana kabisa na "sheria za asili."

Kanisa la Roma Katoliki katika mafundisho yake ya "Uchukuaji Usio na Doa" wa Maria, linajaribu kuimarisha imani kwa mama wa Bwana wetu, kama asiye na doa, asiye na madoa, mkamilifu; na hivyo kuthibitisha kwamba Yesu angeweza kuzaliwa akiwa safi na kutengwa na wenye dhambi: lakini hili si dai letu. Tunakiri kwamba mama wa Bwana wetu alikuwa mwanachama wa ukoo wa Adamu, kwa maana ile ile kama wanachama wengine wote wa ukoo huo—kwamba maisha yake yalitokana na asili ya Adamu, kwamba alirithi udhaifu na dosari za kibinadamu na bila kuepukika alikuwa, kama wengine wote, chini ya hukumu ya kifo. Tunadai kwamba "*mwanadamu* Kristo Yesu" alikuwa mfano wa kipekee—mfano pekee wa kipekee.

Na ni vyema tusisahau kwamba utunzaji wa kimungu wa Mungu kwa wanadamu mara nyingi huonekana katika mambo *yasiyo ya kawaida* ya asili. Kwa mfano, ni kanuni ya asili kwamba joto husababisha upanuzi, huku kuganda kusababisha kuyumba: lakini ni bahati gani kwa ubinadamu kwamba maji ni kinyume cha kanuni hii—kwamba maji, kinyume na kanuni ya jumla, hupanuka yanapoganda. Kama yangefuata sheria ya kawaida ya asili na kuyumba yanapoganda, yangekuwa na athari ya kufanya barafu kuwa nzito kuliko maji yasiyoganda,

na kusababisha kuzama hadi kwenye sakafu za mito, kiasi kwamba matokeo yake mito yetu ingegeuka kuwa barafu ngumu, ambayo hata joto la kiangazi halingeyeyusha. Ni bahati gani pia, kwamba antimony miongoni mwa madini ni kinyume cha sheria hii ya asili pia: la sivyo, isingewezekana kwetu kupata ncha kali kwenye herufi zetu za uchapishaji, zinazotengenezwa kwa kuchanganya chuma hiki, ambacho hukaza, na metali nyingine zinazopanuka kwa joto. Hivyo basi, kipengele pekee kisichotawaliwa na dhambi katika jamii yetu kilikuwa ndiyo tumaini lake pekee—fidia yake, wokovu wake chini ya utunzaji wa kimungu. Tukiwa na mawazo haya tunaendelea kuchunguza jinsi *Neno alivyofanywa mwili*, akazaliwa na mwanamke, akatoka katika mbegu ya Abrahamu, na bado hakuchafuka, na hivyo basi aweze kuwa fidia inayofaa na inayokubalika kwa Adamu na uzao wake.

Maandiko Matakatifu yanaonyesha wazo kwamba *kuwepo* kote*, nishati hai au uhai*, hutoka kwa Baba na si kwa Mama. Mama hupokea mbegu ya uhai kutoka kwa baba, huipa kiini cha seli ambacho hutengeneza umbo au mwili, na kulisha chembe ya uhai hadi iweze kujitegemea; yaani, hadi iweze kuchukua kwa ajili yake vitu vinavyoipa uhai vinavyotolewa na ardhi na hewa—ndipo inapozaliwa.

Neno *baba* lina maana ya *mtoaji wa uhai*. Kwa hiyo, Mungu alikuwa "*Baba*," au mtoaji wa uhai, wakati dunia ilikuwa mama wa Adamu, na hivyo basi wa kizazi cha binadamu. (***Luka 3:38***) Umbo au kiumbe cha Adamu kilitoka *duniani* (ambayo hivyo ilikuwa kama mama yake); lakini cheche yake ya uhai iliyomfanya awe mwanadamu ilitoka kwa Mungu (ambaye hivyo alikuwa Baba yake au mtoaji wa uhai): na tangu wakati huo, katika kiumbe wa kiume wa spishi ya binadamu kumekuwa na uwezo wa kuwasilisha cheche hiyo ya uhai au mbegu hai kwa wazao.

Kulingana na kanuni hii, watoto huelezwa kuwa *wa* au kutoka kwa baba zao, na wamebebwa *na* akina mama wao. (***Mwanzo 24:47***) Hivyo basi, watoto wa Yakobo, walipohesabiwa kupitia wanawe, walikuwa sabini aliposhuka Misri. Wote hao nafsi sabini wanasemwa waziwazi kwamba walitoka katika viuno vya Yakobo. (***Mwanzo 46:26,27***; ***Kutoka 1:5***) Ndivyo ilivyo pia kwa Suleimani, inasemekana kwamba alitoka katika viuno vya Daudi.

[E100]

(***1 Wafalme 8:19***; ***2 Mambo ya Nyakati 6:9***) Vivyo hivyo Mtume Paulo na Waisraeli kwa ujumla walidai kwamba wote walitoka katika viuno vya Abrahamu; na kumhusu Lawi imeandikwa kwamba "alikuwa bado katika viuno vya *baba* yake wakati Melkizedeki alipokutana naye." ***Waebrania 7:5,10***

Vivyo hivyo, kizazi chote kilikuwa ndani ya na kilitoka kwa Adamu *baba* yao, kupitia mama Eva lakini si kutoka kwake. Na hivyo imeandikwa kwamba "wote walio katika ADAMU hufa," lakini si wote walio katika Eva. Kwa sababu kizazi kilitoka kwa Adamu, kilijaribiwa katika majaribio *yake*, kilihukumiwa katika kushindwa *kwake* na kiliwekwa chini ya hukumu *yake*.

Hii, kama Maandiko yanavyofundisha, ni hitimisho la kisayansi la hivi karibuni kuhusu mada ya progeneration, kama inavyotumika kwa wanadamu na wanyama wote wanaonyonyesha. Wanasayansi wanapata ushahidi mwingi na thabiti katika asili kwamba *uhai* au kuwepo huja daima kutoka kwa kiume. Mfano rahisi zaidi ni yai la kuku: lenyewe halina uhai mwanzoni, bali ni chembe-mbegu tu yenye akiba ya lishe iliyo tayari kujenga *kiumbe* mara tu linapopewa uhai, kupandwa mbegu au kutungwa na mbegu ya uhai kutoka kwa ndege wa kiume.

Yai haliwi na seli-mbegu pekee bali pia na vipengele halisi vya lishe na kwa uwiano unaofaa, vilivyoundwa kwa ajili ya kiumbe mdogo unaotungwa ndani yake na mbegu ya kiume au mbegu ya uhai; na chini ya mazingira yanayofaa, kiumbe hicho hukua. Seli-mbegu, au "kiini cha kuunda," au protoplasmu, hupokea mbegu ya uhai au mbegu ya kiume, na hii hugeuka kuwa kiinitete cha kijusi, ambacho hutumia "kiini cha chakula" na ute wa yai kwa ajili ya ukuaji wake mwenyewe, hadi kinapovunja gamba na kuweza kujitegemea kwa kutumia virutubisho vya kawaida. Kanuni zinazohusika hapa ni sawa kwa binadamu na wanyama wengine.

Kwa kuzingatia ushuhuda huu unaopatana wa Biblia na sayansi, ni hitimisho la busara kwamba ikiwa baba angekuwa mkamilifu, mtoto angekuwa mkamilifu. Chini hata ya hali nzuri kiasi, mbegu ya kiume au mbegu ya uhai iliyokamilika, ikishirikiana na seli ya kike ya uzazi, ingetengeneza kiinitete hai chenye nguvu na afya kiasi cha kuweza kuchukua vipengele sahihi vya lishe, na kuondoa, kutupa au kufanya visivyo na madhara vile visivyofaa. Na kiumbe mkamilifu anayezaliwa hivyo

[E101]
vilevile ingekuwa na uwezo wa kutokana na sumu au kuyapinga, kupitia utendaji wake mkamilifu na bila kujidhuru wala kuleta usumbufu kwake, vipengele vyote visivyofaa. Kinyume chake, kadiri shahawa au mbegu ya uhai inavyokuwa isiyo kamilifu, ndivyo kiinitete hai kitakuwa dhaifu na kisicho na uwezo wa kushinda hali zisizofaa za mazingira yake, na kitatumia chochote ambacho mama yake anatoa—kizuri au kibaya—na kitakuwa mhanga wa magonjwa. Kwa kuwa hakiko kamili, hakiwezi kukataa kabisa vipengele vya sumu na matokeo yake ni udhaifu na magonjwa.

Methali ya kale, "Chakula cha mtu mmoja ni sumu kwa mwingine," inategemea kanuni iliyoelezwa hapa. Mtu mwenye nguvu nzuri za mmeng'enyo wa chakula anaweza kula na kupata lishe na nguvu kutoka kwa chakula ambacho kingemsababishia mwingine mwenye nguvu duni kuugua haraka na hatimaye kufa. Mwenye afya imara hutenganisha virutubisho bora na kuepuka vipengele hatarishi: mwenye afya dhaifu hawezi kufanya hivi na kwa kweli hupata sumu, mara nyingi hadi kufikia kiwango cha kuugua. Hata hivyo, tukumbuke kwamba hakuna mwanadamu yeyote katika jamii yetu aliye karibu na ukamilifu—hakuna anayeweza kulinda miili yake isiyo kamilifu dhidi ya maadui wasiohesabika wanaoshambulia kupitia chakula, vinywaji, na hewa. Kwa hivyo, hakuna anayezaliwa mkamilifu na hakuna anayeweza kuepuka mashambulizi ya magonjwa kwa muda mrefu. Huwaangamiza kwanza viungo dhaifu zaidi na punde si punde vyote hushindwa.

Kutokana na mtazamo huu, inafuatia kwamba kama mama Eva peke yake angefanya dhambi, kizazi kisingekufa; kwa kuwa Adamu angeendelea kuwa mkamilifu, maisha yake yasipotezwe wala yasidhuru, wazao wake wangelazwa bila dosari. Na hata kama hukumu ya kifo ingepitishwa kwa mama Eva, ikimletea kasoro, hizi zisingewadhuru wazao wake; kwa kuwa walikuwa *wakamilifu*, wangetumia vizuri virutubisho vyema, na wangeondoa, wangefuta au kupitisha kiasili na bila madhara, virutubisho vyovyote visivyofaa walivyopewa.

Kwa upande mwingine, tuseme kwamba Adamu angekuwa amedanganya na Hawa angekuwa ametubu: hukumu na kifo cha Adamu kingewaathiri wazao wote vivyo hivyo. Hata kama chembe-mzizi na lishe vingekuwa kamili kiasi gani

[E102]
zilizotolewa na mama Hawa, ni viumbe dhaifu na wenye kufa tu wangetokana na mbegu za uzazi zilizo na kasoro kutoka kwa Adamu. Hivyo basi, ni sahihi kauli ya Maandiko kwamba "Wote walio katika Adamu wamekufa," na "Kwa kutotii *mtu* mmoja...kifo kilipita kwa wote." ***1 Kor. 15:22***; ***Rum. 5:12,19***

Jinsi inavyovutia ulinganifu hapa kati ya Adamu wa kwanza na Adamu wa pili na mahari zao. Kama vile *kifo* cha ulimwengu kulitegemea si Eva bali Adamu pekee, na bado yeye alishiriki katika kukiwaletea, ndivyo pia *uzima* uliofanywa upya wa ulimwengu uliokombolewa hautategemea kabisa mahari wa Kristo, bali Yesu, Mkombozi, ingawa kwa neema ya kimungu imepangwa kwamba mahari wake atashiriki katika urejesho wa "aliyepotea."

Chemchemi, Adamu, alipokuwa amechafuka kwa dhambi na kifo, hakuna katika wazao wake anayeweza kuwa huru kutokana na uchafu; kwa maana, "Nani awezaye kutoa kilicho safi kutoka katika kile kisicho safi? Hakuna hata mmoja." Rejea hapa inapaswa kueleweka ikihusu mwanamume, na si mwanamke: hakuna anayeweza kuwa safi akitoka kwenye chemchemi iliyochafuka. Hivyo basi, "Hakuna mwenye haki, hata mmoja"; hakuna anayeweza kukomboa uhai wake mwenyewe, achilia mbali kumpa Mungu fidia kwa ajili ya ndugu yake. ***Rum. 3:10***; ***Zab. 49:7***

Ni ukweli unaotambulika vyema kwamba akili ya mama, wakati wa ujauzito, ina athari kubwa kwa tabia na mienendo ya watoto wake, iwe kwa wema au uovu. Kuna mifano mingi ya alama za kuzaliwa za kiakili na pia za kimwili. Iwapo kabisa au *kwa kiasi gani* kiinitete kamili, kilichotokana na chembe hai kamili, kinaweza kuathiriwa na *nia* mbaya ya mama, itakuwa vigumu kwa wanadamu katika hali za sasa kubaini; kwani hatuna fursa ya kupata ushahidi katika eneo hili. Wala si lazima kwa hoja yetu kuamua jambo hili, kwani si katika hali kama hizo ambapo "*mwanadamu* Kristo Yesu" alizaliwa. Maandiko Matakatifu yanaonyesha waziwazi: (1) Kwamba Bwana alimchagua Mariamu kuwa mama wa Yesu, mwanamke mtakatifu "aliye barikiwa miongoni mwa wanawake," ambaye "alipata neema kwa Mungu" (***Luka 1:28, 30, 42***); (2) Mariamu alikuwa amejaa imani na furaha ya Bwana, ili awe chombo katika mpango wake: na (3) si kuhusu hofu ya

[E103]
akipokea lawama kutoka kwa Yusufu au ulimwengu, aliishi akifurahi katika Mungu, akisema—"Roho yangu humtukuza Yehova; roho yangu inafurahi katika Mungu Mwokozi wangu." (***Luka 1:45-47***) Hivyo tunaona kwamba akili ya mama yake Yesu, badala ya kupinga ukuaji wake kamili, ilishirikiana katika matokeo hayo.

Hivyo basi, inafuatia kwamba kizuizi pekee kwa kuzaliwa kwa mwanadamu mkamilifu kutoka kwa mama asiye mkamilifu, mwenye dosari, lakini mwenye nia njema ni ukosefu wa baba mkamilifu wa kutoa *mbegu za kiume kamili*. Na hivyo basi, inadhihirisha msimamo thabiti wa mafundisho ya Maandiko, kwamba katika suala la Yesu, *uhai mkamilifu* (usiotoka kwenye chemchemi ya Adamu) *ulihamishwa* kwa nguvu ya kimungu kutoka katika hali ya uwepo wa awali hadi katika hali ya kiinitete cha binadamu, alizaliwa "mtakatifu" (safi na mkamilifu), ingawa alitoka kwa mama asiye mkamilifu. (***Luka 1:35***) Kwamba Yesu hakuwa amedhohofishwa na kasoro, za kiakili, kimaadili au kimwili
—ambazo mama yake alikuwa nazo pamoja na kizazi chote cha wanadamu, ni jambo lenye mantiki kabisa na, kama tuonavyo sasa, linaendana kikamilifu si tu na Maandiko bali pia na matokeo na hitimisho za kisayansi za hivi karibuni.

Ukweli mwingine ambao wanasayansi wanajithibitishia wenyewe, ambao unaonekana kuendana na ushuhuda wa Maandiko, ni kwamba ingawa uhai au kuwepo kunatoka kwa baba, *umbo* na *asili* vinatoka kwa mama. Uthibitisho wa kisayansi wa hili ni wa kina zaidi na haueleweki kwa urahisi na akili ya kawaida; na hii ni kwa sababu kwa hekima Mungu hakuwa amegawanya tu *aina* mbalimbali au *asili*, bali kwa kiasi kikubwa aliwaweka mipaka, ili wasiweze kuchanganyika au kuyeyushana zaidi ya mipaka fulani bila kupoteza uwezo wa uzalishaji. Mfano wa kawaida wa hili ni punda-farasi, mseto ambao hawezi kuzaa.

Wazo la kale kwamba umbo na asili vilitoka kwa kiume limeachwa na wanazuoni wa kisasa wa asili, ambao sasa wanakubaliana kwamba kike hutoa *mwili* na *lishe*—kwa hakika hutoa kila kitu isipokuwa mbegu ya uhai au shahawa inayotoka kwa baba au mtoaji wa uhai. Chukua kama mfano kutoka Maandiko Matakatifu wa madai haya ya awali, muungano usiofaa kati ya "binti za watu" na yale malaika ambao hawakudumisha

[E104]
hali yao halisi. (***Mwa. 6:2,4***; ***Yuda 6***; ***2 Pet. 2:4***) Malaika, walipochukua umbo la kibinadamu, wakiwa wamebaki wakamilifu katika uhai wao, walizaa watoto waliokuwa bora zaidi kuliko uzao wa Adamu uliokuwa umeanguka sana wakati huo, kwa werevu wa akili na pia kwa nguvu za kimwili, hata kiasi kwamba maandiko yanasema—"hao ndio waliokuwa watu mashuhuri." Watu hawa wa ajabu, tukumbuke, walizaliwa na akina mama wasiokamilifu, wanaokufa, lakini walitokewa na akina baba wenye nguvu, wasio na dosari.

Kizazi cha Adamu kilichokuwa kinakufa kingekuwa na mabwana wakali katika wale *Nephilim* waliokuwa bora zaidi (Kiebrania, *waliodondoka*) ambao hawakuwahi kutambuliwa na Mungu, wala kwa kesi ya maisha, wala kwa hukumu ya kifo. Hakika ilikuwa ni rehema ambayo, kwa kutoidhinisha kuwepo kwao, iliwafuta kutoka kwa uhai kwa mafuriko, na kuokoa Nuhu na familia yake kama mwanzo mpya kwa jamii, pamoja na maelezo—"Basi Nuhu alikuwa mtu mkamilifu katika *kizazi* chake," jambo linaloashiria kwamba wengi wa wazao wa Adamu walikuwa *wamechafuliwa* sana na kwa kiasi fulani walikuwa jamii mpya kutokana na muingiliano na malaika waliokuwa na umbo la binadamu. Tunasema kizazi *kipya* kwa sababu ya maisha yao mapya na nguvu zilizotokana na baba wapya.

Sifa za hawa "*Nephilim*" zilikuwa kubwa sana, kiasi kwamba hofu yao inapatikana kwa namna isiyo wazi katika hadithi za kizushi hadi leo; na mamia ya miaka baada ya maangamizi yao katika mafuriko, taarifa *ya uongo* kwamba baadhi yao walikuwa bado hai ilisababisha hofu kubwa miongoni mwa Waisraeli walipokuwa wamejivunia ushindi wa vita vya hivi karibuni. (Tazama ***Hes. 13:33; 14:36,37***.) Bila shaka kulikuwa na watu wakubwa huko Kanaani, kama maandiko mengine yanavyoonyesha, lakini hawakuwahi kuitwa *Nephilim* isipokuwa katika "ripoti hii *mbaya*".

Mfano mwingine wa kanuni hii kwamba uhai (nguvu) hutoka kwa baba, na umbile (asili) hutoka kwa mama, unapatikana katika ukweli kwamba Yehova, mwenyewe wa asili ya kimungu, amewazaa *wana* wa asili mbalimbali. Yeye ndiye baba au *mtoaji* wa uhai kwa wana hao wa asili ya kimalaika (***Ayubu 2:1; 38:7***; ***Ebr. 2:9***), na pia kwa wana wa asili ya kibinadamu (***Luka 3:38***), na hata kwa "*viumbe vipya*" ambao, katika ufufuo wa kwanza, watashiriki asili yake *ya kimungu*. (***2 Petro 1:4***) Roho au *nguvu* ya Yehova ikifanya kazi juu ya

[E105]
vitu vya kiroho vilivyotengeneza na kuendeleza malaika; nguvu ile ile au roho ikifanya kazi juu ya vitu vya kidunia ilitengeneza mwanadamu na wanyama wa chini. (***Mwa. 2:7***; ***1 Kor. 15:47***) Na Mungu alipotaka kutupa dhana wazi ya kuzaliwa kwa viumbe vipya katika asili ya kimungu, aliwaonyesha wakiwa *wamezaliwa* kwa neno lake la ahadi katika *tumbo la Agano* alilofanya na Abrahamu, ambalo Agano lilialamiwa na mwanamke, Sara, akituambia kwamba *kama vile* Isaka alivyokuwa mrithi wa Abrahamu na mtoto wa ahadi (kupitia Sara), *basi* sisi, kama Isaka, ni watoto wa Mungu, tukiwa watoto wa ahadi, yaani Agano la Sara. Tazama ***Gal. 4:23-31***; ***1 Pet. 1:3,23***; ***2 Pet. 1:4***.

Kanuni hiyohiyo inaonyeshwa katika ukweli kwamba katika mfumo wa Kiyahudi *wa kiashiria*, kabla ya enzi ya Kikristo, mtoto alirithi baraka na haki maalum za baba yake, kulingana na neema na hadhi ya mama yake, hivyo tena ikitangaza kwamba asili, haki, haki maalum na uhuru wa mama vinamhusu mtoto, ingawa si lazima vya baba. Tazama ***Mwa. 21:10***; ***Kut. 21:4***; ***Gal. 4:30***.

Hoja zilizotangulia zinathibitishwa na ukweli kwamba Bwana wetu Yesu alizaliwa na mwanamke. Kile "kitakatifu" kilichozaliwa na mwanamke kilishiriki asili ya mwanamke, yaani, asili ya kibinadamu—"kilichotoka duniani, ni cha udongo." Ingawa kilidumisha usafi na ukamilifu wote wa hali ya awali (ya roho), chembe ya uhai iliyohamishwa (kwa muafaka na sheria hii tunayoichunguza) ilishiriki asili ya mama na "*ikafanywa mwili*" kwa "kuzaliwa na mwanamke." Hata hivyo, "kitu kitakatifu" hakitokani na kizazi kisicho safi, bali "alitoka na kuja kutoka kwa Mungu" na alikua na kulelewa tu ndani ya Mariamu. ***Yohana 8:42***; ***Wagalatia 4:4***

Zaidi ya hayo, inalingana na kanuni hii ile ile kwamba ingawa Bwana wetu Yesu tangu wakati huo amepandishwa juu sana hadi *katika asili ya kimungu*, na si mwanadamu tena, bado imetangazwa juu yake kwamba atakuwa *mtoaji wa uzima* au "baba" wa kizazi chote cha wanadamu, huku pia ikionyeshwa kwamba kazi yake kwa ajili ya kizazi hicho ni *kurejesha* ukamilifu wa *asili ya mwanadamu*, ambao ulipotea kwa wote kupitia dhambi ya Adamu. Hivyo, wakati "baba" yao au mtoaji wa uzima atakuwa katika upeo wa kimungu, watoto wake watakuwa katika

[E106]
ngazi ya kibinadamu, waliotokana na Agano la urejesho, lililoonyeshwa kwa mfano na Ketura, mke wa tatu wa Abrahamu.

Tukipitia tena mada yetu, tunaona kwamba kuzaliwa "kwa miujiza" kwa Bwana wetu Yesu, mkamilifu, asiye na doa, kutoka kwa mama asiye mkamilifu, hakukuwa kinyume na utaratibu wa kawaida wa mipango ya Muumba, bali kulikuwa na muafaka kamili nayo: tunaona kwamba vivyo hivyo baba Adamu alizaliwa akiwa mkamilifu kwa sababu alizaliwa *na* Mungu, ingawa mama yake (ardhi) bado hakuwa mkamilifu isipokuwa Bustani ya Edeni iliyotayarishwa maalum. Basi, uhakikisho wa Kitabu kwamba Bwana wetu alikuwa na uwepo kabla ya kuwa binadamu, kanuni ya uhai wake ikihamishiwa kwenye tumbo la Mariamu na kuzaliwa kwake kutoka kwake "mtakatifu," ni uhakikisho wa kutosha kwamba alikuwa kama Maandiko hayo yanavyotangaza "mtakatifu, asiye na hatia, *asiye na doa, aliyetengwa na wenye dhambi*." Mtu kama huyo "alitufaa" au alikuwa mwafaka kwa mahitaji ya hali yetu—mtu ambaye angeweza kupokelewa na Haki kama *gharama* yetu *ya ukombozi*; na kisha akifanywa Kuhani Mkuu wa wanadamu katika mambo yanayohusu Mungu, angeweza kuwarehemu wanyonge na wenye mizigo—kwa kuwa aliguswa na hisia za udhaifu wa kibinadamu alipochukua kwa huruma magonjwa yetu. ***Mathayo 8:16,17***; ***Waebrania 7:26***

Sasa tunaendelea kuchunguza jinsi alivyoweza kuwa hivi bila dhambi na bado "afanywe kufanana na ndugu zake."

[E107]

MASOMO V
MWENYE KATI YA UPATILIAJI
"ALIEFANYWA KUWA SAWA NA NDUGU ZAKE" NA "ALIGUSWA KWA HISIA YA UDHAIFA WETU"

Nani "Ndugu Zake"—Mfano Ulikuwa Upana Gani—Jinsi alivyojaribiwa katika Nyanja Zote, Kama Sisi Tunavyojaribiwa, Hata hivyo Bila Dhambi—Majaribu ya Jangwani—Ufanano Wake na Yetu—Baadhi yao "Wangelidanganya, Ikiwezekanavyo, Hata Waliochaguliwa"—Kwa Maana Gani Bwana wetu Alikamilishwa kwa Kupitia Mateso—Ingawa Alikuwa Mwana, Bado Alijifunza Utii—Jinsi Alivyotengenezwa kwa Umbo la Nyama ya Dhambi—Hata Siyo na Dhambi—"Yeye Mwenyewe Alibeba Udhaifu Wetu"—Jinsi Alivyoguswa.

"Kwa hivyo ilimpasa afanane na ndugu zake kwa kila hali; ili awe Kuhani Mkuu mwenye rehema na mwaminifu katika mambo yanayomhusu Mungu—kufanya upatanisho kwa dhambi za watu." ***Ebr. 2:17***

MITAZAMO MIWILI maarufu lakini inayokinzana inagongana na kupingana kuhusiana na kauli mbalimbali za Maandiko zinazotangaza uhusiano wa Bwana wetu na wanadamu; na mstari wa tatu au wa kweli pekee ndio unaoweza ama kupatanisha maandiko hayo mbalimbali au kuridhisha akili iliyotakaswa. Kati ya nadharia hizi mbili za uongo lakini maarufu, moja inadai kwamba Bwana wetu Yesu alikuwa Mungu Mwenyezi, Yehova, ambaye alijivika tu mwili wa binadamu, bila kuwa na uwezo halisi wa kuhisi majaribu, vishawishi na mazingira ya ubinadamu. Nadharia nyingine inadai kwamba alikuwa mwanadamu mwenye dhambi, mwenye dosari za jamii yetu, kama wengine, lakini aliyefanikiwa zaidi kuliko wengine katika kupambana na kupinga misukumo ya dhambi. Tunajitahidi kuonyesha kwamba nadharia hizi zote mbili ni potofu, na kwamba ukweli uko katikati yao, katika ukweli kwamba *Neno* "akiwa na umbo la Mungu," kiumbe wa roho, *alipofanywa kuwa mwili* alikuwa kweli *mwanadamu*, "*Mtu* Kristo Yesu," lakini "*aliyejitenga* na wenye dhambi," mtu *mkamilifu* aliyeandaliwa kuwa "bei sawa" kwa ajili ya mtu wa kwanza mkamilifu ambaye kuanguka kwake kulihusisha jamii yetu, na ambaye ukombozi wake pia unahusisha jamii.

[E108]

Kwa hiyo, ni sahihi kabisa katika muktadha huu, tunapotafuta kuanzisha mtazamo sahihi kulingana na Maandiko kuhusu somo hili, kwamba tuchunguze maandiko mbalimbali ambayo yamepotoshwa na kutumiwa vibaya ili kuthibitisha kwamba Bwana wetu alikuwa na dosari, na mwenye hisia kama za uzao ulioanguka. Tunaamini kwamba kama angekuwa katika hali hii ingekuwa vigumu kwake kama ilivyo vigumu kwetu kutii kikamilifu kila kipengele cha Sheria ya Kimungu. Sheria ya Kimungu ni kipimo kamili cha uwezo wa mwanadamu *mkamilifu* na iko juu ya kipimo na uwezo wa mwanadamu yeyote ambaye si mkamilifu. Hivyo basi, ukweli wenyewe kwamba katika Bwana wetu hakukuwa na dhambi, ukweli wenyewe kwamba alimfurahisha Baba, na akakubalika kama dhabihu ya dhambi, kama gharama ya ukombozi kwa Adamu (na uzao uliopotea ndani yake), unathibitisha kwa njia isiyo ya moja kwa moja ukamilifu wake, kama tunavyoshikilia kwamba Maandiko yanayofundisha kote.

Lakini "ndugu" wa Bwana wetu hawakuwa wasafi, hawakuwa wametengwa na wenye dhambi. Basi, angewezaje "kufanywa afanane na ndugu zake," na bado awe amejitenga na wenye dhambi? Jibu la swali hili linapatikana katika kutambua ukweli kwamba ulimwengu wa wanadamu, wenye dhambi kwa ujumla, si wao wanaorejelewa kama "ndugu zake." Mwanadamu Adamu, kwa kweli, alikuwa mwana wa Mungu alipoumba, na hadi wakati wa kosa lake (***Luka 3:38***), lakini si baadaye. Na wote wa kizazi chake wameitwa katika Maandiko "watoto wa ghadhabu." (***Efe. 2:3***) Ni wale tu ambao "wameponyoka hukumu iliyo juu ya ulimwengu," na ambao wamerudi katika upatanisho na Mungu, kupitia Kristo, ndio walioidhinishwa kimaandiko kujiona kuwa wana wa Mungu. (***Yohana 1:12***) Kuhusu wengine, Bwana wetu anatangaza, "Ninyi mwatoka kwa baba yenu, ibilisi, maana mtengeneze yale yaliyo ya baba yenu." (***Yohana 8:44***) Bwana wetu Yesu hakuwahi kujihesabu kuwa mmoja wa watoto wa shetani, wala mmoja wa "watoto wa ghadhabu," bali alitangaza kwamba yeye "alitoka na kuja kutoka kwa Mungu." Wala hakutambua kama "ndugu zake" yeyote kati ya wale ambao bado walikuwa "watoto wa ghadhabu." Wale pekee waliokubaliwa kama "ndugu wa Bwana" ni wale ambao, wakiwa wametoroka hukumu iliyo juu ya ulimwengu, wamekuwa

[E109]
wamepelekwa karibu na Baba kwa damu ya Kristo, na wamepokea "roho ya kuasiliwa" katika familia ya Mungu, na ahadi ya "kuasiliwa kikamilifu kama wana" wakati wa kuanzishwa kwa Ufalme. (***Warumi 8:15,23***; ***Wagalatia 4:5***) Ni kwa sababu hawa *wamehalalishwa*, wamehesabiwa huru kutoka kwa hatia ya Adamu, wamehesabiwa kuwa wa haki, kwa damu ya Kristo, ndiyo maana kwa maana yoyote ile wako kama Bwana wetu Yesu, "ndugu zake," katika hali sawa ya neema ya kimungu na kutengwa na ulimwengu. Kuhusu wale walio wakiliwa wa darasa hili Bwana wetu anasema, "Wao si wa ulimwengu, kama mimi si wa ulimwengu." "Nimekuchagua ninyi kutoka ulimwenguni." (***Yohana 15:19; 17:16***) Kutoka kwa mtazamo huu inaonekana wazi kwamba Bwana wetu "alifanywa kuwa kama ndugu zake"—*kwa hakika*, katika kila jambo. Sio kwamba "ndugu zake" walikuwa katika hali hii wakati alijinyenyekeza na kufanywa mwili—hakuwa na ndugu wakati huo, isipokuwa kama darasa hili *lilivyojulikana* kabla na Mungu. (***Efe. 1:5,11***; ***Rum. 8:29***) Lakini mpango wa kimungu ulikuwa kwamba Mungu alitabiri kwamba angeweza kuwa mwenye haki, na bado kuwahalalisha wale wa ukoo wa wenye dhambi waliokubali neema ya kimungu kupitia Kristo, na ambao dhambi zao, kwa sababu hii, zilifunikwa, hazikuhesabiwa kwao, bali zilihesabiwa kwake yeye "aliyechukua dhambi zetu katika mwili wake juu ya mti." Mungu alipanga mapema, na akawajua tangu awali, kusudi lake la kuitoa Kanisa la Injili kuwa "warithi-wenza pamoja na Yesu Kristo Bwana wetu," kwa ajili ya urithi, usioharibika, usiochafuka, na usiokomaa, uliohifadhiwa mbinguni. Na ni kwa kuzingatia mpango huu uliopangwa mapema ndipo wote watakaounda kundi hili walizungumziwa mapema, kupitia manabii, kama "ndugu" wa Kristo. Kimaubashari, Bwana wetu anaonyeshwa akimwambia Baba, "Nimelitangaza jina lako kwa *ndugu zangu*; katikati ya mkutano nimekuimbia sifa zako." (***Zab. 22:22***; ***Ebr. 2:12***) Kwa kuwa huu ulikuwa mpango wa kimungu
—kwamba Bwana wetu asije kuwa Mkombozi wa ulimwengu tu, bali pia *mfano* kwa "ndugu" ambao wangekuwa warithi-wenzake—kwa hiyo, katika kutekeleza mpango huu wa kimungu ilikuwa inafaa kwamba yeye katika majaribu na uzoefu wake yote afanywe "kuwa sawa na ndugu zake."

[E110]

Alishawishiwa kwa kila namna kama sisi, lakini bila dhambi

—Ebr. 4:15—

Itagundulika kwamba kauli hii haisemi kwamba Bwana wetu alishawishiwa katika kila namna kama ulimwengu unavyoshawishiwa, bali kama sisi, wafuasi wake, tunavyoshawishiwa. Hakuwashawishiwa kwa mujibu wa tamaa potovu za mambo ya dhambi, zilizopokewa kwa urithi kutoka kwa wazazi wa kidunia; bali akiwa mtakatifu, asiye na hatia, asiye na doa na amejitenga na wenye dhambi, alijaribiwa kwa njia ile ile kama wafuasi wake wa enzi hii ya Injili—wasiofuatia mwili bali roho; na ambao hawahukumiwi kulingana na udhaifu wa miili yao, bali kulingana na roho ya akili zao—kulingana na mapenzi yao mapya, mioyo yao mipya. ***Rum. 8:4***; ***2 Kor. 5:16***; ***Yoh. 8:15***

Hili linaonekana waziwazi sana kuhusiana na majaribu ya Bwana wetu jangwani, yaliyofuata mara moja baada ya kutakaswa na kubatizwa kwake Yordani. ***Mathayo 4:1-11***

(1) Ya kwanza ilikuwa pendekezo la Shetani kwamba atumie nguvu za kimungu alizokuwa amepokea hivi punde huko Yordani, katika kukidhi mahitaji yake mwenyewe, kwa kugeuza mawe kuwa mikate. Hii haikuwa kishawishi chochote kilichotokana na urithi au ukosefu wa ukamilifu. Bwana wetu alikuwa amekaa siku arobaini bila chakula, akichunguza mpango wa kimungu, akitafuta kuamua, chini ya mwongozo wa Roho Mtakatifu aliyekuwa amempokea hivi punde, ni ipi ilikuwa njia yake sahihi maishani, ili kutimiza utume mkuu aliouleta ulimwenguni, yaani, ukombozi wa ulimwengu. Pendekezo la kwamba atumie nguvu ya kiroho aliyopewa, na ambayo alitambua ilikuwa mikononi mwake, kutumikia mahitaji ya mwili wake, kwa mtazamo wa kwanza, lingeonekana kuwa na mantiki; lakini Bwana wetu mara moja alitambua kwamba matumizi kama hayo ya zawadi yake ya kiroho yangekuwa si sahihi, yangekuwa ni matumizi mabaya yake, matumizi ambayo haikukusudiwa, na hivyo alikataa pendekezo hilo, akisema, "Imeandikwa, Mtu hawezi kuishi kwa mkate tu, bali kwa kila

[E111]
neno linalotoka kinywani mwa Mungu." "Ndugu" wa Bwana wakati mwingine hupata majaribu yanayofanana ya Mpinga, mapendekezo ya kutumia vipawa vya kiroho kwa ajili ya kuendeleza maslahi ya kidunia. Mapendekezo ya aina hii ni ya hila, na ni njia ambazo kupitia kwake watu wa Mungu waliojitolea mara nyingi huongozwa pote na Mpinga katika matumizi mabaya makubwa zaidi na zaidi ya baraka za kimungu.

(2) Mpinga alimshauri Bwana wetu mbinu za kufakirisha jinsi ya kuwatambulisha watu kwa utume wake—kwamba aruke kutoka kilele cha hekalu hadi bonde lililoko chini mbele ya umati; ili waone akiishi bila kuumia, iwe ushahidi kwao wa nguvu zake zisizo za kawaida, ambazo zingewafanya wakubali mara moja kuwa yeye ndiye Masihi, na kushirikiana naye katika kazi iliyokuwa mbele yake. Lakini Bwana wetu aliona mara moja kwamba njia kama hizo hazilingani kabisa na mpangilio wa kimungu, na hata matumizi mabaya ya andiko na Adui (kwa *dhahiri* kupendelea kosa) hayikumviringisha kutoka kwa kanuni za haki. Alijibu mara moja akisema kwamba kitendo kama hicho kwa upande wake kingekuwa ni kujaribu utunzaji wa kimungu, kisicho na msingi kabisa, na hivyo basi hakipaswi hata kufikiriwa kwa muda mfupi. Wajibu ulipoitwa au hatari ilipokuwepo Bwana hakusita, bali alitambua uwezo wa Baba wa kulinda kila maslahi; lakini imani ya kweli kwa Mungu haihusishi kujitumbukiza hatarini bila kujali, bila amri ya kimungu, na kwa ajili ya maonyesho tu, na kwa roho ya majivuno.

Ndugu wa Bwana pia wanapata majaribu katika upande huu, na wanahitaji kukumbuka somo hili na mfano uliowekwa mbele yao na Kapteni wa Uokozi wetu. Hatupaswi kujirusha katika hatari bila kuitwa, na kujiona sisi kuwa mashujaa wa msalaba. "Matendo ya kijasiri kupita kiasi" huenda yasionekane kuwa kinyume kwa watoto wa shetani, lakini hayafai kabisa kwa watoto wa Mungu. Hao wa mwisho wana vita inayohitaji ujasiri mkubwa zaidi. Wanaitwa kutekeleza huduma ambazo ulimwengu hauzipongezi, wala

[E112]
hata kuwashukuru, lakini mara nyingi huwakandamiza. Wanaitwa kuvumilia aibu na dhihaka za ulimwengu; ndiyo, na hata watu wasio na moyo uliokomezwa kusema kila aina ya mabaya juu yao kwa uongo kwa ajili ya Kristo. Katika jambo hili wafuasi wa Mkuu wa Uokozi wetu hupita katika njia ileile, na kutembea katika nyayo za Mkuu wao. Na inahitaji ujasiri mkubwa zaidi kupuuza aibu na unyanyapaa wa dunia, katika huduma isiyothaminiwa ya Mungu, kuliko kutenda kitendo fulani kikubwa na cha ajabu, ambacho kingesababisha mwanadamu wa kawaida kushangaa na kusifu.

Moja ya vita vikuu vya wale wanaotembea njia hii nyembamba ni dhidi ya mapenzi yao wenyewe; kuweka mapenzi yao chini kabisa ya mapenzi ya Baba wa Mbinguni, na kuyaweka hapo; kutawala mioyo yao wenyewe, wakikandamiza tamaa zinazochipuka ambazo ni za kawaida hata kwa utu mkamilifu; kuzima moto huu unaowaka, na kuwasilisha miili yao na maslahi yote ya kidunia kuwa dhabihu zilizo hai katika huduma ya Bwana na kusudi lake. Haya ndiyo majaribu ambayo Kaptula wetu alipata ushindi wake na taji lake, na haya pia ndiyo majaribu ya "ndugu" zake. "Mkuu ni yeye awezaye kumiliki roho yake [akiitia katika utiifu kamili kwa mapenzi ya Mungu] kuliko yeye aliyechukua mji:" mkuu pia ni yeye kuliko yule ambaye, akiwa na dhana potofu ya imani, angejirusha kutoka kileleni mwa hekalu, au kufanya jambo lingine la kipuuzi la kijasiri. Imani ya kweli kwa Mungu haiko katika kuamini bila kufikiri na dhana za kupita kiasi kuhusu utunzaji wake wa kimungu: badala yake, inajumuisha imani tulivu katika ahadi zote kuu na za thamani isiyo na kiasi ambazo Mungu ametoa, imani ambayo huwezesha waumini kupinga juhudi mbalimbali za ulimwengu, mwili na shetani, za kupotosha fikra zao, na ambayo hufuata kwa makini mwelekeo wa imani na utiifu ulioonyeshwa kwetu katika Neno la kimungu.

(3) Jaribu la tatu la Bwana wetu lilikuwa ni kutoa mamlaka ya kidunia na mafanikio ya haraka katika kuanzisha ufalme wake, bila mateso na kifo, bila msalaba, kwa sharti la maelewano na Adui. Adui alidai, na dai lake halikupingwa, kwamba yeye

[E113]
alikuwa na udhibiti wa dunia, na kwamba kwa ushirikiano wake Ufalme wa Haki, ambao Bwana wetu alikuwa amekuja kuuweka, ungeweza kuanzishwa haraka. Dokezo la Shetani lilikuwa kwamba alikuwa amechoka kuiongoza dunia katika dhambi, upofu, dhana za kishirikina, ujinga, na kwamba kwa hiyo alikuwa na huruma na utume wa Bwana wetu, ambao ulikuwa kusaidia watu maskini, walioanguka. Hata hivyo, alichotaka kubaki nacho ni ushawishi wa uongozi au udhibiti duniani; na hivyo basi, malipo ya yeye kuigeuza dunia iwe katika njia ya haki, malipo ya ushirikiano wake na Bwana Yesu katika baraka ya urejesho wa dunia, yalikuwa kwamba Bwana amtambue yeye, Shetani, kama mtawala wa dunia, katika hali yake iliyojengwa upya—kwamba kwa njia hii Bwana wetu amwabudu.

Tunapaswa kukumbuka kwamba uasi wa Shetani dhidi ya utawala wa kimungu ulichochewa na tamaa ya kuwa mfalme yeye mwenyewe—"kama Aliye Juu Zaidi." (***Isaya 14:14***) Tunakumbuka kwamba hii ilikuwa nia kuu ya shambulio lake lililofanikiwa dhidi ya wazazi wetu wa kwanza katika Edeni—ili kuwagawa au kuwatoa mbali na Mungu, na hivyo kuwafanya watumwa wake. Tunaweza kudhani kwa urahisi kwamba angependelea kuwa mfalme wa raia wenye furaha kuliko "umbile linalonguruma:" angependelea raia wenye uzima wa milele. Inaonekana kwamba hata sasa bado hatambui ukweli kwamba uzima wa milele na furaha ya kweli havina uwezekano isipokuwa kwa kufuata sheria za Kimungu. Hivyo basi, Shetani alikuwa tayari kuwa mtengenezaji upya katika mambo yote isipokuwa moja—matamanio yake lazima yatimizwe—alipaswa kuwa mtawala miongoni mwa wanadamu; na je, hakuwa tayari "Mfalme wa dunia hii"—na hivyo kutambuliwa katika Maandiko Matakatifu? (***Yohana 14:30; 12:31; 16:11***; ***2 Wakor. 4:4***) Siyo kwamba alikuwa na agizo lolote la kimungu kuwa "mfalme wa ulimwengu huu," bali kwamba kwa kumiliki wanadamu, kupitia ujinga, na kupitia kuwasilisha uongo kama ukweli, giza kama nuru, na maovu kama mema, alikuwa amechanganya, akatatanisha, na kupofusha ulimwengu kiasi kwamba alishikilia kwa urahisi cheo cha bwana au "mungu wa dunia hii, ambaye sasa anafanya kazi katika mioyo ya watoto wa kutoitii"—walio wengi sana.

[E114]

Hivyo basi, kishawishi cha kipekee cha pendekezo la Shetani kilikuwa kwamba kilionekana kutoa suluhisho jipya la swali la kumwokoa mwanadamu kutoka kwa hali yake ya dhambi. Na zaidi ya hayo, kilionekana kuashiria angalau toba ya kiasi kwa upande wa Shetani, na uwezekano wa yeye kurejea katika njia ya haki, mradi tu angehakikishiwa mafanikio endelevu ya tamaa yake ya kuwa mtawala wa watawala wenye furaha na mafanikio makubwa kuliko ilivyowezekana kwao kuwa wakiwa chini ya udanganyifu wake na watumwa wa dhambi, ambayo ilikuwa njia pekee aliyoweza kutumia kudumisha uaminifu wa mwanadamu: kwa sababu kadiri wanadamu wanavyoikataa dhambi na kuthamini utakatifu, ndivyo wanavyokuwa na hamu ya kumtumikia na kumwabudu Mungu.

Bwana wetu Yesu hakusita kwa muda mrefu. Alikuwa na uhakika kamili kwamba hekima ya Baba ilikuwa imechagua mpango bora na pekee uliofaa. Kwa hiyo, sio tu kwamba hakushauriana na mwili na damu, bali pia hakutaka kujadiliana na Adui kwa ajili ya *ushirikiano* katika kazi ya kuinua ulimwengu.

Hapa pia tunaona mojawapo ya mashambulizi maalum ya Adui dhidi ya "ndugu" wa Bwana. Alifanikiwa kuishawishi Kanisa la jina tu, katika hatua zake za mwanzo, kuachana na njia ya msalaba, njia nyembamba ya kujitenga na ulimwengu, na kuingia katika muungano na mamlaka ya kiraia, na hivyo hatimaye kuwa na ushawishi katika siasa za dunia. Kwa kushirikiana na "wakuu wa dunia hii," jambo lililokuza na kusaidiwa kwa siri na Adui, ilitafuta kuanzisha ufalme wa Kristo duniani, kupitia mwakilishi, papa, ambaye ilidaiwa kuwa ndiye mrithi wa Kristo. Tumeona athari mbaya zilizotokana na jambo hili: jinsi Ufalme huu bandia wa Kristo ulivyokuwa kwa kweli ufalme wa shetani, kwa sababu ulifanya kazi zake. Tumeona matokeo katika "zama za giza," na kwamba Bwana anaiita mfumo huu "Mpinga Kristo."*

Na ingawa Mageuzi yalianza kwa ujasiri, tunagundua kwamba Adui tena aliwasilisha jaribu lile lile mbele ya Wafuasi wa Mageuzi, na tunaona kwamba walikabiliana nalo tu

---

*Tazama Juz. II, Sura ix.

[E115]

kwa sehemu, kwamba walikuwa tayari kupuuza ukweli kwa ajili ya ulinzi na msaada wa "falme za dunia hii," na kwa matumaini kwamba falme za dunia hii zingekuwa kwa namna fulani Ufalme wa Bwana wetu. Lakini tunaona kwamba muungano wa Kanisa na ulimwengu, kama unavyoonyeshwa katika Uprotestanti, ingawa matokeo yake si mabaya sana kuliko muungano wa Kipapa, bado ni hatari sana, na kikwazo kikubwa kwa wote wanaoangukia chini ya ushawishi wake. Tunaona kwamba mapambano ya daima ya "ndugu" ni kushinda kishawishi hiki cha Mpinga, na kusimama imara katika uhuru ambao Kristo ametuweka huru—siyo wa ulimwengu, bali tukiwa wametengwa nao.

Zaidi ya hayo, tunagundua kwamba ingawa kishawishi kile kile huwaja kwa "ndugu" wote, huja kwa mfumo uliobadilishwa kidogo mara kwa mara, na kwamba Adui mkuu kwa ujanja mkubwa, katika kila tukio, anajaribu kutufanyia kama alivyomfanyia Bwana, yaani, kujitokeza kama kiongozi katika mwelekeo wa mageuzi anayoyapigia debe—akitokea kana kwamba anaungana kikamilifu na kazi ya kubariki ulimwengu. Jaribu lake la hivi karibuni katika mstari huu linakuja katika mfumo wa pendekezo la "kuinua kijamii," ambalo analileta kwa mafanikio katika fikra za wengi wa "ndugu." Sasa anapendekeza kwamba, ingawa zamani ilikuwa muhimu kutembea katika "njia nyembamba," njia ya msalaba, si lazima tena kufanya hivyo; bali kwamba sasa tumefikia mahali ambapo jambo zima linaweza kutimizwa kwa urahisi na haraka, na ulimwengu kwa ujumla kuinuliwa hadi kiwango cha juu cha kijamii, kiakili, kimaadili na kidini. Lakini mipango anayoipendekeza daima huhusisha kushirikiana naye: katika mfano huu ni pendekezo kwamba wote watakaokuwa washirika katika kuinua jamii wajiunge na harakati *za kijamii* na *kisiasa*, ambazo zitaleta matokeo yanayotarajiwa. Na amekuwa mwoga sana na mwenye kujiamini sana kwa msaada wa wengi kiasi kwamba hatokei tena kuunga mkono mageuzi ya mabadiliko ya mtu binafsi kutoka kwa dhambi na wokovu kutoka kwa hukumu, na upatanisho na Baba, kupitia imani ya kibinafsi na kujitolea kwa Bwana Yesu Kristo: pendekezo lake ni kuinua jamii, ambalo litapuuza

[E116]
wajibu na dhambi za mtu binafsi, na kuangalia tu hali za kijamii na kuifanya jamii ionekane "safi" kwa nje. Anataka tusipize kambi mafundisho ya Bwana, yanayosema kwamba wale tu wanaomjia Baba kupitia kwake ndio "wana wa Mungu," na "ndugu" zake: badala yake, anataka tuamini kwamba wanadamu wote ni ndugu, na kwamba Mungu ni Baba wa wanadamu wote, kwamba hakuna anayekuwa "watoto wa ghadhabu," na kwamba ni uhalifu wa kikristo na usio na huruma kuamini maneno ya Bwana wetu kwamba wengine ni wa "baba yao, ibilisi." Hivyo basi, bila kusema waziwazi kila wakati, angetaka tusipize na kukanusha *kuanguka* kwa mwanadamu *katika dhambi*, na kukanusha *fidia ya dhambi*, na kazi yote ya upatanisho; chini ya kaulimbiu ya udanganyifu na ya kupotosha, "Uungu wa Baba na Udugu wa mwanadamu," na Kanuni ya Dhahabu.

Jaribu hili la Mpinga leo mbele ya "ndugu" wengi linawadanganya, na pengine bado litawadanganya wote isipokuwa "waliochaguliwa sana." (***Mathayo 24:24***) Hawa "ndugu" waliochaguliwa sana, ndio wale wanaofuata kwa ukaribu nyayo za Bwana, na ambao, badala ya kusikiliza mapendekezo ya Mpinga, husikiliza Neno la Bwana. Ndugu hawa waliochaguliwa sana, badala ya kutegemea ufahamu wao wenyewe, na hila za kishetani, wana imani na hekima kuu ya Yehova na mpango wake wa kimungu wa enzi zote. Hivyo basi hawa wote "wamefundishwa na Mungu," na wanajua kwa njia hiyo kwamba kazi ya enzi hii ni uteuzi wa "ndugu" wa Kristo, na majaribio yao, na hatimaye utukuzaji wao pamoja na Bwana katika Ufalme, kama mbegu ya Abrahamu, ili kuibariki dunia; na kwamba katika enzi ijayo kutakuja "wakati ufaao" wa Mungu kwa ajili ya kuinuliwa kwa dunia, kiakili, kimaadili na kimwili. Hivyo basi, wateule wenyewe hawawezi kudanganywa na hoja zozote za udanganyifu au hila za adui yao mwerevu. Zaidi ya hayo, "ndugu" hawajui hila zake, kwa maana walionewa tangu awali kuhusu hili, na wanamtazama Yesu, ambaye si tu Mwanzilishi wa imani yao, kupitia dhabihu ya nafsi yake, bali pia ndiye atakayekamilisha imani hiyo, atakapowapa sehemu katika ufufuo wa kwanza, na

[E117]
na kuwafanya washiriki wa utukufu wake bora na asili yake ya kimungu.

Hayo ndiyo mambo ya majaribu kwa "ndugu," na hayo ndiyo mambo ya majaribu kwa Kaptula wao. *Alitajaribiwa* "*katika kila namna kama sisi*" tunavyotaribiwa; na anajua jinsi ya kuwasaidia wale wanaotaribiwa, na ambao wako tayari kupokea msaada anaoutoa, kwa njia anayotoa—kupitia mafundisho ya Neno lake na ahadi zake kuu na za thamani. Udhaifu unaotokana na urithi haukuwa sehemu ya majaribu ya Bwana wetu. Hakuwa na tamaa ya mlevi; hakuwa na shauku ya muuaji, wala tamaa ya mwizi; alikuwa mtakatifu, asiye na hatia, aliyetengwa na wenye dhambi. Wala "ndugu" zake hawana mashambulizi haya, kama vile ni majaribu yao. Wale ambao wamekuwa "ndugu" zake kupitia imani, na kujitolea, na kuzaliwa kwa Roho Mtakatifu wa kuasiliwa, wamepoteza tabia inayotafuta kuwadhuru wengine, na badala yake wamepokea akili mpya, akili ya Kristo, roho ya Kristo, roho ya akili timamu, Roho Mtakatifu
—roho ya upendo; ambayo kwanza kabisa hutafuta mapenzi ya Baba, na pili, hutafuta kutenda mema kwa watu wote, kadiri inavyopata fursa, hasa kwa watu wa nyumba ya imani. ***Gal. 6:10***

Na ingawa bado kuna katika mwili wa "viumbe hawa wapya," wenye akili mpya au mapenzi mapya, udhaifu wa kurithi, mwelekeo wa tamaa au mizozo, kiasi kwamba wanaweza kuhitaji kuwa macho dhidi ya haya kila wakati, na wakati mwingine wakashindwa na kosa, kinyume na mapenzi yao, hata hivyo, udhaifu huu usio wa makusudi hauhesabiwi kwao kama dhambi, wala kama matendo ya "kiumbe kipya," bali kama kasoro tu zinazohusiana na asili ya zamani, ambazo, maadamu asili mpya inazipinga, zinahesabiwa kuwa zimefunikwa na sifa za fidia—dhabihu kuu ya dhambi iliyotolewa na Kiongozi wa Ukombozi wetu. Ni "kiumbe kipya" pekee kinachojaribiwa, kupimwa, kufaa, kung'arishwa na kuandaliwa kwa ajili ya urithi wa pamoja na Kristo katika Ufalme wake, na si mwili wa nyama, ambao, kwa wale, huhesabiwa kuwa umekufa.

[E118]

"Kukamilishwa kwa Mateso"

Ilikuwa inamtosha yule ambaye kwa yeye na kwa njia yake vimekuwapo vitu vyote, alipokuwa akileta wana wengi hadi kwenye utukufu, kumfanya Kiongozi wa wokovu wao mkamilifu kwa njia ya mateso. ***Waebrania 2:10***

Kwa kuzingatia yaliyoelezwa hapo juu, itakuwa rahisi kuona kwamba Bwana wetu *hakukamilishwa kama mwanadamu*, kupitia yale aliyoteseka kama mwanadamu; wala hakuteseka chochote kabla hajawa mwanadamu. Wazo la andiko hili ni kwamba Bwana wetu, alipokuwa duniani, akiwa tayari mkamilifu kama mwanadamu, mfano halisi wa Baba katika mwili, mtakatifu, asiye na hatia, asiye na doa, aliyetengwa na wenye dhambi, alifikia, kupitia uzoefu na mateso yake, ukamilifu mwingine—ukamilifu katika upeo mwingine wa uwepo, uliopatikana tangu wakati huo. Ilikuwa jambo moja kwamba *Neno* alikuwa mkamilifu akiwa na Baba kabla ya ulimwengu kuumbwa—mkamilifu katika utu wake, na katika moyo wake au mapenzi yake—mwaminifu kikamilifu kwa Baba; ilikuwa jambo lingine kwamba alipojinyenyekeza kwa hiari yake kufanywa mwili, na kuchukua asili yetu, asili ya chini, alikuwa mkamilifu kama mwanadamu—mtukufu toka kwa wenye dhambi: bado ni jambo la tatu kwamba *sasa* yeye ni *mkamilifu* katika hali yake ya sasa ya kutukuzwa sana, akiwa mshiriki wa asili ya kimungu. Ni kwa hili la mwisho ndipo maandishi yetu yanahusiana. Hivyo, kuinuliwa juu sana hadi "utukufu, heshima na kutokufa" kwa "asili ya kimungu," kulifanya kuwa sahihi katika hekima ya kimungu kwamba *majaribio* fulani yafanywe, ambayo utimizaji wake *ungetimiliza* haki ya Mwana wa Mungu wa Pekee ya kushiriki utajiri wote wa neema ya kimungu, na "ili wanadamu wote wamheshimu Mwana kama vile wanavyomheshimu Baba."

Tunapaswa kukumbuka kwamba ilikuwa kwa uhusiano na *majaribio* haya ya utiifu wake kwa Baba ndipo furaha fulani au mtazamo uliwekwa mbele yake, kama ilivyoandikwa—"Kwa ajili ya *furaha* iliyowekwa mbele yake alivumilia msalaba, akidharau aibu." (***Ebr. 12:2***) Furaha hii iliyokuwa mbele yake, tunaweza kudhania kwa busara, ilikuwa:

(1) Furaha ya kutoa huduma ambayo ingekubalika kwa Baba.

[E119]

(2) Furaha ya kuwakomboa wanadamu, na kuwezesha ukombozi wao kutoka kwa dhambi na kifo.

(3) Furaha katika wazo kwamba kwa ukamilishaji wa ukombozi huu angehesabiwa kuwa mwstahiki mbele za Baba kuwa mtawala mwenye nguvu na mbariki, Mfalme na Kuhani wa ulimwengu; kufunulia ulimwengu maarifa ya mpango wa kimungu, na kuinua kutoka kwa dhambi hadi neema ya kimungu yeyote ambaye angekubali masharti ya Agano Jipya.

(4) Furaha ambayo Baba alikuwa amemuahidi; si tu kurudi kwenye utukufu wa uwepo wa kiroho alioukuwa na Baba kabla ya ulimwengu kuwepo, bali utukufu bora zaidi—kupandishwa juu sana kuliko malaika, falme na mamlaka, na kila jina linalotajwa, na kufanywa mshirika katika Ufalme wa Ulimwengu, karibu na Baba—kwenye mkono wa kulia wa utukufu juu; na mrithi wa asili ya kimungu, pamoja na uhai wake wa asili au usiokufa.

Lakini furaha yote hii iliyowekwa mbele ya Bwana wetu ilitegemea utii wake kamili kwa mapenzi ya Baba. Ni kweli, daima alikuwa mwitiifu kwa Baba, na alifurahia njia ya Baba, lakini hakuwahi kuwekwa katika jaribio kama hili sasa. Hadi wakati huo, ilikuwa jambo la kufurahisha na la heshima kutekeleza mapenzi ya Baba; sasa jaribio lilikuwa ni kuona kama angeyatekeleza mapenzi hayo chini ya hali ambazo zingekuwa za kusumbua, za kuumiza, za kudhalilisha—hali ambazo hatimaye zingempeleka si tu kwenye kifo, bali hata kifo cha aibu cha msalaba. Aliudumu katika jaribio hili, wala hakuyumba, wala hakutetereka, bali alidhihirisha katika kila kipengele, na kwa kiwango cha juu kabisa, imani katika Haki, Upendo, Hekima na Nguvu za Baba, na bila kusita alivumilia upinzani na kinzani yote kutoka kwa wenye dhambi dhidi yake, pamoja na mashambulizi mengine yote ya Adui; na kwa njia hii; Kupitia mateso, *alitimiza kikamilifu* haki yake juu ya furaha zote zilizowekwa mbele yake, na kwa hivyo alikamilishwa kama kiumbe wa cheo cha juu kabisa, yaani, "wa asili ya kimungu." Hivyo ilikuwa kweli kumhusu Mwana wa pekee wa Baba kwamba:

"Ingawa Alikuwa Mwana
Hata hivyo Alijifunza Utii kwa yale Aliyoyatesa
na Akikamilika Akawa Mwanzo wa Wokovu wa
Milele
Kwa Wote Wanaomtii Yeye."
—Ebr. 5:8-10—

Hivyo Bwana wetu, ambaye tayari hakuwa na doa, mkamilifu, tayari "Mwana," na ambaye tayari alikuwa mtiifu kikamilifu kwa Baba chini ya hali nzuri, *alijifunza* maana ya kuwa mtiifu chini ya hali ngumu sana, na baada ya kujaribiwa hivyo na kuthibitishwa kuwa anastahili ukamilifu katika kiwango cha juu zaidi cha uwepo, yaani, asili ya kimungu, alikamilishwa katika hilo wakati Baba alipomfufua kutoka kwa wafu na kumweka katika utukufu mkuu uliowekwa mbele yake—kuwa, kwanza, Mwokozi wa Kanisa ambalo ni mwili wake, na baadaye, "kwa wakati ufaao," wa wote ambao, wakiletwa katika maarifa ya Ukweli, wamtumaini.

Kumbuka mapatano kati ya hili na ushuhuda wa Mtume Petro—"Mungu wa mababu zetu alimfufua Yesu Yeye Mungu amemwinua kwa mkono wake wa kuume, awe Mkuu na Mwokozi." ***Matendo 5:31***

Hivyo Bwana wetu Yesu alionyesha mbele za Baba, mbele za malaika, na mbele yetu, "ndugu" zake, uaminifu wake kwa Baba na kwa kanuni za serikali ya Baba. Hivyo alitukuza sheria ya Baba na kuifanya iwe ya heshima: akionyesha kwamba haikuwa ngumu mno, kwamba haikuwa nje ya uwezo wa kiumbe mkamilifu, hata chini ya hali mbaya zaidi. Sisi, wafuasi wake, tunaweza kufurahi pamoja na viumbe vyote vya Mungu vilivyotiifu na vyenye akili, tukisema, "Mwana-kondoo aliyechinjwa anastahili *kupokea* nguvu na utajiri na hekima na nguvu na heshima na utukufu na baraka." ***Ufunuo 5:12***

Na kwa kuwa Bwana wetu ametukuzwa kuwa Mkuu wa Uokozi wetu, inamaanisha kwamba wote watakaokuwa askari wa msalaba, wafuasi wa Mkuu huyu na warithi-wenza naye katika

[E121]
Ufalme, lazima pia *wakamilishwe* kama "viumbe vipya" kupitia majaribu na mateso. Na kama mateso ambayo kupitia kwake Kapteni alikamilishwa kama kiumbe kipya yalikuwa mambo aliyoyavumilia kupitia upinzani wa ulimwengu, mwili na shetani, na kupitia utiifu wa mapenzi yake kwa mapenzi ya Baba, ndivyo ilivyo kwetu: mateso yetu si mateso ya kawaida ya maumivu, kama yale ambayo "umbile linalojiwa" hushiriki, na ambayo sisi hushiriki kwa kiasi fulani, kama wanadamu wa ulimwengu. Mateso yanayohesabika katika ukuaji wa "kiumbe kipya" ni yale *yaliyo ya hiari* na uvumilivu wa kujitolea kwa ajili ya Bwana, Neno la Bwana, na watu wa Bwana—ugumu tunaouvumilia, kama askari wema wa Bwana Yesu Kristo, tunapotafuta kutotenda mapenzi yetu, bali kukamilisha ndani yetu mapenzi ya Kapteni wetu, mapenzi ya Baba yetu wa Mbinguni. Hivyo basi, tunapaswa kutembea katika nyayo zake, tukitambua uangalizi wake, na kujipatia msaada katika kiti cha enzi cha neema ya mbinguni; tukiamini ahadi yake kwamba mambo yote yatafanya kazi pamoja kwa ajili ya wema wetu, na kwamba hataturuhusu kujaribiwa kupita uwezo wetu, bali katika kila jaribu atatupatia njia ya kutoroka; na kwamba katika kila majaribu atatupa neema ya kutosha—kwa kila wakati wa uhitaji. Hivyo basi "ndugu" zake pia sasa wako majaribuni na sasa *wanakamilishwa* kama viumbe vipya katika Kristo—"wakistahili urithi wa watakatifu katika nuru." ***Kol. 1:12***

"Kwa Umbo la Nyama ya Dhambi"

Kile Sheria haikuweza kufanya, kwa sababu ilikuwa na udhaifu kwa ajili ya mwili [kwa sababu kila mwili ulikuwa umeharibika kwa kuanguka, na haukuweza kutoa utiifu kamili kwa Sheria], Mungu alitimiza hayo kwa kumtuma Mwanawe mwenyewe katika mfano wa mwili wa mwanadamu [uliokuwa umeingia chini ya utawala wa Dhambi], hata kwa dhabihu ya dhambi, ambayo, ingawa ilihukumu dhambi katika mwili, ilifungua njia mpya ya maisha ambayo chini yake haki ya Sheria ingetimzwa na sisi [wasiokutembea kulingana na mwili bali kulingana na Roho]. Kwa hiyo, kwa wale, sasa hakuna hukumu ya adhabu, kwa maana Sheria ya Roho wa uzima katika Kristo Yesu [chini ya damu ya thamani] imetuachilia huru kutoka kwa Agano la Sheria, lililowahukumu wote wasiokamilika kama wenye dhambi, na kuwatesa kifo. ***Rum. 8:1-4***, tafsiri huru.

[E122]

Wale ambao kwa kiasi fulani wako tayari kumwona Bwana wetu kama mwenye dhambi, mwanachama wa kizazi kilichoporomoka, wameikamata maandiko haya, na kujaribu kuyapotosha ili yasiwiane na akili, na yasiwiane na maandiko mengine, ili kuunga mkono nadharia yao: kuthibitisha kwamba Kristo alifanywa sawa kabisa na "nyama ya dhambi," na si kama nyama ambayo haikufanya dhambi—yaani, Adamu kabla ya kosa lake. Lakini kutokana na ufafanuzi huo wa maandishi yake hapo juu, tunaamini kwamba wazo la Mtume limewekwa wazi kabisa mbele ya akili ya msomaji wa Kiingereza. Bwana wetu aliacha utukufu wa asili ya roho, na "alifanywa mwili," akitengenezwa kwa asili ileile kama kizazi alichokuja kuwakomboa—kizazi ambacho asili yake, au mwili wake, ulikuwa umeingia katika utumwa wa dhambi, uliouzwa chini ya dhambi, kupitia kutotii kwa mzazi wake wa kwanza, Adamu. Hakuna kinachoashiria hapa, isipokuwa katika ufafanuzi uliotolewa kupitia tafsiri, kwamba Bwana wetu mwenyewe alikuwa mwenye dhambi. Hakika, ni mojawapo ya hoja rahisi zaidi zinazoweza kufikiriwa, kwamba kama angekuwa mwenye dhambi, au kwa namna yoyote mshiriki wa laana iliyokuwa juu ya familia ya wanadamu, hangeweza kuwa dhabihu yetu ya dhambi, kwa maana mwenye dhambi mmoja hawezi kuwa dhabihu kwa mwenye dhambi mwingine. Chini ya sheria ya kimungu, "mzaha wa dhambi ni mauti." Bwana wetu, kama angekuwa mwenye dhambi kwa namna yoyote ile, kwa hivyo angekuwa amepoteza maisha yake mwenyewe, na asingekuwa na thamani kama *gharama ya ukombozi* kwa Adamu au kwa mwenye dhambi mwingine yeyote.

"Naye Mwenyewe Alibeba Udhaifu Wetu"

—Mathayo 8:17—

"Hakika amebeba huzuni zetu, akachukua maumivu yetu; lakini sisi tulimhesabu kuwa amepigwa, amepondwa na Mungu, na kuteswa. Bali alijeruhiwa kwa ajili ya makosa yetu, alipondwa kwa ajili ya maovu yetu; adhabu iliyotupatia amani ilikuwa juu yake; na kwa michubuko yake sisi tumepona." ***Isa. 53:4,5***

Ukamilifu ni kinyume cha udhaifu, na ukweli kwamba Bwana wetu alikuwa na udhaifu unaweza kupingwa kimantiki kama ushahidi kwamba hakuwa mkamilifu—kwamba alirithi baadhi ya dosari za kizazi kilichoporomoka. Itakumbukwa kwamba usiku wa mateso yake katika Bustani ya Gethesemane Bwana wetu

[E123]
Bwana alitokwa na jasho "lililo kama matone makubwa ya damu," na hili linaelezwa na baadhi ya wataalamu wa matibabu kama ugonjwa, ambao, ingawa ni nadra sana, umejulikana kuathiri wengine wa familia ya wanadamu. Ilitoa ushahidi wa msongo mkubwa wa neva na udhaifu. Aidha, mapokeo yanasema kwamba alipokuwa njiani kuelekea Golgotha Bwana wetu alilazimishwa kubeba msalaba, na kwamba aliyumba chini yake, na kwamba ni kwa sababu hii kwamba Simoni, Mkirene, alilazimishwa kubeba msalaba kwa sehemu iliyobaki ya safari. (***Mathayo 27:32***) Aidha, inadaiwa kwamba kifo cha Bwana wetu msalabani, mapema sana kuliko ilivyokuwa kawaida, kilisababishwa na kuvunjika halisi kwa moyo wake, yaani kupasuka kwa misuli yake, na kwamba hili linaashiriwa na kutoka kwa damu na maji pamoja kutoka kwenye jeraha la mkuki upande wake baada ya kifo. Vyovyote iwavyo, Bwana wetu hakuonyesha ule utimilifu wa nguvu uliokuwapo kwa Adamu, mwanadamu kamili wa kwanza, ambaye uhai wake ulikuwa mkubwa kiasi kwamba aliishi kwa miaka tisa mia na thelathini. Swali linajitokeza, Je! Hivi viashiria vya udhaifu kwa upande wa Bwana wetu havikuashiria ukosefu wa ukamilifu: kwamba ama kupitia urithi au kwa namna nyingine yoyote alikosa nguvu za mwanadamu kamili, na kwa hivyo alikuwa mwanadamu mwenye kasoro?

Kwa juu juu, jambo hili linaonekana hivi, na ni kwa mwongozo wa Neno la Mungu tu ndipo tunaweza kuelezea kwa kuridhisha akili zetu wenyewe, au kwa wengine, mlingano kati ya mambo haya na uhakikisho wa Maandiko kwamba Mwokozi wetu alikuwa "mtakatifu, asiye na hatia, asiye na doa, *aliyetengwa* na wenye dhambi." Ufunguo wa jambo hili unatolewa katika andiko linalozingatiwa. Nabii anatangaza kile ambacho kwa kawaida kingetujia sisi wenyewe au kwa wengine, yaani, kwamba Bwana wetu, kama watu wote waliosalia, alipigwa, alikuwa chini ya hukumu ya kifo, alipigwa na Mungu na kuteswa—kwa kiwango sawa na hukumu ya kifo kama watu wengine waliosalia: lakini kisha anaonyesha kwamba kile kinachoonekana hivi siyo ukweli, akieleza kwamba ilikuwa ni kwa ajili ya dhambi zetu, na si kwa ajili ya dhambi zake mwenyewe, ndiyo maana aliteseka; udhaifu wake ulikuwa ni matokeo ya kubeba huzuni zetu na kubeba mzigo wa masikitiko yetu; kifo chake kilitokana na yeye kuchukua

[E124]
mahali pa sheria ya kimungu, na mateso, "mwenye haki kwa ajili ya wasio haki, ili atuletee kwa Mungu." Akizungumza kwa niaba ya Israeli ya kimwili katika kuja kwake kwanza, Nabii anasema—Tulimhesabu kuwa *amepigwa, amepondwa na kumewa na Mungu*: na akieleza kwamba mtazamo huo haukuwa sahihi, anatangaza—Bali ilikuwa ni kwa ajili ya maasi yetu aliyopigwa; ni kwa maovu yetu aliyepondwa: amani yetu na Mungu ilihakikishiwa kwa adhabu ya dhambi aliyobeba; uponyaji wetu ulihakikishiwa kwa adhabu aliyoteseka kwa ajili yetu.

Mathayo anaelekeza umakini kwenye kutimizwa kwa unabii huu hasa, akitangaza—"Wakampeleka wengi waliokuwa wamechukuliwa na pepo; naye akatoa pepo kwa neno lake, akaponya wote waliougua; ili litimie lililozungumzwa na Isaya mtanabi, akisema, Yeye mwenyewe alichukua udhaifu wetu, na kubeba magonjwa yetu." ***Mathayo 8:16,17***

Uhusiano kati ya uponyaji wa magonjwa, kwa upande wa Bwana wetu, na yeye kuchukua udhaifu juu yake mwenyewe, hauonekani wazi kwa wengi wa wale wanaosoma maandishi hayo. Kwa ujumla inadhaniwa kwamba Bwana wetu alitumia tu nguvu ya kuponya ambayo haikumgharimu chochote—kwamba alikuwa na nguvu isiyoisha kutoka kwa chanzo cha kiroho, kisichoonekana, ambacho kiliruhusu miujiza ya kila aina, bila kupunguza hata kidogo nguvu zake mwenyewe, uhai wake mwenyewe.

Hatuna shaka kwamba "nguvu ya Aliye Juu," iliyotolewa kwa Mwokozi wetu bila kipimo, ingemwezesha kufanya mambo mengi yasiyo ya kawaida kabisa, na hivyo bila kuchoka kabisa: wala hatuna shaka kwamba Bwana wetu alitumia nguvu hii isiyo ya kawaida—kwa mfano katika kugeuza maji kuwa divai, na katika kulisha kwa muujiza umati wa watu. Lakini, kutokana na maandiko ya Biblia, tunaelewa kwamba uponyaji wa wagonjwa, kama ulivyofanywa na Bwana wetu, haukuwa kwa nguvu zisizo za kawaida alizokuwa nazo kwa amri yake, bali kinyume chake, alipowaponya wagonjwa alitumia kwa ajili yao sehemu ya *uhai wake mwenyewe*: na kwa hivyo, kadiri idadi ya walioponywa ilivyokuwa kubwa, ndivyo upotevu wa uhai na nguvu za Bwana wetu ulivyokuwa mkubwa. Kama uthibitisho kwamba ilikuwa hivyo,

[E125]
kumbuka maelezo ya yule mwanamke maskini ambaye "kwa miaka kumi na miwili alikuwa na uvujaji wa damu, na alikuwa ameteseka kwa madaktari wengi, na alikuwa ametumia mali yake yote, wala hakupata nafuu, bali hali yake ilizidi kuwa mbaya zaidi," n.k. Kumbuka jinsi alivyomkaribia Bwana kwa imani, na akagusa ncha ya vazi lake, akisema moyoni mwake, "Nikimgusa tu vazi lake nitaponya." Maandiko yanasema kwamba "mara moja chanzo cha damu yake kikakaushwa, akahisi mwilini mwake kwamba amepona katika ugonjwa huo. Na Yesu, mara moja akitambua ndani yake kwamba nguvu [*hai*] imemtoka, akageuka katikati ya umati, akasema, Nani amenigusa? Wanafunzi wakamwambia, "Unaona umati unaokusonga, nawe unasema, Nani amenigusa? Akazunguka akimtazama yule aliyekufanya hivi, akamwambia, Binti, imani yako imekuponya; nenda kwa amani, na upone na ugonjwa wako." ***Marko 5:25-34***

Angalia pia maelezo ya Luka (***6:19***) yanayotangaza, "Na umati wote walitaka kumgusa; kwa maana nguvu [*hai*] ilitoka kwake, na ikawaponya wote." Hii, basi, ilikuwa maana ambayo Mkombozi wetu mpendwa alichukua udhaifu wa ubinadamu, akiibeba magonjwa yetu. Na matokeo ya kutoa nguvu zake za uhai kwa ajili ya uponyaji wa wengine siku baada ya siku, hayangekuwa mengine isipokuwa kuyapunguza nguvu zake na uhai wake. Na tunapaswa kukumbuka kwamba kazi hii ya uponyaji, ya kutumia nguvu zake za uhai kwa ukarimu, ilihusiana na mahubiri na safari zake, kazi ya Bwana wetu iliyokuwa karibu endelevu katika kipindi cha miaka mitatu na nusu ya huduma yake.

Wala hili halionekani kuwa la ajabu sana kwetu tunapozingatia uzoefu wetu wenyewe: ni nani mwenye asili ya huruma sana ambaye wakati mwingine, kwa kiwango fulani, hajawahi kushuhudia ukweli kwamba inawezekana kwa rafiki kushiriki matatizo ya rafiki, na kwa huruma kupunguza kwa kiasi mzito wa moyo wa yule aliyesikitika, na kwa kiasi fulani kumpa nguvu na wepesi wa roho zaidi? Lakini ushawishi kama huo wa kusaidia, na hisia kama hiyo ya udhaifu wa wengine, hutegemea kwa kiasi kikubwa sana kiwango cha *huruma* kinachomchochea yule anaye

[E126]
anawatembelea wagonjwa na wanaoteseka. Siyo hivyo tu, bali tunajua kwamba wanyama fulani wana viwango tofauti vya huruma; njiwa, kwa mfano, akiwa mmoja wa wanyama wapole na wenye huruma zaidi, alikuwa mmoja wa wawakilishi wa kawaida wa Mwokozi wetu chini ya utawala wa Musa. Kwa sababu imegundulika kuwa na msaada katika matukio mengi, njiwa wakati mwingine huletwa katika chumba cha wagonjwa, na hupatikana kuwa na manufaa kwa wanaoteseka. Njiva, labda kwa sababu ya asili yake ya huruma, huchukua kiasi fulani cha ugonjwa, na huongeza kiasi fulani cha uhai wake. Hili hujidhihirisha kwa ukweli kwamba ndege huanza kuugua (hupata kukakamaa kwa viungo, kama vile kwa ugonjwa wa mifupa, n.k.), wakati mgonjwa anapata nafuu kiasi hicho hicho.

Tunapokumbuka kwamba upendo na huruma zetu ni zile tu zilizodumu tangu anguko la miaka elfu sita iliyopita, na tunapokumbuka kwamba Mwokozi wetu mpendwa alikuwa mkamilifu na kwamba kwa hiyo ndani yake sifa hii ya upendo wenye huruma ilikuwa tele kwa kiwango kikubwa zaidi, tunaweza kutambua, kwa kiasi, jinsi "alihisi huruma kwa udhaifu wetu." Huruma yake iliguswa, kwa sababu asili yake ilikuwa bora, kamilifu, inayoweza kuguswa—haikuwa ngumu, haikuwa imeganda kwa ubinafsi na dhambi, iwe kwa urithi au kwa kujipatia binafsi. Tena, tunasoma kumhusu kwamba "aliguswa na huruma," na tena, "Alirahimu umati," na tena, alipoona Wayahudi wakilia, na Marta na Mariamu wakilia, aliguswa na huruma, na "Yesu akalia." Badala ya kuashiria udhaifu wa tabia, huruma hizi huashiria kinyume chake kabisa; kwani tabia halisi ya mwanadamu, katika mfano na ufananisho wake na Muumba, siyo ngumu, isiyo na huruma na iliyokakamaa, bali ni laini, mpole, mpenzi, na mwenye huruma. Hivyo basi, mambo haya yote yanatuonyesha kwamba yeye aliyezungumza "kama ambavyo hakuna mtu aliyewahi kuzungumza" pia alihisi huruma, kama hakuna wa ukoo ulioanguka angeweza kuhisi, kwa hali zilizoporomoka, matatizo na dhiki za ubinadamu.

Siyo hivyo tu, bali tunapaswa kukumbuka kusudi hasa ambalo Bwana wetu alikuja duniani. Kusudi hilo halikuwa

[E127]
kuonyesha tu nguvu bila gharama kwake mwenyewe, bali, kama alivyoeleza yeye mwenyewe, Mwana wa Mtu alikuja kuwahudumia wengine, na *kutoa roho yake* kuwa gharama ya ukombozi wa wengi. Ni kweli, mshahara wa dhambi haukuwa mateso, bali ni kifo; na kwa hivyo mateso upande wa Bwana wetu peke yake hayangeweza kulipa mshahara wa dhambi kwa ajili yetu; ilikuwa ni lazima kabisa apate "*kuonja kifo* kwa ajili ya kila mtu." Ndiyo maana tunasoma, "Kristo *alikufa kwa ajili ya dhambi zetu*, kama ilivyoandikwa." (***1 Kor. 15:3***) Hata hivyo, ilikuwa inafaa kwamba kwa *kuchukua nafasi ya mwenye dhambi* Bwana wetu apitie yote yaliyomaanishwa na laana—adhabu ya kifo: na kwa kuwa familia ya wanadamu imekufa, kwa mchakato wa kupoteza maisha taratibu, kupitia udhaifu, magonjwa na ulemavu, ilikuwa inafaa vivyo hivyo kwamba Mkombozi wetu mpendwa apitie pia uzoefu huu. Na kwa kuwa yeye mwenyewe hakuwa mwenye dhambi, adhabu zote za dhambi ambazo zingeweza kumwangukia zilipaswa kuwa matokeo ya yeye *kuchukua* nafasi ya mwenye dhambi, na *kubeba kwa ajili yetu* pigo la Haki.

Bwana wetu alifanya hivi, kadiri inavyohusu ugonjwa na maumivu na udhaifu, kwa njia bora na yenye msaada zaidi, yaani, kwa kujitoa hiari maisha yake, siku baada ya siku, katika kipindi cha miaka mitatu na nusu ya huduma yake, akitoa nguvu zake kwa wale ambao hawakuthamini nia yake—neema yake, upendo wake. Hivyo, kama ilivyoandikwa, "Alimwaga roho yake [kuwa, kuwepo] hadi kifo:" "Alitoa roho yake [kuwa] dhabihu kwa ajili ya dhambi." (***Isaya 53:10,12***) Na tunaweza kuona kwa urahisi kwamba tangu wakati wa kutakaswa kwake, alipokuwa na umri wa miaka thelathini, na alipobatizwa na Yohana katika Yordani, hadi Kalvari, alikuwa *akimwaga* roho yake daima: nguvu zake za uhai zilikuwa zikimtoka mfululizo kwa ajili ya msaada na uponyaji wa wale aliowahudumia. Na ingawa yote haya *hayangekuwa ya kutosha* kama gharama ya dhambi zetu, bado yote yalikuwa sehemu ya mchakato wa kufa ambao Mkombozi wetu mpendwa alipitia, uliofikia kilele Golgotha, alipopaza sauti, "Imekamilika," na cheche ya mwisho ya uhai ikazima.

Inaonekana ilikuwa muhimu vivyo hivyo kwamba Bwana wetu afanye dhabihu hivi, atumie nguvu zake za uhai, na awe

[E128]
akiguswa na uzoefu wa mchakato wetu wa kufa, ili baadaye, alipokuwa msalabani, alazimike kupitia, hata kwa muda mfupi, hali ya mwenye dhambi ya *kutengwa kabisa* na Baba wa Mbinguni, na kuondolewa kwa msaada wote usio wa kawaida, wakati alipopaza sauti, "Mungu wangu! Mungu wangu! Kwa nini umeniacha?" Kama *mbadala* wa mwenye dhambi, ilibidi abebe adhabu ya mwenye dhambi katika kila undani wake, na si hadi yote haya yalipokamilika ndipo utume wake wa dhabihu ulipoisha; mpaka haya yote yalipovumiliwa kwa uaminifu ndipo alipopita majaribio yote yaliyohitajika na Baba ili afanywe "Mkuu wa Uokozi wetu," na kuinuliwa juu sana ya malaika wote, na falme, na mamlaka, awe mshirika wa Baba katika kiti cha enzi cha Ulimwengu.

Matukio yote haya ambayo Baba wa Mbinguni alimpitisha Mwanawe Mpendwa kabla ya kumtukuza hadi mkono wake wa kulia wa utukufu na kumkabidhi kazi kuu ya kubariki familia zote za dunia, hayakuwa *majaribio* tu ya uaminifu wa Mwana wa Pekee, *Neno*: Maandiko yanatuhakikishia kwamba yalikuwa ya lazima pia ili kumwekea Bwana wetu tayari kuwajali wale aliowakomboa, ili aweze kuwajali na "kuwasaidia" wale watakaorejea katika ushirika kamili na Mungu kupitia yeye—Kanisa katika enzi hii, ulimwengu wakati wa Enzi ya Miaka Elfu: "Ili awe Kuhani Mkuu mwenye rehema na mwaminifu katika mambo yanayohusu Mungu"; "aliyejaribiwa katika kila namna kama sisi"; mtu ambaye anaweza kuwa na huruma kwa wajinga na wale walio potea; kwa kuwa yeye mwenyewe pia alizungukwa na udhaifu." "Ndiyo maana aweza kuokoa kabisa wale wanaomjia Mungu kupitia kwake." Hakika, "Mkuu wa Upadre wa namna hii alituafaa—aliye mtakatifu, asiye na hatia, asiye na uchafu, aliyetengwa na wenye dhambi, na aliye juu ya mbingu." ***Ebr. 2:17,18; 4:15,16; 5:2; 7:25,26***

SOMO LA SITA
MWENDEZAKATI WA UFANIZO MTOTO WA DAUDI NA BWANA WA DAUDI

Jinsi Mwana wa Daudi—Nasaba ya Yusufu Kupitia Suleimani—Nasaba ya Mariamu Kupitia Nathi—Kudhalilisha Aliye Juu, Kuinua Aliye Chini—Chanzo cha Haki ya Kristo ya Kuwa Bwana wa Daudi—Jinsi Alivyokuwa Mzizi na Tawi la Daudi—Maana ya Cheo Chake, "Baba wa Milele"—Jinsi Kilivyohakikishwa na Jinsi Kinavyoweza Kutumika—Nani ni Watoto wa Kristo—Kanisa ni "Ndugu" Zake—Watoto wa Mungu na Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo.

Yesu akawauliza, akisema, Mnamwazia nini Kristo? Ni mwana wa nani? Wakamjibu, Mwana wa Daudi. Akawaambia, Basi Daudi, kwa roho [kwa ufunuo], anamwita Bwana [*adon*, bwana, mkuu], akisema, Bwana [Yehova] akamwambia Bwana wangu [*adon*, bwana, mkuu], Keti kwa kuume yangu, hata nitakapoweka adui zako kuwa kiti cha miguu yako? Basi Daudi akimuita Bwana [*adon*, bwana], yeye ni mwanawe vipi?" ***Mathayo 22:42-45***

Kwanza kabisa, inapaswa kutambuliwa kwamba mjadala wa swali hili hauhusiani na kuwepo kabla kwa Bwana wetu, bali tu na uhusiano wake na familia ya wanadamu. Alikuwa na uhusiano na familia ya wanadamu, kama tulivyoona, kwa kuchukua asili yetu, kupitia mama yake Mariamu. Nasaba ya Mariamu, kama inavyofuatiliwa na Luka, inarudi nyuma hadi kwa Daudi, kupitia mwanawe Nathani (***Luka 3:***31*), wakati nasaba ya Yusufu, kama ilivyotolewa na Mathayo, pia inarudi nyuma hadi kwa Daudi, kupitia mwanawe,

---

*Hapa Yosefu anaitwa "Mwana wa Heli," yaani, mwana wa Eli, baba yake Mariamu, kwa njia ya ndoa, au kisheria; au kama tusemavyo, mwanawe wa kambo wa Eli. Kwa kuzaliwa, Yosefu alikuwa mwana wa Yakobo, kama ilivyoelezwa katika ***Mathayo 1:16***.

[E130]

Suleimani. (***Mathayo 1:6,16***) Yosefu alipomkubali Mariamu kama mke wake, na akamchukulia Yesu, mwanawe, kana kwamba ni mwanawe mwenyewe, uchukuaji huu ungempa Yesu haki ya kuhesabu nasaba ya Yosefu; lakini ufuatiliaji kama huo hadi katika ukoo wa Daudi haukuwa wa lazima, kwa sababu, kama tulivyoona, mama yake pia alitoka kwa Daudi, kupitia ukoo mwingine.

Lakini, ikumbukwe kwamba dai la Bwana wetu juu ya kiti cha enzi cha Israeli halitegemei uhusiano wa mama yake na Yusufu, kama wengine walivyodhania. Kinyume chake, kama angekuwa mwana wa Yusufu, angezuiliwa haki yoyote ya kurithi kiti cha enzi cha Daudi, kwa sababu, ingawa warithi wa Daudi katika ufalme walitoka katika ukoo wa mwanawe Suleimani, na si kupitia ukoo wa mwanawe Nathani, hata hivyo, maandiko fulani yanaonyesha waziwazi kwamba mrithi mkuu wa kiti cha enzi cha Daudi hapaswi kutoka katika ukoo wa kifalme wa Suleimani. Tukithibitisha hili, litazuia kabisa madai ya wengine kwamba Bwana wetu lazima alikuwa mwana wa Yusufu, na pia wa Mariamu. Basi, hebu tuchunguze jambo hili kwa makini.

Hoja ya kimungu, iliyotangazwa waziwazi, ilikuwa, kwanza, kwamba bila shaka na bila kutilia shaka mrithi mkuu wa kiti cha enzi cha ulimwengu, Mfalme mkuu wa Israeli, anapaswa kutoka katika ukoo wa Daudi. Pili, ilitangazwa pia kwamba atatoka katika ukoo wa Suleimani, wa familia tawala, lakini kwa masharti fulani tu. Ikiwa masharti hayo yangetimizwa, angetoka katika ukoo huo; ikiwa masharti hayo hayangetimizwa, angetoka katika ukoo mwingine, lakini kwa vyovyote vile ilibidi atoke kupitia ukoo wa Daudi na awe mwana wa Daudi na Bwana wa Daudi.

Kumbuka kauli ya Maandiko:

"Bwana amempa Daudi kiapo kwa kweli; hatamgeuzia uso wake: Kutoka kwa mbegu ya tumbo lako nitaweka juu ya kiti chako cha enzi. *Iwapo watoto wako* watashika agano langu, na shuhuda yangu nitakayowafundisha, *watoto wao* nao wataketi juu ya kiti chako cha enzi milele." ***Zab. 132:11,12***

"Na katika wana wangu wote (kwa maana Mungu amenipa wana wengi) amemchagua Daudi mwanangu aketi juu ya kiti cha enzi cha

[E131]
Ufalme wa BWANA juu ya Israeli. Naye akaniambia, 'Suleymani mwanao atajenga nyumba yangu.... Zaidi ya hayo, nitalithibitisha enzi yake milele, *ikiwa atashikamana* na kutenda amri zangu na sheria zangu kama siku hii.'" ***1 Nya. 28:5-7***

"Bali watoto wako wakishika njia zao, wakanitembea mbele yangu katika kweli, kwa moyo wao wote na kwa roho yao yote, haitakosekana [haitaondolewa—*kifafanuzi*] mtu juu ya kiti cha enzi cha Israeli." ***1 Wafalme 2:4***

Ahadi ya Ufalme wa Kimasihi katika ukoo wa Suleimani, na katika ukoo wa wazao wake kwa mwili, hivyo imefanywa wazi na mahususi *kuwa* na *masharti*, ikitegemea uaminifu fulani kwa Bwana; na kwa mujibu wa kanuni zote za tafsiri ya lugha, maana ya hili ni kwamba kutokuwa mwaminifu kwa Bwana bila shaka kungewazuia wazao wa Suleimani na ukoo wake kutoka kwa kiti cha enzi cha Israeli, kama inavyohusiana na Ufalme wa Kimasihi, kwa mwili. Hivyo basi, swali linajitokeza, Je, Suleimani na warithi wake katika kiti cha enzi cha Israeli "walizingatia njia zao, kutembea mbele yangu [Mungu] katika kweli, kwa moyo wao wote na kwa roho yao yote?" Ikiwa hawakufanya hivyo, wamezuiliwa kuwa wa ukoo wa baba za Masihi, kwa jinsi ya mwili.

Lazima tuende kwenye Maandiko ili kupata jibu la swali hili. Huko tunapata wazi kabisa kwamba Suleimani na ukoo wake wa kifalme walishindwa kutembea kulingana na maagizo ya kimungu. Hivyo tunajua kwa hakika kwamba ukoo huo ulikatizwa na kuachwa kuwa ukoo wa Kimesia, na kwamba lazima uje kupitia ukoo mwingine wa mababu, kutoka kwa Daudi. Sikieni neno la Bwana:

"Nawe, Solomo, mwanangu, mjue Mungu wa baba yako, na umtumikie kwa moyo mkamilifu.... Ukitafuta, atapatikana kwako; lakini ukimwacha, atakuacha milele." ***1 Nya. 28:9***

"Na Bwana akamkasirikia Suleimani, kwa kuwa moyo wake uligeuka kutoka kwa Bwana, Mungu wa Israeli Ndio maana Bwana akamwambia Suleimani, Kwa kuwa umefanya hivi na hujahifadhi agano langu na sheria zangu nilizokuamuru, hakika nitagawanya ufalme huu kutoka kwako

[E132]
kutoka kwako.... Hata hivyo, sitagawanya ufalme wote; nitaliachia kabila moja kwa ajili ya mwanao, kwa sababu ya Daudi mtumishi wangu na kwa ajili ya Yerusalemu niliyoichagua." ***1 Wafalme 11:9-13***

Kulingana na hili, kumbukumbu zinaonyesha kwamba makabila kumi yalitengwa na ukoo wa Suleimani, mara tu baada ya kifo chake—makabila kumi hayakukubali kamwe utawala wa Rehoboamu, mwana na mrithi wa Suleimani. Lakini tuisikilize neno la Bwana kuhusu kabila la Yuda, na ndugu yake Benyamini, ambalo lilidumu kwa muda kuwa waaminifu kwa ukoo wa Suleimani, na hivyo lilionekana kuhusishwa na Ufalme ulioahidiwa wa mfano wa juu, na Masihi, Mfalme mkuu. Mfalme watatu wa mwisho wa ukoo wa Suleimani waliokaa kwenye kiti chake cha enzi walikuwa Yehoyakimu, mwanawe Yehoyakini (aliyeitwa pia Yekoniya na Koniya), na Sedekia, ndugu wa Yehoyakimu. Tuzingatie ushuhuda wa Neno la Bwana dhidi ya watu hawa, na uhakikisho wake kwamba hakuna yeyote katika wazao wao angekaaa tena kwenye kiti cha enzi cha Ufalme wa Bwana—cha kweli au cha mfano. Tunasoma:

"Nami nikiwa hai, asema Bwana, ingawa Konia mwana wa Yekonia, mfalme wa Yuda, alikuwa pete ya muhuri mkononi mwangu wa kulia, hata hivyo ningemvuta kutoka hapo....Je, mtu huyu Konia ni sanamu iliyodharauliwa, iliyovunjika? Je, ni chombo ambacho hakuna furaha ndani yake? Kwa nini wametupwa (yeye na uzao wake), na kutupwa katika nchi wasiyoijua? Ee nchi, nchi, nchi, lisikieni neno la Bwana: ndivyo asemavyo Bwana, Mwandikeni mtu huyu kuwa tasa, mtu ambaye hatastawi katika siku zake: kwa maana hakuna mtu wa uzao wake atakayestawi, aketende kiti cha enzi cha Daudi, na kutawala tena katika Yuda." ***Yer. 22:24-30***

"Hivi ndivyo asemavyo Bwana, Mungu wa Yehoyakimu, mfalme wa Yuda, Hatakuwa na mtu yeyote atakayeketi katika kiti cha enzi cha Daudi." ***Yer. 36:30***

Kuhusu Sedekia tunasoma:

"Ewe mkuu mchafu na mwovu wa Israeli, siku yako inakuja, ambapo uovu utakuwa umekwisha: Hivi ndivyo asemavyo Bwana Mungu, Ondoa kilemba, na kuvua taji: hili

[E133]
haitaendelea kuwa ile ile: mwinue aliye chini, na mshushie aliye juu. Nitalipindua, nitalipindua, nitalipindua; wala halitakuwapo tena hata atakapokuja yeye aliye na haki; nami nitampa yeye." ***Eze. 21:25-27***

Hapa kutangazwa kupinduliwa kamili kwa ukoo wa Daudi kupitia Suleimani: ulikuwa ukoo uliokuwa umeinuliwa, na ambao kuanzia wakati huo ulipaswa kudharauliwa, huku ukoo uliodharauliwa au usiojulikana wa Nathani, ambao haukuwahi kudai kiti cha enzi, ukafaa kuinuliwa kwa wakati unaofaa katika mwakilishi wake, Masihi, aliyezaliwa kwa Mariamu, kwa jinsi ya mwili.

Ni nani angeweza kuomba ushuhuda thabiti zaidi kuliko huu, kwamba Masihi hangeweza kutarajiwa kupitia ukoo wa Suleimani—haki na madai yote ya ukoo huo, chini ya ahadi na masharti ya kimungu, yakiwa yamepotezwa kwa sababu ya uovu na uasi dhidi ya Mungu? Hivyo basi, dai kwamba Bwana wetu lazima alikuwa mwana wa Yusufu, na hivyo alirithi haki na madai yake kupitia Yusufu, linathibitishwa kuwa la uongo kabisa, kwa maana hakuna mtu wa ukoo huo atakayewahi kuketi kwenye kiti cha enzi cha Bwana.

Mabadiliko haya ya ufalme kutoka tawi la Suleimani kwenda tawi jingine la nyumba ya Daudi yametabiriwa waziwazi katika maandiko mengine, kama tunavyosoma, "Tazama, siku zinakuja, asema Bwana, *nitakapomwinshimulia Daudi* CHIPUKO WA HAKI, na mfalme atatawala na kustawi....Katika siku zake Yuda ataokolewa na Israeli atakaa salama; na hili ndilo jina lake ambalo Yehova atamtangaza, Haki Yetu." ***Yer. 23:***6—Tazama *Tafsiri ya Young*.

Mariamu, mama wa Yesu, inaonekana alikamata wazo hili sahihi, au vinginevyo alisukumwa na Roho Mtakatifu kuzungumza kwa unabii, alipotoa wimbo huo wa ajabu wa shukrani unaotajwa na ***Luka (1:46-55)***: "Yeye [Mungu] amewatawanya wenye kiburi katika mawazo ya mioyo yao; *amewang'oa wenye nguvu* kutoka kwenye viti vyao, na kuwainua *wanyonge*. Amewashibisha wenye njaa vitu vyema, na matajiri amewatuma mikono mitupu." Hapa familia iliyoheshimiwa ya ukoo wa Suleimani inalinganishwa na familia ya unyenyekevu ya ukoo wa Nathani. Taji na kofia za kifalme zilikuwa

[E134]
iliyoondolewa kutoka kwa Sedekia, na kutoka kwa ukoo wa Suleimani, ili kutolewa kwa yule ambaye ni haki yake—Chipukizi Mwenye Haki kutoka kwenye mzizi wa Daudi.

Tumeona jinsi Bwana wetu alivyo mche, au kizazi au mwana wa Daudi, na ukoo ambao nasaba yake inapaswa kufuatiliwa kwa usahihi, na muafaka kamili wa Maandiko kwa hilo: sasa tuone kwa namna gani alikuwa Bwana wa Daudi. Je, Yesu angewezaje kuwa Mwana na Bwana wa Daudi kwa wakati mmoja?

Tunajibu kwamba si kwa sababu ya chochote alichokuwa kama kiumbe wa roho kabla ya "kufanywa mwili," na kuishi miongoni mwetu—kama vile tu alivyokuwa Siwa au Mwana wa Daudi katika uwepo wake wa kabla ya kuwa binadamu. Bwana wetu Yesu *alikuwa* Bwana au mkuu wa Daudi, na vilevile "Bwana wa wote" (***Matendo 10:36***), kwa sababu ya kazi kuu aliyoitekeleza kama Mpatanishi wa Upatanisho. "*Kwa kusudi hili* Kristo alikufa, akafufuka, na kuhuishwa, *ili awe Bwana* wa wafu na walio hai." ***Rum. 14:9***

Ni kweli, *Neno* angefaa kuitwa Bwana, mwenye mamlaka makubwa, kama anavyoitwa Mungu, mwenye nguvu au mwenye ushawishi.* Vilevile mwanadamu Kristo Yesu, kabla ya kifo chake, angefaa kuitwa Bwana, na ndivyo alivyotajiwa na wanafunzi wake, kama tunavyosoma, "Mnaniita Bwana na Bwana Mkuu, mnafanya vyema, maana ndivyo nilivyo." (***Yohana 13:13***) Kama mjumbe maalum wa Agano, ambaye Baba alikuwa amemtakasa na kumtuma ulimwenguni kuwakomboa wanadamu, na ambaye Baba alimtukuza kwa kila namna, akishuhudia, "Huyu ni Mwanangu mpendwa, ambaye nimemridhia"—ilikuwa ni jambo linalofaa kabisa kwamba wote waliyoiona utukufu wake, kama utukufu wa Mwana mmoja wa Mungu aliyezaliwa, aliyejaa neema na kweli, wamuheshimu, wamsikilize, wamtii, na kumwabudu—wamtolee heshima—kama mwakilishi wa Baba. Lakini, kama ilivyoonyeshwa na Mtume katika maandishi hapo juu

---

*Itakumbukwe kwamba hatuna mjadala sasa kuhusu neno "Yehova," ambalo mara nyingi limefasiriwa "Bwana" katika Agano la Kale. Tunazungumzia maneno mengine yaliyotafsiriwa "Bwana" kama katika andiko lililotajwa hapo juu. "Bwana [Yehova] akamwambia *Bwana wangu* [adon—bwana wangu]. Keti wewe mkono wangu wa kuume," n.k.

[E135]
iliyotajwa, kulikuwa na maana *maalum* na tofauti ambayo kwa hiyo Bwana wetu Yesu *alikawa* Bwana au Bwana Mlezi kwa njia ya kifo chake na ufufuo wake.

Maana hii maalum ambayo Kristo aliyefufuka alikuwa "Bwana wa wote"—"Bwana wa wafu na walio hai"—ina uhusiano wa maisha na kazi yake kuu kama Mpatanishi wa Upatanisho. Ilikuwa kwa kusudi hili hasa ndiyo alikawa mwanadamu. Utu katika hali yake iliyoharibika, "uliouzwa chini ya dhambi" kupitia kutotii kwa Baba Adamu, haukuwa na msaada—chini ya utawala wa Dhambi na hukumu ya kifo: na ukombozi wake kutoka kwa maovu haya, kwa muafaka na sheria ya kimungu, ulihitaji kwamba adhabu ya Adamu iliyomwandama familia yake ilipwe kikamilifu. Utu ulihitaji *kununuliwa tena* kutoka kwa dhambi, na Kristo akawa mnunuzi wake, mmiliki wake
—"Bwana wa wote." Ni kwa kusudi hili hasa aliacha utukufu wa hali yake ya kabla ya kuwa mwanadamu, na akawa *mwanadamu* Kristo Yesu. Na tamko la Maandiko ni kwamba yeye "alijitoa kuwa gharama ya ukombozi"—*bei ya* ununuzi—kwa ajili ya kizazi kilichohukumiwa katika Adamu. Hivyo basi ulimwengu wote "*ulilinunuliwa* kwa bei, yaani damu [uzima] ya thamani ya Kristo."

Lakini ingawa kwa sababu ya yeye *kununua kizazi*, amekuwa, machoni pa Haki, *mmiliki* wake, *bwana* wake, "Bwana wa wote," hakukinunua kwa kusudi la kukitawala kwa utumwa, bali kwa lengo kinyume kabisa la kuwakomboa kutoka kwa dhambi na kifo wote watakaokubali zawadi ya neema ya Mungu kupitia kwake. Na kusudi hasa la kuanzishwa kwa Ufalme wa Kimasihi ni kwamba kupitia kwake haki na heshima za wana wa Mungu ziweze kupewa familia ya wanadamu—zilizopotea Edeni, zilizofidiwa, zilizonunuliwa kwa bei, huko Kalvari. Ilikuwa ili kupata *haki* hii *ya kumkomboa* mwanadamu ndipo Mkombozi wetu alikawa mnunuzi, mmiliki, Bwana wa wote. Hivyo basi, kwa kifo chake Masihi alikawa Bwana wa Daudi, kwa sababu Daudi alikuwa mwanachama wa kizazi kilichonunuliwa kwa damu yake ya thamani.

"Mizizi na Mzao wa Daudi"
—Ufunuo 22:16—

Wazo lilelile kwa kiasi kikubwa linawasilishwa katika hizi zetu

[E136]

maneno ya Bwana kwa Kanisa. Kwa jinsi ya mwili, Bwana wetu Yesu alikuwa, kupitia mama yake, mwana, tawi, mchipuko au kizazi cha Daudi. Ni kwa njia ya dhabihu ya maisha yake yasiyo na doa ndipo alikua "mizizi" ya Daudi na pia Bwana wake: kwa maana wazo linaloashiriwa na neno "mizizi" linatofautiana kiasi na lile linalotolewa na neno "Bwana." "Mizizi" ya Daudi inaashiria *asili*, chanzo cha maisha na ukuaji wa Daudi.

Maandiko yanatangaza kwamba Daudi alikuwa "*mche* unaotoka kwa Yese:" kwa hiyo baba yake alikuwa mizizi yake, kulingana na uzazi wa kawaida. Kristo alikuwa mizizi au baba wa Daudi lini na vipi? Tunajibu, Sio kabla hajafanywa mwili—ilikuwa alipofanywa mwili ndipo, kama mwanadamu Yesu, alipohusishwa na uzao wa Adamu kupitia mama yake. (***Ebr. 2:14-18***) Na katika uhusiano huo na uzao na kwa Daudi alikuwa "matawi," si "mizizi." Alikuwaje na lini akawa "mizizi"? Tunajibu, Kwa njia ile ile na wakati uleule alipokuwa Bwana wa Daudi: *njia* hiyo ilikuwa kifo chake, ambacho kwa chenye alinunua haki za *uzima* za Adamu na uzao wake wote, ikiwemo ule wa Daudi; *wakati* huo ulikuwa alipofufuliwa kutoka kwa wafu, Mkombozi wa Adamu, Mkombozi wa uzao wote na hivyo basi Mkombozi wa Daudi.

Kwa hiyo, haikuwa *Neno* kabla ya kuwa mwanadamu wala mtu Yesu ambaye alikuwa Bwana wa Daudi na Mzizi wa Daudi; bali Masihi aliyefufuka. Wakati Daudi kwa roho (yaani, akizungumza chini ya roho ya unabii au ushawishi) alipomwita Yesu Bwana, akisema, "Yehova akamwambia Bwana wangu [Yesu], Keti wewe mkono wangu wa kuume," n.k., rejea haikuwa kwa yule aliyetoa kafara, "mtu Kristo Yesu," ambaye bado hakuwa amemaliza kafara yake, bali kwa Yesu mshindi, Bwana wa uzima na utukufu, "mzaliwa wa kwanza kutoka kwa wafu, mkuu wa wafalme wa dunia." (***Ufunuo 1:5***) Ni kumhusu yule Petro alisema, "Yeye Mungu alimfufua siku ya tatu.... Yeye ni Bwana wa wote." (***Matendo 10:36,40***) Kumhusu yule pia Paulo alitangaza kwamba katika kuja kwake kwa pili atajidhihirisha kama "Mfalme wa wafalme na Bwana wa mabwana."* ***1 Tim. 6:15***

Tazama ukurasa wa 78.

[E137]

"Adamu wa Pili"

Mwanzo wa "mizizi" au baba wa jamii ya wanadamu, Adamu, alishindwa, kwa sababu ya kutotii Mungu, kuwazaa familia yake kwa sura yake mwenyewe, sura ya Mungu; hakufanikiwa tu kuwapa wazao wake uzima wa milele, bali pia alipoteza haki yake mwenyewe juu yake, na kuwaachia wazao wake urithi, urithi wa dhambi, udhaifu, upotovu, na kifo. *Neno* lilifanywa mwili, likawa mtu Kristo Yesu, ili awe Adamu wa Pili, na kuchukua nafasi ya Adamu wa kwanza, ili afute kazi ya Adamu wa kwanza, na kuwapa yeye na ukoo wake (au wengi wao watakaoikubali kwa masharti ya kimungu), uzima *tele* wa milele, chini ya masharti yake mazuri, uliopotea kwa kutotii.

Hata hivyo, ni kosa kubwa kwa wengine kudhani kwamba "*mtu* Kristo Yesu" alikuwa Adamu wa Pili. La hasha! Kama Mtume anavyotangaza (***1 Kor. 15:47***), "Adamu wa pili ni Bwana atokaye mbinguni"—Bwana atakayekuja kutoka mbinguni, na katika kuja kwake kwa mara ya pili ataweka mkono katika wadhifa na majukumu ya baba kwa ukoo wa Adamu, ambao aliwakomboa kwa damu yake ya thamani huko Kalvari. Kununuliwa kwa ukoo wa Adamu kutoka chini ya hukumu ya Haki kulikuwa ni lazima kabla ya kuwa kwake Bwana wetu Yesu Mtoaji wa Uzima au Baba wa ukoo huo: na kazi hii kuu pekee ilitimizwa na Bwana wetu katika kuja kwake kwanza. Anakuja, katika kuja kwake kwa mara ya pili, kuinua wanadamu kupitia michakato ya urejesho, na kutoa uzima wa milele, na haki zote na baraka zote zilizopotea kupitia Adamu wa kwanza. Muda huu wa mpito umejitolea, kulingana na mpango wa Baba, kwa uteuzi kutoka miongoni mwa ulimwengu uliokombolewa wa kundi ambalo sifa zake ziliteuliwa tangu awali—kwamba wote wawe "nakala za Mwana mpendwa wa Mungu." (***Warumi 8:29***) Kundi hili huitwa kwa majina mbalimbali: makuhani wakuu wa ukuhani wa kifalme, mwili au Kanisa la Kristo, Mchumba wa Kristo, mke wa Mwana-Kondoo, na mrithi-mwenza naye katika heshima, baraka, na utumishi wote wa Ufalme wake.

[E138]

Kwa hiyo, kazi ya wakati ujao, kazi ya Enzi ya Milenia, lengo kuu ambalo Masihi atatawala, limeelezwa kwa neno *ufanyaji upya*. Dunia iliumbwa mara moja kupitia baba Adamu, lakini ilishindwa kupata uzima; iliumbwa tu kwa ajili ya dhambi na hukumu yake, kifo. Lakini Baba mpya wa kizazi, Adamu wa pili, anapendekeza ufanyaji upya wa jumla. Wakati wa kuzaliwa upya huku, kama itakavyopatikana kwa ulimwengu, umeonyeshwa waziwazi na maneno ya Bwana wetu kwa wanafunzi wake kuwa ni Enzi ya Milenia. Alisema, "Ninyi mliokuwa mkinifuata mimi, katika kuzaliwa upya mtakaa juu ya viti kumi na viwili, mkihukumu makabila kumi na mawili ya Israeli," n.k. Ukweli kwamba Kanisa, lililochaguliwa wakati wa enzi hii ya Injili, linapata kuzaliwa upya, unatambuliwa kwa ujumla na wanafunzi wa Biblia, lakini wengi wamepuuza ukweli kwamba kuzaliwa upya kungine na tofauti kunapendekezwa, na kumeandaliwa kwa ajili ya ulimwengu wa wanadamu, kwa ujumla: si kwamba wote wataona kuzaliwa upya kamili, bali kwamba wote watapata fursa, ambayo, ikitumiwa ipasavyo, ingezaa kuzaliwa upya kamili na kamilifu.

Ni vyema, katika muktadha huu, kuzingatia kwa undani tofauti kubwa kati ya kuzaliwa upya kwa Kanisa na kuzaliwa upya kwa ulimwengu: katika suala la Kanisa wengi wanaitwa kwa kuzaliwa upya kunakotolewa wakati wa enzi hii ya Injili, na wachache huchaguliwa—wachache hupata kuzaliwa upya kikamilifu wanachokaribishwa—yaani, kuwa viumbe vipya katika Kristo Yesu, washiriki wa asili ya kimungu. Ufanyaji upya uliotengwa kwa ajili ya ulimwengu, kama tulivyoona tayari, si kwa asili mpya, bali ni kwa urejeshaji wa asili ya mwanadamu katika ukamilifu wake.

Ndivyo ilivyoandikwa, "Adam wa kwanza alifanywa nafsi hai [kiumbe wa mnyama], Adam wa mwisho roho aihuishaye. Hata hivyo, kilicho cha kiroho hakikuwa cha kwanza, bali kilicho cha mnyama—kisha ndipo cha kiroho." (***1 Kor. 15:***45-47—Tazama *Diaglott*.) Hakika Bwana wetu Yesu katika siku za mwili wake alijishikilia au kujihusisha na *Adamu wa kwanza na uzao wake*, kupitia mbegu ya Abrahamu (***Ebr. 2:16***), na alifanywa "chini ya malaika, kwa ajili ya mateso ya kifo...ili yeye kwa

[E139]
neema ya Mungu aonje kifo *kwa ajili ya* kila mtu." Lakini alipolitimiza kusudi hilo, alifufuliwa kutoka kwa wafu, akawa mwenye kushiriki asili ya kimungu, mnunua wa familia ya wanadamu, lakini si tena wa familia hiyo—si tena "wa vumbi la dunia," bali Bwana wa mbinguni—Adamu wa Pili, *roho inayotoa uzima*.

Adamu wa kwanza alikuwa "mizizi" ya asili ambayo familia nzima ya wanadamu imetokana nayo, na hivyo Bwana wetu Yesu katika mwili, mwana wa Mariamu, mwana wa Daudi, mwana wa Ibrahimu, alikuwa kwa maana ileile chipukizi au tawi kutoka kwa Adamu (lakini alipewa, kama tulivyoona, uhai usio na dosari kutoka juu, ambao bado ulimweka mbali na wenye dhambi). Ilikuwa ni *dhabihu* yake ya kujitoa kama *mwanadamu* (kwa kutii mpango wa Baba) ambayo sio tu ilihakikisha kuinuliwa kwake mwenyewe hadi asili ya kimungu, bali pia ilimnunulia uzao wote wa Adamu na haki ya Adamu kama baba au "mzizi" wa uzao huo. Hivyo basi, kwa kununua nafasi na haki za Adamu, Bwana wetu ni Adamu wa Pili. Kama alivyotoa maisha yake ya kibinadamu kwa ajili ya yale ya Adamu, ndivyo alivyotoa dhabihu pia uwezekano wa kuwa na ukoo ambao angeweza kuutengeneza kwa njia ya kawaida, kwa ajili ya watoto wa Adamu—ili kwamba kwa wakati unaofaa akubali "yeyote atakaye" kutoka katika familia ya Adamu kama watoto wake mwenyewe, akiwazalia upya, akiwapa uzima wa milele chini ya masharti ya haki. Si tena "matawi," kutoka kwenye mzizi wa Yese na Daudi, Bwana wetu ni mzizi mpya, aliyeandaliwa kutoa uhai *mpya* na lishe kwa wanadamu—Adamu, Abrahamu, Daudi na kila mwanachama au tawi lingine la familia ya wanadamu iliyoharibiwa na dhambi watakaolipokea kwa masharti ya "Agano lililofungwa kwa kiapo."

Kama kazi *ya kwanza* ya Bwana kwa Kanisa lake la enzi hii ndivyo itakavyokuwa kazi yake kwa wanadamu wote watakaokubali wakati wa enzi ya Milenia. Kazi yake *ya kwanza* kwa Kanisa lake sasa ni *kuhesabiwa haki* kwa maisha (maisha ya binadamu) kwa upatanifu na Mungu, katika ushirika na Mungu: maisha yale yale yaliyofurahiwa na mwanadamu mkamilifu Yesu, kabla ya kutakaswa kwake kwa ajili ya kifo katika ubatizo; na yale yale yaliyofurahiwa na mwanadamu mkamilifu Adamu kabla hajavuka amri—isipokuwa kwamba yao ilikuwa *halisi* ilhali yetu ni ukamilifu wa maisha *uliohesabiwa* tu. (Hivyo basi kauli kwamba "*tumehesabiwa haki—kwa imani*.")

[E140]

Bwana wetu anajitambulisha yeye mwenyewe na Kanisa lake kama mzabibu; na hii inatupatia mfano mzuri wa dhana ya *tawi* na *mzizi*. Adamu na uzao wake walikuwa mzabibu na matawi ya asili, walioshambuliwa na virusi vya dhambi, wakizaa matunda mabaya na kifo. Bwana wetu Yesu alikua tawi jipya, akapandikizwa kwenye mzabibu wa Adamu, na akazaa matunda ya aina tofauti. Ni sifa ya kipekee ya mzabibu kwamba *matawi* yake yanaweza kuzikwa na kuwa *mizizi*. Hivyo Bwana wetu, mzazi uliopandikizwa kwenye mzabibu wa Adamu, alizikwa, akaacha kuwa *mzazi* na akawa *mzizi*. Kanisa lake katika enzi hii ni "mazazi" ndani yake, na vivyo hivyo vina "matunda yake ni *utakatifu*" (***Warumi 6:22***), maisha mapya yakitokana naye. Lakini matawi yote ya enzi hii yanahitajika si tu "kuzaa matunda mengi" kama matawi, kama alivyofanya yeye, bali pia kama yeye hatimaye kuzikwa na pamoja naye kuwa sehemu za *mzizi* ambao wakati wa Enzi ya Miaka Elfu utawezesha na kudumisha jamii ya wanadamu *iliyozaliwa upya*.

Mzizi ulioanguka, Adamu (pamoja na Eva wa kwanza, msaidizi wake), aliiumba familia ya wanadamu ikiwa katika utumwa wa dhambi na kifo; Adamu wa Pili, Kristo, (pamoja na Bibi arusi wake na msaidizi wake), akiwa ameinunua haki za wa kwanza pamoja na yeye mwenyewe na kizazi chake, atakuwa tayari kuwazalia *upya* wote wenye hiari na watiifu. Hii huitwa "urejesho" (***Matendo 3:19-23***)—kuwarejeshea waliostahili haki na baraka za kidunia zilizopotea katika Adamu wa kwanza, ili, kama mzabibu wa Bwana, ubinadamu uliorejeshwa uzae matunda mengi kwa sifa za Mungu. Lakini ikumbukwe, haki hii ya kuwa "mizizi" imepungukiwa kwa Kristo, Kichwa na mwili, "waliochaguliwa kulingana na maarifa ya awali ya Mungu kwa njia ya utakatifu wa roho na imani ya kweli" katika enzi hii ya Injili. (***1 Petro 1:2***) Daudi na waliotakaswa wengine wa zamani (waliotangulia kufa kabla ya "matawi" kuzikwa na kuwa "mizizi") hawawezi kamwe kuwa sehemu ya mizizi; wala waaminifu wa enzi ya Milenia. Hata hivyo, wote *wataridhika* watakapofikia *mfano* wake, iwe ni ule wa duniani au wa mbinguni. Wanadamu watapata heshima ya kufikia mfano wake kama *mwanadamu* mkamilifu Kristo Yesu, "mche" mtakatifu, wakati Kanisa, wake

[E141]
"bibi harusi," "mwili" wake, makuhani wake wadogo waaminifu, ambao sasa wanatimiza yale yaliyobaki ya mateso ya Kristo na wame "mpandwa pamoja naye katika mfano wa kifo chake," watabeba sura yake ya kimungu. ***1 Kor. 15:48,49***; ***Ebr. 11:39,40***

"Baba wa Milele"

"Jina lake ataitwa Ajabu, Mshauri, Mungu Mwenyezi, Baba wa Milele, Mkuu wa Amani." ***Isa. 9:6***

Tayari tumeona ufaa wa jina "Mungu Mwenyezi" linapomhusishwa na Bwana wetu Yesu; na ni wachache watakaopinga kwamba yeye kwa kweli ndiye Ajabu wa familia yote ya Baba wa mbinguni; Hakuna atakayepinga kwamba yeye ni Mshauri Mkuu au Mwalimu; au kwamba, ingawa Ufalme wake utaanzishwa kwa wakati wa taabu na msukosuko unaohusiana na kifo cha taasisi za uovu za sasa, Bwana wetu bado ni Mwami wa Amani—ambaye ataanzisha amani ya uhakika na ya kudumu juu ya msingi pekee unaofaa—haki—ufuatao wa tabia na mpango wa kimungu. Sasa tunafika kwenye uchunguzi wa cheo, "Baba wa Milele," na tukikuta kinafaa na chenye maana kama vile yale mengine.

Haipingani, kama wengine walivyodhania, na maandiko mengi yanayomtangaza Yehova kuwa Baba wa milele—"Mungu na Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo," kama Petro anavyoieleza. (***1 Petro 1:3***) Kinyume chake, Maandiko yanaonyesha waziwazi maana maalum ambayo jina hili litamtumika Bwana wetu katika ujio wake wa pili—kwamba atakuwa Baba wa kizazi cha wanadamu waliozaliwa upya wakati wa Milenia. Kwa kweli, cheo hiki ni sawa tu na yale tuliyoyazingatia hivi punde—"Bwana" mpya wa Daudi na wa wanadamu, "Mzizi" mpya, Adamu wa Pili, kinamaanisha tu Baba wa Milele—Baba anayetoa uzima wa milele.

Kwa kuwa Bwana wetu alinunua ulimwengu wa wanadamu kwa gharama ya maisha yake mwenyewe, na kwa kuwa ni kwa njia ya ununuzi huo

[E142]
kwamba akawa Bwana wake, Mrejeshi wake, Mtoaji wa uzima wake, na kwa kuwa wazo kuu la neno *baba* ni *mtoaji wa uzima*, Bwana wetu hakuweza kuchukua jina au cheo kinachofaa zaidi kuliko "Baba wa Milele" ili kuwakilisha uhusiano wake na ulimwengu uliokuwa karibu kuumbwa upya—kuzaliwa tena kutoka kwa wafu kupitia urejeshaji, michakato ya ufufuo. Uhai wa ulimwengu utatoka moja kwa moja kwa Bwana Yesu, ambaye, kama tutakavyoona hivi punde, kwa mpangilio wa kimungu aliununua na kumlipa Haki bei yake kamili. Hata hivyo, ulimwengu uliorekebishwa, baada ya mchakato wa urejesho kukamilika, utamtambua Yehova kama chemchemi kuu ya awali ya uhai na baraka, mwandaji wa mpango mkuu wa wokovu uliotekelezwa na Bwana wetu Yesu—Babu Mkuu na Bwana wa Wote. ***1 Kor. 15:24-28; 3:23***; ***Math. 19:28***

Kwa muafaka kamili na kile tulichokiona hivi punde ni kauli ya unabii ambayo kwa karne nyingi imewachanganya wenye hekima na wasio na hekima, mwanasomi na mfasiri pamoja na mwanafunzi; yaani:

Badala ya baba zako watakuwa watoto wako ambao utaweza kuwafanya wakuu kote duniani
—Zaburi 45:16—

Mababa wa ukoo na manabii, na hasa wale waliokuwa katika ukoo ambao Bwana wetu alitoka, kupitia mama yake Mariamu, walitukuzwa kwa muda mrefu kwa cheo cha "mababa," waasisi wa Masihi; kama vile maandiko yaliyotajwa hapo awali yanavyotangaza kwamba Daudi ndiye mizizi ambayo Masihi, Chipukizi mwenye haki, anapaswa kuchipukia; na kwamba Masihi atakuwa mwana wa Daudi. Lakini haya yote yatabadilika, Kanisa, mwili wa Kristo, litakapokamilika, na kuungana na Yesu Kichwa katika utukufu, na kama Baba wa Milele wa wanadamu kuanza upya wa ulimwengu. Wale ambao hapo awali walikuwa baba, wakati huo watakuwa watoto. Abrahamu, Isaka, Yakobo, Daudi—hakuna hata mmoja wao aliyekuwa na *uzima*, kwa maana halisi ya neno hilo: wote walikuwa wanachama wa kizazi kilichohukumiwa kifo. Na Yesu aliposhika ubinadamu wetu,

[E143]
na akatambulika na mbegu ya Abrahamu na ya Daudi, na akatimiza kazi ya ukombozi, haikutumika tu kwa ulimwengu kwa ujumla, bali pia kwa hawa, waasisi wake kwa jinsi ya mwili. Alinunua wote, na hakuna anayeweza kupata *uzima* (kamili, mkamilifu, wa milele) isipokuwa kupitia kwake. "Yeye aliye na Mwana ana uzima; yeye asiye na Mwana hataona uzima." (***Yohana 3:36***) Hivyo basi, Abrahamu, Isaka na Yakobo na Daudi na manabii wote, na wote waliosalia duniani, lazima wapokee uzima wa milele kutoka kwa Kristo, au wasiupate kabisa; na nje yake kuna hukumu tu. Kwa hiyo ni kweli, kwamba watakapofufuliwa kutoka kwa wafu kwa wakati wa Mungu uliowekwa, itakuwa kwa Mtoaji-maisha mkuu, Yesu, ambaye hivyo atakuwa Baba yao au Mtoaji-maisha.

Katika muktadha huu ni vema pia kutambua kwamba Maandiko Matakatifu yanaonyesha waziwazi Baba wa Mbinguni kuwa yeye ndiye aliyetuumbiza katika kuzaliwa upya kwa Kanisa, Bibi Arusi wa Kristo. Kama uthibitisho wa hili, zingatia maneno ya Maandiko kuhusu mada hii. Mtume Petro anatangaza, "Mungu na Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo... *ametuzalia*." (***1 Petro 1:3***) Mtume Yohana pia anatangaza kwamba *sisi "tumetokewa na Mungu."* (***1 Yohana 5:18***) Mtume Paulo pia anatangaza, "Kwangu sisi kuna *Mungu* mmoja*, Baba*." (***1 Kor. 8:6***) Ametuma roho wake mioyoni mwetu, ambayo hutuwezesha *kumuita*, "Abba, Baba." (***Rum. 8:15***) Bwana wetu Yesu alishuhudia jambo lile lile, akisema, baada ya ufufuo wake, "Ninaenda juu kwa Baba yangu, na baba yenu, kwa Mungu wangu, na Mungu wenu." (***Yohana 20:17***) Injili ya Yohana inashuhudia vivyo hivyo, ikisema, "Kwa wote waliompokea, aliwapa uwezo wa kuwa wana wa Mungu," na inatangaza juu yao kwamba wamezaliwa, "si kwa damu, wala kwa hiari ya mwili, wala kwa hiari ya mwanadamu, bali kwa Mungu." (***Yohana 1:12,13***) Mtume Yakobo anamtangaza Baba wa nuru kwamba "Kwa hiari yake mwenyewe *alituzaa* kwa Neno la kweli, tuwe kama matunda ya kwanza ya viumbe vyake." ***Yak. 1:18***

Hakika, kila kitu kinachohusu Kanisa kinaashiria kwamba waumini wa enzi hii ya Injili si watoto wa Kristo, bali watoto wa Baba yake, waliozaliwa kwa roho ya Baba

[E144]
na kwa asili ya Baba, na imekusudiwa kuwa "warithi wa Mungu, *warithi-wenza na* Yesu Kristo Bwana wetu, ikiwa ni kwamba twateseka naye, ili tufanywe heshima pamoja naye." ***Rum. 8:17***

Uhusiano wetu na Bwana wetu Yesu, kinyume chake, unaonyeshwa waziwazi na mara kwa mara kuwa ni ule wa ndugu, na si wa wana. Akizungumzia Kanisa Mtume anasema, "Hayaoni aibu kuwaita ndugu," kama ilivyotangazwa kwa unabii; "Nitatangaza jina lako kwa ndugu zangu; katikati ya mkutano wako nitakuimbia nyimbo za sifa"; na tena, "Tazama mimi na watoto [wa Mungu] ambao Mungu amenipa." Hawa ndio "wana wengi" ambao Baba anawaleta kwenye utukufu, chini ya uongozi wa Kiongozi wa Uokoaji wao, Kristo Yesu, na kwa upande wa Kanisa hili, imetamkwa tena kwamba Bwana wetu Yesu, katika ufufuko wake, alikuwa "mzaliwa wa kwanza miongoni mwa *ndugu* wengi." ***Rum. 8:29***; ***Ebr. 2:10-13***

Kazi hii kuu ya kutoa uzima kwa ulimwengu kwa ujumla imeahirishwa hadi Mwili wa Mtoa-uzima ukamilike, hadi "ndugu," pamoja na Bwana na Mwokozi wao, watakapopokelewa kama wana wa utukufu, na kuingia katika kazi ya urejeshaji. Hata kwa wale wa ulimwengu (watu waliotukuzwa wa zamani), ambao imani na uaminifu wao kwa mapenzi ya Mungu tayari umeshajaribiwa na kuidhinishwa, hakuna utoaji wa uzima utakaotokea hadi mwili wa Musa mkuu wa kinyume (Kanisa) utakapokamilika kikamilifu (***Matendo 3:22,23***), kama ilivyoandikwa, "Wao bila sisi [washindi wa enzi ya Injili, Mwili wa Aliye Kristo] hawata kamilishwa"—hawataturudi urithi wa vitu vyema vya duniani vilivyowaahidiwa. ***Ebr. 11:39,40***

Kutoka kwa mtazamo huu wa ukombozi ulio katika Kristo Yesu, na kwa kuzingatia mamlaka au ubwana wa dunia uliopotezwa na Adamu na hivyo kukombolewa na Kristo, uliolinunuliwa kwa damu yake ya thamani, tunaona haki ya Kristo ya cheo cha Mtoaji wa Uzima na Baba kwa uzao wote wa Adamu watakaokubali baraka za urejeshaji chini ya masharti ya Agano Jipya, na ni kwa mtazamo huu tu ndipo tunaweza kuona jinsi Bwana wetu Yesu alivyoweza kuwa Mzizi na

[E145]
Mzao wa Daudi, akiwa Mwana wa Daudi na Baba wa Daudi, Bwana wa Daudi.

Katika muktadha huu inaweza kuwa sahihi kuuliza, Inakuwaje kwamba Kanisa la Enzi hii ya Injili, sehemu ya dunia, "watoto wa ghadhabu kama wengine" (***Efe. 2:3***), na ikihitaji kupata msamaha wa dhambi kupitia sifa za upatanisho mkuu kama wengine, imejitenga na kutofautishwa na ulimwengu kwa maana yoyote *ya haki*, kiasi kwamba wao wanapaswa kuitwa "wana wa Mungu," wakati ulimwengu unapaswa kuitwa wana wa Mtoa Uhai, Kristo?

Tofauti iko katika ukweli kwamba dunia haikununuliwa tu haki zake za maisha ya binadamu na Bwana Yesu, bali wale watiifu miongoni mwa wanadamu *watapewa maisha* hayo *yaliyolipiwa* na yeye, kupitia michakato ya taratibu ya enzi ya Milenia. Kanisa, kinyume chake, halipokei *urejeshaji* wa maisha ya binadamu ambao Bwana wake alinunua kwa ajili yake. Maisha ya urejeshaji *yanahesabiwa* tu kwa waumini wa enzi hii ya Injili, kwa kuwa wanahesabiwa haki (au kufanywa wakamilifu, kurudishwa kama wanadamu) *kwa* imani—siyo kwa uhalisia. Na ukamilifu huu wa kibinadamu unaohesabiwa kwa imani una madhumuni maalum: yaani, ili waweze *kujitoa* dhabihu maisha hayo yaliyohesabiwa pamoja na haki na heshima zake katika huduma ya kimungu, na kupokea *badala yake* tumaini la kushiriki *asili ya kimungu*.

Maisha ya duniani na baraka za kidunia vilipotezwa na Adamu, na hayo hayo, si mengine, yalinunuliwa kwa wanadamu na Bwana wetu, na haya, si mengine, ndiyo atakayoyatoa hatimaye wakati wa urejeshaji. Lakini Kanisa, mwili, Mchumba wa Kristo, linaitwa kwanza kutoka kwa wanadamu, darasa maalum la "wateule", lililoitwa kwa "wito *wa mbinguni*", "wito mkuu"—ili kuwa mrithi pamoja na Yesu Kristo, Bwana na Mwokozi wake. Kama Yesu alivyotoa dhabihu yake kamilifu, "mtu Kristo Yesu," na akapewa thawabu ya asili ya uungu, ndivyo na waumini wa enzi hii ya Injili wanaruhusiwa kutoa nafsi zao zisizokamilika (waliohalalishwa au kuhesabiwa wakamilifu kwa njia ya haki ya damu ya thamani ya Yesu) juu ya madhabahu ya Mungu; na kwa kufanya hivyo wanazaliwa kwa roho kuwa "viumbe vipya," "wana wa Aliye Juu," wakubaliwa kama ndugu za Kristo—watu wa "uhalifu wa kifalme" ambao yeye ndiye Kuhani Mkuu wake.

[E146]

Hawa huvutwa na Baba, si kuvutwa na Mwana, kama itakavyokuwa kwa ulimwengu wakati wa Milenia. (Linganisha ***Yohana 6:44*** na ***12:32***.) Wale ambao Baba huwavuta kwa Kristo, yeye, kama kaka mkubwa, huwapokea kama "ndugu," na kuwasaidia katika kutembea katika nyayo zake katika njia nyembamba ya kujitoa dhabihu, hata kufa. Hivyo basi waweze kufa pamoja naye, na kuhesabiwa kama watolewa kafara pamoja naye, na hivyo kuhesabiwa pia kuwa wastahiki kuwa warithi-wenza pamoja naye katika Ufalme na kazi ambayo itabariki ulimwengu na kutoa uzima wa milele kwa wote watakaoupokea. Hawa, tumeambiwa waziwazi, ni "kukamilisha yale yaliyobaki ya mateso ya Kristo"—ili "kuvumilia mateso pamoja naye, ili nao watawale pamoja naye." (***Wakolosai 1:24***; ***2 Timotheo 2:12***) Hivyo basi, nafasi ya Kanisa ni tofauti hasa na ile ya ulimwengu kwa ujumla, kama vile wito wao ulivyo wito wa juu, wito wa mbinguni, na hata kama thawabu yake itakuwa ni asili ya kimungu. ***2 Petro 1:4***

Hii ndiyo "siri" kuu au fumbo ambalo, kama Mtume anavyotangaza, ni ufunguo, ambao bila wake haiwezekani kuelewa ahadi na unabii wa Neno la kimungu. (***Kol. 1:26***) Baba wa mbinguni alikusudia ndani yake kuumba jamii ya wanadamu, walio chini kidogo ya malaika, wa udongo wa dunia, na waliofaa kwa dunia katika hali yake ya Paradiso: lakini pia alijua tangu mwanzo matokeo ya kuanguka, na fursa yake ya kuonyesha haki ya kimungu, upendo wa kimungu, hekima ya kimungu na nguvu ya kimungu. Kama alivyopanga mapema kwamba Mwanawe wa pekee, *Neno*, apewe fursa ya kuthibitisha uaminifu wake kwa Baba na kwa kanuni za haki, kwa kuwa Mkombozi wa mwanadamu na hivyo mrithi wa utajiri wote wa neema ya kimungu, na mkuu juu ya yote, baada ya Baba, ili katika mambo yote awe na umuhimu wa kwanza, basi pia alipanga kwamba kabla ya ulimwengu wa wanadamu kwa ujumla kuinuliwa na Mwokozi wao, angefanya uteuzi, kulingana na tabia na uaminifu, wa "kundi dogo," ili wawe warithi-wenza na Yeye Aliyezaliwa Pekee, na washirika wake katika Ufalme, juu sana ya malaika, falme na mamlaka, na kila jina linalotajwa.

[E147]

Kwa hiyo, mtume anatangaza, sisi ni "waliochaguliwa kulingana na maarifa ya awali ya Mungu Baba, kwa utakatifu wa Roho." (***1 Petro 1:2***) Mtume Paulo anathibitisha wazo hilo, akisema, "Aliyewajua tangu awali, *aliwatengenezea mapema* ili *wafanane na mfano wa Mwanawe*, apate kuwa wa kwanza wa ndugu wengi." Zaidi ya hayo, alitaka macho ya ufahamu wetu yamwangaziwe, ili tuweze "kujua tumaini lililo katika wito wake, na utajiri wa urithi wake katika watakatifu, na ubora uliokuwa mkuu sana wa nguvu zake kwetu sisi tunaoamini." Anatangaza kwamba rehema hii kwetu ilikuja bila sisi kufanya lolote la kuistahili; Mungu, "tulipokuwa tumekufa katika dhambi, *alituamsha pamoja na Kristo*, na akatainua pamoja nasi, na akatutuamsha pamoja katika nafasi za mbinguni katika Kristo Yesu: ili katika enzi zijazo aweze kuonyesha wingi mkuu wa neema yake katika wema wake kwetu, kupitia Kristo Yesu....Kwa maana tu kazi ya mikono yake, tuliumbwa katika Kristo Yesu kwa ajili ya matendo mema." ***Efe. 1:17-19; 2:4-10***

[E148]

TUPE NGUVU, MWOKOZI ALIYEBARIKIWA

"Hatutafuti, Bwana, ndimi za moto, Wala tiba
ya fumbo ya uponyaji;
Bali nguvu ya kuhubiri Injili yako—
Mafuta ya uponyaji kwa majeraha yaliyosababishwa
na dhambi.

"Tupumue, Ee Bwana; umwagie mwangaza
wako Juu ya miujiza yote ya kurasa
Ambapo imefichika maarifa ya mbinguni
Iliyobariki ujana wetu na kuongoza uzee wetu.

"Tupe ustadi kufuatilia kila mada takatifu, Kwa
sauti ya upendo na ulimi unaong'aa,
Kama vile ulipokuwa ukisema maneno yako ya neema
Umati uliogundua ulishikwa na mshangao.

"Tolee imani inayotembea baharini ya
dhoruba, ikiwa tu sauti yako itaiamuru
ijitokeze;
Na shauku, inayopanda mlima mwinuko,
Kutafuta na kumrudisha mpotezaji nyumbani.

"Tupe nguvu, Mwokozi aliyebarikiwa, kwa uwezo wako;
Angaza mioyo yetu, nasi,
Tukibadilishwa kwa mfano wako mng'avu,
Tutafundisha, na kupenda, na kuishi, kama wewe."

[E149]

MASOMO VII
MPATANISHI WA UFAFANUZI "MWANA WA MOTO"

Kile Jina Hili Linachomaanisha Sio—Kile Linachomaanisha—Heshima Zake Hazina Ubishi, Hazidaiwi na Mwingine Yeyote—Mwana wa Mtu Kama Anavyoona Dunia—Mtazamo wa Pilato, Mtazamo wa Rousseau, Mtazamo wa Napoleon—Umuhimu wa Kauli, "Hakuna Nzuri Kwake Tukamtamani"; na "Surani Yake Imeharibiwa Sana"—Mkuu Kati ya Elfu Kumi"—"Ndio, Yeye ni Mvuto Kwa Ujumla."

Miongoni mwa majina mengi yanayotumika kumtaja Bwana wetu, na mojawapo ya yale anayotumia mara nyingi yeye mwenyewe, ni "Mwana wa Mwanadamu." Baadhi wamependa kuona hili kama kukubali kwa Bwana wetu kwamba alikuwa mwana wa Yusufu; lakini hili ni kosa kabisa: hakuwahi kumtambua Yusufu kama baba yake. Kinyume chake, itaonekana kwamba cheo hiki anachotumia kwa nafsi yake kinatumika, si tu kuhusu maisha yake ya duniani, bali pia kuhusu hali yake ya sasa na utukufu wake. Na kutokana na ukweli huu wengine wamegeuka hadi upande mwingine kabisa, na kudai kwamba inaashiria kuwa Bwana wetu sasa ni *mwanadamu* mbinguni—kwamba bado anadumisha asili ya kibinadamu. Hili, kama tutakavyojaribu kuonyesha, ni wazo lisilo na msingi kabisa, ni kuelewa vibaya cheo, "Mwana wa Mwanadamu." Lakini kwa sasa, hebu tuchunguze kwamba wazo kama hilo linapingana kabisa na mwelekeo mzima wa mafundisho ya Maandiko. Kauli ya Maandiko ni ya kusisitiza sana, kwamba unyenyekevu wa Bwana wetu hadi katika hali ya kibinadamu haukuwa wa kudumu, bali kwa kusudi la kutekeleza ukombozi wa mwanadamu, kulipa adhabu ya mwanadamu, na kwa njia hiyo, kwa njia isiyo ya moja kwa moja, kuthibitisha uaminifu wake mwenyewe kwa Baba, ambayo kwa sababu yake alipandishwa hadhi mara moja

[E150]

baadaye akatukuzwa sana, si tu hadi utukufu alioukuwa na Baba kabla ya kuwepo kwa ulimwengu, bali hadi utukufu bora zaidi, juu sana ya malaika, vyeo na mamlaka—hadi asili ya uungu, na mkono wa kulia, mahali pa neema, pamoja na Utukufu juu mbinguni.

Angalia kwa makini baadhi ya matumizi ya cheo hiki na Bwana wetu, kama ifuatavyo:

"Mwana wa Adamu atawatuma malaika wake," katika mavuno ya enzi hii ya Injili. ***Mathayo 13:41***

"Ndivyo itakavyokuwa mbele ya Mwana wa Mtu," katika mavuno, mwisho wa enzi hii. ***Mathayo 24:27,37***

"Wakati Mwana wa Adamu atakapokuja katika utukufu wake, na malaika watakatifu wote pamoja naye." ***Mathayo 25:31***

"Naye Mwana wa Adamu atamwonea aibu, atakapokuja katika utukufu wa Baba pamoja na malaika watakatifu." ***Marko 8:38***

"Basi mtaonaje mkimpona Mwana wa Mtu akipaa juu mahali alipokuwa awali?" ***Yohana 6:62***

"Yeye aliyeshuka kutoka mbinguni, yaani Mwana wa Mtu." ***Yohana 3:13 ****

Maandiko haya yanamtambulisha "Mwana wa Mtu" na Bwana wa utukufu, na mtu Kristo Yesu, aliyejitoa nafsi yake, na *Neno* la kabla ya kuwa mwanadamu, lililoteremka kutoka mbinguni na kufanywa mwili. Na ni wazi kwamba Wayahudi hawakufikiri kwamba cheo "Mwana wa Adamu" kilimaanisha mwana wa Yusufu, au, kwa maana ya kawaida, mwana wa mtu, anayepokea uhai kutoka kwa baba wa kibinadamu: hili linaonyeshwa na ukweli kwamba waliuliza, wakisema, "Tumesikia katika torati kwamba Kristo anakaa milele: na unasema vipi, Mwana wa Adamu lazima ainuliwe? Nani huyu Mwana wa Mtu?" (***Yohana 12:34***) Ni wazi kwamba Wayahudi walitambua usemi, "Mwana wa Mtu," kuwa ni Masihi wao waliyemtazamia, bila shaka wakitegemeza matumaini yao kwa kiasi kikubwa juu ya kauli ya ***Danieli (7:13)***, "Niliona katika maono ya usiku, na tazama, mmoja aliye kama Mwana wa Mtu alikuja na mawingu ya mbinguni, akaja hata kwa Mzee wa Nyakati, wakamweka karibu naye

---

*"Ambaye yuko mbinguni" imeondolewa na hati za kale zaidi.

[E151]
wakamleta karibu naye, na akapewa mamlaka, na utukufu, na ufalme, ili watu wote, mataifa na lugha wamtumikie: mamlaka yake ni mamlaka ya milele, isiyopita, na ufalme wake hautaharibiwa." Bwana wetu alijitambulisha kwa maelezo haya katika ***Ufunuo*** wake ***(14:14)***, ambapo anajionyesha kama mtu "aliyefanana na Mwana wa Mtu, akiwa na taji la dhahabu kichwani mwake, na kwa mkono wake kombora kali"—Mvunaji wa mavuno ya enzi ya Injili.

Hata hivyo, ingawa tumewahakikishiwa kwamba cheo hiki hakimrejelei kabisa mwana wa Yusufu, na ingawa ushahidi ni thabiti kwamba asili ya kibinadamu, iliyochukuliwa kwa kusudi hilo, *ilitolewa sadaka milele*, na kwamba sasa yeye ni kiumbe wa kiroho anayehuisha wa cheo cha juu zaidi (***Ebr. 2:9,16***; ***1 Petro 3:18***; ***Yohana 6:51***; ***Flp. 2:9***), swali bado linajitokeza, Kwa nini Bwana wetu alichagua jina kama hilo, cheo kama hicho? Je, hatuna sababu ya kushuku kwamba lazima kuwe na sababu maalum kwa ajili yake, la sivyo cheo hiki maalum kisingetumika, kwa kuwa kila cheo cha Bwana wetu kina maana yake ya kipekee, kinapofahamika?

Kuna sababu muhimu sana ya matumizi ya jina hili. Ni jina la heshima kuu, kwa sababu ni ukumbusho wa kudumu wa Ushindi wake mkuu—wa utiifu wake mwaminifu na wa unyenyekevu kwa mipango yote ya Baba wa Mbinguni, hata kufikia kifo, hata kifo cha msalaba, ambacho kupitia kwake alihakikisha jina la heshima na utukufu wake wote wa sasa na ujao, hadhi na mamlaka, na asili ya kimungu. Kwa jina hili, "Mwana wa Mtu," malaika na wanadamu wote wanarejelewa moja kwa moja kwenye onyesho kuu la unyenyekevu kwa upande wa Mwana wa pekee wa Baba, na kwenye kanuni ya msingi ya utawala wa kimungu—yeye ajikwezaye atadhilishwa, na yeye ajidhiliye atakwezwa. Hivyo basi, kila wakati jina hili linapotumika, linafunua mengi ya mafundisho yenye thamani kwa wote watakaofundishwa na Mungu, na wale wanaotamani kumheshimu, na kufanya yale mambo yanayompendeza machoni pake.

Kwa maana ile ile ambayo Bwana wetu alitengenezwa "kutoka kwa mbegu ya Daudi," na "kutoka kwa mbegu ya Abrahamu, Isaka na Yakobo," yeye

[E152]
alikuwa pia wa mbegu ya Adamu, kupitia mama Hawa—lakini, kama tulivyoona, "asiye na uchafu, *aliyetengwa* na wenye dhambi." "Mbegu ya mwanamke" inarejelewa kama mpinzani wa mbegu ya nyoka, lakini hakuna dalili kwamba Hawa angekuwa na mbegu yoyote tofauti na mume wake, Adamu. Na kwa maana ileile ambayo ni sahihi kumfikiria na kumzungumzia Bwana wetu kama mbegu ya Daudi, vivyo hivyo ni sahihi kumfikiria kama mbegu ya Adamu, kupitia Hawa. Na hili, tunaamini, ndilo wazo lililo nyuma ya cheo hiki—"Mwana wa Mtu."

Adamu, kama kichwa cha jamii ya wanadamu, na mtoaji wa uhai aliyeteuliwa, alishindwa kuwapa wazao wake uhai wa kudumu, kwa sababu ya kutotii kwake; hata hivyo, ahadi ya kimungu ilitazamia wakati ule ambapo Masihi, anayehusishwa na jamii ya Adamu, angenunua Adamu na wazao wake wote. Adamu alikuwa *mwanadamu* aliyekuwa bora kuliko wote, kwa kuwa alikuwa kichwa cha ukoo wa wanadamu, na ndani yake kulikuwa na haki ya kumiliki dunia na mamlaka yake. Angalia rejea ya unabii kumhusu Adamu, "Mwanadamu ni nini ukamkumbuka, au mwana wa mtu ukamtembelea? Ulimfanya kuwa kidogo tu chini ya malaika, na kumweka taji la utukufu na heshima. Ulimpa mamlaka juu ya kazi za mikono yako; umeweka vitu vyote chini ya miguu yake: kondoo wote na ng'ombe, naam, na wanyama wa porini, ndege wa angani, samaki wa baharini, na vyovyote vinavyotembea katika njia za bahari." ***Zab. 8:4-8***

Haki hii ya kidunia, ufalme, na mamlaka, viliporomoka na kupotea kwa sababu ya kuanguka, lakini vilikuwa sehemu muhimu ya yale yaliyoekombolewa kwa dhabihu kuu ya dhambi. Kama ilivyoandikwa kumhusu Bwana wetu kwa unabii, "Kwako ndiko itakaporudi, Ee Mnara wa Kundi, *hata ufalme wa kwanza*." (***Mika 4:8***) Hivyo tunaona kwamba tumaini la ulimwengu, chini ya mpangilio wa kimungu, lilitegemea kuja kwa mwana mkubwa na mrithi wa Adamu, mwana mkubwa wa Abrahamu, mwana mkubwa wa Daudi, mwana mkubwa wa Mariamu. Wala hii haimaanishi kwamba *maisha* ya mwana huyu yangetoka kwa Adamu au Abrahamu au Daudi au Mariamu. Kama tulivyoona tayari, mkwe, chini ya

[E153]
mpangilio wa kimungu, anahesabiwa kama mwanachama wa familia, mwenye uwezo wa kukomboa na kuchukua mali iliyopotezwa. Katika kisa cha Bwana wetu, tumeona wazi kwamba *maisha* yake hayakutoka kwa uzazi wa kidunia, bali kwa mwili wake tu—kwamba *maisha* yalitoka na kuja kutoka kwa Mungu, na kwamba awali alijulikana kama *Neno*.

Na kadiri tunavyochunguza mada hii zaidi ndivyo yote yaliyoelezwa hapo juu yanavyoonekana wazi zaidi kwa mwanafunzi wa Kigiriki, ambaye anaweza kujielimisha kwa urahisi kuhusu ukweli kwamba katika matukio yote ambapo Bwana wetu anatumia neno hili, "Mwana wa Mtu," aliitumia kwa njia ya kusisitiza, ambayo haiwezi kutofautishwa katika tafsiri ya Kiingereza, na ambayo, ili ithaminiwe kwa Kiingereza, ingehitaji kusemwa kwa msisitizo juu ya maneno mawili "the"—"*the* Son of *the* Man." Na haki ya Bwana wetu kwa cheo hiki haiwezi kupingwa. Kwa kuwa Adamu pekee ndiye aliyekuwa mkamilifu, na wengine wote wa jamii yake walidhoofika, isipokuwa Mwana huyu mmoja aliyejishikiza na jamii ya Adamu, ili kuwa *Mkombozi* wa mali zake zote zilizopotea, basi alipokuwa akitenda kitendo cha kuikomboa jamii, na kwa kuwa ameikomboa kutoka kwa laana au hukumu ya kifo, cheo cha kuwa mwana wa mwanadamu kilimwangukia kisheria na bila ubishi.

Na si tu kwamba cheo hicho kilikuwa chake ipasavyo wakati wa kipindi cha kutoa "fidia kuu kwa wote," bali ni chake ipasavyo katika enzi hii ya Injili wakati uteuzi wa wafanyakazi wenzake katika mpango mkuu wa urejeshaji unaendelea. Na zaidi ya hayo, cheo hiki kitakuwa chake ipasavyo wakati wa enzi ya Ufalme wake wa Miaka Elfu, ambapo yeye, kama Mwana wa Adamu (ambaye sasa ameheshimiwa sana na kubadilishwa), atatekeleza kazi ya urejeshaji, "utoaji ukombozi [*utoaji huru*] wa urithi ulionunuliwa." ***Efe. 1:14***;
Ruthi 4:1-10

"Mwanadamu Kristo Yesu," Kama Anavyoangaliwa na Wasioamini

Sio tu wafuasi watiifu wa Bwana Yesu Kristo waliotambua hekima na neema yake, na kutambua kwamba yeye

[E154]
alikuwa "amejazwa utimilifu wote wa Mungu," bali hata wapinzani wake walimtambua kuwa alikuwa mbali zaidi ya kawaida ya jamii yetu, kama tunavyosoma, "Nao wote walimshuhudia, wakastaajabia maneno ya neema yaliyotoka kinywani mwake." (***Luka 4:22***) Wengine walisema, "Hakuna mtu aliyewahi kusema kama mtu huyu." (***Yohana 7:46***) Na Pilato, akichukia kuharibu maisha ya Myahudi mbariki zaidi aliyewahi kumwona, alijaribu, kama njia ya mwisho, kutuliza ukatili wa umati, akitambua kuwa ulichochewa na Walimu na Mafarisayo, ambao walikuwa na wivu na hasira kwa umaarufu wa Bwana wetu. Hatimaye Pilato alimtoa Yesu mbele ya washtaki wake, waziwazi akiwa na wazo kwamba kuona sura yake ya heshima kungepunguza chuki na ukatili wao. Basi akimwasilisha, Pilato akapaza sauti—"Mtazame Mtu *huyu*!" kwa kusisitiza maneno ambayo hayaonekani wazi katika tafsiri yetu ya Kiingereza, isipokuwa neno "the" lisomwe kwa msisitizo—"Mtazame Mtu *huyu*!" Kana kwamba angekuwa amesema, Mtu ambaye mnanitaka nimsalibishe si Myahudi tu aliye bora kuliko Wayahudi wote, bali ni Mtu aliye bora kuliko watu wote. Na ni kuhusu ubinadamu wa Bwana wetu kwamba Yohana anatangaza, "*Neno* akawa mwili...na tukauona utukufu wake, utukufu wa Mwana pekee wa Baba—aliyejawa na neema na kweli." ***Yohana 1:14; 19:5***

Na katika muktadha huu, tukumbuke sifa maarufu na inayotajwa mara nyingi ya "Mwana wa Mwanadamu," na mafundisho yake, kutoka kwa Rousseau, Mfaransa mashuhuri, kama ifuatavyo:

"Jinsi vitabu vya wanafalsafa vilivyo duni, pamoja na majigambo yao yote, ukivilinganisha na Injili! Je, inawezekana kwamba maandiko ambayo ni ya juu sana na rahisi kiasi hiki ni kazi ya wanadamu? Je, yule ambaye maisha yake yanaelezwa aweze kuwa yeye si zaidi ya mwanadamu tu? Je, kuna chochote katika tabia yake ya mtu mwenye shauku kupita kiasi au mfuasi mwenye tamaa ya cheo? Ni utamu gani, ni usafi gani katika njia zake, ni neema gani inayogusa moyo katika mafundisho yake! Ni ukuu gani katika kanuni zake! Hekima iliyo kirefu katika maneno yake! Uwezo wa kufikiri kwa haraka, upole na ustadi katika majibu yake! Utawala gani juu ya hisia zake! Wapi

[E155]

Mtu, yuko wapi mwenye hekima, anayejua jinsi ya kutenda, kuvumilia, na kufa, bila udhaifu, bila kujionyesha? Marafiki zangu, wanadamu hawaibuni mambo kama haya; na ukweli kuhusu Sokratesi, ambao hakuna anayeshuku, haujathibitishwa vizuri kama ule kuhusu Yesu. Wayahudi hao hawangewahi kuchukua mtazamo huu wala kufikiria maadili haya. Na Injili ina sifa za ukweli, kubwa mno, za kuvutia mno, na zisizoweza kuigwa kikamilifu, kiasi kwamba waumbaji wake wangekuwa wa ajabu zaidi hata kuliko yule wanayemtaja.

Sifa zifuatazo kuhusu Mwana wa Mtu zinahusishwa na Napoleon Bonaparte maarufu:

"Kuanzia mwanzo hadi mwisho Yesu ni yule yule; daima yule yule—mwenye heshima na mnyenyekevu, mkali isivyo na kiasi na mpole isivyo na kiasi. Katika maisha yake yote yaliyokuwa wazi kwa umma, hakuwahi kutoa sababu ya kumkashifu. Hadhari ya mwenendo wake inatulazimisha kumvutia kwa muungano wake wa nguvu na upole. Vivyo hivyo katika maneno na matendo, yeye ni mwenye nuru, mwenye msimamo na mtulivu. Ukuu unasemekana kuwa sifa ya ulungu: basi tutampa jina gani yeye ambaye katika tabia yake kulikuwa na kila sifa ya ukuu?

"Nawajua wanadamu, na ninawaambia Yesu hakuwa mwanadamu. Kila kitu kumhusu kinanishangaza. Haiwezekani kumlinganisha na kiumbe kingine chochote duniani. Yeye kwa kweli ni kiumbe cha kipekee. Mawazo yake na hisia zake, ukweli anaoutangaza, mtindo wake wa mazungumzo, vyote viko juu ya uwezo wa kibinadamu na mpangilio wa kawaida wa mambo. Kuzaliwa kwake, na hadithi ya maisha yake; undani wa mafundisho yake, ambayo huondoa ugumu wote, na ndiyo suluhisho kamili zaidi; Injili yake; upekee wa kiumbe huyo wa mafumbo, na mwonekano wake; enzi yake, maendeleo yake katika karne na falme zote; yote haya kwangu ni muujiza, fumbo lisilo na kifani. Sioni chochote cha kibinadamu hapa. Kadiri ninavyokaribia, kadiri ninavyochunguza kwa makini, yote yanabaki yasiyo na kifani—makubwa kwa ubora unaonikandamiza. Ni bure ninapofikiri—yote yanabaki yasiyoelezeka! Nakupa changamoto utaje maisha mengine kama ya Kristo."

Ndio, ukweli ni wa ajabu kuliko ngano, na mwanadamu mkamilifu

[E156]
Kristo Yesu, aliyepakwa mafuta na Roho wa Aliye Juu, alikuwa tofauti sana na uzao usio mkamilifu aliouchukua, kwa ajili ya ukombozi wake, kiasi kwamba ulimwengu bila shaka unaweza kusamehewa kwa kuuliza kama hakuwa zaidi ya mwanadamu. Hakika alikuwa zaidi, zaidi sana kuliko mwanadamu tu—zaidi sana kuliko mwanadamu mwenye dhambi: alikuwa amejitenga na wenye dhambi, na, kama mwanadamu mkamilifu, alikuwa mfano na sura halisi ya Mungu asiyeonekana.

"Hakuna Nzuri Kwake Tukamtamani"

"Hakika, alimota kama mche mdogo mbele yake, na kama mzizi kutoka ardhini kavu: hana umbo wala heshima, na tukimtazama hakuna mwonekano ambao tungetamani kwake. Amadharauwa na kukataliwa na wanadamu; mtu wa huzuni na aliyejua maumivu: tukamficha uso wetu, kama ilivyokuwa." ***Isa. 53:2,***3—Linganisha tafsiri *za Young* na *Leeser*.

Wengine wamependekeza kwamba maandiko haya yanaashiria kuwa umbo la Bwana wetu lilikuwa duni kuliko la wanadamu wengine, na hivyo wamechukulia hili kama uthibitisho kwamba hakuwa amejitenga na wenye dhambi, bali alikuwa mshiriki wa dhambi na adhabu yake ya kudorora. Hata hivyo, tunapinga hili, kwa kuwa linapingana na mwelekeo mzima wa ushuhuda wa Maandiko, na badala yake tunapendelea kulipinda tamko hili ili liendane na ushuhuda wa jumla wa Maandiko kuhusu mada hii, ikiwa hili linaweza kufanywa bila kupingana na kanuni sahihi za tafsiri, na tunaamini hili linaweza kufanywa na kuonyeshwa.

Kuna aina mbalimbali za heshima, uzuri, na mvuto—malengo ya uzuri ya watu mbalimbali, na hata ya watu hao hao katika mazingira tofauti, ni tofauti kabisa. Lengo la uzuri linaloridhisha watu wasioendelea linawafanya watu walioendelea zaidi kulichukia. Mshujaa wa India, aliyepakwa rangi nyekundu na njano, na kupambwa kwa konokono na manyoya yaliyotiwa rangi, na mkanda wa ngozi za kichwa zilizokatwa zenye damu, angekuwa kielelezo kinachotamaniwa mbele ya akili za watu wengine wa porini. Mpiga ndondi ulioko ulingoni wa zawadi, aliyevua nguo kwa ajili ya pambano, ni kielelezo cha umbo la kiume katika kile kinachojulikana kama "sanaa ya kiume"—kwa wengine. Kwa wengine, aliyepambwa kwa anasa

[E157]
matador aliyepamba, au mpigaji ng'ombe, ndiye kielelezo kikuu cha maendeleo ya kiume, kinachovutia sifa na makofi ya umati. Na hivyo, vigezo hutofautiana, kulingana na nyakati, mazingira na hali. Kwa kuwa andiko hili linamhusu Bwana wetu Yesu katika kuja kwake kwanza, linapaswa kueleweka kama linamaanisha kwamba hakukidhi kigezo cha Kiyahudi. Hili ni dhahiri sana, kwani yule yuleyule ambaye Pilato alimwonyesha akisema, "Mtazame Mwanadamu!" ndiye yule yuleyule ambaye Wayahudi walipiga kelele kwa nguvu zaidi, "Msalibishe! Msalibishe! Hatuna mfalme ila Kaisari!"

Tunapaswa kukumbuka kwamba wakati wa kuja kwake kwanza, taifa la Kiyahudi lilikuwa chini ya utawala mkali wa Warumi, na lilikuwa limekanyagwa na Mataifa kwa zaidi ya miaka mia sita. Tunapaswa pia kukumbuka matumaini ya Israeli, yaliyotokana na ahadi za kimungu kwa Abrahamu, Isaka na Yakobo, na kurudiwa na manabii wote, kwamba kwa wakati ufaao wa Mungu atawatuma Mpakwa wake, mtoa sheria mkuu kuliko Musa, jenerali mkuu kuliko Yoshua, na mfalme mkuu kuliko Daudi au Suleimani. Tunapaswa kukumbuka kwamba wakati huu hasa Israeli walikuwa wakimtafuta Masihi kulingana na matarajio yao: kama ilivyoandikwa, watu wote walikuwa katika matarajio ya Masihi. Lakini Yesu alipotangazwa kuwa Masihi, utambulisho wake ulikuwa tofauti sana na yote waliyokuwa waki-tarajia kiasi kwamba mioyo yao ya kiburi iliwaaibisha; na kana kwamba walijificha nyuso zao mbele yake—wakamgeukia—hasa viongozi na watu mashuhuri wa taifa hilo, ambao uongozi wao watu wa kawaida waliufuata. ***Luka 3:15***

Walikuwa wanamtarajia jenerali mkuu, mfalme mkuu, na mtoa sheria mkuu wote kwa pamoja, aliyejaa heshima, aliyejaa kiburi, aliyejaa tamaa, aliyejaa majivuno, aliyejaa ubinafsi—mwenye kiburi na mnyanyasaji kwa neno na kwa tendo. Huu ulikuwa *mtazamo* wao kamili wa sifa muhimu za Mfalme ambaye angeuteka ulimwengu, na kuufanya Israeli kuwa taifa kinara. Waliona kiburi, ukosefu wa adabu, na majivuno ya Herode, aliyeteuliwa na Mfalme wa Kirumi kuwa mfalme wao; waliona baadhi ya sifa za majenerali na magavana wa Kirumi, mamalia, n.k.; walimfikiria Mfalme wa Kirumi kuwa bado

[E158]
aliyejidhihirisha zaidi katika sifa hizi zote mbalimbali, jambo lililompa mamlaka makuu katika himaya: na wakichukua ishara kutokana na haya, walitarajia Masihi awe na sifa hizi nyingi kwa njia ya dhahiri zaidi, kwa kuwa angewakilisha hadhi, heshima na utukufu mkubwa zaidi wa Ufalme wa Mbinguni na mamlaka yake yaliyohamishiwa duniani.

Haishangazi, basi, kwamba wakiwa na matarajio kama hayo hawakuwa tayari kumkubali Mnasarene mpole na mnyenyekevu, aliyewakaribisha watoza ushuru na wenye dhambi katika ushirika wake, na ambaye silaha yake pekee ya kuushinda ulimwengu ilikuwa "upanga wa kinywa chake." Haishangazi kwamba walipotangaziwa kuwa yeye ndiye tumaini la Israeli, Mfalme wa Wayahudi, Masihi, walimgeukia mgongo. Haishangazi kwamba, kwa kuwa na matarajio yao ya uongo yaliyodumu kwa muda mrefu, walivunjika moyo sana. Haishangazi kwamba waliishiwa na aibu kumtambua "Yesu, Mfalme wa Wayahudi," na wakasema, Yeye si wa urembo, heshima na hadhi tuliyotamani: yeye si mfano wetu bora wa mwanajeshi, mwanasiasa na mfalme anayefaa mahitaji ya taifa letu au anayeweza kutimiza matumaini yake yaliyodumu kwa muda mrefu. Ah ndio! kama darasa linalofanana leo linalotafuta kuja kwa mara ya pili kwa Masihi, walichukulia kuwa matarajio yao yaliyojengwa juu ya "mafundisho ya wazee" yalikuwa sahihi, na kwa hiyo walipuuza kutafuta kwa dhati na kwa bidii Maandiko, ambayo yangewafanya kuwa "wenye hekima kwa ajili ya wokovu."

Inaonekana wazi kwamba nabii alikuwa akirejelea hali *hiyo* ya mwonekano *usio wa kuvutia*, na ukosefu huo wa "heshima" (uzuri) waliyotarajia. Ingekuwa kinyume na mantiki kutafsiri na kufasiri *unabii* huo kinyume na *matukio ya kihistoria* yanayokubalika kuwa ndiyo utimilifu wake: na pia kinyume na mantiki ya matamko yake yaliyojirudia ya usafi wake, kama Mwana-Kondoo wa Mungu aondoleaye dhambi ya ulimwengu
—mtakatifu, asiye na hatia, asiye mchafu, aliyetengwa na wenye dhambi.

"Surana Imeharibika Sana"
—Isaya 52:14,15—

Hapa tena tafsiri potofu imesababisha makosa

[E159]

Mawazo kuhusu mwonekano wa Bwana wetu: na bado hata wasomaji wasiojali kabisa ambao wameona nyuso za viumbe wa binadamu zilizoharibiwa vibaya na ulevi, na magonjwa, au zilizopooza kutokana na ajali, wameona kuwa haiwezekani kufikiria kwamba sura ya Bwana wetu "ilikuwa imeharibika zaidi kuliko ya mtu yeyote, na umbo lake zaidi kuliko wana wa watu." *Ni wazi* kuna kitu hakiko sawa katika kauli kama hiyo, kwani Pilato asingewasilisha mtu kama huyo mbele ya watu, akisema, "Mtazame mtu *huyu*!" Watu wa kawaida wasingemkaribisha mtu kama huyo kama Mwana wa Daudi, na kufikiria kumchukua kwa nguvu ili kumfanya mfalme. Zaidi ya hayo, je, hatuna uhakikisho kwamba hakuna mfupa wake uliovunjika? Lakini kauli hii ya unabii imebadilika kiasi gani kuwa bora zaidi—inapatana zaidi kiasi gani na matukio halisi ya historia ya Maandiko na hitimisho za kimantiki za utakatifu na usafi wake—inapotafsiriwa hivi:

"Kama wengi walivyoshtushwa nawe (ndivyo mwonekano wake ulivyoharibiwa na mwanadamu, na umbo lake na wana wa watu) ndivyo atakavyowashangaza mataifa mengi." Kama watu wa siku yake walivyoshangaa kwamba angenyenyekea kwa unyanyasaji wa wale waliomweka taji la miiba, wakampiga, wakamtemea mate, wakamsaliba na kumchoma kwa miiba, ndivyo wengine kutoka mataifa yote, sasa na katika siku zijazo, wakisikia kuhusu uvumilivu wake kwa "upinzani mkuu wa wenye dhambi dhidi yake" (***Ebr. 12:3***) wameshanga na watashangaa kwa subira na upole huo.

"Wakati wa kuja kwake wafalme watanyamaza; kwa maana watayaona yale yasiyowahi kuandikwa [kuhusu wengine]; na yale wasiyowahi kuyasikia watayafahamu." Wakuu wa dunia hawajawahi kusikia juu ya mfalme yeyote aliyejitolea hiari kuvumilia unyanyasaji kama huo mikononi mwa wananchi wake, na kwa kusudi la kuwafanyia wema. Hakika, "Upendo wake ni zaidi ya ule wa ndugu." Si ajabu ikiwa wote watashangazwa "kwa wakati unaofaa."

Bila shaka pia uso wa Mkombozi wetu mpendwa ulikuwa na alama za huzuni, kwani kama tulivyoona, moyo wake wenye huruma kuu "*uliguswa*" na hisia za udhaifu wetu: na bila shaka

[E160]

Alama hizo ziliongezeka, hadi mwisho wa huduma yake huko Calvary. Lazima tukumbuke kwamba kadiri kiumbe kinavyokuwa kizuri na hisia zake kuwa nyeti zaidi, ndivyo kinavyoweza kuhisi maumivu kwa urahisi zaidi. Tunaweza kuona kwa urahisi kwamba matukio ya taabu, magonjwa, maumivu na upotovu, ambayo tumekuwa tukiyazoea kwa kiasi fulani kupitia sehemu yetu katika kuanguka, na kupitia mawasiliano ya kila mara na taabu za kibinadamu, yangekuwa masuala makubwa mara nyingi zaidi kwa yule mkamilifu—mtakatifu, asiye na madhara, asiye na doa na aliyetengwa na wenye dhambi.

Tunaona jambo hili likiwa limeonyeshwa kwa kiasi fulani katika uzoefu wetu wenyewe. Wale wenye hisia nyeti kiasi ambao wamezoea anasa, ustaarabu, uzuri, na mazingira mazuri, wakitembelea mitaa ya mabanda ya jiji kubwa, na kuona udhalilishaji, hali zisizofaa, harufu mbaya, sauti zisizopatana, na mandhari ya kusikitisha ya umaskini mchafu, bila shaka watasikia uchungu moyoni: bila kukusudia uso hubadilika sura, na wazo hutokea, Maisha yangekuwa ya kutisha kiasi gani katika hali kama hizo; kifo kingekuwa neema iliyoje. Hata hivyo, labda, wakati wa kujisemeza peke yake hivi, jicho linaona watoto wakicheza kwa furaha, na labda mfua nguo, kutoka kwenye kazi yake, anasikia kipande cha wimbo, au mwanamume anaonekana akisoma gazeti kwa kuridhika, au mvulana anasikika akijaribu kupiga muziki kwa ala ya zamani. Mambo haya yanaashiria kwamba wale ambao wamezoea mandhari na sauti na harufu na hali za jumla kama hizo hawapati ushawishi mkubwa kutoka kwake kama wale ambao wamezoea hali ya kifahari tangu utotoni.

Na somo hili linaonyesha kwa kiasi kidogo tofauti iliyopo kati ya mtazamo wa Bwana wetu kuhusu hali ya dhambi na ya kusikitisha ya dunia na mtazamo wetu. Kama kiumbe mkamilifu, ambaye alikuwa ameacha huku za utukufu wa mbinguni, na kujinyenyekeza ili awe mshiriki wa taabu za mwanadamu, mshirika wake wa hisia na Mkombozi wake, bila shaka alihisi zaidi kuliko sisi mateso ya "umbali unaougua." Basi, ni ajabu gani, ikiwa uzito wa huzuni zetu ulitanda kivuli juu ya uzuri mkuu wa uso wake mkamilifu! Ni ajabu gani ikiwa mgusano na taabu za dunia,

[E161]
na kujitolea kwake kwa hiari kushiriki udhaifu na magonjwa ya kibinadamu (mwishoni mwa maisha yake mwenyewe, nguvu zake mwenyewe, kama tulivyoona), kulichonga sana uso na umbo la Mwana wa Mwanadamu! Na bado hatuwezi kwa muda mfupi kuhoji kwamba muungano wake na Baba, ushirika wake na Roho Mtakatifu na idhini ya dhamiri yake, kwamba alifanya daima yale mambo yaliyo kumpendeza Baba, lazima yalikuwa yamempa Mwokozi wetu uso wenye mwonekano wa amani, ambao ungekuwa mchanganyiko wa furaha na huzuni, wa taabu na amani. Na maarifa yake ya mpango wa Baba wa Mbinguni lazima yalimtia uwezo wa kufurahi katika yale aliyoteseka, akitambua jinsi yalivyokuwa yatakavyoleta matokeo, si baraka kwake tu, bali pia "okoleo hata ncha za dunia." Kwa hiyo, ikiwa huzuni za wanadamu zilifunika sura yake, tunaweza kuwa na uhakika kwamba imani na tumaini lake pia vilionekana katika sura yake, na kwamba amani ya Mungu iliyopita ufahamu wote ililinda moyo wake, na kumwezesha kufurahi daima, katikati ya upinzani mkuu wa wenye dhambi dhidi yake.

"Mkuu Kuliko Elfu Kumi"

Kwa moyo wenye dhambi, wivu, na chuki wa asili iliyoporomoka, kila kitu kinachofanana na uzuri, wema, ukweli na upendo ni kichukizo, hakuna uzuri ndani yake, hakuna kinachotamaniwa—ni lawama. Bwana wetu alieleza jambo hili kwa nguvu, aliposema, "Giza haliipendi nuru, na wale walio wa giza hawakuja kwenye nuru, kwa sababu nuru huwafichua giza lao." (***Yohana 3:19,20***) Tunaona mfano mwingine wa ukweli huu, kwamba moyo mwovu unaweza wakati mwingine kuchukia na kudharau sura tukufu, sura iliyojaa upendo, si tu katika ukweli kwamba Mkombozi wetu mpendwa alidharauliwa hivi na wale waliopiga kelele, "Msalibishe," bali pia katika visa vya wengine. Tazama kumbukumbu mbalimbali za ufishwaji kwa ajili ya Ukweli, na tazama jinsi ushawishi wa upole wa nyuso za wale walioweza kuinua macho yao ulivyokuwa mdogo

[E162]
kutokana na mateso yao binafsi, na kuombea baraka watesaji wao. Ushuhuda kuhusu mshuhuda wa kwanza wa Kikristo—Estefano—unasema kwamba uso wake ulikuwa ukimetameta na kupendeza, hata kufanana na uso wa malaika. "Wote waliokuwa wameketi katika baraza wakimtazama, wakaona uso wake ulikuwa kama uso wa malaika." (***Matendo 6:15***) Hata hivyo, kwa sababu ya ugumu wa mioyo yao, badala ya kupenda uso wake wa kimalaika, ambao bila shaka haukuwa wa kimalaika sana kuliko ule wa Bwana, na badala ya kuzingatia maneno yake ya ajabu, ambayo bila shaka hayakuwa ya ajabu sana kuliko yale ya Mwalimu Mkuu, "wakamrushia wote kwa pamoja...wakampiga mawe Stefano," huku wakipaza sauti kwa Pilato ili Bwana wa utukufu asulubishwe.

"Ndio, yeye ni mrembo kwa kila njia."

* * *

"Mbingu hutangaza utukufu wako, Ee Bwana;
Kote katika falme za anga zisizo na kikomo.
Akili inayopaa inaweza kuzurura, Na huko
nguvu na hekima yako itaonekana.

"Mwanzilishi wa sheria za ajabu za
asili, Mwenye kulinda neema yake
ya utukufu,
Tunakusalimu wewe kama Sababu Kuu
ya Kwanza, na hapa tunafurahia
kufuatilia njia zako.

Kwa imani tunaona utukufu wako sasa,
Tunasoma hekima yako, upendo na
neema; Katika sifa na kuabudu tunainama,
Na tunatamani sana kuona uso wako wa utukufu.

"Katika Kristo, wakati vyote vitakapokamilika—
Vitu vilivyoko duniani na vilivyoko
mbinguni—
Anga na dunia zitajaa sifa zako kuu,
zinazotolewa daima.

[E163]

MASOMO YA NANE
KITENGO CHA UFAFANUZI ROHO MTAKATIFU WA MUNGU

Kazi ya Roho Mtakatifu—Sasa na katika Milenia—Majina Mbalimbali ya Kufafanua ya Roho Mtakatifu, "Roho ya Upendo," "Roho ya Ukweli," n.k.—Kinyume chake, Roho Isiyo Takatifu, "Roho ya Kosa," "Roho ya Hofu," n.k.—Kutumika kwa Vipangilishi vya Nafsi—Umuhimu wa Neno Roho—"Mungu ni Roho"—"Roho Mtakatifu Hakuwa Ametolewa Bado"—Zawadi za Roho—Nguvu ya Kubadilisha ya Roho Mtakatifu—Roho kwa Kipimo na Bila Kipimo
—"Roho wa Ulimwengu," Mpinga Kristo—Vita Kati ya Hii na Roho Mtakatifu—Mapambano ya Kiroho Nje na Ndani ya Watakatifu—Roho Anayetamani Wivu—Kufundishwa na Roho—Parakleto, Mfariji—Atakuongoza Katika Ukweli Wote na Katika Upatanisho Kamili—Usimamizi wa Roho Haukupungua Hata Baada ya Zawadi za Miujiza Kusitishwa.

"Kwa maana wote wanaoongozwa na Roho wa Mungu, hao ni watoto wa Mungu. Ninyi mmeipokea roho ya kuasiliwa, ambayo kwa hiyo tunalia, Abba,
Baba. Roho mwenyewe hushuhudia pamoja na roho zetu kwamba sisi ni watoto wa Mungu." ***Warumi 8:14-16***

"Nami, baada ya hayo, nitamwaga roho yangu juu ya wote wenye mwili." ***Yoeli 2:28***

KAZI KUU ya Upatanisho haiwezi kuzingatiwa ipasavyo, wala kueleweka wazi, ikiwa kazi ya Roho Mtakatifu, inayohusiana nayo, itapuuzwa au kupuuzwa. Roho Mtakatifu ana mchango mkubwa katika uwasilishaji wa Upatanisho—kuweka wazi kwa muumini msamaha wa kimungu, na pia kumwongoza katika upatanisho kamili wa moyo kwa Mungu. Ilikuwa chini ya ushawishi wa kuzaliwa upya kwa Roho Mtakatifu, uliopokelewa na Bwana wetu Yesu wakati wa ubatizo wake, mwanzoni mwa huduma yake, ndipo moyo wake uliojitolea uliwezeshwa kuona waziwazi mapenzi ya Baba, njia sahihi, njia nyembamba ya sadaka, na kuthamini ahadi zile kuu na za thamani isiyo na kifani, ambazo utimamu wake ulikuwa zaidi ya unyenyekevu wake, aibu na

[E164]
kifo huko Kalvari. Kwa hiyo, kwa Roho Mtakatifu, Mkombozi wetu aliwezeshwa kutekeleza kazi yake kuu, akiongozwa nayo kufanya yale yaliyo kumpendeza na kumkubalika Baba, na ambayo yalitoa fidia kwa wanadamu wote. Vivyo hivyo Roho Mtakatifu anahusishwa na Kanisa: wote waliopokea haki za dhabihu kuu ya dhambi, na waliomwendea Baba kupitia haki ya dhabihu ya Mwana, na waliojitoa wenyewe kuwa dhabihu zilizo hai, kwa muafaka na wito wa juu wa asili ya kimungu uliotolewa kwao wakati wa enzi ya Injili, wamehitaji na kupata msaada wa Roho Mtakatifu. Ni kwa kadiri tu mtu anavyopokea Roho Mtakatifu wa Mungu ndipo anapoweza kuingia katika uhusiano unaofaa na Baba, na Mwana, ili aweze "kujua ni nini yale mapenzi mema, yanayokubalika na yaliyo kamilifu ya Mungu," na kuyatenda. Ni kwa Roho Mtakatifu pekee ndipo tunapoongozwa kupita maandishi ya kawaida ya ushuhuda wa kimungu, na kuingia katika uthamini wa kweli wa "mambo ya kina ya Mungu," na yale yote ambayo Mungu amewawekea wale wanaompenda, ambayo jicho la binadamu halijayaona, sikio la binadamu halijayasikia, wala hayajaingia moyoni mwa binadamu kuyaelewa na kuyathamini. ***1 Kor. 2:9,10***

Kazi ya Roho Mtakatifu itakuwa muhimu vilevile wakati wa Enzi ya Miaka Elfu, katika kuirejesha dunia ya wanadamu katika upatanisho na Mungu, chini ya masharti ya Agano Jipya, kupitia sifa za kafara ya Mkombozi mpendwa. Kwa hiyo, kupitia kwa nabii ***Yoeli (2:28,29)***, Bwana ameelekeza umakini kwenye ukweli huu, akibainisha kwamba ingawa atamwaga Roho wake tu juu ya watumishi wake na watumishi wake wa kike wakati wa enzi hii ya Injili, lakini "*baadaye*" Roho wake mtakatifu utamwagwa kwa ujumla juu ya ulimwengu wa wanadamu, "kila mwili."* Basi, wakati wa enzi ya Milenia,

---

Mpangilio wa baraka hii umegeuzwa katika kauli ya unabii; pengine sana, ili kuficha jambo hilo hadi wakati mwafaka, na hivyo kuficha baadhi ya urefu na upana na urefu na kina cha mpango wa kimungu, hadi wakati unaofaa ili ujulikane na kuthaminiwa.

[E165]
maendeleo ya ulimwengu yatakuwa kwa muafaka kamili na Roho Mtakatifu; na kadiri wanadamu watakavyoingia katika muafaka kamili na Roho huyo Mtakatifu ndivyo miongoni mwao watakavyostahili hali ya milele ya uzima na furaha na baraka iliyoko ng'ambo ya enzi ya Miaka Elfu. Ukweli kwamba Roho Mtakatifu atashirikiana na Kanisa lililotukuzwa katika kubariki familia zote za dunia pia unashuhudiwa na Bwana wetu. Baada ya kutuonyesha utukufu wa Milenia na utajiri wake wa kweli kama mto mkubwa wa maji ya uzima, safi kama kioo, anasema, "Na Roho na Bibi Arusi wanasema, Njoo! Na yeye yeyote atakayekuja na aje, na achukue maji ya uzima bure." ***Ufu. 22:17***

Lakini mada hii ya Roho Mtakatifu, ofisi na utendaji wake, imefasiriwa vibaya sana na wengi wa watu wa Bwana kwa karne nyingi: na ni katika nuru ya Jua la Haki linalochomoza—katika nuru ya *parousia* ya Mwana wa Mtu—ndipo mada hii inakuwa wazi kabisa na ya msingi, kama ilivyokuwa wazi kwa Kanisa la awali, na kwa muafaka na ushuhuda mbalimbali wa Maandiko unaohusiana nayo. Nafundisho wa Utatu, ambao, kama tulivyoona, ulianza kuibuka katika karne ya pili, na kufikia maendeleo makubwa katika karne ya nne, unahusika kwa kiasi kikubwa kwa giza kubwa linalochanganyika na ukweli kuhusu mada hii katika akili za Wakristo wengi, na kuwa hasara kubwa kwao—ukichanganya na kufanya fumbo imani zao zote za kidini.

Kuna mwendelezo katika mafundisho ya Maandiko kwamba Baba na Mwana wako katika muafaka kamili na *umoja* wa kusudi na utendaji, kama tuonavyo sasa. Na vivyo hivyo kuna mwendelezo katika mafundisho ya Maandiko kuhusu Roho Mtakatifu—kwamba si Mungu mwingine, bali ni roho, ushawishi au nguvu inayotendwa na Mungu mmoja, Baba yetu, na na Mwanawe wa pekee—kwa hiyo, katika umoja kamili nao wawili, ambao nao wako katika muafaka. Lakini *umoja* huu wa Baba, Mwana na Roho Mtakatifu ni tofauti sana na ule unaoshikiliwa na kufundishwa chini ya jina la mafundisho ya Utatu, ambao

[E166]
katika lugha ya Katekisimu (Maswali 5 na 6) inatangaza—Kuna watu watatu katika Mungu Mmoja—Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu: "watu hawa *watatu* ni Mungu *mmoja*, *wenye asili moja*, sawa kwa nguvu na utukufu." Mtazamo huu ulifaa sana "zama za giza" ambao ulisaidia kuzalisha. Kipindi ambacho *mafumbo* yaliabudiwa badala ya kufafanuliwa kilipata mfano bora kabisa katika nadharia hii, ambayo ni kinyume na maandiko kadiri ilivyo isiyo na mantiki. Je, wale *watatu wangewezaje kuwa mmoja kwa nafsi*, kwa asili? Na kama ni "*mmoja* kwa asili" tu, wangewezaje kuwa "*sawa*?" Je, si kila mtu mwenye akili anajua kwamba ikiwa Mungu ni *mmoja* kwa nafsi hawezi kuwa *watatu*? na kwamba ikiwa ni *watatu* kwa nafsi kunaweza kuwa na maana moja tu ambayo wale watatu wangeweza kuwa *mmoja*, na hiyo si kwa nafsi bali kwa kusudi, kwa akili, kwa mapenzi, kwa ushirikiano? Kwa kweli, kama si kwa sababu upuuzi huu wa kilatini ulipandikizwa ndani yetu tangu utotoni, na kwa sababu unafundishwa kwa uzito katika Seminari za Theolojia na maprofesa wenye nywele za kijivu, ambao kwa njia nyingine wengi huonekana kuwa wenye busara, hakuna mtu anayepaswa kuutafakari kwa umakini hata kwa muda mfupi. Jinsi Adui mkuu alivyoweza kufanikiwa kuilazimisha kwa watu wa Bwana ili kuwapotosha na kuwafanya wachanganyike, na kufanya sehemu kubwa ya Neno la Mungu lisiyo na nguvu, ndiyo fumbo halisi ambalo pengine halitatatuliwa hadi tutakapofikia "kutambua kama tunavyotambulika," katika utukufu.

Mwanafunzi makini wa sura zilizopita amepata ushahidi mwingi kutoka Maandiko, unaoonyesha kwamba kuna Mungu mmoja tu Mwenyezi—Yehova; na kwamba amemwinua sana Mwanawe wa Kwanza, Mwanawe wa Pekee, hadi asili yake mwenyewe na hadi kiti chake cha enzi cha ulimwengu; na kwamba baada ya hawa kwa mpangilio wa cheo kutakuwa na Kanisa lililotukuzwa, Bibi Arusi, mke wa Mwana-Kondoo na mrithi-mwenza—ambao kwa jina jingine huitwa "ndugu zake." Hawa watatengenezwa kuwa washirika wa utukufu wake, kama katika enzi hii wanavyotakiwa kuwa washirika katika mateso yake. Wanafunzi pia wamegundua kwamba maandiko yote yanapatana na kukubaliana katika ushuhuda huu hapo juu; na zaidi, kwamba hakuna maandiko yoyote yale ambayo, iwe moja kwa moja au isivyo moja kwa moja, kwa kweli au kwa dhahiri,

[E167]

kuhitalifiana na matokeo haya. Basi swali linajitokeza, Nani, Wapi, Nini, ni Roho Mtakatifu?

Tufuate katika swali hili njia ileile ya uchunguzi iliyofuatwa katika mengine. Tuwende kwa sheria na kwa ushuhuda wa Mungu kwa ajili ya taarifa zetu zote. Tusiwende kwa mwanadamu. Tusiikubali shaka na dhana za watu wema waliokufa, au za watu wema walio hai, wala hata zetu wenyewe. Tukumbuke tamko la Mtume kwamba Neno la Bwana limetolewa kwa kusudi—"ili mtu wa Mungu awe mkamilifu, akipata utimilifu wote kwa kila kazi njema." (***2 Tim. 3:17***) Tuweke tumaini letu lote kwa Bwana, na kutafuta kujua maana ya anachotangaza kumhusu Roho Mtakatifu, tukileta kila ushuhuda wa Maandiko kuwa na mapatano; tukihakika kwamba kweli, na kweli pekee, ndiyo itakayostahimili uchunguzi wa aina hiyo. Tukifanya hivyo, kwa maombi na kwa uangalifu, juhudi zetu zitatuzwa. Kwake yeye anayegonga, mlango wa maarifa utafunguliwa; kwake yeye anayetafuta, maarifa ya Roho Mtakatifu yatafunuliwa. ***Isa. 8:20***; ***Mathayo 7:7,8***

Roho Mtakatifu ameelezewa kwa njia mbalimbali katika Maandiko, na ili kuelewa somo hili ipasavyo, maelezo haya yote tofauti lazima yazingatiwe pamoja, na kuruhusiwa kuyaangazia mengine. Tambua kwamba Roho Mtakatifu huitwa kwa majina mbalimbali—"Roho wa Mungu," "Roho wa Kristo," "Roho wa Utakatifu," "Roho wa Ukweli," "Roho wa Akili Timamu," "Roho wa Uhuru," "Roho wa Baba," "Roho Mtakatifu wa Ahadi," "Roho ya Upole," "Roho ya Uelewa," "Roho ya Hekima," "Roho ya Utukufu," "Roho ya Ushauri," "Roho ya Neema," "Roho ya Ulezi," "Roho ya Unabii."

Matoleo haya mbalimbali, yanayojirudia mara nyingi, na yanayotumiwa kwa kubadilishana, yanatupa uhakikisho kamili na unaofaa kwamba yote yanahusu Roho mtakatifu yuleyule—hakika, mara nyingi neno "mtakatifu" huongezwa, likiunganishwa, kama kwa mfano, "Roho mtakatifu wa Mungu," "Roho mtakatifu wa Ahadi," n.k. Sisi

[E168]
lazima kutafutwe uelewa wa somo ambao hautakatali mojawapo ya majina haya, bali utayapatilisha yote. Haiwezekani kupatilisha kauli hizi mbalimbali na *wazo la kawaida la Mungu wa tatu*; lakini inapatana kabisa na kila moja yao kuelewa kauli hizi mbalimbali kama zinazofafanua roho, tabia na nguvu ya Mungu mmoja, Baba yetu; na pia roho, tabia na nguvu ya Bwana wetu Yesu Kristo, kwa sababu yeye ni *wa umoja* na Baba—na pia kwa kiasi fulani ni roho au tabia ya wote ambao kwa kweli ni wa Bwana, malaika au wanadamu, kadiri walivyokuja kuwa wa umoja au maelewano naye.

Inaweza kuwa msaada kwa wengine kutambua kwamba kuna roho nyingine inayotajwa mara kwa mara katika Maandiko yote, na kwa maneno kinyume, yaani, "Roho ya Hofu," "Roho ya Utumwa," "Roho ya Ulimwengu," "Roho ya Kosa," "Roho ya Uaguzi," "Roho ya Kikristo wa Uongo," "Roho ya Usingizi." Hakuna anayefikiria kwamba ufafanuzi huu mbalimbali, ukichukuliwa kwa pamoja, ungehalalisha wazo kwamba kuna Mabalaamu *wawili* au zaidi. Wote kwa kawaida na ipasavyo wanatambua maana ya istilahi hizi, kama zinavyoashiria kwa ujumla *roho isiyo* sahihi—roho, tabia au nguvu ambayo ina mfano wake mkuu katika Balami; roho inayojitokeza kwa wote walio katika muafaka na dhambi na Balami. Pia ipasavyo kabisa, hakuna anayefikiria hizi kuwa roho za kibinafsi. Hakuna mtu anayefikiria kwamba ufafanuzi huu mbalimbali, ukichukuliwa kwa pamoja, ungehalalisha wazo kwamba kuna Mashetani *wawili au zaidi*. Wote wanatambua kwa kawaida na ipasavyo maana ya istilahi hizi, zinazomaanisha kwa ujumla roho isiyo sahihi—roho, tabia au nguvu ambayo mfano wake mkuu ni Shetani; roho inayojitokeza kwa wote walio katika muafaka na dhambi na Shetani. Pia, kwa usahihi kabisa, hakuna anayefikiria hizi kama roho za kibinafsi.

Baadhi ya dhana zisizo za kimaandiko, na hivyo basi dhana za uongo, kuhusu roho ya mwanadamu, ambazo zitachunguzwa katika

[E169]
na neno "mzimu," kwa wasio na elimu, lina maana isiyoeleweka vizuri, ambayo, hata hivyo, linahusishwa sana na wazo la utu. Na mawazo potofu kuhusu Roho wa Mungu na roho ya mwanadamu yamezidishwa na kuzimwa zaidi na ukweli kwamba watafsiri wa Biblia yetu ya Kiingereza ya Toleo la Pamoja wametumia usemi "Roho Mtakatifu" mara tisini na mbili bila mamlaka yoyote—neno la asili la Kigiriki likiwa ni pneuma—roho. Na neno "mzimu," kwa watu wasio na elimu, lina maana isiyoeleweka vizuri, ambayo, hata hivyo, linahusishwa kabisa na wazo la *kuwa na utu*. Inafaa kutambua kwamba katika Toleo Lililorekebishwa la Agano Jipya, matumizi ishirini na moja kati ya haya ya neno "Ghost" yalibadilishwa ili yasomeke "Spirit," na kwamba Kamati ya Marekebisho ya Marekani ilirekodi *pingamizi* lake kuhusu matumizi ya neno "Ghost" katika matumizi sabini na moja yaliyobaki. Na bado Kamati zote mbili za Kiingereza na za Marekani zilikuwa zimeundwa na Watrinitari wakali.

Hakuna kabisa msingi wowote wa kumfikiria au kumzungumzia Roho Mtakatifu kama Mungu mwingine, aliye tofauti kwa utu na Baba na Mwana. Kinyume kabisa na hili, zingatia ukweli kwamba ilikuwa ni Roho wa Baba aliyepewa Bwana wetu Yesu, kama ilivyoandikwa, "*Roho wa* Bwana Mungu yu juu yangu, kwa kuwa amenipaka mafuta ili kuhubiri habari njema." (***Luka 4:18***) Tukigeukia unabii ambapo nukuu hii imetolewa, tunasoma huko, kwa Kiebrania, "*Roho ya* Bwana Mungu iko juu yangu, kwa kuwa Yehova amenipaka mafuta kutangaza habari njema kwa wanyenyekevu." (***Isaya 61:1***) Na kwa maana ile ile tunasoma tena, "Na *Roho wa* Bwana atakaa juu yake, *roho ya* hekima na ufahamu, *roho ya* ushauri na nguvu, *roho ya* maarifa na ya kumcha Bwana." (***Isaya 11:2,3***) Vilevile Roho yule yule aliye ndani ya Kristo anaitwa "Roho wa Kristo," akili ya Kristo—"Muwe na nia hii miongoni mwenu, ambayo ilikuwa pia ndani ya Kristo Yesu Bwana wetu." ***Flp. 2:5***

[E170]

Wengine husisitiza kwamba rejea ya Bwana wetu kwa Roho Mtakatifu, iliyorekodiwa katika ***Yohana 14:26***, inathibitisha kwamba Roho ni mtu, kwa sababu Toleo letu la kawaida linasoma kifungu hiki hivi: "Bali Mfariji, ambaye ni Roho Mtakatifu, *ambaye* Baba atamtuma kwa jina langu, *yeye* atawafundisha mambo yote, na kuwakumbusha yote niliyowaambia." Lakini mtazamo wa haraka kwenye maandishi ya Kigiriki ya kifungu hiki unaonyesha kwamba watafsiri walishawishiwa na upendeleo wao kuhusu mada hii, kwa sababu hakuna msingi wa matumizi ya maneno "ambaye" na "yeye." Tafsiri *ya Diaglott* inatafsiri aya hii hivi: "Bali Msaidizi, Roho Mtakatifu *ambaye* Baba atamtuma kwa jina langu, atawafundisha mambo yote na kuwakumbusha yale mambo niliowasemeleza."

Ukosoaji uleule unaendana na mstari wa kumi na saba wa sura hiyo hiyo, ambao, katika Toleo letu la Kawaida, unasomeka hivi: "Roho wa kweli, *ambaye* ulimwengu hauwezi kumpokea, kwa sababu hauoni, wala *haumfahamu*; bali ninyi *mnamfahamu*, kwa *kuwa* anaishi nanyi, na atakuwa ndani yenu." Hapa usemi "Roho ya kweli" umetumika waziwazi kinyume na "roho ya upotofu." Aya hii hairejelei kabisa kwa mtu, bali kwa ushawishi wa ukweli, na athari yake kwa watu wa Bwana. Tafsiri ya *Diaglott* ya aya hii inasomeka hivi: "Roho wa kweli, *ambaye* ulimwengu hauwezi kumpokea, kwa sababu hauoni, wala *haujui*; bali ninyi *mnamjua*; kwa *sababu* anafanya kazi pamoja nanyi na atakuwa ndani yenu."

Chukua mfano mwingine—"*Yeye* Roho wa kweli, atakapokuja, atawaongoza katika kweli yote; maana *yeye* hatazungumza kwa *nafsi yake*; bali yote atakayosikia ndiyo atakayozungumza; na atawaonyesha mambo yajayo. *Yeye* atanitukuza mimi, maana atapokea yaliyo yangu, nayo ataonyesha kwenu." (***Yohana 16:13,14***) Katika kifungu hiki neno la Kigiriki, *heautou*, limefasiriwa "yeye mwenyewe," lakini neno lile lile mara nyingi hufasiriwa ipasavyo "lile lenyewe." Katika Toleo letu la kawaida neno hili *heautou* linafasiriwa katika jinsia ya kiume, kike, ya pamoja, na ya kike kisicho na viumbe. Kwa mfano, katika maandishi yaliyo hapo juu linatafsiriwa

[E171]
imefasiriwa katika jinsia ya kiume;* katika ***1 Kor. 11:5*** iko katika jinsia ya kike—"anadhihaki kichwa *chake*"; vivyo hivyo katika ***Ufu. 2:***20—"yeye *anayejidai* kuwa nabii wa kike"; na tena katika ***1 Kor. 13:***5—"Upendo hausakii maslahi *yake* mwenyewe." Katika ***1 Kor. 11:31*** imetafsiriwa katika jinsia ya pamoja—"tungejihukumu *wenyewe*"; vivyo hivyo katika ***1 Kor. 16:***15—"wamejitoa *wenyewe*"; tena, ***Luka 22:***17—"gawanyeni kati *yenu*"; tena, ***Yohana 6:***53—"hamna uzima ndani *yenu*." Kama mifano ya tafsiri ya neno *heautou* katika umoja wa kiume, katika Tafsiri Yetu ya Kawaida, zingatia yafuatayo:

"Kesho na ijitunzie mambo *yake*."
Mathayo 6:34

"Kama ufalme ukigawanyika *wenyewe*." ***Marko 3:24***

"Kama nyumba ikigawanyika *yenyewe*." ***Marko 3:25***

"Kama tawi haliwezi kuzaa tunda kwa *nafsi yake*." ***Yohana 15:4***

"Hakuna kitu kisicho safi kwa *nafsi yake*." ***Warumi 14:14***

"Mwili wote...hujijenga *wenyewe* katika upendo kwa kuongezeka." ***Efe. 4:16***

"Imani, isipokuwa na matendo, imekufa, ikiwa *peke yake*." ***Yakobo 2:17***

Vilevile, neno *ekinos*, lililotafsiriwa "yeye" katika kifungu kinachozingatiwa linaweza kutafsiriwa kwa usahihi sawa, kuwa "hicho," "hiki," "hayo," "hilo hilo," "yeye mwanamke," "kitu"; na katika Biblia yetu ya Kiingereza ya Toleo la kawaida limetafsiriwa kwa maumbo haya yote tofauti, na *mara nyingi zaidi* kuliko kama viwakilishi vya kiume, "yeye," "wake," "yeye". Yeyote anayesita juu ya mada hii anaweza kujishawishi kwa urahisi kwa kusoma Kamusi ya Maana ya Maneno ya Kigiriki na Kiingereza ya Agano Jipya, ambayo inaonyesha tafsiri mbalimbali za maneno haya. Tutatoa mfano mmoja wa kila moja ya tafsiri hizi za neno *ekinos*:

"Itakuwa na kustahili zaidi siku ile kwa Sodoma kuliko kwa mji *ule*." ***Luka 10:12***

---

*Hapa, kivumishi kinafuata nomino yake, Mfariji (Kigiriki ni *cha kiume*, lakini ni kwa hiari tu, bila kujali jinsia—kama ilivyo katika Kijerumani, ambapo jiko na meza ni vya kiume; uma ni cha kike; mwanamke ni wa jinsia isiyo na upande).

[E172]

"*Yeye*, akidhani kuwa ni mkulima, akasema." ***Yohana 20:15***

"Lakini jua *hili*, kwamba ikiwa mwenye nyumba." ***Mathayo 24:43***

"Sema, si kwamba mtaomba kwa *ajili yake*." ***1 Yohana 5:16*** "Katika mojawapo ya siku *zile* alipokuwa akifundisha." ***Luka 20:1*** "Siku *hiyo hiyo* ilikuwa Sabato." ***Yohana 5:9***

Mtoto aliponywa tangu saa ile ile. ***Mathayo 17:18***

Hata hivyo, si jambo la nadra kuambatisha jinsia ya mtu au kitu kwenye wema au sifa yake; kwa mfano, kwa sababu Baba wa mbinguni ameelezwa kuwa wa kiume, basi ni sawa tu kwamba nguvu zake, roho yake, kila ushawishi na sifa zake pia ziitwe kwa jinsia ya kiume. Wala si nadra kwa vitu ambavyo kwa asili ni vya kike-kisogwa kutajwa kuwa vya kiume au vya kike, kulingana na kama ni imara na chenye nguvu, au ni dhaifu na nyeti. Kwa mfano, jua kwa ujumla hurejelewa kama "yeye wa kiume," na mwezi kama "yeye wa kike." Hivyo basi, kama isingekuwa kwa dhana potofu ya jumla kuhusu mada hii, na fikra iliyoenea kwamba Roho Mtakatifu ni mtu (na si tu roho wa kimungu, ushawishi au *nguvu—roho* wa Baba), isingewezekana kuwepo na ukosoaji wowote kuhusu matumizi ya viwakilishi vya kiume kwa Roho Mtakatifu; kwa sababu Mungu anatambulika kuwa wa kiume, kama Muumba na chanzo cha uzima na baraka. Basi, tusipuuze ukweli kwamba matumizi ya viwakilishi vya nafsi haithibitishi kwamba Roho Mtakatifu wa Mungu ni nafsi nyingine tofauti na Baba na Mwana—Mungu mwingine. Roho Mtakatifu au ule ushawishi ni roho au ushawishi wa Baba, na pia wa Mwana, kwa maana wao ni kitu kimoja katika kusudi na ushawishi.

Maana ya Neno "Roho"

Swali, basi, linaibuka ipasavyo, ni maana gani zinazohusishwa na maneno "Roho Mtakatifu" kama yanavyotumika katika Maandiko?

[E173]
Ni sifa au vigezo gani vya tabia au nguvu ya kimungu vinavyowakilishwa na neno "roho"? Jibu litapatikana vizuri zaidi kwa kuangalia kwanza kabisa maana halisi ya neno "roho," na kisha kuchunguza njia zote tofauti za matumizi yake katika Maandiko Matakatifu yote.

(1) Neno "roho," katika Agano la Kale, ni tafsiri ya neno la Kiebrania *ruach*, ambalo maana yake ya msingi ni *upepo*. Neno "roho" katika Agano Jipya linatokana na neno la Kigiriki *pneuma*, ambalo maana yake ya msingi pia ni *upepo*. Lakini mtu asihukumu mapema kwamba tunajaribu kuthibitisha kuwa Roho Mtakatifu ni upepo mtakatifu, kwani hakuna kinachoweza kuwa mbali zaidi na mawazo yetu. Bali tunataka kuwasilisha mada hii isiyoeleweka wazi kwa namna itakayowafaidia wasomi na wasio wasomi: kwa hivyo tunaanza na maana ya msingi inayotambulika ya maneno haya, ili tuweze kubaini *jinsi* na *kwa nini* ilitumika katika muktadha huu.

Kwa kuwa upepo ni *usioonekana* na *wenye nguvu*, maneno haya, *ruach* na *pneuma*, hatimaye yalipata maana pana zaidi, na yalianza kuwakilisha nguvu yoyote *isiyoonekana* au ushawishi, mwema au mwovu. Na kwa kuwa nguvu ya kimungu hutumika kupitia njia na kwa vyombo vilivyo nje ya uwezo wa kuona wa binadamu, hivyo neno hili "roho" lilianza kutumika zaidi na zaidi kwa mambo yote ya Bwana. Kwa kawaida pia lilianza kutumika sana kuhusiana na ushawishi wa kibinadamu usioonekana; kwa mfano, kuwakilisha *pumzi* ya uhai, *nguvu* ambayo mwanadamu huishi nayo, ambayo *haionekani*, ikaitwa "roho," au "pumzi ya uhai"; pia kwa *nguvu* ya akili, ambayo *haionekani*, ikaitwa "roho ya akili." Uhai wenyewe ni nguvu na hauonekani, na hivyo pia uliitwa roho na watu wa kale. Mifano michache ya matumizi haya mbalimbali ya neno la Kiebrania *ruach* na neno la Kigiriki *pneuma* inaweza kusaidia.

Neno Ruach katika Agano la Kale limefasiriwa kama "upepo mkali" mara 4, "pumzi" mara 28, "akili" mara 6, "harufu" mara 8, "upepo" na "wa upepo" mara 91. Katika kila mfano wazo lililopo nyuma ya

[E174]
neno ni *nguvu isiyoonekana* au *ushawishi*. Mifano ya tafsiri hizi za *ruach* ni kama ifuatavyo:

"Kwa *pumzi* ya pua zako maji yalikusanywa pamoja." ***Kutoka 15:8***

"Nyama yote yenye *pumzi* ya uhai." ***Mwanzo 6:17; 7:15***

"Mkononi mwake ndipo... *pumzi* ya wanadamu wote." ***Ayubu 12:10***

"Wote wana *pumzi* moja; hata mwanadamu hana ubora." ***Mhub. 3:19***

"Jambo lililokuwa huzuni ya *moyo* kwa Isaka." ***Mwa. 26:35*** "Yehova *ananusa* harufu tamu." ***Mwa. 8:21*** "Wana pua, lakini hawunusi." ***Zab. 115:6*** "Mungu alipuliza *upepo* ukapita juu ya nchi." ***Mwa. 8:1*** "Ukapuliza *upepo* wako." ***Kut. 15:10*** "*Upepo* wa dhoruba ukitimiza neno lake." ***Zab. 148:8***

"Miti ya msitu inasogezwa na *upepo*." ***Isa. 7:2*** *Pneuma* katika Agano Jipya imetafsiriwa (mbali na "mzimu" na "roho") "maisha," "kiroho," na "upepo,"kama ifuatavyo:

"Kumpa *uhai* sanamu ya mnyama." ***Ufunuo 13:15*** "Kwa kuwa mna shauku ya vipawa *vya kiroho*." ***1 Wakorintho 14:12***

"*Upepo* hupuliza upendapo, nanyi husikia sauti yake." ***Yohana 3:8***

Na tusisahau kwamba tafsiri hizi zote mbalimbali zilitengenezwa na Watrinitari. Hatupingi tafsiri hizi—zinafaa kabisa: lakini tunazikazia kama ushahidi kwamba maneno *ruach* na *pneuma*, yaliyotafsiriwa "roho," *hayaashirii utu*, bali yanaashiria *nguvu isiyoonekana au ushawishi*.

"Mungu ni Roho"

(2) "Mungu ni Roho"; yaani, yeye ni kiumbe mwenye nguvu lakini asiyeonekana; vivyo hivyo malaika huitwa roho, kwa sababu wao pia, katika hali yao ya kawaida, hawaonekani kwa

[E175]
wanaume, isipokuwa kama ilivyofunuliwa kwa nguvu ya miujiza. Bwana wetu Yesu, alipokuwa mwanadamu, hakutajwa kuwa kiumbe wa roho, lakini tangu kuinuliwa kwake imeandikwa kumhusu, "Bwana sasa ni Roho"—sasa yeye ni kiumbe mwenye nguvu na asiyeonekana. Kanisa la Enzi hii ya Injili limeahidiwa mabadiliko ya asili, kufanana na Bwana wake, kama ilivyoandikwa, "Tutakuwa kama yeye, maana *tutamwona* jinsi alivyo." Kanisa linaelezewa kuwa la kiroho, kwa kadiri linavyoendana na Bwana na linatangazwa kuwa limezaliwa upya na Roho katika asili mpya, *asili ya kiroho*, kwa uhakika kwamba kile kilichozaliwa na Roho, katika ufufuo, kitazaliwa na Roho. Matumizi haya ya neno roho, kama yatakavyoonekana, yanahusiana na utu—viumbe wa kiroho. ***2 Kor. 3:17***; ***1 Yohana 3:2***; ***Yohana 3:6***

(3) Matumizi mengine ya neno roho ni kwa maana ya nguvu ya uzazi au uzaaji, kama katika ***Mwanzo 1:2***, "Na Roho ya Mungu *ikarandaranda* juu ya uso wa maji"—yaani, nguvu ya Mungu, chombo chake cha nishati, ilizaa maji, au ikayafanya yazae, na kuyafanya yenye wingi. Vilevile, "Watu watakatifu wa zamani walinena na kuandika wakiwa *wamechochewa* na Roho Mtakatifu," ushawishi mtakatifu au nguvu ya Mungu ilizaa akili zao, na kuwafanya watoe mawazo ambayo Mungu alitaka yatawale. (***2 Petro 1:21***) Vilevile, mafundi stadi ambao Musa aliwachagua kuandaa vifaa vya Hema la Mkutano waliletwa chini ya ushawishi wa nguvu ya kimungu, kwa ajili ya kuamsha au kuuhuisha uwezo wao wa asili, bila kuathiriwa kimaadili, kama vile maji ya vilindi vikuu yalivyokuwa hayajaathirika kimaadili. Basi, imeandikwa hivi:

"Bwana amemwita kwa jina Bezaleli...na amemjaza *Roho* wa Mungu, kwa hekima, kwa ufahamu, kwa maarifa, katika kila aina ya ufundi, na kubuni kazi za ustadi; kufanya kazi katika dhahabu, na fedha, na shaba; na katika kupamba kwa mawe, kuyaweka; na katika kuchonga mbao, kutengeneza kila aina ya kazi ya ustadi. Na ameweka moyoni mwake aweze kufundisha, yeye

[E176]
na Aholiabu,...wamejazwa hekima ya moyo wa kutenda kazi za kila aina, za mchongaji na za fundi stadi, na za mshonaji wa urembeshaji." ***Kutoka 35:30-35; 28:3; 31:3,4***

Vivyo hivyo, tunajulishwa kwamba Yehova Mungu aliweka juu ya Musa na wazee wa Israeli *Roho yake*, pamoja na nguvu maalum za kuhukumu katika masuala ya Israeli, kudumisha mpangilio, n.k. (***Hesabu 11:17-26***) Kwa namna ileile Roho ya Mungu ilikuwa na wafalme wa Israeli, maadamu walikuwa watiifu kwake. Kwa mfano, angalia kisa cha Sauli (***1 Sam. 11:6***); na kwamba Roho hii ya hekima au hukumu inayohusiana na utawala wa Israeli ilimwondoka Sauli, na ikamwagiwa Daudi, ambaye busara yake baadaye inatajwa hasa. (***1 Sam. 16:13,14***) Baada ya hapo, badala ya Roho ya hekima na ujasiri na ujasiri, kama mtumishi wa Bwana, Sauli alipata roho mbaya, kwa maana halisi zaidi roho ya huzuni, ya kukata tamaa, kupoteza imani, kwa kutambua kwamba hakuwa tena anaitambulika kama mwakilishi wa Bwana kwenye kiti cha enzi. Na roho hii ya kukata tamaa, iliyokuwa ikizidisha maafa, inasemekana kuwa ilitoka kwa Bwana—pengine kwa maana kwamba ilitokana na matendo ya Bwana, kwa kumuondolea Sauli utambuzi wake na nguvu yake ya kumtia moyo na mwongozo katika masuala ya Israeli.

"Roho Mtakatifu Bado Hakuwa Ametolewa"

Lakini hakuna udhihirisho wa Roho wa Mungu, kabla ya kuja kwanza kwa Bwana wetu Yesu, uliokuwa sawa kabisa na udhihirisho na utendaji wa Roho wa Bwana juu ya Bwana wetu Yesu, kuanzia wakati wa ubatizo wake hadi kusulubishwa kwake, na juu ya Kanisa la Kristo kuanzia siku ya Pentekoste hadi sasa—hadi mwisho kabisa wa Enzi hii ya Injili, na ukamilishaji wa safari ya Kanisa katika ufufuo wa kwanza. Kulingana na hili tunasoma, "Roho Mtakatifu hakuwa bado amepewa [isipokuwa kwa Bwana wetu Yesu], kwa sababu Yesu hakuwa bado ametukuzwa." ***Yohana 7:39***

Kazi ya Roho wa Mungu katika Enzi hii ya Injili ni

[E177]
tofauti sana na utendaji wake katika nyakati zilizopita; na tofauti hii inaelezwa kwa maneno "Roho wa kuasiliwa," "Roho wa uana," "Roho wa utakatifu," "Roho wa kweli," na misemo inayofanana. Kama tulivyoona tayari, baada ya kuanguka kwa Adamu hakuna katika wazao wake aliyekubaliwa kuwa *mwana* wa Mungu kabla ya kuja kwake kwanza: cheo cha juu kabisa kilichotolewa kwa baba wa waumini, Abrahamu, kilikuwa cha rafiki: "Abrahamu aliitwa rafiki wa Mungu." Lakini, kama Mtume Yohana anavyoeleza, wakati *Neno* alipofanywa mwili, alijitambulisha kwa watu wake, Israeli, na kwa wote waliompokea (wakati huo na tangu wakati huo) *aliwapa uwezo* (haki, fursa) *wa kuwa wana wa Mungu*; na hawa, anatangaza, *walizaliwa* na Mungu—walizaliwa na Roho, kwa kuwa "kile kilichozaliwa na Roho ni roho." ***Yohana 1:12,13; 3:3-8***

Roho Mtakatifu, katika maana hii ya neno, umehakikishiwa tu kwa nyumba ya wana; na nyumba ya wana haikujulikana hadi Mwana Mpendwa alipodhihirishwa katika mwili na *kuikomboa* dunia, na kuwapa wale wanaomkubali fursa ya kupokea uasili wa wana. (***Gal. 4:5***; ***Efe. 1:5***) Uchaguzi huu, kama Mtume anavyotufahamisha, hasa ulikuwa urithi wa Israeli, lakini kwa kuwa hakukuwa na idadi ya kutosha katika Israeli iliyo tayari kukamilisha idadi iliyotengwa mapema ya kuchaguliwa, kwa hiyo, baada ya kupokea masalia ya Israeli, "Mungu aliwatembelea Wapagani, ili kuwateua watu kwa ajili ya jina lake," wawe wana wa Mungu, warithi-wenza na Kristo, na hili lilijulikana na kutabiriwa mapema kupitia manabii. ***Rum. 9:4,29-33***; ***Mdo. 15:14***

Lakini ni kwa njia gani udhihirisho huu wa nguvu, ushawishi au Roho ya kimungu, katika enzi hii ya Injili, unatofautiana na udhihirisho wake katika nyakati zilizopita? Mtume Petro anajibu swali hili, akituhakikishia kwamba watakatifu wa zamani, ingawa walitukuzwa sana na Mungu, na kusukumwa na Roho wake mtakatifu, walisema na kuandika mambo ambayo hawakuyaelewa. Mungu aliwatumia kama watumishi wake kuandika mambo ambayo hawakupaswa kuyaelewa, bali ambayo kwa wakati ufaao yangefunuliwa kwetu sisi, nyumba ya wana, kwa uendeshaji wa Roho yule mtakatifu au nguvu takatifu ya Mungu

[E178]
juu ya wale waliozaliwa kwa Roho wake. Zamani utendaji wa Roho ulikuwa hasa *wa kiutendaji* tu: kwetu sisi utendaji wake ni hasa *wa kuelimisha* na kuhamasisha, ukifafanua mpango wa kimungu kupitia mitume na walimu waliowekwa mahsusi "katika Kanisa" mara kwa mara, lengo likiwa ni kuwawezesha wana "kuelewa pamoja na watakatifu wote urefu na upana, urefu na kina" cha hekima na wema wa kimungu, kama inavyoonyeshwa katika mpango wa kimungu na ufunuo wake. Hakika, kutokana na maneno ya Mtume, ni wazi kwamba hata malaika (ambao wakati mwingine walitumika na Bwana kama njia zake za kuwasiliana na manabii, wasimamizi wa Roho wake mtakatifu) hawakuruhusiwa kuelewa maana ya mawasiliano yao, kama vile manabii walivyo ambao waliandika maonyesho kwa ajili ya manufaa yetu. Angalia maneno ya Mtume:

"Kuwaokoa kwake, ambako manabii walitafuta na kuchunguza kwa bidii, wale waliohubiri kuhusu neema ambayo ingekuja *kwenu*; wakichunguza ni wakati gani, au ni kipindi gani [halisi au cha mfano], roho ya Kristo iliyokuwa ndani yao ilimaanisha, ilipokuwa ikishuhudia mapema kuhusu mateso ya Kristo, na utukufu utakaofuata. Ambao kwao ilifunuliwa ya kwamba *si kwa ajili yao wenyewe* bali kwa ajili yetu, wao waliwahudumia mambo ambayo sasa yameripotiwa kwenu na wale waliowahubiria injili kwenu kwa Roho Mtakatifu aliyetumwa kutoka mbinguni; mambo ambayo hata malaika wanatamani kuyaangalia." ***1 Petro 1:10-12***; ***2 Petro 1:21***

Zawadi za Roho Mmoja, Bwana Mmoja, Mungu Mmoja

Kuna utofauti wa vipawa, lakini *ni Roho mmoja*; kama ilivyo kwa utofauti wa utume, lakini *ni Bwana mmoja*; kuna kazi tofauti, lakini ni *Mungu mmoja* atendaye yote kwa wote. Lakini kila mtu hupewa dhihirisho la Roho ili afaidike. Kwa maana kwa mmoja imetolewa, kwa

[E179]
Roho, neno la hekima; kwa mwingine neno la maarifa, kwa Roho yuleyule; kwa mwingine imani, kwa Roho yuleyule; kwa mwingine, zawadi za uponyaji, kwa Roho yuleyule; kwa mwingine, uwezo wa kufanya miujiza; kwa mwingine, unabii; kwa mwingine, utambuzi wa roho; kwa mwingine, aina mbalimbali za ndimi; kwa mwingine, tafsiri ya ndimi; bali yote haya hufanywa na Roho huyo mmoja, akigawanya kwa kila mtu mmoja mmoja kama apendavyo." ***1 Kor. 12:4-11***

Hapa zimeorodheshwa baadhi ya *zawadi* zilizotolewa na Roho Mtakatifu kwa Kanisa, lakini tunapaswa kutofautisha wazi kati ya Roho Mtakatifu mwenyewe na zawadi hizi au maonyesho yaliyotolewa katika Kanisa la mwanzo. Kama wasivyopaswa kuelewa kwamba roho tofauti zilikuwa zikifanya kazi katika wanachama tofauti wa Kanisa, kwa sababu ya tofauti za vipaji vyao, vivyo hivyo hawakuwapasa kuelewa kwamba ilikuwa Bwana au Mola tofauti aliyetoa vipaji hivi, bali vyote vilipaswa kutambuliwa kuwa vya ule ushawishi mtakatifu mmoja ulioenezwa na Bwana mmoja, mwakilishi wa Mungu mmoja aliye juu ya yote, Yehova; na kuelezewa kama "*tofauti za utawala*," au za utendaji. Siyo hivyo tu, bali Roho wa Mungu, Roho Mtakatifu, amebadilisha utawala wake katika Kanisa: kiasi kwamba, ingawa "*karama*" za aina iliyotajwa hapa zilikuwa za jumla katika Kanisa la awali, siku ilifika, kama Mtume alivyoeleza ingefika, ambapo unabii utaisha, lugha zitaacha, na ufunuo maalum wa maarifa utatoweka. (***1 Kor. 13:8***) Ni wazi kwamba "*karama*" hizi zote zilikuwa muhimu wakati Kanisa lilipoanzishwa, mwanzoni mwa enzi mpya, lakini hazikuhitajika tena baada ya Kanisa kuanzishwa na kanuni ya maandiko yaliyoongozwa na Mungu kukamilika. Haya, Mtume anatangaza, yanatosha, "ili mtu wa Mungu awe amekamilika, akiwa na kila kitu kizuri kwa ajili ya kazi njema." ***2 Tim. 3:17***

Ni kweli, si zawadi hizi zote zimepotea au kusitishwa; wala kusitishwa kwa zile ambazo zimesitishwa hakuthibitishi kwamba Bwana ana nguvu kidogo leo kuliko alivyokuwa nayo karne kumi na nane zilizopita; wala hazithibitishi kwamba

[E180]

watu wa Bwana ni wasiofaa au wasiobarikiwa na Bwana. Kinyume chake, zinaonyesha "tofauti za dhihirisho," na zinadokeza kwamba watu wa Mungu hawahitaji tena mbinu hizo za kizamani za mafundisho na ushahidi wa kupokelewa kwao na Bwana. Sasa, badala ya kupokea zawadi kama hizo kwa muujiza, utendaji wa Roho au nguvu ya Mungu unaonekana kuwa juu ya kila mmoja wa watu wake waliojitolea—kwa kiasi fulani kulingana na sifa zao za asili, na kwa kiasi fulani kulingana na shauku yao kwa huduma yake. Na kwa hivyo tunagundua kwamba mtume, katika muktadha huu, na katika barua zake za baadaye, anahimiza Kanisa kutafuta *kukuza* vipaji vya kiroho, nguvu, na uwezo, katika na kwa ajili ya huduma ya Bwana na watu wake na Kweli yake.

Zawadi hizi *zilizokomazwa binafsi* zinapaswa kuthaminiwa zaidi kuliko zile *zilizotolewa kwa muujiza*; na hivyo Mtume anasema, "Nawaonyesha njia iliyo bora zaidi"; "tafuteni upendo na kutamani [kukuza] zawadi za kiroho, hasa mpate kutabiri [kufafanua hadharani]." (***1 Kor. 12:31; 14:1***) Mtume anaonyesha kwamba kuongea kwa ndimi kulitumika tu kama "ishara," ili umakini wa wasioamini uelekezwe kwa Kanisa na njia zake. (***1 Kor. 14:22***) Na kwa hiyo, kipaji hiki, ambacho kilithaminiwa sana na baadhi ya Wakorintho, anaonyesha kuwa ni kimojawapo cha kiroho kidogo zaidi—kisichofaa sana kwa ukuaji wa Kanisa la kiroho, na cha manufaa hasa katika uhusiano na ulimwengu usiozaliwa upya. Kipaji hiki, na vingine vya aina inayofanana nacho, vilitoweka haraka kutoka Kanisani baada ya kupata msingi imara na kutambuliwa katika ulimwengu.

Kinyume chake, "*matunda* ya Roho" yanapaswa kuhimizwa, kulimwa zaidi na zaidi, ili yazae tunda kamili na kamilifu la upendo kwa Mungu, kwa kila mmoja, na upendo wa huruma kwa ulimwengu. Matunda haya ya Roho yameainishwa na Mtume kuwa "upendo, furaha, amani, uvumilivu, wema, fadhili, imani, upole, na kujidhibiti." (***Wagalatia 5:22,23***) Neno "matunda," litakuwa

[E181]
linaloashiria wazo la pande mbili, kwamba ni *zawadi*, lakini ya ukuaji na ukomavu wa hatua kwa hatua, na matokeo ya kazi. Ndivyo ilivyo kwa zawadi za Roho: "Kila zawadi njema na kila kitu kamilifu hutoka juu kwa Baba yetu," lakini matunda kama hayo si zawadi za miujiza bali ni zawadi za hatua kwa hatua na zisizo za moja kwa moja, zinazochochewa na ahadi za Baba yetu, na maagizo ya Bwana wetu kupitia mitume na manabii. Haya hutendeka ndani yetu kadiri tunavyoingia katika mapatano na utiifu wa fikra na neno na tendo pamoja na Roho wa Baba yetu, ambayo kwa hiyo tumetolewa, na ambayo, tukitii, tunakuwa tumekua zaidi na zaidi katika matunda ya utakatifu, au matunda ya Roho Mtakatifu au tabia kwa kufanana na Mwana mpendwa wa Mungu, Bwana na Mwokozi wetu. Hivyo basi, chini ya huduma ya Roho Mtakatifu wa Ukweli, waaminifu wanatayarishwa "kuzaliwa kwa Roho" katika ufufuo wa kwanza, kuwa viumbe wa roho; kama walivyozaliwa kwa Roho wakati wa kutakaswa. Hivyo basi, ikikamilishwa kama viumbe wa roho, Kanisa litakuwa warithi wa Mungu, warithi-wenza na Yesu Kristo, Bwana wetu, katika ukamilifu wa umoja na ushirika na Baba na Mwana, wakiwa wakamilifu ndani yake, ambaye ndiye kichwa cha falme na mamlaka yote, na mshirika wa Baba katika Ufalme, na aliyejaa Roho wa Baba na wa Mwana—Roho Mtakatifu.

Itabainika kutokana na maoni haya ya jumla yaliyotangulia kuhusu mada kwamba Roho yuleyule au nguvu ya Baba wa mbinguni, Yehova, ambaye alifanya kazi katika uumbaji wa ulimwengu, na ambaye alifanya kazi tofauti kwa watumishi wake wa zamani, katika enzi hii ya Injili, bado anafanya kazi kwa njia tofauti, kwa ajili ya ukuaji wa Kanisa, katika kuleta Kanisa katika muafaka na Mungu, na katika kulifaa na kuliandaa kama "Mwili wa Kristo" kwa ajili ya sehemu ya pamoja katika Ufalme. Na itakuwa ni Roho ileile takatifu au ushawishi wa Mungu ambao utafanya kazi kwa njia tofauti zaidi wakati wa enzi ya Milenia, kupitia Kristo na Kanisa lililotukuzwa, ili kuileta dunia katika upatanisho na umoja na kanuni za haki, na pamoja na Mfalme wa wafalme na Bwana wa mabwana.

[E182]
Hakuna chochote kinachohusiana na kazi hii kwa namna yoyote ile kinachofanya Mungu mwingine awe wa lazima. Kinyume chake kabisa. Ukweli kwamba ni Mungu mmoja anayefanya kazi katika mazingira na hali mbalimbali, na kwa njia mbalimbali, kwa ajili ya kutimiza kusudi lake moja, hutupa uhakika zaidi kwamba kusudi lake vyote vyema litatimizwa, na kwamba, kama anavyotangaza, "Neno linalotoka kinywani mwangu, halitarudi kwangu likiwa halina tija, bali litafanikiwa katika kile nilicholituma." ***Isaya 55:11***

Mapenzi ya Kimungu, Ushawishi, Nguvu, Roho

Kutokana na yaliyotangulia tunaona kwamba ufafanuzi mpana wa maneno "Roho wa Mungu," au "Roho Mtakatifu," unge*kuwa—mapenzi*, *ushawishi*, au *nguvu* ya kimungu, inayotendeka popote na kwa ajili ya kusudi lolote lile linaloendana na mapenzi ya kimungu, ambayo, kwa kuwa ni mapenzi matakatifu, inaashiria kwamba hatua na utendaji wa Roho Mtakatifu utakuwa katika muafaka na utakatifu. Mungu hutumia Roho yake au nguvu zake kwa njia nyingi, akitumia vyombo mbalimbali katika kutimiza matokeo mbalimbali. Kila kitu kinachotimizwa na Bwana kupitia vyombo vya kimakanika au vyenye akili, ni kazi yake kweli kama vile yeye angekuwa mtendaji wa moja kwa moja, kwa kuwa vyombo hivyo vyote ni viumbe wake. Kama vile, miongoni mwa wanadamu, mkandarasi anayejenga huenda asifanye kazi kwa dhati katika kila sehemu ya ujenzi, lakini kila fundi ni mwakilishi wake na yuko chini ya udhibiti wake: kazi hiyo, kwa jumla, ni kazi ya mkandarasi, ingawa huenda hajawahi kuinua chombo chochote juu yake. Anaifanya kwa vifaa vyake na kupitia wawakilishi na mawakala wake.

Hivyo basi, kwa mfano, tunaposoma, "Bwana Mungu aliumba mbingu na dunia" (***Mwanzo 2:4***), hatupaswi kudhani kwamba yeye binafsi alishughulikia vitu vya uumbaji. Aliwatumia wasemaji mbalimbali—"Alinena, na likawa; alitoa amri, na likathibitishwa." (***Zab. 33:6,9***) Uumbaji haukutokea mara moja kwa mpangilio; maana tunasoma kwamba muda ulitumika—siku sita au enzi. Na ingawa tumejulishwa wazi kwamba "Vyote

[E183]
vitu ni vya Baba"—kwa nguvu yake, mapenzi yake, Roho wake, lakini nguvu hiyo, kama tulivyoona hapo awali, ilitumika kupitia Mwanawe, *Neno*.

Nguvu ya kubadilisha ya Roho Mtakatifu wa Mungu, inavyofanya kazi katika enzi hii ya Injili, ili kuwaweka watu wake katika *upatanisho* kamili naye, ni kitendo kigumu zaidi kueleweka, kisicho rahisi kueleweka, kuliko matumizi ya nguvu yake yaliyotajwa katika ***Mwanzo 1:2***. Kinahusu mada ya juu zaidi—kwa akili na hiari badala ya vitu visivyo na hisia.

Kwa mwanga wa Maandiko tunaweza kuelewa Roho Mtakatifu kumaanisha:

(a) Nguvu ya Mungu inapotumika kwa namna yoyote, lakini daima kulingana na misingi ya haki na upendo, na hivyo daima ni nguvu takatifu.

(b) Nguvu hii inaweza kuwa nishati ya uhai, nguvu ya kuumba kimwili, au nguvu ya fikra, inayounda na kuhamasisha mawazo na maneno, au nguvu ya kuamsha au kutoa uhai, kama ilivyodhihirishwa katika ufufuo wa Bwana wetu, na itadhihirishwa tena katika ufufuo wa Kanisa, mwili wake.

(c) Nguvu ya kuzaliwa au ya kubadilishwa au ushawishi wa maarifa ya Ukweli. Katika upande huu huitwa "Roho wa Ukweli." Mungu huendesha njia yake mwenyewe kulingana na ukweli na haki; kwa hivyo, Neno la Mungu, ufunuo wa njia yake, huitwa Ukweli—"Neno lako ni Ukweli." Vilevile, wote wanaokuja chini ya ushawishi wa mpango wa Mungu wa Kweli na haki husemwa kwa usahihi kuwa wako chini ya ushawishi wa Roho au tabia ya Kweli: wao huelezewa kwa usahihi kuwa wamezaliwa na Kweli katika ubarifu mpya wa maisha.

Baba huwavuta wenye dhambi kwa Kristo kupitia nuru ya jumla ya akili, usadikisho wa dhambi na wa uhitaji wao wa Mkombozi. Wale wanaomkubali Kristo kama Mwokozi na Mwanasheria wao, na kufikia hatua ya kujitolea kikamilifu kwa Mungu, kupitia Kristo, husemekana kuwa *wamezaliwa* na Mungu, "wamezaliwa kwa neno la kweli," wamezaliwa kwa

[E184]
Roho wa Mungu kwa ubarifu wa maisha. Yaani, baada ya kuendana na masharti na kanuni za kimungu, Mungu hukubali mtazamo huu wa kujitolea kama ule unaofaa, na akipita kando au kufunika udhaifu wa mwili kwa vazi la haki ya Kristo—kutanguliwa kwa imani, huwakubali kama "viumbe vipya katika Kristo Yesu," ambao tamaa yao ni kuongozwa na Roho wake katika kweli yote, na kuongozwa na tabia hiyo takatifu au Roho katika utiifu kamili hadi kufikia kujitoa kafara, hata kufa. Watu wa namna hii husemekana wamepokea "Roho wa kuasiliwa," kwa sababu kuanzia wakati huo Mungu, kupitia Kristo, huingia katika agano maalum na hawa kama wana. Na Baba, kupitia kwa Mkuu wa Uokozi wao, anawahakikishia kwamba wakikaa katika *Roho ya Ukweli*, atafanya mambo yote na matukio ya maisha yafanye kazi pamoja kwa ajili ya wema wao—kwa ajili ya kukuza ndani yao zaidi na zaidi roho ya haki, ukweli, amani, na furaha; watapata zaidi na zaidi ya Roho Mtakatifu, kadiri wanavyoendelea katika utiifu kwa Roho wa Ukweli. Hivyo basi, himizo kwa watu hao ni, "Jazwa Roho," "tembeeni kwa Roho," "Roho wa Kristo akae ndani yenu kwa wingi, na msiwe wasiozaa wala wasiozaa matunda." Roho huyu Mtakatifu anayefanya kazi ndani ya mwamini tangu wakati wa kujitolea kwake kikamilifu kwa Bwana, ni Roho yuleyule Mtakatifu au hali ya Baba aliyemfanya kazi ndani ya Bwana wetu Yesu Kristo, na kwa hiyo pia huitwa "Roho wa Kristo," na tunahakikishiwa, "kama mtu yeyote hana Roho wa Kristo, yeye si wake." ***Rum. 8:9***

Roho kwa "Kipimo" na "Bila Kipimo"

Bwana wetu Yesu alizaliwa kwa Roho Mtakatifu wakati wa ubatizo wake, utakatifu wake; na vivyo hivyo, wanachama wa mwili wake, Kanisa lake, kama tulivyoona, "wanazaliwa" wakati wa "ubatizo wao katika kifo chake," wakati wa utakatifu wao kamili: lakini kuna tofauti ya kukumbukwa daima;

[E185]

yaani, kwamba Bwana wetu Yesu, Kichwa cha Kanisa, alipokea Roho Mtakatifu *bila kipimo*, bila kikomo (***Yohana 3:34***), ilhali wafuasi wake wanapokea kwa kipimo, au kwa kiasi—kipimo cha Roho hupewa kila mtu (katika Kanisa). (***1 Kor. 12:7***; ***Rum. 12:3***) Sababu ya tofauti hii ni kwamba Bwana wetu alikuwa mwanadamu mkamilifu, wakati sisi, wafuasi wake, ingawa tunachukuliwa kuwa wakamilifu kwa hesabu (tukahesabiwa haki kwa imani), kwa kweli hatujafikia ukamilifu. Mwanadamu mkamilifu kama sura halisi ya Mungu aliweza kuwa katika muafaka kamili na Mungu na Roho wake wa utakatifu, katika kila jambo na kwa undani wake wote; lakini kadiri ya kushuka kwa hadhi kutokana na kuanguka, muafaka wetu na Mungu na Roho wake wa utakatifu umeathirika, ingawa ni wajibu na haki ya kila mmoja kutafuta kwa dhati kumjua na kutenda mapenzi ya Bwana na kutokuwa na nia yoyote inayopingana nayo; lakini hakuna mwanadamu wa ukoo ulioanguka anayeweza kupokea Roho wa Bwana kikamilifu—ili kuwa katika muafaka kamili na Mungu katika kila jambo. Na kwa hivyo, miongoni mwa wale wanaoamini, na wanaojitolea, na wanaopokea Roho Mtakatifu wa kuasiliwa, tunai-kuta ikiwa na vipimo tofauti, vipimo hivi vikitegemea kiwango cha kuanguka kwetu kutoka kwa mfano wa kimungu, na kiwango cha neema na imani kilichofikiwa tangu kuingia katika mwili wa Kristo. Na kasi ambayo tunaweza kupata zaidi na zaidi ya Roho Mtakatifu, tukipata maarifa na muafaka kamili zaidi na zaidi na kila kipengele cha mpango wa kimungu, inategemea kwa kiasi kikubwa utambuzi wetu wa kasoro zetu wenyewe, na kiwango cha kujitolea kwetu kwa Bwana—kwa kujifunza mapenzi yake katika Neno lake, na kwa kutekeleza mapenzi hayo katika mambo ya maisha.

Kadiri waamini waliojitolea wanavyojikabidhi kwa Bwana, na, wakipuuza mapenzi na matakwa yao wenyewe, wakitafuta kutembea katika njia yake, wao "huongozwa na Roho," "hufundishwa na Roho," na wanaweza "kumtumikia Bwana katika *ubarifu wa Roho*." Ili kuendelea chini ya uongozi na mafundisho haya, ni lazima wawe na "Roho ya upole" (***Gal. 5:22,23; 6:1***), ili "Mungu wa Bwana wetu Yesu Kristo, Baba wa utukufu," aweze kuwapa "*Roho wa hekima na ufunuo*,

[E186]
katika kumfahamu yeye; macho ya ufahamu wao yakiangazwa, wapate kujua ni matumaini gani ya wito wake, na ni utajiri gani wa utukufu wa urithi wake katika watakatifu." ***Efe. 1:17,18***

Katika maelezo haya mbalimbali ya kazi ya Roho Mtakatifu, na katika mengine mengi ambayo yatafikia wanafunzi wa Biblia, hakuna kinachopatikana kinachohitaji Mungu *mwingine*. Kinyume chake: dhana sahihi ya Mungu mmoja inaonyesha kwamba nguvu zake zote na rasilimali zake zinatosheleza kikamilifu, na kwamba yeye aliyesema kwa Israeli, "Sikia, Ee Israeli, Yehova Mungu wako ni mmoja," hahitaji msaada. Kwa kweli, ili kuwa na msimamo, wale wanaodai kwamba Mungu mwingine anahitajika kushughulikia mambo yanayorejelewa kama kazi ya Roho Mtakatifu wa Mungu, wanaweza kwa msimamo uleule kudai miungu wengi wa roho—roho ya kuasiliwa, roho ya upole, roho ya Kristo, roho ya Baba, roho ya upendo, roho ya haki, roho ya rehema, roho ya utakatifu, roho ya kweli, roho ya uvumilivu, roho ya utukufu, roho ya maarifa, roho ya neema—Mungu tofauti kwa kila idara. Lakini, kama Mtume anavyoeleza, mabadiliko haya yote ya utendaji ni ya Roho mmoja wa Yehova mmoja mwenyezi.

Roho wa Dunia—Roho wa Mpinga Kristo

Roho ya dunia ni kinyume na Roho wa Mungu. Kwa kuwa ulimwengu wote uko katika hali ya kuanguka, na uko chini ya ushawishi unaopofusha na kupotosha wa Adui, roho yake au tabia yake bila shaka iko katika mzozo wa daima na Roho mtakatifu, wa kweli, wa haki, na wa upendo wa Mungu: kwa hiyo, iko katika mzozo na Roho mtakatifu aliyepokelewa na watu wake kupitia Neno lake, na ushawishi wake wote watakatifu unaotendwa kwa njia mbalimbali juu yao. Kama vile roho ya Shetani ya ubinafsi, chuki, wivu na mizozo inavyofanya kazi ndani na kuwadhibiti kwa kiasi kikubwa watoto wa ulimwengu huu, ndivyo Roho Mtakatifu wa Mungu,

[E187]
Roho ya upendo, upole, unyenyekevu, uvumilivu, wema, wema wa kindugu, hufanya kazi ndani na kuongoza kwa kiasi kikubwa watoto wa Mungu. Na roho hizi mbili au tabia hizi, moja ya upendo na wema, na nyingine ya ubinafsi na uovu, zinapigana vita daima, na haziwezi kusawazishwa kabisa.

Maandiko yanazungumzia roho hii inayofanya kazi duniani kinyume na Roho Mtakatifu, kama "roho ya Mpinga Kristo"—roho au tabia inayompinga Kristo. Kwanza, hutamani kumwacha kabisa, kupinga kwamba aliwahi kuja duniani; kisha ikishindwa kufanya hivyo, itadai kwamba Bwana wetu Yesu alikuwa mwanadamu tu, mwanadamu mwenye dhambi; ikiwa msimamo huu utapingwa, bado itadai kwamba hata hivyo hakufanikiwa chochote, au kwamba alikuwa mfano tu, na si Mkombozi. Hivyo basi, tunaamriwa na Maandiko kutathmini, kujaribu, na kuthibitisha roho (mafundisho yanayojitokeza kwetu, yakidai kuwa ya roho ya kweli). Tunapaswa kuvijaribu, si kwa mwonekano wao wa nje na madai yao tu, bali kwa Neno la Mungu. "Wapendwa, msiamini kila roho, bali zipimeneni, kama zilitoka kwa Mungu... na mfahamu Roho ya kweli na roho ya makosa." ***1 Yohana 4:1,6***

Ushauri wa Mungu na Ushauri wa Shetani katika Vita

Kamilifu za tabia za Mungu ndizo *viwango* vya utakatifu, haki na ukweli kwa viumbe vyake vyote. Kila kitu na kila kiumbe kinachopingana na au kisichoendana kikamilifu na viwango hivyo ni kitakatifu, si cha kweli, na si cha haki. Mawazo haya hasi wakati mwingine huhusishwa na Shetani kwa sababu yeye ni adui mkuu wa Mungu na alikuwa mwanzilishi wa njama dhidi ya haki—mwenye asili ya makosa, "baba wa uongo" na udanganyifu. Lakini tunapaswa kutofautisha kati ya *viumbe* wa roho wabaya na *ushawishi* wa roho wabaya, kama vile tunavyofanya kati ya *viumbe* wa roho watakatifu na *ushawishi* wa roho watakatifu. Mwelekeo wa fikra za mageuzi miongoni mwa watu wenye elimu wanaopuuza Biblia (ikiwemo wanaoitwa Wakosoaji Wakuu), ni kupuuza

[E188]

utambulisho wa Shetani na roho zake wabaya waliounganishwa naye walio katika nyadhifa za juu (***Efe. 6:12***), na kudai kwamba hakuna ushawishi mbaya *wenyewe*, na kwamba mwanadamu anapambana tu na ujinga wake na upotoshaji wa sifa zake njema. Vilevile, wengine, walioendelea zaidi (katika makosa), wenye elimu ya juu zaidi (katika uongo), na waliojipamba zaidi kwa falsafa (zisizo za kweli), wanafikia hitimisho kwamba hakuna *Mungu mwenye nafsi* bali ni ushawishi mwema tu ambao wanadai uko ndani ya mwanadamu na unaoendelea kuumbika taratibu hadi ukamilifu.

Bali sisi tunaitikia neno la Mungu, Neno lake, ambalo Mtume anatuhakikishia lina uwezo wa kutufanya wenye hekima kwa ajili ya wokovu, na ambalo tumegundua kuwa lina chemchemi ya uzima na nuru na Roho Mtakatifu wa kweli ambayo nadharia na nuru za kibinadamu haziwezi kulilinganisha. Inaonyesha kwamba Mungu ni Roho mtakatifu (*kiumbe*) na kwamba Roho wake mtakatifu (*ushawishi*) daima hutendewa kwa muafaka na haki, na kwamba wote walio katika muafaka na Mungu na *waliopatanishwa* naye lazima wawe na Roho wake wa utakatifu—Mwana wa pekee aliyezaa ambaye anakaa kwake utimilifu wa Roho wa kimungu—malaika watakatifu ambao hawana nia nyingine isipokuwa nia takatifu ya Baba au Roho wake—Kanisa kutoka miongoni mwa wanadamu ambao wana kipimo fulani cha akili au Roho ya Kichwa chao (la sivyo hawakuwe wake), na ambao wanatafuta kujazwa zaidi na zaidi na Roho hii ya utakatifu na kuondolewa kabisa tabia na ushawishi wote usio takatifu. Vilevile Neno linafundisha kwamba Shetani ni kiumbe wa roho na ana roho, akili, na tabia isiyo takatifu; na hutumia roho au ushawishi usio takatifu kupitia njia na wawakilishi mbalimbali. Malaika waliodharauliwa, ambao pia ni viumbe wa kiroho, walianguka kwa kupoteza roho yao ya utakatifu na utauwa kwa Mungu na viwango vyake vya haki, na sasa wana roho au tabia isiyo takatifu, na hutumia ushawishi au roho mbaya wanapopata fursa.* Na ulimwengu wa wanadamu, ukianguka kupitia Adamu, umekuwa watumwa wa dhambi: wengine hufanya dhambi kwa hiari kwa ajili ya raha za dhambi; wengine

---

*"*Maandiko Yasema Nini Kuhusu Uroho?*" Wasiliana na wachapishaji.

[E189]
bila kukusudia, ingawa "wakimtafuta Mungu," na wamepofushwa na kudanganywa na Adui, na kudhibitiwa na roho ya upotofu.

Utu wa mwanadamu—akili au "mioyo" ya watu—ni uwanja wa vita ambapo Roho Mtakatifu wa nuru, upendo, haki, ukweli, utakatifu, Roho wa Yehova na wa Mwanawe, Mkombozi wa mwanadamu, anapambana na roho mbaya ya Shetani, dhambi, giza, uongo, chuki, wivu, uovu, n.k. Wakiwa wameuzwa chini ya dhambi na mzazi wetu wa kwanza, Adamu, familia yake ikawa "watumwa wa dhambi" "kwa sababu ya udhaifu," kwa udhaifu wa urithi. (***Rum. 5:12,21; 6:16-23; 7:14; 8:20,21***) Katika hali hii ya utumwa, wamepofushwa macho na mungu (mtawala) wa dunia hii ya sasa yenye uovu (hali) ambaye huweka uovu mbele ya akili zao kama wema, na giza badala ya nuru (***2 Kor. 4:4***; ***Efe. 6:12***; ***Isa. 5:20***), na kwa hivyo amepotosha wengi, na kufanya iwe rahisi kutenda maovu na vigumu kutenda mema, na kuweka faida zote za wakati huu upande wa uovu na kufanya isiwezekane kuzipata isipokuwa kwa kufuata roho yake isiyo takatifu, ambayo ni "roho ya ulimwengu," ana udhibiti wa jumla, kwanza wa umma kupitia ujinga, na pili, wa wenye akili zaidi kupitia kiburi, ubinafsi, n.k.

Mapambano hayakuanza hadi kuja kwa Bwana wetu mara ya kwanza; kwa maana Roho wa Ukweli alikuja kwanza juu ya Bwana wetu Yesu na wakati wa Pentekoste juu ya Kanisa lake.* Ulimwengu ulikuwa gizani Bwana wetu Yesu alipoibuka ukiwa umejaa Roho wa Mungu, nuru ya kweli ya kimungu, iliyomfanya kuwa "Nuru ya ulimwengu"; na mara moja *vita* ilianza; nuru ya kweli, Roho mtakatifu, tangu Pentekoste, ukiwakilishwa, si na makanisa ya majina tu, bali na waumini wa kweli wa Kristo

---

**Vita* vya Sheria ya Haki vilikuwa vimejikita katika taifa dogo moja, Israeli, na kama Mungu alivyotabiri "Sheria haikutimiza *kitu chochote*"—hakuna wa ukoo ulioanguka aliyeweza au aliyetarajiwa kushinda katika vita hivyo. Kwa kweli ilikuwa ni kumwonyesha Kristo Yesu, yeye peke yake aliyetii Sheria, kama njia ya rehema za kimungu; na kwa njia hiyo, kuwafunza watu na kuwatengeneza "masalio" yao kuwa tayari kwa Enzi ya Roho na mapambano yake kwa kuwaelekeza kwa Kristo.

[E190]
mwilini, wamiliki wa Roho Mtakatifu wa Kichwa chao. Mapambano hayakuweza kuanza mapema kwa sababu hakuna mwanadamu (wote wakiwa wenye dhambi) aliyeweza kuwa njia za Roho Mtakatifu wa Mungu, wawakilishi wake, mabalozi wa haki na kweli, askari wa msalaba. Kufanyika *upatanisho kwa dhambi za mwanadamu* kulipaswa kufanyika kwanza kabla ya kuwepo kwa utume wowote kwa Roho Mtakatifu kutekeleza—kabla ya kuwepo *kwa* chochote *cha kupigania*. Utu wa mwanadamu ulihukumiwa kifo—hukuwa na maangamizi ya milele, kama maadui wa haki: kwa nini kupigana kwa ajili ya waliohukumiwa? kwa nini kujaribu kuwashawishi kuwa wa haki, wakati hakuna tumaini la thawabu kwa juhudi zao lililoweza kuwekwa mbele yao? Hivyo basi, *ukombozi* ulikuja kwanza; na ilikuwa ni kutokana na kukubaliwa kwa ukombozi huo na Baba ndipo Roho Mtakatifu ulipewa kwa wale waliochukuliwa kuwa wana katika familia yake kupitia Kristo.

Lakini mtu fulani anaweza kusema kwamba *vita*, tangu ilipoanza, inaonekana kuwa dhidi ya Roho Mtakatifu na kwa upande wa roho wa uovu—kwa kuwa watumishi wa dhambi leo, kutokana na ongezeko la asili la idadi ya watu, ni wengi mara nyingi zaidi kuliko walivyokuwa vita ilipoanza, na bado wanaongezeka kwa kasi zaidi hata kuliko Ukristo wa jina tu, ingawa *vita* hii imekuwa ikiendelea kwa karibu karne kumi na tisa.

Zaidi ya hayo, roho ya uovu na uhasama na makosa ilishinda dhidi ya Roho Mtakatifu kwa Bwana wetu hadi kufikia kumsaliba: na vivyo hivyo imeshinda dhidi ya waumini wote wa mwili wa Kristo—ikiwadanganya, ikiwashtaki na kuwatendea mabaya, kwa njia mbalimbali, kulingana na wakati, mahali na hali. Lengo la mashambulizi haya ya roho ya uovu na watumishi wake dhidi ya Roho wa utakatifu na waaminifu wake daima ni lile lile—kuharibu ushawishi wa Roho wa ukweli; kufanya kitakatifu kionekane si kitakatifu; kusababisha kitakaso na kisicho na ubinafsi kionekane ni cha ubinafsi na kichafu; kuweka giza badala ya nuru. Wala watumishi wa ukosefu wa utakatifu hawagundui kila wakati wanachokifanya: wakijaa roho ya uovu,

[E191]
roho ya chuki, uhasama, wivu, na ugomvi, huwapofusha macho kiasi kwamba "hawajui wanachokifanya," na mara nyingi, waziwazi, "hukidhani kwa dhati kuwa wanamtumikia Mungu." Kwa nini kushindwa huku kwa Roho wa utakatifu? Je, kutakuwa hivi daima?

Tunajibu kwamba kushindwa huku kwa Roho wa utakatifu ni kushindwa kwa dhahania tu na si kwa kweli. Kwa kweli, Roho wa utakatifu amekuwa akishinda tangu vita ilipoanza. Utume wake wa nyanja mbili katika enzi hii ya Injili umetimia vyema.

(1) Ilikuwa ni kuwepo *katika watu wa Mungu* kulingana na kiwango cha utakatifu na shauku yao kwa Mungu na haki yake, na kwa sababu ya kuenea na nguvu ya roho ya uovu katika ulimwengu uliowazunguka ilikuwa ni kujaribu tabia zao, hali za sasa zikidai kwamba yeyote *atakayeyoishi kwa utakatifu* katika wakati huu lazima apate mateso—lazima wawe tayari kusikia "kila aina ya mabaya" yakisemwa juu yao kwa uwongo na bado wakavumilia, kama alivyofanya Bwana wao, wakiendelea, hata hivyo, kuwa waaminifu kwa Bwana na kusudi lake kwa gharama yoyote—bila kuhesabu maisha yao ya duniani kuwa ni ya thamani. ***2 Tim. 3:12***; ***Math. 5:11***; ***1 Pet. 2:23***; ***Matendo 20:24***

(2) Mwanga wa Roho wa utakatifu *katika* watu wa Mungu ulipaswa kung'aa sana *juu* ya ulimwengu ili uvutie wote wasiokuwa wamepofushwa kabisa na roho potovu ya Adui. Ulipaswa kung'aa katika giza la dhambi *kwa* kuwakemea—ukishuhudia dhidi ya udhalimu wote; hivyo kuamsha dhamiri hata ya wale waliokuwa wamepofushwa ili watambue wajibu wao mbele za Mungu na siku ya hesabu ijayo. Hivyo Bwana wetu aliwaagiza wafuasi wake kwamba baada ya kupokea Roho Mtakatifu walipaswa kushuhudia Ukweli miongoni mwa mataifa yote—iwe watu wasikie au wasipate fursa ya kusikia.

Roho Mtakatifu amefanikiwa katika malengo yote mawili yaliyokusudiwa. Amechagua "kundi dogo" la waaminifu, "washindi," wafuasi wa njia ya haki—Yesu, Mkuu wa Kikosi, na kundi lake la watiifu la askari wa msalaba, wote

[E192]
ambao wamejitolea "hata kufa"; na ambao thawabu ya Ufalme itawapatia hivi karibuni—wakati wanachama wa mwisho watakapokuwa wamejaribiwa kikamilifu na kufanywa wakamilifu kupitia mateso kwa ajili ya haki. Pia imeshinda katika *kushuhudia* kwa ulimwengu. Bwana wetu alitabiri kwamba matokeo ya ushuhuda huo yangekuwa ni kuishawishi dunia kuhusu dhambi, kuhusu haki, na kuhusu siku ijayo ya hukumu ya haki, ambapo matendo maovu ya maisha ya sasa yatapata malipo ya haki, kulingana na kiwango cha nuru ambacho mkosaji alikifurahia.

Shahidi huyu amesafiri mbali na karibu, na leo ulimwengu kwa ujumla unatambua vitu hivi vitatu ambavyo Roho wa utakatifu katika Kanisa amevitwika mbele yake—dhambi, haki na hukumu. Ni kweli, dunia haina mawazo wazi na sahihi kuhusu haki, wala kuhusu dhambi, wala haielewi tabia na lengo la hukumu ijayo—wala kwamba itakuwa siku ya miaka elfu moja: wala dunia haielewi wazi wito wa Kanisa katika enzi hii, wa kuepuka hukumu pamoja na dunia na kuwa waamuzi wake katika siku hiyo ya hukumu kwa *kujitolea kwa hiari* sasa maslahi ya kidunia kwa ajili ya haki—kufuata nyayo za Mwokozi. Si lazima ulimwengu ujue mambo haya ya undani—hayahusu. Haya ni miongoni mwa "mambo ya siri ya Mungu," ambayo hakuna awezaye kuyafahamu isipokuwa wakiwa watiifu kwa dhati kwa wito wa Bwana wa haki, na wakijitolea wakipokea Roho wa Baba, na kama wana, hivyo wanajulishwa mambo madogo madogo ya mpango wa kimungu. ***1 Kor. 2:10,11***

Kujibu swali, Je, itakuwa hivi daima? tunajibu, Hapana. Mara tu enzi hii itakapokuwa imekuza "kundi dogo," lililoitwa kuwa warithi-wenza na Kristo, itakoma. Hatua inayofuata ya Roho mtakatifu au nguvu ya Yehova itakuwa ni kuanzishwa kwa Ufalme huo: na kwa kuanzishwa kwake, kazi ya Roho mtakatifu itakuwa katika mwelekeo wa Ufalme
—kuanzisha hukumu na haki duniani. Itaweka hukumu kwa mstari na haki kwa mizani, na uongo na udanganyifu wa kila aina vitapisha nafasi kwa

[E193]
ujuzi wazi wa Ukweli. Badala ya kuendelea kushuhudia kwa ulimwengu "*hukumu ijayo*," itashuhudia kwamba hukumu imeanza na kwamba kila ukiukaji utapokea mara moja malipo ya adhabu ya haki. Badala ya kushuhudia kwa Kanisa, "Msihukumu *kabla ya wakati*," itashuhudia kinyume chake kwamba wao kama vyombo vya Mungu wamehitimu maalum kuhukumu ulimwengu kwa hukumu ya haki. Badala ya wale walio katika muafaka na Mungu na wenye Roho yake ya haki na kweli kuhitajika kuteseka kwa ajili ya haki, watatiwa taji kuwa wafalme na makuhani wa haki na kupewa jukumu la kutawala dunia kwa ajili ya baraka zake na urejesho wake katika ukamilifu, katika haki, na "kukatwa kutoka kwa uzima," katika "angamizo la milele" la wote watakao kataa kwa makusudi fursa za siku yenye baraka ya hukumu iliyohakikishwa kwa upendo wa Mungu kupitia fidia iliyotolewa na Bwana wetu Yesu. Hivyo basi, Yehova mkuu na Roho wake wa utakatifu na wote wanaojiunga nao hatimaye watashinda, na dhambi na Shetani na roho ya uovu vitaangamizwa milele na hakutakuwa na laana tena. ***Isaya 28:17***; ***1 Wakorintho 4:5; 6:2***; ***Matendo 3:23***; ***2 Wathessalonike 1:9***; ***Ufunuo 22:3***

Mapambano ya Roho Nje na Ndani ya Watakatifu

Tumetazama vita hii kwa jumla: hebu tuangalie baadhi ya awamu zake za sasa. Ingawa inaweza kuchukuliwa kama mzozo wa Kanisa, hata hivyo ni mzozo *wa mtu binafsi* na dhambi. Ingawa Kanisa litashinda, litakuwa limeundwa tu na washindi binafsi. Na kwa kuwa ushindi katika Kanisa ni ushindi wa Roho mtakatifu wa Mungu, nguvu au ushawishi dhidi ya roho wa uovu, wa dhuluma, ndivyo ilivyo pia kwa mtakatifu mmoja mmoja.

Wakristo wengi (Wakristo wa jina tu, hata wakiwemo wanaoitwa "wapigaji-mashindano wa kiroho," "wa-utakatifu," n.k.) hawajui mengi kuhusu vita na ushindi halisi wa kiroho, kwa sababu wengi hawajawahi kufanya kinachostahili

[E194]
watakatifu, na hawajawahi kupokea Roho Mtakatifu wa Ukweli. Wengine wamejitolea kwa madhehebu, na wamepokea roho ya madhehebu ya upendo kwa madhehebu, unyamazifu kwa madhehebu, utumishi na kafara kwa madhehebu, n.k. Wengine wametambua kanuni moja au zaidi za maadili na wamejitolea kamwe kutozivunja maadili hayo: hawa hupokea roho ya maadili, roho ya kujiridhia, roho ya kujiona wa haki. Wengine wamechagua wema fulani ambao wanaabudu na kupokea roho yake—kwa mfano, uvumilivu—na wanaridhika kikamilifu wanapofikia kiwango kizuri cha uvumilivu na roho yake. Wengine hujitolea kwa "kazi" kwa ajili ya Yesu na huonekana kuridhika tu wanapokuwa katika pilikapilika za shughuli za kusisimua; hawajali sana kazi ni ya aina gani, mradi tu haimwabudu Shetani waziwazi na mradi tu kuna kazi nyingi na wao wanapata nafasi ya juu: hawatafuti matokeo sana bali kazi yenyewe, na hivyo wanaridhika kabisa "kupiga hewa," wakitumaini kwamba mwishowe watagundua kuwa hawajafanya madhara makubwa. Kwa hawa kuchukua muda kusoma Neno la Mungu na kubaini aina ya watendaji kazi anaowatafuta, na aina ya kazi anayotaka ifanyike, kwao ingekuwa ni ukiukaji wa agano lao la kujitolea—kwa maana walijitolea kwa ajili ya kazi na wanaridhika mioyoni mwao tu wanapokuwa katika shauku kubwa. Wengine wenye busara zaidi, lakini ambao pia si wenye busara kweli, hujitolea kwa aina fulani ya huduma kwa ajili ya Mungu na mwanadamu—huduma ambayo wanafikiri inawahitaji zaidi. Ikiwa *wanajitolea* kwa "kazi ya kiasi," wanapokea roho ya kazi hiyo na hupata baraka yoyote inayokuja nayo. Au ikiwa *wanajitolea* kwa kazi ya mageuzi ya kijamii, wanapata roho ya mageuzi ya kijamii na baraka zake.

Utoaji huu wote, na roho au mitazamo inayotokana nao, una athari za wema na uovu. Utoaji wowote kati ya huu ni bora zaidi kuliko utoaji kwa uovu na roho yake ya uovu. Utoaji wowote kati ya huu ni bora zaidi hata kuliko utoaji kwa nafsi na roho ya ubinafsi unaoambatana nao. Utoaji wowote kati ya huu ni bora zaidi hata kuliko maisha yasiyo na mwelekeo yaliyotolewa kwa kitu chochote. Lakini

[E195]

Hakuna hata moja kati ya hizi inayoweza kulinganishwa kwa namna yoyote na utakatifu unaofundishwa katika Maandiko na kuonyeshwa kwa mfano na Bwana wetu Yesu Kristo, Mkombozi wa ulimwengu, mfano wa mwili wake, Kanisa. Huu, utakatifu wa kweli, ndio pekee unaoleta moyoni Roho Mtakatifu, Roho wa Ukweli, ambaye ulimwengu hauwezi kumpokea.

Utoaji huu wa kweli na unaofaa ni tofauti na mwingine wote. Una hekalu moja tu ambalo linainama: linainama kwa mapenzi ya Yehova, likijikabidhi mwenyewe na mapenzi yake binafsi kama dhabihu hai juu ya madhabahu ya Bwana, ibada inayofaa. Halina masharti wala hifadhi yoyote. Lugha ya Kuhani Mkuu ni ile ya kila mwanachama wa "uhalifu wa kifalme": "Sikujia kutenda mapenzi yangu, bali mapenzi ya yeye aliyenituma." "Tazama, nimekuja (kama ilivyoandikwa habari zangu katika kitabu) kutenda mapenzi yako, ee Mungu." Watu kama hao hushiriki katika Roho Mtakatifu.

Wale ambao wameweka matakwa yao wakfu, na wakakubali bila masharti Neno na mapenzi ya Mungu, kupitia Kristo, husemekana kuwa *na nia* ya mbinguni au *ya kiroho*. Watu hawa wamebadilika kiasi hicho, tofauti kabisa na walivyokuwa katika hali yao ya zamani ya kidunia, hivi kwamba wanaitwa Viumbe Vipya, na jina hili halitakuwa baya kwao kama lingedokeza tu mabadiliko makubwa ya moyo au mapenzi ambayo wamepitia. Lakini ina maana zaidi ya hayo; inamaanisha kwamba hawa ambao sasa wanachaguliwa kutoka duniani na Roho Mtakatifu wa Ukweli, na ambao wanamkaribia Mungu kupitia njia mpya na hai iliyofunguliwa na dhabihu kuu ya dhambi, kwa kweli ni viumbe vipya katika hatua ya mwanzo, ambao ukamilifu wao katika asili ya kimungu unasubiri tu mabadiliko ya ufufuo, mwishoni mwa enzi hii, yakitegemea kabisa uaminifu wao kama viumbe vipya kwa uongozi wa Roho Mtakatifu.

Hata hivyo, uumbaji huu mpya wa kiakili, au akili iliyobadilishwa, kiinitete cha kiumbe kipya, ambacho kitatokea kikamilifu katika ufufuo, bado kinahusishwa na mwili wa binadamu, na hivyo Mtume anasema kuhusu kundi hili, "Tuna hazina hii [akili mpya, asili mpya] katika vyombo vya udongo

[E196]
vyombo." (***2 Kor. 4:7***) Akizungumzia jambo hili hilo, Mtume anatuhakikishia kwamba nyumba ya udongo itakapovunjika, ikitolewa kafara, ikifa pamoja na Kristo, sisi, hata hivyo, tutakuwa na jengo la Mungu, nyumba mpya, mwili wa utukufu, unaoendana na uliofaa kwa kila njia kwa ajili ya makao ya akili mpya na Roho wake wa utakatifu (***2 Kor. 5:1***), ikiwa sisi ni wa wale washindi waaminifu wanaoendelea hadi mwisho wa safari ya njia nyembamba, tukitembea katika nyayo za Kapteni wetu.

Neno *takatifu* linatokana na neno *kamili* na linamaanisha ukamilifu; kwa hivyo Roho Mtakatifu ni roho kamili. Na hivyo tunaona bila mshangao kwamba wale walioipokea Roho Mtakatifu au roho kamili kwa kipimo chochote kizuri hukamilishwa katika nyanja zote za tabia zao—wakiwa na uwiano bora zaidi kuliko hapo awali katika hukumu zao—wana "Roho ya akili timamu," haijalishi jinsi roho chafu iliyopofushwa ya ulimwengu inavyoweza kuwahukumu, "Una pepo na umepagawa"; kwa sababu wanaishi kwa ajili ya, wanahudumu kwa ajili ya na wanafurahia vitu visivyoonekana bado, vya milele mbinguni. ***2 Tim. 1:7***; ***Yohana 10:20; 6:27***

Ikichukuliwa peke yake, mojawapo ya maadui wakubwa zaidi wa wale ambao wamezaliwa kwa utakatifu wa roho kupitia mashauri na ahadi za kimungu, ni roho mbaya ya hofu. Ingetushawishi kwamba pengine kuna kosa fulani: ama kwamba Mungu hakutoa ahadi zile kuu na za thamani isiyo na kifani, au kwamba si kwa ajili yetu, au kwamba kwa sababu fulani hatuwezi kamwe kuzifikia. Watu wote wa Mungu wako hatarini kushambuliwa na roho hii mbaya ya mashaka na hofu—wengine kwa nguvu zaidi na wengine kwa kiasi kidogo; na wote wanahitaji kupigana na roho hii mbaya kwa ujasiri na kuiangamiza, isije ikaua matunda ya Roho Mtakatifu na hatimaye kuizimiza
—kuiondoa kabisa ndani yetu.

Hata hivyo "roho ya hofu" si roho ya mungu wala roho ya shetani iliyoingia katika mioyo yetu: ni ushawishi wa akili tu wa asili kwa kila mwanadamu aliyeanguka mwenye moyo mnyenyekevu. Inazaliwa kutokana na utambuzi wa ukamilifu mdogo binafsi na kutostahili neema za kimungu. Tiba ya

[E197]

Roho hii ya hofu ni Roho Mtakatifu wa Ukweli, na maagizo yake yanapokubaliwa na kushikiliwa kwa uhakika kamili wa imani. Roho wa Ukweli anatufundisha kwamba kulikuwa na sababu za msingi za kuamini katika roho ya hofu; lakini sababu hizo hazipo tena tangu tulipomwamini Kristo na kuwa viumbe vipya. Hutuelekeza mbali na udhaifu wetu usio wa makusudi na kutuashiria Upatanisho mkuu uliofanywa na Bwana wetu Yesu, na kututaja maneno ya Mtume aliyeongozwa na Roho:

"Mungu akiwa upande wetu, ni nani atakayepingana nasi? Yeye ambaye hakumwonea huruma Mwanawe, bali alimtoa kwa ajili yetu sote, hatutupatie vilevile na mambo yote [yahitajika] kwa ukarimu? Nani atakayewashitaki wale ambao Mungu huwachagua? Ni Mungu anayehesabia haki. Nani atakayewahukumu? Ni Kristo aliyefariki [akilipa adhabu yao —akitimiza yote yaliyowakosa], ndiyo, bali yule [Kristo aliyetukuzwa na kupandishwa juu sana ambaye] amefufuka tena, ambaye yuko hata mkono wa kuume wa Mungu, ambaye pia anatuombea." ***Warumi 8:31-34***

Ikiwa "Roho wa imani," mojawapo ya hatua au shughuli za "Roho wa utakatifu," "Roho wa Ukweli," hivyo huja mbele na kukubaliwa na kuungwa mkono na kiumbe kipya, ushindi juu ya roho wa hofu hupatikana kwa haraka, na amani na furaha katika Roho mtakatifu wa imani na upendo na uhakika kwa Mungu hutokea. Hata hivyo, vita hivi lazima vipiganwe mara kwa mara katika uzoefu wa kila Mkristo. Na, kwa kweli, "roho ya hofu" inaweza kufanywa *mtumishi* wa thamani wa kiumbe kipya, ilhali haiwezi kuvumiliwa kama bwana, wala kama rafiki na mkazi wa moyo. Ufanye kuwa mbwa mlinzi, na umweke kwenye banda nje kidogo ya mlango wa moyo, na unaweza kutumika kwa kusudi muhimu sana katika kutuarifu kuhusu wezi na majambazi wanaokaribia kwa siri kutunyang'anya hazina zetu za utakatifu, furaha, amani, upendo na ushirika na Baba yetu na ndugu. Kama Mtume anavyosihi, "tuogope" mashambulizi kutoka nje baada ya kuwa tumepatanishwa na Mungu kwa kuondoa ushawishi wote unaopingana na kupokea Roho wake mioyoni mwetu. Tuogope tusije tukawa kama wale walio tayari kutoka na Mchumba

[E198]
asubuhi na mapema yeyote wetu akashindwa na roho ya uvivu, roho ya uzembe, roho ya usingizi, na hivyo, kama "bikira wapumbavu," asiwe tayari kwa tukio kuu—"harusi"—ambalo maandalizi yetu yote yamefanywa kwa ajili yake.

Basi, tukumbuke kwamba, ingawa ni mtumishi mwenye manufaa, roho ya hofu si ya Mungu, na haipaswi kamwe kuruhusiwa kuingia ndani ya ngome ya moyo wa Mkristo, ambao lazima utolewe kikamilifu kwa makazi ya wanachama mbalimbali wa familia takatifu ya Roho—upendo, furaha, amani, n.k., kwa kuwa upendo kamili huondoa hofu, vivyo hivyo na wanachama wote wa familia isiyo takatifu ya roho—hasira, uovu, chuki, wivu, hofu, kutoridhika, kiburi, tamaa za kidunia, n.k. Mtume anatangaza—"Kwa maana Mungu hakutupatia roho ya hofu; bali roho ya nguvu, ya upendo, na ya moyo timamu." ***2 Tim. 1:7***

Wakati mwingine shambulio linakuja kutoka nyuma na si mbele—hofu kwa marafiki, hofu kwa dunia, n.k., kutokutaka kumwamini Mungu kwa ajili ya wengine ingawa uko tayari kumwamini kwa ajili yako mwenyewe. Hili pia ni jambo zito; kwani kwa kiasi kikubwa huondoa roho ya amani na furaha na kupotosha nguvu. "*Roho ya hofu*" husema, Ni kosa kubwa kufikiri kwamba Kristo alikufa kwa ajili ya wote; na ni dhana kubwa kuamini kwamba wote hatimaye watapata baraka fulani ya fursa ya maisha, kutokana na fidia. Au, ikiwa hofu itashindwa kutushinda, mwenza wake mwovu, "*roho ya makosa*," anaweza kujaribu kutuongoza katika mwelekeo wa kinyume, ili kutufanya tuamini katika wokovu wa ulimwengu wote kwa uzima wa milele—akidokeza kiburi kwa upande wa Mungu, ambacho kingemzuia kuangamiza waovu wa hiari.

"Roho ya upotofu" hujidai kuwa na hekima zaidi kuliko Neno la Mungu, na hupendekeza kwa akili ya mwanadamu kwamba inapaswa kumhukumu Mungu kulingana na viwango vyake mwenyewe, badala ya kurekebisha viwango vyake mwenyewe kwa Neno la ufunuo wa kimungu. Hivyo, kwa njia mbalimbali, roho ya upotofu, roho ya hofu, na roho ya utumwa, ambazo zote ni vipengele vya roho ya Mpinga, Roho asiye mtakatifu, zinakanusha kauli

[E199]
ya Roho wa Ukweli, zinazotangaza kwamba "Kristo Yesu kwa neema ya Mungu alionja kifo kwa ajili ya kila mtu," na kwamba fursa iliyobarikiwa ya kuja katika upatanisho na Mungu, chini ya masharti ya Agano Jipya, hatimaye itapanuliwa kwa kila kiumbe; na kwamba kila mtu anapopelekwa katika maarifa ya Ukweli, huhukumiwa nayo, na ama kuidhinishwa kwa uzima wa milele, au kuhukumiwa kwa maangamizi ya milele, mauti ya pili. "Hivi ndivyo tunavyotambua Roho wa Ukweli kutokana na roho ya makosa." ***1 Yohana 4:5,6***; ***Matendo 3:23***

Roho wa Mungu, Roho wa utakatifu, ni roho ya furaha na amani kwa wote wanaoupokea, kwa kadiri wanavyoupokea—kwa kadiri wanavyoendana na Baba wa mbinguni na Mwokozi, ambaye ana nia au tabia ile ile. Roho wa Bwana huongoza katika imani ya ahadi za Mungu; roho ya makosa huongoza katika mwelekeo kinyume, katika kutokuamini ahadi za Mungu, na katika dhana za kibinadamu, kuamini kwa urahisi na dhana za kishirikina—kuamini mambo ambayo Mungu hajasema, na ambayo hayana mantiki kwa wale walio na "Roho Mtakatifu," "Roho ya akili timamu." Roho ya Ukweli huongoza kwenye bidii na nguvu katika kazi ya kimungu, tukithamini heshima ya kuwa mshirika wa Mungu kwa kiwango chochote; roho ya upotofu, kinyume chake, ni "roho ya usingizi" na ya kutojali katika mambo ya mbinguni, na ya kuwa makini kwa mambo ya kidunia—ya kutojali Kanisa la kweli na kiungo chake cha upendo, na ya kuwa makini kwa mashirika ya kibinadamu na vifungo vyao vya imani. ***Rum. 11:8***

Roho Inayotamani Wivu

Kama ilivyoelezwa tayari, watoto wa Mungu walio wakfu—"viumbe vipya" *waliozaliwa kwa roho* kwa sasa ni viumbe *wenye asili mbili*; kipya hakijakomaa kikamilifu, bado hakijazaliwa, na kikiwa hakina mwili unaofaa, kinaishi katika mwili wa zamani wa nyama unaohesabiwa kuwa mfu—kikishikiliwa na mapenzi yaliyopyaishwa kwa ajili ya matumizi na huduma yake wakati wa

[E200]

Kipindi cha ukuaji wake. (Hata hivyo, hii haimaanishi kwamba Wakristo wana *asili* mbili, kwani wazo kama hilo linapingana na sayansi ya Biblia.) Roho mpya, akili ya Kristo, tabia au mapenzi matakatifu, ndiyo pekee yanayotambuliwa na Mungu, na ndiyo pekee yanayopaswa kutambuliwa na "ndugu watakatifu, washiriki wa wito wa mbinguni:" hata hivyo kuna vita endelevu kati ya tabia hii mpya iliyozaliwa na Neno la Mungu na mapenzi ya zamani, roho au tabia ya mwili wetu ulioanguka. Wakati mwingine katika Maandiko, nia au tabia kinyume ya mwili wetu huelezewa kama roho yetu, kama tunaposoma, "Je! Mnafikiri Andiko linasema bure, Roho anayeishi ndani yetu ['Hakuna kitu kilicho kamilifu kinachoishi katika mwili wetu.'] hutamani wivu?" ***Yakobo 4:5***

Roho mpya, kiumbe kipya, kilichozaliwa kwa Roho Mtakatifu wa upendo, hachizi wivu; kama ilivyoandikwa, "Upendo hauzi wivu, hautukizi, n.k." (***1 Kor. 13:4***) Basi, kila tunapokuta roho ya wivu, chuki, mizozo au kiburi cha bure katika kiwango chochote ikidhibiti matendo yetu, maneno yetu au mawazo yetu, ni ishara ya hakika kwamba roho yetu ya zamani ya uovu inashinda juu yetu sisi viumbe vipya. Na kadiri tunavyoweza na tunavyoacha yote haya na tukajaa sifa za Roho Mtakatifu—wema, fadhili, upole, urafiki wa Kikristo, upendo—ndivyo tunavyokua katika mfano wa Kristo, ambaye ni mfano wa Baba—katika uwiano huo tunajaa Roho Mtakatifu. Sio kujazwa na *mtu mwenye roho*, bali kujazwa na roho, ushawishi au mapenzi ya mtu, hata ya Baba yetu Yehova—roho ile ile iliyokuwa na ambayo bado iko katika Mwana wa pekee.

Mtume Paulo pia anaandika kuhusu vita hii ileile kati ya roho, tabia au akili ya mwili wetu na roho mpya, tabia au akili ambayo tumezaliwa upya kwayo. Lakini anashughulikia mada hii kutoka kwa mtazamo *wa* hesabu—kama vile mwili wetu sio sisi tena bali ni maadui wetu, na sisi tunatambuliwa tu kama viumbe vipya na Roho Mtakatifu ndiye roho au tabia yetu pekee. Anasema: "Basi nasema hivi, Tembeeni kwa Roho, nanyi hamtatimiza tamaa [matamanio] ya mwili. Kwa maana mwili hutamani [unatamani] kinyume cha

[E201]
Roho, na Roho anapingana na mwili: na hizi zinapingana moja na nyingine: hivyo hamwezi kufanya mambo ambayo mngetaka [viumbe vipya]—upinzani na udanganyifu wa mwili unaoendelea kuwa kizuizi kwa *matendo* kamili, ingawa kwa neema ya Mungu hii haizuizi kukubaliwa kwetu na Mungu kama "viumbe vipya," ambao mioyo yao, roho zao, nia zao ni takatifu na zinakubalika kwa Baba katika Aliye Mpendwa. ***Wagalatia 5:16,17***

Tukifundishwa na Mungu kwa Roho

Kutokana na yale tuliyojifunza kumhusu Roho wa Bwana, na kazi yake kwa watu wake, kupitia uwezo wake wa kuwamulika akili zao, kuondoa makosa, na kumulika Neno likitoa ukweli unao hai, tumejiandaa kuelewa na kuthamini maneno ya Mtume: "Jicho halijapata kuona, wala sikio halijasikia, wala hayajawahi kuingia moyoni mwa mwanadamu [mwanadamu wa kawaida], yale mambo ambayo Mungu amewawekea wale wanaompenda." Bali Mungu ametu-funulia hayo kwa Roho wake; maana Roho huchunguza yote, naam, hata yaliyo ya kina ya Mungu." (***1 Kor. 2:9,10***) Yaani, kwa kuwa tumeweka mapenzi yetu chini ya Bwana, ili tufundishwe naye, na kutembea katika njia yake, tumekuwa sawasawa na mapenzi yake, akili yake, Roho yake; na tuko tayari, kutoka katika mtazamo huu mpya—mtazamo wa akili mpya, iliyoongozwa ipasavyo—kuona mambo kwa nuru mpya—mambo yote yakawa mapya kwetu. Akili mpya, mapenzi mapya, hutuhimiza kuchunguza mambo ya kina ya Mungu, kusoma Neno la Mungu, ili tujue na kutenda mapenzi yake, kama wana watiifu. Tukiwa na akili au Roho ya Baba yetu, tutazingatia maagizo yake, katika kila undani, na kutafuta kutembea kwa upatanifu naye. "Maana ni mtu gani anayezijua mambo [akili, mapenzi, mpango] ya mwanadamu, isipokuwa roho [akili] ya mwanadamu iliyo ndani yake? Ndivyo pia hakuna mtu anayezijua mambo ya Mungu, ila Roho wa Mungu." (***1 Wakorintho 2:11***) Yaani, kama hakuna mtu anayeweza kujua akili na mpango wa mtu mwingine, isipokuwa

[E202]
kama zinavyofunuliwa kwake, ndivyo hakuna anayeweza kuelewa akili na mpango wa kimungu, isipokuwa aingie katika muafaka na akili ya kimungu—apokee Roho Mtakatifu.

"Basi sisi tumeupokea Roho [akili, tabia au mapenzi] wa Mungu, ili tuweze *kujua* mambo yaliyotolewa kwetu bure na Mungu... lakini mwanadamu wa kawaida hapokei mambo ya Mungu, maana kwake ni upuuzi, wala hawezi kuyaelewa, kwa sababu yamefumbuliwa kwa rohoni." Mambo hayo huieleweka tu na wale walio na Roho au akili ya Mungu, Roho ya mpango wake, Roho ya Ukweli. Wote hao lazima wawe na tabia zinazoendana na haki na ukweli, kadiri wanavyoelewa kanuni hizi, na lazima watafute kila siku kujua zaidi akili ya Mungu, mapenzi ya Mungu, na kuwa na zaidi ya Roho wake, na tabia yake. Wana wa kutii kama hao wanazidi zaidi na zaidi "kujazwa na Roho" wa Ukweli, na roho ya utii kwake. Lakini hawaupati hali hii kwa kulinganisha mambo ya kiroho na mambo ya kimwili, kama mwanadamu wa kimwili anavyopenda kufanya, bali kwa kufuata ushauri wa kimungu, na "kulinganisha mambo ya kiroho na ya kiroho." (***1 Kor. 2:13***) "Yeye aliye wa kiroho [aliyepokea akili takatifu au Roho] ahukumu mambo yote [ana uwezo wa kuelewa na kutathmini ipasavyo mambo ya kibinadamu na ya kiroho katika mwanga wa mpango wa kimungu], lakini yeye mwenyewe hahukumiwi na mtu yeyote." Hakuna mwanadamu wa kawaida anayeweza kuelewa au kuhukumu kwa haki nia zinazomsukuma "kiumbe kipya" mwenye nia za kiroho kujitoa dhabihu kwa hiari vitu vya thamani kwa mwanadamu wa kawaida, kwa ajili ya matumaini na matarajio ambayo, kwake yeye, yanaonekana kuwa si ya kweli na yasiyo na mantiki. Hivyo basi, wafuasi wa Bwana "huhesabiwa kuwa wapumbavu" na wenye nia za kidunia, na wale walio na roho ya dunia. ***1 Kor. 2:12-16; 4:10***

Parakletos, Mfariji

Parakletos imetafsiriwa Faraja katika ***Yohana 14:16,26***; lakini wazo linaloelezwa kawaida na neno faraja (yaani

[E203]

kutuliza, kupatanisha) si sahihi hapa. Wazo sahihi ni la msaada, himizo, usaidizi, na kuimarisha. Hivyo, ahadi ya Bwana wetu ilimaanisha kwamba Roho Mtakatifu ambaye Baba angetuma kwa jina la Yesu na kama mwakilishi wa Yesu angekuwa karibu na wafuasi wake, msaada wa sasa katika kila wakati wa uhitaji—nguvu takatifu ambayo kwa hiyo angewaongoza na kuwaelekeza watu wake na kuwawezesha "kutembea kwa imani na si kwa kuona." Hakika, Bwana wetu anatufahamisha kwamba huduma zote za Roho ni huduma zake mwenyewe, akisema, "Sitaacha muwe yatima, nitafika kwenu" (***aya ya 18***): hivyo basi anaitambulisha Roho mtakatifu kuwa yeye mwenyewe. "Mtu asipokuwa na Roho wa Kristo, si wa kwake"—na hana *parakletos*, msaidizi wa kimungu.

Nguvu hii ya Mungu iko kwa Kanisa zima, lakini kila mmoja hupokea sehemu yake ya ushawishi mtakatifu kibinafsi—kwa uhusiano wa mtu binafsi na njia za Roho. Ukweli wenyewe ndiyo njia kuu ya Roho wa Ukweli; lakini wote waliohusishwa kwa karibu na Ukweli na wenye Roho wake, kwa kiwango hicho pia ni njia ambazo Roho husaidia na kuwashawishi wengine.

Nguvu au Roho ya Mungu haionekani kwa macho ya watu; lakini matokeo yake yanaweza kuguswa na kuonekana. Hii inaweza kuelezwa kwa mtiririko wa umeme katika waya wa shaba; haionekani, lakini mara tu gari, lililopewa motor ipasavyo, linapogusa waya kwa mkono wake au "trolley", nguvu hiyo inadhihirika katika mwendo wa gari. Sasa hiyo hiyo kwa mpangilio mwingine huwaka taa za gari, na kwa kifaa kingine huipa joto, na kwa kifaa tofauti zaidi huwasiliana kwa telegrafu au simu. Haya yote ni baraka zake chini ya mipangilio inayofaa, lakini inaweza kupangwa kuwa nguvu inayoua, kama katika kiti cha umeme cha kunyonga. Hivyo basi Roho Mtakatifu ni nguvu ya kiroho ya Mungu—huwasogeza, huwapa nuru, huwapa joto na kuwafundisha wote ambao, wakiwa na masharti yanayofaa ndani yao, wanaunganishwa nayo kupitia njia zake sahihi; na inaweza kuleta kifo—Kifo cha Pili, kwa wote wenye dhambi kwa hiari. Ni muhimu sana, basi, kwamba kila mmoja wa watu wa Bwana awe na

vifaa vinavyofaa na *miunganisho* inayofaa ili kujazwa na Roho na kufanywa hai kwa ajili ya matendo yote mema!

Hakuna kitu kinachohusiana na rejea hii ya Roho Mtakatifu kama mfariji, msaidizi au mwezeshi mwingine kinachoashiria kwamba Mungu mwingine anamaanishwa au *mtu* mwingine wa utatu wa Miungu. Mahusiano yanaonyesha kinyume chake kwamba Roho Mtakatifu anayefariji au kuwezesha ni Roho wa Baba na Roho wa Mwana. Katika ***mistari ya 18 na 23*** Baba na Mwana wanatajwa kama wale wanaoimarisha, kuongoza na kufariji Kanisa—kupitia Roho. Hivyo tena Bwana wetu alitangaza, "Tazama, mimi nipo pamoja nanyi siku zote, hata mpaka mwisho wa enzi"—kwa Roho Mtakatifu, si kwa mwili.

Inapaswa kukumbukwa kwamba maneno *yeye, yeye*, *na yeye mwenyewe*, yanayotumika kumrejelea *Parakleti*, yanaweza kutafsiriwa kwa usahihi sawa *kama yeye, yeye, na yeye mwenyewe*, au *kitu, kitu*. *Neno heautou*, lililotafsiriwa *'yeye mwenyewe'* katika muktadha huu, limetafsiriwa *'kitu'* mara tisa katika Biblia zetu za Toleo la kawaida. *Neno ekinos*, lililotafsiriwa *'yeye'* katika muktadha huu, mara nyingi zaidi hutafsiriwa *'hicho'* na *'hayo*'. *Ekinos* imetafsiriwa *'hilo'* katika ***1 Yohana 5:16***— "Sema si kwamba mtaomba kwa *ajili yake* [dhambi inayopelekea kifo]."

"Atakuongoza Katika Ukweli Wote"

Bwana wetu alionyesha njia ambayo nguvu hii ya Mungu, "Roho wa Ukweli," ingefika kwa watu wake, akisema, "*Maneno* ninayowaambia, ni roho na ni uhai." Yaani, Maneno yangu yanaelezea nia, mapenzi, Roho wa Mungu. Hivyo basi, tumejiwekea daima mbele yetu, kama jambo la lazima kwa ushindi wetu, kusoma Neno la Ukweli. Tunasikia amri ya Bwana wetu, "Chunguza Maandiko." Tunasikia Mtume Paulo akisifu tabia njema ya Wabereani, kwa kuwa "walichunguza Maandiko kila siku." Tunamsikia tena akisema kwamba "inapasa sisi kutilia maanani zaidi yale maneno tuliyoyasikia"; na tunayo mawasito yake kwa Timotheo, ambayo yanatuhakikishia kwamba "Neno la Mungu ni lenye faida, kwamba mwanadamu

[E205]
wa Mungu awe amejiandaa kikamilifu kwa kila kazi njema." Tunasikia Mtume Petro pia akihimiza kwamba "tuna neno la unabii [la ufunuo wa kimungu] lililo thabiti zaidi, ambalo ni vema kulizingatia." ***Yohana 5:39***; ***Matendo 17:11***; ***Ebr. 2:1***; ***2 Tim. 3:17***; ***2 Pet. 1:19***

Ahadi ya kujazwa na Roho, yaani akili ya Mungu, si kwa wale tu wanaomiliki Neno la Mungu, wala kwa wale tu wanaosoma Neno la Mungu, bali ni kwa wale wanaolitafuta kwa bidii, wakitafuta kulielewa; na wakiielewa, wako tayari, hata wenye shauku kubwa ya kulitii. Tukitaka *kujazwa* na Roho wa Mungu, ni lazima tunywe kwa kina kutoka kwa chemchemi ya Ukweli—Neno lake. Na kwa kuwa vyombo vyetu vya udongo ni viduni, vinavuja, ni rahisi kuruhusu mambo ya kiroho kuteleza (***Ebr. 2:1***); katika hali hiyo roho ya ulimwengu, inayotuzunguka kila wakati, huingia haraka kujaza pengo hilo. Hakika, kuna *shinikizo* la daima la roho ya ulimwengu juu ya watu wa Bwana, linalojaribu kuiondoa roho mpya, akili mpya, Roho au hali ya utakatifu. Kwa hiyo inawafaa viumbe wote wapya waaminifu wa Bwana kuishi karibu sana na chemchemi ya Ukweli, Bwana, na karibu sana na Neno lake, ili Roho wa Mungu asizime, na badala yake tujazwe na roho ya ulimwengu.

Inaonekana ni vyema kuwaonya wengine kwamba ingawa maarifa ya Ukweli, maarifa ya Maandiko, ni muhimu, ni ya lazima ili kumiliki Roho wa Ukweli, hata hivyo, mtu anaweza kuwa na maarifa *mengi* ya Neno la Mungu bila kuwa na Roho wake *hata* kidogo. Kupokea *Roho* wa Ukweli ni kuingia katika mapatano ya moyo na Ukweli, kuingia katika makubaliano ya akili na ushirikiano na mapenzi ya Kimungu yaliyoonyeshwa katika Neno. Hali hii inaweza kufikiwa kwa njia moja tu: kwanza kwa kumkubali Bwana Yesu kama Mkombozi na Mwenye Haki wetu, na pili, kujitolea kabisa kutafuta kumjua na kutenda mapenzi yake.

Lakini "Roho wa Ukweli" huyu, "Roho Mtakatifu" au akili inayopatana na Mungu na haki yake, haipaswi kuwa

[E206]
kuchanganywa na "*zawadi* za Roho," wala na "*matunda* ya Roho," ingawa kumiliki kwake daima huleta yale ya pili, "matunda ya amani ya haki," upole, uvumilivu, wema, ukarimu wa kindugu, upendo. Roho ya Ukweli lazima iwe yetu *kabla* ya kuweza kutoa matunda kama hayo katika maisha yetu ya kila siku: na kwa wengine kipindi cha kukuza matunda yaliyoiva, yenye ukubwa na ladha nzuri, ni kirefu kuliko kwa wengine; lakini kila mmoja anapaswa kukumbuka maneno ya Bwana wetu, "Hapa ndipo Baba yangu anapopata utukufu, kwamba mtoe tunda lingi—ndivyo mtakuwa wanafunzi wangu." Pia tunapaswa kukumbuka mfano wake wa Mzabibu, ambapo matawi yanawakilisha mmoja mmoja wanafunzi wake waliotakaswa. Kuhusu hawa anatangaza, "Kila tawi ndani yangu litakalobeba *tunda*, Baba hulisafisha [hulipunguza] ili libe tunda zaidi, na kila tawi lisilobeba tunda analiondoa." ***Yohana 15:2***

Mkristo ni tawi tangu wakati wa utakatifu wake, na ni mshiriki wa unyevu kutoka mzizi, mshiriki wa Roho Mtakatifu, lakini haipaswi kutarajiwa kwamba atazaa mara moja matunda yote ya Roho, wala hata moja yao katika ukamilifu wake. Dalili za kwanza za uhusiano na Mzabibu wa Kanisa zitakuwa ni ushirika na matawi mengine, muunganiko na mzizi, na dalili za uhai. Kisha kutakuwa na mashina au matawi madogo, ambayo kupitia kwake maendeleo yatafutwa na kupatikana. Kisha yatakuja majani, au maungamo; na kinachofuata kinachopaswa kutazamwa ni ua, na baadaye tunda. Lakini tunda huwa dogo sana mwanzoni, na chachu; linahitaji muda kukuza zabibu zenye ukubwa na ladha inayokubalika kwa Mkulima mkuu. Haya ndiyo "matunda ya Roho" ya Kristo yanayotarajiwa katika kila "matawi" la Mzabibu—katika kila mwili wa mwili wa Kristo, Kanisa. Isipokuwa kwa wakati unaofaa matunda haya ya Roho—upole, wema, uvumilivu, urafiki wa Kikristo, imani, tumaini, upendo—yadhihirike, tawi hilo halitachukuliwa tena kama tawi, na kama "mche" utakatwa na kutengwa na ushirika na haki zaidi.

Tumeona tayari kwamba "*zawadi* za Roho" zilizotolewa mwanzoni mwa enzi ya Injili, kwa ajili ya uanzishaji wa

[E207]
Kanisa, kilitofautishwa na "*matunda* ya Roho." "Zawadi" zilitabiriwa kwa kuweka mikono ya mitume: zilitokea kwa hiari tu katika matukio maalum (***Matendo 2:4; 10:45***): Simoni Mchawi, ingawa alibatizwa na kupewa zawadi kwa matumizi yake binafsi, hakuweza kuwapa wengine zawadi hizo na akakemewa na Petro kwa kutoa pesa ili kupata nguvu hii *ya kitume* pekee. (***Matendo 8:13-21***) Na maelezo hayo hayo yanafafanua wazi kwamba hata Filipo Mwinjilisti, ingawa aliweza kufanya "ishara na miujiza mikubwa," hakuweza kutoa *vipawa* vya Roho, bali ilimbidi atume kwa mitume ili wafanye hivi kwa ajili ya wale aliowageuza. Haya yote yanaendana kikamilifu na kauli ya Mtume Paulo kwamba zawadi nyingi "zitaisha," "zitatoweka:" ilikuwa ni lazima iwe hivyo wakati, Mitume wote walipofariki, wote wale ambao walikuwa wamewapa "zawadi" hizo walifariki pia. *Zawadi* za imani, tumaini na upendo ambazo Mtume alitangaza zitasalia hazikuwa zawadi za miujiza bali ukuaji—"matunda" kama anavyoyaelezea mahali pengine. ***1 Kor. 13:8***; ***Yohana 15:16***

Miongoni mwa zawadi za Roho Mtume anataja—
(1) mitume, (2) manabii, (3) walimu. Bado tuna zawadi ya mitume, kwa kuwa tuna mafundisho yao katika Agano Jipya, yaliyo kamili kabisa kiasi kwamba hayahitaji nyongeza yoyote; na kwa hivyo mitume kumi na wawili hawana warithi, na hawahitaji, kwa kuwa kuna "mitume kumi na wawili wa Mwana-Kondoo" tu; wao ni "nyota kumi na mbili," taji la Kanisa; wao ni "misingi kumi na miwili" ya Kanisa lililotukuzwa, Yerusalemu Mpya. (***Yohana 6:70***; ***Ufunuo 12:1; 21:14***) Bado tuna, katika Kanisa, vipawa vya manabii au wafafanuzi na walimu, watumishi wa Mungu na Kanisa lake wanaozungumza lugha mbalimbali; lakini Roho tena haivipi hivi papo hapo na kwa muujiza bila elimu na vipaji kwa kuwekewa mikono ya mitume. Miujiza ya aina hiyo haihitajiki tena na haifanyiki tena—hakika si kwa kiwango kile kile kama zamani. Badala yake, Bwana kwa kawaida huchagua wale ambao kwa sifa za asili na elimu wanafaa kwa huduma yake: hata hivyo tunapaswa kukumbuka kwamba hali ya

moyo ni muhimu zaidi machoni pa Bwana kuliko sifa zote zingine zikiunganishwa; na kwamba ana uwezo kamili wa kuwatumia wale anaowachagua (kwa kuwa wamejaa Roho wake) kuwa watumishi na wajumbe wake maalum: anaweza kuwapatia msaada kwa njia yoyote anayoona inafaa; kama, kwa mfano, kwa Musa—mtumishi wake maalum ambaye alikuwa mnyonge wa mdomo—alimpa Haruni awe msemaji wake.

Watu wa Bwana hawapaswi kusahau kwamba, ingawa utawala au njia imebadilika, Bwana yuleyule kwa uwezo wa Roho yuleyule mtakatifu bado anaongoza masuala ya Kanisa lake—isipokuwa kwa dhahiri, isipokuwa kwa urahisi kuonekana kwa nje, lakini si kwa uhalisia mdogo, si kwa uangalifu mdogo, na katika kila undani wa masuala yake. Na kundi lote la Bwana, linaloongozwa na Roho wake, na kufundishwa na Neno lake, linapaswa kuhukumu kwa utambuzi kuhusu wale wanaoonekana kuwa walimu na wainjilisti, wanaojitangaza kuwa hivyo. Watu wa Bwana hawapaswi kuwakubali wote wanaodai kuwa ni walimu na wainjilisti, bali wale tu wanaowatambua kuwa wamewekwa alama na Bwana kuwa na vipaji hivi; na mojawapo ya majaribio ni kuhusu uaminifu wao kwa Neno la Mungu—kwamba hawahubiri wao wenyewe, bali Yesu Kristo, na yeye aliyesulubishwa—nguvu za Mungu na hekima ya Mungu kwa kila mtu amwaminiye. Mtu yeyote akija kwetu na injili tofauti, tumeelekezwa hasa kwamba hatupaswi kumpokea kama mwalimu wa Kweli, bali kumchukulia kama mtumishi wa upotofu, iwe kwa kujua au kwa kutojua.

Hivyo basi Roho au ushawishi wa Mungu, Roho Mtakatifu au ushawishi wa Ukweli, huwafundisha watu wake, akiwaongoza (kwa njia ya moja kwa moja au isiyo ya moja kwa moja) katika maarifa ya Mungu. Hivyo basi ndiyo njia ya upatanisho sasa kwa Kanisa, na kwa namna fulani vivyo hivyo itakuwa njia ya upatanisho kwa ulimwengu katika enzi ijayo, wakati "Roho na Bibi Arusi [Kanisa lililotukuzwa] watasema, Njoo, chukua maji ya uzima bure." ***Ufu. 22:17***

MASOMO IX
UBATIZO, USHuhuda NA MUHURI WA ROHO WA UPATANO

Ubatizo wa Roho, Ni Mmoja Pekee—wenye Sehemu Tatu—Umuhimu wa Ubatizo Huu—"Funguo za Ufalme wa Mbinguni"—Ubatizo Mwingine wa Roho Ulioahidiwa "Kwa Watu Wote"—Umuhimu Wake—Maombi ya Roho—Ushuhuda wa Roho—Umuhimu Wake —Hakuna Amani na Mungu Bila Hilo—Wachache Wajua Iwapo Wanalipata au La—"Ni Jambo Ninalitamani Kulijua"—Jinsi ya Kutambua Ushuhuda wa Roho—Tofauti za Utoaji—Ushuhuda wa Roho—"Kutakaswa na Roho"—Kujazwa na Roho"—Muhuri wa Roho—"Ahadi" Inayothibitishwa Nayo—Hadi Siku ya Ukombozi—Mwisho wa Juu Zaidi Unaopaswa Kutafutwa—na Kudumishwa.

"Siku ya Pentekoste ilipofika kikamilifu, wote walikuwa pamoja kwa moyo mmoja mahali pamoja. Na ghafla ikatokea sauti kutoka mbinguni kama ya upepo mkali unaovuma, ikajaa nyumba yote walipokuwa wameketi. Na ikawaona ndimi zilizogawanyika kama moto, zikakaa juu ya kila mmoja wao. Wote wakajaa Roho Mtakatifu, wakaanza kusema kwa ndimi nyingine, kama Roho alivyowapa usemi." ***Matendo 2:1-4***

SIKU YA Pentekoste ilikuwa siku ya kipekee sana katika historia ya Kanisa la Injili. Ilionyesha kwamba Mwokozi wetu alikuwa amejitokeza mbele za Mungu kwa ajili yetu, kama Kuhani wetu Mkuu; kwamba alikuwa amewasilisha mbele za Baba sifa za sadaka yake, iliyokamilika Kalvari siku hamsini kabla; kwamba Baba alikuwa ameitikia sadaka hiyo kikamilifu; na kwa hivyo kwamba mitume na waumini waliomkubali Yesu, na waliotamani kumkaribia Baba,

[E210]
na wakawa *wana* wa Mungu (***Yohana 1:12***), sasa walitambuliwa hivyo—Roho Mtakatifu akishuhudia hivyo kukubaliwa kwao: ndiyo maana huitwa "Roho wa kuasiliwa" katika familia ya Mungu. Ilikuwa sahihi kwamba jambo muhimu kiasi hicho lionyeshwe waziwazi: haikuwa tu muhimu kwamba mitume na waumini wapokee Roho Mtakatifu, Roho wa neema ya kimungu, katika mioyo yao, bali pia kwamba wawe na dhihirisho la nje ambalo lingekuwa uthibitisho wa kuridhisha, si kwao wenyewe tu bali pia kwa waumini wote wa baadaye, kwamba Mungu alikuwa amekubali Kanisa kikamilifu kama wana na warithi-wenzao wa Kristo.

Lakini hakuna chochote kinachohusiana na simulizi hili kwa maana yoyote ile kinacholazimisha wazo la Roho Mtakatifu wa kibinafsi, aliye tofauti na Baba na Mwana. Kinyume chake: ukweli kwamba Roho Mtakatifu alipokelewa ndani yao wote kwa upweke wake unaashiria kwamba Roho Mtakatifu si mtu, bali ni ushawishi, nguvu inayotumika na mtu—nguvu au ushawishi wa Mungu unaotumika ndani na juu ya watoto wake wapya waliokubaliwa. Hili linadhihirishwa zaidi na ukweli kwamba mamlaka na vipaji mbalimbali vya mitume vilipewa nguvu, vikahuishwa na kupanuliwa na ushawishi huu. Mtume anaeleza kwamba ni hapa ambapo Bwana wetu Yesu "alitoa zawadi kwa wanadamu"—zawadi za kiroho. (***Zab. 68:18***; ***Efe. 4:8***) Zawadi kuu ya maisha yake mwenyewe ilikuwa tayari imetolewa, na ikawa *bei* ya *ukombozi* kwa ulimwengu wote—na sehemu ya umati uliokombolewa, kundi dogo, ikiwa imepewa Kristo mahususi kuwa warithi-wenzake na washirika wake katika Ufalme, na uteuzi wa kundi hili dogo ukiwa tayari umeanza, kama inavyoashiriwa na wale waliotazamia baraka ya Pentekoste, wakati ulikuwa umefika wa kutambuliwa kwao. Ni Baba aliyeitambua hapo Kanisa la Kristo, kwa maana kwamba utoaji wa Roho wake mtakatifu, kama ushawishi na nguvu, ulidokeza upatanisho wa waumini; hata hivyo hawakutendewa tena kama wenye dhambi na wageni, wala hata kama watumwa; sasa kama wana walifanywa "washiriki wa zawadi ya mbinguni." Tumejulishwa kwamba Roho huyu mtakatifu, ushawishi mtakatifu, nguvu takatifu, inayotoka

[E211]
kutoka chemchemi yake au chanzo chake, Baba, ilimwagwa, hata hivyo, ipasavyo na mwakilishi aliyeheshimiwa wa Mungu, ambaye kupitia kwake kila Baraka ya Mungu imekuja na itakuja, yaani, Kristo Yesu Bwana na Kichwa chetu.

Mtume Petro, akizungumza kwa msukumo wa Roho Mtakatifu, alieleza jambo hilo, kwamba lilikuwa *la* Baba na *kwa* njia ya Mwana, akisema, "Yesu—akiwa ameinuliwa kwa mkono wa kuume wa Mungu, na akiwa amepokea kwa Baba ahadi ya Roho Mtakatifu, ameyamimina haya mnaoyaona na kuyasikia sasa." (***Matendo 2:33***) Hivyo basi, haiwezi kusisitizwa kupita kiasi ubatizo huu wa Roho Mtakatifu, kwa kuwa unaashiria kupokelewa kwa Kanisa, na kwamba bila huo hatungekuwa na ushahidi wa kupokelewa kwa kafara ya Bwana wetu na wa kutangazwa kwetu haki.

Hata hivyo, ni lazima tupinge vikali wazo la kawaida lakini potofu na lisilo la kimaandiko kabisa linaloenea miongoni mwa Wakristo wengi wenye bidii, kwamba ubatizo wa mara kwa mara wa Roho Mtakatifu unapaswa kutarajiwa na kutafutwa. Matarajio kama hayo si tu kwamba hayana msingi katika ahadi zozote zilizotolewa kwetu katika Neno la Mungu, bali pia yanapingana kabisa na mpangilio wa kimungu ulioanzishwa humo. Ikumbukwe kwamba Maandiko yanataja tu ubatizo tatu wa Roho Mtakatifu; na umuhimu wa kila mmoja wa hizi, na si zaidi, ni dhahiri—huku zote tatu zikiwa sehemu au migawanyo ya ubatizo mmoja. (1) Ubatizo wa Bwana wetu Yesu. (2) Ubatizo wakati wa Pentekoste. (3) Ubatizo wa Kornelio, Mwenyeji wa kwanza aliyebadilika aliye-kubaliwa kama "mwana." Tuchunguze miubaji hii ya Roho kwa mpangilio huu.

(1) Siyo tu kwamba ubatizo wa Bwana wetu wa Roho Mtakatifu ulikuwa wa lazima kwake mwenyewe, ili awe mshiriki wa nguvu za kimungu; kama mjumbe wa kimungu, na kama dhamana ya urithi wake, kuzaliwa kwake katika asili ya kimungu; bali ilikuwa pia sahihi kwamba kuwe na dhihirisho au utambuzi wa nje wa namna hiyo kumhusu ambalo lingewaruhusu wengine kumtambua kama Mpakwa wa Mungu. Ufunuo huo ulikuwa wa njiwa akishuka na kumtua juu yake. Wala hatujapewa

[E212]
ili kuelewa kwamba watu kwa ujumla walishuhudia udhihirisho huu wa neema ya kimungu; bali maana ni kwamba Yohana Mbatizaji, ambaye wakati huo alikuwa akifanya kazi ya mageuzi katika Israeli, na aliyetambuliwa kama nabii, mtumishi wa Bwana, ndiye pekee aliyeshuhudia kushuka kwa Roho juu ya Bwana wetu, na akatoa ushahidi wa jambo hilo. Kauli ni, "Na Yohana *akashuhudia*, akisema, Nilimwona Roho akishuka kutoka mbinguni, kama hua, akakaa juu yake; nami sikuwa namfahamu [sikujua kwamba yeye ndiye Masihi]: lakini yeye aliyenituma kuwabatiza kwa maji, ndiye aliyeniambia, Yeye ambaye utamwona Roho akishuka na kukaa juu yake, huyo ndiye atakayewabatiza kwa Roho Mtakatifu. Nami nikaona, nikatoa ushuhuda, kwamba huyu ndiye Mwana wa Mungu." ***Yohana 1:33***

(2) Ubaptizo wa Kanisa wakati wa Pentekoste, kama Yohana anavyoeleza hapa, ulipaswa kufanywa na Kristo, "yeye anayebatiza kwa Roho Mtakatifu." Petro anathibitisha hili, kama tulivyoona, akitangaza kwamba Kristo alimimina Roho wake Mtakatifu. Yeye peke yake ndiye anayeweza kubatiza hivi, kwa sababu amekomboa ulimwengu, akanunua wote kwa damu yake ya thamani; na kwa sababu hakuna mtu anayemwendea Baba isipokuwa kupitia kwake, na kwa sababu Baba hamhukumu mtu yeyote, bali amekabidhi hukumu yote kwa Mwana; na kwa sababu Mwana, aliyeinuliwa juu sana, hufanya kazi kama mwakilishi wa Baba, kuwapeleka katika ushirika kamili na Baba wale wanaomwendea Baba kupitia kwake. Tayari tumeona kwamba ubatizo huu wa Kanisa kwa Roho Mtakatifu ulikuwa wa lazima, kama ushuhuda, kama shahidi, kwa namna ileile ambayo ilikuwa ya lazima kwamba ubatizo wa Roho juu ya Bwana wetu Yesu ushuhudiwe na uthibitishwe.

Upepo mkali uliojaza mahali hapo, na "ndimi za moto zilizogawanyika" ambazo "zilitua juu ya kila mmoja wao" (pengine mitume kumi na moja tu—zikidokeza kuwa wawakilishi maalum wa Bwana na wasemaji wa Roho Mtakatifu—tazama ***aya ya 14***), hazikuwa Roho Mtakatifu, bali *zilikuwa* tu *dhihirisho* kwa hisia zao zilizowakilisha kile kisichoonekana. Vilevile, njiwa ambaye Yohana aliuona hakuwa Roho bali dhihirisho

[E213]
kwa hisia zake. Njiwa, alama ya amani na usafi, uliwakilisha ipasavyo utimilifu wa roho ya upendo ya Yehova katika Yesu; kama vile ndimi zilizogawanyika zilivyowakilisha ipasavyo utume wa mitume kuwa, chini ya Roho Mtakatifu, kuwa *mashahidi*. ***Matendo 2:32; 3:15; 5:32; 10:39,41; 13:31***

(3) Ufunuo maalum wa nguvu ya kimungu kuhusiana na kukubaliwa kwa Kornelio, Mwenyeji wa kwanza kuongoka, ulikuwa wa lazima; kwa sababu hadi wakati huo Wamenyeji walikuwa wametengwa, wasiokubalika kwa Mungu hata kama watumwa; kwa hivyo, haingewajia akilini waumini wa Kiyahudi kwamba Wamenyeji wangekubaliwa katika cheo cha juu cha *kuwa wana* wa Mungu, isipokuwa kama kungetolewa ufunuo fulani dhahiri wa neema ya kimungu unaoashiria hivyo.

Kama ilivyoonekana tayari, haikuwa katika mpango wa kimungu kwamba Wapagani wowote wakubaliwe hadi mwisho wa "wiki sabini" za neema maalum ya Kiyahudi, miaka mitatu na nusu baada ya Pentekoste;* hivyo basi, ukweli kwamba wongofu kutoka miongoni mwa Wapagani wangekuwa warithi-wenza (kwa usawa) na wongofu kutoka miongoni mwa Wayahudi, haukuweza kuashiriwa katika ubatizo wa Roho wakati wa Pentekoste. Na kwa kuzingatia upendeleo uliokuwa umekita mizizi kwa mitume pamoja na Wayahudi wengine, ilikuwa sahihi kabisa kwamba kukubalika kwa Kornelio *kuonyeshwe* kwa hisia za Mtume kupitia ushahidi *uleule* uliotolewa wakati wa Pentekoste. Wala si lazima kudhani kwamba "ndimi zilizogawanyika za moto" zilitua juu ya Kornelio: kama walivyokuwa wongofu kutoka Uyahudi, huenda alipokea baadhi ya "karama" zilizotua juu ya *wote* katika Pentekoste.

Ingekuwaje vinginevyo tungeweza kujua kwamba Wapagani walikubaliwa na Bwana? Kama ubatizo wa Roho na baraka za Pentekoste zingekuja tu juu ya waumini waliokuwa wa uzao wa asili wa Abrahamu, ingeweza kutuacha katika shaka katika enzi yote ya Injili, kuhusu hadhi ya watu wa Bwana ambao kwa asili yao ya uzao walikuwa Wapagani. Lakini kwa ubatizo wa Roho Mtakatifu uliomjia Kornelio, Bwana alidhihirisha kikamilifu

---

*Tazama MASOMO YA MAANDIKO, Juz. II, Sura ya 7.

[E214]
ukweli kwamba hakukuwa tena na tofauti yoyote kati ya Myahudi na Mgeni, mtumwa na huru, kiume na kike, kadiri ya kupokelewa kwake katika Kristo. Hakuna anayekubalika kwa nafsi yake, katika uasi wake mwenyewe—hivyo basi wale tu wanaomjia Baba kupitia Mpendwa wanakubaliwa ndani yake. ***1 Kor. 12:13***

Mbali na ubatizo huu mitatu wa Roho Mtakatifu, hakuna marejeleo mengine kwa mada hii katika Maandiko: kwa hivyo wazo la wengi wa watu wa Bwana kwamba wanapaswa kutarajia, kufanya kazi kwa ajili na kuomba ubatizo mwingine au uliorudiwa wa Roho Mtakatifu halina msingi kabisa. Ubatizo kama huo hauhitajiki kabisa, kwa sababu ubatizo mmoja wa Pentekoste, ulioongezwa na ule wa Kornelio, unakidhi kila hitaji. Ubatizo huo haukutokea tu kwa watu binafsi waliobarikiwa, bali kwa uwakilishi ulikuwa kwa ajili ya na juu ya Kanisa, Mwili wa Kristo, kwa ujumla. Ukweli kwamba kazi hii ya uwakilishi kwa Kanisa ilifanywa kwa sehemu mbili—juu ya waumini wa kwanza wa Kiyahudi katika Pentekoste, na juu ya waumini wa kwanza wasio Wayahudi katika nyumba ya Kornelio, unaendana tu na kauli ya Bwana wetu kwa Petro kuhusu mada hii, kabla ya kusulubishwa kwake, akisema, "Nitakupa wewe funguo za Ufalme wa Mbinguni." (***Mathayo 16:19***) Ufunguo huashiria mamlaka ya kufungua, ya kufungua; na maneno 'funguo', katika wingi, yanaashiria kwamba milango zaidi ya mmoja ilipaswa kufunguliwa. Kwa kweli, kulikuwa na milango miwili tu, na funguo mbili tu; na Mtume Petro alitumia funguo zote mbili—akifanya kazi ya ufunguzi kwa Wayahudi na Wapagani, kama Bwana alivyotabiri. Alitumia funguo ya kwanza Pentekoste, ambapo yeye alikuwa mzungumzaji wa kwanza, mkuu, na mkuu, aliyewatambulisha utawala mpya wa Roho kwa maelfu matatu waliyoamini mara moja na kuingia kupitia mlango huo. (***Matendo 2:37-41***) Tena, wakati ulipofika wa Injili kuhubiriwa kwa Wapagani, Bwana, kulingana na uteuzi wake, alimtuma Petro kufanya kazi hii, akimwambia Kornelio amlete Petro, na akimwambia Petro aende kwa Kornelio, na kuzungumza naye na watu wa nyumbani mwake maneno ya Injili. Wakati huu Petro alitumia ufunguo wa pili,

[E215]
akifungua mlango wa Injili kwa Wapagani, Mungu akishuhudia ukweli huu kwa maonyesho ya miujiza ya Roho wake mtakatifu juu ya Kornelio na waumini wengine waliotakaswa kutoka miongoni mwa Wapagani waliokuwa pamoja naye.

Wazo sahihi kuhusu ubatizo wa Roho Mtakatifu ni lile la kumiminwa, kumwagika, upako, ambao, hata hivyo, ni kamili sana (*ukifunika* kila kiungo cha mwili) kiasi kwamba unaweza kuitwa kwa usahihi *kuzamishwa*, au "ubatizo." Na upako huu uleule au ubatizo unaendelea kwa Kanisa katika enzi zote—ukifunika, ukipenya, ukitakasa, ukibariki, ukipaka, tangu wakati huo hadi sasa, kila mmoja *anayeingia katika* "mwili" uliopakwa mafuta. Na hili litaendelea hadi mwili wa mwisho kupokelewa na kupakwa mafuta kikamilifu. Mtume Yohana akizungumzia pia ubatizo huu, akiuita upako, anasema, "Mafuta mliyopakwa nayo yamekaa kwenu." (***1 Yohana 2:27***; ***Zab. 133:2***) Hasemi, mafuta mengi mliyopakwa, bali mafuta, mafuta yale moja, kwani kuongeza zaidi kungekuwa si la lazima na kinyume na mpangilio wa kimungu.

Kwa mtazamo wa kimungu Kanisa lote linatambuliwa kuwa moja—kama kitu kimoja, kwa maana, "Kama vile mwili ulivyo mmoja, lakini una viungo vingi, vivyo hivyo Kristo Ninyi ni viungo katika
sehemu maalum ya mwili wa Kristo." (***1 Kor. 12:12,27***) Kwa muafaka na wazo hili, maelezo ya Biblia kuhusu suala hili ni kwamba ingawa Bwana anatutazama mmoja mmoja, na kwa njia nyingi hushughulika nasi mmoja mmoja, bado nafasi yetu mbele ya Baba si kama vitengo, bali kama viungo au sehemu za kitengo kimoja, ambacho kitengo hicho ni Kristo, kichwa na mwili. Hivyo basi, tunajulishwa kwamba baada ya kuamini, hatua yetu inayofuata ni kuingia katika mwili wa Kristo—kubatizwa katika mwili wake.

Hapa hatutajadili mada ya ubatizo kwa ujumla, tukiacha hilo kwa ajili ya majadiliano ya baadaye, lakini tunabainisha ukweli kwamba waumini wanakaribishwa kubatizwa katika Kristo, ili waweze kuingia katika au chini ya ubatizo wake wa Roho Mtakatifu. Roho Mtakatifu si mtu, bali ni

[E216]

Roho au nguvu inayomilikiwa na Kanisa, wote watakao baraka hii lazima waingie katika uhusiano na *Kanisa hili*, mwili wa Kristo. Haiwezi kupatikana kwa njia nyingine. Wala hatusemi kwa hili uanachama katika Kanisa la kidunia
—shirika la Kimethodisti, shirika la Kipresbiteri, shirika la Kilutheri, shirika la Kikatoliki, au shirika lingine lolote la umoja wa kibinadamu. Tunamaanisha uanachama katika *eklesia*, ambao wanachama wake wanaweza kutambuliwa kwa uhakika tu kwa kumiliki Roho Mtakatifu wa upendo—jambo linalothibitishwa na matunda yake mbalimbali na kushuhudiwa kama tulivyoona hapo awali.

Yeyote anayeshikamana kweli na Kristo, na hivyo kushikamana kweli na wanachama wote wa mwili wa Kristo, hahitaji kuomba baraka za Pentekoste za sasa au zijazo, bali anaweza kutazama nyuma kwa furaha na ujasiri kwenye baraka ya Pentekoste ya awali na baraka iliyomwagika kwa Kornelio, kama ushahidi ambao Baba alitoa, kupitia Kristo, wa kupokea kwake Kanisa kwa ujumla: na kwa mpangilio huu wa kimungu wote wanapaswa kuridhika kikamilifu. Hatunasema kwamba Bwana wetu ana hasira kwa wale ambao, kwa mawazo potofu, huomba, kinyume na mapenzi yake, Pentekoste nyingi: badala yake, tutadhani kwamba atawaonea huruma kwa ujinga wao na maombi yao yaliyopotoshwa, na bila kubadilisha mipango na mipangilio yake mwenyewe atawamiminia baraka—baraka kadri matarajio yao potofu na kupuuza Neno lake vitakavyoruhusu—akikubali vilio vya roho zao kwa ajili ya ushirika wa kimungu.

Ni ajabu kwamba marafiki hawa wapendwa wanaoomba daima ubatizo wa Roho hawajawahi kugundua kwamba mitume hawakusali kwa ajili ya Pentekoste zijazo, wala hawakuelekeza Kanisa kusali hivyo. Je, marafiki wa aina hiyo wanajiona kuwa na hekima zaidi kuliko mitume walioongozwa na Roho, au watakatifu zaidi kuliko wao, au wenye shauku zaidi ya kujazwa na Roho? Tutaamini kwamba hawana mawazo ya kiburi na ya kujidai kama hayo, na kwamba hisia zao ni kama za watoto wasio na maarifa, ambao bila kufikiria na wakati mwingine kwa ukorofi huwasumbua wazazi wenye huruma wakiomba baraka na rehema zisizo za lazima na ambazo hazijaahidiwa, ambazo hawawezi kupewa.

[E217]

Ubatizo wa Jumla wa Roho

Baadaye nitamwaga roho yangu juu ya kila mwili. ***Yoeli 2:28***

Roho Mtakatifu ndiye atakayekuwa njia ya upatanisho kati ya Mungu Mwenyezi na kizazi cha wenye dhambi waliokombolewa kwa maisha ya thamani ya Kristo. Kama lengo la kafara ya Kristo lilivyokuwa ni kufungua njia ambayo kwa hiyo Mungu angeweza kuwa mwenye haki, na bado awe mtakasaji wa wote wanaomwamini, na wanaotafuta kumwendea Baba kupitia kwake, ndivyo pia kazi yake, kama Mpatanishi aliyebandikwa utukufu, ni kuwaleta tena katika ushirika kamili na Mungu wengi wa ukoo uliokombolewa ambao wako tayari kurudi wanapopewa maarifa kamili na fursa. Tumeona kwamba kazi hii ya kuwarudisha wanadamu wa ukoo ulioanguka katika upatanisho na Mungu imegawanywa katika sehemu mbili: (1) Kanisa la enzi hii ya Injili, na (2) wengi watakaotaka, kutoka kwa wanadamu waliosalia, wakati wa enzi ijayo ya Milenia.

Tumeona kwamba msingi wa maelewano si kwamba Mungu anavumilia dhambi, na kuisamehe, na kuturuhusu turudi katika neema yake tukiwa wenye dhambi, bali ni kwamba wenye dhambi wanapaswa kuacha dhambi zao, wakubali kwa dhati kiwango cha haki cha kimungu, na warudi katika maelewano kamili na Mungu; ili kwamba watatafuta na kupata, kupitia njia zilizowekwa, na chini ya usimamizi wa Kristo, Roho takatifu ya Baba wa mbinguni, akili, mapenzi, na tabia—wakipokea kama akili, mapenzi au tabia yao wenyewe, na hivyo kubadilishwa kwa upya wa akili zao. Hili, ambalo tumeona ni mpango wa Mungu kwa Kanisa, pia limetangazwa kuwa mpango wa Mungu, kupitia Kristo, kwa ajili ya upatanisho wa ulimwengu kwake mwenyewe wakati wa enzi ijayo. Hakuna hata nukta moja ya sheria ya kimungu itakayobadilishwa; dhambi na ukosefu wa ukamilifu havitasamehewa na kuhesabiwa kama ukamilifu na haki.

Ulimwengu wa wanadamu utakuwa mikononi mwa Kristo kwa ajili ya mageuzi na urejesho katika mfano wa Mungu, uliopotea kupitia baba Adamu kwa ukiukaji; na kama sehemu ya njia za kuurudisha ulimwengu katika maelewano

[E218]

na Mungu, ushawishi wa Shetani, ambao sasa uko juu ya ulimwengu, ukifunga na kupofusha wanadamu, utaondolewa (***2 Kor. 4:4***; ***Ufu. 20:2***), na baada ya hapo, badala ya ulimwengu kuwa chini ya ushawishi au roho ya udanganyifu na makosa na ujinga na dhana potofu, utakuwa chini ya ushawishi au Roho ya kweli na haki na upendo. Badala ya ushawishi wa nje kuwa shinikizo juu ya mioyo ya wanadamu, kuijaza kwa hasira, uwezo mbaya, chuki, mizozo na ubinafsi, ushawishi huu au roho hii utadhibitiwa na hatimaye utaharibiwa, na ushawishi kinyume au Roho ya haki, wema, rehema, huruma, upendo, utaimarishwa. Hivyo, kupitia Kristo, Roho Mtakatifu wa Mungu atamwagwa juu ya ulimwengu wa wanadamu—kwanza, kwa kuwapa nuru; pili, kwa kuwapa msaada, usaidizi, na nguvu, ili kushinda tabia zao za kurithi; na tatu, kwa kuwafundisha na kuwaongoza kurudi katika sura na mfano wa Mungu, uliopotea kwa kutotii kwa baba Adamu.

Ingawa haki hizi zinazotarajiwa na baraka kwa ulimwengu ni za utukufu, na zinafurahisha mioyo yetu zaidi ya kitu chochote ambacho watu wa Bwana wamewahi kuona katika nyakati zilizopita, hata hivyo hazitoi faraja kwa maadui wa Bwana, au kwa wale ambao, wanapopata fursa, wanakataa kupokea Roho wake Mtakatifu, na kujazwa naye. Itamwagwa juu ya kila mwili, lakini itakuwa muhimu kwa wale watakaotaka kufurahia na kunufaika nayo kutumia fursa zake: kama vile ilivyo muhimu kwa waumini wa enzi hii ya Injili, watakaotaka kuingia chini na kubarikiwa na Roho Mtakatifu, kutumia njia; kujitolea na kula ukweli, ili wapate "Roho wa ukweli." Wakati Nabii mkuu na Mtoaji wa uzima, Kuhani mkuu kulingana na mpango wa Melkizedeki (Kristo, kichwa na mwili, kamili), atakaposimama kuwabariki ulimwengu, itakuwa baraka kwa wote watakaopokea maneno ya nabii huyo, na kuyatii, na kupokea baraka ya uzima wa milele, kwa utiifu; na itamaanisha maangamizi kwa Mauti ya Pili kwa wote wale wanaokataa kumwika, kama

[E219]
imeandikwa, "Kila roho isiyomsikia [kumtii] Nabii huyo itaharibiwa katikati ya watu." ***Matendo 3:23***

Utabiri wa Yoeli, utaonekana, umeelezwa kwa mpangilio kinyume na ule wa utimilifu wake; baraka ya kila mwili imeelezwa kwanza, na baraka juu ya Kanisa mwisho.

Bila shaka mpangilio huu wa kauli ulikuwa wa mpango wa Bwana, ili kufunika au kuficha baadhi ya sifa za utukufu za ahadi hii kuu, hadi wakati ufaao wa kueleweka kwake. (***Dan. 12:9,10***) Ingawa imesomwa kwa karne nyingi, haikuweza kufumbuka na kufichua hazina zake zote za ajabu hadi "wakati ufaao" wa Mungu ulipofika. Katika enzi hii yote ya Injili, Bwana amemimina Roho wake juu ya watumishi wake na wajakazi wake pekee; na imebarikiwa imekuwa tajriba ya wote walioupokea—wote waliotumbukizwa katika mwili wa Kristo, na kufanywa washiriki wa upako wake kama wana; na ni kwa sifa hii ndiyo Mtume Petro alirejelea katika mahubiri yake wakati wa Pentekoste. Alinukuu sehemu zote mbili za unabii, lakini, kwa mwongozo wa Roho Mtakatifu, hakufafanua wala kutoa ufafanuzi wa sehemu ya kwanza; kwa sababu wakati wa kuielewa haukuwa umefika bado. Hivyo basi, badala ya kuelezea *tofauti* kati ya Roho Mtakatifu juu ya watumishi na watumishi wa kike katika enzi hii ya Injili ("siku zile"), na Roho Mtakatifu juu ya kila mwili "*baadaye*," katika enzi ijayo, yeye anasema tu, akirejelea Roho Mtakatifu juu yake na waumini wengine, "*Hili* ndilo lililozungumzwa na Nabii Yoeli"—sehemu ya lile, mwanzo wa lile lililozungumzwa. Yote hayatikamilika hadi kumiminwa kwa Roho juu ya wote, jambo ambalo bado halijatokea. Zaidi ya hayo, nabii anataja mambo mengine, ambayo bado hayajatimizwa. Anarejelea kupatwa kwa jua na mwezi, na kuja kwa siku kuu na ya kutisha ya Bwana, ambayo ni matukio yaliyo karibu sasa, siku kuu ya ghadhabu, ambayo huingilia kati na kutenganisha kati ya kumiminwa kwa Roho Mtakatifu juu ya Kanisa, "watumishi na watumishi wa kike," katika siku hizi, na "kila mwili," baadaye.

[E220]

Kama tulivyoona, hakutakuwa na tofauti kati ya Roho wa Mungu, kama atakavyokuja juu ya ulimwengu katika enzi ijayo, na Roho wa Mungu kama anavyokuja juu ya Kanisa katika enzi hii, kwa sababu ni Roho *yuleyule* wa kweli, Roho wa haki, Roho wa utakatifu, Roho wa kutakaswa, Roho wa maelewano na Mungu—Roho au ushawishi ambao Mungu atautumia kwa ajili ya haki na wema na kweli. Hata hivyo, haitamaanisha jambo lile lile katika kila undani wakati ule kama inavyomaanisha sasa. Kupokea Roho mtakatifu wa Mungu sasa, na kuishi kwa upatanifu nayo, kunamaanisha kwa lazima mzozo na roho ya ulimwengu, ambayo imejaa pande zote. Kwa sababu hii ndiyo maana wale wanaopokea Roho mtakatifu sasa, na wanaoendana nayo, wanafundishwa kutarajia mateso na upinzani kutoka kwa wote wasiokuwa na Roho—ambao ni wengi sana.

Kupokea Roho Mtakatifu katika siku zijazo hakutamaanisha mateso, kwa sababu mpangilio, utaratibu, na utawala wa enzi ijayo utakuwa tofauti sana na ule wa sasa: ingawa mkuu wa dunia hii ni Shetani, mkuu wa dunia au enzi ijayo atakuwa Kristo; na kwa kuwa wengi wa wanadamu sasa wako chini ya ushawishi wa Shetani, kwa hiari au bila hiari, kwa kujua au bila kujua, katika enzi ijayo ulimwengu wote utakuwa chini ya ushawishi wa Kristo na serikali yake ya haki. Na Ukweli utafunguliwa na kuwa wa bure na wa wote, kuanzia mdogo hadi mkubwa. Kwa kuwa sheria ya enzi ijayo itakuwa sheria ya haki, kweli, wema, na *itatawala*, kama Ufalme wa Mungu, wale watakaopatana na serikali hiyo na sheria yake, na ambao wana Roho wa Ukweli, hawatateswa kwa sababu ya hayo, bali, kinyume chake, watapata neema na baraka na kufanya maendeleo kadiri watakavyopokea Roho huyo wa utakatifu.

Umiliki wa Roho Mtakatifu, wakati wa Enzi ya Miaka Elfu, hautamaanisha kama katika enzi hii *kuzaliwa* kwa Roho katika asili ya kiroho, wala hautamaanisha kukubaliwa kwa urithi wa pamoja na Kristo katika Ufalme. Ahadi hiyo

[E221]
inahusu tu enzi hii ya Injili, kwa darasa la watumishi na watumishi wa kike, ambao hupokea Roho Mtakatifu na huongozwa nayo katika enzi hii, wakati, kutokana na kuenea kwa uovu kwa sasa, wanalazimika *kuteseka kwa ajili ya haki*; na juu yao, kwa hiyo, "Roho wa *utukufu* na wa Mungu humaka." ***1 Petro 4:14***

Umiliki wa Roho Mtakatifu katika enzi ya Milenia utaashiria tu kwamba mpokeaji ameingia katika muafaka na Kristo, Mpatanishi, na kwa kiwango hicho yuko katika muafaka na Mungu na kulingana na baraka ambazo Mungu amewapatia wanadamu kwa ujumla, ambazo baraka hizo si *mabadiliko* ya asili kuwa ya kimungu, bali ni *urejeshaji* wa yote yaliyopotea kupitia kushindwa kwa Adamu wa kwanza. (***Matendo 3:19-21***) Kupokea Roho Mtakatifu kwa watu hao kutakuwa ni ushahidi kwamba kazi ya kuzaliwa *upya* kupitia Adamu wa pili hadi ukamilifu wa asili ya mwanadamu, ulionunuliwa kwa ajili yao kwa dhabihu kuu ya dhambi, imeanza ndani yao; na kwamba ikiendelea, hatimaye kitaleta ukamilifu wa urejesho hadi kufikia mfano wa kibinadamu wa Baba wa kimungu.

Tunapaswa kukumbuka kwamba baraka ambazo Kristo atazitoa kwa ulimwengu wakati wa enzi ya Miaka Elfu, kama mfufuaji wa ulimwengu, ni baraka alizozinunua kwa ajili yao kwa dhabihu ya nafsi yake. Kama alivyojitoa mwenyewe, kama "mwanadamu Kristo Yesu," kuwa bei sawa kwa ajili ya mwanadamu Adamu, ambaye hukumu ilimwja, ndivyo ilivyokuwa uanadamu, haki, haki za kipekee na maisha na ufalme wa Adamu vilivyonunuliwa kwa dhabihu kuu ya dhambi; na vitu hivi vilivyonunuliwa ndivyo *vitakavyorejeshwa* kwa ulimwengu uliozaliwa upya, kupitia mzaliwaji wao upya au baba yao, Kristo Yesu Bwana wetu, Adamu wa pili. ***Efe. 1:14***; ***Matendo 3:19-23***

Ukweli kwamba Bwana wetu Yesu hakuwa Adamu wa pili alipokuwa katika mwili, bali ni Adamu wa pili kama kiumbe wa roho (tangu ufufuo wake), haimaanishi kwamba yeye, kama baba wa pili wa kizazi, atawapa wanadamu uhai wa roho au kuwafanya viumbe wa roho katika kuzaliwa kwao upya. Kinyume chake, tunapaswa kukumbuka kwamba wazo linalotolewa na neno "baba"

[E222]
ni *tu* "mtoaji wa uhai," bila kujali asili. Hivyo katika uumbaji wa baba Adamu anaitwa mwana wa Mungu, kwa sababu aliumbwa katika mfano na sura ya kimaadili ya Mungu, na si kwa maana kwamba aliumbwa katika asili ya kimungu; maana tunajua kwamba yeye alikuwa wa udongo, wa udongo, wakati Mungu ni roho. Kanuni za msingi za nguvu hii ambayo kwa njia yake Mungu, kama Mwenye-kuipa-hai, amekuwa Baba wa viumbe vyote, kupitia wakala wake mwenye bidii, Bwana wetu, zimeonyeshwa kwa undani zaidi katika sura iliyotangulia, chini ya kichwa, "Asiyechafuliwa:" tunavuta tu hisia kwa jambo hili hapa, ili kuzuia kueleweka vibaya. Mpango wa Mungu kuhusiana na uumbaji wa ulimwengu, na mwanadamu kama mkazi na bwana wake, na wanyama wadogo kama watawala wake, haujabadilika kwa sababu ya kutoitii na kuanguka kuliloruhusiwa: mpango wa awali unabaki kama ulivyokuwa mwanzoni. Baada ya uovu uliojaribiwa na Adui kuangamizwa kabisa, mpango wa kimungu, kama ulivyopangwa awali, utatimia kikamilifu kupitia Kristo. Kanisa la enzi hii ya Injili, ambalo, kama tulivyoona, litatukuzwa sana na kutukuzwa kama Bibi Arusi na mrithi-mwenza wa Kristo, ni tofauti na urejeshaji wa wanadamu: imeitwa au kuchaguliwa kwa ajili ya kusudi maalum, na hujaribiwa na kupimwa hasa, ikifanikishwa na kuandaliwa kwa ajili ya kuinuliwa juu sana, urithi wa pamoja na Kristo—mabadiliko kutoka kwa asili ya kibinadamu hadi asili iliyo juu ya asili ya kimalaika—"juu sana ya malaika, mamlaka na nguvu," washiriki wa asili ya kimungu.

Lakini ingawa hatupaswi kuomba *ubatizo* mpya wa Roho Mtakatifu ambao haujaahidiwa, tumefundishwa waziwazi kutafuta na kuomba Roho kama sehemu inayoridhisha.

Kuomba Roho Mtakatifu

"Basi ninyi, mkiwa wabaya, mnajua kuwapa watoto wenu zawadi njema; na si zaidi sana Baba yenu aliye mbinguni atawapa Roho Mtakatifu wale waliyoomba kwake?" ***Luka 11:13***

Ingawa "mambo yote ni kwa Mwana," bado hapa kama kila mahali

[E223]

anampa Baba utukufu na heshima, kama chemchemi ya baraka. Kazi yote ya ukombozi na upatanisho ni kazi ya Baba—kupitia kwa Mwana. Na Bwana wetu anatangaza kwamba ni mapenzi mema ya Baba kwamba tuwe na zaidi na zaidi ya Roho wake wa utakatifu. Anatuamuru kutafuta na kuomba hili, kama baraka kuu kuishinda zote. Kuhusu baraka za kidunia, Mwokozi wetu anatuambia kwamba Baba yetu wa Mbinguni anajua tunahitaji vitu gani—anajua vyema kuliko sisi ni baraka gani za kidunia zitakazokuwa za manufaa, na zipi zingekuwa za madhara kwetu. Hivyo basi, hatuhitaji, kama wafanyavyo wasiowokolewa na wasio na imani, kufikiria na kuomba baraka za kidunia; bali, sisi ambao tumeingia katika uhusiano wa kuwa wana, na tunao uhakika kamili katika utunzaji wa Baba, tunaweza kutarajia kwamba atatupa kilicho bora zaidi, na tunaweza kujituliza tukiridhika katika ahadi na imani hiyo.

Baba wa Mbinguni anafurahi tukitamani na kuomba zaidi na zaidi ya Roho Mtakatifu—tabia inayozidi kuendana kikamilifu na Roho wake: na wote wanaotamani, kuomba na kutafuta hivi watapata matakwa yao mema; Baba atafurahi kupanga mambo ya wale ili vizuizi kwa ajili ya Roho, iwe ndani yao au katika mazingira yao, vishindwe, ili Roho wake mwenye upendo uwe tele ndani yao—ili wajazwe na Roho. Lakini katika hili hakuna pendekezo la hitaji la ubatizo mpya wa Roho Mtakatifu: ubatizo ulikuja mwanzoni, na sasa kilichobaki ni kufungua vifundo kwa pande zote, ili kumruhusu Roho Mtakatifu wa upendo na ukweli kuingia na kuenea katika kila tendo, neno na wazo la maisha yetu. Tunahitaji msaada wa kimungu, utendaji wa hekima na malezi ya Bwana, kutuonyesha kile kinachozuia vifunguo na kutusaidia kuondoa vizuizi.

Roho wa utakatifu kwa wingi anaweza kupokelewa tu na wale wanaouitamani kwa dhati na kuutafuta kwa maombi na juhudi. Mawazo au roho ya ulimwengu lazima ifukuzwe kutoka mioyoni mwetu, kadiri tunavyotaka mioyo yetu ijazwe na Roho Mtakatifu, mawazo, ushawishi. Matakwa ya kibinafsi lazima pia yatoe

[E224]
mahali. Na kwa sababu ni kadiri tunavyojinyonya na mambo mengine yote ndipo tunakuwa tayari kupokea utimilifu wake, kwa hiyo Bwana anataka tuingie katika hali hii ya tamaa ya dhati ya kujazwa na Roho wake wa utakatifu, ili tuwe tayari na wenye shauku ya kuondoa na kutokomeza kila ushawishi na mapenzi mengine yanayopingana nayo.

Hii ni waziwazi fikra ya Mtume, katika ombi lake kwa ajili ya Kanisa la Efeso, kwamba "Kristo [Roho wa Kristo] akae mioyoni mwenu kwa imani [kwamba kwa njia ya mfano aketi kama mfalme, mtawala, mkurugenzi wa kila wazo, neno na tendo]; mpate kuwa mmezikwa mizizi na mmeimarishwa katika upendo [Roho takatifu au tabia] mpate kuweza kuelewa pamoja na watakatifu wote upana, na urefu, na kina na urefu wa juu, na kuthamini upendo wa Kristo, unaovuka maarifa, mpate kujazwa *utimilifu wote wa Mungu*." (***Efe. 3:19***) Yeye aliyejaa Roho wa Kristo, na kwa kuthamini kikamilifu upendo aliouonyesha, atakuwa na Roho wa Baba kwa wingi kamili.

Hakuna chochote katika maandiko yanayochunguzwa kinachoweza kwa namna yoyote ile kufasiriwa kuashiria kwamba Baba wa Mbinguni angefurahi watoto wake wakimwomba Mungu mwingine—mtu wa tatu wa utatu wa Miungu sawia. Wazo kama hilo linapingana na kifungu hiki na mafungamano yake: na wale wanaoshikilia mtazamo potofu kama huo ni lazima wawe wamepofushwa hadi kufikia kiwango hicho kwa uzuri na nguvu halisi ya ahadi hii. Ingekuwa ajabu kweli ikiwa mwanachama mmoja wa Utatu wa Miungu wenye usawa angeyambia mwingine kuwa na uwezo na utayari wa kumpa mtu wa tatu *kama vile* wazazi wa duniani wanavyowapa watoto wao mkate, samaki na mayai. (Tazama aya zilizotangulia.) Aya nzima inaeleweka kikamilifu tu pale Roho Mtakatifu anapofahamika ipasavyo kuwa akili au nguvu ya kimungu inayotolewa kwa njia mbalimbali kwa ajili ya faraja na ujenzi wa kiroho wa watoto wa Mungu.

Maandishi yetu yanatoa ulinganisho kati ya wazazi wema wa duniani wanaowapa watoto wao chakula cha kawaida, na wema wetu

[E225]
Mzazi wa mbinguni anayewapa Roho wake Mtakatifu wale wanaomuomba. Lakini kama vile mzazi wa duniani anavyoweka chakula mahali panapofikiwa na familia yake, lakini hawalazimishi, ndivyo Mzazi wetu wa mbinguni alivyoweka mahali panapofikiwa na familia yake ya kiroho vyakula vyema vya neema yake, lakini hatulazimishi. Lazima tuwe na njaa na kiu ya vitu hivi, lazima tuvitafute, si kwa shaka, bali kwa imani kuhusu utayari wake wa kutupa zawadi njema. Basi, tunapoomba Roho Mtakatifu, na kujazwa na Roho wa Bwana, tunapaswa kutazama karibu nasi na kupata maandalizi aliyoyafanya kwa ajili ya kujibu maombi haya, ambayo ameyahamasisha na kuyaelekeza hivi.

Tunapata utoaji huu katika Neno la kweli; lakini haitoshi kupata *mahali* palipo: tukitaka kujazwa ni lazima tule; kwa hakika ni lazima tushiriki katika karamu, la sivyo hatutapata kuridhika ambako kula kulikusudiwa kutoa. Yeye asiyekula kutoka kwenye meza iliyojaa atakuwa na njaa na hatosheka, kama ilivyo kweli kwamba hakuna chakula. Kama vile kuomba baraka juu ya chakula kutotutosha, bali baadaye ni lazima tushiriki nacho, ndivyo kumiliki Neno la Mungu, na kutoa ombi letu la kujazwa na Roho, kutotosha; ni lazima tulie Neno la Mungu, ikiwa tungepata Roho wake kutoka kwalo.

Bwana wetu alitangaza, "*Maneno* ninayowaambia, ni roho na ni uzima" (***Yohana 6:63***); na kwa wote waliojawa na Roho ni kweli, kama ilivyosemwa na nabii, "Nilipoyapata maneno yako, *niliyala*." (***Yer. 15:16***; ***Ufu. 10:9***) Ni bure kabisa kwetu kuomba, "Bwana, Bwana, utupe Roho," ikiwa tunapuuza Neno la kweli ambalo Roho huyo amelitayarisha ili tujazwe. Ikiwa tunaomba tu kwa ajili ya Roho na hatutumii njia sahihi ya kupokea Roho wa kweli, tutaendelea kuwa, kwa juu juu, "watoto wachanga katika Kristo," tukitafuta ishara za nje, kama uthibitisho wa uhusiano na Bwana, badala ya ushuhuda wa ndani, kupitia Neno la kweli ambalo ametupatia.

[E226]

Ushuhuda wa Roho Mtakatifu

"Roho mwenyewe hushuhudia pamoja na roho zetu kwamba sisi ni watoto wa Mungu." ***Warumi 8:16***

Ni mafundisho machache yenye umuhimu mkubwa kwa watu wa Mungu kuliko hili; kwa sababu juu yake inategemea kwa kiasi kikubwa kupata "amani ya Mungu isiyoweza kueleweka." (***Fil. 4:7***) Je, wanawezaje kuwa na "hakikisho kamili la imani" (***Ebr. 10:22***) ikiwa wanakosa ushuhuda wa Roho unaoshuhudia kuhusu uana wao—kuhusu kupokewa kwao katika familia ya Mungu? Hata hivyo, ni wachache sana wanao elewa hata kidogo maana ya usemi huu "ushuhuda wa Roho," au ni aina gani ya uzoefu unaopaswa kutarajiwa na kutafutwa kama ushuhuda wa Roho kwa uana wetu.

Swali basi ni muhimu sana—Roho Mtakatifu hushuhudia vipi kwetu kuhusu upatanisho wetu na Baba—kwamba tumekuwa wana wa Mungu, na kwamba chini ya malezi ya kimungu tunatayarishwa kwa ajili ya mambo ya utukufu ambayo Mungu amewawekea wale wanaompenda, na ambao watakuwa warithi-wenza na Yesu Kristo Bwana wetu, katika Ufalme wa Miaka Elfu? Kuna mada chache sana ambazo Wakristo kwa ujumla wamehisi kusumbuka zaidi kuliko hii—ushuhuda wa Roho. Kwa kutokujua ushuhuda wa Roho ni nini, wengi wa watu bora wa Bwana lazima wakiri kwamba hawajui kama wanao au hawanao. Wengine, waliojaa uhakika kuliko maarifa, hudai kuwa wana ushuhuda wa Roho Mtakatifu, na hurejelea *hisia* zao za furaha kama ushahidi. Lakini mapema au baadaye, watu hao, kama watakuwa wakweli, lazima wakiri kwamba "ushuhuda" wanaoutegemea hauridhishi kabisa: hauwasaidii katika nyakati za uhitaji mkuu. Watu wote wanapowasifu, afya inapokuwa nzuri, wanapokuwa na mafanikio kifedha, wanapokuwa na marafiki wengi, wanajisikia furaha; lakini kadiri baadhi au yote ya hali hizi zinavyogeuka, wanajisikia huzuni: wanapoteza kile wanachodhani ni "ushuhuda wa Roho," na wanalia kwa uchungu wa roho:

[E227]

"Iko wapi heri niliyoijua, Nilipompata
Bwana kwa mara ya kwanza?"

Watu wa namna hii hushindwa na hisia zao na kupotoshwa: wanajihisi wamefurahi zaidi na kufikiri wanamkaribia Mungu wakati ambao kwa kweli, wakiwa chini ya uongozi wa Adui, wanaingia moja kwa moja katika majaribu. Hii inaelezea baadhi ya "kuanguka kutoka kwa neema" kunakotokea mara kwa mara na ghafla ambako wengine hukumbana nako na kunakowashangaza wao wenyewe pamoja na marafiki zao. Wakidanganywa na "ushuhuda" usioaminika, walijihisi salama, hawakuwa waangalifu na wakawa windo rahisi la kishawishi hasa wakati walipojihisi "wana furaha sana katika Bwana" (?). Tena, majaribu na kukata tamaa kwa maisha, yaliyokusudiwa kutuongoza karibu na Baba yetu, na kutufanya tuwe na shukrani zaidi kwa huruma na utunzaji wa upendo wa Mwokozi wetu, hupotea kwa kiasi fulani kwa kundi hili; kwa sababu wanapopoteza ushuhuda wa hisia zao, ambao kwa kosa wanafikiri ni ushuhuda wa Roho, wanajisikia wamepotea sana, na wana njaa na kiu ya kurejea kwa hisia njema, kiasi kwamba wanapoteza masomo mengi ya thamani yanayopatikana tu kwa kutegemea kwa ujasiri kifuani mwa Bwana na kuwa na ushirika naye, huku wakipitia Gethesemane za maisha.

Aina nyingine ya Wakristo wanaojifunza kutokuaminika kwa "ushuhuda" wa *hisia* huonekana kuhitimisha kwamba Mungu amewanyima (angalau wao) ushahidi wowote wa kuaminika wa kibali chake—"ushuhuda" wowote wa hakika kuhusu suala la kupokelewa kwao kama "wana" katika familia yake. Mashaka yao yameelezwa katika wimbo maarufu:

"Ni jambo ninalotamani kulijua—
Mara nyingi husababisha
mawazo ya wasiwasi:
Je, ninampenda Bwana au la?
Je, mimi ni wake au sivyo?"

Uhakika huu unatokana kwa sehemu pia na kuelewa vibaya mafundisho ya uteuzi: na bado marafiki hawa wako sahihi kabisa katika kuhitimisha kwamba mabadiliko yao

[E228]

hisi haziwezi kuwa kigezo sahihi cha kuhukumu uana wao. Wengine, kwa sababu Maandiko yanasema, "Wewe utamweka katika amani kamilifu yeye aliye na nia imara kwako," huhukumu uana wao kwa amani yao ya moyo: lakini wanapoangalia watu wa Mataifa na wapendao ulimwengu, na kuona kwamba wengi wao kwa dhahiri nao wana amani ya moyo, mtazamo wao wa ushuhuda wa Roho unathibitika kuwa hautoshi kuimarisha matumaini yao, au kuwapa uhakika. Kisha saa ya giza inawafika, na husema, Ni jambo rahisi sana kudanganywa, na huwa katika mateso kwa hofu kwamba wamemhuzunisha Roho—kwa maana "hofu huwa na mateso."

Watu wenye imani isiyo na msingi (inayoitwa kimakosa *imani*) hufikiria kuwa wanasikia "mngurumo" wa Roho kwa sikio la ndani na wanajisifu wenyewe kulingana na hilo—hata ingawa baadaye wanagundua kuwa taarifa iliyowasilishwa kwa "mngurumo" huo haikuwa ya kweli kabisa. Wakristo wengine wenye fikra za kimantiki zaidi, ambao hawawezi kujidanganya kwa njia hii, hushangazwa kwamba marafiki zao wanathibitisha ushuhuda wa Roho kwa ujasiri mkubwa, ilhali wao wenyewe hawana uhakika kama huo.

Ugumu unatokana kwa kiasi kikubwa na mtazamo potofu kwamba Roho ni mtu, na ambao unatafuta kumtambulisha kwa utu ushahidi wake. Ukweli unapotambuliwa kwamba Roho wa Mungu ni nguvu au ushawishi wowote ambao Mungu anaweza kuutumia, mada inakuwa wazi na "ushuhuda wa Roho" unakuwa jambo rahisi kutofautisha. Itakuwa baraka kwa wale walio na ushuhuda huu kujua kwa uhakika: na itakuwa baraka kwa wale wasio na ushuhuda huu kutambua ukosefu wao; ili waweze kutimiza masharti na kupata ushuhuda huo, ambao bila wake hakuna aliyeidhinishwa kujiona kuwa ni wana wa Mungu, wakiwa na hadhi inayokubalika kwa Baba.

Lakini ni furaha na amani ya kimungu kiasi gani inayowajia wale walio na ushuhuda wa kweli—wale walio na uzoefu sahihi na waliojifunza jinsi ya kuusoma! Kweli kwao ni furaha katika huzuni, nuru katika giza, faraja katika dhiki, nguvu katika udhaifu. Na maelekezo kamili na wazi kuhusu

[E229]
mada hii, kama mada zote, inapatikana katika kitabu hicho cha ajabu, Neno la Baba yetu—Biblia. Ndani yake na kupitia ushuhuda wake, Roho wa Mungu hushuhudia pamoja na roho zetu.

"Mwamba gani imara, enyi watakatifu wa Bwana,
Uliowekwa kwa imani yenu katika Neno lake bora.
Ni nini zaidi anaweza kusema kuliko amewasema
ninyi: Ninyi mliokimbilia Yesu kama kimbilio!"

Jinsi ya Kujua Ushuhuda wa Roho

Akili au roho ya mtu inaweza kujulikana kwa maneno na matendo yake; na hivyo tunaweza kujua akili au Roho ya Mungu kwa maneno na mienendo yake. Ushuhuda wa Neno lake ni kwamba yeyote anayemjia (kwa imani, na marekebisho kutoka kwa matendo mabaya na matendo yaliyokufa, kupitia Yesu) anakubaliwa. (***Ebr. 7:25***) Hivyo basi, maswali ambayo wale wanaotafuta ushuhuda wa Roho kuhusu uana wao wanapaswa kujiuliza ni:

Je, nimewahi kuvutwa kwa Kristo?—kumtambua kama Mwokozi wangu, ambaye kwa haki yake peke yake ningeweza kufikia Baba wa mbinguni, na kumpendeza?

Ikiwa hili linaweza kujibiwa kwa kuthibitisha, swali linalofuata lingekuwa:

Je, niliwahi kujitolea kikamilifu—maisha yangu, wakati wangu, vipaji vyangu, ushawishi wangu, yote yangu—kwa Mungu?

Ikiwa swali hili pia linaweza kujibiwa kwa kuthibitisha, mdadisi anaweza kuwa na uhakika kamili kwamba amekubaliwa na Baba, katika Mpendwa, na kutambuliwa naye kama mwana. Na akichunguza tamaa na hisia za moyo wake, akigundua bado unaamini katika haki ya Yesu, na bado umejitolea kutenda mapenzi ya Bwana, anaweza kuruhusu uhakika mtamu na amani ambayo wazo hili la muafaka na uhusiano na uungu huleta, kutawala moyo wake kikamilifu. Uhakika huu wa neema ya Bwana kwetu katika Kristo, uliotengenezwa kutokana na mambo halisi ya uzoefu wetu wenyewe, uliojengwa juu ya tabia isiyobadilika na Neno la Mungu, si

[E230]
haiwezi kubadilika, kama ingekuwa ikiwa imejengwa juu ya mchanga unaobadilika wa hisia. Ikiwa mashaka au hofu vitatokea katika saa ya giza, tunachopaswa kufanya ni kuchukua "Taa" (Neno la Mungu) na kuchunguza upya ukweli na msingi, na ikiwa mioyo yetu bado ni mwaminifu kwa Bwana, imani, furaha na amani vitaturudia papo hapo; tukigundua kuwa imani yetu katika "damu ya thamani" inaporomoka, au kujitolea kwetu kunapotea, tunajua hali halisi ya mambo, na tunaweza mara moja kufanya marekebisho yanayofaa na hivyo kuimarisha upya "hakikisho letu kamili la imani." (***Ebr. 10:22***) Lakini ikumbukwe kwamba kila mtu anayetaka kuwa na *uhakika* huu lazima "athibitishe kuwa Mungu ni mwaminifu" (***Yohana 3:33***): kwamba Bwana wetu haabadiliki, bali ni "yeye yule jana, na leo, na milele." Watu wa Bwana wanaweza basi kuwa na uhakika kwamba wakiwa wameingia mara moja katika hali ya neema ya kimungu, wanaweza kuendelea katika hali hizo maadamu mioyo yao ni mwaminifu kwa Mungu na matakwa yao yanawiana na mapenzi yake: maadamu mioyoni mwao wanatii amri za kimungu—zinazojumlishwa kwa ufupi katika neno Upendo—kwa Mungu na wanadamu. ***Ebr. 11:6; 13:8***

Yeyote aliyefanya hatua zilizotajwa ana uhakika, "ushuhuda" wa Neno la Mungu, kwamba yeye ni mtoto wa Mungu; na hili, katika enzi ya Injili, linaashiria kwamba yeye ni tawi la mzabibu wa kweli, mwanachama wa majaribio wa Kanisa la kweli. (***Yohana 15:1***) Kwa wale, Neno la Mungu *linawashuhudia* kwamba wamejiunga na Kanisa la kweli, ambalo ni mwili wa Kristo. Ushuhuda huu hutolewa kwa roho zao, akili zao, na Roho wa Mungu, ambaye hushuhudia kupitia Neno lake. Na Roho yuleyule wa Ukweli anawahakikishia kwamba ikiwa mioyo yao itaendelea kuwa mwaminifu kwa Bwana hadi mwisho wa majaribio yao—ikiwa wanachukua msalaba kwa hiari na kwa furaha kila siku, wakitafuta kadiri wawezavyo kumfuata Mwalimu, uanachama wao wa majaribio katika Kanisa la Kristo utabadilishwa hivi karibuni kuwa uanachama halisi—baada ya kumaliza mbio zao, na kufanywa washiriki wa ufufuo wake, ufufuo wa kwanza. ***Flp. 3:10***

Hata hivyo, Roho wa Mungu, kupitia Neno lake, hushuhudia

[E231]
kwa uwazi uleule kwamba inawezekana kwa wale ambao tayari wamekuwa matawi ya Mzabibu wa kweli kukatwa, ikiwa ni wasiotii—ikiwa wanashindwa kutoa matunda yanayofaa ya Roho wa upendo. "Kila tawi ndani yangu lisilobeba tunda analiondoa, na kila tawi linalobeba tunda analisafisha [analipunga], ili libeze tunda zaidi." Roho wa Mungu, kupitia Neno lake, hivyo hushuhudia kwetu kanuni ya jinsi Baba yetu wa mbinguni anavyoshughulika na wana wake—adhabu, kupogoa, kuondoa uchafu, na kukuza sifa za kuzaa matunda. Hivyo basi, kupata uzoefu huu, baada ya kuwa umeunganishwa na "Mzabibu," ni kuwa na ushuhuda wa Roho kwamba bado tuko katika "Mzabibu," na bado tunatambuliwa kama "matawi" yake—bado chini ya uangalizi na nidhamu ya Bwana wetu. Kinyume chake, ikiwa mtu yeyote anakosa nidhamu hizi, upogoaji, n.k., baada ya kuunganishwa na Mzabibu, anakosa "ushuhuda huu wa Roho," na kwa kadiri hiyo ana sababu ya kuhoji kupokelewa kwake na Bwana. ***Ebr. 12:7***

Kama sote tungekuwa wakamilifu, wakamilifu kabisa, na tukathibitishwa hivyo kwa majaribio, hali ingekuwa tofauti; Mungu angetupenda kwa ukamilifu wetu na mapatano yetu naye; basi adhabu na majaribu chungu vingekuwa ni ishara ya kutopendwa kwake. Lakini jinsi ilivyo, sote tunajua kwamba sote hatujafikia ukamilifu, kwamba sote tumepungukiwa sana na kiwango cha kimungu; na kwamba mioyo yetu mipya, mapenzi yetu mapya, akili au roho zetu zilizobadilishwa, peke yake ndivyo vinavyokubalika kwa Mungu—na kwamba ni kwa njia ya haki ya Kristo, na kwa maana ya majaribio, kwa lengo la majaribio yetu, ukuaji wetu na ukamilifu wetu wa mwisho. Ni kadiri tunavyojifunza kuthamini ukamilifu wa kimungu, na upungufu wetu wenyewe, ndipo tuwezapo kuthamini masomo mengi na muhimu ya kujifunza, na umuhimu wa majaribu magumu tunayotakiwa kupitia ili kukuza mfano wa kimungu ndani yetu.

Maandiko Matakatifu yanatuarifu kwamba Baba wa Mbinguni anaandaa Hekalu la kiroho la utukufu, ambalo kupitia kwalo ulimwengu wa wanadamu utapata fursa ya kuja

[E232]
kuungana, upatanisho naye. Tunaona katika Maandiko Mpango Mkuu wa Msanifu Mkuu kuhusu hekalu hili—kwamba mfano bora wa ujumla uliwakilishwa katika mtu wa Bwana wetu Yesu Kristo, jiwe lake kuu la pembe, na "jiwe la kilele," "lililowekwa mbinguni." Tunaweza kuona vizuri zaidi kile kinachohitajika kwa wote watakaokubalika kwa Mungu kama "mawe yaliyo hai" ya Hekalu hilo—ili kujengwa pamoja na Kristo Mkuu, "kuwa makao ya Mungu kwa njia ya Roho wake." Na tunatambua ukakasi wetu wenyewe kwa asili, kutopatana kwetu na mistari ya neema ya Hekalu, iliyochorwa katika "jiwe lake la kilele." Tunaweza kutambua kwa urahisi kwamba upigaji kucha mwingi na kung'arishwa kwingi ni muhimu sana kwetu, ikiwa tungetaka kufaa na kuandaliwa kwa nafasi katika Hekalu hili tunayoitamani, kwa neema ya Mungu. Na kwa hivyo wale wanaogundua kuwa hawapati mapigo kutoka kwa nyundo na nyundo-chongu ya Bwana, wanakosa "ushuhuda" huu ambao Roho wa Mungu kupitia Neno lake anashuhudia kwamba lazima uje kwa mawe yote hai ya Hekalu lake: na ambao hata Jiwe Kuu la kileleni halikukwepa. Iwapo utunzaji wa kimungu haututengei "njia nyembamba" yenye kiasi fulani cha ugumu na dhiki—ikiwa tunaruhusiwa tu kupumzika bila dhiki, majaribu, n.k., basi tunaweza kujua kwa hakika kwamba Mungu haishughulikii nasi kama vile anavyoshughulikia mawe hai yatakayounda sehemu ya Hekalu—wana

—kwa sababu tunakosa "ushuhuda" huu wa kupokelewa kwetu na kuandaliwa. Ufahamu kwamba hali yetu ni kama hiyo unapaswa kututumia mara moja kwa Bwana kuuliza *kwa nini* hatuna dhiki na taabu, na "kujichunguza sisi wenyewe" kama bado tuko katika imani (***2 Kor. 13:5***); na kama bado tunajitahidi kutembea kwa uaminifu katika nyayo za Bwana wetu, kwa ukamilifu wa kujitolea kwa mapenzi ya Baba. Lakini ikiwa tuna "ushuhuda" huu wa kuchongwa, kung'arishwa, kupunguzwa, nidhamu, na adhabu, tuvyakubali kwa subira, kwa furaha, na kwa shukrani, kama ushahidi wa upendo wa Baba yetu ambao ni muhimu sana kwa kufikia kwetu wito wetu wa juu.

—kwa muafaka kamili na ushuhuda wa Roho—kwamba sisi ni wana wa Mungu, "warithi wa Mungu, warithi-wenza na Yesu

[E233]
Kristo Bwana wetu, [tu] *tukiteseka naye*, ili tufanywe heshima pamoja naye." ***Rum. 8:17***

"Tofauti za Usimamizi" za Roho

"Amwopenda Bwana humwadhibu, naye kila mwana amwekaye hamtwika mjeledi. Basi mkiwa hamwadhibwi, kwa kuwa ninyi si wana, bali ni watoto wa kizazi kingine." (***Ebr. 12:8***) Taabu na shida huja juu ya ulimwengu, na pia juu ya watakatifu wa Bwana, lakini hizi *si alama za uana*, isipokuwa kwa wale waliojitolea kikamilifu kwa mapenzi na kazi ya Baba. Roho na Neno la Mungu "hushuhudia" tu kwa wanawe. Wala ukataji na adhabu katika familia ya Bwana si zile zile kila wakati. Kama vile watoto wa duniani wanavyohitaji aina na viwango tofauti vya nidhamu, ndivyo ilivyo kwa watoto wa Mungu: kwa wengine, *mtazamo* wa kulaani unatosha; kwa wengine neno la lawama linahitajika, huku wengine wakilazimika kupigwa, na wengine mara kwa mara. Mzazi wa kidunia hufurahi zaidi kwa mtoto mtiifu na anayejisalimisha mara moja, ambaye kwa ajili yake neno au mtazamo wa lawama unatosha kuondoa uovu; na vivyo hivyo Baba yetu aliye mbinguni anatangaza kuridhika kwake kwa wale "wanaotetemeka kwa neno lake." ***Isa. 66:5***

Watu wa aina hii hushirikiana na Mungu katika kukuza tabia zao wenyewe, wakiona kasoro zao na kutafuta kuzirekebisha—wakisikiliza sauti ya Baba ya mwongozo, mafundisho au lawama ya upendo, na daima wakitafuta tabasamu lake la kuridhika: hisia zao zimeelezewa vyema kwa maneno ya mshairi:

"Jua la roho yangu, Baba yangu mpendwa,
Sijui usiku wowote ukiwa karibu nami.
Ee, asije wingu lolote lililozaliwa duniani likainuka,
Ili kujificha machoni pa mtumishi wako."

Huu ni ule udugu ambao Mtume anaandika, ambao hujihukumu wenyewe, na ambao, kwa hivyo, wanahitaji adhabu kidogo kutoka kwa Bwana. (***1 Kor. 11:31***) Kuwa wa udugu huu kunahitaji ukamilifu wa

[E234]
utakatifu; na hawa ndio washindi wa sasa na wa baadaye, ambao watahesabiwa kuwa na haki ya kurithi pamoja na Kristo Yesu Bwana wao katika Ufalme wake. Kwa kundi hili, watiifu na waangalifu, Bwana anasema, "Nitakuongoza kwa jicho langu," "Utaniongoza kwa ushauri wako na baadaye utanikaribisha kwenye utukufu." Wale ambao wanaweza kuongozwa tu kwa mchapo wa daima hawako katika darasa la washindi, na hawataonwa kuwa wamestahili kuwa Bibi Arusi wa Bwana, na kuwa na "ushuhuda" kama huo kutoka kwa Bwana kupitia Roho wa Ukweli. ***Zab. 32:8; 73:24***; linganisha ***Ufu. 7:9,14***.

Wala adhabu si daima ni ushahidi wa makosa, au "ushuhuda" wa kutoridhika kwa Bwana. Kinyume chake, kama ilivyo kwa Bwana wetu, ndivyo pia kwa wafuasi wake waaminifu; mapenzi ya kimungu huwaongoza waaminifu na watendaji wa amri katika njia ya mateso na kujinyima, si kama adhabu ya mapenzi yanayopingana, bali kama majaribio, kupitia kujitoa dhabihu, ya kipimo cha upendo na kujitolea kwa mapenzi ya Baba, na kwa ajili ya haki. Kama Bwana wetu alivyokemewa kwa ajili ya makosa yetu, si yake mwenyewe, alipobeba dhambi za wengi, ndivyo pia wafuasi wake kwa njia nyingi huteswa, si kwa ajili ya maovu yao wenyewe, bali kwa sababu ya maovu ya wengine, kwa maana wameitwa kama Mtume anavyotangaza, "kukamilisha yale yaliyobaki ya mateso ya Kristo, kwa ajili ya mwili wake, ambao ni Kanisa." ***Wakolosai 1:24***

Unachoshuhudia Roho Mtakatifu

Kwa kuzingatia yaliyoelezwa hapo juu, kila mmoja wa wanaojiitambua kuwa wana wa Bwana na ajichunguze kama ana "ushuhuda wa Roho," kwamba yeye ni mmoja wa watoto wa Mungu: na tuendelee kujichunguza mara kwa mara, na hivyo "kuwa macho" na kujihifadhi katika upendo wa Mungu, tukifurahi katika ushuhuda wa Roho wake.

Je, tunatengenezwa daima? Je, tunapitia uzoefu kama huo, mkubwa au mdogo, unaoondoa

[E235]
kutokana nasi kwa kasi zaidi au kidogo tabia za kimwili, zinazopigana na roho—hasira, uovu, chuki, wivu, mizozo, ubinafsi, ukosefu wa adabu, na mambo yote yanayopingana na sheria ya Roho wa uzima katika Kristo Yesu—Roho wa upendo? Ikiwa ndivyo, kadiri tunavyoweza kutambua kazi hii ya kupogoa inayoendelea, bila shaka tutaweza kutambua ukuaji katika mwelekeo sahihi—katika upole, uvumilivu, upole, wema wa kindugu, upendo. Yeyote, baada ya uchunguzi makini kulingana na mwelekeo huu, ulioainishwa katika Neno la Bwana, anayeweza kutambua uzoefu kama huu unaoendelea anaweza kujua kuwa bado amepokelewa na Mungu, kwa sababu ana *ushuhuda huu wa Roho*.

Tena, Roho anashuhudia kwamba "Yeyote aliyezaliwa [aliyeumbwa] na Mungu, haoni dhambi." (***1 Yohana 5:18***) Mwana wa Mungu anaweza kushindwa na asili yake ya zamani (anayehesabiwa kuwa *amekufa*, lakini si kikamilifu, kwa kweli); anaweza kushindwa na kosa, anaweza kukosea katika hukumu au katika neno, lakini hatawahi *kwa hiari* kuvunja sheria ya kimungu. Basi, ikiwa mioyo yetu inaweza kujibu kwamba tunafurahia kutenda mapenzi ya Mungu, na hatungetenda dhambi kwa hiari au kuupinga kwa njia yoyote ile—kwamba tungependelea mapenzi ya Mungu yatimizwe, na mpango wake ukamilike, hata kama ingevunja matumaini yetu makuu na kuvunja kila uhusiano mwororo—basi tuna ushuhuda huu kwamba roho yetu au akili zetu zinakubaliana na ushuhuda wa Roho wa Ukweli uliorekodiwa hapa: na hii ni ushuhuda, si tu kwamba tulipokelewa mara moja katika familia ya Mungu, bali kwamba bado tuko pale.

Roho hushuhudia, kupitia Neno la Mungu, kwamba wale ambao ni watu wa Bwana wametengwa na ulimwengu—kwamba matumaini yao na malengo yao na hali yao ya jumla ya roho, ni tofauti. "Kama mngekuwa wa ulimwengu, ulimwengu ungewapenda wale walio wao; lakini kwa kuwa ninyi si wa ulimwengu, ndiyo maana ulimwengu unawachukia." "Naam, na wote watakaoishi kwa utauwa katika Kristo Yesu watateswa." ***Yohana 15:19***; ***2 Tim. 3:12***

Je, mioyo yetu inaweza kushuhudia kwamba maneno haya yanaelezea ipasavyo uzoefu wetu maishani? Ikiwa ndivyo, Roho (akili) wa Mungu kwa hiyo anashuhudia tena pamoja na roho (akili) yetu kwamba sisi ni wake. Wala tusisahau kwamba ulimwengu unaozungumziwa na Bwana wetu

[E236]
inajumuisha wote wenye nia za kidunia, ambao roho ya dunia ina msingi ndani yao. Katika siku za Bwana wetu hili lilikuwa kweli kuhusu Kanisa la Kiyahudi la jina tu: kwa hakika, mateso yake yote yalitoka kwa wale waliokuwa wanajidai kuwa waumini. Hivyo basi, hatupaswi kushangaa ikiwa wote wanao-fuata nyayo za Bwana wetu watapata uzoefu wa kusikitisha kama huo, na kugundua kwamba roho ya dunia, katika sura yake ya upinzani zaidi, itajidhihirisha katika upande ambao kwa kawaida tungetarajia kidogo zaidi—miongoni mwa wale wanaodai kuwa watoto wa Mungu. Waliitwa wakuu wa dini wa enzi za Bwana wetu ndio waliokuwa wakimwita Beelzebuli, mkuu wa mashetani. Na Roho Mtakatifu hushuhudia kupitia Neno la Bwana wetu, akisema, "Kama wamemwita Bwana wa nyumba Beelzebuli, si zaidi sana watawaita wale wa nyumba yake." (***Mathayo 10:25***) Basi, ikiwa sisi tumeitwa vibaya kwa sababu ya kujihusisha kwetu na Ukweli, na huduma yetu kwake, tuna ushahidi wa ziada au shuhuda ya Roho katika hili kwamba tuko katika njia sahihi.

Bwana wetu Yesu angeungana na viongozi maarufu katika Kanisa la Kiyahudi, na angejiepusha kusema ukweli kwa upendo, angejiepusha kuonyesha mafundisho ya uongo ya enzi zake, asingekuwa "achukiwa," wala "kuteswa"; kinyume chake, pengine angekuwa "anaheshimiwa sana miongoni mwa wanadamu." Lakini, kama alivyotangaza yeye mwenyewe, mengi yaliyo "yatukuzwayo sana miongoni mwa wanadamu ni chukizo machoni pa Mungu." ***Luka 16:15***

Bwana wetu angekuwa kimya tu na kujiepusha kufichua unafiki, udanganyifu, sala ndefu na mafundisho ya uongo ya Walimu na Mafarisayo, bila shaka wangemwacha peke yake, wasingemtesa; na asingeteseka kwa ajili ya Ukweli. Ndivyo ilivyo pia kwa wafuasi wake: kutoka kwa tabaka linalofanana, Ukweli na wale walio na Roho wa Ukweli, na wanaofuata maagizo ya Bwana, wakiacha nuru zao ziangaze, sasa watakumbana na chuki na mateso. Na ikiwa wengine, kwa sababu hizi, na huku wakijitahidi kadiri wawezavyo kusema ukweli kwa upendo, wanateseka kwa ajili yake,

[E237]
Wao ni wenye heri, kwa maana kama Mtume alivyosema, "Roho wa utukufu na wa Mungu anakaa juu yenu." Wana ushuhuda huu wa Roho juu ya uaminifu wao katika njia nyembamba. ***1 Petro 4:14***

Tena, Roho Mtakatifu hushuhudia, kupitia ushuhuda wa Bwana wetu, kwamba yeyote anayemwonea aibu Mkombozi na Kweli yake aliyofundisha, naye Bwana atamwonea aibu atakapokuja kuchukua vito vyake. (***Marko 8:38***) Basi, yeye yeyote anayepata moyo wake ukiwa na upendo mkuu kwa Bwana na Neno lake, kiasi kwamba anafurahia, katika kila fursa inayofaa, kumkiri Yesu kama Mwokozi na Bwana wake, na kuwasilisha kwa uaminifu Neno la ushuhuda wake, kwa muda wote huo mtu huyo ana hii kama ushuhuda mwingine wa Roho Mtakatifu kwamba yeye ni mtoto wa Mungu, na mrithi wa Ufalme. Watu wa namna hiyo wana sababu ya kufurahi katika ahadi ya Bwana kwamba wao ndio hasa wale ambao atafurahi kuwatambua mbele za Baba yake na mbele za malaika watakatifu. Lakini ikiwa yeyote hana ushuhuda huu—ikiwa, kinyume chake, mioyo yao inashuhudia kwamba wanaona aibu kwa Bwana, wanaona aibu kukiri kuwa wafuasi wake, wanaona aibu kutambua "ndugu" zake, watu wa mwili wake, na wanaonea aibu kukiri mafundisho aliyoyafundisha—yeyote aliye na uzoefu huu ana ushuhuda wa Roho kwamba ikiwa hali hii haitabadilika Bwana ataonea aibu wao wakati wa kuja kwake kwa mara ya pili, na hatawatambua mbele za Baba na wajumbe wake watakatifu.

Zaidi ya hayo, Roho Mtakatifu hushuhudia kwamba, "Kila aliyezaliwa [aliyezaliwa] kwa Mungu *humshinda* ulimwengu; na hii ndiyo ushindi uliolishinda ulimwengu, hata *imani* yenu." (***1 Yohana 5:4***) Tuchunguze mioyo yetu, roho zetu, na akili zetu, kwa mwangaza wa ushuhuda huu wa Roho Mtakatifu. Je, sisi ni washindi, kulingana na kigezo hiki? Kigezo ni kwamba ili kuwa wa Bwana ni lazima tusiwe na mapatano na ulimwengu, bali tuwe katika mzozo nao—malengo yake, matumaini yake, tamaa zake. Wazo la mzozo limejumuishwa katika usemi, "ulimwengu." Na tunaweza kuona kwa urahisi kwamba hakuna anayeweza kuwa mshindi wa ulimwengu ambaye ana upendo na ushirika

nao, na roho yake ya jumla ya ubinafsi, kiburi, tamaa, n.k.

Kabla ya kuamua kwa hakika kama tunashinda ulimwengu au la, hebu tufahamu kwamba hatupaswi kuushinda ulimwengu kwa upuzi, wala kwa kuungana nao katika upuuzi wake na kujaribu kuupa mwelekeo wa kidini; wala hatupaswi kuushinda ulimwengu kwa kujihusisha na kazi fulani ya kimaadili au kidini, kama vile kufundisha darasa la shule ya Jumapili, au kuwasaidia maskini, au kujiunga na kanisa la kikundi fulani. Katika njia yoyote kati ya hizi, Bwana haonyeshi wala "kutoa ushahidi" kwamba tunaweza kuushinda ulimwengu. Kauli Yake ni ya uhakika, kwamba ushindi unaoushinda ulimwengu ni *imani* yetu. Roho hivyo anashuhudia kwamba ili tuwe washindi, ni lazima "tutembee kwa *imani*, si kwa kutazama." Hatupaswi kutazama mambo yanayoonekana—umaarufu, maonyesho ya kidunia, ukubwa wa madhehebu, n.k.—bali tunapaswa kutazama mambo yasiyoonekana—mambo ya kiroho na ya milele. (***2 Kor. 4:18***) Tunapaswa kuwa na imani iliyoelezwa kwa maneno ya mshairi:

"Ningependelea kutembea gizani na Mungu,
Kuliko kwenda na umati katika nuru."

Zaidi ya hayo, Roho Mtakatifu hushuhudia kwetu, kupitia Neno, kwamba ikiwa sisi ni watoto wa Mungu hatutakuwa wajinga kuhusu mambo ya sasa wala "mambo *yajayo*," kwa sababu tutaangazwa na kufundishwa na Mungu, kupitia Neno la neema yake—Neno la Roho wake. Tunapokomaa, "tukikua katika neema," tutatamani na kutafuta na kupata, pamoja na maziwa ya Neno, "chakula kigumu" ambacho Mtume anatangaza kuwa ni kwa ajili ya wale waliokomaa zaidi. (***1 Petro 2:2***; ***Ebr. 5:13,14***) Maendeleo katika sifa za Roho, imani, ujasiri, maarifa, kujidhibiti, uvumilivu, utauwa, wema wa kindugu, upendo, yataleta ushirika wa karibu zaidi nasi na Baba na Bwana Yesu, ili Bwana aweze na atake kutuambia maarifa ya mipango yake ya neema, na pia ya tabia yake mwenyewe ya neema, kwa uwazi zaidi na zaidi.

[E239]

Akirejelea ukuaji huu, Mtume Petro anasema: "Mambo haya yakiwa ndani yenu na kuongezeka, yatafanya kwamba msiwe wasiozaa wala wasio na tunda katika kumjua Bwana Yesu Kristo; bali yeye asiye na mambo haya ni kipofu, *na hawezi kuona mbali* Kwa maana mkimfanya haya, hamtashindwa kamwe;
kwani hivyo mtaingizwa kwa wingi katika ufalme wa milele wa Bwana na Mwokozi wetu Yesu Kristo." ***2 Petro 1:5-11***. Linganisha ***Yohana 16:12,15***.

Kila mmoja anapaswa kujiuliza kama ana ushuhuda huu wa Roho, ushuhuda huu wa ukuaji wake kama kiumbe kipya katika Kristo Yesu, na kama anakuza na kukomaa aina ya tunda lililoainishwa hapa. Tukumbuke pia kwamba ukuaji wetu katika upendo na katika matunda yote ya Roho unategemea sana ukuaji wetu katika maarifa; na ukuaji wetu katika maarifa ya mambo ya kimungu unategemea pia ukuaji wetu katika matunda ya Roho. Kila hatua ya maarifa huleta hatua inayolingana ya wajibu na utiifu, na kila hatua ya wajibu na utiifu itakayochukuliwa itafuatiwa na hatua nyingine ya maarifa, kwa maana, *Roho anashuhudia*, ndivyo itakavyokuwa hali kwa wote watakaofundishwa na Mungu katika shule ya Kristo. Ikiwa tuna ushuhuda huu wa Roho wa ukuaji, katika neema na maarifa, tufurahi kwa hilo, na tuendelee katika njia ileile hadi itakapotuleta, chini ya mwongozo wa kimungu, kwa kile kilicho kamilifu, katika maarifa na neema.

Ushuhuda wa Baadaye wa Roho Mtakatifu

Roho Mtakatifu atashuhudia kwa ulimwengu wa wanadamu uliosawazishwa katika enzi ijayo, kwa namna inayofanana sana, lakini kwa mambo tofauti kabisa. Wale wenye Roho hawatakuwa tena watumishi wachache maalum na watumishi wa kike, bali kama Nabii Yoeli anavyotangaza "kila mwili." (***Yoeli 2:28***) "Ushuhuda" wa Roho hautakuwa tena "kila mtu ataka kuishi kwa uchaji Mungu atateswa"; kwa maana haitakuwepo mateso yoyote wakati huo.

[E240]
Haitatoa tena "ushuhuda" wa "njia nyembamba" ya dhabihu, kwa maana siku ya dhabihu itakuwa imepita: "Njia kuu itakuwapo" na haitakuwa na mawe ya kukwamisha. (***Isaya 35:8; 62:10***) Itatoa "ushuhuda" kwamba "Wenye uovu watakatwa; bali wale wanaomngoja Bwana, watarithi nchi." (***Matendo 3:23***; ***Zab. 37:7-11***) Itashuhudia baraka kwa mwenye kufanya mema na adhabu na uharibifu kwa wahalifu wa hiari. Ni Roho ileile ya Mungu lakini chini ya utawala tofauti.

Baada ya kujifunza *jinsi* Roho Mtakatifu "hutoa ushahidi" na baadhi ya ushuhuda wake kupitia Neno takatifu la Mungu, kwa kweli tunaviona hivi vinaridhisha zaidi kuliko mashaka na hofu yote yanayotokana na hali za kiakili na kimwili—hisia, ambazo baadhi huita kimakosa kuwa ni ushuhuda wa Roho Mtakatifu. Hata hivyo, tunapaswa kutilia mkazo ukweli kwamba si Wakristo wote wanaweza kuwa na ushuhuda uleule kutoka kwa Roho wa Mungu katika roho zao au akili zao. Kikristo wote wenye uzoefu mkubwa na ukomavu wanapaswa kuwa na ushuhuda juu ya hoja hizi *zote*, na juu ya hoja nyingine zilizotajwa katika Maandiko: lakini kuna Wakristo wachanga ambao bado hawajafikia hatua ya kupata ushuhuda huu wote; wengine, labda, wamezaliwa upya kweli na Bwana, na bado wana ushuhuda mchache tu. Mkulima Mkuu hatarajii tunda, la kijani wala tunda lililokomaa na kukomaa, kutoka kwa mchipuko mchanga na mwororo wa tawi.

Shaahidi wa kwanza ambaye aliyezaliwa upya anaweza kuwa naye ni kwamba amekubaliwa na Bwana; kwamba ni matawi machanga katika Mzabibu wa kweli; na kwamba Roho wa Mzabibu yuko ndani yake—tamaa ya kukua na kufanana na Mzabibu, na kutoa tunda. Wala haipaswi kuchukua muda mrefu baada ya tawi kuchipua, kabla ya ishara ya majani na machipukizi ya ahadi ya tunda kuonekana. Mtoto mchanga aliyezaliwa katika familia ya kiroho huonyesha uhusiano wake na wanachama wazee na waliokomaa wa familia, si kwa kula chakula kigumu, ambacho kinaweza kumziba, bali kwa tamaa ya maziwa yanayoleta nguvu, ili akue kwa njia hiyo. ***1 Petro 2:2***

[E241]

Wale wanaojikuta wakiwa na ushuhuda wowote kati ya yale yaliyoelezwa hapo juu wa Roho wanapaswa kufurahi ipasavyo; na kila jambo maalum ambalo wanakosa wanapaswa kujitahidi kulikuza na kuliendeleza, ili hatimaye wawe na ushuhuda wa Roho upande wao katika kila nukta ya ushuhuda wa Maandiko kuhusu njia na uzoefu wa watu waaminifu wa Bwana. Watu kama hao hawatahitaji tena kuimba—"Ni jambo ambalo natamani kulijua." Kinyume chake, watajua, watakuwa na uhakika kamili wa imani, na watakuwa wamezikwa mizizi na kuwekwa imara katika imani. Hii ndiyo njia iliyopangwa na Mungu: tunatoroka kabisa hofu—kutoka "Ngome ya Mashaka"—kwa maana tumaini letu limewekwa kwa usalama katika ahadi za kimungu, ambazo hazishindwi kamwe. Hili ni kweli wakati wa majaribu na dhiki na giza kama vile tunapokuwa hasa tukifurahia nuru ya tabasamu la Baba yetu wa mbinguni. Mshairi anaelezea wazo sahihi, akisema:

> Giza linapoonekana kufunika uso wake,
> mimi hutulia katika neema yake
> isiyobadilika.
> Ahadi yake, agano lake, damu yake,
> Nisaidie katika mafuriko yanayonizidi.
> Wakati roho yangu ikiyumba pande zote,
> Yeye ndiye tumaini langu lote na tegemeo
> langu.

Kutakaswa na Roho

"Lakini ninyi mmeoshwa, mwatakaswa, mmehalalishwa, kwa jina la Bwana Yesu Kristo, na kwa Roho ya Mungu wetu." ***1 Wakorintho 6:11***

Utakatifu unaashiria *kutengwa* au kutengwa *kando*. Wote walio watakatifu, waliotengwa, waliojitolea kikamilifu kwa Mungu, lazima kwanza waoshwe au *wahesabiwe* haki—iwe ni kusafishwa dhambi kwa kweli, au kusafishwa kwa hesabu—"kuhesabiwa haki *kwa imani*." Uhalalishaji halisi utakuwa njia ya kumkaribia Mungu kwa upande wa ulimwengu wakati wa Milenia, chini ya mwongozo na msaada wa Mpatanishi mkuu, na kama sehemu ya mchakato wa Upatanisho. Uhalalishaji unaohesabiwa, yaani, uhalalishaji

[E242]

kwa imani—ndio mpangilio unaotenda kazi katika Enzi hii ya Injili, ambao kwa njia yake sisi ambao kwa asili ni wenye dhambi, na ambao katika miili yetu hakuna ukamilifu, tunahesabiwa kuwa safi, watakatifu, wenye haki, na waridhika kwa Mungu kwa kupokea kwetu Kristo kama Mwokozi wetu. Tunaamini ushuhuda wa Maandiko kwamba "Kristo alikufa kwa ajili ya dhambi zetu, kama ilivyoandikwa"; na tukiamini hili, na tukitamani kuokoka kutoka kwa dhambi, tunakubaliwa na Mungu kana kwamba ni wakamilifu, wasio na dhambi, tukiwa tumehalalishwa kwa haki kwa njia ya sifa za damu yake ya thamani. Hivyo basi, tukiwa tumehalalishwa kwa imani, tuna amani na Mungu, na tunaweza kumkaribia, na tutapokelewa naye, na tunaweza kuanza *kufanya kazi* zinazomkubalika Baba, kwa wema wa Bwana wetu Yesu Kristo. Ushahidi tunao wa uhalalishaji na utakatifu wetu hutufikia kupitia Neno, na huitwa "muhuri" na "ushuhuda" wa Roho ndani yetu.

Nguvu inayotuwezesha kuishi kulingana na viapo vyetu vya kujitolea ni Roho Mtakatifu au akili takatifu ya Mungu, tunayoipokea kutokana na imani yetu kwa Kristo, na kujitolea kwetu kuwa "tufuate naye katika mauti." Roho wa Ukweli, tunaopata kupitia kusoma Neno la Baba yetu, katika Roho yetu ya utiifu kwalo, hutupatia nguvu inayohitajika ili kuushinda ulimwengu na tamaa zetu potofu. Kwa hiyo, maandishi yanayozingatiwa yanatangaza kwamba usafi wote ambao tumeupata, haki yetu yote, na kuwekwa wetu kando kwa ajili ya haki, na kutengwa kwetu na dhambi—ushindi wote na baraka katika nyanja hizi umetufikia kupitia sifa za Bwana wetu Yesu, na kwa njia ya Roho wa utakatifu, Roho wa Mungu, ambao tumepokea.

Maandiko mengine yanaendana kikamilifu na matokeo haya. Mtume Paulo mwenyewe aliitilia maombi Kanisa, "Mungu mwenyewe wa amani awa watakase kikamilifu." (***1 Wathes. 5:23***) Hapa hapinzani na kauli iliyotangulia, kwamba ni Roho Mtakatifu wa Mungu anayetakasa. Ni Mungu anayetakasa, na njia, mbinu au mfereji ni Roho wake Mtakatifu na si mtu mwingine.

[E243]

Mtume Petro anatangaza Kanisa kuwa "lililochaguliwa kwa njia ya utakatifu wa Roho kwa ajili ya utiifu." (***1 Petro 1:2***) Wazo hapa ni kwamba wale ambao Mungu sasa anawatambua kama wateule wake, na ambao wanahimizwa kuhakikisha wito wao na uteule wao, wamechaguliwa, si kwa hiari tu, bali kulingana na kanuni zilizowekwa, yaani, kwamba ikiwa Roho Mtakatifu wa Mungu (ushawishi wa Ukweli) akiwa anawafanyia kazi ndani yao atawafikisha katika hali ya utiifu kamili (utakatifu) kwa mapenzi, mpango na utunzaji wa Baba, basi ndio watakaounda kundi la wateule.

Mtume Paulo, katika barua yake nyingine (***Efe. 5:26***), anahusisha utakatifu huu na nguvu ya kusafisha katika Kanisa na Neno la Mungu, akisema, "Kristo aliipenda Kanisa, akajitoa kwa ajili yake, ili aiwatakase na kuiosha kwa maji kwa neno." Hatupaswi kudhani kwamba Mtume hapa anakinzana na kauli yake ya awali, kwamba *Mungu* anatakasa Kanisa, wala anakinzana na kauli yake nyingine, kwamba ni *Roho* wa Mungu anayetakasa Kanisa. Kwa uwazi na bila shaka, wazo lake katika kila tukio ni kwamba ni Roho Mtakatifu wa Mungu, akifanya kazi kupitia Neno la kweli yake, ambalo ameupanga utaleta ndani yetu usafishaji, uhalalishaji, utakaso.

Hivyo pia Bwana wetu Yesu aliomba, "Watakashe kwa Neno lako; Neno lako ni kweli." (***Yohana 17:17***) Hivyo tunaona kwamba maandiko mbalimbali kuhusu mada hii, yanapokusanywa pamoja, yanafundisha kwamba utakatifu wa Kanisa unatimizwa na Roho wa Kweli, ukipelekwa kwa wale walio wakfu kupitia Neno la Mungu ambalo alilitayarisha kwa kusudi hili hasa.

Wote walio takaswa hivi kuanzia wakati huo ni "*viumbe vipya katika Kristo Yesu*," na huitwa "wale waliotakaswa katika Kristo." (***1 Kor. 1:2***) Hata hivyo, utakasaji huu katika Kristo si kando na Roho wa Mungu, wala si kando na Neno la Mungu; kwa maana ni kwa sababu ya kupokea kwetu mpango na utoaji wa kimungu, kwa sababu ya kufikia kwetu hatua ya

[E244]
utakatifu wa Roho, ndipo tunapokuwa umoja na Kristo Bwana wetu. Na hili linaonyeshwa zaidi na maandiko yanayosema, "Yeye atakayefanya watakatifu na wale walio takaswa wote ni wa [wa roho mmoja, wa nia moja, waliozaliwa na Roho wa Ukweli], kwa sababu hiyo haoni aibu kuwaita ndugu." (***Ebr. 2:11***) Hivyo basi, sisi "tumetakaswa, tumetengenezwa, tumehesabiwa haki, kwa jina la Bwana wetu Yesu na kwa Roho wa Mungu wetu"—Roho wa Ukweli.

Jazwa Ninyi Roho

"Jazwa Roho; mkisema nanyi wenyewe kwa zaburi na nyimbo na wimbo za kiroho, mkimwimbia na kumtangazia Bwana mioyoni mwenu; mkitoa shukrani kila wakati." ***Efe. 5:18-20***

Maelezo ya andiko hili ni kwamba watu wa Bwana wanaweza kuwa na kiwango kikubwa au kidogo cha ujazaji wa Roho wake. Ili kuwa wake, ni lazima wawe na baadhi ya Roho wake kwa sababu "kama mtu yeyote *hana* Roho wa Kristo, yeye si wake." (***Warumi 8:9***) Inategemea sana sisi wenyewe, na jinsi tunavyotumia njia ambazo Mungu ametoa, ni kwa kiwango gani tunaweza kujazwa kikamilifu na Roho wake na tabia yake, ushawishi wake—Roho au ushawishi wa Ukweli wake, ambao amefunua kwa lengo hasa la kutakasa mioyo na maisha yetu, na kututenga na wale walio na roho ya ulimwengu.

Hakuna chochote katika maandishi haya na yanayofanana nayo kinachohusisha wazo la Roho Mtakatifu wa kibinafsi: kinyume chake kabisa. Ikiwa mtu angekusudiwa, isingekuwa na mshikamano kumhimiza mpokeaji kujazwa zaidi au kidogo. Mtu anayeweza kuingia ndiye pekee angehusika na kujazwa; ikiwa ni mkubwa, atajaza zaidi, ikiwa ni mdogo, atajaza kidogo. Roho Mtakatifu akifikiriwa kama mtu, mmoja wa Utatu wa Miungu, sawa na Aliye Juu Zaidi, haingeweza kudhaniwa kuingia katika nafasi ndogo ya mwanadamu asiye kamilifu, na kisha hata kutokujaza ile mioyo midogo. Lakini wazo sahihi la nguvu na ushawishi wa kimungu linapoeleweka, ushawishi wa Mtume ni kabisa

[E245]
ina mantiki kabisa. Tunapaswa kuendelea kutafuta kujazwa na akili takatifu au tabia ya Mungu wetu, iliyoonyeshwa kwa uzuri sana katika mtu na utiifu wa Mkombozi wetu mpendwa, Mwanawe wa pekee.

Na wazo hili la *kujazwa* na Roho Mtakatifu linaendana na ushauri wa Mtume mahali pengine, kwamba miili yetu ya kifo ni kama vyombo vinavyovuja, vilivyovunjika, vilivyoharibika, ambavyo Mungu huuruhusu kujazwa na Roho wake Mtakatifu. Pendekezo la Mtume ni kwamba, kutokana na kile tunachojua kuhusu kasoro zetu wenyewe, na hatari ya kupoteza neema takatifu, iliyotolewa na Mungu kupitia Injili, tunapaswa kuwa makini zaidi tusije tukapoteza vitu hivi, kwa sababu "tuna hazina hii [Roho Mtakatifu, akili iliyopya inayopatana na Mungu] katika vyombo vya udongo." (***Ebr. 2:1***; ***2 Kor. 4:7***) Inawapasa wote wanaotaka kutembea katika nyayo za Bwana wetu, ambao wangependa kushiriki katika mateso ya Kristo, na katika utukufu utakaofuata, kutafuta kwa njia ya Bwana *kujazwa na Roho wake*. Kwa kusudi hili tunahitaji kuwa karibu na Bwana, na kwa waumini wenzetu wa mwili wake—karibu kwa huruma, kwa upendo, kwa ushirikiano; na pia tunahitaji kuwa karibu na Neno, ambalo ni chemchemi ya ushawishi unaotakasa kwa Kanisa zima. "Uwatakase kwa kweli yako; neno lako ndiyo kweli."

Ni bure kujaribu kujazwa na Roho Mtakatifu ikiwa hatutazingatia mpangilio wa kimungu uliotolewa kwa madhumuni haya. Tukipuuzia Neno la Mungu, tunapuuzia nguvu hii ya utakatifu; tukipuuzia maombi, tunapuuzia haki nyingine na msaada unaoleta. Tukipuuzia kukusanyika pamoja na watu wa Bwana, ambao ndani yao tunaona "mhuri" wa Roho huyu, tutashindwa kupata faida na msaada unaotolewa na "kila kiungo"—ikiwemo msaada ambao Mungu ameahidi kwa Kanisa kwa ujumla, kupitia wanachama mbalimbali anaowaweka katika mwili kwa ajili ya ufafanuzi wa Neno lake, na kupata kutoka kwalo nguvu yake ya utakatifu au Roho. ***1 Kor. 12:25-28***; ***Efe. 4:16***

[E246]

Hivyo basi, maagizo ya, "Jazwe ninyi Roho," yana maana nyingi: yana maana kwamba tunapaswa kutumia mipango na mipangilio mbalimbali ambayo Bwana amefanya kwa ajili ya ukuaji wetu wa kiroho. Ingawa hatuwezi kuwa na mawasiliano ya ana kwa ana na Bwana, tunaweza kuwa na mawasiliano kupitia maombi na kupitia wanachama wa mwili wake, na kupitia Maandiko. Ingawa hatuwezi kuwa na mawasiliano ya moja kwa moja na Mitume, tunaweza kuwa na mawasiliano na maneno yao. Ikiwa hatuwezi kuwa na mawasiliano ya moja kwa moja na ushirika wa kibinafsi na wanachama wa Kanisa, tunaweza kuwa na mawasiliano nao kupitia posta, na kupitia machapisho. Ikiwa tunatamani *kujazwa* na Roho wa Bwana, ni lazima tutii maagizo haya yake.

Muhuri wa Roho

"Ndani yake [Kristo] ninyi pia mliamini, baada ya kusikia neno la kweli, injili ya wokovu wenu; ndani yake pia, baada ya kuamini, mlitiwa *muhuri* kwa Roho Mtakatifu wa ahadi, ambaye ni dhamana ya urithi wetu." ***Efe. 1:13,14***

Hati za zamani zilitumika kwa madhumuni mbalimbali. (1) Kama muhuri au saini, alama ya uthibitisho au utambuzi. (2) Kuficha, kulinda dhidi ya uvamizi—kama ilivyo katika ***Mathayo 27:66***; ***Ufunuo 10:4; 20:3***.

Ni katika maana hii ya kwanza ndipo watu wa Bwana wanasemekana "kuwekwa muhuri kwa Roho Mtakatifu wa ahadi." Mtume hasemi, kama wengine wanavyodhani, kwamba tulitiwa muhuri *na* Roho Mtakatifu kama mtu, anayeitwa mtu wa tatu wa Utatu wa Miungu wenye usawa: anatangaza kwamba tulitiwa muhuri "*kwa* Roho Mtakatifu wa *ahadi*"; wazo tofauti kabisa, kama sote tutakavyoona. Roho Mtakatifu anatoka kwa Baba: anafanya muhuri kwa njia ya Kristo *kwa* Roho Mtakatifu, ambao ndiye *muhuri* wenyewe. Hili linaashidiwa na Mtume (***Matendo 2:33***), na linaendana kikamilifu na maandiko yanayomhusu Bwana wetu Yesu, ambaye alikuwa wa kwanza wa nyumba ya wana kufungwa muhuri hivi. Tunasoma, "Yeye ametiwa *muhuri* na Mungu Baba"—*kwa* Roho Mtakatifu. ***Yohana 6:27***

[E247]

Istilahi "Roho wa ahadi," kama maneno mengine yanayotumika kumrejelea uungu mtakatifu wa Mungu, kama vile "Roho wa utakatifu," "Roho wa Ukweli," ni ya kielelezo: inaonyesha kuwa kuna uhusiano kati ya muhuri huu na *ahadi* ambayo Mungu ametupa. Ni ushahidi wa hali ya juu au uthibitisho wa agano la Mungu na yule "aliyefungwa muhuri", kwamba "ahadi zile kuu na za thamani" za "mambo ambayo Mungu amewahifadhi wale wanaompenda [kwa ukamilifu]" ni za kweli; na kwamba atarithi baraka zile zilizohadidiwa baada ya kuvumilia kwa uaminifu *majaribu* ya upendo na utauwa wake ambayo Mungu atamtumia.

Mtume anarejelea muhuri huu huo baadaye katika waraka huo huo, na hapo anatambua "ahadi" kuwa ni "siku ya ukombozi." (***Efe. 4:30***) Basi kwa maneno mengine, muhuri wa Roho wa ahadi hadi siku ya ukombozi ni namna nyingine tu ya kuelezea wazo—sisi (Kanisa) "tuna *matunda* ya *kwanza* ya Roho"—malipo ya awali tusemavyo, yanayofunga mkataba au agano kati ya Bwana na sisi, na kutuhakikishia kwamba tukisalia imara hataturithi ahadi kwa ukamilifu.

Hii muhuri ya uhusiano wa agano, ya kuwa wana na warithi, si ishara ya nje kwenye paji zetu za nyuso; wala si alama au udhihirisho wa neema ya Mungu katika mambo ya kidunia, katika ustawi wa kidunia; wala si sasa, wala haikuwa kamwe, "zawadi" za uponyaji, au za kuongea kwa ndimi, n.k., kwa kuwa wengi waliokuwa na "zawadi" hizo za miujiza walikosa muhuri na ushuhuda wa Roho. ***Matendo 8:13-23***; ***1 Kor. 13:1-3***

Kuhuru au ahadi ya Roho Mtakatifu iko moyoni mwa aliyehurishwa, na kwa hiyo hakuna mtu anayejua isipokuwa yeye anayepokea (***Ufunuo 2:17***), isipokuwa wengine wanaweza kuona matunda yake katika maisha yake ya kila siku. "Yeye aliyetuweka imara pamoja nanyi katika Kristo, akatupaka mafuta, ni Mungu; ambaye pia ametuweka muhuri na kutupa alama ya awali ya Roho katika mioyo yetu." ***2 Kor. 1:21,22***

Ahadi hii au muhuri wa uana ni Roho wa upendo ambaye ni sehemu moja na Baba na mipango yake yote takatifu, akipaza sauti, Abba, Baba; ninafurahia kutenda mapenzi yako, Ee wangu

[E248]

Mungu. Yeye aliye na muhuri huu au alama ya uana si tu anayetafuta kutenda mapenzi ya Baba, bali akiyatenda huona kuwa "si mzito," bali ni ya kufurahisha. ***1 Yohana 5:3***

Roho wa kuasiliwa au wa kuwekwa muhuri kama wana, umiliki wa matunda ya kwanza au dhamana ya urithi ujao, basi, ni mojawapo ya "ushuhuda" wa hali ya juu kabisa wa Roho—kiini cha uzoefu wa Kikristo katika maisha ya sasa. Kabla ya kufikia hatua hii ya uzoefu, ni lazima tupokee sehemu yetu ya *upako* kwa kuingia katika mwili uliopakwa mafuta wa Kristo, Kanisa, kwa *kuzaliwa upya* kwa Roho wa Ukweli ili kutakasa roho zetu ili tujue na kutenda mapenzi ya Bwana. Uzoefu huu huja baada ya kufanywa *hai* na Roho kwa ajili ya utumishi wa haki: ni ushahidi, kwa namna fulani, kwamba tumeondoka katika hali ya kiinitete na kufikia ile ambayo Mungu anaweza kutuona sisi kuwa wana na kutuweka muhuri kama wana.

Kama vile waumini wote wanavyopaswa kutafuta kuja chini ya upako na uzaaji wa Roho Mtakatifu wa Mungu, Roho wa Ukweli—ndivyo wote walioumbwa kwa njia hii na Roho kuwa wana wanapaswa kutafuta kufikia cheo hicho cha ukamilifu wa muafaka na Baba ambacho Yeye anaweza kukitambua na kukithibitisha. Na baada ya kufikia cheo hiki, wote wawe waangalifu wasiharibu au kufifisha muhuri huu—wasizime au kuuzima hazina hii ya thamani—wasigeuze roho hii ya upendo na furaha katika Roho Mtakatifu wa ushirika na muungano kuwa roho ya huzuni, giza, na maombolezo. Kutoharibu muhuri huu, bali kuuufanya uwe mng'avu na mpya daima, inapaswa kuwa jitihada ya kudumu ya wote wanaoupokea.

SOMO X
ROHO YA AKILI TIMAMU

Roho wa Mungu Katika Watu Wake Hutoa Roho wa Hofu—Kizazi Kizima cha Wanadamu Kiko Dhaifu Kihisia na Kimwili—Maana Ambayo Roho Mtakatifu Ni Roho wa Akili Timamu—Matendo Yanayozalisha Matokeo Haya—Dalili za Roho wa Akili Timamu.

"Kwa maana Mungu hatutupatia roho ya woga, bali ya nguvu, ya upendo, na ya busara." ***2 Tim. 1:7***

Kwa mujibu wa kanuni zote za lugha, roho ya hofu hapa imewekwa katika utofauti na roho mwingine. Ikiwa Roho wa upendo, nguvu, na akili timamu ni mtu mmoja, au watu watatu, basi kwa mantiki yote Roho wa hofu anapaswa kuchukuliwa kuwa mtu mwingine. Upotoshaji wa hoja kama hiyo ni dhahiri kiasi kwamba hauhitaji zaidi ya kauli moja tu ili kuupinga.

Kadiri watu wa Bwana wanavyojazwa na Roho wake mtakatifu au ushawishi wake, na kupanuliwa zaidi na zaidi nao, ndivyo wanavyokuwa na roho ya hofu kidogo. Roho ya hofu kwa Mkristo ni roho ya shaka, na inaashiria ukosefu wa imani, ukosefu wa Roho mtakatifu. Roho ya hofu ni chanzo kikuu cha uovu katika mambo ya kiroho, katika kila kipengele cha ukuaji wa Kikristo, mtu binafsi na kama Kanisa; na pia inahusishwa sana na udhaifu wa kimwili na ulemavu. Mwana wa Mungu aliyejaa Roho Mtakatifu ni shujaa ikilinganishwa na nafsi yake ya asili; kwa sababu hofu zake zimekatizwa, moyo wake umeimarishwa, imani yake ni

[E250]

mizizi na msingi, na roho yake imefungwa kwa usalama na uthabiti, ndani ya pazia. Hivyo anazuiliwa asipelekwe kwenye miamba ya maafa, wakati upepo mkali wa shida unapovuma. Roho Mtakatifu hivyo ni nguvu kwa wale wanaomiliki, ambayo mara nyingi imewasababishia maadui zao kushangaa. Sio madai yetu kwamba Injili ya Kristo huwashika wenye nia imara na miili imara, na kwamba kwa hiyo wale walio wake ni wenye nguvu; kinyume kabisa na hili, tunashikilia, kama ukweli na pia kama ushuhuda wa Maandiko, kwamba Injili ya Kristo kwa kawaida huwashika wale dhaifu, wanaohisi udhaifu wao, na ambao wanatambua zaidi kuliko wenye nguvu zaidi uhitaji wao wa msaada. Hata hivyo, huu ndio ushawishi wa kubadilisha wa Roho Mtakatifu kwa wale wanaoupokea, kwamba katika udhaifu wao wanatiwa nguvu. Vitu dhaifu vya ulimwengu huu hufanywa kuwa na nguvu kwa Mungu (kupitia Roho, nguvu ya Mungu) kwa ajili ya kubomoa ngome za makosa na dhambi, na kwa ajili ya kustahimili vita njema kama askari wema wa Bwana Yesu Kristo, jambo ambalo huwashangaza sana wale ambao kiasili ni wao wakuu. ***1 Kor. 1:27***; ***2 Kor. 10:4***; ***2 Tim. 2:3,4***

Hii ilikuwa kweli katika nyakati zilizopita, wakati wanyonge wa dunia walipopigania kazi ya Kristo, na walikuwa imara hadi mwisho wa maisha yao, kama mashahidi, wakivumilia majaribu na taabu bila kusitasita mbele ya yale yaliowatisha wenye nguvu zaidi duniani. Na jambo lile lile bado ni kweli kwa kundi lile lile, kwa maana ingawa sifa maalum za mateso zimebadilika sana, hata hivyo bado ni lazima "kunyanyua dhiki kama askari wema," na "kuweka mikojo yetu kwa ajili ya ndugu"; na mambo dhaifu ya ulimwengu, naam, wale wasio na maana, ambao Mungu amewachagua, bado wanaaibisha hekima na nguvu za ulimwengu huu. ***1 Kor. 1:27,28***

Roho hii ya Mungu iliyo ndani yetu si tu Roho ya nguvu, bali ni Roho ya upendo, anasema Mtume. Upendo uliotajwa hapa si upendo wa asili uliomilikiwa kwa kiasi fulani na wanadamu wote, na hata na viumbe visivyo na akili—kwa kiasi kikubwa ni roho ya ubinafsi. Katika wale wanaopokea Roho mtakatifu wa upendo, upendo huu wa asili unapaswa kuongezeka nguvu, kupanuka,

[E251]
ikazwe, na inapaswa zaidi na zaidi kupoteza tabia zake za ubinafsi, na kuwa upendo mkarimu, upendo unaojitoa, usiojengwa juu ya ubinafsi, bali juu ya kanuni za haki, kweli, wema, na umiliki kwa jumla wa Roho, tabia ya Mungu. Na Roho hii ya upendo inapaswa kuendelea, ikiongezeka na kustawi zaidi na zaidi, hadi kile kilicho kamilifu kitakapokuja na kile kilicho kwa sehemu kitakapotolewa. ***1 Kor. 13:10***

Hakuna dhihirisho la ajabu zaidi la Roho Mtakatifu kwa watu wa Bwana kuliko lile ambalo Mtume katika maandishi yetu analiita "Roho ya akili timamu." Watu wa Bwana, kwa asili, hawana akili timamu zaidi kuliko watu wa ulimwengu. Kinyume chake kabisa. Kama tulivyoona tayari, mwelekeo wa Injili ni kuvutia wale wasio kamilifu zaidi, wanaotambua udhaifu wao wenyewe na uhitaji wao wa neema na nguvu kutoka juu, badala ya kuwashawishi wale wenye akili imara na thabiti zaidi—ambao, wakijilinganisha na wengine, wana roho au akili inayojiridhisha na inayojiona haki.

Lakini kila wakati Ukweli unapokubaliwa katika mioyo mizuri na ya kweli na kutoa matunda yake halali, na watu wa Bwana wanapokuwa washiriki wa Roho wake mtakatifu, iwe wako na nguvu kiasili au dhaifu, kwa njia hiyo hupata "Roho ya akili timamu"—hukumu zao huwa wazi zaidi, za kweli zaidi, na za kuaminika zaidi kuliko hapo awali; kwa sababu mbele ya akili zao, kwanza kabisa, maelekezo ya wazi ya Neno la Bwana kuhusu kile wanachopaswa kufanya, na kile wasichopaswa kufanya—maelekezo yanayojumuisha karibu kila kipengele na lengo la maisha. Wale waliomkubali Bwana kama mwalimu wao, na ambao wana Roho wake wa utiifu kwa mapenzi ya Baba, wana "Roho ya akili *timamu*," kwa sababu hawategemei hukumu zao wenyewe tu, wala ufahamu wao wenyewe tu, bali kwa kutii maelekezo ya Bwana wanahifadhiwa katika mabadiliko ya maisha dhidi ya mitego na matatizo yanayowapata wale wasio na mwongozo na uongozi wa hekima isiyo ya kawaida.

Kutokana na kuanguka kwa jamii yetu katika dhambi na

[E252]
hukumu, kifo, ulimwengu wote hauko sawa, kiakili na kimwili—lakini kwa viwango tofauti, kulingana na mazingira na urithi. Kama wengine wasio na afya ya mwili vizuri kama wengine, ndivyo wengine wasio na afya ya akili vizuri kama wengine, lakini wote hawa wako sawa, kama Maandiko yanavyotangaza, "Hakuna mwenye haki [mkamilifu, aliye sawa, awe kiakili au kimwili], hata mmoja." (***Warumi 3:10***) Kwa njia ya mfano, wote wamefunikwa na majeraha na michubuko na vidonda vinavyozaa—kimaakili na kimwili. (***Isaya 1:5,6***) Laana ya dhambi imeweka mkono wake mzito juu ya mwanadamu wote—akili na mwili.

Ni ukweli unaotambulika vyema kwamba maumivu katika kiungo kimoja cha mwili husababisha ugonjwa kwa mwili mzima, ikiwemo akili. Akili haiwezi kuwa na afya kikamilifu ikiwa inategemezwa na kulishwa na mwili usio na afya. Tumbo lililoharibika la mtu mwenye matatizo ya mmeng'enyo wa chakula lina athari ya moja kwa moja kwa akili yake, pamoja na mfumo wake mzima wa kimwili. Mtu mwenye mapafu yenye magonjwa hawezi kuepuka kiwango fulani cha uharibifu wa akili kinacholingana; vivyo hivyo, viungo vingine, moyo, ini, figo, vinapougua na kutotekeleza kazi zao kikamilifu, athari bila shaka ni damu isiyo na utaratibu, na mfumo wa neva usio na utaratibu, ambao kituo chake ni ubongo. Vilevile ubongo unaosumbuliwa na maumivu au usiokuwa na lishe bora kutokana na utapiamlo, au wenye homa kutokana na kushindwa kwa utendaji kazi wa viungo vya mwili, bila shaka utaathirika katika kazi zake zote mbalimbali: hauwezi kufikiri na kutafakari kwa usahihi, na kwa kimantiki, kama vile ukiwa katika hali kamilifu. Mivurugiko ya akili ni ya kawaida sana, kiasi kwamba neno 'mivurugiko' halitumiki isipokuwa katika visa vya kupindukia vya kutokuwa na afya akili kuliko kawaida, na ukosefu wa usawa. Lakini hakuna mwenye busara na uzoefu atakayepinga hitimisho hizi.

Swali linatokea, Ni vipi au kwa njia gani utoaji wa Roho Mtakatifu kwa Mkristo hutumika kurekebisha hukumu yake, na kuwa kwake Roho wa akili timamu? Tunajibu kwamba akili ya kimungu ni kamilifu, "timamu," na kwa hivyo kwa kadiri ambayo Wakristo wanaweza kuweka kando akili zao au hukumu zao, katika mambo yoyote au yote,

[E253]
na badala yake wakikubali akili, mapenzi, na hukumu ya kimungu, kwa ajili ya kuongoza maisha yao, kwa kiwango hicho watakuwa na *roho* au tabia ya akili timamu—akili ya Mungu. Hatunamaanishi kwa hili kwamba ubongo wa Wakristo unapitia mabadiliko au kinyume chake cha mpangilio wa asili katika utendaji wake, bali kwamba chini ya mwongozo wa Roho Mtakatifu, Roho wa Ukweli, wao hujifunza polepole *kurekebisha makosa* ya hukumu zao wenyewe kuhusiana na maswali mbalimbali yanayowajia, ili kuendana na mafundisho ya Roho Mtakatifu kupitia Neno la Mungu. Kwa mfano: tuseme tuna saa, ambayo haidhibiti muda vizuri, na haina njia ya kurekebisha muda; tuseme pia kwamba tunaweza mara kwa mara kupata saa ya kisayansi (chronometer) iliyo sahihi kabisa, ambayo ingetuonyesha kwamba saa yetu ilipoteza dakika thelathini kila baada ya saa ishirini na nne, tungejifunza jinsi ya kuitengeneza, kwa kurekebisha muda kila baada ya saa ishirini na nne. Zaidi ya hayo, tungejifunza pia jinsi ya kukadiria kosa lake wakati wowote wa mchana. Ndivyo ilivyo kwa hukumu zetu, na mambo mbalimbali ya maisha: tunapoyapima kwa kigezo kamilifu, tunagundua kuwa sisi ni wepesi mno au wazito mno, dhaifu mno au wenye nguvu mno, katika hisia zetu za kiakili na kimwili. Na ingawa hatuwezi kabisa kubadilisha njia zetu za kufikiri na kutenda ili ziwe kamili na ziendane kikamilifu na zile za Bwana wetu Yesu, kielelezo chetu, hata hivyo tunawezeshwa kurekebisha mawazo yetu, na hukumu zetu, kulingana na kielelezo kilicho mbele ya akili zetu, kwa namna na kwa kiwango ambacho wale wasio na kielelezo hiki kamili, au wasiotafuta kurekebishwa nacho, hawataweza kukithamini wala kukiga.

Nani hajawahi kuona kwa marafiki zake na majirani zake (pamoja na yeye mwenyewe) ushahidi mwingi wa upungufu wa akili kiasi kwamba hawawezi kusimamia masuala yao kwa uaminifu, na ambao hata hivyo husababisha usumbufu mkubwa kwa majaribio yao ya kusimamia masuala ya wengine? Kupitia kiburi wanawahukumu wengine, wakisambaza uvumi na kujichanganya katika mambo ya watu wengine, ingawa wanadhihirisha kutokuwa na uwezo kabisa wa kusimamia masuala yao wenyewe. Je, hii si ushahidi mmoja

ya akili isiyo imara—kiwango cha wazimu? Je, hatuoni kwamba kanuni hiyohiyo, ikipelekwa hadi kiwango kikubwa zaidi, inaonekana katika visa vya wote ambao hukata maamuzi yao yasiyo na msingi kiasi kwamba wanalazimika kufungwa katika vituo vya wagonjwa wa akili? Bila shaka, kujiona mwenyewe, tamaa ya kupendwa na wengine na hofu ndio misingi ya matatizo ya akili kwa wengi wa wale wanaofungwa katika vituo vya wagonjwa wa akili—wengi wa waliosalia wakisumbuliwa na pepo wachafu. Tukipata kuingia katika kituo cha wagonjwa wa akili, tunawakuta baadhi ya wakaazi wakiwa na dhana potofu kwamba ni matajiri sana, au kwamba ni wafalme, malkia, watu wa hadhi ya juu, au wakuu, na kwa kadiri hiyo wakiwa wajaaliwa kiburi na wanyonge wa hisia, na wanaokasirika kwa urahisi. Wengine wamevumilia madhulumu ya kufikirika, na wanafikiri kuwa hawathaminiwi vya kutosha, na kwamba marafiki zao wanajaribu kuwatenga, kwa kuhofia ushawishi wao, au kuficha uwezo wao, au kuwazuia wasipate utajiri. Wengine, kwa sababu ya hofu, hufikiria kwamba kila mtu anatafuta kuuao, kwamba ulimwengu wote umepagawa, na kwamba wao peke yao ndio wenye akili timamu; au kwamba Mungu anawapinga, na kwamba hatima yao ni mateso ya milele, kwa sababu wametenda dhambi zisizosameheka, n.k.

Haya yote ni *ncha* za hali za akili na sifa ambazo mtazamaji anaweza kuziona kila siku katika nyanja zote za maisha. Mwelekeo wa dunia na roho ya dunia, pamoja na tamaa zake na kiburi, dhana zake potofu, makosa na hofu zake, ni kuzidisha hali hizi za asili; na matokeo yake tunagundua kuwa wazimu katika hali yake ya kupita kiasi unaongezeka kwa kasi kote katika ulimwengu ulioendelea.

Kile ambacho hawa wanahitaji—kile ambacho sisi na wanadamu wote tunahitaji—ni akili timamu: lakini wakati wa uponyaji wa jumla wa magonjwa ya akili na ya kimwili ya ulimwengu kwa mikono ya Tabibu Mkuu ni enzi ya Milenia, itakapozinduliwa kikamilifu; lakini enzi hiyo haiwezi kuzinduliwa, na nafuu na baraka zake haziwezi kuja, hadi wakati ufaao. Wakati huo huo, hata hivyo, Kanisa la Kikristo lililotengwa hupata, kupitia Bwana wake na Neno lake, Roho *wake* mtakatifu—Roho *wa*

[E255]
akili timamu, ambayo ni sawa na akili au Roho ya Baba. Na kadiri kila mwanachama anavyotumia haki zake katika uhusiano huu atasaidiwa juu ya matatizo ya kawaida ya kiakili na kimwili yanayotukabili sisi pamoja na ulimwengu wote wa wanadamu. Neno la Bwana kupitia Mtume linatuongoza hivi—"Ninazungumza...na kila mtu aliye miongoni mwenu, asijifikirie kupita apasavyo; bali ajifikirie kwa utulivu [si kwa kadiri ya mwili, bali kwa kadiri ya asili yake mpya] kama Mungu alivyomgawia kila mtu kipimo cha imani." (***Warumi 12:3***) Ni kazi ya maisha kwa wengi, kushinda kujithamini kwao kupita kiasi, na kupokea Roho ya akili timamu kuhusu vipaji vyao wenyewe, lakini wanasaidiwa katika kazi hii ya kurekebisha kiburi chao, na maneno ya Bwana, yanayosema, "Wenye upole wabarikiwe, maana wao watarithi nchi." Wanawezeshwa pia na maneno ya Mtume, yanayotangaza kwamba "Mungu huwapinga wenye kiburi, bali huwapa neema [favori] wanyenyekevu." "Nyenyekeni basi chini ya mkono wa nguvu wa Mungu, ili awainulishe kwa wakati ufaao." ***Mathayo 5:5***; ***Yakobo 4:6***; ***1 Petro 5:5,6***

Lakini, kwa kweli, Mungu hakuwachagua wengi wakubwa, wala wengi wenye hekima, kwa mujibu wa mwenendo wa ulimwengu huu na kwa kadiri yao wenyewe wanavyojiona kuwa na hekima; bali alichagua maskini wa ulimwengu huu, matajiri katika imani—wasiokuwa na matumaini katika hekima yao wenyewe, wala katika haki yao wenyewe, bali wanamkubali Kristo kama hekima yao, haki yao, na kila kitu chao.

Vivyo hivyo, wale walio na "roho ya hofu" husaidiwa kuishinda kwa "Roho wa kweli," "Roho wa upendo," wakipokea—kwa maana, "Upendo kamili huondoa hofu." (***1 Yohana 4:18***) Wanapojifunza kumjua Mungu kupitia Neno lake na mpango wake wa neema wa enzi uliobainishwa humo, huondoa akilini mwao mzigo mzito wa hofu na woga unaotesha wengi. Badala ya hofu, huwapa tumaini

—tumaini lisilowafanya waone aibu, kwa sababu upendo wa Mungu umemwagwa katika mioyo yao kwa njia ya Roho Mtakatifu—Roho ya akili timamu.

> Hivyo pia wale ambao ni wanyenyekevu kupita kiasi (wanaokosa kujiamini kupita kiasi) wanahamasishwa na kuinuliwa na kufanywa wawe na manufaa kwao wenyewe na kwa wengine, na Roho yuleyule wa kweli ambaye huwakemea na kuwasahihisha wale wanaojiamini kupita kiasi, wanahimizwa na kuinuli

[E256]

kuwa na ujasiri) kufanikisha chochote maishani, wanahimizwa na kuinuliwa na kufanywa wawe na manufaa kwao wenyewe na kwa wengine, na Roho yuleyule wa kweli ambaye anawakemea na kuwasahihisha wale walio na ujasiri kupita kiasi, wanaojidai, wanaojihisi sana, na wenye kiburi. Wale wa kwanza wanahimizwa na ahadi za msaada wa Mungu; wale wa pili wanadhibitiwa, wanapunguzwa, wanawekwa chini ya utawala na kufundishwa kile kinachomvutia Mungu na kuwafaidia: kama vile Mtume anavyosema, "Bali mtu akidhani kuwa anajua chochote [kwa kujiamini], hajajua bado kama anavyopaswa kujua." (***1 Kor. 8:2***) Lakini mabadiliko ya tabia, tukumbuke, hayaendi kwa kusema, Bwana, Bwana, wala kwa kuwa na Biblia; wala kwa kujiunga na shirika la kibinadamu linaloitwa kanisa; bali kwa kujiunga na Kristo, na kupokea kutoka kwake Roho wa Neno lake, Roho wa kweli, Roho wa utakatifu, Roho wa akili timamu—Roho wake mtakatifu na ule wa Baba.

Mtu ambaye, kwa neema ya Mungu, na kwa kukubali kwake neema hiyo, amepata Roho ya akili timamu, ana faida kubwa kwa kila upande kuliko wanadamu wengine wote; kwa maana Roho ya akili timamu ni Roho ya hekima. Mtu wa aina hiyo huthamini kwa usahihi zaidi kuliko wengine vitu vya maisha haya—utajiri, umaarufu, hadhi ya kijamii, n.k. Kutoka katika mtazamo wake mpya anaona mambo yanayohusiana na haya yote ambayo wengine hawayagundui. Akili yake, iliyofundishwa kutoka kwa Neno la Bwana, hutambua kwamba kama angekusanya utajiri wote wa dunia, hangeweza kuchukua chochote kati yake anapokufa. Anaona kwamba umaarufu ni kitu tupu sana na cha kupita haraka, na kwamba katika pilikapilika za maisha wafu hufarijika haraka. Anaona kwamba jamii ni ya juu juu, na kauli zake za heshima, n.k., mara nyingi si za dhati, na kwamba msisimko wake huisha kwa kifo—kama si mapema zaidi kwa janga la kifedha. Wanaona, kwa lugha ya ulimwengu, kwamba—"Mchezo [wa bahati ya umaarufu, utajiri na raha za kidunia] haufai na shida yake." Na kwa kweli, kwa mtazamo wa mwanamume na mwanamke wa kawaida duniani, maisha si zaidi ya

[E257]
mchezo wa karata—usioridhisha katika matokeo yake, kwa sababu hata kwa waliofanikiwa zaidi haujaliwi sana mwishowe.

Kwa upande mwingine, watoto wa Mungu, ambao sasa wamezaliwa kwa Roho Mtakatifu kwa ajili ya "wito ulio juu" wa enzi hii ya Injili, wamepewa kitu kinachovuta akili zao mbali na mambo ya upuuzi na udanganyifu ambayo huvutia na mara nyingi kuyafanya akili za wanadamu kwa ujumla kupotea mwelekeo. Furaha zao ni za juu zaidi, tamaa zao ni za juu zaidi—kwa ajili ya hadhi ya juu kijamii, kwa ajili ya utajiri mkuu zaidi na kwa Ufalme—kwa ajili ya utajiri wa mbinguni na Ufalme wa mbinguni na wa milele. Matamanio yanayochochewa na ahadi hizi za mbinguni ni matamanio *matakatifu*, yaliyojaa rehema na matunda mema, na hufanya kazi kwa njia ya upendo, ilhali shughuli za matamanio ya kidunia hufanya kazi kwa njia ya ubinafsi.

Mtu ambaye lengo lake limeondolewa kutoka kwa vinyago hivi vya kidunia, ubatili na tamaa, na kuwekwa juu ya mambo ya mbinguni, bila shaka ana fursa bora zaidi za kutumia hukumu sahihi kuhusu mambo yote ya maisha haya ya sasa—kwa sababu anayaangalia kutoka kwa mtazamo usio na upendeleo. Yuko duniani, na anawajibika kuishi, na kwa lengo hili atenge vitu vinavyohitajika na vya heshima na vya kweli mbele ya macho ya watu wote; lakini akiwa ameondolewa tamaa zisizofaa za vitu vya kidunia, hupunguziwa mzigo wa tamaa ya mali, ubinafsi, kiburi, n.k., na kuwa na uwezo mkubwa zaidi wa kufikiri na kutenda kwa haki, na kuonyesha huruma ya upendo kwa wote. Roho hii ya akili timamu, au hukumu bora ya Mkristo mwenye uzoefu, haihesabiwi kama marekebisho au ukarabati wa akili yake ya kidunia au ya kimwili, bali kama akili au tabia *mpya*, iliyozaliwa ndani yake kutoka juu kwa ahadi zile kuu na za thamani zisizohesabika za Neno la Bwana. (***2 Petro 1:4***) Hivyo anasaidiwa kwa sababu ya tabia yake mpya, Roho au tabia ya akili timamu, Roho mtakatifu wa Bwana. Na akili yake itakuwa timamu kadiri anavyopokea na kujazwa na Roho mtakatifu. Na hili litakuwa

[E258]
haraka au polepole kadiri upendo wake kwa Bwana na haki yake unavyokuwa mkali au baridi.

Ni Bwana aliyeuliza, "Mtu atabadilishia nini nafsi yake [kuwepo kwake—kuishi kwake]?" (***Mathayo 16:26***) Mtu mwenye akili timamu hangebadilisha kitu cha thamani zaidi anacho (kuwepo kwake), kwa chochote—utajiri, umaarufu au cheo. Na kadiri watu wanavyopokea Roho ya akili timamu, ndivyo watakavyokadiria. Kinyume chake, tunaona ulimwengu leo ukifanya kinyume chake, na hivyo kuthibitisha kutokuwa na afya kwa akili zao. Wale wanaojulikana kama watu wenye hekima zaidi duniani wanatumia jasho lao kwa ajili ya kile kisichoridhisha—katika kujilimbikizia utajiri; katika mizozo ya kutafuta heshima, hadhi ya kijamii na kupandishwa vyeo; katika maonyesho ya kiburi na raha za dhambi. Hata kama hakungekuwa na maisha ya baadaye, wote wenye Roho ya akili timamu wanaweza kuona kwamba njia kama hizo si za busara; kwa maana wengi hutumia maisha ya sasa kujiandaa kwa ajili ya raha, na kisha hulala kifo, wakitambua kwamba hawajapata walichokitafuta—na kwamba utajiri au umaarufu wanaouacha nyuma utasambaratika hivi karibuni, au kama hautatasambaratika, utabaki kuwa kumbukumbu ya upumbavu wao, tamaa yao na kutokuwa na akili timamu.

Maisha ya dunia, yasiyo na malengo na tamaa zenye busara, ndiyo anayoita Mtume "maisha yenu ya *bure* [lisilo na tija] mliyopokea kwa kawaida kutoka kwa baba zenu." (***1 Petro 1:18***) Tabia ya kufanya kazi kwa ajili ya vitu visivyostahili ni urithi; watu hawaisimami ili kuitafakari, bali huangukia katika njia ambazo wazazi wao walitembea. Lakini Mtume anaeleza kwamba mabadiliko yetu ya mkondo ni kwa sababu tumejifunza kwamba *tulikombolewa* kwa damu ya thamani ya Kristo. Tumegundua kupitia Neno la neema kwamba mkondo wa dunia ni ubatili na kwamba wote hufuata mkondo huo wa ubatili kwa sababu ya upotovu—udhaifu wa akili kupitia kuanguka—na tukiwa tumejifunza kuhusu ununuzi mkuu tulioupata

[E259]
hutoa kwa furaha kwa yule aliyetuokoa na kupokea Roho wake—Roho ya akili timamu.

Maisha ya sasa yanapochunguzwa kutoka kwa mtazamo wa Roho Mtakatifu, kama yalivyowekwa katika Neno Takatifu, huonekana kuwa ni msimu tu wa malezi, maandalizi ya maisha yajayo, kwa wote wanaoona zawadi hiyo na kusikia "wito." Hata hivyo, ni wale tu ambao macho yao yamefunguliwa na wanaoona kutoka *ndani* ndio wanaoweza kutambua jinsi njia ya wengi isivyo ya busara, ambao, badala ya kuzuia tamaa zao za ubinafsi, na kukuza sifa bora na za kweli za asili yao iliyoporomoka, mara nyingi wanadhoofisha tabia, na kuondoka duniani wakiwa wamefa kufa dhaifu kimaadili kuliko walivyozaliwa, na mara nyingi wakiwa wameacha urithi wa udhaifu kwa wazao wao.

Kwa upande mwingine, ingawa Neno la Mungu na Roho Mtakatifu wa Neno hilo huzuia tamaa zetu za mali za kidunia, na kutuhakikishia kwamba "tamaa ya mali ni mzizi wa maovu yote" (***1 Tim. 6:10***), hutulinda dhidi ya upungufu mwingine wa kinyume wa uvivu, uzembe—kwa kufundisha kwamba kila mmoja atengeneze vitu kwa haki machoni pa watu wote, na hasa kwa mahitaji ya nyumba yake. Wanatuhimiza kuwa "Msipate uvivu katika kazi, bali mwe na ari katika roho, mkimtumikia Bwana." (***Warumi 12:11***) Hivyo, wale walio na Roho wa Bwana wanalindwa dhidi ya upumbavu wa wale wanaotumia maisha yao na "kijembe cha matope" cha Bunyan, wakikusanya hazina zisizo na thamani ya kweli; pia wanalindwa dhidi ya hatari ya uvivu, na wanahimizwa kuwa na bidii katika huduma zote njema, ambazo zitakuwa za msaada kwa wanadamu na zitakazopata idhini ya kimungu, na kukubaliwa kama huduma "iliyotendwa kwa Bwana," ambayo itakuwa na thawabu yake tele katika uzima wa milele.

Roho ya akili timamu huona katika maisha ya sasa fursa za kupata utajiri wa tabia, utajiri wa neema, na za kuweka hazina ambazo wala

[E260]
mende wala kutu havitaharibu, bali vitadumu—furaha za milele. Sio kwamba Roho ya akili timamu inatuongoza kuishi katika siku zijazo tukipuuzia yaliyopo sasa; badala yake inaishi kwa busara katika yaliyopo sasa, kwa kukumbuka siku zijazo.

Roho ya akili timamu hueneza na kuimarisha tabia katika nyanja zake zote njema; haimsaidii tu mwenyeo kuona nafsi yake kwa usahihi, bali pia huwasaidia kuona wenzake walio katika hali ya unyanyapaa kwa usahihi, na huongeza huruma yake. Anatambua uharibifu wa akili na mwili wake kutokana na kuanguka, na hitaji lake la rehema na marekebisho yenye msaada, pamoja na mchafuko kama huo katika ulimwengu wote wa wanadamu, na hitaji la jumla la huruma na msaada kwa ajili ya marekebisho. Anapojifunza kurekebisha mapungufu na ukosefu wa usawa wa akili yake mwenyewe, anawahurumia zaidi wengine wasio na kanuni hii ya kuongoza, Roho hii ya akili timamu, na ambao wanazuiliwa kuikubali kwa sababu ya upinzani wa Adui, "mungu wa dunia hii," anayepofusha akili za wasioamini, ili nuru ya utukufu ya wema wa kimungu, katika uso wa Yesu Kristo, ising'ae mioyoni mwao, na kuwapatia Roho wa akili timamu. ***2 Kor. 4:4***

Kadiri anavyokua katika Roho hii takatifu ya ukombozi wake, "kiumbe kipya katika Kristo Yesu," anakuwa, kupitia utendaji wake, polepole mwenye subira zaidi, mwenye huruma zaidi, mwenye ukarimu zaidi, mwenye upendo zaidi—anazidi kufanana na Mungu. Na wema huu wa tabia hautagusa tu matendo ya nje ya maisha yake, bali pia maneno yake na mawazo yake. Kadiri Roho wake mtakatifu anavyopinga kitendo kisicho cha heshima au kisicho cha uaminifu, ndivyo anavyopinga neno lisilo la heshima au lisilo la uaminifu, iwe kwa rafiki, jirani au adui; na vivyo hivyo anapinga dhuluma au wema mdogo wa wazo kwa yeyote kati yao.

Roho ya akili timamu kwa hiyo itamfanya mume kuwa mume bora zaidi, baba bora zaidi

[E261]
baba, mwana kuwa mwana bora zaidi, mke kuwa mke bora zaidi, mama kuwa mama bora zaidi, binti kuwa binti bora zaidi. Itatenda hivi, kwa sababu msingi wa fikra, neno na mwenendo umebadilika kutoka ubinafsi hadi upendo. Yule aliye na Roho hii ya akili timamu, Roho Mtakatifu, Roho ya upendo, kadiri anavyoipata, atakuwa mnyoofu zaidi kuhusu haki zake, marupurupu, na vyeo, na atazingatia zaidi haki, hisia, na mapendeleo ya wengine. Nyakati za Bwana lazima, bila shaka, ziwe za kwanza, lakini baada ya kumfurahisha Bwana, atapata furaha katika kuwafurahisha wengine anaokutana nao, hasa wale wa familia yake: na kwa muafaka na tamaa hii ya kumtumikia na kumfurahisha Bwana kwanza, na kisha familia ya Bwana, na wanadamu wote anapopata fursa, mawazo yake yataendeshwa, maneno yake yataongozwa na kudhibitiwa, na mwenendo wake utajipanga wenyewe.

Hii haimaanishi kwamba mtu wa kiume au wa kike aliyepokea Roho ya akili timamu atakuwa hivyo bwana bora zaidi, mke bora zaidi, kaka bora zaidi, dada bora zaidi, baba bora zaidi, mama bora zaidi, katika kila jambo; kwa sababu, kama tulivyopendekeza tayari, utume wa injili ya Kristo, katika athari yake kwa ulimwengu ulioendelea, ni kushika vitu vya chini vya ulimwengu huu, na vitu ambavyo si [vya thamani], na kuziinua kadiri zinavyojitolea kwa Bwana, na kupokea Roho ya akili timamu. Kinyume chake, wengine waliozaliwa katika hali ya juu zaidi, wako na mwelekeo mkubwa wa kujiona wa haki, na kukataa msaada ambao Bwana anatoa. Hawa wanaweza kuwa waume wema, wake wema, watoto wema, wazazi wema, kwa sababu ya kuzaliwa katika ukoo bora zaidi, kwa sababu ya kurithi kupitia wazazi Wakristo akili zenye utulivu bora na hekima kuu. Lakini isipokuwa wale wa aina hiyo wamkubali Mwokozi, na ofa ya akili mpya, hakika wataanguka kiutu, na wema wao, upole wao, n.k., utageuka kuwa zaidi suala la umbo la nje, likificha ubinafsi wa ndani, ambao

[E262]
mapema au baadaye itaibuka katika kizazi chao, na hivyo kuwapeleka katika hali ya chini zaidi.

Wazo tunalotaka kulisisitiza ni kwamba katika hali yoyote ya uzeeni wa akili, maovu au ukosefu wa busara, ukweli na neema ya Mungu zitakapomfikia mwanamume au mwanamke, zitamuinua na kumfanya awe mkarimu zaidi, mtakatifu zaidi, mwema zaidi, mpole zaidi, na mwenye kuwafikiria wengine zaidi—kwa kadiri anavyopokea akili hii mpya, Roho ya akili timamu.

Kutoimara kwa akili za binadamu kwa ujumla kunaonyeshwa katika suala la kuenea bila kujali kwa jamii ya wanadamu. Hii inaendelea karibu bila kujali sheria za afya, na karibu bila maandalizi ya malezi stahiki ya watoto, na kwa kukiuka kabisa sheria za asili, zinazotambuliwa katika ufugaji wa wanyama wa viwango vya chini, ng'ombe, kondoo, farasi, mbwa. Si ajabu Mtume anawaagiza waumini kutumia busara katika matumizi ya nguvu kuu ya asili ya mwanadamu, uzazi, akisema, "Ninyi waume, kaeni na wake zenu kwa *hekima*." (***1 Petro 3:7***) Kama ushauri huu ungefuatiwa, kama Roho ya akili timamu ingetawala, je, si kutendewa kwa heshima zaidi kwa wake dhaifu na waliopitiliza mizigo, na waume wanaowapenda kweli—wakitenda nao kulingana na maarifa.

Lakini ni watumishi na watumwa wa Bwana pekee ndio ambao bado wamepokea Roho hii takatifu ya Mungu—Roho hii ya akili timamu. Mshukuru Mungu, wakati umekaribia ambapo kupitia huduma za watumishi na watumwa hawa, waliokuwa wametukuzwa na kupewa mamlaka kwa Mfalme wa utukufu, ulimwengu wote utabarikiwa na Bwana atamwaga Roho wake mtakatifu, Roho ya akili timamu "juu ya kila mwili."

SOMO XI
ROHO MTAKATIFU WA UPATANO: HOJA ZINAZODAKIIWA ZIMEFIKIRIWA

Maandiko Yanayoonekana Kupingana Yamechunguzwa—Msiizime Roho—Msihuzunishe Roho Mtakatifu—Roho ya Ukweli—Mfariji—Kujazwa na Roho Mtakatifu—Kumwambia Uongo Roho Mtakatifu —Kujaribu Roho ya Bwana—Kutenda Dhambi Dhidi ya Roho Mtakatifu —"Roho Alisema"—"Ilikuwa Vizuri Machoni Pa Roho Mtakatifu"—Kwa kupigwa marufuku na Roho Mtakatifu"—"Roho Mtakatifu Anashuhudia"—"Roho Mtakatifu Amewafanya Mwenye-simamia"—Roho Mtakatifu Mwalimu—"Mafuta kutoka kwa Mtakatifu"—Roho Hufanya Maombezi kwa Magonjwa—Jinsi Roho Anavyokemea Ulimwengu—"Hivi Mnajua Roho wa Mungu" kutoka kwa "Roho wa Mpinga Kristo."

KUTOKA kwa tafsiri ya Maandiko Matakatifu kufanywa na Watrinitari (ya Toleo la Pamoja na lililorekebishwa) aya nyingi zimepewa upendeleo au mwelekeo ambao unasababisha kutokubaliana dhahiri kati ya baadhi ya aya hizi na kile ambacho tumekiona hapo awali kuwa ni mtazamo wa Kimaandiko na pia wa kimantiki kuhusu mada inayojadiliwa—kwamba Roho mtakatifu wa Baba na kupitia kwa Mwana ni Roho wa upatanisho kwa watu wa Bwana. Kwa hiyo, sasa tutajadili andiko mbalimbali—yote tunayoweza kufikiria kuwa yanaweza kuchanganya akili za wengi. Tuchunguze haya pamoja, mioyo yetu ikiwa imani kikamilifu kwa Neno la Mungu, na tukitamani kuongozwa na Roho wa Ukweli: basi tutaendelea na vipengele vingine vya mada hii, ambavyo haviwezi kueleweka vizuri hadi pingamizi hizi zinazodhaniwa ziondolewe.

[E264]

"Msimzime Roho"
1 Wathesalonike 5:19

Kuzima ina maana ya kutimiza, kama tunavyozima moto, au kutimiza mwanga. Neno la Kigiriki lililotafsiriwa hapa kama "kuzima" linapatikana mara nane katika Agano Jipya, na katika kila tukio lingine linahusu kuzima moto au mwanga. Tukiendeleza wazo hili, tukumbuke kwamba kwa sababu ya kumiliki Roho Mtakatifu au akili ya Mungu, inayotuangaza, tunaitwa "mwanga wa ulimwengu" (***Mathayo 5:14***): hivyo tunaona kwamba Mtume alimaanisha kwamba ikiwa tungedanganywa na kuwa wa kidunia na roho ya dunia, matokeo yake yangekuwa kuzima au kupunguza mwangaza wa akili takatifu au Roho wa Mungu ndani yetu, na unaong'aa kutoka kwetu kwa wengine. Kwa muafaka na hili ni usemi wa Bwana wetu, "Ikawa nuru iliyo ndani yako ni giza [ikazimika], je! Giza hilo ni kuu sana." ***Mathayo 6:23***

"Msihuzunishe Roho Mtakatifu wa Mungu, ambaye kwa yeye mmefungwa muhuri hata siku ya ukombozi."
Efe. 4:30

Kuhirizi kuna maana ya kuweka alama au kuteua. Watoto wa dunia hii wanaweza kutambuliwa kwa alama fulani, na watoto wa Mungu, viumbe vipya katika Kristo, kwa alama au sifa nyingine. Alama ya kundi moja ni roho (akili, tabia, mapenzi) ya dunia; katika kundi lingine muhuri au alama ni ya Roho (akili, tabia, mapenzi) wa Mungu. Tangu wakati wa kujitolea kweli kwa Mungu, ushahidi, alama au muhuri vinaweza kuonekana katika maneno, mawazo na matendo. Alama hizi zinaonekana zaidi na zaidi kadri akili mpya inavyokua katika neema, maarifa na upendo. Kwa maneno mengine, Roho (akili) ya Mungu inakuwa akili au roho *yetu*, kadiri tunavyoacha mapenzi au roho yetu ya kibinadamu, na kujisalimisha katika mambo yote kwa mapenzi au Roho ya Mungu. Hivyo basi, tunahimizwa kuruhusu au *kuacha* akili ileile

[E265]
iwepo ndani yetu iliyokuwa pia ndani ya Kristo Yesu Bwana wetu—akili au tabia ya kufanya mapenzi ya Baba pekee. Hivyo basi, akili yetu *mpya* au Roho ni takatifu au inaongozwa na Mungu. Katika maandiko yanayozingatiwa, Mtume anasihi tusifanye lolote litakalokuwa ukiukaji wa agano letu—tusifanye lolote la kusababisha huzuni kwa akili zetu mpya au kuichoma dhamiri kwa kuto timiza wajibu—hakuna kitu kitakachojeruhi dhamiri yetu, kama viumbe vipya katika Kristo. Msihuzunishe Roho Mtakatifu, akili ya Mungu, iliyo ndani yenu, ambayo ni muhuri wenu wa uana wa kimungu.

"Roho wa Ukweli"

"Roho wa Ukweli...hatazungumzii mambo yake mwenyewe, bali yote atakayosikia ndiyo atakayozungumza, na atawaonyesha mambo yajayo." ***Yohana 16:13***

Andiko hili tayari limezingatiwa katika ukurasa wa 170, lakini vipengele vingine vya ziada vinahitaji kuzingatiwa hapa. Wanafunzi, kama Wayahudi na wanadamu wa kawaida, walikuwa wakitazama mambo kwa mtazamo wa kidunia, wakitarajia ukombozi wa kibinadamu, na ufalme wa kidunia mikononi mwa wanadamu walioanguka. Bwana wetu alikuwa amewaongea kuhusu Ufalme wa Mungu, lakini hadi sasa hakuwa amewaeleza kwamba ni lazima afe, ni lazima awaache, na aende nchi ya mbali, ili apokee mamlaka ya Ufalme, na arudi kuanzisha Ufalme wake na kuwatukuza watiwa wake pamoja naye kama warithi-wenza katika Ufalme huo. (***Luka 19:12***) Akitilia faraja, kutokana na masikitiko yaliyosababishwa na tangazo lake, anawahakikishia kwamba hawatachwa peke yao kabisa, bali kama vile Baba alivyomtuma yeye kufanya kazi, ndivyo, wakati wa kutokuwepo kwake, Baba atamtuma Mfariji mwingine, kwa jina lake, au kama mwakilishi wake kwa wakati huo. Hawapaswi kupata wazo kwamba Mfariji ajaye atakuwa Masihi mwingine, au mwalimu tofauti; ndiyo maana anasema, "Hatazungumza kwa niaba yake mwenyewe"; hatafundisha kwa kujitegemea na kinyume na mafundisho yangu, ambayo tayari mmeyapokea; "bali yote atakayosikia ndiyo atazungumza."

[E266]

Yaani, Mfariji huyu atakuwa tu njia ya mawasiliano kati ya Baba na mimi, kwa upande mmoja, na ninyi, wafuasi wangu waaminifu, kwa upande mwingine: Roho wa Ukweli, kama mwakilishi wangu, ataelezea kwa undani na kuwafahamisha hasa kweli mbalimbali ambazo tayari nimewazungumzia, lakini ambazo bado hamjaandaliwa kuzielewa kikamilifu—kweli ambazo, kwa kweli, si sahihi kwenu kuzielewa hadi kwanza nitakapolipa fidia yenu, na kupaa hadi mbele za Baba, na kuziwasilisha mbele yake kwa niaba yenu. Kisha, kwa muafaka na mpango wa Baba, nitawezeshwa, kupitia Mfariji huyu, kuwasilisha kwenu mambo ya kiroho, ambayo bado hamko tayari, na ambayo sasa, kwa kuwa bado hamjasamehewa, hamna haki nayo. Na kadiri mambo ya siku zijazo yanavyostahili kueleweka na ninyi, Roho huyu wa Baba, Roho wangu, aliyetumwa kwa jina langu, na kama matokeo ya kazi yangu ya ukombozi, atawaongoza hatua kwa hatua katika ufahamu kamili wa kila kitu kinachohitajika na kinachofaa ninyi kuelewa—"Yeye [Roho mtakatifu wa Baba, ushawishi au nguvu] atanitukuza, maana atapokea kutoka kwangu, na awataonyesha ninyi. Vyote ambavyo Baba anavyo ni vyangu [mipango yake na yangu iko katika umoja kamili]; ndiyo maana nilisema atachukua vya vyangu na kuwadhihirishia ninyi."

Hivyo basi, hamapaswi kutarajia mafundisho mapya, yanayopingana na mafundisho yangu, bali maendeleo na maelekezo zaidi kulingana na mafundisho yangu: kwani mafundisho yote ya Mfariji ajaye yatakuwa sambamba na yangu, na yamepangwa ili kuwaonyesha wazi zaidi kwamba mimi ndiye Masihi. Wala hamhitiaji kuushuku ukweli wa mafundisho ya Mfariji huyu, kwa maana yeye ni Roho wa Ukweli mwenyewe, na anatoka kwa Baba. Roho huyu wa Ukweli atakuwa mjumbe wangu kuwasilisha kwenu mafundisho yangu, na atawaonyesha mambo yajayo. ***Yohana 16:13***

Na ndivyo ilivyokuwa: Roho wa Ukweli amekuwa akiionyesha Kanisa katika enzi hii yote ya Injili zaidi na zaidi kuhusu mateso ya Kristo na umuhimu wa kila mwili wa "mwili" wake kushiriki hayo, na njia ambayo tunapaswa kuchukua katika kumfuata Mwokozi wetu

[E267]
na Bwana: akituonyesha pia ukuu wa utukufu wa thawabu yake, na haki yetu ya kuwa "warithi wa Mungu, warithi-wenza na Yesu Kristo Bwana wetu, ikiwa ni kwamba twateseka naye, ili tupate kutukuzwa pamoja naye." Yehova, Baba wa wote, ndiye Mwandaji wa kweli hii yote, na kwa hivyo yote tuliyoyapokea katika enzi hii yametoka kwake, ambaye hutoka kila neema na kila zawadi kamilifu. Ametutumia kupitia njia zilizotayarishwa zamani sana—kupitia mafundisho ya unabii na ya kielelezo ya zamani yaliyofunuliwa kwetu kupitia maneno yaliyoongozwa na Roho ya Bwana wetu Yesu na mitume wake waliyoongozwa na Roho: na kwa kupokea Roho Mtakatifu katika mioyo yetu, na kwa mwenendo unaoendana na Neno na mpango wa Baba, tunawezeshwa kuthamini vitu ambavyo Mungu amewawekea wale wanaompenda, na kutembea kwa imani na si kwa kuona.

"Bali Mfariji, ambaye ni Roho Mtakatifu, ambaye Baba atamtuma kwa jina langu"
—Yohana 14:26—

Tumechunguza tayari neno hili la kupotosha "mzimu" (ukurasa 169), lakini sasa tunagundua kauli kwamba Roho Mtakatifu atatumwa na Baba, jambo linaloashiria kwamba ni ushawishi au nguvu iliyo chini kabisa ya udhibiti wa Baba; na si kiumbe mwingine aliye sawa kwa nguvu na utukufu, kama mafundisho ya watu yanavyodai kwa uwongo. Nguvu zote za Mungu ziko chini ya udhibiti wake kikamilifu, kama vile nguvu zetu zilivyo chini ya udhibiti wetu, na hivyo basi kutangazwa kwamba Baba *atamtuma* Roho wake, au, kama nabii alivyosema, "Nitaweka Roho wangu ndani yako." Zaidi ya hayo, Roho Mtakatifu ametangazwa kutumwa kwa *jina* la Yesu—kama vile mtumwa anavyotumwa kwa jina la bwana wake na si kwa jina lake mwenyewe. Hapa tuna utata mwingine wa nadharia isiyo ya kimaandiko ya miungu mitatu wenye nguvu na utukufu sawa. Hapa ubora wa Baba umeelezwa waziwazi: Roho Mtakatifu ni Roho wa Baba, nguvu, ushawishi, aliyetumwa kwa niaba na kwa jina la Mwokozi wetu, Yesu. Kwa nini kwa jina la Yesu? Kwa sababu

[E268]
kazi nzima ya ukombozi na urejesho wa wenye dhambi, kazi nzima ya Upatanisho, imekabidhiwa kwa Mwana, na Roho Mtakatifu wa Baba ndiye njia ambayo Mwana hutumia katika kutoa baraka zilizonunuliwa kwa damu yake ya thamani.

Roho Mtakatifu wa Baba alipomjia Bwana wetu Yesu wakati wa ubatizo na kuwekwa wakfu kwake, ilikuwa faraja kweli, baraka kubwa, lakini hata hivyo ilimaanisha kwake dhabihu ya kila lengo na tumaini la kidunia katika utekelezaji wa mpango wa kimungu. Kama Bwana wetu angekuwa na nia tofauti, mwenye kujitaka na mwenye kujitafutia, mwongozo wa Roho Mtakatifu, badala ya kumtuliza, ungemfanya asumbuke; moyo wake ungekuwa umejaa kutoridhika, kutoridhika na uasi. Ndivyo ilivyo kwa watu wa Bwana: kadiri mwanadamu wa asili anavyoweza kutambua nia ya Bwana, ndivyo anavyozidi kuwa na huzuni na kutojisikia vizuri, kwa sababu inapingana na roho, akili au mapenzi yake, na kumkemea. Lakini "kiumbe kipya katika Kristo," ambaye mapenzi yake mwenyewe yamekufa, na anayetafuta kujua mapenzi ya Baba, na kuyatenda—kwake yeye, ufahamu wazi wa mapenzi na mpango wa Baba na uongozi wa utunzaji wa kimungu kwa kuunganishwa na mafundisho ya Neno la kimungu, ni faraja kweli—uleleta amani, furaha na kuridhika, hata katikati ya dhiki na mateso. Kwa muafaka na wazo hili ni tamko la Mtume kuhusu Neno la kweli, ambalo Roho wake lazima upokelewe na kuthaminiwa ili kutoa faraja. Anasema, "Kila kilichoandikwa zamani kiliandikwa kwa ajili ya maonyo yetu, ili tuwe na tumaini kwa njia ya uvumilivu na faraja ya Maandiko." ***Rum. 15:4***

"Walijazwa na Roho Mtakatifu"

"Wote walijaa Roho Mtakatifu, wakaanza kusema kwa ndimi, kama Roho alivyowapa uwezo wa kusema." ***Matendo 2:4***

Maandishi haya yanaelezea utendaji kazi wa Roho Mtakatifu kwa njia mbili:

(1) Ilikuwa akili, tabia, Roho wa Mungu, ikifanya kazi *katika*

[E269]
wanafunzi, kama Roho wa kuasili, akiwaweka mioyo yao katika ukaribu wa huruma na mguso na Baba na Mwokozi aliyetukuzwa. (2) Roho mtakatifu wa Mungu au nguvu au ushawishi wake pia *ul*iwatenda, ukiwapa vipawa maalum vya miujiza kama ushuhuda kwa ulimwengu, na kwa ajili ya kuanzishwa kwa Kanisa. Ingawa ingekuwa ni kinyume kabisa na mantiki kufikiria Mungu kuingia binafsi ndani ya mtu mmoja, na ni kinyume zaidi na mantiki kufikiria Mungu kuingia binafsi ndani ya watu mia moja, elfu moja, au milioni moja, hakuna upungufu wowote wa mantiki katika wazo kwamba nguvu ya Aliye Juu Zaidi, nguvu, na ushawishi wa Yehova zingeweza kuwa ndani na juu ya mamia, mau-mau au mamilioni bila kuingilia kwa vyovyote vile uwepo wa kibinafsi wa Yehova juu ya kiti cha enzi cha ulimwengu.

Kumwongoza Roho Mtakatifu

Petro akamwambia, Anania, kwa nini Shetani ameujaza moyo wako, ukanidanganya Roho Mtakatifu, na kuficha sehemu ya bei ya shamba? ***Matendo 5:3***

Satan alijaza moyo wa Anania kwa namna ile ile ambayo Mungu hujaa mioyo ya watu wake—kwa Roho wake, kwa ushawishi wake. Roho ya Shetani ni ya tamaa na ubinafsi, ambayo haisiti kutumia udanganyifu ili kutimiza malengo yake. Petro, ambaye alikuwa amepokea "karama maalum ya kutambua roho," aliweza kusoma moyo, kusoma akili, na hivyo aliweza kuona kwamba Anania na Safira walikuwa wakitenda kwa udanganyifu, wakijifanya kufanya kile ambacho kwa kweli hawakuwa wakifanya. Itagundulika, katika muktadha huu, kwamba Mtume anatumia maneno "Mungu" na "Roho Mtakatifu" kwa kubadilishana, akisema, katika mstari wa 3, kwamba walimdanganya Roho Mtakatifu, na, katika mstari wa 4, kwamba walimdanganya Mungu. Wazo ni lile lile. Roho takatifu wa Mungu, akifanya kazi kupitia mitume, alikuwa mwakilishi wa Mungu, kwa kusisitiza sana; na kwa hivyo, kwa kuwadanganya mitume waliomwakilisha Mungu na roho yake takatifu, Anania na Safira walikuwa wamemdanganya Mungu, wamemdanganya Roho takatifu wa Mungu, ambaye Petro alikuwa mwakala na mwakilishi wake.

[E270]

Kujaribu Roho Mtakatifu

"Basi Petro akamwambia [Saphira], Mbona mmekubaliana kumjaribu Roho wa Bwana?" ***Matendo 5:9***

Hii inapaswa kueleweka kwa njia ile ile kama ilivyoelezwa hapo awali, lakini Roho yuleyule hapa anarejelewa kama "Roho wa Bwana," ambayo kwa uwezekano Mwinjilisti alimaanisha Bwana Yesu. Tunaweza kuona kwa urahisi mantiki ya hili pia. Roho wa Baba, Roho Mtakatifu, alikuwa hasa ndani ya Kanisa, mwakilishi wa Bwana au Kichwa cha Kanisa—akitenda kupitia akili ya "mwili" wake—katika mfano huu Mtume wake aliyeongozwa na Roho na kutendwa na Roho.

Kutenda Dhambi Dhidi ya Roho Mtakatifu

"Yeyote amwoneaye Roho Mtakatifu, hatasamehewa, wala katika ulimwengu huu, wala katika ule ujao." ***Mathayo 12:32***

Wazo linalotokana kwa ujumla na kauli hii kwa wale wanaomwona Roho Mtakatifu kama Mungu binafsi, aliye huru na tofauti na Baba na Mwana, ni kwamba Roho Mtakatifu ni mtu muhimu zaidi kuliko Baba au Mwana. Lakini kama tulivyoona tayari, Maandiko hakuna mahali panapotambua zaidi ya Mungu mmoja, Baba, ambaye vitu vyote ni vyake, na yeye ni bora kuliko vyote; na Bwana mmoja, Yesu Kristo, ambaye vitu vyote ni kwa yeye, na yeye yuko baada ya Baba, aliyeinuliwa katika cheo hicho kwa nguvu za Baba. Roho Mtakatifu alitoka *kwa* Baba na *kupitia* kwa Mwana, na kwa hivyo hangeweza kuwa bora kuliko wao, ikiwa angekuwa mtu; lakini tumeona kwamba hakuna utu unaohusishwa na Roho Mtakatifu; badala yake ni Roho wa mtu au kiumbe, Roho wa Bwana, ushawishi wake, nguvu zake, na, kwa maana hii ya neno, yeye mwenyewe, mwakilishi wa hekima yake yote, utukufu wake, nguvu zake na upendo wake. Basi, tuone maana ya kifungu hiki.

Kutokana na muktadha, tunagundua kwamba Bwana wetu Yesu alikuwa ametumia tu nguvu hii ya kimungu, au Roho Mtakatifu, iliyotolewa juu ya

[E271]
kwake na Baba, kumtoa pepo. Mafarisayo waliyoona muujiza huo, na wasioweza kuukana, walitafuta kupunguza nguvu yake kwa kudai kuwa ulitendwa kwa nguvu za kishetani. Akijibu, Bwana wetu alikanusha waziwazi kwamba nguvu aliyoitumia ilikuwa yake mwenyewe, na akasisitiza kuwa ilikuwa nguvu au ushawishi wa kimungu, akisema, "Ninatoa pepo kwa Roho wa Mungu." Kisha akawakemea Mafarisayo kwa kuwa na *nia mbaya* ya kutuhumu chanzo kibaya kwa kile ambacho hawakuweza kukanusha kuwa ni kazi njema, na ambacho hakikuambatana na ushahidi wowote wa dhambi, ubinafsi, au hata tamaa ya cheo. Anawaita kizazi cha nyoka, waliokuwa wamejikita sana katika mapokeo ya kanisa lao kiasi kwamba akili zao zilipofushwa na kushindwa kuona kweli rahisi na dhahiri. Ilikuwa wazi kabisa kwamba nguvu au ushawishi uliomilikiwa na yule aliyesumbuliwa ulikuwa wa kishetani, wenye uovu; na kwamba nguvu yoyote ingeiondoa ilipaswa kutopatana na tabia hiyo mbaya, hivyo basi walimu hawa hawakuwa na visingizio, walipodai, bila sababu yoyote, kwamba muujiza huo ulitendwa kwa nguvu ya Shetani.

Bwana wetu alionyesha zaidi kwamba, ingawa hawakutukana na Yehova kwa makusudi, wala hasa hawakamtukana yeye mwenyewe, walitukana dhidi ya *nguvu* takatifu au Roho iliyokuwa ikifanya kazi ndani yake. Kwao kumuelewa vibaya na kumtaja vibaya Mungu asiyeonekana kungekuwa ni kosa jepesi zaidi; na kumtukana Bwana wetu Yesu na kufasiri vibaya nia zake, wakidai kwamba alikuwa anajaribu tu kuchukua kiti cha enzi na kujikuza kwa mamlaka, pia kungekuwa ni kosa jepesi ikilinganishwa—wakipima nia zake kwa tamaa zao za kibinafsi na kiburi. Lakini mwenendo wao ulikuwa mbaya zaidi: baada ya kushuhudia udhihirisho wa nguvu ya kimungu katika kutenda kitendo kizuri cha kumsaidia mmoja wa viumbe wenzao kutoka kwa nguvu ya shetani—kumkufuru nguvu hii takatifu, kulimaanisha kiwango cha uovu na chuki ya moyo kilichokuwa cha kina zaidi kuliko ambavyo kosa lingine lolote lingedokeza.

Bwana wetu aliwaonyesha kwamba katika ujinga wao

[E272]

na upofu wangeweza kumtafsiri vibaya yeye, maneno yake, na juhudi zake; na katika upofu kama huo wangeweza kutafsiri vibaya mengi ya matendo ya Mungu, na kuyalaani; lakini mara tu nguvu ya Mungu *iliposhuhudiwa* nao, kinyume kabisa na nguvu ya shetani, ukweli kwamba waliilaani ilidokeza kwa uwazi kabisa kwamba mioyo yao ilikuwa katika hali isiyo takatifu kabisa. Dhambi za ujinga zinaweza kusamehewa wanadamu—zitawasamehewa wanadamu—kwa sababu ujinga huo ulitokana na kuanguka, na fidia imelipwa kwa wote walioshiriki katika kuanguka na laana yake. Lakini dhambi dhidi ya maonyesho dhahiri ya neema ya kimungu haziwezi kuhusishwa na udhaifu wa mwili na urithi, bali ni lazima zichukuliwe ipasavyo kama uovu wa *makusudi* wa moyo, ambao hautasamehewa.

Uovu wa makusudi na wa hiari hautawahi kusamehewa—si katika enzi hii, wala katika enzi ijayo. Pendekezo la Mungu si kulazimisha wanadamu kuwa na muafaka naye; bali baada ya kuwaokoa atawapatia wote fursa ya kufikia maarifa ya ukweli na kushuhudia wema wa Mungu kupitia kazi ya Roho wake Mtakatifu: yeyote atakayebaki bila muafaka na mpangilio wa kimungu anajithibitisha kuwa ni mwenye dhambi kwa hiari, mpinzani mwenye akili dhidi ya nguvu takatifu za Mungu—kwa hao Bwana haina tena mpango wa neema.

Iwapo Maandishi na Mafarisayo walipata ufahamu wa kutosha na wazi wa nguvu takatifu ya Mungu inayowafanya waweze kuadhibiwa na Kifo cha Pili, kwa kuituhumu kama nguvu mbaya, hatuwezi kuhukumu. Hatuwezi kuhukumu, kwa sababu hatuwezi kusoma mioyo yao, na kwa sababu Bwana wetu hakufafanua kikamilifu suala hili katika muktadha huu. Ikiwa tungehakikishiwa kwamba walitenda dhambi dhidi ya nuru iliyo wazi, wakaitenda *dhambi kikamilifu* dhidi ya nguvu za Mungu, hatungekuwa na matumaini yoyote zaidi kwao, bali tungetarajia tu wapotee katika Kifo cha Pili, kama wakanamkataa neema ya Mungu kwa makusudi. Lakini kama hawakupokea mwanga na maarifa ya kutosha, mwingiliano wa kutosha na nguvu takatifu ya Mungu, ili kuwapa kesi kamili, ni lazima hatimaye wafikie *kesi* kama hiyo *kamili*, kabla ya kuadhibiwa *adhabu* kamili—Kifo cha Pili.

[E273]

Lakini *kila* dhambi dhidi ya Roho Mtakatifu, dhidi ya nuru angavu na maarifa ya nguvu za kimungu, *haisameheki*, kwa sababu ni ya kukusudia. Ikiwa ni dhambi ya kukusudia dhidi ya kipimo cha nuru, basi "mapigo," yaani adhabu, yatalazimika; ikiwa ni dhambi ya kukusudia dhidi ya kipimo kikubwa cha nuru na neema kuu zaidi inayohusiana na nguvu takatifu ya Mungu, basi kipimo kikubwa zaidi cha mijeledi; lakini ikiwa ukiukaji unahusisha ufahamu kamili, wazi wa mema na mabaya, na upinzani kamili, wa kujua dhidi ya nguvu takatifu ya Mungu, itamaanisha maangamizi ya milele, Kifo cha Pili, malipo kamili ya dhambi. *Msamaha* wa dhambi uliohakikishwa na fidia hufunika dhambi za kutojua au udhaifu zinazotokana na kuanguka, na si dhambi za kibinafsi, za hiari, na za makusudi dhidi ya nuru. Hata hivyo, hatupaswi kusahau kwamba dhambi nyingi zenye kiwango cha hiari huungana nazo kiwango cha udhaifu au kutojua kanuni sahihi au vyote viwili. Kulingana na kiwango cha ujinga na udhaifu wake, dhambi yoyote inaweza *kusamehewa* kupitia neema ya Mungu katika Kristo—kupitia imani na kukubali fidia yake: na kwa kiwango ambacho dhambi yoyote ilikuwa dhambi ya makusudi, ya kujitakia, haisameheki—lazima *ifidiwe* kwa adhabu—"michapo," maadamu sifa fulani ya kusameheka bado ipo katika dhambi hiyo; kifo, maangamizi, wakati sifa yoyote ya kusameheka haiwezi kupatikana katika dhambi hiyo.

Kwa hivyo, dhambi yote ya makusudi ni dhambi dhidi ya nuru, dhambi dhidi ya Roho Mtakatifu wa kweli—na dhambi ya aina hiyo *ha*isamehewi kamwe.

Roho Akamwambia Filipo,
Karibia, na Ujiunge na Gari Hili"
—Matendo 8:29—

Hakuna kitu kinachohusiana na maneno haya, wala na muktadha, kinachoonekana kuashiria uhitaji wa Mungu mwingine. Kinyume chake, kila hitaji limetimizwa, na muafaka na sehemu nyingine za Maandiko umehifadhiwa, tunapofahamu kwamba Bwana, kwa Roho wake, ushawishi, na nguvu, alimwongoza na kumfundisha Filipo kumkaribia gari la mwanaume asiye na uwezo wa kuzaa. Hatujulishwa ni kwa namna gani Filipo aliongozwa na Roho Mtakatifu, na itakuwa ni kutojua busara kudhania.

[E274]
Mungu wetu ana njia zisizo na kikomo za kuwasilisha matakwa yake kwa watu wake. Linganisha ***mstari wa 39***.

Roho akamwambia, "Tazama,
wanaume watatu wanakutafuta."—
Matendo 10:19

Jibu lile lile linafaa kwa hili kama lilivyofaa kwa pingamizi lililopita. Haijalishi kwetu kabisa *jinsi* nguvu, ushawishi, Roho wa Mungu, alivyomwambia Petro, akimpa taarifa hii. Inatosha tu kujua kwamba Bwana alimwongoza Mtume, na kwa namna ambayo Mtume aliitambua waziwazi, na kwa usahihi, kama inavyoonyeshwa na mwendelezo wa simulizi.

"Roho Mtakatifu Akasema, Niteni Barnaba na Sauli
kwa kazi Niliowateua
Nimewaita"—*Matendo 13:2*

Hapa, kama katika matukio mengine, Roho Mtakatifu anatumia umilki na umume wa kibinafsi katika usemi, kulingana na maandishi yetu. Hakika, hakuna pingamizi linaloweza kupatikana juu ya hili, kwa kuwa Mungu kila mahali hutumia umilki na umume wa kibinafsi katika kumzungumzia yeye mwenyewe. Hivyo basi, si jambo lisilofaa zaidi hapa, tunapozungumzia nguvu za Yehova, na taarifa aliyotoa. Hatujulikani ni kwa namna gani Roho Mtakatifu alipiga simu, "alisema," au kuashiria kutengwa kwa Paulo na Barnaba. Hata hivyo, tunajua kwamba watu wote waliotakaswa wa Bwana wameitwa na Roho wake kuwa watumishi au watumwa wa kweli, na kulingana na uwezo na fursa zao wanapaswa kuwa watumishi waaminifu na wenye bidii. Roho anawaambia wote wa namna hiyo kupitia wito wa jumla, "Mnasimama hapa bure kwa nini?...Nendeni nanyi katika shamba la mizabibu." Na kipaji maalum na fursa nzuri vinapaswa kutambuliwa kama wito maalum wa Bwana kwa kazi ya umma zaidi katika utumishi wa ukweli. Lakini ingawa vipaji vilivyomilikiwa na Paulo na Barnaba vinapaswa kuchukuliwa kuwa vinasisitiza wito wa jumla wa Roho Mtakatifu kwao,

[E275]
walipokuwa wakitoa huduma ambazo walikuwa na vipaji maalum, kuna uwezekano mkubwa kwamba Roho Mtakatifu wakati huu alitumia mojawapo ya "neema" ambazo zilikuwa zikifanya kazi katika Kanisa wakati huo—neema ya unabii—kuonyesha mapenzi ya Bwana kumhusu Paulo na Barnaba, kwa maana tuna-soma: "Basi katika kanisa lililokuwa Antiokea, kulikuwa na manabii fulani." ***Matendo 13:1***

Hata hivyo, tunapaswa kukumbuka maneno ya Mtume kwa ***Wagalatia (1:1)*** kuhusu wito wake wa utume. Anaeleza kwamba mamlaka yake yalitoka kwa Baba na Mwana, lakini anapuuza kabisa Roho Mtakatifu kama Mungu mwingine na mwenye hadhi sawa, akisema: "Pawulo, mtume, si kwa watu, wala kwa mtu, bali kwa Yesu Kristo, na Mungu Baba aliyemfufua katika wafu." Ikiwa Roho Mtakatifu angekuwa mtu, ikiwa angekuwa Mungu, ambaye utunzaji wake maalum ni kuwatetea watumishi wa kweli (na hili ndilo dai la jumla), basi kuto-taja Roho Mtakatifu kwa namna hiyo kungekuwa na kinyume kikubwa, na kisicho na mantiki; lakini tunapokuwa na mtazamo sahihi kuhusu Roho Mtakatifu, yaani, kwamba ni Roho, ushawishi, nguvu, au mamlaka ya Baba na ya Mwana, au ya wote wawili kwa pamoja, kwa sababu kusudi lao ni kimoja, basi yote huwa na mshikamano na ni ya busara.

"Roho Mtakatifu na sisi tuliona vyema"—
Matendo 15:28

Mitume walikutana kama Mkutano, kujibu maswali ya Kanisa la Antiokia, kuhusu wajibu wa Agano la Kiyahudi au la Sheria kwa wale ambao hawakuwa Wayahudi kwa kuzaliwa. Uamuzi uliofikiwa, tuna hakikisho, haukuwa tu hukumu ya mitume wenyewe; bali zaidi ya hayo, hukumu yao ilithibitishwa kwa namna fulani na Bwana, na walikuwa na ushahidi kwamba uamuzi wao ulikuwa ni mapenzi ya Bwana, Roho wa Bwana, na mapenzi ya Bwana.

Mtume Yakobo, msemaji mkuu wa baraza, anatoa dokezo kuhusu jinsi mapenzi au nia ya Mungu ilivyothibitishwa wakati huo: na tunagundua ni njia ileile iliyopendekezwa kwa

[E276]
Kanisa, na inatumiwa na waumini leo; yaani, kwa kuchunguza Maandiko katika mwanga wa Utunzaji wa kimungu. Anaelezea nia ya Bwana kuhusu mada hiyo, kwa kuangalia tena uongozi maalum wa Utunzaji wa kimungu wa Petro—kumtuma kwa Kornelio, Mgeni wa kwanza aliyebadilika—akaifuata hii kwa rufaa kwa unabii usiokamilika, ambao ananukuu. Hitimisho lililotokana na haya, yeye na Kanisa zima walilichukua kama mafundisho ya Roho Mtakatifu. Chunguza ***Matendo 15:13-18***.

"Wakakatizwa na Roho Mtakatifu Kutangaza Neno huko Asia"— ***Matendo 16:6***

Mtindo wa usemi hapa unaonekana kuashiria wazo la kawaida, kwamba Roho Mtakatifu ni mtu, na alizungumza na kupiga marufuku, n.k. Hata hivyo, uchunguzi wa andiko hili kwa kuzingatia muktadha wake unaonyesha kuwa linaendana kikamilifu na yote tuliyoyaona kuhusu mada hii: likithibitisha wazo kwamba Roho Mtakatifu ni ushawishi au nguvu takatifu ya Mungu Yehova, na ya Bwana wetu Yesu Kristo, ambayo kwa njia yake mapenzi ya Baba na Mwana huwekwa wazi kwa wale waliojitolea—bila kujali mchakato unaotumika. Hatujulishwa mahususi jinsi Mitume na wenzake walivyozuiwa kuendeleza kazi ya kuhubiri katika Asia, lakini inaonekana walizuiliwa au hawakuruhusiwa kuingia Asia—kwa sababu ya mazingira yasiyofaa. Lakini bila kujali walivyozuiliwa; somo ni kwamba Mungu mwenyewe alikuwa anaongoza kazi yake, na kwamba mwelekeo na mkondo wa mitume ulikuwa chini ya usimamizi wa kimungu; waliongozwa na Roho wa Bwana; alitumia nguvu isiyoonekana kuwaongoza kama watumishi wake.

Vyovyote iwavyo, tunaweza kuwa na uhakika kwamba mwongozo wa Bwana ulikuwa zaidi ya hisia ya akili tu kwa Mtume. Mfano wa mojawapo ya njia za Roho za kuongoza katika mambo kama haya unatolewa na muktadha: Maono yalimtokea Paulo usiku. Mtu mmoja wa Makedonia alisimama, akamsihi, akisema, Njoo Makedonia utusaidie; na alipoona maono hayo, mara moja walijitahidi

[E277]
kwenda Makedonia, *wakiwa na uhakika kwamba Bwana aliwaita kuwahubiria Injili*. (***Aya 9***) Mwingiliano huu mbalimbali unatuonyesha kwamba njia ambazo Mungu alifundisha na kuongoza katika siku hizo hazikuwa tofauti sana na zile anazotumia sasa katika kuongoza watumishi wake. Na maagizo yote kama hayo yasiyo ya moja kwa moja, yasiyo ya kibinafsi huelezewa ipasavyo kuwa ni kutoka kwa au kupitia Roho Mtakatifu wa Bwana au ushawishi au nguvu yake. Kama malaika angewasilisha ujumbe, kama alivyomfanyia Petro gerezani (***Matendo 5:19; 12:7***), au Bwana wetu angezungumza na Paulo ana kwa ana, kama alivyofanya alipokuwa njiani kuelekea Dameski (***Matendo 9:4***; ***1 Kor. 15:8***), hilo halingetajwa kuwa ni kwa Roho mtakatifu au nguvu ya Bwana, bali kwa Bwana mwenyewe au kwa malaika.

Roho Mtakatifu Hushuhudia Katika Kila Mji,
Akisema Kwamba Vifungo na Taabu
Vinaningojea
—Matendo 20:23—

Hakuna hapa kinachohitaji wazo la utu wa Roho Mtakatifu. Kinyume chake, kama mfano wa vyombo ambavyo mapenzi matakatifu ya Mungu au Roho yalimjulisha Paulo kuhusu vifungo vilivyomngoja Yerusalemu, zingatia maelezo ya mojawapo ya matukio haya ya ushuhuda huko Kaisaria. Katika Kanisa la mahali hapo kulikuwa na mmoja aliyeitwa Agabo, ambaye alikuwa na zawadi ya unabii iliyokuwa ya kawaida wakati huu. Maandiko yanasema, "Alipofika kwetu, alichukua mkanda wa Paulo, akajifunga mikono na miguu yake, akasema, Roho Mtakatifu asemavyo hivi, Hivi ndivyo Wayahudi huko Yerusalemu watakavyomfunga mtu anayemiliki mkanda huu, na kumweka mikononi mwa Mataifa." (***Matendo 21:11***) Marafiki wa kazi hiyo walijaribu mwanzoni kumshawishi Mtume asiende Yerusalemu, lakini aliamua kwamba hataingilia kati kwa namna yoyote mpango wa Bwana kumhusu yeye; akitangaza, kinyume chake, kwamba hakuwa tayari tu kufungwa, bali pia kufa Yerusalemu, kwa ajili ya jina la Bwana Yesu. (Ikumbukwe kwamba Mtume hakumrejelea Roho Mtakatifu—kwamba angekuwa tayari kufa kwa ajili ya jina la Roho Mtakatifu.)

[E278]

Wapendwa wake huko Kaisaria walipoona uthabiti wa Mtume, walisema, "Mapenzi ya Bwana na yafanyike." Hivyo, katika kila tukio, ushuhuda wa Roho Mtakatifu ulikubaliwa na Kanisa la kwanza kama mapenzi tu ya Bwana wetu Yesu, ambaye mapenzi yake pia yalikuwa mapenzi ya Baba. ***Matendo 21:10-14***

Roho Mtakatifu Aliwateua Baadhi ya Wasimamizi

"Basi, jilindeni ninyi wenyewe, na kundi lote, ambalo Roho Mtakatifu amewaweka kuwa wasimamizi wake, kulisha Kanisa la Mungu." ***Matendo 20:28***

Maneno haya yaliwalenga Wazee wa Kanisa la Efeso. Mtume hapa anaelekeza umakini kwenye ukweli kwamba nafasi yao katika Kanisa kama watumishi wa kweli haikuwa uteuzi wao wenyewe tu, wala uteuzi au utambuzi tu wa Kanisa: bali kwamba Bwana alikuwa amefanya kazi kupitia Roho wake Mtakatifu katika suala la uteuzi wao. Alitaka wafahamu kwamba sifa zote za wadhifa wao zilikuwa kutokana na ukweli kwamba ulikuwa na utambuzi wa kimungu, na kwamba walikuwa watumishi wa Kanisa, kwa uteuzi wa Bwana, kupitia Roho wake mtakatifu au ushawishi wake ambao ulikuwa umeongoza, kuelekeza na kutawala katika suala la uteuzi wao. Hivyo, mahali pengine, Mtume anasema, akimwambia Kanisa, si ulimwengu, "Ufunuo wa Roho umetolewa kwa kila mtu [ndani ya Kristo] ili afaidike.... *Mungu ameweka* baadhi katika kanisa, kwanza mitume, pili manabii, tatu walimu.... Na kuna utendaji tofauti, lakini ni Mungu yuleyule atendaye yote [mambo] katika [miongoni mwa] wote." ***1 Kor. 12:6,7,28***

Katika kauli hii Mtume anaonyesha kwamba uteuzi wa watumishi wote wa Kanisa unatoka kwa Mungu, kwa njia ya udhihirisho wa Roho wake mtakatifu—na si kazi ya Roho mtakatifu iliyojitenga na kutengwa na Baba na Mwana. Mungu katika Kristo husimamia masuala ya watu wake, Kanisa, kwa *Roho wake*—nguvu yake takatifu inayofanya kazi kwa uweza wake wote na kwa hekima yake yote—katika ulimwengu wake wote. Hili linapingana na wazo kwamba Roho Mtakatifu ni mtu mwingine,

[E279]
na inaonyesha kwamba kazi ilitimizwa na Bwana kupitia Roho wake Mtakatifu. Wale wazee wa Kanisa walikuwa wamejitolea kwa huduma ya Bwana, na walichaguliwa kuwa watumishi, walimu, wazee, wa Kanisa, kwa sababu ya ufaafu na kipaji maalum chini ya uongozi wa Roho Mtakatifu—kwa muafaka na mapenzi, au Roho, au akili, au kusudi la Mungu. Na ingawa waliteuliwa katika ofisi kupitia vyombo vya kibinadamu, walikuwa wamekubali huduma hiyo kama ya mwongozo na uteuzi wa Mungu, na walipaswa kuzingatia majukumu ya nafasi yao kulingana na hivyo.

Roho Mtakatifu Mwalimu

"Mungu ametuonyesha hayo kwa Roho wake; maana Roho huchunguza yote, hata mambo ya kina ya Mungu... ambayo sisi pia tunayazungumza, si kwa maneno ambayo hekima ya watu hufundisha, bali ambayo Roho Mtakatifu hufundisha." ***1 Kor. 2:10,13*** na muktadha.

Andiko hili, kama tulivyopendekeza tayari, linaonyesha kuwa Roho Mtakatifu au akili ya Mungu, anapopokelewa na watoto wake, huwafaa au huandaa au kuwezesha akili zao kuelewa mpango wake. Ni kwa kuingia katika muafaka kamili na Mungu tu, kupitia Neno lake la kweli, na kupitia roho au maana halisi ya Neno hilo, ndipo tunawezeshwa kuelewa mambo ya kina ya Mungu. Hapa Mtume, kama inavyoonekana, analinganisha "Roho anayetoa kwa [kutoka kwa] Mungu," anayetenda ndani yetu, na "roho wa ulimwengu," anayeishi ndani na kumshawishi mwanadamu wa asili. Ni wazi kabisa kwamba roho wa ulimwengu si mtu, bali ni akili ya kidunia au tabia au ushawishi! Vilevile Roho wa Mungu katika watu wake si mtu, bali ni akili takatifu au ushawishi au tabia ya Mungu ndani yao.

"Mambo ya Roho wa Mungu"

"Bali mwanadamu wa kawaida hapokei yale ya Roho wa Mungu, maana ni upumbavu kwake. Wala hawezi kuyaelewa, kwa sababu hufahamiswa kwa rohoni." ***1 Wakorintho 2:14***

Hii ni kauli yenye nguvu sana, na inalingana kikamilifu

kwa yote tuliyoyaona. Mtu aliyejaa roho ya kidunia hako tayari kwa kiwango hicho kuona na kuthamini mambo ya kina, yaliyofichika, na ya utukufu ya Mungu—"mambo ambayo Mungu amewawekea wale wanaompenda." Vitu hivi vya kina, au kama Bwana wetu anavyoviita, "lulu," si kwa ajili ya washenzi, wenye ubinafsi, waliojaa roho ya ulimwengu huu; bali ni kwa ajili ya wale wanaosafishwa kwa kuoshwa kwa maji kupitia Neno, wanaoletwa karibu na Bwana kwa imani katika damu ya thamani, na watakatifu, waliojitolea kikamilifu kwa Bwana. Kwa hawa, Mungu anafurahi kufunua mambo yake ya kina, ndiyo, utajiri wote wa neema yake, hatua kwa hatua—huku vipengele mbalimbali vya kweli vikigeuka kuwa "chakula kwa wakati wake."

Hii ni jaribio muhimu sana, kama wote wanavyoweza kutambua. Linatofautisha waziwazi kati ya mwanadamu aliyeanguka na kiumbe kipya, kile cha kiroho. Yeye yeyote ambaye ni kipofu kwa kweli za kina za kiroho hakika anakosa *ushuhuda* au ushahidi uliotajwa hapa kama uthibitisho wa uana wake, uhusiano wake na Baba wa mbinguni, na uaminifu wake katika uhusiano huo. Wale wasiojali mambo ambayo Mtume anayotaja hapa, "Mambo ambayo Mungu amewahifadhi wale wanaompenda," katika kauli hii, wanapewa dokezo kwamba sababu ya kutojali kwao ni kwa sababu wanakosa Roho wa Bwana. Na bado tumewajua walimu wanaodai kuwa ndio katika kanisa ambao sio tu walikiri ujinga wao wenyewe kuhusu mambo haya, bali walijivunia ujinga huo. Kwa hiyo wanatangaza kwamba hawana nia ya Mungu, hawajui mipango yake, na hivyo hawawezi kuwa na wingi wa Roho wake, Roho wa kweli—na kwa kadiri hiyo hawawezi kuwa na wingi wa kweli. Jaribio la kumiliki kwetu Roho, na uwezo wetu wa kutambua na kuthamini mambo ya Mungu, ambayo yamefichwa kwa walimwengu—"*Mungu ameyafunulia sisi kwa Roho wake*."

Mafuta kutoka kwa Mtakatifu

"Ninyi mna *mafuta* kutoka kwa Mtakatifu na mnajua yote." "*Mafuta* mliyopokea kutoka kwake yanakaa ndani yenu, na ninyi

hamuhitaji mtu yeyote awafundishe; bali kama vile ile *mafuta* inavyowafundisha mambo yote, na ni ya kweli wala si ya uongo, na kama vile ilivyowafundisha, ndivyo mtakavyoishi ndani yake." ***1 Yohana 2:20,27***

Maneno haya, *unguaji* na *kupaka mafuta,* huamsha katika wanafunzi werevu wa Biblia kumbukumbu za mafuta matakatifu ya upako yaliyomwagwa juu ya vichwa vya kila mrithi wa ofisi za Kuhani Mkuu na Mfalme nchini Israeli. Kama watu wa Israeli walivyokuwa kielelezo cha "Israeli ya kweli ya Mungu," ndivyo makuhani na wafalme wao walivyokuwa kielelezo cha Kristo, Kuhani Mkuu na Mfalme mkuu wa antitipu. Na kama vile makuhani na wafalme wao walivyotiwa mafuta ya "mafuta matakatifu ya upako" kama utangulizi wa kuingia madarakani, ndivyo Bwana wetu Yesu naye alivyotiwa mafuta ya Roho Mtakatifu wakati wa kutakaswa kwake. Hivyo akawa Kristo—aliyepakwa mafuta wa Yehova.

Kanisa teule ni kuwa "uherejeli wa kifalme" (makuhani-mfalme) chini ya Bwana na Kichwa chao—"viungo vya mwili wa Aliyepakwa [Kristo]." Roho Mtakatifu wa upako aliyemjia Bwana wetu Yesu wakati wa ubatizo wake katika Yordani, na akiwa na "mamlaka yote mbinguni na mtanini," alipofufuliwa kutoka kwa wafu na Roho Mtakatifu au nguvu ya Baba (***Mathayo 28:18***; ***Efe. 1:19,20***), yeye kwa idhini ya Baba "alimimina" au kumwaga kama mafuta ya upako ya antitipu juu ya wawakilishi wa Kanisa lake katika Pentekoste. Hapo (tukizingatia mfano huo) mafuta ya upako yalipita kutoka kwa "Kichwa" hadi kwa "mwili" wake, yaani Kanisa, na kuanzia wakati huo waumini, wakiishi *katika* mwili, walitambuliwa katika Neno la kimungu kama "wateule haswa" wa Mungu, waliopakwa na yeye (ndani ya Kristo) ili kutawala na kubariki ulimwengu baada ya kwanza "kufundishwa na Mungu" chini ya mwongozo wa Roho wa upako.

Maana ya *upako* (na ya neno lake la Kigiriki *chrisma*) ni ulaini, unyevunyevu, na ulainishaji. Kutokana na desturi, neno hili lilileta pia wazo la harufu, yaani manukato. Jinsi neno hili linavyoonyesha kwa uzuri na nguvu athari ya *ushawishi* wa Mungu kuelekea wema, kwa wale wanaokuja chini ya upako huu wa kinyume—utakatifu, upole, uvumilivu, fadhili ya kindugu—upendo! Ni manukato matamu na safi kiasi gani anayoleta upako huu wa Roho Mtakatifu wa upendo

[E282]
inaleta kwa wote wanaoipokea! Hata kama mtu wa nje, "chombo cha udongo," ni mchafu, mkorofi, mkatili au mjinga kiasi gani, jinsi anavyohusika haraka katika uathiri unaotamiza utamu na kusafisha wa hazina ya "moyo mpya," mapenzi mapya ndani—aliyepakwa mafuta na Roho Mtakatifu na kuletwa katika muafaka na "kila kitu kilicho cha kweli, kila kitu kilicho cha heshima, kila kitu kilicho cha haki, kila kitu kilicho safi, kila kitu kilicho cha kupendeza!" ***Fil. 4:8***

Maneno haya "unction" na "anointing" yanalingana kikamilifu na mtazamo sahihi wa Roho Mtakatifu—kwamba ni *ushawishi* kutoka kwa Mungu, nguvu isiyoonekana ya Mungu inayotumika kupitia maagizo yake, ahadi zake, au kwa njia nyingine yoyote kama itakavyoonekana kuwa njema kwa Yeye mwenye hekima yote na mwenye nguvu zote. Maneno haya hakika hayabebi wazo la *mtu*. Tunawezaje kupakwa mafuta na mtu?

Lakini mtu fulani huenda akapendekeza kwamba katika usemi, "mafuta kutoka kwa Mtakatifu," si *mafuta* hayo bali *Mtakatifu ndiye* anayewakilisha Roho Mtakatifu. Tunasema, Hapana; Mtakatifu ni Baba. Petro, akielezea baraka ya Pentekoste, anatangaza kwamba ilimwagwa—kama mafuta ya kupaka, lakini si kama mtu anavyoweza kusemwa kutumwa. Anasema, akizungumzia Yesu, "Akiwa amepokea kutoka kwa Baba Roho Mtakatifu aliyeahidiwa [katika Yoeli], *amemwagia* hili mnaliona na kusikia"—hili nguvu ya miujiza au ushawishi ambayo inaonyesha kwa njia mbalimbali kwa njia mbalimbali, katika kuamsha mawazo, kwa ndimi za moto na lugha mbalimbali zilizotamkwa na watu wasio na elimu. Tena unabii wa Yoeli ulikuwa "*Nitamwaga* Roho wangu." Je, kuna yeyote anayeweza kudai kwamba hii ingekuwa lugha inayofaa kuitumia kumhusu *mtu* yeyote? Kwamba *alipewa* na Baba kwa Mwana, na kwamba alimwagwa au kumiminwa na kuonekana na kusikika kama "*hii*"? Hakika la. Na kwa hakika lugha kama hiyo ingekuwa ni dharau, ikitumika kumzungumzia mtu wa tatu wa Utatu wa Miungu "wenye usawa katika nguvu na utukufu." Hata hivyo, jambo linalomshangaza kila mtu zaidi ni kwamba wale walio na upako huu "*hujua yote*." Ni wangapi wa watu wa Bwana wamehisi uhakika kabisa kwamba hawajui "yote," na kwa hiyo

[E283]
walikuwa na shaka kama walikuwa wamepokea upako wa Roho Mtakatifu! Jambo hilo linavyorahisishwa linapotafsiriwa, "Ninyi mna upako kutoka kwa Mtakatifu na nyote mnalijua!"* Ndiyo, hakika; watoto wote wa kweli wa Mungu wanajua vizuri sana tofauti kati ya akili ya asili au moyo au mapenzi na moyo mpya, akili mpya, tabia mpya, inayodhibitiwa na upendo na haki.

Na ni wangapi kati ya watoto bora na wanyenyekevu wa Mungu wamesoma kwa mshangao maneno, "Mpako mlio upokea kwake unabaki ndani yenu, *wala hamhitiaji mtu yeyote kuwafundisha*!" Lo! walisema, hatujapokea mpako kama huo, maana tunahitaji sana mtu fulani atufundishe, na tunajua machache sana ambayo hayajatufikia moja kwa moja au kwa njia isiyo ya moja kwa moja kupitia kwa binadamu. Na nafsi hizi nyenyekevu zingeona kukatishwa tamaa na kukata tamaa sana kwa sababu ya uaminifu wao wa fikra, kama wasingewaona kwamba watakatifu bora zaidi waliowajua nao wanahitaji na kuthamini walimu wa kibinadamu vivyo hivyo. Kwa upande mwingine, wengine wasio waaminifu, wasio wa dhati, na wasio watakatifu sana, hujaribu kujidanganya wenyewe na wengine kwa kudai kwamba hawajajifunza chochote kutoka kwa wanadamu bali wamefundishwa yote wanayoyajua kwa ufunuo wa moja kwa moja wa Roho Mtakatifu. Hawaitambui kwamba kwa njia hii wanadai kutokoseka kwa mawazo na maneno yao, kwa maana kamili kabisa. Pia, wanashindwa kuona kwamba *makosa* yao ya mawazo, maneno na matendo, yanayodaiwa kuwa chini ya uongozi kamili wa Roho Mtakatifu, yanamwonea dhambi Roho Mtakatifu wa Mungu, kana kwamba ndiye chanzo cha makosa na upumbavu wao.

Tukichukulia kifungu hiki kama kilivyo, kinapingana na ushuhuda wa jumla wa Maandiko. Je, Mtume Paulo hajataja miongoni mwa *zawadi* za Roho kwa Kanisa—mitume, manabii [wahubiri], wachungaji, walimu, wainjilisti? Na kwa nini azitoe hizi ikiwa Kanisa halikuwa na haja ya mtu yeyote kuwafundisha? Nabii anasema nini kuhusu *sababu* ya kuweka vipaji hivi maalum katika Kanisa? Msikie ni: "Kwa ajili ya kukamilisha

---

*Maneno "vitu vyote" yameachwa na miswada ya kale zaidi ya Kigiriki.

[E284]
wa watakatifu kwa ajili ya kazi ya utume, kwa ajili ya kujenga mwili wa Kristo: hata tutakapofikia wote umoja wa imani na maarifa ya Mwana wa Mungu." (***Efe. 4:11-13***) Linganisha ***1 Kor. 12:28-31***.

Haiwezi kudhaniwa kwamba Mtume Yohana alikuwa anapingana na Mtume Paulo na mitume wengine—wote ambao walikuwa walimu na ambao waliielekeza Kanisa kutafuta waliochaguliwa na Roho kuwa wachungaji, walimu na wasimamizi, na kuwaheshimu wale ambao kwa hivyo walikuwa na "mamlaka juu ya" Kanisa na ambao walipaswa kuangalizia maslahi ya roho kama wale watakaotoa hesabu kwa Bwana. (***Ebr. 13:17***) Bila shaka, ilikuwa ikifuata kikamilifu ushauri wa Mtume Paulo kwamba Kanisa lilihitaji kuchagua kama watumishi wake wanaume "wastahiki kufundisha," "wenye uwezo kwa mafundisho sahihi kuwatia moyo na kuwashawishi wapinga," na pale inapohitajika "kuwakemea vikali ili wawe na imani imara." Walipaswa kutambua wachungaji wakuu, ambao wasingetawala urithi wa Mungu, bali *wangelisha* kundi kwa nyama kwa wakati ufaao—wakiepuka walimu wenye masikio yanayopenda kusifiwa na kupendwa. ***1 Petro 5:2-4***; ***1 Timotheo 3:2***; ***2 Timotheo 2:25***; ***Tito 1:9,13***

Zaidi ya hayo, Yohana mwenyewe alikuwa mwalimu, na katika waraka huu hasa alikuwa akifundisha kile ambacho yeye na sisi tunakithamini kama mafundisho sahihi—ambayo ni muhimu kufundishwa. Hakika hakuna mtu anayesoma maandiko ya Yohana anayeweza kufikia hitimisho kwamba alimaanisha kuwa ni barua za kijamii tu, zisizo na mafundisho au ufundishaji. Je, hakufungua waraka kwa kusema, "Kile tulichokiona na kusikia tunawatangazia [*kuwafundisha*] ninyi, ili nanyi mpate kuwa na ushirika nasi?" (***1:3***) Tena anasema, "Ninawapa mambo haya [ili kuwafundisha] msitende dhambi." (***2:1***) Tena, "Ninawapa amri mpya [*mafundisho*]." (***2:8***) Tena, "Watoto wadogo, mtu asiwadanganye [bali zingatia *mafundisho* yangu]: afanyaye yaliyo haki, yu haki." (***3:7***) Tena, "Sisi ni wa Mungu: yeye amjaye Mungu anatusikia [anatii maagizo yetu, mafundisho yetu]." (***4:6***) Tena, "Nimekuandikia hayo...mpate kujua [mfundishwe]." (***5:13***) Anafunga waraka wake kwa

[E285]
mafundisho muhimu sana, akisema, "Watoto wadogo, jilindeeni na sanamu [msiruhusu mtu yeyote au kitu chochote kumchukua nafasi ya Mungu mwenyewe katika upendo na heshima yenu]."

Basi, tukiona kwamba Mtume hawezi kueleweka kuwa Kanisa halina haja ya walimu wa kibinadamu—bali kinyume chake alitambua walimu wa kibinadamu kama chombo kilichotumiwa na Roho Mtakatifu mahususi "kilichowekwa katika Kanisa" kwa huduma hii hasa, anaweza kuwa anamaanisha nini kwa maneno haya, "Hamnahitaji mtu yeyote awafundishe," na "upako uleule huwafundisha mambo yote"? Jibu sahihi la swali hili litaonekana wazi kwa kuchunguza muktadha kwa kuzingatia mambo ambayo tayari yamejadiliwa.

Waraka huu unaaminika na wanazuoni kuwa uliandikwa mwaka wa 90 B.K. Kufikia tarehe hiyo, Ukristo ulikuwa umepata umaarufu mkubwa duniani. Ulikuwa umekusanya "masalia" ya Israeli ya kimwili na kujivutia chuki na mateso kutoka kwa wingi mkubwa uliyepofushwa wa watu hao, na umeenezwa kote katika ulimwengu uliokuwa umeendelea wakati huo. Mambo mengi katika Ukristo yaliipendekeza kwa wanafalsafa wa Kigiriki wa wakati huo ambao walitaka kuungana nayo na kuwa Wakristo wenye falsafa na wanafalsafa Wakristo—wakiendelea kushikilia falsafa zao ambazo Mtume Paulo anaonyesha zilikuwa "zilizoitwa hivyo kwa uongo." (***1 Tim. 6:20***) Wafalsafa hawa walikuwa tayari kabisa kumtambua Yesu kama mtu mwema na mwalimu mwenye hekima lakini si kama Mwana wa Mungu aliyeacha asili ya kiroho, "umbo la Mungu," na "akafanywa mwili," ili kwa njia hiyo awe Mkombozi wa mwanadamu, na mwandaji wa uzima wa milele kwa wote wanaomtii. Walikuwa, hata hivyo, wakifundisha kuhusu uzima wa milele ujao na walifurahi kuona Wakristo wakifundisha vivyo hivyo: tofauti ikiwa ni kwamba wanafalsafa (Plato na wengine) walifundisha kwamba uzima wa milele ni sifa ya kibinadamu, nguvu iliyomo ndani ya mwanadamu—kutokufa, uhai wa milele, ilhali Wakristo walifundisha kwamba uzima wa milele haukuwa ndani ya mwanadamu kwa asili bali *ni zawadi* ya Mungu kupitia Kristo, iliyokusudiwa tu kwa wale wanaomkubali. ***Warumi 2:7; 5:15,21; 6:23***; ***2 Wakorintho 9:15***

Wanafalsafa hawa kimsingi waliwaambia Wakristo—

[E286]

Tunafurahi kukutana na watu wenye heshima, wenye busara na walio huru kama ninyi. Mwalimu wenu mkuu, Yesu, bila shaka aliwafanya *huru* kutoka kwa desturi na dhana nyingi potofu za Wayahudi na tunawapongeza kwa hilo. Lakini bado mko katika kiasi fulani cha utumwa: mtakapochunguza falsafa zetu mtapata *uhuru zaidi* na mtagundua kwamba mambo mengi bado mnafanana na Wayahudi—matumaini yao ya ufalme wa Masihi, mawazo yao ya kipekee kuhusu Mungu mmoja na mawazo yenu ya kipekee kwamba Mwalimu wenu, Yesu, alikuwa Mwana wake wa pekee, n.k., mambo haya mtaachana nayo hivi karibuni, kwa msaada wa falsafa yetu. ***2 Petro 2:19***; ***Yuda 4***

Waraka wa Yohana umeandikwa ili kuwatia nguvu Wakristo dhidi ya mafundisho haya ya kupindua imani. Anawahimiza katika sura hii (***2:24***) kushikilia imara mafundisho waliyoyasikia tangu mwanzo na kuyachukulia mafundisho haya ya kifalsafa kuwa uongo na kwamba walimu wote wa uongo wa namna hiyo ni wawakilishi wa Mpinga Kristo, ambaye walikuwa wamesikia mara nyingi atadhihirika katika Kanisa. (***2 Wathesalonike 2:3-7***; ***1 Yohana 2:18***) Anasema, "Nami nimewaandikia ninyi hayo, kuhusu wale [wanaotafuta] kuwapotosha [kutoka kwa Kristo]." ***Aya ya 26***

Kisha inakuja lugha ya kipekee ya ***aya ya 27***, ambayo sasa inajadiliwa, ambayo tunaifafanua hivi:

Lakini, wapendwa, watoto wa kweli wa Mungu hawawezi kudanganywa na falsafa zozote kama hizo: kwetu sisi hakuna falsafa inayoweza kuchukua nafasi ya Kristo katika mioyo yetu—hakuna nadharia inayoweza kutufanya tushuku ukamilifu na usahihi wa ujumbe mkuu tulioupokea kama Injili ya Bwana wetu Yesu Kristo—Mpendwa wa Baba, Aliyepakwa mafuta wa Baba. Mbali na *uhalali* wa "imani iliyowekwa mara moja kwa watakatifu," fikiria matokeo ya ajabu ya ujumbe huo juu yenu: uliambatana na "zawadi" za miujiza za "ndimi," "miujiza," n.k., ambayo wanafalsafa hawa wanadai inaigwa na wanafaki wa Mashariki; lakini mbali na haya una ushuhuda mwingine katika mioyo yenu mipya—katika upako uliowabadilisha na kuwafanya upya akili zenu, ukizaa katika maisha yenu ya kila siku *matunda* ya ya Roho wa

utakatifu ambao wafakiri hawawezi kuuiga na ambao wanahisabibu watakao kuwapotosha hawawezi kuukana.

Kuhusu misingi hii ya dini yetu takatifu—kwamba Kristo Yesu hakuwa mdanganyifu bali Mwana wa Mungu mwenyewe na Mkombozi wetu; na kwamba uzima wa milele unaweza kupatikana tu kupitia umoja hai naye—hamna haja ya mafundisho, wala kutoka kwa walimu hawa wa uongo wala kutoka kwangu. Na maadamu mna Roho huyu mtakatifu wa upendo akiishi ndani yenu, itakuwa mlinzi dhidi ya nadharia zote za aina hiyo za kufuru na za kikanisa. Maadamu mnakumbuka kwamba "amani ya Mungu isiyoweza kueleweka" iliingia mioyoni mwenu kupitia kumkubali Yesu kama Mwana wa Mungu na nguvu pekee ya Mungu kwa ajili ya wokovu, ndivyo roho hii itakavyowashikilia imara, thabiti, katika nukta hii. Na utagundua mtihani huu uleule (wa uaminifu kwa Roho Mtakatifu wa upendo uliopokelewa kupitia kwa Baba na Mwana) ni msaada katika kuthibitisha mambo yote: kwani chochote kinachokinzana au kupuuza Roho huyu wa upendo ni roho isiyo takatifu—mafundisho ya uongo. Na kumbuka kwamba fundisho lake ni kwamba ikiwa tungepokea thawabu yoyote ni lazima "tuendelee kuwa ndani yake"—kumwacha Kristo ni kuacha yote.

Magonjwa Yasiyoweza Kuzungumzwa

"Roho mwenyewe hutetea kwa ajili yetu kwa vilio visivyoweza kutamkwa; naye anayechunguza mioyo, anajua nia ya Roho." ***Warumi 8:26,27***

Maneno haya, yaliyokusudiwa kuwafahamisha watu wa Mungu kuhusu upendo na utunzaji wa Baba wa mbinguni kwao, yamekosewa kwa kusikitisha na wengi. Wanatuambia kwamba Roho Mtakatifu anawaliao kwa Baba; na wengine hujaribu kutoa sauti kwa malio hayo wenyewe; na kwa wengine inadhaniwa kwamba kiasi cha malio wanayofanya, kwa namna fulani humsaidia Roho Mtakatifu katika jambo hilo, kikifidia malio ambayo hawezi kuyatoa—ingawa hawaoni hasa jinsi gani. Hakika ingekuwa ajabu, kama Roho Mtakatifu angekuwa mtu, na, kama katekisimu zinavyodai, "sawa kwa nguvu" na Baba na

[E288]
Mwana, kwamba apate kuwa na haja ya kumwomba Baba na Mwana kwa niaba ya watu wa Bwana, kwa vilio visivyoweza kutamkwa. Bwana wetu Yesu alisema kwamba tunaweza kumwendea yeye moja kwa moja na kwamba tunaweza kumwendea Baba moja kwa moja, akituhakikishia, "Baba mwenyewe anawapenda ninyi." Hata hivyo, kutokana na andiko hili linalozingatiwa, wengine wamepata wazo kwamba ni lazima twende kwa Baba na kwa Mwana kupitia Roho Mtakatifu kama mpatanishi, ambaye angenung'unika kwa ajili yetu, na kuombea kwa niaba yetu, ili tukubaliwe na Baba na Mwana. Hili linaendana na mkanganyiko uliopo wa fikra kuhusu Roho Mtakatifu na ofisi yake.

Makosa ya tafsiri hii yanaonekana zaidi tunapozingatia kwamba kama vile vile vilivyoingia vilisema vingeweza kutamkwa, basi vingekuwa vilio tu; kwa maana kile kisichotamkwa si kilio. Lakini kifungu hiki kingeonekana ajabu na kisicho na msimamo vivyo hivyo, kama tungekitafsiri kumaanisha kwamba Roho Mtakatifu, ushawishi au nguvu ya Yehova Mwenyezi, hawezi kujieleza kwa busara. Tunajua kwamba katika enzi zilizopita akili, mapenzi, na Roho ya Mungu vilijieleza kwa wingi kupitia maneno na matendo ya manabii, na hatuwezi kudhani kwamba ana nguvu au uwezo mdogo leo. Basi, maandiko haya yanaweza kumaanisha nini—"Roho mwenyewe anatuombea kwa nguvu, kwa vilio visivyoweza kutamkwa"?

Kosa liko katika kudhani kwamba ni Roho wa Mungu anayeomba. Kinyume chake, Roho anayefanya upatanisho kwa ajili yetu ni *roho yetu wenyewe*, roho ya mtakatifu, ambayo inamwomba Mungu, na mara nyingi haifanikiwi kujieleza ipasavyo. Mtazamo mfupi kwenye maandishi, pamoja na mahusiano yake, utaonyesha wazi usahihi wa tafsiri hii. Mtume alikuwa amekuwa akielezea tu jinsi wanadamu waliopakiwa na dhambi wanavyonguruma katika vifungo vyao. Anatuhakikishia kwamba tutapata uhuru kutoka utumwani, wakati Kanisa, "wana wa Mungu," chini ya Kiongozi wa wokovu wao, watakapotukuzwa. (***Aya 19-21***) Kisha anapita kutoka kwa *vilio* vya ulimwengu hadi hali ya sasa ya Kanisa, ambamo *sisi* pia *tunalia*: "Na sisi wenyewe, tulio na matunda ya kwanza ya

[E289]
Roho, hata sisi wenyewe tunangoja kwa hamu, tukisubiri kupokewa rasmi, yaani, ukombozi wa miili yetu." ***Ayah 23***

Akili au roho iliyofanywa upya au kubadilishwa katika Kanisa, ambayo zamani ilikuwa ya kidunia, sasa ni takatifu na ya kiroho: lakini miili yetu bado ni ya kibinadamu, na ina kasoro za Kiadamu. Hivyo basi sisi, kama viumbe vipya, tunazidiwa na mwili, na *tunangoja* kwa hamu ukombozi ulioahidiwa wa kufanana na Kristo katika ufufuo wa kwanza. Mtume anaeleza kwamba tunaweza, kwa imani, kuhesabu mwili wa kidunia kuwa umekufa, na kujiona sisi wenyewe kama viumbe vipya vilivyokamilika, na hivyo kutambua kuwa *tumekombolewa* sasa—"*tumekombolewa kwa tumaini*." (***Aya 24***) Kisha, baada ya kuonyesha jinsi tunavyoweza kujihesabu sisi wenyewe, anatufafanulia kwamba kwa mtazamo wa kimungu tunahesabiwa kama viumbe "wapya" na "watakatifu" na "wa kiroho": anaonyesha kwamba Mungu, akitutazama kwa mtazamo huu, hatambui mwili na udhaifu na kasoro zake—bali roho, akili, nia, mapenzi, "kiumbe kipya," aliyejitolea kwa huduma yake. Mungu anajua wakati roho yetu takatifu (akili mpya) inapotaka na mwili ni dhaifu, na hatuhukumu kwa mujibu wa mwili, bali kwa mujibu wa roho.

Ilikuwa ni kuzaliwa kwetu kwa Roho, kupokea kwetu mapenzi mapya, yaliyotakaswa kikamilifu kwa Bwana, ndiko kulikotuleta katika uhusiano mpya na Mungu, na katika matumaini haya mapya tunayoyafurahia: na hivyo "vivyo hivyo Roho [akili yetu mpya, takatifu] pia husaidia [hujaza upungufu wa] udhaifu wetu [wa kimwili]. Kwa maana hatujui hata nini tuchombe [hata] kama ipasavyo [achilia mbali kufanya tunachotaka]; bali Roho mwenyewe [akili yetu takatifu] anatuombea [kwa niaba yetu —imeachwa katika miswada ya zamani zaidi] kwa vilio ambavyo haviwezi kutamkwa [kwa maneno]. Naye yeye anayechunguza mioyo [Mungu] anajua ni nia gani [Kigiriki phronema—mtazamo] ya [roho] yetu, kwa sababu yeye [au hiyo—roho yetu] anawafanyiaombea watakatifu sawasawa na mapenzi ya Mungu."

Kwa maneno mengine, Mungu anafurahi kukubali matamanio ya mioyo ya watu wake, katika maombi na huduma, licha ya kutokamilika kwa miili yao—vyombo vyao vya udongo. Na hakika anakubali matamanio haya ya moyo.

[E290]

Ni bahati iliyoje kwetu, katika ujinga na udhaifu wetu, kwamba Baba yetu wa mbinguni anakubali nia za mioyo yetu badala ya maneno yetu; kwani mara nyingi watu wake wameomba vibaya kwa dhati! Tunafikiria hili kila tunaposikia watu wa Mungu wakiomba kwamba Mungu awabatize kwa Roho Mtakatifu na kwa moto. Sala hiyo hutolewa kwa dhamiri njema, na kwa nia ya kupata baraka tu; lakini bila kuelewa kifungu cha maandiko anachokitaja, mwombaji kwa kweli anaomba baraka itakayofuatiwa na laana. Utabiri kwamba Kristo angebatiza kwa Roho Mtakatifu na kwa moto ulitolewa na Yohana Mbatizaji. Sehemu ya baraka ya hili ilimwangukia Kanisa lililokuwa likisubiri, wakati wa Pentekoste, na baadaye juu ya "masalio" yote watiifu ya Israeli, lakini kipengele chake cha mwisho kilitimia juu ya taifa la Kiyahudi lililokataliwa—katika ubatizo wa moto, uharibifu, taabu, ambayo iliharibu kabisa utawala wao katika mwaka

M.K. 70. Lakini kwa neema kubwa Mungu haijibu maombi ya watu wake kulingana na wao wanavyoomba, bali kulingana na nia za mwombaji—akiwapa baraka tu.

Wengine wamepata uzoefu wa kushikwa katika kosa, na kunaswa na Mpinga kwa udhaifu fulani wa asili ya mwanadamu iliyoporomoka: walijisikia kukata tamaa karibu walipokaribia kiti cha enzi cha neema ya mbinguni katika maombi. Hawakuwa na maneno ya kusema, bali walilia tu kwa Roho kwa Mungu, "*wakizidiwa na mzigo*." Lakini Baba wa mbinguni hakusisitiza kwamba walipaswa kuandaa ombi kwa lugha sahihi kabisa kabla ya yeye kuwasikia: badala yake aliitikia kwa neema matamanio ya mioyo yao, vilio visivyosemwa vya mioyo yao, ambavyo vilitafuta msamaha wake, baraka zake na faraja. Aliitikia maombi yasiyosemwa, akatoa nguvu na baraka, pamoja na ufahamu uliobarikiwa wa msamaha.

Hii ndiyo hoja ya Mtume katika muktadha huu wote, na itakagundulika kwamba anahitimisha hoja kwa kusema, "Tuseme nini basi? [Kwa kuzingatia ukweli kwamba Mungu amefanya kila mpango kwa niaba yetu, akipuuza udhaifu na kasoro zetu, ambazo zinapingana na

mapenzi yetu, na kusiwahesabu kama matendo yetu—na kupuuza ulemavu wa maombi yetu, na kutoweza kwetu kueleza tamaa zetu, na kinyume chake, akifanya mipango kutubariki kulingana na nia ya mioyo yetu, kwa kuwa hatuwezi hata kutoa vilio vyetu katika maombi yetu yasiyo kamilifu, tutahitimisha—] Mungu akiwa upande wetu, nani atakayepinga nasi?" ***Ayah 31***

Jinsi Roho Anavyokemea Ulimwengu

"Atakapokuja yeye [Roho wa kweli], atawakemea watu kwa dhambi, kwa haki, na kwa hukumu." ***Yohana 16:8***

Tumechukulia tayari msingi ambao kero ya kiume inatumika kwa Roho wa kweli—kwa sababu inamwakilisha Mungu ambaye ni wa kiume. Sasa tunachunguza andiko hili, ambalo wengine hutumia kama uthibitisho kwamba Roho Mtakatifu hufanya kazi *ndani ya* wenye dhambi kwa ajili ya marekebisho yao. Tunadai kwamba mtazamo huo si sahihi kabisa—kwamba Maandiko, yakieleweka ipasavyo, yanafundisha kwamba Roho Mtakatifu hutolewa tu kwa waumini waliojitolea; kwamba haitolewi kwa wasioamini na kwa hivyo haiwezi kufanya kazi ndani yao, kwa namna ambayo kwa kawaida hudaiwa. Kinyume chake kabisa, watoto wa ulimwengu huu wana roho ya ulimwengu; na ni watoto wa Mungu pekee ndio wana Roho wa Mungu, Roho Mtakatifu, akili, tabia au hiari. "Roho ya ulimwengu," au "akili ya kimwili, ni uadui dhidi ya Mungu." Wala wasio na nia ya kimwili hawawezi kujua mambo ya Roho wa Mungu, kwa sababu hutambulika kiroho—hutaweza kutambulika isipokuwa na wale walio na Roho mtakatifu. Hivyo basi, popote tu tunapokuta Roho mtakatifu wa maelewano na Mungu na utiifu kwa mapenzi na utunzaji wake, hushuhudia kuzaliwa upya, na kuleta uhai mpya. Kwa muafaka na hili tunasoma maneno ya Mtume, "Mtu asipokuwa na Roho ya Kristo, si mwake." Wale wasio na Roho ya Kristo, na ambao si wake, ndio ulimwengu kwa ujumla—hawako kwa Kristo, kwa sababu *hawajapokea* Roho ya Baba.

Roho ya Mungu, kwa njia ya matunda yake na ushuhuda wake

[E292]
kupitia Neno, ni ushahidi wa kuwa tumetengenezwa upya. Ni dhahiri kwa wote kwamba Roho Mtakatifu wa Mungu aliye katika Kanisa si Roho yuleyule aliye katika watu wa ulimwengu—kwamba Roho wa Mungu kwa namna yoyote ile hayupo katika watu wa ulimwengu, wenye nia za kimwili, ambao kwa hivyo katika Maandiko wanaitwa "watoto wa ghadhabu," "watoto wa ulimwengu huu" na "watoto wa baba yao, ibilisi." Hata hivyo, hatupaswi kusahau kwamba "Roho wa kweli," "Roho wa upendo" amebadilisha kwa kiasi kikubwa roho ya ulimwengu; kiasi kwamba ingawa bado ni roho ya giza, roho ya ubinafsi, roho ya kimwili, ulimwengu kwa kiasi fulani unaiga, kwa njia ya kimuonekano na ya nje, baadhi ya neema za Roho Mtakatifu. Ingekuwa ajabu, kwa kweli, ikiwa uzuri wa Roho wa utakatifu, kama unavyoonyeshwa katika upole, wema na uvumilivu, usingeacha alama yoyote kwa wale ambao hawajazaliwa upya.

Baadhi ya watu wa ulimwengu hujenga sifa hizi za Roho kwa sababu zinachukuliwa kama sehemu ya mambo ya kustarehesha maisha, alama za adabu njema, n.k., na wengi ambao mioyo yao haiko kabisa katika muafaka na kanuni za Roho wa utakatifu, huiga neema hizi kama mapambo ya juu, ili kufunika chuma cha duni cha asili iliyoharibika—wasiokuwa wapya, wasiokuwa watakatifu, wenye ubinafsi, wasio na muafaka na Bwana na Roho wa utakatifu wake. Kwa hiyo, tunapaswa kutofautisha kwa makini kati ya wale wanaopamba juu ya mwenendo wao na wale ambao mioyo yao imebadilishwa na Roho wa Bwana. Hao wa mwisho pekee ndio wana wa Mungu, wanaopata neema yake, na ambao hivi karibuni watabarikiwa na kutukuzwa.

Swali basi linatokea, Ikiwa Roho wa Bwana hutolewa tu kwa wale ambao ni wake, kupitia imani katika Kristo na kujitolea, Bwana wetu alimaanisha nini kwa kauli hiyo hapo juu, kwamba Roho wa kweli angenyoosha ulimwengu kwa dhambi, kwa haki, na kwa hukumu ijayo?

Maana ya maneno ya Bwana wetu itakuwa wazi kwa urahisi tunapokumbuka tamko lake, kwamba wafuasi wake, ambao Roho wake atawaja juu yao, na ndani yao

[E293]

wangejawa na *nuru* ya dunia. Ni nuru hii ya ukweli inayong'aa kutoka kwa Kanisa lililojitolea kweli, juu ya dunia na wale wenye nia za kidunia wa kanisa la jina tu, ambayo huishutumu giza lao. Bwana wetu alisema kumhusu mwenyewe, baada ya kupakwa mafuta kwa Roho wa Mungu, "Mimi ni nuru ya ulimwengu," na tena, "Mimi nikiwapo ulimwenguni, mimi ndimi nuru ya ulimwengu." (***Yohana 8:12; 9:5***) Na akiongea na Kanisa lake la enzi hii ya Injili, lililotakaswa na Roho yuleyule mtakatifu, alisema, "Ninyi ni nuru ya ulimwengu....Nurani yenu ing'ae mbele ya watu." ***Mathayo 5:14-16***

Mtume Paulo, akihutubia mwili uleule wa Kristo, anasema, "Ninyi mlikuwa giza, lakini sasa ni nuru katika Bwana: tembeeni kama watoto wa nuru." (***Efe. 5:8***; ***1 The. 5:5***) Tena anasema, "Kwa maana Mungu [Roho wa Mungu, Roho wa kweli] *amemeta mioyoni mwetu*, ili kutupa nuru ya maarifa ya utukufu wa Mungu." (***2 Kor. 4:6***) Hivyo tunaona kwamba ni nuru ya kweli ya Mungu, Roho Mtakatifu, akili au tabia, inayong'aa katika mioyo yetu, ambayo *huangaza kwa ulimwengu*; na kwa hiyo kuna maagizo, "Fanyeni mambo yote bila malalamiko wala mabishano, mpate kuwa wasio na dosari wala hatia, watoto wa Mungu, wasio na lawama, katikati ya taifa lililopinda na lililopotoka, ambalo miongoni mwake mmetangaza mwangaza kama taa ulimwenguni." ***Flp. 2:14,15***

Hivyo tunaona kwamba Roho Mtakatifu huangaza juu ya ulimwengu—siyo moja kwa moja bali kwa mwangwi. Siyo Roho wa Mungu aliyewafikia na kufanya kazi ndani yao, bali Roho Mtakatifu wa Mungu anayefanya kazi ndani ya watu wake, ambao wamehitimishwa nayo, ndiye anayeangaza juu ya giza la ulimwengu.

Mtume anatupa fununu kuhusu jinsi ulimwengu unavyopaswa kukemewa na Roho wa utakatifu katika Kanisa lililojitolea, akisema, "Tembeeni kama watoto wa nuru . . . wala msishirikiane na matendo yasiyo na tija ya giza, bali yawakemee. . . . Yote yaliyo kukemewa yadhihirishwa [yanaonyeshwa kuwa si sahihi] na *nuru*." (***Efe. 5:8,11,13***) Nuru ya ukweli wa Mungu, ambayo ni udhihirisho wa

[E294]
akili yake au Roho, inapong'aa kupitia maisha matakatifu, ni Roho Mtakatifu, akikemea giza la dunia, akiwaonyesha wale wanaoiona maana ya *dhambi*, kwa kulinganisha na *haki*. Na kutokana na mwangaza huu watapata usadikisho wa hukumu ijayo, ambapo haki itapokea thawabu fulani, na dhambi adhabu fulani. Maisha ya kimaungu daima ni ukemeano kwa wasio wa kimaungu, hata pale ambapo neno la kweli haliwezi kutamkwa au kuwa sahihi.

Ni kwa sababu Roho Mtakatifu katika watu wa Mungu anawakemea roho isiyo takatifu na ya ubinafsi kwa wale waliokuwa karibu nao ndipo Mitume anawasihi watakatifu wakumbuke kwamba wao ni barua hai, zinazojulikana na kusomwa na watu wote. (***2 Kor. 3:2***) Kanisa lililohesabiwa haki na kutakaswa, likifuata nyayo za Kristo, daima limekuwa nuru duniani, ingawa nuru yake haijawahi kuwa na ushawishi mkubwa kama ilivyotamani. Hivyo ndivyo ilivyokuwa pia kwa Bwana wetu, ambaye alitangaza kwamba wote waliokuwa na roho ya giza walimchukia zaidi kwa sababu roho yao ya giza ilikanuswa na Roho wake wa nuru. Kwa sababu hii, si Bwana tu, Mwenye Bawa Mkuu wa Nuru, aliyeteswa hadi kufa, bali vivyo hivyo wawebawa wote wa nuru wanaomfuata nyayo zake lazima wawe pia washiriki wa mateso na maumivu yake. ***Yohana 16:3***; ***Rum. 8:17,18***

Ingawa dhamira kuu ya Kanisa imekuwa ni maendeleo yake mwenyewe, "mkajijenga juu ya imani yenu takatifu sana," n.k. (***Yuda 20***), bado daima imekuwa na dhamira ya pili, ya kushuhudia ukweli, kuiruhusu nuru ing'ae, na kuukemea ulimwengu. Na kukemea huku kwa lazima kumekuwa zaidi kwa wale wanaojiita waumini kuliko kwa wale walio waziwazi wa kidunia, kama vile katika siku za Bwana wetu nuru yake ilivyowangazia wale waliojiita waumini na watakatifu, ikikemea giza lao. Na Bwana wetu anatuhimiza kuhusu umuhimu wa kuacha nuru yetu iangaze *daima*, akisema, "Mwanga ulioko ndani yako ukiwa ni giza, je, giza hilo ni kuu kiasi gani!" kwa roho ya mtu ambaye mwanga umezimika ndani yake, na kwa ulimwengu, ambao mwanga umefunikwa hivyo. Shetani hapati ushindi mkubwa kuliko anapomshawishi roho ambayo hapo awali ilikuwa imeangaziwa na kutakaswa na ukweli. Ushawishi wa mtu wa aina hiyo kwa ajili ya uovu huongezeka zaidi ya mara mbili.

[E295]
"Aye yule anayejidhani amesimama, na aangalie asije akaanguka," na kumbuka kwamba kuweka "mwangaza wake chini ya ndoo" ni hatua ya uhakika kuelekea gizani.

Hivi mnajua Roho wa Mungu, toka kwa Roho wa Kristo wa Uongo
—1 Yohana 4:2,3; *2 Yohana* 7—

"Hivi ndivyo mnavyomtambua Roho wa Mungu: Kila roho inayokiri kwamba Yesu Kristo amekuja katika mwili ni ya Mungu, na kila roho isiyokiri kwamba Yesu Kristo amekuja katika mwili si ya Mungu: na hii ndiyo ile roho ya Mpinga Kristo."

Hakuna kinachopaswa kuwa wazi zaidi kwa akili yoyote yenye busara kuliko kwamba Mtume haerejelei kwa mtu, bali kwa ushawishi, mafundisho au ufundishaji. Muktadha (***aya za 1 na 3***) unaonyesha bila shaka kwamba maana ya Mtume ni kwamba watu wa Bwana lazima wafanye utofautishaji kati ya mafundisho yanayowasilishwa kwao kama ukweli—lazima "wavijaribu roho," iwe ni takatifu au mbaya, za Mungu au za Yule Mwovu—Roho ya kweli au roho ya makosa. Hizi zote mbili huletwa na manabii au walimu. Bwana wetu na mitume na wengine wanaoifuata nyayo zao walipanda mbegu ya kweli au "ngano", wakiwazaa waumini waliotakaswa kwa ubora mpya wa maisha na utakatifu wa roho. Adui na watumishi wake walipanda mbegu ya makosa au "magugu", ambayo imeleta katika kanisa la jina tu (au shamba la ngano) umati wa "magugu"—wasio na "Roho takatifu ya Kristo", bali "roho ya ulimwengu" iliyobadilishwa na kupambwa kwa maneno matamu. Hivyo basi kila anayejitangaza kuwa mwalimu na kudai kuwa ni mtumishi wa kweli na kuwa na utakatifu wa roho anapaswa kujaribiwa, kupimwa, ili kuona kama anahubiri kweli au makosa—akifundisha Roho wa kweli au roho ya makosa. Neno la Mungu ndilo linapaswa kuwa kigezo ambacho kila mmoja atapimwa nacho kama mwalimu wa kweli au kukataliwa kama mwalimu wa uongo: "kwa maana manabii wengi wa uongo wametoka."

Mtume anaonyesha *kipimo* kimoja cha jumla kuhusu imani ya kweli na ya uongo, walimu wa kweli na wa uongo—Roho ya kweli

na roho ya makosa—Roho Mtakatifu wa Kristo anayeongoza katika ukweli wote, na roho mchafu wa Mpinga Kristo, anayeongoza katika makosa yote, anayeharibu imani iliyokabidhiwa mara moja kwa watakatifu na kupelekea katika kukanusha kwamba Bwana alitununua kwa damu yake ya thamani. (***2 Petro 2:1***) *Jaribio* hili lilikuwa ni kuthibitisha au kukanusha kwamba Masihi alikuja katika mwili. Na hii ilikuwa na bado ni jaribio la uhakika—*jaribio la ukombozi* lililoelezwa katika mojawapo ya sura zake: kila fundisho linalolikanusha ni mpinzani hai wa ukweli, ni kinyume na Kristo: kila fundisho linalolipuuza limepotoshwa vibaya, si la kimungu, hata kama jema kiasi gani limechanganywa nalo; ni hatari: kila fundisho linalolikiri ni sahihi kimsingi—"la kimungu," likielekea katika mwelekeo sahihi.

Mapema sana Adui alianza mashambulizi dhidi ya imani ya kweli iliyowekwa na Bwana na mitume kutoka mitazamo miwili, yote miwili ikikanusha kwamba alikuja *katika mwili*.

(1) Falsafa za kihaini (ambayo Mtume Paulo pia aliionya dhidi yake, ***1 Tim. 6:20,21***) walidai kwamba Yesu kwa kweli alikuwa nabii mkuu, mwalimu mkuu, na wakamweka katika daraja moja na wanafalsafa wao wenyewe; lakini walisisitiza kwamba yeye hakuwa Mwana wa Mungu zaidi ya wengine—si Masihi wa Wayahudi, ambao matumaini na unabii wao waliyahusisha na ufikra mwembamba na fahari ya kitaifa na tamaa ya kujiona wao ndio taifa lililopewa neema na Mungu. Hivyo basi walikanusha kuwepo kwa Bwana wetu kabla ya kuwa binadamu—walikanusha kwamba *alikuja* katika mwili—walikanusha kwamba alikuwa chochote kingine zaidi ya mwanachama wa kizazi kilichoporomoka, ingawa walikiri kwamba alikuwa mfano bora wa kizazi hicho.

(2) Kulingana na desturi yake ya kawaida, Adui alianza mapema kuweka upotoshaji mmoja mkali dhidi ya mwingine mkali, ili katika vita kati ya upotoshaji huo miwili, ukweli ulio kati yao uachwe bila ulinzi na kusahaulika. Hivyo akaanzisha upotofu mwingine wa kupindukia juu ya mada hii, ambao dai lake lilikuwa na bado ni kwamba Masihi hakuwa binadamu kabisa—kwamba yeye alikuwa Mungu mwenyewe, Baba, ambaye alijifanya tu kuwa mwili kwa muda, huku akidumisha nguvu zake zote za kimungu—akitumia mwili wa nyama kama kifuniko au

[E297]
kifuniko ili kuficha utukufu wake na kumruhusu aonekane akilia, akihisi njaa na kiu, na kufa. Mtazamo huu pia unakanusha kwamba Masihi alikuja katika mwili—kwamba "*alifanywa mwili*." ***Yohana 1:14***

Tunapotazama mazingira yetu leo tunaweza kushangaa kugundua kwamba wengi wa Wakristo wanashikilia moja au nyingine ya mafundisho haya ya uongo yanayopingana na Roho wa kweli
—ya roho ya Kristo wa uongo; na waliobaki kwa ujumla wako katika mkanganyiko mkubwa—wamechanganyikiwa—hawaiioni kweli kuhusu mada hii waziwazi, na kwa hivyo hawajajengewa msingi imara juu ya fidia. Kwa kuwa wote wasioona wazi kwamba "Neno [*Logos*] *alifanyika mwili*," akawa "mtu Kristo Yesu," hawawezi kuona fidia [*bei inayolingana*] kama vile wale wanaomwona Yesu kama mwanadamu asiye mkamilifu, aliyezaliwa kwa mwili na baba wa kidunia. Hivyo basi tunaona kwamba jaribio rahisi lililowekwa na Roho Mtakatifu kupitia Mtume bado ni jaribio la mafundisho—iwe ni ya Mungu na Roho Mtakatifu, au ya Shetani na roho ya mpinga Kristo.

Tunapozingatia maandiko haya tutaona pingamizi lililotolewa dhidi ya tafsiri ya Biblia zetu za kawaida ili kuonyesha kuwa halina msingi—kwamba tafsiri ni nzuri; kwamba kasoro iko kwa mkosoaji ambaye waziwazi hana maarifa ya kutosha ya kanuni za sarufi ya Kigiriki kuhusu muundo wa sentensi ili kujaribu kutoa ukosoaji. Dai lake ni:

(1) Kwamba maneno ya Kigiriki katika maandiko haya mawili yaliyotafsiriwa kama "*amekuja*" yanamaanisha *kuja*.

(2) Kwamba kwa mabadiliko haya maneno ya Mtume yangeashiria kwamba mafundisho yoyote yanayokana kwamba *kuja* kwa *pili* kwa Bwana wetu kutakuwa *katika mwili* ni roho ya mpinga Kristo.

Tunajibu dai hili—

(1) Ni kweli kwamba neno *erchomai*, ambalo ni neno msingi lililotokana nalo *eleluthota* (***1 Yohana 4:2***) na *erchomenon* (***2 Yohana 7***) linamaanisha *kuja* au *kufika*; lakini kama *kuja* kunakorejelewa ni tukio la zamani au la baadaye lazima liamuliwe kwa muundo wa sentensi, kama vile tunavyoweza kutumia neno letu la Kiingereza "coming" tukirejelea mambo yaliyopita na yajayo

na kusema—"Imani katika *kuja* kwa Bwana wetu mara ya kwanza ni ya jumla miongoni mwa Wakristo, lakini imani katika *kuja* kwake mara ya pili si ya jumla kiasi hicho." Muktadha unathibitisha bila shaka kwamba tukio la zamani ndilo linarejelewa, kwani maandishi yanasema "wadanganyifu wengi *wametoka*" au "walitoka"; na kauli hizi mbili kwa dhahiri zinarejelea jambo moja lile lile.

(2) Dai hili linawasilishwa na wengine ambao wana nia fulani katika kudai kwamba maandishi haya yanahusu tukio la siku zijazo—wanadai kwamba Bwana wetu hajabadilishwa kuwa wa asili ya kimungu, kwamba bado ni *mwili* na kwamba ataendelea kuwa mwanadamu, binadamu, kiumbe wa mwili, na kubeba alama za mateso yake ya kibinadamu milele yote. Wanakanusha, au angalau wanapuuza, matamko mengi ya Maandiko yanayosema kwamba "Mungu amemtukuza sana"; "Bwana sasa ni Roho yule," na "Ingawa tumemjua Kristo kwa jinsi ya mwili [lakini] kuanzia sasa hatujui tena [kwa jinsi hiyo]." (***Flp. 2:9***; ***2 Kor. 3:17; 5:16***) Tamaa yao ya kupata baadhi ya maelezo ya Kimaandiko ili kuunga mkono msimamo wao usio na mantiki na usio wa kimaandiko huwapotosha kuhusu aya hizi. Hakika, tunaweza kusema kwamba idadi kubwa ya Wakristo wana mtazamo huu potofu, miongoni mwao karibu wote ambao wamewahi kushiriki katika kutafsiri Maandiko.

Lakini tutaimarisha msimamo wetu kwa kunukuu ukosoaji wa maandiko haya kutoka kwa Prof. J. R. Rinehart, Ph.D., Profesa wa Lugha katika Chuo cha Waynesburg (Cumberland Presbyterian). Baada ya kunukuu maandishi ya ***1 Yohana 4:2*** na ***2 Yohana 7***, Prof. Rinehart anasema:

"(1) Nukuu zilizotangulia zinatoka katika *Emphatic Diaglott* ya Wilson, zinazodai kuwa kutoka kwa maandishi ya Kigiriki ya awali ya Agano Jipya. Neno *eleluthota* ni kihisani, umoja wa kiume, cha kitenzi cha pili kilichokamilika cha kitenzi *erchomai*, chenye uhusiano uleule na kitenzi hiki kama kitenzi kingine chochote kilichokamilika kinavyokuwa na kitenzi chake. Kinasimama na kitenzi *homolegei* katika kauli isiyo ya moja kwa moja, na kinawakilisha wakati uliokamilika unaoisha, kulingana na sarufi ya kawaida ya Kigiriki. *Sarufi ya Kigiriki ya Goodwin*, ##1588, 1288

Tafsiri ifuatayo ya nukuu ya kwanza ni,

[E299]
kwa hiyo, kimsingi ni sahihi. 'Roho yeyote inayokiri kwamba Yesu Kristo amekuja katika mwili, ni ya Mungu.'

"(2) Neno *erchomenon* katika nukuu ya pili ni kihisani, umoja, kiume, cha kitenzi-nafsi cha sasa cha kitenzi *erchomai*, na kinafuata sheria zilezile za sarufi kama neno lililotajwa hapo juu. Uhusiano wake na *eiselthon* kupitia *homologountes*, pamoja na muktadha, unahalalisha tafsiri yake kama ya wakati uliopita. *Ibid*, #1289

"Kwa hiyo, tafsiri ya nukuu ya pili inapaswa kutolewa kama ifuatavyo: 'Kwa maana wadanganyifu wengi wametoa nje katika ulimwengu—hao wasiodai kwamba Yesu Kristo alikuja katika mwili.'"

Hatuamini kuwa mtaalamu yeyote wa Kigiriki atawahi kupatikana kupinga ufafanuzi huu, hata kama anashikilia mafundisho ya kuja kwa Bwana wetu mara ya pili kwa mwili, na hivyo anaweza kupendelea muundo unaoendana na dhana zake.

Hatimaye, tunagundua kwamba kwa kuwa ushuhuda kwamba Kristo alikuja katika mwili wakati wa kuja kwake kwanza ni muhimu kwa imani sahihi katika fidia, na kukanusha ukweli huo kunamaanisha kukanusha fidia (kwa sababu vinginevyo hangeweza kutoa *bei inayolingana* kwa ajili ya mwanadamu), basi wote wanaoamini kwamba Kristo ni *mwanadamu* tangu ufufuo wake na kwamba atakuja mara ya pili kama *mwanadamu*, kwa hivyo wanakanusha fidia—kwa maana kwamba ikiwa Bwana wetu bado ni *mwanadamu*, basi ama hakutoa utu wake wa kibinadamu kama fidia yetu, au, alipoutoa kwa siku tatu, *aliuchukua tena* —alichukua tena *bei* ya ukombozi na hivyo kuharibu ununuzi. Lakini kinyume chake ununuzi ulikuwa wa mwisho; ubinadamu wa Bwana wetu haukuwahi kurejeshwa: Yeye Mungu amemtukuza sana na kumpa jina na asili iliyo juu sana ya malaika, falme na mamlaka na kila jina linalotajwa (isipokuwa la Baba peke yake). Sasa si mwanadamu tena wala si kama sisi kwa namna yoyote: sisi, tukitii, tutabadilishwa na kufanywa kuwa kama yeye na kumwona "kama *alivyo*." ***1 Yohana 3:2***

[E300]

Yeye ni mrembo kabisa

Utamu mkuu wa kifalme umeketi juu ya
paji la uso la Mwokozi;
Kichwa chake kimepambwa na taji la
utukufu mng'ao, Midomo yake imejaa
neema.

Hakuna mwingine anayeweza
kumlinganisha miongoni mwa wana
wa watu;
Yeye ni mrembo zaidi kuliko wote
wazuri wanaoongoza msafara wa
mbinguni.

Aliwaona wanadamu wamezama katika
taabu kuu, Naye akakimbilia kuwasaidia;
Kwa ajili yetu alibeba msalaba wa aibu,
na kubeba huzuni zetu zote.

Ahadi za Mungu, zilizotukuka,
Anazituhakikishia;
Ndiyo, juu ya mwamba huu imani yetu
inaweza kutulia, isiyotetereka, salama.

Ee! kina cha upendo wa kimungu,
Hifadhi isiyo na kikomo ya neema!
Mwokozi mpendwa, kwa kuwa mimi ni
wako, siwezi kutamani zaidi.

MASOMO YA XII
MADA YA UFARITHI—MWANADAMU

Mwanadamu ni nani?—Jibu la "Kiorthodoksi"—Jibu la Kisayansi—Jibu la Biblia—Mwili wa Mwanadamu—Roho ya Mwanadamu—Nafsi ya Mwanadamu—Mkanganyiko Kutokana na Tafsiri Isiyo Sahihi—Ueneaji wa Nafsi—"Sheol," "Hades" ni nini, ambako Nafsi Zote Huenda, katika Kipindi cha Mpito Kati ya Kifo na Ufufuo?—Matamko ya Maandiko Yakichunguzwa Kila Moja.

"Mwanadamu ni nani, hata umemkumbuka? Na mwana wa Adamu, kwamba umemtembelea? Kwa maana umemfanya kuwa kidogo tu chini ya malaika, na umemweka taji la utukufu na heshima. Ulimpa mamlaka juu ya kazi za mikono yako; umeweka vitu vyote chini ya miguu yake: kondoo wote na ng'ombe, naam, na wanyama wa porini, ndege wa angani na samaki wa baharini." ***Zab. 8:4-8***

Mwanadamu ni kiumbe gani mkuu, kwamba Muumba wa ulimwengu amejali ustawi wake kiasi cha kufanya mpango mkuu wa upatanisho wake—hata kupitia dhabihu ya Mwanawe? Tunapaswa kumfahamu kikamilifu, kiumbe huyu mkuu zaidi wa Mungu duniani, kadiri iwezekanavyo; na bado, uwezo wetu wa kuhukumu ni mdogo sana, na maarifa yetu yamewekewa mipaka, kiasi kwamba kuhusu mada hii tunategemea karibu kabisa kile ambacho Muumba wetu mwenye upendo ametufunulia katika Neno Lake. Ingawa msemo umekuwa maarufu kwamba "Somo kuu la wanadamu ni mwanadamu," lakini, cha kushangaza, kuna mada chache ambazo wanadamu wamechanganyikiwa zaidi kuliko hii—Mwanadamu ni nani? Kuna maoni mawili makuu kuhusu mada hii, ambayo hakuna hata kimoja, tunavyoamini, kilicho sahihi, yaani kile cha Kiandiko. Ingawa yote mawili yana vipengele fulani vya ukweli, yote mawili yako makosa sana na yanapotosha; kiasi kwamba hata wale ambao hawajadanganywa kabisa nayo bado wameathiriwa

na kuchanganywa na makosa haya kiasi kwamba kweli nyingi zinanyang'anywa nguvu na uzito wake, na makosa mengi yanapewa mwonekano wa ukweli. Kwa hiyo, mada yetu ni muhimu kwa wote wanaotaka kujua ukweli, na kupata faida kamili ya huo katika ushawishi wake juu ya mioyo na maisha yao. Mada hii ni muhimu hasa ikihusishwa na mada inayojadiliwa, yaani, Upatanisho. Yeye ambaye hana dhana wazi ya kile ambacho mwanadamu ni, atapata kuwa vigumu, kama si kutowezekana kabisa, kuelewa kwa uwazi mafundisho ya Maandiko yanayohusu upatanisho wa dhambi za mwanadamu—utendaji wake na matokeo yake.

Hapa tutaangazia mtazamo wa jumla unaoitwa wa Kiorthodoksi kuhusu swali, Mwanadamu ni nani? Kisha tutaangazia mtazamo wa kisayansi kabisa, na hatimaye mtazamo wa Biblia, ambao, tunadhani, ni tofauti na yote mawili, una mantiki zaidi kuliko yoyote kati yao, na ndio msingi pekee wa maelewano ya haki kati ya mitazamo hiyo miwili.

Mtazamo wa Kiorthodoksi Kuhusu Mwanadamu

Swali, Mwanadamu ni nini? Ikiwa litafafanuliwa kutoka kwa mtazamo unaoitwa "teolojia ya ki-orthodoksi" (ambayo tunapinga), litaonekana hivi: Mwanadamu ni kiumbe mchanganyiko wa sehemu tatu, mwili, roho na nafsi; mwili huzaliwa kwa njia ya kawaida ya kuzaliwa kwa wanyama, isipokuwa kwamba wakati wa kuzaliwa Mungu huingilia kati, na kwa namna isiyoeleweka huupanda katika mwili roho na nafsi, ambazo ni sehemu zake mwenyewe, na kwa kuwa ni sehemu za Mungu haziwezi kuharibiwa, na haziwezi kufa kamwe. Sehemu hizi mbili, roho na nafsi, "orthodoksi" haiwezi kuzitenganisha na kuzitofautisha, na hivyo hutumia istilahi hizi kwa kubadilishana kulingana na uhitaji. Istilahi zote mbili (roho na nafsi) zinaeleweka kumaanisha *mtu halisi*, huku mwili ukichukuliwa kuwa ni vazi la nje tu la mtu halisi, ambalo humkalia kwa miaka ya maisha yake ya duniani, kama vile katika nyumba. Wakati wa kifo, wanasema, mwanadamu halisi huachiliwa kutoka katika gereza hili la nyama, na kujikuta katika hali inayomfaa zaidi.

Kwa maneno mengine, "orthodoxy" inadai kwamba mwanadamu halisi si kiumbe wa kidunia, bali ni kiumbe wa kiroho ambaye hajazoea kabisa

[E303]
kwenye dunia, isipokuwa kupitia uzoefu wake katika mwili wa nyama. Inadhaniwa kwamba anapoponywa huru kutoka kwa mwili kwa kifo, baraka kubwa imepatikana, ingawa mtu huyo, alipokuwa hai, alifanya kila jitihada kuendelea kuishi katika mwili huu, akitumia dawa, safari, na kila kifaa cha usafi na uvumbuzi ili kurefusha maisha ya mwili, ambao, kinadharia, inadaiwa haukufaa kabisa kwa matumizi na raha zake. "Ukombozi" unaoitwa "mauti" unachukuliwa kuwa hatua nyingine katika mchakato wa mageuzi: na katika fikra nyingi mageuzi kama hayo ya baadaye kutoka hali za kidunia hadi za kimbinguni, kutoka hali ya wanyama hadi ya kiroho, yanachukuliwa kuwa pendekezo lenye mantiki na matokeo ya kimantiki ya hitimisho la kisayansi kwamba mwanadamu hakuumba kuwa mwanadamu, bali alibadilika, kupitia enzi nyingi, kutoka kwa protoplasm ya nyakati za kabla ya historia hadi kuwa kokwa, kutoka kwa kokwa, kupitia hatua na safari mbalimbali ndefu hadi kuwa tumbili, na kutoka kwa tumbili hatimaye hadi kuwa mwanadamu. Aidha, inadaiwa kwamba ubinadamu, katika hatua zake za mwanzo, ulikuwa duni sana kuliko ubinadamu wa sasa, kwamba mageuzi yamekuwa yakiusukuma uwanadamu mbele, na kwamba hatua inayofuata kwa kila mwanadamu ni mabadiliko au mageuzi kuelekea hali za kiroho, kama vile malaika na miungu au kama mashetani.

Yote haya yanapendeza sana kwa fahari ya karne ya kumi na tisa, kwani ingawa, kwa upande mmoja, inakiri asili ya akili ya chini kabisa, leo inadai kwa ajili yake mafanikio ya juu kabisa, pamoja na utukufu wa baadaye. Na mtazamo huu haujazuiliwi kwa watu wa nchi zilizoendelea: kwa ujumla watu wote wa kizungu, hata wanyama, wana mawazo yanayofanana kuhusu mwanadamu, isipokuwa kwamba kwa kawaida hawafuatilii asili yake mbali kiasi hicho. Mtazamo huu unapata usaidizi katika falsafa zote za kizani, na kwa kiasi kikubwa unaungwa mkono na wanadharia wa kisayansi wa siku hizi, ambao, ingawa wanafafanua mada hii kwa njia tofauti kabisa, bado wanapenda kujihusisha na matumaini ya maisha ya baadaye kulingana na nadharia ya mageuko, na wanapata kiburi chao kikiwa na furaha kwa njia ambazo haziendani kabisa na hitimisho zao za kisayansi kuhusu cheche ya uhai katika mwanadamu.

[E304]

Mwanadamu Kama Anavyoona Sayansi

Jibu la kisayansi kwa swali, Mwanadamu ni nani? likiwa limeelezwa kwa lugha rahisi, lingekuwa: Mwanadamu ni mnyama wa aina ya juu zaidi ambaye amebuniwa na anayejulikana. Ana mwili unaotofautiana na miili ya wanyama wengine, kwa kuwa ndio maendeleo ya juu na ya heshima zaidi. Muundo wa ubongo wake unafanana na ule wa wanyama wa chini, lakini umeendelezwa vizuri zaidi na ni wa hali ya juu zaidi, ukiwa na uwezo ulioongezwa na mkubwa zaidi, ambao kwa asili humfanya mwanadamu kuwa bwana, mfalme wa viumbe wa chini. Pumzi ya mwanadamu au roho ya uhai ni kama ile ya wanyama wengine. Mfumo wa mwili wa mwanadamu na cheche yake ya uhai vinatokana na waasisi wake, kwa namna ileile ambayo wanyama hupokea uhai na miili yao kutoka kwa waasisi wao.

Sayansi inamtambua kila mwanadamu kama roho au kiumbe mwenye hisia; lakini kuhusu siku zijazo, uuzima wa milele wa mwanadamu, sayansi haina pendekezo lolote la kutoa, ikikosa chochote cha kutegemea kutoa hitimisho, au hata nadharia ya msingi yenye mantiki. Hata hivyo, Sayansi, ingawa haikisi, inatumai mustakabali kulingana na mageuzi, ambayo inaamini inaweza kuufuatilia katika enzi zilizopita. Sayansi inajivunia hatua hizo za mageuzi zilizokamilishwa tayari na mungu wake, sheria ya asili, na ina matumaini kwamba shughuli zilezile za sheria ya asili hatimaye zitaleta wanadamu katika hali za kimungu na ustadi zaidi kuliko ilivyo sasa (bila Mungu wa kibinafsi).

Mwanadamu Kwa Mtazamo wa Biblia

Mtazamo wa Biblia, ingawa unakubaliana na yote mawili yaliyotangulia kwa baadhi ya njia, unapingana na yote mawili kabisa katika baadhi ya mambo yao muhimu zaidi. Biblia haikisi-kisi, bali ipasavyo, kama sauti au ufunuo wa Mungu, inazungumza kwa mamlaka na msisitizo, ikitangaza mwanzo, sasa, na wakati ujao wa mwanadamu. Mtazamo wa Biblia ndio mtazamo pekee thabiti, na hivyo ndio mtazamo pekee *wa kweli* wa kisayansi na wa kiortodoksi kuhusu somo hili. Lakini Biblia

[E305]

Uwasilishaji huu hauidhinishi kiburi cha mwanadamu; hauufanyi mwanadamu kuwa muumba wake mwenyewe, wala hauukabidhi huu kwa mungu wa asili, ambaye si Mungu. Mtazamo wa Biblia kuhusu mwanadamu unampa Mungu utukufu kwa uumbaji wake wa awali (Adamu), kwa mfano wa kimungu; na unamwekea mwanadamu lawama kwa kushindwa kudumisha mfano huo, na kwa kuanguka katika dhambi, na kwa matokeo yote ya dhambi—umaskini wa kiakili, kimwili na kimaadili hadi kufa. Mtazamo wa Biblia unamtukuza Mungu tena, kwa kutufunulia rehema na ukarimu wake kwa mwanadamu katika hali yake ya kuanguka, katika mpango wa ukombozi wa mwanadamu na urejesho wake katika hali yake ya awali, kwa mikono ya Mkombozi wake, wakati wa Milenia.

Chanzo kikuu cha mkanganyiko katika akili za Wakristo, wanapochunguza asili ya mwanadamu, na hasa wanapojaribu kupata mitazamo ya Kimaandiko kuhusu mada hii, ni kushindwa kwao kutofautisha kati ya wanadamu kwa ujumla na Kanisa, kundi dogo, ambalo Mungu analichagua kutoka miongoni mwa wanadamu katika enzi hii ya sasa, na kulifaa na kuliandaa kwa hali mpya na zisizo za kawaida—hali za kiroho. Wakishindwa "kugawanya sawasawa neno la kweli," wanatumia kwa watu wote kauli na ahadi za Maandiko, hasa za Agano Jipya, ambazo zimeelekezwa tu kwa kundi la Kanisa, na ambazo hazina uhusiano wowote na matumaini ya urejeshwaji yaliyotolewa kwa wanadamu wote. Hizi "ahadi kuu na za thamani isiyo na kiasi" ni za uongo kwa ulimwengu kadiri zilivyo za kweli kwa Kanisa. Hivyo basi, kwa mfano, maneno ya Mtume, "Mwili umekufa kwa sababu ya dhambi, bali roho ni uhai kwa sababu ya haki" (***Warumi 8:10***), yanayohusu Kanisa pekee: hivyo basi hali maalum na ya kipekee ya wito wa Kanisa katika enzi hii ya Injili, hufasiriwa kumaanisha vivyo hivyo kwa wanadamu wote. Hapa maneno "kifo" na "uzima" yanatumika kwa maana ya kulinganisha, kwa wale ambao baada ya kuhesabiwa haki kwa imani, kwa neema ya Mungu, mara moja wanahesabiwa kuwa wameachiliwa kutoka kwa hukumu ya kifo, kwa kusudi kwamba waweze kuwasilisha miili yao kuwa dhabihu zilizo hai, wakihesabu miili yao na kuitendea kama iliyokufa, hivyo

[E306]
kwa kadiri inavyohusu haki na maslahi ya kidunia: na kujihesabu kuwa si viumbe wa mwili wala wanadamu tena, bali kama "viumbe vipya," waliozaliwa kwa asili mpya kupitia ahadi za Mungu. Kwa jinsi hiyo, waumini waliohalalishwa na watakatifu (Kanisa) wanajitambua, kutoka kwa mtazamo wa kimungu, kuwa wamepokea roho mpya ya uzima kupitia utendaji wa imani katika Kristo na utiifu kwake. Lakini matumizi kama hayo ya maneno "kifo" na "maisha" kuhusiana na ulimwengu hayangekuwa sahihi kabisa, kwa sababu ulimwengu hauna asili nyingine isipokuwa ile asili moja ya kibinadamu; haujazaa, kwa maana yoyote ile, *upya*.

Andiko lingine ambalo mara nyingi hutumiwa kimakosa kwa ulimwengu, ambao ni wa watu waliotakaswa wa Bwana, linasema, "Tuna hazina hii katika vyombo vya udongo, ili utukufu wa nguvu uwe wa Mungu, wala si wetu." (***2 Kor. 4:7***) Hapa inarejelea Kanisa pekee—wale ambao wamepokea hazina ya akili mpya, yaani, asili mpya. Wao wana hazina hii, au asili mpya, katika mwili wa kawaida, ambao unahesabiwa kuwa umekufa, na hapa unaitwa "chombo cha udongo." Mfano huu ni sahihi kabisa kwa kundi linalokusudiwa, yaani Kanisa; lakini ni kosa kabisa kuutumia kwa wanadamu kwa ujumla, na kudhani kwamba kila mwanadamu ana hazina ya mbinguni au asili mpya, na kwamba hivyo basi kila mwili wa mwanadamu ni chombo cha udongo au hifadhi ya asili hiyo mpya. Ulimwengu una asili moja tu—asili ya kibinadamu: hauna asili mpya, iwe kama hazina au kwa maana nyingine yoyote; wala hakuna ahadi kwamba utawahi kuwa nayo. Kinyume chake kabisa, tamaa kuu zaidi inayowezekana kuwahi kufunguliwa kwa wanadamu, kulingana na Neno la ahadi la kimungu, ni "*urejesho*"—kurejeshwa katika ukamilifu kamili wa asili ya kibinadamu, iliyopotea Edeni, na kufidiwa Kalvari. ***Matendo 3:19-23***

Vilevile tunaweza kujadili matamko mengi ya Agano Jipya, ambayo hayamhusu mwanadamu kwa ujumla, bali kanisa lililotakaswa, lililozaliwa upya na Roho Mtakatifu kuwa na asili mpya ya kiroho. Itakuwa na faida kwa wote kuzingatia kwa makini salamu ambazo mitume wanapoanza barua zao mbalimbali. Wao

hazielekezwi, kama wengi wanavyodhani, kwa wanadamu kwa ujumla, bali kwa Kanisa, "watakatifu," "nyumba ya imani."

Basi, ikumbukwe kwamba, katika kujadili, Mwanadamu ni nani? katika sura hii, hatujadili nini ni Kanisa, "kiumbe kipya" katika Kristo Yesu, wala asili ya kiroho ambayo Kanisa tayari kimezaliwa kwa Roho na ikiwa kitakuwa mwaminifu kitashiriki kikamilifu katika ufufuo wa kwanza. Kinyume chake, tunajadili Adamu wa kwanza na watoto wake. Tunataka kujua sisi ni nani na ni nini kwa asili, kama *kabila—Mwanadamu* ni nani? Hivyo tunaweza kuelewa vyema *kutoka* kwa nini mwanadamu alianguka, alianguka *katika* nini, alikombolewa *kutoka* kwa nini, na atarejeshwa *kwa* nini, na mada nyingine zinazohusiana.

Mwanadamu—Mwili, Roho, Nafsi

Tukikubali ufafanuzi wa kawaida wa neno "mnyama"—"kiumbe hai chenye hisia," hatupaswi kusita kumweka mwanadamu kama mmoja wa wanyama wa dunia na kuwa mkuu na mfalme wao, na hadi hapa Maandiko yanakubaliana kikamilifu na hitimisho la sayansi. Angalia maandishi yanayoanzisha sura hii: ndani yake Nabii Daudi anaonyesha hasa kwamba mwanadamu, kwa asili yake, yuko chini ya malaika, na ni mfalme na kichwa juu ya viumbe vyote vya duniani, mwakilishi wa Mungu kwa viumbe vyote vya chini vyenye hisia.

Maandiko Matakatifu hayatangazi mahali popote, iwe kwa moja kwa moja au kwa dokezo, kwamba kipande, sehemu au cheche ya uungu hupewa kila mwanadamu. Hii ni dhana isiyo na msingi kutoka kwa wale wanaotamani kujenga nadharia, lakini wanakosa nyenzo za kuitengeneza. Na nadharia hii isiyo na msingi, kwamba kuna sehemu ya Mungu inayopelekwa kwa kila mwanadamu anapozaliwa, imekuwa msingi wa mafundisho mengi ya uongo, yanayodunisha sana tabia ya kimungu—kukiuka heshima kwa hekima, haki, upendo na nguvu za kimungu.

Ni dhana hii, kwamba cheche ya uungu ni

[E308]
iliyowasilishwa kwa kila kiumbe binadamu tangu kuzaliwa, jambo lililosababisha nadharia ya kuzimu ya mateso ya milele. Dhana ni kwamba kama mwanadamu angeumbwa kama wanyama wengine walivyoundwa, angeweza kufa kama wanyama wengine wanavyokufa, bila hofu ya mateso ya milele; lakini kwa kuwa Mungu amempa mwanadamu *cheche ya uhai wake mwenyewe*, mwanadamu kwa hivyo ni wa milele, kwa sababu Mungu ni wa milele: na kwamba kwa hivyo haiwezekani kwa Mungu kumwangamiza kiumbe wake hata kama uharibifu huo ungekuwa unatakiwa. Na ikiwa mwanadamu hawezi kuangamizwa, inadhaniwa kwamba lazima awe hai milele mahali fulani: na kwa kuwa wengi wao wanakiriwa kuwa wabaya, na ni "kundi dogo" tu ndilo takatifu na linalomvutia Mungu, inadhaniwa kwamba wasio watakatifu lazima wawe na wakati ujao wa mateso unaolingana na wakati ujao wa heri unaotolewa kwa wachache watakatifu. Vinginevyo, inakubaliwa kwamba ingekuwa na manufaa zaidi kwa mwanadamu, utukufu zaidi kwa Mungu, na amani na ustawi zaidi wa ulimwengu, kama wabaya wote *wangeangamizwa*. Dai ni kwamba Mungu, akiwa na uwezo wa kuumba, hana uwezo wa kuangamiza mwanadamu, kiumbe chake mwenyewe, kwa sababu cheche ya uhai wa kimungu ilihusishwa naye kwa namna isiyoelezeka. Tunatumai kuonyesha kwamba hoja hii nzima ni potofu: kwamba si tu haina msaada katika Maandiko, bali pia ni uundaji wa Enzi za Giza, unaopingana kabisa na Maandiko.

Maandiko yanamtambua mwanadamu kuwa ameundwa kwa vipengele viwili, mwili na roho. Hivi viwili huzaa nafsi, kiumbe mwenye hisia, akili, mwanadamu mwenyewe, kiumbe hicho, au nafsi. Neno "mwili" linahusu tu kiumbe cha kimwili. Halihusiani na uhai unaouamsha, wala na kiumbe mwenye hisia ambaye ni matokeo ya uhai huo. Mwili si mwanadamu, ingawa hakuna mwanadamu bila mwili. Roho ya uhai si mwanadamu; ingawa huwezi kuwa na ubinadamu bila roho ya uhai. Neno "roho", katika Maandiko ya Agano la Kale, linatokana na neno la Kiebrania *ruach*. Maana yake hasa ni *pumzi*; na hivyo basi tuna usemi "*pumzi* ya uhai," au "*roho* ya uhai," kwa sababu cheche ya uhai inapoanzishwa hupewa nguvu na kupumua.

[E309]

Maneno "roho ya uhai," hata hivyo, yana maana zaidi ya pumzi tu; yanahusiana na cheche ya uhai yenyewe, ambayo bila yake pumzi isingewezekana. Cheche hii ya uhai tunapokea kutoka kwa baba zetu, huku ikilishwa na kukuzawa kupitia kwa mama zetu.* Si kweli kabisa kwamba cheche ya uhai wa binadamu huwasilishwa kwa njia ya miujiza, kama ilivyo kwa cheche ya uhai wa wanyama. Wanyama wa chini, farasi, mbwa, ng'ombe, n.k., huzaliwa kwa kuungana kwa kiume na kike wa aina zao, kwa namna ileile kabisa ambayo jamii ya binadamu hutengenezwa, wala hakuna chochote katika Maandiko kinachoashiria kinyume chake. Ni uvumbuzi wa kibinadamu tu, uliokusudiwa kuunga mkono nadharia ya uongo, inayodai kuingilia kati kwa kimungu katika kuzaliwa kwa watoto wa binadamu. Kudhani kwamba Mungu ndiye muumba wa moja kwa moja wa kila mtoto mchanga anayezaliwa duniani ni kudhani kile ambacho Maandiko yanakipinga, kwani kwa njia hiyo angekuwa msanifu wa dhambi na wa mfadhaiko na wa ukamilifu, ilhali Maandiko yanatangaza, "Kazi zake ni kamilifu." (***Kumb. la Torati 32:***4) Hapana, hapana! Wale walio na kasoro na ulemavu wa akili, kimwili na kimaadili si kazi ya mikono ya Mungu. Wameondolewa mbali, wameanguka sana kutoka kwa hali ya wazazi wao wakamilifu, Adamu na Hawa, ambao uumbaji wao peke yake Mungu anawajibika. Wale wanaodai kwamba Mungu huumba kila mwanadamu moja kwa moja hujenga hoja kwamba Mungu ndiye anayewajibika kwa upumbavu, wazimu na ulemavu wote ulimwenguni: lakini sayansi na Maandiko yote hu-tangaza kwamba watoto warithi kutoka kwa wazazi wao maovu yao na wema wao, udhaifu wao na vipaji vyao. Mtume anatangaza waziwazi kabisa, "Kwa kutotii kwa mtu mmoja dhambi iliingia ulimwenguni na kifo kwa [kutokana na] dhambi: na hivyo kifo kikawapita wanadamu wote; kwa sababu wanadamu wote walikuwa [kwa urithi] wamekuwa wenye dhambi." Nabii anarejelea jambo lile lile anapotangaza, "Baba waliila zabibu chungu [dhambi] na meno ya watoto yamechubuka"—wote wameharibika. ***Rum. 5:12***; ***Yer. 31:29,30***; ***Eze. 18:2***

---

*Tazama ukurasa wa 98.

[E310]

Lakini mtu fulani atauliza, Je! Si inawezekana kwamba Mungu aliweka cheche ya uungu wake usiokufa katika wazazi wetu wa kwanza, na kwamba hivyo basi cheche hiyo inashuka kwa vizazi vijavyo, *iwe wanataka au la*? Tuchunguze kauli ya Maandiko kuhusu mada hii, na katika kufanya hivyo tukumbuke kwamba hakuna ufunuo mwingine isipokuwa maelezo ya Maandiko yanayopatikana kwa mtu mwingine yeyote, hivyo basi tunaweza kujua yote yanayoweza kujulikana kuhusu mada hii na mtu yeyote. Tunapata nini katika maelezo ya kitabu cha Mwanzo? Kwa hakika tunapata kwamba uumbaji wa mwanadamu umetajwa mahususi, ilhali uumbaji wa viumbe visivyo na akili haumatajwi kwa undani kiasi hicho. Hata hivyo, tunagundua kwamba kauli zilizotolewa ziko katika lugha rahisi sana, na kwamba hazina pendekezo lolote la kupewa cheche fulani ya uhai isiyo ya kawaida. Ubora wa mwanadamu kuliko mnyama, kulingana na maelezo yaliyotolewa katika kitabu cha Mwanzo, hauko katika kuwa na aina tofauti ya pumzi au roho, bali katika kuwa na umbo la juu zaidi, mwili bora, na umbile bora zaidi
—aliyepewa utendakazi wa ubongo unaomwezesha kufikiri katika viwango vilivyo juu sana na mbali zaidi ya akili za wanyama wa chini, viumbe wasio na akili. Tunagundua kwamba ni katika nyanja hizi ambapo mwanadamu aliumbwa akiwa mfano wa mwili wa Muumba wake, ambaye ni kiumbe wa roho. ***Yohana 4:24***

Roho ya Mwanadamu

Kama ilivyoonekana tayari* neno "roho" katika Biblia zetu za Toleo la Pamoja linafasiri neno la Kiebrania *ruach* na neno la Kigiriki *pneuma*; na kwa hivyo ili kuelewa ipasavyo neno *roho* katika Neno la Mungu ni lazima daima tukumbuke maana iliyohusishwa na maneno ya asili yanayofasiriwa. Kama tulivyoona, "roho" kwanza kabisa inamaanisha *upepo*, na kwa pili ilitumika kumaanisha *nguvu* yoyote *isiyoonekana*. Ikihusishwa na Mungu tuliona kwamba inamaanisha kuwa yeye ni *mwenye nguvu* lakini *haonekani*; na ikitumika kumaanisha ushawishi na utendaji wa Mungu, inadokeza kuwa ni kwa nguvu isiyoonekana. Inatumika kwa *akili* kwa sababu ni nguvu isiyoonekana, isiyoshikika; *neno*

---

*Tazama ukurasa wa 172.

[E311]
ni pia zisizoonekana, lakini zenye nguvu; *uhai*, ingawa ni muhimu sana na umeenea kila mahali, ni nguvu au sifa isiyoonekana, kama umeme: hivyo basi neno "roho" linatumika kwa vitu hivi vyote mbalimbali. Kwa matokeo, tuna Maandiko yakizungumzia roho ya akili zetu, nguvu isiyoonekana ya akili; roho ya mtu, nguvu za kiakili na mapenzi ya mtu; roho ya uhai, nguvu ya kuishi, inayotenda miili yetu na uumbaji wote; Roho ya Mungu, nguvu au ushawishi ambao Mungu hutumia, iwe juu ya vitu vyenye uhai au visivyo na uhai; roho ya hekima, akili yenye busara; roho ya upendo, akili au tabia inayoendeshwa na upendo; roho ya uovu na uovu wa nia, akili au tabia inayoendeshwa na nia mbaya; roho ya kweli, ushawishi au nguvu inayotumika na kweli; roho ya ulimwengu, ushawishi au nguvu ambayo ulimwengu hutumia. Vilevile, viumbe wa mbinguni wanaelezewa kama viumbe wa roho, yaani, viumbe wasioonekana, wenye nguvu, akili, n.k. Hii inamhusu si Mungu tu, Baba, ambaye Bwana wetu Yesu alisema, "Mungu ni Roho," bali inamhusu pia Bwana wetu Yesu tangu ufufuo wake, kwani kumhusu yeye ilitangazwa, "Bwana sasa ndiye Roho huyo." Inatumika pia kwa malaika na kwa Kanisa, ambalo lina hakikisho kwamba katika ufufuo wa kwanza kila mshindi atapata mwili wa kiroho. Inatumika pia katika Maandiko kwa Shetani na washirika wake, viumbe wa kiroho, wasioonekana, lakini wenye nguvu.

Roho katika Mwili: Asili Mpya katika Agano Jipya

Katika kuzingatia matumizi ya neno *roho* kuhusiana na mwanadamu, tunabainisha:

(1) Maneno "roho" na "kiroho" katika Agano Jipya mara nyingi hutumika kumaanisha (a) *mapenzi*, hasa *akili mpya* ya "watakatifu," waliozaliwa na Neno na Roho wa Mungu. "Viumbe vipya katika Kristo" wameitwa kubadilika asili, kutoka ya kibinadamu hadi ya kiroho, na wameahidiwa kwamba wakisalia waaminifu watakuwa na (b) *miili ya kiroho* katika ufufuo, inayofanana na mwili wa ufufuo wa Kristo, na kama vile utukufu wa Baba wa mbinguni. Kwa kuzingatia hili, mtazamo wao wa baadaye, tumaini la Kanisa linaitwa

[E312]

(c) *kiroho* na *za mbinguni*, kinyume na matumaini na ahadi ambazo ulimwengu wa wanadamu utakuwa warithi wake wakati wa Milenia. Neno roho pia hutumika (d) kumrejelea malaika, ambao kwa asili ni viumbe *wa* roho—siyo viumbe *wa mwili*. Lakini wazo la *kutoshika macho* daima huhusishwa na maneno "roho" na "kiroho" kila inapotumika.

Mifano michache ya matumizi kama haya ya maneno haya inafuata:

(a) "Paulo alikusudia katika *roho* [pneuma—akili, mapenzi]...kwenda Yerusalemu." ***Matendo 19:21***

(a) "*Roho* ya Paulo [pneuma—akili, hisia] ilimwunguka alipoona mji ulijitoa kabisa kwa uabudu sanamu." ***Matendo 17:16***

(a) "Pawulo alitiwa *moyo* [pneuma—katika akili, alipata nguvu za kiakili] akawashuhudia Wayahudi kwamba Yesu ndiye Kristo." ***Matendo 18:5***

(a) [Apolo] alifundishwa njia ya Bwana; naye akiwa na shauku katika *roho* [pneuma—ya akili yenye shauku] alizungumza na kufundisha kwa uangalifu. ***Matendo 18:25***

(a) "Mungu ni shahidi wangu, ambaye nimemtumikia kwa *roho* yangu [pneuma—akili yangu mpya, moyo wangu mpya, mapenzi yangu yaliyofanywa upya] katika injili ya Mwanawe." ***Warumi 1:9***

(a) "Mtukuze Mungu katika miili yenu na katika *roho* yenu [*pneuma* akili] ambazo ni za Mungu." ***1 Kor. 6:20***

(a) "Kwa kweli, ingawa niko mbali kwa mwili, lakini nipo pamoja nanyi kwa *roho* [*pneuma*—kwa akili], nimehukumu tayari kana kwamba niko pamoja nanyi." ***1 Kor. 5:3***

(a) "*roho* [pneuma—akili, tabia] ya upole na ya utulivu." ***1 Petro 3:4***

(b) "Hupandwa mwili wa wanyama, huzufuka mwili *wa kiroho* [*pneumatikos*] mwili." ***1 Kor. 15:44***

(b) "Kuna mwili wa wanyama na kuna mwili *wa kiroho* [*pneumatikos*] mwili." ***1 Kor. 15:44***

(b) "Sio ile *ya kiroho* [*pneumatikos*] iliyokuwa ya kwanza." ***1 Kor. 15:46***

(b) "Baadaye ile ya *kiroho* [*pneumatikos*]." ***1 Kor. 15:46***

(c) "Kufikiri *kwa kiroho* [pneuma—kuwa na akili inayoongozwa na Roho Mtakatifu wa Mungu au mapenzi yake] ni uzima na amani."
Warumi 8:6

(c) "Ninyi mliokiwa *wa kiroho* [*pneumatikos*—wenye kuzaliwa kwa roho na kuwa na akili mpya] mrekebishe mtu aliyekosea kwa *roho* [pneuma—tabia] ya upole." ***Gal. 6:1***

(c) "Mungu, Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo, ametubariki kwa baraka zote *za kiroho* [pneumatikos—baraka za aina ya roho] katika haki za mbinguni katika Kristo." ***Efe. 1:3***

(c) "Jazwa na *Roho* [pneuma—Roho Mtakatifu wa Mungu] mkisema nanyi wenyewe kwa zaburi na nyimbo na nyimbo *za kiroho* [pneumatikos—nyimbo zinazolingana na roho yenu mpya]." ***Efe. 5:18-19***

(c) "Ili mpate kujazwa maarifa ya mapenzi yake katika hekima yote na ufahamu *wa kiroho* [*pneumatikos* —ufahamu wa mambo yote yanayohusiana na uhusiano wenu mpya wa kiroho na Mungu na mpango wake]." ***Kol. 1:9***

(c) "Ninyi mmejengwa kuwa nyumba *ya kiroho* [pneumatikos—familia au nyumba ya mpangilio au aina ya kiroho]." ***1 Petro 2:5***

(d) "Kijana mwanamke aliyekuwa na *pepo* [pneuma—nguvu isiyoonekana] ya uaguzi"—kupitia ushirika na viumbe wa pepo walioanguka. ***Matendo 16:16***

(d) "Paulo...akamgeukia yule *roho* [pneuma—roho mwovu aliyekuwa amemiliki mwanamke huyo] akasema, N a k u amuru...utoke kwake." ***Matendo 16:18***

(d) "*Roho* wachafu [*pneuma*] walitoka ndani yao." ***Matendo 19:12,13***

(d) "Na *roho* mchafu [*pneuma*] akajibu akasema."
Matendo 19:15

(d) "Wasaduki husema kwamba kuna...wala malaika wala *roho* [pneuma—kiumbe wa roho]." ***Matendo 23:8***

(d) "Kama *roho* [*pneuma*] au malaika amemwambia, tusipigane na Mungu." ***Matendo 23:9***

Roho katika Agano la Kale

(2) Neno "roho" linatumika kwa wanadamu kwa ujumla, hasa katika Agano la Kale; lakini daima ama kwa kurejelea (e) *roho ya uhai*, cheche ya uhai ambayo Mungu aliwasha kwanza ndani ya Adamu na ambayo tangu hapo (ikiwa imedhoofika) ilishuka kwa wazao wake wote—ambayo ni *nguvu* au sifa *isiyoonekana*; au (f) *roho ya akili*, mapenzi—nguvu isiyoonekana inayodhibiti maisha.

Ruach, Pneuma—Nguvu Inayoamsha

Wakati inapozungumziwa uumbaji wa mwanadamu, ni *roho ya uhai* inayokusudiwa—pumzi ya uhai. Maandiko yanaonyesha wazi kwamba roho hii ya uhai ni ya viumbe wote wa Mungu, na si ya mwanadamu pekee, kama nukuu zifuatazo za Maandiko zitakavyoonyesha wazi.

(e) "Kila mwili ulio na *pumzi ya uhai* [ruach—the *roho* au *pumzi* ya uhai ya kila mwili]." ***Mwa. 6:17; 7:15***

(e) "Wote waliokuwa na pumzi ya *roho ya* maisha [kando, *ruach—roho* au *nguvu* ya uhai]." ***Mwanzo 7:22***

(e) "*Roho* ya Yakobo baba yao ilifufuka [*ruach—nguvu* za uhai au za *maisha* za Yakobo zilifufuka]." ***Mwanzo 45:27***

(e) "Naye aliponywa, *roho* [*ruach*] yake ikamrudia, akapona [nguvu zake, uchangamfu, nguvu zikamrudia]." ***Waamuzi 15:19***

(e) "Mikononi mwake... *upepo* [*ruach*] wa wanadamu wote. [*Roho ya uhai* ya wanadamu wote iko katika nguvu ya kimungu]." ***Ayubu 12:10***

(e) "Ee Mungu, Mungu wa *roho* [ruach—nguvu ya uhai, roho ya uhai] za WOTE WENYE NYAMA, mtu mmoja atakapotenda dhambi, je! Utakasirika na mkutano wote?" ***Hes. 16:22***

Nadharia kwamba tofauti kati ya mwanadamu na mnyama ilikuwa katika roho tofauti ya uhai, aina tofauti ya uhai, na kwamba wakati wa kifo ile moja ilipaa na nyingine ikashuka

[E315]
inaonekana kuwa ya zamani sana miongoni mwa wanafalsafa wa dunia; kwani tunamkuta Suleimani, mtu mwenye hekima, akiuliza:

(e) "Nani ajuaye [nani anaweza kuthibitisha] kwamba *roho* [*ruach* —roho ya uhai] ya mwanadamu huenda juu, na kwamba *roho* [ruach—roho ya uhai] ya mnyama huenda chini duniani?" (***Mhub. 3:19-21***) Uelewa wa Solomoni mwenyewe anaupa hapo awali, akisema:

(e) "Kile kinachowapata wanadamu [kifo] hupata na wanyama; ndiyo, jambo moja [lile lile] huwapata: kama mmoja anavyokufa, ndivyo na yule anavyokufa; ndipo wote hawana *pumzi* moja [ruach—roho ya uhai, pumzi ya uhai]; hata mwanadamu hana fahari yoyote kuliko mnyama"—katika upande huu, katika suala la kuwa na aina tofauti ya uhai—fahari yake lazima itafutwe na kupatikana kwingineko, kama tutakavyoona.

(e) "Mkononi mwako nimeweka *roho* yangu [ruach—roho ya uhai au nguvu ya uhai]." ***Zab. 31:5***

Hii ilikuwa tamko la unabii la maneno ya mwisho ya Bwana wetu Yesu. Alikuwa amepokea roho ya uhai kutoka kwa Baba kama zawadi: alikuwa, kwa kutii mpango wa Baba, amekuwa mwanadamu ili awe Mkombozi wa wanadamu: na alipokuwa akikabidhi *roho* yake *ya uhai* au nguvu yake ya uhai, alitangaza kutegemea kwake ahadi ya Mungu ya kurejesha *roho ya uhai* tena, kwa ufufuo.

Utu wa mwanadamu ulipokea *roho ya uhai* kutoka kwa Mungu, chemchemi ya uhai, kupitia baba Adamu. Adamu alipoteza haki yake ya kupata nguvu au roho ya uhai kwa kutotii, na hatimaye akaachilia mshiko wake juu yake—akitwaa roho polepole kwa miaka tisa mia na thelathini. Ndipo mwili ulirudi kwenye vumbi kama ulivyokuwa kabla ya uumbaji, na roho ya uhai, haki ya kuishi, nguvu au ruhusa ya kuishi, ilirudi kwa Mungu aliyetoa haki hiyo au nguvu hiyo: kama vile haki yoyote ya muda au neema inavyorudi kwa mtoaji wake ikiwa masharti yake hayafuatwi. (***Mhub. 12:7***) Hakuna chochote katika maandishi haya kinachodokeza kwamba roho ya uhai "inapepea kurudi kwa Mungu," kama wengine wanavyoonyesha; kwani roho ya uhai si akili, wala si mtu, bali ni *nguvu* au *haki* tu ambayo imekuwa

[E316]
imepotezwa na hivyo inarudi kwa mtoaji wa awali wa nguvu hiyo au haki hiyo. Wazo ni kwamba mwanadamu, akiwa amedanganya, hana tena haki zozote za *maisha*: kurudishwa kwa haki zake za maisha zilizopotezwa kwa Mungu, na kurudi kwa mwili wake kuwa vumbi, kunamrudisha katika hali ile ile aliyokuwa nayo kabla ya kuumbwa.

Lakini kama Bwana wetu Yesu alivyokuwa na tumaini katika ahadi ya kimungu ya kurejeshwa kwa "roho yake ya uzima" au nguvu na haki za uzima chini ya mpangilio wa kimungu, vivyo hivyo kwa sababu ya kafara ya ukombozi ya Bwana wetu, matumaini na ahadi fulani zimefunguliwa kwa wanadamu wote kupitia "Yesu mpatanishi wa Agano Jipya." (***Ebr. 12:24***) Hivyo basi waumini "hawahuzuni kama wengine wasio na tumaini." Mwokozi wetu *alinunua* haki za roho ya uzima ambazo baba Adamu alikuwa amezipoteza kwa ajili yake mwenyewe na familia yake yote. Basi sasa, waumini wanaweza kwa ajili yao wenyewe (na, kwa maarifa ya mpango wa Mungu, kwa ajili ya wengine pia) kukabidhi roho zao (nguvu zao za uzima) mikononi mwa Mungu pia, kama alivyofanya Bwana wetu na kama alivyofanya Stefano—wakiwa wamejaa imani kwamba ahadi ya Mungu ya *ufufuo* ingetimia. Kwa ulimwengu, ufufuo utamaanisha upangaji upya wa mwili wa mwanadamu, na kuuanzishwa kwake upya kwa nishati ya uhai, roho ya uhai (Kiebrania, *ruach*; Kigiriki, *pneuma*). Kwa Kanisa la Injili, washiriki wa "ufufuo wa kwanza [mkuu]," itamaanisha utoaji wa roho ya uhai au nishati ya uhai (Kiebrania, *ruach*; Kigiriki, *pneuma*) kwa mwili wa roho. ***1 Kor. 15:42-45***

Katika picha hiyo ya wazi ya ufufuo wa duniani iliyotolewa kwetu katika unabii wa Ezekieli (***37:5-10,13,14***) uhusiano kati ya mwili na roho ya uhai, "*pumzi*," umeonyeshwa waziwazi. Haijalishi kwamba nabii anatumia hili kama *ishara* tu, bado inaonyesha (inathibitisha) kwamba kiumbe cha binadamu hakiwezi kuwa na uhai hadi kipokee ruach—pumzi ya uhai
—ambayo, kama ilivyoonyeshwa kwingineko, ni ya kawaida kwa wanyama wote, ambao hakuna hata mmoja wao anayeweza kuishi bila hiyo. Hebu tuzingatie kauli za Ezekieli kwa makini sana, kama ifuatavyo:

(e) "Nitaweka *pumzi* [ruach—roho ya uhai, nishati ya uhai] ndani yenu, nanyi mtaishi."

(e) "Na mimi...nitaweka nyama juu yenu, na kuwafunika

[E317]
na kuweka *pumzi* [ruach—roho ya uhai, nishati-hai] ndani yenu, nanyi mtaishi."

(e) "Nami nilipowaona, tazama, mishipa na nyama zikawajengeka, na ngozi ikawafunika juu; lakini haikuwa na *pumzi* [ruach—roho ya uhai, nishati-hai] ndani yao."

(e) "Naye akaniambia, Utabiri *upepo* [ru-ach—roho ya uhai, nguvu ya uhai—kando, pumzi] na umwambie *upepo* [ruach—roho ya uhai, pumzi ya uhai], Hivi asemavyo Bwana Mungu, Njoo kutoka *pande* nne *za upepo* [*ruach*] *Ee pumzi* [ruach—pumzi au roho ya uhai], na upumze juu ya hawa waliokufa, ili wapate kuishi."

(e) "Basi nikatabiri kama alivyoniagiza, na *pumzi* [ruach—roho ya uhai, pumzi ya uhai, nguvu hai] ikawaingia, wakapata uhai."

(e) "Nanyi mtujua kuwa mimi ndiye Bwana, nitakapofungua makaburi yenu, Enyi watu wangu, na kuwatoa makaburini mwenu, nami nitawaweka *roho* yangu [ruach—roho ya uhai, pumzi ya uhai] ndani yenu, nanyi mtaishi."

Roho hii ya uhai au *nguvu* ya uhai iliyotolewa kwa Adamu na Muumba wake alikuwa na fursa ya *kuihifadhi* milele ikiwa angekuwa mwongofu. Alipoteza haki hii kwa kutotii, na *haki ya uhai* ilirudi kwa Mtoaji mkuu; si kama mtu, wala kama kitu, bali kama haki au fursa, roho ya uhai inarudi au inarejea kwa Mungu, ambaye alitoa haki au fursa hiyo kwa masharti, na masharti yake yalikiukwa. ***Mhub. 12:7***

(e) "Hakuna mtu aliye na mamlaka juu ya *roho* [ruach—roho ya uhai, cheche ya uhai] kuishikilia *roho* [ruach—roho ya uhai], pumzi ya uhai." ***Mhub. 8:8***

Kwa neema ya Mungu, haki au heshima hizo za maisha zilizopotezwa ambazo kila mtu huwakabidhi Mungu wakati wa kifo zimekombolewa zote kwa damu ya thamani, na mnunuzi anatangazwa kuwa Mtoaji-maisha mpya, mtengeneza upya au baba wa ukoo, ambaye atatoa uzima, na ule wa wingi zaidi, kwa wote watakaomkubali mwishowe.

Tutatoa mfano mmoja tu kutoka Agano Jipya:

(e) "Mwili bila *roho* [pneuma—cheche ya uhai, pumzi ya uhai] umekufa." ***Yak. 2:26***

[E318]

Ruach, Pneuma—Akili, Nia

Kwa kuwa akili au mapenzi ni *nguvu isiyoonekana* au ushawishi, inawakilishwa na maneno yale yale katika lugha za Kiebrania na Kigiriki, kama mifano ifuatayo itakavyoonyesha:

(f) "Hana akajibu, 'Hapana, bwana wangu; mimi ni mwanamke mwenye *roho* ya huzuni [ruach—akili, tabia].'" ***1 Samweli 1:15***

(f) "Mpumbavu atamwambia yote yaliyo *moyoni* mwake [ruach—mipango, mawazo, akili, kusudi]." ***Methali 29:11***

(f) "*Roho* yangu [*ruach*—akili, ujasiri] ilishindwa." ***Zab. 77:3***

(f) "*Roho* yangu [*ruach*—akili] ilitafuta kwa bidii." ***Zab. 77:6***

(f) "Mtu mwenye *roho* ya uaminifu [ruach—tabia, akili]." ***Methali 11:13***

(f) "Njia zote za mwanadamu ni safi machoni pake; Lakini Bwana huupima *roho* [ruach—akili, mawazo, nia]." ***Methali 16:2***

(f) "Kiburi huja kabla ya maangamizi, na *roho* ya majivuno [*ruach*—tabia, mapenzi, akili] kabla ya kuanguka." ***Methali 16:18***

(f) "Ni heri kuwa na *roho* ya unyenyekevu [ruach—akili, tabia]." ***Methali 16:19***

(f) "Upuuzi na msumbufu wa *roho* [ruach—akili]." ***Mhub. 6:9***

(f) "Mvumilivu kwa *roho* [ruach—akili, tabia]...mwenye kiburi kwa *roho* [ruach—akili, tabia]...mwenye haraka kwa *roho* yako [ruach—akili, tabia]." ***Mhub. 7:8,9***

Mifano michache kutoka Agano Jipya:

(f) "Mtoto [Yohana] alikua na kuimarika *rohani* [pneuma—akili, tabia]." ***Luka 1:80***

(f) "Usikuwa mvivu katika shughuli, uwe na ari katika *roho* [*pneuma*—akili, tabia, haiba] akimtumikia Bwana." ***Warumi 12:11***

(f) "Ninyi hamkupokea *roho* [pneuma—tabia, akili] ya ulimwengu." ***1 Kor. 2:12***

(f) "Sikupata utulivu katika *roho* yangu [pneuma—akili]." ***2 Kor. 2:13***

[E319]

(f) "Mboresheni upya katika *roho* [*pneuma*—tabia, mwelekeo] ya akili zenu." ***Efe. 4:23***

(f) "Pambo la *roho* [*pneuma* — akili, tabia] ya upole na ya utulivu." ***1 Petro 3:4***

Matumizi haya ya Kimaandiko ya maneno haya ya asili yanaonyesha kwamba neno letu la Kiingereza *'spirit'* ni kisawe kizuri, kwani hatusemi tu kuhusu roho ya uhai, bali pia kuhusu roho ya upole, roho njema, roho au hisia ya hasira, roho chungu na roho ya moto: na pia tunatumia misemo hii kuhusu wanyama wa chini pamoja na mwanadamu. Ukweli tunaothibitisha umeonyeshwa waziwazi—yaani, kwamba *roho* si mtu halisi, wala mtu mwingine, bali kwamba neno hili, linapotumika kuhusu uumbaji wa mwanadamu, linamaanisha tu cheche ya uhai au nguvu ya uhai, ambayo ni ya kawaida kwa wanyama wote.

Neshamah—Pumzi ya Uhai

Ingawa neno *ruach* wakati mwingine hutafsiriwa "pumzi," Waebrania walikuwa na neno lingine la pumzi, yaani, *neshamah*. Linapatikana mara ishirini na sita, na katika kumi na tisa kati ya hizi linatafsiriwa "pumzi"—"ufunuo" mara moja, "roho" mara mbili, "roho" mara moja, "upepo mkali" mara tatu. Kama sampuli za maana ya neno hili, na kama uthibitisho kwamba neno hili linaashiria tu nguvu ya uhai, na kwa namna yoyote ile halibebi wazo la uzima wa milele, au kutokufa, zingatia matumizi yafuatayo ya neno hili:

"Bwana Mungu akamtengeneza mtu kwa vumbi la udongo, *akapulizia* [naphach—kupuliza, kufyonza] puani mwake *pumzi* [*neshamah*] ya *uhai* [*caiyah*]." ***Mwanzo 2:7***

"Nafsi yote iliyotembea juu ya nchi ilikufa, kuanzia ndege, na wanyama, na nyama ya kila namna, na kila kitu kinachotambaa juu ya nchi, na kila mwanadamu; kila kimoja ambacho *pumzi* [*neshamah*] ya *uhai* [*caiyah*] kilikuwa katika mianya yake ya pua, kilikufa." ***Mwanzo 7:21,22***

Matumizi haya mawili ya kwanza ya neno *neshamah* katika Biblia yanatosha kabisa kuthibitisha hoja yetu kwamba neno hili halirejelei uhai wa milele, wala kwa kiumbe asiyefaa kufa.

[E320]
kanuni, lakini inahusu tu uhai, nguvu ya uhai. Nguvu hii ya uhai, tunaambiwa, ilipewa Adamu, na nguvu hiyohiyo ya uhai, kwa mujibu wa andiko la pili lililotajwa, inatangazwa kuwa ilikuwa katika wanyama wote wa nchi kavu, ndege, ng'ombe, mnyama na viumbe vinavyotambaa, pamoja na mwanadamu, na zinaponyimwa pumzi hii ya uhai, tamko ni kwamba roho hizi zote au viumbe hivi vilikufa kutokana na hilo—mwanadamu pamoja na viumbe wa chini. Zote ziliishiwa kwa pamoja, isipokuwa kwamba kuna kusudi la kimungu kuhusu mwanadamu, ambalo kwa wakati unaofaa kuliandaa fidia, na ambalo kwa wakati unaofaa zaidi kitaleta ukombozi ulioahidiwa kutoka kwa nguvu ya kifo kupitia ufufuo wa kiumbe, wa roho.

Roho ya Mwanadamu

Wengi wakiisoma simulizi ya uumbaji katika kitabu cha Mwanzo wamegundua ukweli ulioelezwa kwamba Mungu alipomuumba mwanadamu kwa vumbi la udongo, na kumpa pumzi (roho) ya uhai, maandiko yanasema, "Mwanadamu akawa *nafsi hai*." Kauli hii kwa msomaji wa kawaida, ikichukuliwa sambamba na dhana yake potofu ya jumla kuhusu maana ya neno "roho," kama alivyopotoshwa na wale ambao walipaswa kumfundisha ipasavyo, na ambao nao walipaswa kuielewa mada hiyo wenyewe, inatosha kumchanganya na kumfanya afikiri kwamba kwa namna fulani kuna msingi wa ule upotovu ulioenea ambao hauelewi, lakini anaodhania kwamba walimu wake wa teolojia aliowachagua wameuchunguza na kuuthibitisha bila shaka yoyote.

Kwa kutokuelewa maana ya neno *roho*, wengi hujisikia huru kulitumia kwa njia isiyo makini, na hivyo hupindua kauli ya Maandiko na badala ya kumwita mwanadamu roho, humwita mwanadamu *mwenye* roho, ambayo ni dhana tofauti kabisa. Kwa hiyo, ni lazima kila mtafutaji wa ukweli, kadiri iwezekanavyo, aondoe upendeleo akilini mwake kuhusu mada hii, na hasa kuhusu mambo na sifa ambazo anakiri *hazielewi*; kwa sababu ni tabia ya kawaida kutoa sifa

[E321]
na nguvu kwa kile ambacho ni cha fumbo na kisichoeleweka. Hivyo basi, wazo la jumla kuhusu roho ni kwamba ni janja kwa ajabu, ina nguvu za ajabu, kwamba haiwezi kuangamizwa, haigusiwi, na haiwezi kueleweka.

Askofu mmoja wa Methodist anasemekana kutoa ufafanuzi ufuatao wa roho, ambao bila shaka unaendana vizuri na nadharia zinazoitwa "za kimwanzo", hata kama ni upuuzi unapochanganuliwa kwa kina—"Haina sehemu za ndani wala za nje, haina mwili, umbo, wala sehemu, na unaweza kuweka milioni moja zao kwenye ganda la karanga." Mambo haya mbalimbali yanasemekana kuhusu roho, ili kusaidia kujaza nadharia ambayo ni potofu kabisa. Nadharia ni kwamba roho ndiyo kiumbe halisi, cheche ya uungu, yenye sifa za kiungu na uhai wenye akili, n.k., tofauti na mwili; na kwamba huishi katika mwili wa binadamu kwa muda, na kuutumia kama nyumba, na mwili unapochakaa au kupooza huuacha. Kwa kuwa hakuna mtu aliyewahi kuona roho ikiingia mwilini, na kwa kuwa roho haiwezi kupatikana ikiwa ndani ya mwili, hata kwa uchunguzi makini zaidi, na kwa kutumia vifaa vyote vilivyoboreshwa vya darubini, picha na "X" rays, kwa hiyo inadhaniwa kuwa "haikuwa na mwili, haikuwa na umbo, na haikuwa na sehemu"; na kwa kuwa inadhaniwa kuwa ndogo sana kiasi kwamba haiwezi kutambulika kwa darubini, inaweza kusemwa tu kwamba unaweza kuweka milioni hamsini zao kwenye ganda la karanga. Kwa kweli, askofu alitoa ufafanuzi bora wa *kitu kitupu*; na wote watakubaliana kwamba milioni mia moja za vitu vitupu zinaweza kuwekwa kwenye ganda la karanga la aina ndogo zaidi na kubaki na nafasi.

Lakini ni msingi gani uliopo kwa dhana hii ya kizembe? Tunajibu, Hauna msingi kabisa. Ni matokeo ya mwanadamu kuchukua nadharia yake mwenyewe ya maisha ya baadaye, na kupuuza nadharia na mpango wa kimungu. Nadharia ya kibinadamu inasema, Lazima kuwe na kitu ambacho hakifi kamwe, la sivyo hakuna maisha ya baadaye. Nadharia ya kimungu inasema, Mungu yuleyule aliyeumba mwanzoni anaweza kuwafufua wafu. Huu ndio mgongano kati ya Neno la Mungu na nadharia zote za kibinadamu duniani miongoni mwa watu walioendelea na pia miongoni mwa

nadharia za kibinadamu zote zinafundisha kwamba mwanadamu haafi, na hivyo hana haja ya Mtoaji wa Uzima na ufufuo. Nadharia ya Biblia ni kwamba mwanadamu huafa, na kwamba bila Mtoaji wa Uzima, na bila ufufuo, kifo kwa hakika kingemaliza yote, na usingekuwa na maisha ya baadaye.

Ni ili kuunga mkono nadharia yake kwamba dunia, na vitabu vyake vyote vya dini (ikiwemo, tunasikitika kusema, kazi nyingi kuhusu eskatolojia zilizotungwa na Wakristo wanaodaiwa), hufundisha mafundisho ya kutokufa kwa roho—kwamba kuna roho ndani ya mwanadamu, yenye maisha tofauti na mwili wake, na kwamba ni isiyokufa, isiyoweza kuharibiwa, na hivyo imepangiwa milele ya maumivu au raha. Basi tunafikia uchunguzi:

Nafsi ni Nini?

Tukichunguza swali hili kwa mtazamo wa Biblia, tutagundua kwamba mwanadamu *ana* mwili na *ana* roho, lakini yeye *ni* nafsi. Sayansi inakubaliana na Maandiko katika hili. Kwa hakika, mojawapo ya sayansi, Frenolojia, hujishughulisha na kuchunguza fuvu za watu na wanyama wa chini kama viashiria na kusoma tabia na sifa za asili za wamiliki wake: na si watu wote hujikuta wakiwa na uwezo fulani wa kuhukumu tabia kimaumbile? Wote wanaweza kutofautisha kati ya kiakili na kipumbavu, kati ya mwenye wema na mkarimu na mkatili na mnyama. Wale ambao hawajajifunza kwamba *kiumbe* (umbo la kimwili) kimeunganishwa isiyotenganika na asili, tabia na mwelekeo, wametumia vibaya mafunzo ya maisha na hawako tayari kutoa hukumu juu ya mada yetu au nyingine yoyote.

Neno "roho," kama linavyopatikana katika Maandiko, linamaanisha *kiumbe mwenye hisia*; yaani, kiumbe aliye na uwezo wa hisia, na utambuzi wa hisia. Tukitumia akili zisizo na upendeleo, hebu tufuate ufafanuzi huu katika maelezo ya kitabu cha Mwanzo kuhusu uumbaji wa mwanadamu, na tukubali kwamba (1) kiumbe hai au *mwili* uliundwa; (2) *roho* ya uhai, inayoitwa "pumzi ya uhai," ilipewa; (3)

[E323]

nafsi hai, au kiumbe mwenye hisia, ulitokea. Hili ni rahisi sana, na linaeleweka kwa urahisi. Linaonyesha kwamba mwili si nafsi, wala roho au pumzi ya uhai si nafsi; bali kwamba wakati hivi viwili vilipounganishwa na Bwana, sifa au hali iliyotokana nayo ilikuwa mwanadamu hai, kiumbe hai—nafsi hai, iliyo na nguvu za kutambua. Hakuna cha fumbo kuhusu hili—hakuna dalili kwamba cheche ya uungu ilimiminwa ndani ya ubinadamu, kama ilivyo kwa wanyama wa chini. Kwa hakika, ingawa uumbaji wa wanyama wa chini umepitishwa na haujaelezewa kwa undani, tunaweza kujua kwamba kwao pia, mchakato huo lazima ulikuwa wa kufanana kiasi. Tunajua kwamba haingewezekana kuwa na mbwa bila mwili wa mbwa, wala bila roho au pumzi ya uhai katika mwili huo. Mwili wa mbwa ambao haujawahi kupewa uhai usingekuwa mbwa; unahitaji kwanza kupewa cheche ya uhai, pumzi ya uhai, ndipo utu wa mbwa huanza. Hali hii ingetumika kwa wanyama wote.

Kwa mujibu wa hili, sasa tunaweka mkazo kwenye ukweli utakao mshangaza wengi; yaani, kwamba kulingana na maelezo ya Maandiko, kila mbwa ni nafsi, kila farasi ni nafsi, kila ng'ombe ni nafsi, kila ndege na kila samaki ni nafsi. Yaani, hawa wote ni viumbe *wenye hisia*, wenye uwezo wa kutambua kwa hisia. Ni kweli, baadhi yao wako katika ngazi ya juu na wengine katika ngazi ya chini kuliko wengine; lakini neno *roho* kwa usahihi na kimatini linahusu viumbe walio katika ngazi za chini vilevile kama linavyomhusisha mwanadamu, aliye juu na bora zaidi—kwa samaki, wanyama wanaotambaa, ndege, wanyama, mwanadamu. Zote ni roho. Kumbuka, hatusemi kwamba *zina* roho, kwa maana ya kawaida na potofu ya neno hilo, lakini zote *zina* roho, kwa maana ya kuwa na *uhai, kuwepo, na kuwepo kabisa—ni* roho zilizo hai. Tuithibitishe hili:

Katika ***sura ya kwanza, ya pili na ya tisa za Mwanzo*** maneno "roho hai" yanatumika katika lugha ya Kiebrania kwa wanyama wa chini mara tisa, lakini watafsiri (kama vile walivyokuwa waangalifu kulinda dhana potofu lakini ya kawaida kuhusu roho, iliyotokana na falsafa ya Plato) walilinda kazi yao kwa makini, ili, kadiri iwezekanavyo, Kiingereza

[E324]
msomaji anawekwa katika ujinga wa ukweli huu—kwamba neno *roho* ni la kawaida kwa viumbe wadogo, na linawahusu wao kama linavyomhusu mwanadamu katika matumizi ya Maandiko yaliyopuliziwa. Ingekuwaje vinginevyo kwamba katika visa hivi vyote, na katika matukio mengine mengi katika Maandiko, wamefunika wazo hili kwa uangalifu, kwa kutumia neno lingine la Kiingereza kutafsiri neno la Kiebrania, ambalo, katika kisa cha mwanadamu, linafasiriwa "roho"? Wamehifadhi nukta hii kwa uangalifu sana kiasi kwamba ni mahali pamoja tu katika Biblia neno hili litafsiriwa kama "roho", likihusiana na viumbe wadogo, yaani, katika ***Hesabu 31:28***, na hapo, waziwazi kabisa, walilazimika kuonyesha jambo hilo, kwa sababu ya muundo wa kipekee wa sentensi—hakuna tafsiri nyingine iliyowezekana kwa mantiki. Aya hiyo inasomeka:

"Watozee Bwana kodi ya watu wa vita waliokwenda kivita: nafsi moja ya watu mia tano, ya watu, na ya ng'ombe, na ya punda, na ya kondoo." Hapa itagundulika kwamba neno "roho" linatumika kuhusu viumbe wa chini pamoja na kumrejelea mwanadamu; na hivyo ingeonekana kwingineko katika Maandiko, kama watafsiri wangekuwa huru kutokana na upotoshaji wa nadharia zao za uongo kuhusu mada hii.

Sasa tuangalie maandiko tisa katika kitabu cha Mwanzo ambapo asili ya Kiebrania ya neno *roho* (*neh-phesh*) inatokea kuhusiana na wanyama wa chini:

"Mungu akasema, Maji yatoe kwa wingi viumbe vinavyotambaa [vinavyonyooka] *vyenye uhai* [Kiebr., *neh-phesh* —roho]." (***Mwanzo 1:20***) Kumbuka kwamba usomaji wa pembeni ni *roho*; na kwamba hii ilikuwa katika siku ya tano ya uumbaji au kipindi, muda mrefu kabla ya uumbaji wa mwanadamu.

"Mungu aliumba nyangumi wakubwa, na kila *kiumbe* hai [Kiebr., *neh-phesh—roho* hai] kinachotembea, ambacho maji yaliyaleta kwa wingi." (***Mwanzo 1:21***) Hili pia lilikuwa katika "siku" ya tano, kabla ya uumbaji wa mwanadamu. Hawa walikuwa roho-za *samaki*. "Mungu akasema, Nchi itotoe *kiumbe* hai [Kiebr., *neh-phesh—roho* hai] sawasawa na aina yake—mifugo na kiumbe kinachotambaa na mnyama." (***Mwanzo 1:24***) Hawa walikuwa wa nchi kavu

[E325]
nafsi, zenye hadhi ya juu kuliko samaki—lakini mwanadamu, nafsi au kiumbe wa kibinadamu, hakuumbwa bado.

"Nami Mungu akasema. Kwa kila mnyama wa nchi na kwa kila

kwa mnyama wa angani, na kwa kila kitu kinachotambaa juu ya nchi, chenye *uhai* [*roho hai—neh-phesh*] nimewapa kila mmea mwororo kuwa chakula." (***Mwa. 1:30***) Hapa wanyama wa chini wametajwa, na imetangazwa waziwazi kwamba wote ni roho hai—kwa maneno yale yale yanayomrejelea mwanadamu.

"Bwana Mungu akatengeneza kila mnyama wa porini, na kila ndege wa angani, ... na kila *kiumbe* hai [Kiebr., *nafsi hai—neh-phesh*] ambacho Adamu alikiita, ndicho kilikuwa jina lake." (***Mwanzo 2:19***) Maelezo hapa hayahitajiki: hakuna swali kwamba *roho* si sehemu au sifa *ya kibinadamu* pekee, bali ikieleweka ipasavyo inatumika kwa *viumbe* wote *wenye hisia* kuanzia wa chini kabisa hadi wa juu kabisa—viumbe wote wenye hisia.

"Kila kiumbe kinachotembea na kuishi kitakuwa chakula kwenu isipokuwa

nyama *pamoja na uhai wake* [Kiebr., nyama, *roho—neh-phesh*] ambao ni damu yake, hamtakula." (***Mwanzo 9:3,4***) Hapa wanyama ambao mwanadamu anaweza kula hawajasema tu kwamba wana roho au *uwepo*, bali *damu* yao inasemekana kuwakilisha *uwepo* wao, *nafsi* yao au *roho yao*, na kwa hivyo mwanadamu amepigwa marufuku kutumia damu kama chakula—amepigwa marufuku kulea kiu ya damu.

"Tazama, naweka agano langu pamoja nawe [Nuhu] na uzao wako baada yako; na kila *kiumbe* hai [Kiebr., *roho hai—neh-phesh*] kilicho pamoja nawe, ya ndege, ya wanyama, na kila mnyama wa nchi." (***Mwanzo 9:9,10***) Huu ni usemi ulio wazi kabisa kwamba viumbe wote hai ni roho kama vile mwanadamu—ingawa ni duni kuliko yeye kwa asili, umbile, n.k.

"Hii ndiyo ishara ya agano ninalofanya kati yangu na wewe na kila *kiumbe* hai [Kiebrania, *roho hai—neh-phesh*]." (***Mwanzo 9:12***) Ni nini kingeweza kuwa wazi zaidi kuliko hiki?

"Nitakumbuka agano langu lililo kati yangu na wewe na kila *kiumbe* hai [Kiebr., kila *nafsi hai—neh-phesh*] cha kila mwili." ***Mwanzo 9:15***

[E326]

Maneno yale yale hasa yamerudiwa katika ***aya ya 16***. Na hakuna nafasi ya kubishana kuhusu maana yake wakati pazia la tafsiri potofu linapoinuliwa na tunapokwenda kuelewa wazo ambalo Mungu alitaka tupokee kutoka kwa Neno lake.

Tunaweza kufanya vivyo hivyo tukipitia vitabu vingine vya Biblia, lakini tumenukuu vya kutosha kuimarisha hoja yetu mbele ya akili yoyote inayokubalika—kwamba neno roho katika matumizi ya Maandiko linamhusu mnyama wa chini sawasawa na linavyomhusu mwanadamu; na hivyo basi kwamba madai yote au nadharia zote zilizojengwa juu ya wazo kwamba matumaini ya mwanadamu ya maisha ya baadaye na ubora wake wa sasa juu ya wanyama wa chini hutokana na yeye kuwa na *roho* na wao kutokuwa nayo, ni nadharia ya uongo na inahitaji ujenzi upya wa kimsingi ikiwa tungetaka kuona mambo kutoka kwa mtazamo sahihi wa ufunuo wa kimungu.

Lakini mtu asitufasiri vibaya kuwa tunafundisha kwamba kwa sababu viumbe vyote hai vinavyotembea, kuanzia chawa hadi tembo na kuanzia kamba hadi nyangumi ni *roho hai*, basi vyote hivi lazima viwe na maisha ya baadaye, ama kwa kuhamishwa kwenye hali za kiroho au kwa ufufuo wa baadaye. Wazo kama hilo lingekuwa upuuzi mtupu—wazimu—bila chembe ya mantiki. Mabilioni ya *roho* hai katika ngazi hizi za chini kabisa za asili ya wanyama huzaliwa kila dakika, huku mabilioni mengine yakifa kila dakika.

Hoja yetu ni kwamba mwanadamu ni *roho* au *kiumbe* wa cheo cha juu kabisa—mfalme na bwana juu ya viwango vya chini vya roho au viumbe wenye hisia, lakini bado ni mmoja wao—roho ya mnyama wa kibinadamu wa duniani; na bado aliumbwa kwa utukufu mkubwa sana hapo awali (Adamu) kiasi kwamba alielezewa ipasavyo kuwa katika *mfano* wa Mungu—mfano wa yule aliyemuumba.

Mwanadamu kama roho anatofautishwa na wanyama wa chini au roho zao kwa sababu ya *umbile* lake la juu zaidi: ubora wake hauonyeshwi tu na umbo lake la kusimama wima; unathibitishwa pia na vipawa vyake vya juu vya kiakili, ambavyo ni vya kimungu na huonekana katika sura yake. Ni katika vipaji vyake vya kiakili na kimaadili, na si katika umbo la kimwili, ambapo mwanadamu aliumbwa kwa mfano wa kimungu. Ingawa wanyama wengi wa tabaka la chini wenye nafsi au viumbe wana *uwezo* wa *kufikiri* na kuuonyesha kwa njia nyingi, bado kila mmoja ana kiwango

[E327]

ambayo hawezi kupitwa na maendeleo yoyote; lakini nguvu za kufikiri za mwanadamu hazina kikomo karibu, kwa sababu aliumbwa "kwa *mfano* wa Mungu," "kwa sura yake yeye aliyemumba." Na licha ya kuanguka kwa mwanadamu katika dhambi na maelfu ya miaka yake ya giza totoro na udhalilishaji, bado tunaweza kuona Uungu—hasa kwa wale waliokubali huduma ya upatanisho ya Kristo kwa Mungu, na ambao wamekuwa tena "wana wa Mungu," na wanaotafuta kufananishwa na sura ya Mwana mpendwa wa Mungu.

Kwa mfano: farasi, mbwa na ndege wanaweza kufundishwa maana ya maneno mengi ili waweze kuelewa mambo mengi yanayohusiana na shughuli za maisha. Mara nyingi huonyesha uwezo wao wa kufikiri, na wengine wanaweza kuhesabu—hadi ishirini: lakini ni nani anayejaribu kumfundisha farasi au mbwa au ndege aljebra au jiometri au astronomia? Hata wanyama wakuu miongoni mwa wanyama wa kawaida wanaweza kufundishwa kiwango fulani cha uaminifu wa kimaadili na wajibu kwa mabwana wao—kutoua kondoo, kutokuuma, kupiga teke, n.k., lakini ni nani anayejaribu kuwafundisha wanyama wake wasio na sauti Amri Kumi? Wanaweza kufundishwa aina fulani ya upendo kwa bwana wao na marafiki zake, lakini ni nani anayefikiria kuwafundisha kupenda au kumwabudu Mungu, au zaidi ya kuvumilia tu maadui waliowadhulumu kwa makusudi?

Jambo la kuzingatia ni kwamba tofauti hizi zote si kwa sababu wanyama wa chini wana aina tofauti ya *pumzi* au roho ya uhai, kwani kama tulivyoona, "wote wana *pumzi moja*" (***Mhub. 3:19***); wala si kwa sababu mwanadamu ni roho na mnyama si roho, kwani kama tulivyoona wote ni roho. Lakini kama tulivyoona, na kama wanadamu wote ni mashahidi, kila mmoja ana umbile la mwili *tofauti* ambalo humpa kila mmoja sifa zake tofauti, na ambalo peke yake ndilo linalomfanya mmoja kuwa wa juu na mwingine kuwa wa chini katika ngazi ya akili. Tambua, pia, kwamba si ukubwa na uzito vinavyotoa ubora na ustadi, la sivyo tembo na nyangumi wangekuwa mabwana wa dunia; ubora uko katika "*ubora wa kibiolojia*" unaoonyeshwa hasa katika muundo na utendaji kazi wa ubongo.

Mwanadamu, kwa hiyo, ndiye aina ya juu zaidi ya kiumbe wa duniani

—"ya dunia, wa kidunia"—na ubora wake unatokana na

[E328]
ubora wa kipaji chake cha akili—siyo maendeleo, bali ni zawadi kutoka kwa Muumba wake.

"Roho Itakayotenda Dhambi, Ndiyo Itakufa"

Ni kwa muafaka kabisa na yaliyoelezwa hapo juu, lakini kinyume kabisa na fikra ya kawaida kuhusu mada hii, tunapokuta Maandiko Matakatifu yakitangaza mara kwa mara kifo cha roho, ambayo falsafa ya kibinadamu na teolojia ya vitabu vya nyimbo zinatangaza kwa msisitizo mkubwa kuwa haiwezi kuangamizwa. Tunasoma, kwa mfano, kwamba Bwana wetu, alipokuwa fidia yetu, "alitawanya *roho* yake [kiwa] hadi kifo." "Alitoa *roho* yake kuwa kafara ya dhambi." (***Isa. 53:10,12***) Hili lilikuwa ni lazima, kwa sababu ni *roho* ya Adamu iliyohukumiwa kifo, na ahadi kwa wanadamu ni ukombozi wa *roho* au uwepo kutoka kwa nguvu ya kifo. "Mungu atakomboa *nafsi* yangu kutoka *shimoni* [sheol—hali ya kifo]." (***Zab. 49:15***) Na, kama tulivyoona, ni kwa sababu roho zote zinakombolewa hivi katika ukombozi mmoja ndiyo maana marafiki zetu wote—wanadamu wote—husemekana "kulala katika Yesu." ***1 The. 4:14***

Tunabainisha hapa kwamba Mtume hangeweza, katika usemi huu, kumaanisha watakatifu pekee, kama anavyozungumzia wale walio "ndani ya Kristo"; kwa maana wale wanaoitwa "viumbe vipya" ni wale tu waliozaliwa na Mungu kwa njia ya Roho, kwa ajili ya urithi wa pamoja na Kristo, kama Kanisa lake, viungo vya mwili wake. Lakini "wale wanaolala katika Yesu" wanajumuisha jamii nzima ya wanadamu, kwa maana Bwana wetu Yesu alikuwa kafara kwa dhambi zetu, na si kwa zetu tu, bali pia kwa dhambi za ulimwengu wote, na kwa njia ya kafara hiyo yeye ni Mtoaji-maisha wetu, na si wetu tu, bali pia Mtoaji-maisha wa ulimwengu wote—ushuhuda na fursa ya kupokewa, kwa wengi, bado ni ya baadaye. ***1 Yohana 2:2***; ***1 Tim. 2:4-6***

Kwamba Mtume ana wazo hili akilini kunaonekana wazi kutoka katika muktadha huu: hapa anawahimiza waumini wasihuzunike kama wengine wasio na tumaini; na anatoa sababu ya

[E329]
tumaini hili, kwamba Yesu alikufa kwa ajili ya dhambi za wanadamu, na akafufuka tena kuwa mtakasaji wa wanadamu, na hivyo wote "wamelala katika Yesu," au wameachiliwa kisheria kutoka kwa hukumu ya kifo, na wako chini ya mamlaka ya Yesu, ili wafufuliwe kutoka kwa wafu kwa nguvu za kimungu. Kama Mtume angekusudia kusema au angeeleweka kwamba ni watakatifu pekee ndio watakaobarikiwa hivi kupitia Yesu, tunaweza kuona kwa urahisi kwamba waumini wa wakati huo na tangu wakati huo wangekuwa na faraja ndogo sana katika maneno yake, kwa sababu idadi kubwa ya marafiki wa waumini, wakati huo na tangu wakati huo, hawawezi kuitwa watakatifu: na kama kuamka kutoka kwa usingizi wa kifo ni baraka iliyokusudiwa kwa watakatifu pekee, wazo hilo, badala ya kuwa faraja, lingekuwa kinyume chake, maumivu, na taabu. Lakini Mtume anarejelea ulimwengu wote kama *ulivyolala* hivyo katika Yesu, ingawa hakuna anayejua hili kwa mtazamo huu isipokuwa Baba wa mbinguni na watu wake waliotakaswa, ambao amewaelekeza kuhusu mipango yake ya neema ya baadaye, kupitia Neno la kweli, ili wafurahi katika urefu na upana na urefu na kina cha wema wa kimungu, na "wasihuzunike, kama wengine wasio na tumaini [kubwa kama hilo]."

Kama usingizi wa kawaida, ukiwa mzito, unavyoashiria kutokuwa na fahamu kabisa, ndivyo ilivyo kwa kifo, usingizi wa kimfano—ni kipindi cha kutokuwa na fahamu kabisa—zaidi ya hayo, ni kipindi cha kutokuwepo kabisa, isipokuwa kama umehifadhiwa katika kusudi na nguvu za Baba. Hivyo basi, kuamka kutoka kwa kifo, kwa wale waliofanywa upya, kutamaanisha kufufuliwa kwa ufahamu kuanzia wakati na mahali hasa ambapo ufahamu ulipotea katika kifo. Hakutakuwa na ufahamu wa wakati, kuhusiana na kipindi hicho. Wakati wa kuamka utakuwa ni wakati unaofuata mara moja baada ya wakati wa kifo, kadiri ufahamu unavyohusika.

Hali hii ile ile imetambuliwa kuhusiana na watu waliojeruhiwa ambao majeraha yao yalisababisha shinikizo kwenye ubongo, na hivyo kusitisha fahamu kwa muda, bila kuizima maisha. Katika visa vya aina hii, shinikizo kwenye ubongo linapoondolewa kwa kutobolewa kwa tundu kichwani, mhusika hufahamu ghafla

[E330]
Imewahi kujulikana katika matukio mengi kukamilisha sentensi iliyokatizwa na mshtuko uliokata mawazo: kwani nguvu ya kimungu itadupulika kikamilifu kila mzunguko wa ubongo na kuzihuisha. Hivyo, wakati wa kuamka, ulimwengu wa wanadamu kwa ujumla utaamka tena kwa maneno na mawazo yale yale waliyokufa nayo. Lakini isisahaulike kwamba hapa tunazungumzia ulimwengu kwa ujumla, si kundi teule na maalum lililochaguliwa kutoka duniani, yaani, Kanisa, mwili wa Kristo, ambalo litashiriki katika ufufuo wa kwanza, na kwa njia nyingi litapata uzoefu tofauti.

Lakini ingawa, kama ilivyo kwa kifo cha Adamu, ambacho kwa sababu ya mpango wa kimungu na fidia, kimegeuzwa kutoka kuwa *uharibifu* na kuwa *kusimamishwa* kwa uwepo, kiitwacho usingizi, hata hivyo tunagundua kwamba Maandiko yanathibitisha waziwazi kwamba baada ya kufufuliwa au kuamka kutoka kwa usingizi wa kifo, itategemea kila mtu binafsi iwapo ataendelea hadi ukamilifu na uzima, chini ya mwongozo, uongozi na malezi ya Kristo mwenye utukufu, au kama atachagua kwa hiari, kimakusudi na kwa upuuzi njia ya dhambi. Akichagua ya pili atapokea adhabu iliyokusudiwa hapo awali kwa baba Adamu, yaani, kifo, lakini si tena kifo cha Adamu, adhabu ya dhambi ya Adamu: hiki huitwa Kifo cha Pili. Kifo hiki cha Pili hakitajwi mahali popote kama *usingizi*, wala hakuna dalili ndogo kabisa inayotolewa mahali popote kwamba kutakuwa na kuamka kwake. Kinyume chake, kimeelezwa kama "angamizo la milele kutokana na uwepo wa Bwana." ***2 Wathessalonike 1:9***

Kuhusu kundi hili lililokombolewa na kuamshwa, ambalo kwa ujumla litapata hukumu yake wakati wa Enzi ya Miaka Elfu, Maandiko yanatangaza, "Roho itakayotenda dhambi ndiyo itakayokufa." (***Ezekieli 18:20***) Kwamba andiko hili halitumiki kwa ujumla kwa wakati huu kunaonekana wazi kutokana na mambo matatu:

(1) Itakuwa haina maana, kwa wakati huu, wakati wote wanakufa—watakatifu na wenye dhambi.

(2) Imeelezwa katika muundo wa sentensi ya pili, na

[E331]
kulingana na kitendo cha mtu binafsi, na hii haiwezi kutumika sasa, kwa sababu sasa sote tunakufa kwa sababu ya "kutotii kwa mtu mmoja," na hukumu ya kifo iliyom*jia*, na kwa njia isiyo ya moja kwa moja inaathiri kizazi chake chote.
Warumi 5:12

(3) Muktadha unaonyesha kwamba kifungu hiki kinahusu hasa wale ambao wameokolewa kutoka kwa dhambi ya Adamu inayotawala kwa ujumla leo. Matumizi yake maalum, kwa hiyo, lazima yawe ya enzi ijayo, Enzi ya Miaka Elfu. Zingatia uhusiano, bila kusahau kwamba agano la sheria la enzi ya Kiyahudi lilifanana na agano la enzi ya Milenia, isipokuwa kwamba hili la mwisho litakuwa na Msemaji Bora zaidi, mwenye uwezo na radhi kuokoa na kusaidia wote watakaotafuta kutembea kwa haki, bila kuhesabu mapungufu yasiyo ya makusudi.

Muktadha unasema: Hii haitakuwa tena msemo nchini Israeli, 'Wazazi wamekula zabibu chungu, na meno ya watoto yanawakaa chungu.' Lakini kinyume chake, kila nafsi itawajibika mbele za Mungu kwa nafsi yake, na *'nafsi itakayotenda dhambi* ndiyo itakayokufa.' Mwana hatabeba uovu wa baba yake, wala baba hatabeba uovu wa mwanawe: haki ya mwenye haki itakuwa juu yake, na uovu wa mwovu utakuwa juu yake." (***Ezekieli 18:2,4,20***) Ni wazi kwamba wakati huu bado haujafika. Watoto bado "meno yao yamechakaa," kwa sababu ya zabibu chungu za dhambi ambazo baba zao wamezila; bado tuko chini ya sheria ya urithi; wote bado wanakufa kwa dhambi ya Adamu, na si kwa dhambi ya mtu binafsi. Kama uthibitisho wa hili, zingatia ukweli usio na ubishi kwamba karibu nusu ya familia ya wanadamu hufa wakiwa watoto wachanga, bila kufikia umri wa utambuzi au uwajibikaji kwa niaba yao wenyewe. Nani asiyeona kwamba mtoto mchanga anayeteseka na kufa mwenye umri wa siku chache au miezi michache hafii kwa *dhambi zake mwenyewe*, bali anafa kwa sababu ni mwanachama wa kizazi cha Adamu, ambacho bado kiko chini ya laana iliyotamkwa dhidi ya baba yetu Adamu, "Kwa kufa utakufa"? Ameurithi sehemu ya laana, na pia atarithi sehemu ya baraka za Mungu kupitia Kristo katika

[E332]
kuamshwa, kulikokwamishwa kwa haki ya Upatanisho mkuu uliokamilika Kalvari.

Tukigeukia ***Yeremia 31:29-34***, tunapata reje-reni nyingine kwa hali ile ile iliyotajwa na Ezekieli, isipokuwa kwamba katika Yeremia tunapewa maelezo ya wazi zaidi, yanayoonyesha kwamba hali hii si ya enzi hizi, bali ni ya enzi zijazo. Yeremia anatangaza:

"*Siku zile* hawatasema tena, 'Wakongwe wamekula zabibu chungu, na meno ya watoto yamechubuka.' Bali kila mtu atakufa kwa dhambi yake mwenyewe; kila mtu alaye zabibu chungu, meno yake ndiyo yatakayechubuka."

Maneno "Katika siku zile" yanahusu waziwazi nyakati zijazo za urejesho, chini ya utawala wa Kristo, na si wakati wa sasa wa utawala wa dhambi na kifo. Tambua kwamba Nabii anaendelea kuelezea sifa nyingine za enzi ya Milenia, akizungumzia Agano Jipya ambalo litathibitishwa kwa Israeli na Yuda, agano la milele, ambalo chini yake watapata sehemu yao waliyokuwa wakitazamia kwa muda mrefu ya baraka na ahadi za Ibrahimu. Linganisha ***Warumi 11:26-31***

Wazo hili lile lile, kwamba kifo kitakuwa tena adhabu ya dhambi, kwa wote waliokombolewa kutoka kwa kifo cha Adamu, ikiwa baada ya kufikia maarifa ya neema ya Mungu, wanapokea neema hiyo bure, linaonyeshwa na maneno ya Bwana wetu mwenyewe, "Msiwaogope wale wanaoua mwili lakini hawawezi kuua roho [msiwaogope wale wanaoondoa maisha ya sasa, ambayo tayari yako chini ya hukumu ya kifo, hata hivyo; bali kumbukeni kwamba mmekombolewa, na kwamba maisha ya baadaye ni uwezekano kwenu, na kwamba hakuna mtu anayeweza kuiba kile ambacho Mungu amekutayarishia kupitia ukombozi katika Kristo Yesu], bali mwogope yeye awezaye kuangamiza roho na mwili katika Gehena." (***Mathayo 10:28***) Hapa nguvu ya Mungu ya kuangamiza roho inathibitishwa waziwazi, na hiyo kwa mamlaka isiyopingika. Tunafahamu kwamba teolojia potofu imejaribu kupotosha Maandiko, na kwa hiyo inadai kwamba hii ina maana kwamba Mungu anaweza *kuangamiza furaha* ya roho katika Gehenna, lakini hawezi kuangamiza roho

kwenyewe. Tunajibu, kwamba hii ni kupotosha Maandiko, na kuyapindisha kwa namna ambayo haiwezi kutoa matokeo mabaya kwa wale "wanaoshughulikia neno la Mungu kwa udanganyifu." Mahali pengine tunaonyesha* kwamba neno "Gehenna" lililotumika hapa linamaanisha "Kifo cha Pili"—angamizo kamili —kwa roho zote ambazo hazitamsikia Nabii mkuu wa Mungu, wakati, kwa wakati ufaao, atakapozungumza waziwazi na watu wote, kama anavyozungumza sasa kwa njia ya mifano na maneno ya fumbo, yanayoelezewa tu kwa Kanisa. ***Matendo 3:23***; ***Mathayo 13:11***

Basi, tunadai kwamba Maandiko Matakatifu yanatangaza bila shaka kwamba *mwanadamu* ni nafsi au kiumbe; kwamba haki yake ya kuwepo chini ya mpangilio wa kimungu ilipotezwa kwa sababu ya dhambi, na kwamba sasa yuko chini ya laana au adhabu ya hukumu ya kimungu, *kifo*; kwamba haki na fursa zote za mwanadamu zilinunuliwa na mwanadamu Kristo Yesu, ambaye alijitoa kuwa fidia kwa wote; kwamba kwa matokeo hayo kifo hakipaswi kuhesabiwa kama kifo, uharibifu kamili, bali kama "usingizi" wa muda tu, ambao ulimwengu wa wanadamu utaamshwa na Mwokozi wao katika asubuhi ya ufufuo ya enzi ya Milenia.

Mkanganyiko Kupitia Tafsiri Potofu

Haipaswi kutushangaza tunapogundua kwamba, wakiwa na maoni potofu kabisa kuhusu kile kilicho roho, kile kilicho mzimu, na kile kilicho mwanadamu halisi, watafsiri wa Biblia yetu ya Kiingereza ya Toleo la Pamoja wamekuwa na mkanganyiko mkubwa: na katika jitihada zao za kulazimisha tafsiri iendane na mawazo yao waliyoyadhania awali kuhusu mada hii, wamemchanganya msomaji wa kawaida wa Kiingereza mara kumi zaidi. Wamefunika na kupotosha maana ya maneno kiasi kwamba imekuwa vigumu sana kwa msomaji wa Kiingereza kuona waziwazi ugumu ulio maradufu, (1) mafundisho ya uongo kuhusu mada hii, na (2) tafsiri potofu zinazounga mkono mafundisho hayo ya uongo.

---

*"*Maandiko Yasema Nini Kuhusu Jehanamu?*" Wasiliana na wachapishaji.

[E334]

Hata hivyo, katika utunzaji wa kimungu, sasa tunaishi katika enzi iliyojaa msaada wa kila aina, ili mwanaume au mwanamke yeyote mwenye elimu ya kawaida, akitumia msaada uliopo, aweze kupata ufahamu bora zaidi wa mada nzima kuliko watafsiri wenyewe walivyokuwa nao. Sasa kuna kazi tatu zinazompa msomaji wa Kiingereza ufahamu wa kutosha kuhusu Biblia ya Kiingereza ya Toleo la Pamoja, na kuonyesha hasa jinsi ilivyotafsiri maandishi ya asili ya Kiebrania na Kigiriki. (1) *The Englishman's Hebrew and Greek Concordance of the Holy Scriptures* [isiyoegemea madhehebu]. (2) Professor Young's *Analytical Concordance to the Bible* [Presbiteriana]. (3) Dr. Strong's *Exhaustive Concordance* [Mamethodisti]. Zote tatu kati ya hizi zinatoa kila neno la Maandiko, na kuonyesha asili yake ambayo limetokana nayo. Na ingawa tumetaja madhehebu yanayowakilishwa katika Mafahamu haya tofauti, ni haki kusema kwamba, kadiri tunavyoona, upendeleo wa kidhehebu haujaruhusiwa kuingilia usahihi wa yoyote kati yao. Ingawa yameandaliwa kwa mitindo tofauti kidogo, ushuhuda wao unaendana na ni sahihi, tofauti kati yao zikikuwa ni za urahisi na manufaa.

Tukichunguza kazi hizi za kawaida tunapata nini? Hiki: kwamba neno la Kiebrania *neh-phesh*, ambalo kwa kawaida hutafsiriwa kama "roho" (mara 436) katika Agano la Kale lote, na ambalo lina maana ya "kiumbe mwenye hisia," limetafsiriwa kwa njia thelathini na sita tofauti, kama ifuatavyo: "yoyote," mara 4; "hamu," 2; "mnyama," 1; "mwili," 4; "pumzi," 1; "kiumbe," 9 [tazama ***Mwa. 1:21,24; 2:19; 9:10,12,15,16***; ***Mambo ya Walawi 11:46***, mara mbili]; "kifo," 5; "hatari," 1; "tamani," 3; "kutoridhika," 1; "samaki," 1 (***Isa. 19:10***); "mzimu," 2; "mwenye tamaa," 1; "ana," 1; "yeye," 1; (***Zab. 105:18***); "moyo," 15; "wa moyo," 1; "yeyewe," 1; "her," 1; "himself," 4; "life," 100; "lust," 2; "man," 2; "mimi," 3 (***Hesabu 23:10***; ***Waamuzi 16:30***; ***1 Wafalme 20:32***); "akili," 15; "kifo," 1; "mimi mwenyewe," 1 (***Zab. 131:2***); "mmoja," 1 (***Mambo ya Walawi 4:27***); "wangu," 1 (***Mithali 14:10***); "mtu," 24 (***Mwanzo 14:21; 36:6***; ***Hes. 31:19; 35:11,15,30***; ***Kumb. 10:22; 27:25***; ***Yosh. 20:3,9***); "furaha," 3; "nafsi," 21; "kuua," 1;

[E335]

"kitu," 2 (***Mwa. 11:10***; ***Eze. 47:9***); "matakwa," 3; "wako," 3.

Neno la Kigiriki, *psuche* [kiumbe chenye hisia], la Agano Jipya linalolingana na *neh-phesh*, limetafsiriwa "roho," mara hamsini na sita; pia limetafsiriwa "akili," mara tatu (***Matendo 14:2***; ***Wafilipi 1:27***; ***Waebrania 12:3***); "moyo," mara moja (***Waefeso 6:6***); "maisha," mara arobaini na moja.

Miongoni mwa tofauti hizi za tafsiri, hakuna iliyofanikiwa kuficha ukweli zaidi kuliko ile ya mwisho. Imekuwa ikitoa dhana kwamba *'maisha'* ni jambo moja, na *'roho'* au 'kiumbe' ni jambo lingine; na imeimarisha wazo kwamba mtu anaweza kupoteza maisha yake, bila kupoteza roho yake, kiumbe wake. Zifuatazo ni mifano ambapo neno *psuche* limefasiriwa *'maisha*', lakini ingekuwa bora zaidi kuzuia mkanganyiko kama lingefasiriwa *'kiumbe'* au *'roho*':

"aliyekitafuta *uhai* [*psuche*—roho, kiumbe] wa mtoto mchanga." ***Mathayo 2:20***

"Msijisumbue kwa ajili ya *maisha* yenu [*psuche*—roho, utu], nini mtakachokula." ***Mathayo 6:25***

Je, *maisha* [psuche—roho, kiumbe] si bora kuliko chakula? ***Mathayo 6:25***

"Yeye atakayepata *uhai* wake [*psuche*—roho, nafsi] atautelekeza, na yeye atakayetelekeza *uhai* wake [*psuche*—roho, nafsi] kwa ajili yangu ndiye atakaupata." ***Mathayo 10:39***

"Yeyote atakayejaribu kuokoa *uhai* wake [psuche—roho, nafsi] atautelekeza, na yeyote atakayetelekeza *uhai* wake [psuche—roho, nafsi], kwa ajili yangu, ndiye atakaoupata." ***Mathayo 16:25***

"Mwana wa Adamu hakika hakuja...kutoa *roho* yake [psuche—roho, uhai] kuwa gharama kwa wengi." ***Mathayo 20:28***

"Je, ni halali kuokoa *uhai* [psuche—roho, nafsi], au kuua?" ***Marko 3:4***

Yeyote atakayejiokoa *nafsi* yake [psuche—roho, uhai], atapoteza; bali yeyote atakayepoteza *nafsi* yake [psuche—roho, uhai] kwa ajili yangu na Injili, yeye ndiye ataiokoa. Kwa maana atafaidika nini mtu akipata ulimwengu wote, lakini akipoteza *roho* yake [psuche—maisha, uwepo], au mtu atatoa nini kubadilishana na *roho* yake [psuche—maisha, uwepo]?" [Ni wachache sana wasomaji wa Kiingereza wanaofahamu kwamba "maisha" na "roho," kila moja ikitumika

[E336]
mara mbili katika andiko hili, zinatokana na neno lile lile la Kigiriki *psuche*.] ***Marko 8:35-37***

*"*Mwana wa Mungu hakuja ili ajitoe kafara kwa ajili ya wengi." ***Marko 10:45***

"Je, ni halali kuokoa *uhai* [psuche—roho, kuwepo] au kuuharibu?" ***Luka 6:9***

"Yeyote atakayejiokoa *nafsi* yake [psuche—roho, kiumbe] atapoteza, bali yeyote atakayepoteza *nafsi* yake [psuche—roho, kiumbe] kwa ajili yangu, ndiye atakayeiweka salama. Maana mtu atafaidika nini akipata ulimwengu wote, lakini akipoteza nafsi yake, au kutupwa mbali?" ***Luka 9:24***

"Mwana wa Mungu hakuja kuangamiza roho *za wanadamu*, bali kuziokoa." ***Luka 9:56***

"Msijisumbue kwa ajili ya *maisha* yenu [psuche—roho, uhai] nini mtakachokula, wala kwa ajili ya mwili wenu, nini mtakachovaa. Maisha ni bora kuliko chakula, na mwili ni bora kuliko mavazi." ***Luka 12:22,23***

"Kama mtu yeyote aninijia, asipomchukia baba yake na mama yake na mke wake na watoto wake na ndugu zake wa kiume na wa kike, naam, hata *nafsi* yake [*psuche*—roho, kiumbe], hawezi kuwa mfuasi wangu." ***Luka 14:26***

"Yeyote atakayetafuta kuokoa *uhai* wake [psuche—roho, nafsi] atautelekeza, na yeye yeyote atakayetelekeza *uhai* wake [psuche—roho, nafsi] ataunusuru." ***Luka 17:33***

Wazo katika maandiko haya ya mwisho, na katika mengine kadhaa yaliyotangulia, ni kwamba watu wa Bwana wanapaswa kukumbuka kwamba kuwepo kwao kwa sasa kuko chini ya hukumu ya kifo; lakini kwamba neema ya kimungu imetoa ukombozi—siyo kuendelea kuishi, bali ufufuo, kuhuishwa, na kuishi tena. Wito wa enzi hii ya Injili ni kuweka maisha yetu katika huduma ya Bwana, kama dhabihu zilizo hai, tukifuata mfano wa Mwokozi wetu—ahadi ikiwa ni kwamba waumini wote katika Kristo wanaofanya hivyo, kwa uaminifu, watapewa sehemu pamoja naye katika asili ya kimungu, kupitia utendaji wa ufufuo wa kwanza. Hivyo basi watarudishiwa roho zao, utu wao, uwepo wao—pamoja na "*uzima* [*zoee*] ulio tele." ***Yohana 10:10***

"Mchungaji Mwema hutoa *roho* yake [*psuche*—roho, uhai]

[E337]
kwa ajili ya kondoo [Bwana wetu "alitawanya *roho* yake hadi kifo; aliitoa *roho* yake kuwa kafara ya dhambi." ***Isa. 53:10,12***]." ***Yohana 10:11***

"Ninaweka *roho* yangu [*psuche*—roho, uhai] kwa ajili ya kondoo." ***Yohana 10:15***

"Ninatoa *roho* yangu [psuche—roho, uhai] ili niitwe tena [kulingana na ahadi na nguvu ya kimungu, kupitia ufufuo]." ***Yohana 10:17***

"Atakayependa *uhai* wake [psuche—roho, nafsi] atautelekeza; na yeye atakayechukia *uhai* wake [*psuche*—roho, nafsi] katika ulimwengu huu, ataukesha kwa ajili ya uzima wa milele." ***Yohana 12:25***

Wazo hapa ni kwamba, uaminifu kwa Mungu chini ya hali mbaya za sasa lazima humaanisha kutoridhika na hali za sasa, na utayari wa kuzitoa zote katika huduma ya Mungu na haki na viumbe wenzetu—na hivyo, kulingana na mpango wa kimungu, kuhesabiwa kuwa na haki ya *kuwepo* [roho, uhai] chini ya hali bora zaidi za utawala ujao. Yeye anayependa hali za sasa za mambo, na anayethamini raha na furaha za wakati huu zaidi kuliko anavyothamini haki na utiifu kwa Mungu, atajidhihirisha kuwa hastahili kuwepo kwa wakati ujao ambako Mungu ametupatia, hastahili kuona roho yake, uwepo wake, ukirejeshwa katika ufufuo wa kwanza.

"Je! Utaweka *roho* yako [psuche—roho, uhai] kwa ajili yangu?" ***Yohana 13:38***

"Hakuna upendo mkuu kuliko huu, kwamba mtu aweke *uhai* wake [*psuche*—roho, nafsi] kwa ajili ya marafiki zake." ***Yohana 15:13***

"Watu walioweka *maisha* yao [psuche—roho, viumbe] hatarini." ***Matendo 15:26***

"Msijisumbue, maana *roho* yake [psuche—roho, uhai] yu ndani yake [hajafa, au hajapoteza uhai wake]." ***Matendo 20:10***

"Wala sihesabu *maisha* yangu [psuche—roho, kiumbe, kuwepo] kuwa ni kitu cha thamani kwangu, ili nikamilishe mbio yangu kwa furaha." ***Matendo 20:24***

Mtume alikuwa amejifunza kuuona uhalisia wa sasa ipasavyo

[E338]

kuwepo kwa maisha ya sasa kuwa na thamani ndogo ikilinganishwa na ile ya baadaye iliyotangazwa katika ufufuo. Hakukiona kuwa "cha thamani," cha kipekee, kwa maana ya kukithamini zaidi kuliko Bwana na neema ya Bwana, na fursa za kutumikia kusudi la Bwana. Alikuwa tayari kutumia na kujitoa kabisa katika huduma ya Bwana, kwa matumaini ya kufikia ufufuo wa kwanza, kama anavyotuambia waziwazi katika ***Wafilipi 3:8-11***.

"Bwana, naona kuwa safari hii itakuwa na hasara na uharibifu mwingi, si wa mizigo na meli tu, bali pia wa *maisha* yetu [*psuche*—roho, viumbe]." ***Matendo 27:10***

"Hakuna mtu yeyote atakayepoteza *uhai* wake [psuche—roho, kiumbe]." ***Matendo 27:22***

"Nimeachwa peke yangu, nao wanatafuta *kuondoa roho* yangu [psuche—roho, uhai]." ***Rum. 11:3***

"walio hatarisha shingo zao kwa ajili ya *uhai* wangu [psuche—roho, kiumbe]." ***Rum. 16:4***

"Kwa sababu ya kazi ya Kristo alikuwa karibu na kifo, hakuwajali *maisha* yake [psuche—roho, uhai], akijaza upungufu wa huduma yenu kwangu." ***Wafilipi 2:30***

"Kwa sababu aliweka *maisha* yake [psuche—roho, kiumbe —"alimwaga roho yake hadi kifo; alijitoa roho yake kuwa kafara kwa dhambi"] kwa ajili yetu; na sisi tunapaswa kujitoa *maisha* yetu [psuche—roho, viumbe] kwa ajili ya ndugu." ***1 Yohana 3:16***

"Sehemu ya tatu ya viumbe vilivyokuwa baharini, na vyenye *uhai* [psuche—roho, kiumbe] viliangamia." ***Ufunuo 8:9***

"Hawakupenda *maisha* yao [*psuche*—roho, viumbe] hadi kifo." ***Ufunuo 12:11***

Mara tu tunapopata ufahamu wazi juu ya mada hii ya roho na kupata uelewa dhahiri wa jinsi maneno *neh-phesh* na *psuche* yanavyotumika katika Maandiko yote, na waandishi walioongozwa na Roho, huondoa fumbo lote ambalo hadi sasa limekuwa likifunikwa na maneno yasiyoeleweka, *roho* na *mzimu*, ambayo, si kwa wajinga tu, bali pia kwa wengi wa wenye elimu, yamekuwa yakimaanisha kitu kisicho na uhakika, kisichoelezeka na kisichoweza kueleweka.

Lakini mtu asidhani kwamba mwili *ndio* roho: hii

[E339]

ni kosa, kama maneno ya Bwana wetu yanavyoonyesha waziwazi—"Mungu anaweza kuangamiza roho na mwili." Lakini kwa upande mwingine, hawezi kuwepo roho, kiumbe chenye hisia bila mwili—wa mbinguni au wa duniani, wa kiroho au wa wanyama.

Tukienda kwenye maandiko ya kitabu cha Mwanzo kuhusu uumbaji wa mwanadamu tunaona kwamba mwili uliundwa kwanza, lakini haukuwa mwanadamu, roho au *kiumbe*, hadi ulipopewa uhai. Ulikuwa na macho, lakini haukuona chochote; masikio, lakini hakusikia chochote; kinywa, lakini hakuzungumza chochote; ulimi, lakini hakukuwa na ladha; mashavu, lakini hakukuwa na hisia ya kunusa; moyo, lakini haukudunda; damu, lakini ilikuwa baridi, isiyo na uhai; mapafu, lakini hayakuwa yakisonga. Haikuwa mwanadamu, bali maiti, mwili usio na uhai.

Hatua ya pili katika mchakato wa uumbaji wa mwanadamu ilikuwa kumpa uhai mwili uliokuwa umeumbwa ipasavyo na ulioandaliwa kwa kila namna; na hili linaelezwa kwa maneno "akamvuta pumzi ya uhai katika pua zake." Wakati mtu mwenye afya amezama na uhai umesitishwa kabisa, ufufuaji, inasemekana, umefanywa kwa kufanya kazi mikono na hivyo mapafu kama kibofyo, na hivyo kuanzisha pumzi polepole katika mashimo ya pua. Katika kisa cha Adamu bila shaka haikuhitaji jitihada zozote za kuchosha kwa upande wa Muumba kusababisha kiumbe kamili alichemtunga kupumua oksijeni inayotoa uhai ya angahewa.

Pumzi ya uhai ilipoingia, mapafu yalitanuka, chembechembe nyekundu za damu zilipata oksijeni na zikapelekwa moyoni, ambao kwa upande wake ulizisukuma hadi kila sehemu ya mwili, zikiamsha neva zote zilizokuwa zimeandaliwa lakini hadi wakati huo zilikuwa zimetulia ili hisia na nguvu ziweze kufanya kazi. Papo hapo nguvu hiyo ilifika kwenye ubongo, na utambuzi wa fikra, kufikiri, kuona, kugusa, kunusa, kuhisi na kuonja vikaanza. Kile kilichokuwa *kiumbe* cha binadamu kisicho na uhai kilikuwa kimekuwa *mwanadamu*, kiumbe mwenye hisia: hali ya "*roho hai*" iliyotajwa katika maandishi ilikuwa imefikiwa. Kwa maneno mengine, neno "roho hai" linamaanisha sawa na neno "kiumbe mwenye hisia"; yaani, kiumbe mwenye uwezo wa kuhisi, kutambua, na kufikiri.

Zaidi ya hayo, ingawa Adamu alikuwa mkamilifu katika umbile lake, ilikuwa ni lazima kwake *kudumisha* uhai, *roho* au hisia

[E340]
kuendelea kuishi, roho au kiumbe chenye hisia, kwa kula matunda ya miti ya uzima. Na alipo dhambi, Mungu alimfukuza kutoka bustanini, "*ili* asije akanyoosha mkono wake, akachukua pia kutoka kwa mti [wingi *miti* au *kundi la miti*] wa uzima, akala, *naishi* milele [yaani, kwa kula bila kukoma]." (***Mwa. 3:22***) Jinsi mawingu na mafumbo yanavyotawanyika mbele ya nuru ya ukweli inayong'aa kutoka kwa Neno la Mungu!

Ingawa, kwa sababu ya kuanguka kwake katika dhambi na kifo, hali ya mwanadamu iko mbali na ilivyokuwa katika ukamilifu wake wa awali, wakati ilipotangazwa kuwa "nzuri sana" na Jaji mkuu, kiasi kwamba wengine, kwa kukuza viungo vya chini vya fikra na kushindwa kutumia vipaji vya juu vya kiakili, wamefanya viungo vya ubongo vinavyowakilisha vipaji hivi vya juu viwe vidogo, lakini *viungo* hivyo bado vipo, na vina uwezo wa kukuza, jambo ambalo si kweli kwa viumbe wa wanyama walio karibu zaidi na ukamilifu. Hivyo basi, ni kwa sababu Muumba amemneemesha mwanadamu kwa *umbile* la juu na bora zaidi ndipo amemtofautisha na mnyama. Wana nyama na mifupa inayofanana, wanapumua hewa ileile, wanakunywa maji yale yale, na kula chakula kinachofanana, na wote ni roho au viumbe wenye akili; lakini mwanadamu, katika *mwili* wake *bora zaidi*, ana uwezo wa akili ya juu zaidi na anachukuliwa na Muumba kuwa katika ngazi tofauti kabisa. Ni kadiri dhambi inavyomshusha mwanadamu kutoka kwa mfano wake wa asili wa Muumba ndipo anasemekana kuwa "mnyama"—akifanana zaidi na wanyama, akiwa amepoteza hisia za juu na bora.

Wale ambao macho yao ya ufahamu huanza kufunguka kwa mada hii, kiasi kwamba wanaona kwamba neno "roho" linamaanisha akili, uwepo, na neno "pumzi" au "roho ya uhai" linamaanisha nguvu ya kimungu ya kuishi, wanaweza kuona kwa urahisi, kutokana na yaliyoelezwa hapo awali, kwamba kila kiumbe chenye ufahamu wa uhai kina, kwanza kabisa, mwili au kiumbe hai; pili, roho ya uhai inayoiwezesha, na tatu, kuwepo, utu, nafsi, kama matokeo. Mfano unaosaidia wengine kuelewa hoja hii ni ufananisho kati ya joto na nafsi. Ikiwa donge la makaa ya mawe litawekwa katika mazingira mazuri, likiwezesha kupata oksijeni ya hewa, na kisha kuwashwa, kitu kipya *kitatokea—joto*. Makaa ya mawe si joto, ingawa

[E341]

ina baadhi ya sifa ambazo, chini ya mazingira yanayofaa, zingezalisha joto; wala oksijeni si joto, lakini pia, chini ya mazingira yanayofaa, inaweza kuwa kipengele katika kuzalisha joto. Hivyo, ili kuendeleza mlinganisho huu, mwili si roho, ingawa mwili una sifa zinazohitajika kwa roho; wala pumzi au roho ya uhai si roho

—ni nguvu iliyotoka kwa Mungu, na ambayo ni muhimu kwa uumbaji wa kiumbe mwenye hisia. Mwili, unapounganishwa ipasavyo na pumzi au roho ya uhai, huzalisha kitu kipya—kiumbe, nafsi, kiumbe mwenye hisia.

Na mchakato wa kutengana, yaani kifo, unaendana na ukweli huu. Iwapo pumzi au roho ya uhai itavutiwa, kifo hutokea. Sasa swali ni, ni nini kinachokufa? Je, ni pumzi au roho ya uhai inayokufa? Hakika sivyo; haijawahi kuwa na uhai unaohisi, ni kanuni au nguvu, kama umeme; haina fikra, haina hisia; haiwezi kufa. Je, ni mwili unaokufa? Tunajibu, Hapana. Mwili unaweza kupoteza uhai ambao Baba humupa uhai, lakini mwili wenyewe, bila pumzi au roho ya uhai, haukuwa na ufahamu, hisia, wala fahamu, na kwa hivyo, hauwezi kusemwa kuwa umekufa; haukuwa *na uhai* kabla ya pumzi au roho ya uhai kuingia ndani yake; ilikuwa *hai* wakati pumzi au roho ya uhai ilipokuwa ndani yake; inakuwa tena *isiyo hai*, au maiti, wakati roho ya uhai inapoinuliwa.

Basi, ni nini kinachokufa? Tunajibu kwamba ni roho inayokufa

—kiumbe chenye hisia kinakoma. Tukumbuke kwamba kiumbe chenye hisia kilitokana na muungano wa pumzi au roho ya uhai na kiumbe hai, na kwamba kutengana au kuvunjika kwa hivi viwili husababisha kukoma kwa kiumbe hicho, yaani roho

—mauti. Kwamba hili ni kweli kwa wanyama wa chini, hakuna anayepinga hata kwa muda mfupi; lakini je, si kweli vivyo hivyo kwa mwanadamu, mnyama aliye juu zaidi, aliyeumbwa kwa sura ya kiakili na mfano wa kimaadili wa Mungu? Ni kweli vivyo hivyo, na inapaswa kuwa dhahiri kwa kila akili inayotumia mantiki. Tunatambua kwamba baadhi ya maandiko yanaweza kupotoshwa na kueleweka vibaya ili kupinga hoja hii, lakini kwa wakati mwafaka yatafanyiwa uchunguzi na yataonekana kuwa yanakubaliana kabisa na mawasilisho haya.

[E342]

Chukua mfano mwingine wa uhusiano kati ya mwili wa binadamu au mnyama, roho na nafsi: mshumaa usiokuwa umewashwa unalingana na mwili usio na uhai wa binadamu au maiti; kuwashwa kwa mshumaa kunalingana na cheche ya uhai iliyotolewa awali na Muumba; mwali au mwanga unalingana na kiumbe mwenye hisia, au akili, au sifa ya nafsi; hewa yenye oksijeni inayoungana na kaboni ya mshumaa katika kusaidia mlingoti unaendana na *pumzi* ya uhai au roho ya uhai inayoungana na kiumbe hai katika kuzalisha roho au uwepo wenye akili. Ikiwa ajali itatokea ambayo ingeharibu mshumaa, mlingoti, bila shaka, utazima; hivyo basi ikiwa mwili wa binadamu au mnyama utaharibiwa, kama kwa ugonjwa au ajali, *roho*, *kiumbe*, akili, na utu, *vitakoma*. Au kama usambazaji wa hewa ungekatizwa kutoka kwa mwali wa mshumaa, kama kwa kutumia kizimamwali, au kwa kuzamisha mshumaa kwenye maji, mwali ungezimika hata kama mshumaa ungebaki salama. Hivyo basi *roho*, maisha, na uwepo wa mwanadamu au mnyama vingesitishwa ikiwa pumzi ya uhai ingekatizwa kwa kuzama majini au kukosa hewa, huku mwili ukibaki salama kiasi.

Kama vile mshumaa uliowashwa unaweza kutumika katika hali nzuri kuwasha mishumaa mingine, lakini mara tu cheche yake ikizimwa mshumaa huo hauwezi kuwasha tena wenyewe wala mishumaa mingine, ndivyo mwili wa binadamu au mnyama ukiwa hai, kama roho au kiumbe hai, unaweza, chini ya mpangilio wa kimungu, kuanzisha au *kuzaa* roho au viumbe vingine—watoto: lakini mara tu cheche ya uhai inapopotea, roho au kiumbe kimesitisha, na nguvu zote za kufikiri, kuhisi na kuzaa zimesitisha. Kwa muafaka na hili tunasoma katika Maandiko kuhusu watoto wa Yakobo: "*Roho* zote zilizotoka katika viuno vya Yakobo zilikuwa *roho* sabini." (***Kumb. la Torati 1***:5) Yakobo alipokea cheche yake ya uhai pamoja na mwili wake, na hivyo basi tunda la pamoja la hivi vyote, roho yake au *kiumbe chake mwenye akili*, kilitoka kwa Isaka, na hivyo basi kutoka kwa Adamu, ambaye pekee wake Mungu alimpa uhai moja kwa moja. Na Yakobo aliwapa wazao wake uhai na mwili na roho, na hivyo ndivyo ilivyo kwa wanadamu wote.

[E343]

Mwenge unaweza kuwashwa tena na yeyote mwenye uwezo; lakini kwa mpangilio wa kimungu mwili wa binadamu uliokosa cheche ya uhai, "hukonda," hurudi kwenye vumbi ulilotolewa, na cheche ya uhai haiwezi kuwashwa tena isipokuwa kwa nguvu ya kimungu, muujiza. Ahadi ya *ufufuo* kwa hiyo ni ahadi ya kuwasha upya, kuuhuisha upya uhai wa mwili au roho; na kwa kuwa hakuna kiumbe wala roho bila mwili na nguvu ya uhai iliyorejeshwa au roho, inafuatia kwamba ufufuo ulioahidiwa au urejesho wa roho au kiumbe *unamaanisha* miili mipya, viumbe vipya. Hivyo basi, Maandiko yanatuhakikishia kwamba miili ya wanadamu, inayorejea kuwa vumbi, haitawekwa *sawa*, bali katika ufufuo Mungu atatoa miili mipya kama atakavyopenda. ***1 Wakorintho 15:37-40***

Hapa Mtume anatangaza kwamba katika ufufuo kutakuwa na daraja maalum litakalohesabiwa kuwa linafaa kwa asili mpya, ya kiroho badala ya kibinadamu au ya kimwili: na, kama inavyotarajiwa, anaonyesha kwamba mabadiliko haya makubwa ya asili yatafanywa kwa kuwapa hawa *aina tofauti ya mwili*. Mwenge unaweza tena kutumika hapa kuonyesha mfano: tuseme asili ya kimwili au ya kibinadamu ionyeshwe kwa mwenge wa mafuta, mwili mpya unaweza kuonyeshwa kwa mwenge wa nta wenye mwako mkali zaidi, au kwa hakika kwa kifaa cha taa ya umeme ya mvuke.

Kwa nguvu na hekima yoyote isiyo ya Muumba wetu inayohakikisha ufufuo, tungeweza kuwa na hofu ya haki ya hitilafu au kosa ambalo *utambulisho* ungepotea, hasa kwa wale waliopewa mabadiliko makuu ya *asili* kwa kupata sehemu katika ufufuo wa kwanza (mkuu) wa *kuwa viumbe wa roho*. Lakini tunaweza kumwamini yeye kwa usalama kuhusu hili na mambo yote, ambaye ndiye tunayehusiana naye katika suala hili. Yeye anayejua hata mawazo yetu anaweza kuyarudisha katika ubongo mpya ili hata somo moja la thamani au tukio la qa-diri lisipotee. Yeye ni mwenye hekima mno kukosea na ni mwema mno kutokuwa mkali; na yote aliyoyaahidi atayatimiza kwa namna bora mno kupita kiasi kuliko tuwezavyo kuomba au kufikiria.

Wengi hufikiri kwamba miili iliyozikwa itarejeshwa atomi kwa atomi, lakini, kinyume chake, Mtume anatangaza,

[E344]

"Unapanda [kifo] si ule mwili utakaokuwa." Ni *roho*, kiumbe chenye hisia, ambayo Mungu anapanga *kuirejesha* kwa nguvu ya ufufuo; na katika ufufuo atampa kila mtu (kila roho au kiumbe chenye hisia) mwili wa aina ile ambayo hekima yake isiyo na kikomo imependa kuutayarisha; kwa Kanisa, "bibi harusi" aliyechaguliwa katika enzi hii, miili *ya kiroho*; kwa darasa la urejesho, miili ya kibinadamu, lakini si ile iliyopotea katika kifo. ***1 Kor. 15:37,38***

Kama katika uumbaji wa Adamu, kuunganishwa kwa *mwili* na *pumzi ya uhai* kulizaa *kiumbe mwenye hisia* au *roho*, vivyo hivyo kuvunjika kwa vitu hivi, kwa sababu yoyote ile, kunamaliza kiumbe mwenye hisia—kukomesha mawazo na hisia za kila aina. Nafsi (yaani, kiumbe mwenye hisia) inakoma; mwili unarudi kuwa mavumbi kama ulivyokuwa; wakati roho au pumzi ya uhai inarudi kwa Mungu, aliyempa Adamu, na kwa uzao wake kupitia yeye. (***Mhub. 12:7***) Inarudi kwa Mungu kwa maana kwamba haiko tena chini ya udhibiti wa mwanadamu, kama katika kuzaa, na haiwezi kamwe kupatikana tena isipokuwa kwa nguvu ya kimungu. Wakiri ukweli huu, wateule wa Bwana wanaweka tumaini lao la maisha ya baadaye kwa ufufuo kwa Mungu na kwa Kristo, mwakilishi wake aliyeinuliwa sasa. (***Luka 23:46***; ***Matendo 7:59***) Basi, kama Mungu asingeweka mpango wowote kwa ajili ya maisha ya baadaye ya mwanadamu kupitia fidia na ufufuo ulioahidiwa, kifo kingekuwa mwisho wa tumaini lote kwa wanadamu. ***1 Kor. 15:14-18***

Lakini Mungu ameweka hivyo mpango wa kuishi kwetu tena; na tangu alipofichua mpango wake wa neema, wale wanaozungumza na kuandika kwa busara juu ya mada hii (kwa mfano, waandishi wa Maandiko waliopewa ufunuo), kana kwamba kwa makubaliano ya pamoja, huzungumzia kipindi cha kutokuwa na fahamu kati ya kifo na asubuhi ya ufufuo, ambacho hisia (kuwa na fahamu) husitishwa, kama "*usingizi*." Hakika, mfano huu ni bora sana; kwani wakati wa kuamka utawaonekana kama wakati uliofuata baada ya wakati wao wa kufariki. Kwa mfano, tunasoma kwamba akizungumzia kifo cha Lazaro Bwana wetu alisema, "Marafiki yetu Lazaro *amelala*, naenda *kumwamsha usingizini*." Baadaye, kwa sababu wanafunzi walichelewa kuelewa, alisema, "Lazaro amekufa." (***Yohana 11:11-14***)

[E345]

Kama nadharia ya ufahamu wakati wa kifo ingekuwa sahihi, si jambo la kushangaza kwamba Lazaro hakutoa maelezo yoyote kuhusu uzoefu wake katika siku hizo nne? Hakuna atakayedai kwamba alikuwa katika "jehanamu" ya mateso, kwa sababu Bwana wetu alimwita "rafiki" yake; na kama angekuwa katika furaha ya mbinguni, Bwana wetu asingemwita kutoka huko, kwa sababu hilo lingekuwa tendo lisilo la kirafiki. Lakini kama Bwana wetu alivyosema, Lazaro *alikuwa amelala*, naye akamwamsha kwa maisha, kwa ufahamu, kwa *uwepo* wake *wenye hisia*, au *roho yake* iliyorejea au kufufuliwa; na yote haya yalikuwa wazi ni neema iliyothaminiwa sana na Lazaro na marafiki zake.

Wazo hili linatanda katika Maandiko kwamba sisi sasa tuko katika usiku wa kufa na kulala ikilinganishwa na asubuhi ya kuamka na ufufuo. "Kilio hupita kama *usiku*, lakini furaha huja *asubuhi*" (***Zab. 30:5***)—asubuhi ya ufufuo, wakati walioko usingizini watapotoka makaburini, kama alivyosema Nabii: "Amka, uimbe, enyi mkaao katika vumbi [la dunia]." ***Isa. 26:19***

Mitume pia walitumia mara nyingi kifanizo hiki kinachofaa, chenye matumaini na amani. Kwa mfano: Luka anasema kumhusu Stefano, shahidi wa kwanza, "*alilala usingizini*"; na katika kuandika hotuba ya Paulo huko Antiokia alitumia usemi uleule, "Daudi *alilala usingizini*." (***Matendo 7:60; 13:36***) Petro anatumia usemi uleule, akisema, "Wakurugenzi *walilala usingizini*." (***2 Petro 3:4***) Na Paulo aliitumia mara nyingi kama nukuu zifuatazo zinavyoonyesha:

"Mume wake akifa [Kigiriki, *kulala*]." ***1 Kor. 7:39***

"Wengi wamesalia hadi sasa, lakini wengine *wamelala usingizini*." ***1 Kor. 15:6***

"Kama hakuna ufufuo, ... basi na wale *waliolala* katika Kristo wamehukumiwa kupotea." ***1 Kor. 15:13-18***

"Kristo amefufuka kutoka kwa wafu na kuwa mbanzi wa wale *waliolala*." ***1 Kor. 15:20***

"Tazama, nawaambieni siri; *hatutalala* sote, bali tutageuzwa." ***1 Kor. 15:51***

[E346]

"Ndugu zangu, sitaki mjue kutojua habari ya wale *waliolala*." ***1 Wathes. 4:13***

"Wale *waliolala* katika Yesu, Mungu atawaleta [kutoka kwa wafu] pamoja [kwa] yeye." ***1 Wathes. 4:14***

Wakati Ufalme, wakati wa ufufuo, utakapokuja, "sisi tuishiwapo na kubaki hadi *uwepo* wa Bwana *hatutawatangulia* wale *waliolala*." ***1 Wathesalonike 4:15***

Wazo lile lile linaonyeshwa na Nabii Danieli: akielezea ufufuo anasema—"Wengi *walioko* katika vumbi wataamka"—na maelezo hayo yanaonyesha kwamba wale waliolala ni pamoja na wema na wabaya. (***Dan. 12:2***) Wali "lala" kwa amani, wakisubiri siku ya Bwana—siku ya Kristo, Siku ya Elfu Moja—wakiwa na hakika kabisa kwamba yeye (Kristo) anaweza kulinda yale waliyomkabidhi kwa ajili ya siku hiyo. (***2 Tim. 1:12***) Wazo hili lile lile linapatikana katika Agano la Kale pia—kuanzia wakati Mungu alipomhubiri Abrahamu kwa mara ya kwanza Injili ya ufufuo: usemi, "Alilala usingizini pamoja na baba zake," ni wa kawaida sana katika Agano la Kale. Lakini Ayubu anaeleza jambo hili kwa lugha kali sana, akisema, "Laiti ungeficha mimi kaburini, ukanihifadhi siri hadi ghadhabu yako ipite!" Nyakati hizi za kufa ni wakati wa ghadhabu ya Mungu—laana ya kifo ikiwa juu ya wote, kwa sababu ya kosa la asili. Hata hivyo, tumeahidiwa kwamba kwa wakati ufaao laana itaondolewa na baraka itakuja kupitia kwa Mkombozi kwa familia zote za dunia; na hivyo Ayubu anaendelea, "Siku zote za wakati wangu nitasubiri, mpaka mabadiliko yangu yaje; [basi] utaita (***Yohana 5:25***) nami nitakujibu; utafurahia kazi ya mikono yako." (***Ayubu 14:14,15***) Na sisi wa nyakati za Agano Jipya tunasoma jibu la Bwana wetu, "Wote walio katika makaburi watasikia sauti ya Mwana wa Mungu [ikiwaitia wamke na waje katika maarifa kamili ya Mungu na katika fursa kamili ya uzima wa milele]." ***Yohana 5:25,28,29***

Hii "lala" ya kifo ni kabisa kipindi cha kutokuwa na fahamu

[E347]
kwamba wale waliotimia hawatakuwa na ufahamu wa kupita kwa muda. Hakika, "usingizi" ni neno tu lililokubaliwa, kwa maana kwa kweli wafu wamekufa, wameharibiwa kabisa, isipokuwa hekima ya Mungu ihifadhi utambulisho wao, na imetamka kupitia Kristo kuamka kwao—kupangwa upya na kufufuliwa kwao. Na hii, kwa hakika, itakuwa *uumbaji* upya—udhihirisho mkuu zaidi wa nguvu za kimungu kuliko uumbaji wa awali wa Adamu na Hawa. Itakuwa uumbaji upya wa watu bilioni hamsini badala ya wawili. Itakuwa uzalishaji wa aina zisizo na kikomo badala ya moja. Ni Mungu wetu pekee ndiye mwenye hekima na nguvu za namna hiyo; ana uwezo na nia ya kutekeleza. Ni mojawapo ya manufaa yanayotokana na ruhusa ya uovu kwamba kuangamizwa kwake kutadhihirisha sifa zote za tabia ya kimungu ambazo zisingeweza kuonekana na kujulikana vinginevyo. Mbele ya malaika na wanadamu, *haki* ya kimungu itang'aa, vivyo hivyo *upendo* wa kimungu, vivyo hivyo *nguvu* za kimungu, na hatimaye *hekima* ya kimungu katika kuandaa na kuruhusu maonyesho haya ya tabia ya Mungu itaonekana na kutambuliwa na viumbe vyake vyote pia.

Ushuhuda wa Maandiko kuhusu uhitaji wa ufufuo wa wafu ni wazi kabisa na wa moja kwa moja—na ingekuwaje kuna ufufuo wa *wafu* ikiwa hakuna *aliyefariki*, bali, kama wengine wanavyodai, "wote wanaoonekana kufa wako hai zaidi kuliko walivyowahi kuwa"; hivyo kupingana na hisi tano za kila kiumbe mwenye akili pamoja na tamko thabiti la Maandiko kwamba "Kwa yule yote aliye hai kuna tumaini: maana mbwa aliye hai ni afadhali kuliko simba aliyefariki. Kwa maana walio hai [hata wenye akili kidogo] wajua kwamba watakufa, bali wafu *hawajui neno lolote*, wala hawana tena zawadi; maana kumbukumbu yao imesahaulika [kwa kiasi kikubwa]. Pia upendo wao, na chuki zao na wivu wao, yameharakishwa; wala hawana tena sehemu [maslahi] milele [Kiebrania, olam—kwa kipindi kirefu kisichojulikana] katika chochote kitendwacho chini ya jua. . . .Chochote mkono wako unachopata cha kufanya, kifanye kwa nguvu zako; kwa maana hakuna kazi, wala mpango, wala maarifa, wala hekima, katika kaburi* ambako wewe [*roho*,

---

* *Sheol*—hali au hali ya kifo kwa upande wa *roho*, katika

[E348]

kiumbe chenye hisia] huenda." ***Mhub. 9:4-10***; ***Isa. 26:14***

"Wewe huangamiza tumaini la mwanadamu [ndani yake mwenyewe]. Wewe humshinda milele, naye hupita; hubadilisha sura yake na kumtuma mbali. Wanawe hujitokeza kumpa heshima naye hajui; wanadharauwa, naye habaini hilo kwao." ***Ayubu 14:19-21***; ***Isa. 63:16***

Kumbuka umuhimu wa maneno ya Mtume katika risala yake maarufu kuhusu ufufuo katika ***1 Wakorintho 15:12-54***. Anasema:

"Kama Kristo anahubiriwa kuwa amefufuka kutoka kwa wafu, wapi wengine miongoni mwenu wanasema kwamba hakuna ufufuo wa wafu?"

Kama wafu hawako wafu, bali wako hai kuliko wakati mwingine wowote, basi hakuna aliyefariki, na kwa hakika haingewezekana kuwa na ufufuo wa wafu. Mtume hakushikilia nadharia kama hiyo, bali kinyume chake kabisa, kwamba wafu *wameharibika* kama wanyama wa porini isipokuwa Mungu awafufue; na kwamba matumaini yetu kwao ni matumaini ya bure isipokuwa yawe matumaini ya ufufuo. Zingatia sana kila neno la hoja hii yenye nguvu kutoka kwa mmoja wa wanahisabati wakubwa zaidi duniani. Anasema:

"Kama hakuna ufufuo wa wafu, basi Kristo hakufufuka [bali bado amekufa]: Na Kristo kama hakufufuka [bali bado amekufa], basi mahubiri yetu ni ubatili, na imani yenu nayo ni ubatili [kwa sababu Kristo aliyefariki hawezi kujua chochote wala kumsaidia mtu yeyote]. Naam, na tumekuwa mashahidi wa uongo wa Mungu [sisi ni wadanganyifu wabaya badala ya wajumbe walioteuliwa na Mungu]; kwa sababu tumeushuhudia Mungu kwamba alimfufua Kristo: ambaye hakumfufua—ikiwa ni kweli [ikiwa ni kweli] kwamba wafu hawafufuki. Kwa maana ikiwa wafu hawafufuki, basi Kristo hajafufuliwa."

---

tofautisha na kaburi, makaburi ya *mwili* uliokufa ambayo kwa Kiebrania ni *qeber*. Tazama ***Zaburi 30:3; 49:15; 89:48***; ambapo *sheol* imetafsiriwa kaburi. Tazama ***2 Nya. 34:28***; ***Ayubu 10:19***; ***Zab. 88:5***; ambapo *qeber* imetafsiriwa kaburi. *Roho* ya Bwana wetu ilienda *sheol*, hali ya kifo (***Zab. 16:10***; ***Mat. 2:27***), lakini "aliweka kaburi lake [*qeber*, kaburi] pamoja na waovu na matajiri." ***Isa. 53:9***

[E349]

Inapaswa kuzingatiwa kwamba Mtume hakuwa akisisitiza hoja yake kuhusu ufufuo wa *mwili*, bali kuhusu ufufuo wa kiumbe, au *roho*; "kwamba *roho* yake haikuachwa katika *sheol*, *hades*." (***Matendo 2:31,32***) Kama Paulo angekuwa na nadharia maarufu ya siku zetu kuhusu ufufuo, angeweza kusema kitu kama hiki: Wengine wenu mnaongea kuhusu ufufuo wa *mwili* kana kwamba ni jambo la maana; lakini kwa kweli mwili ni "kikwazo," kizuizi, "jela" kwa roho, ambayo iko katika hali bora zaidi inapokuwa "imeachiliwa huru." Ufufuo wa mwili, utakapokuja, utakuwa janga na utamaanisha "kufungwa tena" kwa roho na upungufu wa nguvu zake.

Mwinjilisti hakusema chochote kama hicho kwa sababu ingekuwa kinyume cha ukweli. Alifundisha ufufuko wa roho au kiumbe chenye hisia kutoka katika hali ya kutokuwa na fahamu, kutoka kwa kifo; lakini alikanusha ufufuko wa mwili uliokufa, akisema, "*Hupandi* mwili ule utakaokuwa;...[katika ufufuo wa roho au kiumbe] Mungu humpa mwili [mpya], kama alivyopenda, na kwa kila [aina ya] mbegu mwili wake [unaofaa]." (***1 Kor. 15:37,38***) Umma wa wanadamu wa mbegu au aina ya kibinadamu watapokea miili ya kibinadamu; lakini si miili ile ile iliyooza na kuwa vumbi na ambayo vipande au atomi zake zimeingia katika viumbe vya mimea na wanyama vidogo sana. Kanisa litapokea miili ya kiroho inayofanana na ile ya Bwana wao aliyefufuka na ambayo ni tofauti kabisa na miili yao ya kidunia—hadi kwamba Mtume anatangaza, "Bado haijadhihirika tutakavyokuwa, lakini tunajua ya kwamba atakapodhihirika, tutafanana naye; kwa maana tutamwona jinsi alivyo"—si jinsi alivyokuwa. ***1 Yohana 3:2***

Lakini tuendelee kufuatilia hoja ya Mtume. Anatangaza:

"Kama Kristo hakufufuka, imani yenu ni bure; bado mko katika dhambi zenu. Nao waliokufa katika Kristo *wamehukuka*." ***Mstari 17,18***

Wale wanaodai kwamba roho haiwezi kufa na kwa hivyo haifani na ambao kwa hivyo wanakanusha ufufuo wa

[E350]
roho au kiumbe mwenye hisia, na ambao kwa hivyo wanazuiwa na hoja zao kudai kwamba marejeleo ya Maandiko kuhusu ufufuo yanahusu mwili tu, wako katika mkanganyiko wa nini cha kufanya na maneno haya ya Mtume aliyeongozwa na Roho. Iwapo wanadai kwamba Bwana wetu alikuwa hai, "hai kuliko wakati mwingine wowote," wakati wa siku tatu ambazo Maandiko yanatangaza alikuwa amekufa, na wakifikiria mwili wake wa ufufuo kuwa ule uliokuwa katika kaburi la Yosefu ukiwa umejeruhiwa na wenye makovu, wangeweza vipi kudai kwamba imani kwa Kristo ambaye hakufa (bali aliyeachana tu na mwili wake kwa siku tatu) ni imani "*batili*"? Wanavyotambua vipi kwamba imani kama hiyo hautoi ukombozi kutokana na hukumu? Wadai vipi kwamba Kristo "aliye hai zaidi kuliko wakati mwingine wowote" aliyekombolewa kutoka kwa mwili wake wa nyama hawezi kuokoa wenye dhambi na hivyo basi kwamba wote waliolala katika Kristo "*wamehukumiwa*"?

Nadharia yao yote inapingana na uwasilishaji wa *mambo* katika Maandiko. Wanakanusha kwamba roho yoyote inaweza *kupotea* [Kigiriki apolloomee—kuangamizwa] wakati Mtume anasema inaweza; na Bwana wetu anasema vivyo hivyo—"Mungu anaweza kuangamiza roho na mwili." Wana kanusha pia kwamba yeyote "*amekufa* akiwa katika Kristo", wakikanusha kwamba kifo ni usingizi, ukisubiri asubuhi ya ufufuo na kuamka, wakati mitume, Bwana wetu na manabii wote watakatifu kwa pamoja wanatangaza kuwa ni "usingizi" ambao nguvu za Mungu pekee zinaweza kuamsha na kurudisha fahamu, roho, kiumbe chenye hisia, katika ngazi yoyote ya uwepo. Kwa maana itambuliwe kwamba wale wanaopitia "mabadiliko" ya ufufuo wa kwanza kuwa na asili ya kimungu watakuwa *roho* kwa kweli kama walivyokuwa katika asili yao ya kidunia. Mungu ametangazwa kuwa *roho*, neno lile lile *psuche* likitumika—"Bali mtu akirudia nyuma, *roho* yangu [psuche—kiumbe chenye hisia] haitapata furaha juu yake." ***Ebr. 10:38***

Falsafa ya Platoni (kwamba mwanadamu haafi na hawezi kufa, bali huonekana tu kufa) ilitawala kote Ugiriki wakati wa kuja kwake kwanza, na ikawa kikwazo kikuu kwa maendeleo ya injili miongoni mwa Mataifa. Kwa mfano, tunasoma kwamba Paulo alipohubiri Athens alisikilizwa kama mwalimu mkuu na wanafalsafa

[E351]
hadi alipogusia juu ya ufufuo wa wafu—hilo lilitosha; hawakupendezwa zaidi; walijiona wako mbele sana kuliko wazo la Kiyahudi kwamba wafu hawawezi kuwa na maisha ya baadaye isipokuwa kwa ufufuo. "Na waliposikia kuhusu ufufuo wa *wafu* [na hivyo wakagundua kwamba Paulo hakukubaliana na nadharia yao kwamba wafu wako hai zaidi kuliko wakati mwingine wowote] wengine walidhihaki" na wengine wakasema, Inatosha kwa sasa. ***Matendo 17:32***

Dhana ya watu wa Mataifa, kwamba kifo si kifo, bali ni hatua kuelekea katika hali pana zaidi za maisha, haikuwa imeingia kwa kiwango chochote katika fikra za Kiyahudi hadi wakati wa kuja kwake kwanza. Mafarisayo walikuwa sekta kuu ya Wayahudi, na Bwana wetu anawatangaza kuwa warithi na wawakilishi wa sheria ya Musa, akisema, "Wanafunzi wa Sheria [waandishi] na Mafarisayo wameketi kwenye kiti cha Musa." (***Mathayo 23:2***) Masaduki, ambao hawakuwa wengi kama Mafarisayo, walikuwa wa pili kwa ushawishi: kwa kweli walikuwa wasioamini, washirikina. Walikana kabisa maisha ya baada ya kifo, wakishikilia kwamba mwanadamu hufa kama mnyama tu, na kwamba hakutakuwa na ufufuo wa wafu. Hawakuamini ahadi zote za Kimasihi, na pia walikana viumbe wenye akili zisizo za kawaida, kama vile malaika, n.k. Ni kweli, Josephus anazipa umakini sekta iitwayo Essene, ambayo anatangaza kuwa ilishikilia nadharia ya Kiplato iliyoenea miongoni mwa Wapagani, inayodai kwamba mwanadamu hasi kufa kweli, bali anachukua hatua ya maendeleo katika maisha, katika hatua inayoitwa kifo. Lakini tunapaswa kukumbuka kwamba Josephus aliandika historia yake ya Wayahudi akiwa katika ikulu ya Warumi, na kwamba aliandika kwa lengo la kuwashawishi akili za mfalme na watu wake kwa upande wa Wayahudi. Waroma walikuwa wameanza kuwaona Wayahudi, kama Maandiko yanavyoeleza walivyokuwa, "watu wenye shingo ngumu na waasi," na kwa kawaida walikuwa wamehitimisha kwamba chanzo cha tabia hii ya uasi kilikuwa kwa namna fulani katika dini yao. Hii ilikuwa dhana sahihi; bila shaka ni ukweli kwamba kweli za ufunuo wa kimungu hupelekea kuzalisha roho ya uhuru popote zinapotumika—zikivunja tofauti kubwa kati ya makuhani na watu, wafalme na

[E352]
watawala, akifundisha kwamba wote wanawajibika mbele ya Jaji na Mfalme mkuu mmoja. Lakini Yosefu alitaka kupinga tathmini hii sahihi ya Waisraeli, na dini ya Kiyahudi; na hivyo basi akanyoosha ukweli katika jitihada zake za kujenga hoja, na kuonyesha mahakama ya Kirumi kwamba dini ya Wayahudi kwa vitendo ilikuwa sawa na dini mbalimbali za kipagani,
(1) kuhusu ufahamu wa wafu, na (2) imani ya mateso ya milele.* Ili kuthibitisha hoja yake, anataja sekta ya Waessene, kana kwamba walikuwa sekta kuu ya kidini miongoni mwa Wayahudi. Kinyume chake, walikuwa wadogo sana kiasi kwamba hawajatajwa hata kidogo katika Agano Jipya, na ni wazi hawakuwahi kupingana na Bwana au mitume, ilhali Mafarisayo na Masaduki wanatajwa mara kwa mara.

"Wote Wanaishi kwa Yeye"—*Luka 20:37,38*

Ilikuwa baada ya Bwana wetu kuwajibu na kuwashinda wakuu wa dini, waandishi na Mafarisayo, ndipo Masaduki walipojitokeza, wakidhani kwamba wangeweza kuonyesha ubora wa msimamo wao wa kutoamini, kwa kupinga mafundisho ya Bwana wetu. Kwa Wasaduki hawa, waliokuwa wakidai kwamba wafu wamekufa milele, Bwana wetu akasema, "Na sasa, kwamba wafu [watainuka], hata Musa alionyesha katika mche wa mzabibu, alipomwita Bwana, Mungu wa Abrahamu, na Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo. Maana yeye si Mungu wa wafu, bali wa walio hai: maana wote wako hai kwake." ***Luka 20:37,38***

Bwana wetu anapendekeza kwamba hili peke yake ni uthibitisho "kwamba wafu watafufuliwa," kwa sababu hakika Mungu hangewaita hivi viumbe waliofutwa kabisa na milele kutoka kuwepo. Kisha anaonyesha kwamba mpango wa Mungu wa ufufuo ni thabiti,

---

*Matesi ya milele hayakuwahi kuwa imani ya Kiyahudi isipokuwa kwa wachache sana; lakini Mabaisara wa Kirumi walipendelea nadharia hii, kwa sababu iliongeza ushawishi wa kifalme juu ya watu wa kawaida. Baadaye Mabaisara walichukua cheo cha, "Pontifex Maximus," kiongozi mkuu wa dini—na baadaye zaidi kilichukuliwa na Upapa kwa ajili ya mapapa.

[E353]
na kwamba wale ambao watu huwaita "wafu" "wote huishi kwake"—kutoka kwa mtazamo wa Mungu wao "wamelala" tu. Neno la Mungu, kwa hiyo, linaongea kuhusu hawa kama "wamelala" na si kama waliangamizwa. Ingawa sentensi ya awali ilikuwa ya maangamizi, sasa imefutwa na fidia. Hivyo Musa anasema: "Wewe huwageuza wanadamu kuwa maangamizi, na kusema [katika ufufuo], Rudi, enyi watoto wa watu." (***Zab. 90:3; 103:4***) Akisema, "Mimi ni Mungu wa Abrahamu," Mungu haongei tu kuhusu mambo yaliyopita kama bado yapo, bali pia kuhusu mambo yajayo kana kwamba tayari yametokea. ***Rum. 4:17***

Mwili, Roho na Nafsi ya Kanisa
—1 Wathes. 5:23—

Maneno mwili, roho na nafsi hutumika kwa njia ya mfano kumaanisha Kanisa kwa jumla. Kwa mfano, Mtume anasema: "Naomba Mungu [kwamba] roho yenu yote, nafsi na mwili vihifadhiwe bila lawama, hata kuja kwa Bwana wetu Yesu Kristo." Sala hii inapaswa kueleweka kuwa inamhusu Kanisa kwa ujumla—Kanisa lililochaguliwa ambalo majina yake yameandikwa mbinguni. *Roho* ya kweli imehifadhiwa katika kundi dogo. Mwili wake unaonekana hata leo, licha ya wingi wa magugu ambayo yangejificha na pia kuyakandamiza. Na *roho* yake, shughuli zake, akili yake, na uhai wake wenye hisia, vinaonekana kila mahali, kikichomeka bendera kwa ajili ya watu—msalaba, ukombozi.

Hatuwezi kutumia maneno ya Mtume kwa njia nyingine yoyote; maana, watu hawawezi kutokubaliana kiasi gani kuhusu uhifadhi wa roho na nafsi za watu wanaoongelewa, wote watakubaliana kwamba *miili* yao *haijahifadhiwa*, bali imerejea kuwa vumbi, kama ile ya wengine. Zaidi ya hayo, maneno mwili, roho na mzimu yamo katika umoja, si katika wingi.

Ni Nini Kinachomaanishwa na "Sheol" au "Hades" Ambako Roho Zote Huenda?

Inaaminika kwamba kwa kuwa roho husemekana *kw*enda *sheol*, *hades*,

[E354]
kwa hiyo roho ya mwanadamu lazima iwe kitu kinachoshikika na chenye ufahamu baada ya kuvunjika—baada ya kutengana kwa roho ya uhai na mwili. Kwa hiyo ni sahihi tukague Neno la Bwana kuhusu jambo hili, na *tuone—Sheol*, *Hades* ni nini?

Neno la Kiebrania *sheol* linatokea mara sitini na tano katika Maandiko ya Agano la Kale. Limefasiriwa mara tatu *kama shimo*, mara thelathini na moja kama *kaburi*, na mara thelathini na moja kama *kuzimu*. Hizi zote ni tafsiri zisizo sahihi, ikilinganishwa na matumizi ya sasa ya jumla ya maneno kuzimu, kaburi na shimo.

Maana ya neno la Kiebrania *shiyol* (*hades* ni sawa nayo kwa Kigiriki) haiwezi kuelezwa kikamilifu kwa neno lolote moja la Kiingereza: linamaanisha *kufichika* au *kuzimika*, au *kutokuwa* wazi—hali au hali ya kifo: si mahali bali ni hali, na labda neno *kusahulika* linaendana zaidi kuliko neno lingine lolote katika lugha yetu na neno *shiyol* la Kiebrania na *hades* la Kigiriki. Hakuna chochote katika neno *sheol* kinachoashiria furaha au mateso, au hisia yoyote; mahusiano ndiyo yanayopaswa kutuongoza katika hili. Basi, hebu tuchunguze matumizi ya maneno *sheol* na *hades* na tukague kutoka kwa mahusiano yake yote tunayoweza kuhusu "jehanamu." Tutakuta imeelezwa waziwazi katika Maandiko kwamba *shiyoli*, *hadesi*, *kusahulika*, hupokea wanadamu wote, wema na wabaya kwa pamoja; kwamba haina nuru, hakuna maarifa, hakuna hekima, hakuna ujanja; kwamba hakuna ulimi huko unaomsifu Bwana, wala unaolaani jina lake; kwamba ni hali ya ukimya kamili, na kwa kila njia ni hali isiyotakikana, isipokuwa kwamba imefungamanishwa na tumaini la ufufuo.

Pia itagundulika kwamba ni "roho," wema na wabaya, wanaoenda katika hali *hii—sheol*, kusahulika—kusubiri wito wa Mtoaji wa Uhai asubuhi ya enzi ya Milenia. Haiwezi kukanushwa kwamba watafsiri wa Biblia yetu ya Kiingereza ya Toleo la Pamoja wamekuwa wasio na msimamo nyakati fulani, lakini tunahimiza isichukuliwe kabisa kuwa ni udanganyifu, ingawa katika matukio mengi inaweza kuonekana kuwa karibu na hilo: badala yake tuamini kuwa ilikuwa ni matokeo ya mkanganyiko wa akili kuhusu mada hii, uliosababishwa na karne nyingi za mafundisho ya uongo, yaliyopitishwa kutoka kwa "giza

[E355]
zama." Jambo lingine linaloweza kusemwa kwa kupunguza uzito wa kazi ya watafsiri ni kwamba katika "Kiingereza cha zamani" neno *jehanamu* halikuwa na maana kama ile linalo katika lugha ya Kiingereza ya kisasa. Kwa hakika, halikudokeza wala kulimaanisha mahali pa mioto au mateso au shida au maumivu, bali zaidi wazo la kaburi—hali iliyofichika, *kusahulika*. Watafsiri walipotumia neno *'hell'*, huenda walijihalalishia kwa kiasi fulani, kwa kuzingatia maana yake ya kale, maana yake ya msingi, kama inavyotolewa katika kamusi za Kiingereza zisizofupishwa.

Katika kuchunguza matumizi yafuatayo ya neno *sheol*, msomaji anahimizwa kuona jinsi maana ya kifungu ingekuwa ikiwa neno *sheol* lingetafsiriwa katika kila kisa kama "moto wa kuzimu," au "mahali pa mateso," na kisha pia kuona jinsi, katika kila mfano, tafsiri ingekuwa laini kabisa na kuendana na muktadha ikiwa ingetafsiriwa *kama kusahulika*. Haya yanathibitisha kwa hakika kwamba "roho" huenda *sheol*, *katika kusahulika*, na kwamba haziko katika mateso huko, wala hazina maarifa yoyote au hekima au kazi au furaha au maumivu au hisia za aina yoyote, bali husubiri tu katika *kusahulika* kwa ajili ya "sauti ya malaika mkuu na tarumbeta ya Mungu."

"Nitashuka kwa mwanangu [*sheol*, katika *kusahulika*] nikimwombolezea." ***Mwanzo 37:35***

Ndivyo Yakobo alivyoomboleza mwanawe Yosefu, ambaye alidhani alikuwa amekufa kifo cha ghafla.

"Ikimpata mabaya [Binyamini] njiani mtakapoenda, basi mtashusha mvi zangu kwa huzuni hadi *kaburini* [hadi *sheoli*, hadi *kusahaulika*]." ***Mwanzo 42:38***

Haya ndiyo maneno ya Yakobo, alipokuwa akimwacha Benyamini, na akiwa na hofu kwamba angeuawa, kama alivyodhani Yusufu alikuwa ameuliwa.

Maneno yale yale yanarudiwa tena kwa hali sawa, katika ***sura ya 44:29***, wakati ndugu wa Yusufu wanapomweleza amri ya mwisho ya baba yao kumhusu Benjamini. Na katika ***aya*** ya ***31***

[E356]

Ndugu tena wanarudia suala hilo kwa niaba yao, wakisema, "Wajitoleaji wako watashusha nywele cheupe za mtumishi wako, baba yetu, hadi *kaburini* [hadi *sheol*, hadi *kusahaulika*]."

Hapa kuna mifano minne ambapo neno *sheol* limefasiriwa kama "kaburi," na tunawaalika wote kutafakari jinsi isingekuwa sahihi kutumia neno *kuzimu*, likiambatana na dhana ya kawaida ya moto, mateso na maumivu. Watafsiri walikuwa waziwazi na uhakika kwamba neno *jehanamu*, kama linavyoeleweka kwa kawaida, lingetoa dhana potofu sana kuhusu matarajio ya Yakobo kwa ajili yake mwenyewe, na ya wanawe kumhusu: hivyo basi walitafsiri neno hilo kama "kaburi" hapa. Hata hivyo, hawakukubali, wala wengi wa watu hawaamini, kwamba Yakobo aliingia kaburini, au alikuwa na wazo lolote la kuingia kaburini. Wala baba huyo wa taifa hakufikiria kuzikwa kwa mwili wake katika kaburi, kwani bila shaka angeitumia neno lile lile la Kiebrania kwa ajili ya kaburi alilolitumia alipokuwa akizungumzia kaburi la Rakeli, yaani, *qeburah* (***Mwanzo 35:20***), au vinginevyo angetumia neno lile lile ambalo mwanawe Yosefu alilitumia (*qeber*), alipokuwa akizungumzia kaburi la Yakobo, ambalo Yakobo mwenyewe alikuwa ameshaamuru liandaliwe kabla hajafa. (***Mwanzo 50:5***) Kinyume chake, tunaona kwamba Yakobo alikuwa akizungumzia *nafsi yake*, kama roho au kiumbe—kwamba msikitiko wa kumpoteza Benjamini ungemshusha hadi *kwenye kusahulika*, hadi katika hali ya kifo, katika uzee wake na afya yake dhaifu ya sasa.

"Bwana akitenda jambo jipya, nchi ikifungua kinywa chake, na kuwameza...nao wakishuka *wakiwa hai shimoni* [katika *sheol*, katika *kusahulika*]." ***Hes. 16:30***

"Wao...walishuka wakiwa hai *shimoni* [*sheol, kusahaulika*], nazo ardhi ikawafunika, wakapotea katikati ya mkutano." ***Hesabu 16:33***

Maandiko haya mawili yanayorejelea Korah, Dathan na Abiram, yakionyesha jinsi walivyoharibiwa, hayangeweza kutafsiriwa kwa uthabiti "*mashitani*," kwa hofu ya kuthibitisha kwamba mahali panapodaiwa kuwa pa mateso lipo chini ya uso wa dunia hii. Lakini jinsi kauli ilivyo rahisi inapofahamika ipasavyo:

[E357]
ardhi ikafungua kinywa chake ikawameza, nao wakashuka kutoka katikati ya shughuli za maisha hadi katika kusahulika, usingizi wa kifo.

"Moto umewaka kwa ghadhabu yangu, na utawaka hadi *kuzimu* ya chini [*sheol, kusahulika*], na utaangamiza dunia kwa mavuno yake, na kuwasha misingi ya milima." ***Kumb. la Torati 32:22***

Hakika kuna kutajwa kwa moto hapa, lakini si moto halisi. Muktadha wote unaonyesha kuwa ni moto wa wivu wa Mungu, na kauli inaendelea, "Watateketezwa na njaa, na kumezwa na joto kali na maangamizi chungu... upanga wa nje na hofu ya ndani vitaharibu." Hatutokomekwa kukisia kuhusu jinsi unabii huu ulivyotimizwa; kwa maana Mtume Paulo, akizungumza kwa uwezo wa Roho Mtakatifu, anarejelea kifungu hiki, na anakitumia kwa Israeli wa mwili, na kwa taabu iliyowapata kama taifa, walipomkataa Bwana Yesu, nao kwa upande wao wakakataliwa na Bwana. Mtume anatangaza kwamba hasira ilimwabikia kikamilifu (***1 Wathes. 2:16***): ghadhabu ya kimungu iliwaka juu yao na kuendelea kuwaka juu yao hadi, kama taifa, walipohangaika kwa ajili ya dhambi zao za kitaifa. Baada ya ghadhabu ya kimungu kuangamiza ukiukaji wao wa kitaifa, hata kuwatafuta hadi kwenye hatima ya chini kabisa (*sheol*), ndipo atakapowazungumzia kwa amani, akisema kwa Kanisa, "Farijini, farijini watu wangu; mwambieni Yerusalemu kwa faraja, na mumpigie kelele kwamba vita vyake vimekwisha, kwamba uovu wake umesamehewa; maana amepokea kutoka mikononi mwa Bwana mara mbili kwa ajili ya dhambi zake zote." (***Is. 40:1,2***) Ndipo pia utafika wokovu wa Yakobo uliotabiriwa na Mtume Paulo, kwa nguvu ya kauli ya kimungu, "Maana hii ndiyo agano langu kwao, nitakapowaondolea dhambi zao." (***Rum. 11:26,27***) Wazo lile lile kwamba moto huu wa ghadhabu ya kimungu dhidi ya Israeli, hadi kufikia upotevu wa kabisa, utafuatiwa na baraka za kimungu, linaonyeshwa katika muktadha. Tazama ***Kumb. la Torati 32:26-43***.

"Bwana huua na huamsha; humshusha hadi

[E358]

kaburi [kwa *sheol*, kwa *kusahulika*], na huleta juu [kwa ufufuo kutoka *kusahulika*, kutoka *sheol*]." ***1 Sam. 2:6***

"Huzuni za *kuzimu* [*sheol, kusahulika*] zilinizunguka." ***2 Sam. 22:6***

Nabii Daudi hapa alielezea ukweli kwamba maisha yake yalikuwa hatarini, lakini kwamba Mungu alimwokoa kutoka mkononi mwa Sauli. Hata hivyo, muktadha unaonyesha wazi kabisa kwamba Mwandishi wa Zaburi anazungumza kwa unabii kumhusu Kristo, na wakati wa ukombozi kamili wa mwili wa Kristo, ambao ni Kanisa, kutoka katika ulimwengu huu wa sasa wenye uovu, na kuingizwa katika utukufu wa ulimwengu ujao, ukionyesha (***beti 8-18***) kwamba ukombozi wa mwili wa Kristo utakuwa kabla tu ya wakati mkuu wa dhiki, na udhihirisho wa nguvu za kimungu na ghadhabu dhidi ya uovu.

"Machiwe yake yasiishie *kaburini* [*sheol, kusahulika*] kwa amani...bali machiwe yake uyashushe *kaburini* [*sheol, kusahulika*] kwa damu." ***1 Wafalme 2:6,9***

Neno lilikuwa la Daudi, akimwonyesha Suleimani mwanawe kwamba Yoabu alikuwa mtu hatari, mtu wa damu, aliyestahili kulipiziwa kisasi kabla ya kufa kwake. Watafsiri waliwaza waziwazi kwamba, ingawa Yoabu alikuwa mtu mwovu, haingekuwa sahihi hapa kutafsiri neno *sheol* kwa neno *kuzimu*, kwa sababu muktadha unazungumzia nywele za kijivu, wakati nadharia yao inasema kwamba nywele na sehemu zote zilizobaki za mwili wa kimwili huzikwa, na kwamba roho au nafsi tupu huenda kuzimu. Hivyo basi walipendelea hapa kutafsiri *sheol* kwa neno la Kiingereza *grave*. Lakini tukizingatia maana halisi, hakuna ugumu wowote kuhusu nywele za kijivu za Yoabu na pia nywele za kijivu za Yakobo kushuka pamoja katika *shamo*, kusahulika, hali ya kifo. Maneno "nywele za kijivu" na "kichwa cheupe" ni methali tu zinazomaanisha uzee.

"Kama wingu linavyotoweka na kupotea, ndivyo yeye anayeenda *shimoni* [*sheol, kusahulika*] hatatokea tena." ***Ayubu 7:9***

Hapa Ayubu anaashiria uharibifu kamili wa roho ya mwanadamu, au

[E359]
kuwa, katika kifo. Hata hivyo katika ***aya ya 21*** anahitimisha hoja kwa tamko, "Nitalala, nawe utanitafuta asubuhi, lakini sitakuwapo." Hapa kifo cha muda kinarejelewa kama usingizi, kama vile Enzi ya Miaka Elfu inavyorejelewa kama asubuhi, na enzi ya sasa kama usiku wa kilio na taabu, kufa na kulia. Bwana atamtafuta Ayubu asubuhi, katika nguvu ya ufufuo, na ingawa hatakuwepo, ingawa mauti itakuwa imefanya uharibifu kamili, hata hivyo, hali hiyo haiko nje ya uwezo wa kimungu, na kwa hiyo, wakati wa Bwana utakapofika "atapenda kazi ya mikono yake," siku ya kisasi cha Bwana itakapopita, na nyakati za faraja zitakapokuja—ndipo atakapoiita, na Ayubu na wengine wote watamjibu. Tazama ***Sura 14:14,15***.

Ni juu kama mbingu; utafanya nini? Ni chini kuliko *kuzimu* [*sheol, kusahulika*]; utajua nini? ***Ayubu 11:8***

Maneno haya ni ya Zofari, mmoja wa wafariji wa Ayubu waliokosea, ambaye Bwana alimkemea. Kwa kauli hii anajaribu kumwonyesha Ayubu kwamba kanuni za kimungu za utawala hazieleweki kwa wanadamu: kama mfano wa ukosefu kamili wa mwanadamu wa kumjua Mungu anarejelea *sheol*, na kuulinganisha; kwa kuwa hakuna maarifa katika *sheol*, vivyo hivyo, anadai, hakuna maarifa ya hekima na mpango wa kimungu.

"Laiti ungenificha katika *kaburi* [*sheol, kusahulika*], ungenihifadhi siri hadi ghadhabu yako ipite, ungeniwekea muda uliopangwa ukanikumbuka." ***Ayubu 14:13***

Hii ndiyo kauli rahisi na iliyo wazi zaidi kuhusu tumaini la Ayubu. Hakuhangaika kuhusu kuendelea kwa hali za sasa za dhambi na huzuni na taabu na maumivu; alikuwa radhi kabisa kufichwa katika kusahulika hadi wakati ambapo laana, "ghadhabu," itapondolewa duniani, na badala yake nyakati za faraja zitakapokuja. Lakini hataki kufutwa kabisa milele. La hasha! akiwa na uhakika katika mpango wa kimungu wa maisha ya baadaye, kupitia ufufuo,

[E360]
anaomba kwamba Mungu kwa wakati unaofaa, baada ya laana ya dhambi kuondolewa, atamkumbuka, na kumwita kutoka kwenye kusahulika ili awe hai tena, kwa nguvu za urejeshaji zitakazotumika wakati huo kupitia kwa Kristo. Tazama ***Matendo 3:19-21***.

"Nikisubiri, *kaburi* [*sheol, kusahulika*] ni nyumba yangu: Nitalaza kitanda changu katika giza. Nimewalia mchafuko, Wewe ndiwe baba yangu; na mdudu, Wewe ndiwe mama yangu na dada yangu." ***Ayubu 17:13,14***

Lugha hii inaelezea kwa kina! Kusahulika ni nyumba au ni kitanda, na imejaa giza—roho ya Ayubu, uwepo wake, inala, haifanyi kazi, ikisubiri asubuhi ya ufufuo, wakati mwili wake unageuka kuwa uozo.

"Sasa tumaini langu liko wapi? Kuhusu tumaini langu, nani ataliona? Watashuka hadi *nguzo za shimo* [kwenye *sheoli, kusahulika*, kwa kutengana]. Hakika, katika vumbi peke yake kuna pumziko kwa wote." ***Ayubu 17:15,16***

Mtawa wa Mungu anaelezea tumaini lake mwenyewe au imani yake, lakini anauliza ni wangapi wanaweza kuwa na imani kama hiyo. Tayari ameelezea tumaini kwamba kifo chake kitakuwa ni usingizi tu, ambao atatoka asubuhi. Lakini ingawa kila mmoja huenda *sheoli* peke yake, kwenye kusahulika, iwe ana tumaini hili au la, wote hupata pumziko katika vumbi.

"Hupitisha siku zao katika ustawi, na kwa ghafla huingia *shimoni* [*sheol, kusahulika*]." ***Ayubu 21:13***

Hapa Ayubu anaelezea maisha ya utajiri ya wengine ambao si watu wa Bwana—akilinganisha hali hiyo na mateso yanayopitiwa na wengine ambao ni watu wa Bwana, na ambao huadhibiwa ili kuwafanya wawe tayari kwa mambo bora zaidi yajayo.

Ukame na joto huteketeza maji ya theluji: ndivyo pia *kaburi* [*sheol, kusahulika*] huwafanya wale waliofanya dhambi." ***Ayubu 24:19***

Wanadamu wote wamefanya dhambi, na kwa hiyo wanadamu wote wako chini ya kifo, na huingia katika giza la kusahaulika. Tumaini pekee liko kwake aliyetuokolea kutoka kwa kifo, na ambaye, "katika

asubuhi," atatutoa katika giza, kulingana na ahadi yake mwenyewe ya neema. Hata hivyo, Ayubu, katika mfano huu, anarejelea hasa wahalifu, wanaoharakisha kifo chao kwa njia ya uovu.

"*Kuzimu* [*sheol, kusahulika*] iko wazi mbele zake, na maangamizi hayana kifuniko." ***Ayubu 26:6***

Hapa Ayubu anaonyesha hekima kuu ya Muumba, ambaye si tu anayejua mwisho tangu mwanzo, bali kila jambo la siri la kusahulika liko wazi kwa macho yake yasiyochunguzika.

"Maana katika kifo hakuna kumkumbuka; katika *kaburi* [*sheol, kusahulika*] ni nani atakayekushukuru?" ***Zab. 6:5***

Ni kauli wazi na thabiti kiasi gani tuliyonayo hapa, inayoithibitisha hali ya kutokuwa na fahamu kwa mwanadamu alipokufa! Pia inapaswa kuzingatiwa kwamba kauli hii haihusu wabaya, bali inawahusu watumishi wa Mungu wanaotamani kumshukuru na kumsifu kwa rehema zake. Tambua pia kwamba rejea hii si kwa *mwili* uliokufa unaozikwa katika *qeber*, bali ni kwa *roho* inayokwenda *sheol*, yaani, giza la kusahaulika.

Wenye uovu watarudishwa *kuzimu* (*sheol, kusahulika*) na mataifa yote yanayomsahau Mungu. ***Zaburi 9:17***

Neno la Kiebrania *shub* katika maandishi haya limefasiriwa ipasavyo "kurudi." Hii inatoa wazo la mtu aliyekombolewa kutoka *sheol*, kusahulika, na kwamba baadhi ya waliyo kombolewa hivyo watarudishwa kwenye kusahulika kwa sababu ya uovu na kumsahau Mungu. Ukombozi wa wanadamu kwa ujumla kutoka *sheol* utatokea wakati wa Enzi ya Miaka Elfu, kutokana na bei ya ukombozi iliyokamilika Kalvari. Hata hivyo, wale walioamshwa na kupata maarifa ya kweli, ambao kisha wanapindukia kwa hiari, watarudishwa tena kwenye kusahulika—"Kifo cha Pili," ambacho hakitakuwa na ukombozi wala urejeshaji. Ni wazi kabisa kwamba kifungu hiki hakihusu umma wa wanadamu (wasiokuwa Wayahudi) ambao hawajawahi kumjua Mungu—kutokana na kauli yake yenyewe, kinawahusu wale *wanaomsahau* Mungu baada ya kupewa maarifa kamili kumhusu, na kuwajibika ipasavyo.

[E362]

"Hautaacha nafsi yangu *kuzimu* [*sheol, kusahulika*]; wala hautaruhusu Mtakatifu wako kuona uozo." ***Zaburi 16:10***

Mtume Petro, akizungumza siku ya Pentekoste, akiwa chini ya ushawishi kamili wa Roho Mtakatifu, anatufafanulia maana halisi ya kauli hii, akibainisha kwamba haiwezekani kuwa kweli kumhusu Daudi mwenyewe; kwa sababu roho ya Daudi iliwekwa katika *kuzimu*, na mwili wake uliharibika. Anatangaza kumhusu Daudi, "*Amekufa* na kuzikwa, na kaburi lake liko pamoja nasi hata leo." "Daudi hajapanda mbinguni." ***Matendo 2:27-34***

Maneno ya Mtume ni ya kusisitiza na ya kushawishi kabisa katika hoja mbili, (1) kwamba roho ya Daudi ilienda *sheol*, kwenye kusahulika, na bado ilibaki huko na hadi wakati wa mahubiri ya Petro haikuwa imepanda mbinguni; (2) kwamba roho ya Kristo Yesu ilienda pia *sheol*, kwenye kusahulika, lakini haikubaki kwa sababu alifufuka siku ya tatu—na baadaye akapanda mbinguni.

Kauli hizi zilizo wazi kutoka kwa chanzo kilichoongozwa na Roho zinapaswa kufafanua mada hii kwa watafuta ukweli wote wa dhati. Zinatuwekea mbele yetu mambo yafuatayo: (1) Roho (kiumbe) wa Bwana wetu Yesu ilienda kwenye kusahulika, kwenye *kuzimu*, alipokufa. (2) Alikuwa amekufa kwa muda wa siku tatu. (3) Alifufuka, alipewa uhai, akatolewa kutoka kwenye upotevu, na kurudishiwa asili ya uungu, siku ya tatu, kwa nguvu ya Roho Mtakatifu wa Mungu, na akawa "mazao ya kwanza ya wale *waliolala*." Nafsi ya Bwana wetu haikuwepo wakati wa kifo chake: "Alimwaga roho yake hadi kifo; alitoa roho yake kuwa sadaka kwa dhambi." Lakini roho yake [kiwa chake] ilifufuliwa katika ufufuo, ikipewa mwili mpya wa kiroho.*

"Fundo za *kuzimu* [*sheol, kusahulika*] zilinizunguka: mitego ya mauti ilinikamata."***—Zab. 18:****5—Leeser*.

Ishara ya kifananishi ya mateso makuu na hofu ya kifo.

"Ee Bwana, umeinua roho yangu kutoka *kaburini*

Juz. II, uk. 109.

[E363]

[*sheol, kusahulika*]; umenifanya niishi." ***Zab. 30:3***

Huu ni shukrani kwa kupona kutoka kwa ugonjwa mkali, uliokuwa unatishia kifo.

"Nao wabaya nao waona aibu, na wanyamame katika *kaburi* [*sheol, kusahulika*]; na midomo ya uongo iwanyamazishwe." ***Zab. 31:17,18***

Hapa, kama sehemu nyingine, Mwandishi wa Zaburi anatamani ardhi isafishwe kutoka kwa wale wanaopenda na kutenda uovu. Hili halina uhusiano wowote na maisha ya baadaye, wala halidokezi tumaini la ufufuo. Ufalme utakapokuwa wa Bwana na yeye awe mtawala katikati ya mataifa, na sheria za haki na kweli zitakapothibitishwa, na rehema na upendo vitakapomletea kila kiumbe fursa kamili ya maarifa na uponyaji kutoka kwa dhambi, inaweza kuwa kwamba wengine ambao sasa ni waovu watatafuta haki, watatafuta uadilifu, na kufichwa chini ya rehema ya haki ya Kristo, na hatimaye kupata uzima wa milele kupitia kwake. Wala nabii Daudi wala mwingine yeyote hawakuweza kupinga mageuzi kama hayo, wala utoaji wa uzima wa milele kwa wale waliobadilishwa kabisa na kurejeshwa katika upatanisho na Mungu.

"Kama kondoo wamewekwa *shimoni* [*sheol, kusahulika*]; mauti itawalisha, na wacha Mungu watawatawala asubuhi; na nguvu zao zitaharibika, *shimo* [*sheol, kusahulika*] likiwa makao ya kila mmoja wao. Lakini Mungu atakomboa roho yangu kutoka nguvu ya *shimo* [*sheol, kusahulika*]." ***Zab. 49:14,15***

Kwamba *sheol* haimaanishi kaburi kwa maana ya kawaida, bali kama tunavyoita, kusahulika, inaonekana wazi kutoka kwa maandishi haya; kwani kondoo hawazikwi katika makaburi, ingawa kondoo wote huingia katika kusahulika, husahaulika, ni kana kwamba hawakuwahi kuwepo. Hapa Nabii anaashiria imani yake mwenyewe katika ufufuo, kwamba Mungu angenunua roho yake kutoka *sheol*, kutoka kwa kusahulika. Hili linaendana kikamilifu na kauli ya Mtume Petro kwamba "Daudi hajapanda mbinguni." Roho ya Daudi ilienda *sheol*, kwenye kusahulika, na

[E364]

Matumaini pekee ya Daudi yako katika ukombozi wa roho yake kutoka *sheol*, kutoka kwenye kusahulika, kurudi kwenye uzima, kwa njia ya Mkombozi katika ufufuo. Zaidi ya hayo, hata wale wanaoenda kwenye kusahulika kama kondoo watatoka tena kwenye kusahulika, kwa maana kifungu hiki kinaeleza wazi kwamba "asubuhi" ya ufufuo, asubuhi ya Milenia, wenye haki "watakuwa na mamlaka" juu ya hawa, watawaongoza, watawadhibiti, watawahukumu kwa haki. Ndivyo pia anavyosema Mtume, "Watakatifu watahukumu ulimwengu." ***1 Kor. 6:2***

"Kifo kikawashike, na waishuke hai *kuzimu* [*sheol, kusahulika*]: maana uovu uko katika makao yao." ***Zab. 55:15***

Maandiko haya, kama yanavyofasiriwa vibaya kwa kawaida, yamekuwa kikwazo kikubwa kwa wengi wa watu wa Mungu. Wamesema, inawezaje kuwa kwamba mtu mwema kama Daudi angeomba adui zake waende *kuzimu*—katika mateso ya milele. Mtu mwema hangeweza kuomba hivyo, wala huu haukuwa mwelekeo wa maombi ya Daudi. Kama tulivyoona, na tunavyoona, neno *sheol* halina wazo lolote la moto au miali au mateso au kitu chochote cha aina hiyo, bali linaashiria tu kusahulika, kuzimwa kwa maisha. Hivyo basi, maombi au matakwa ya Daudi kwa maadui zake, wapinzani wa haki, yalikuwa ni matakwa yaliyo sahihi kabisa, yanayopatana kikamilifu na sheria za watu walioendelea zaidi katika siku hizi za mwamko mkuu. Leo sheria za mataifa yaliyoendelea zinatangaza kwamba wauaji wote watatiwa hukumu ya kifo, na kwa kawaida huainisha mbinu zinazodhaniwa kuwa rahisi na zisizo na maumivu makali zaidi za utekelezaji wa hukumu hiyo. Hivyo basi, sheria inasema, kama alivyosema Daudi, Wacha hawa wahalifu waende *sheol*, kwenye kusahulika—wafe. Hata hivyo, Mungu katika rehema zake, amekomboa, kwa damu ya thamani ya Kristo, mwenye dhambi mbaya zaidi na pia asiye mbaya sana, kwa maana "Yesu Kristo, kwa neema ya Mungu, aliionja mauti kwa ajili ya kila mtu." "Alijitoa kuwa gharama ya ukombozi kwa wote, ili kushuhudiwa kwa wakati uliokadiriwa." Ikiwa baadhi ya viumbe wenzetu wamepotoshwa zaidi kuliko sisi, inaweza kuwa, kadiri tunavyojua, ni kwa sababu ya ushawishi maalum wa kupofusha wa Adui juu yao (***2 Kor. 4:4***); au kwa sababu ya urithi mbaya zaidi.

[E365]

Kwa vyovyote vile, mpango wa Mungu ni kwamba kila mtu wa jamii ya wanadamu apate fursa kamili, ya haki, na isiyo na upendeleo ya kuamua *chaguo* lake kwa ajili ya haki na uzima, au kwa ajili ya uasi na Kifo cha Pili—na kurudishwa katika *kuzimu*. Haya yote yametuhakikishiwa kikamilifu katika Agano Jipya lililotuhakikishiwa na kutimuliwa kwa sifa za damu ya thamani ya Kristo.

"Wema wako ni mkuu juu yangu; umeokoa roho yangu kutoka *kuzimu* ya chini [*sheol, kusahulika*]." ***Zab. 86:13***

Maneno "jehanamu ya chini" hapa yangeleta maana ya kina cha kusahulika. Tunaweza kufikiri bila makosa kwamba Nabii hapa anamwakilisha Bwana Yesu, kama anavyofanya katika Zaburi zake nyingi. Ikiwa ndivyo, maneno "kina cha kusahulika" yangekuwa na maana maalum. Katika hali ya ulimwengu wa wanadamu, kifo ni usingizi tu, na kusahulika kwake ni cha muda tu, ambacho kutatokea kuamka katika ufufuo, kama matokeo ya ukombozi. Lakini kwa upande wa Bwana wetu Yesu ilikuwa tofauti: kwa kuwa alichukua nafasi ya mwenye dhambi (Adamu), kifo kwake lazima kilimaanisha adhabu kuu ya dhambi, yaani, kusahulika kabisa, isipokuwa kama, kwa neema na nguvu za Baba, angefufuliwa kutoka kwa wafu, na kuwa Mwokozi wa wale aliowafadhili.

"Roho yangu imejaa taabu, na uhai wangu umekaribia *kaburi* [*sheol, kusahulika*]." ***Zab. 88:3***

Hapa, tena, huzuni inayokaribia kifo imeelezwa kwa ufupi na kwa kishairi.

"Ni mtu gani aliye hai ambaye hatakuona mauti? Je! Anaweza kuokoa roho yake kutoka mkononi [nguvu] mwa *kaburi* [*sheol, kusahulika*]?" ***Zab. 89:48***

Jinsi uchunguzi huu na jibu lake linalodokezwa vinavyopatana na ukweli wote wa kesi kama tulivyoiona hadi sasa, na jinsi maneno haya yanavyokinzana na fikra ya kawaida kuhusu mada iliyojadiliwa! Fikra ya kawaida ni kwamba hakuna mtu, hakuna *roho*, anayepitia kifo; kwamba wakati wa kufa ndio wakati wa ongezeko la uhai; hivyo basi roho ni bora kabisa kuliko nguvu za *kuzimu*, kusahulika—kwamba

[E366]
roho haiwezi kufa: badala ya kuwa ni swali kama inaweza kujikwamua kutoka kwa nguvu za *sheol*, ni wazi kabisa kwamba *sheol* haina nguvu yoyote ile ya kuigusa roho. Maandiko na ukweli vinaendana kwa umoja gani! Falsafa ya Kiplato inayokubalika kwa jumla haina mshikamano kiasi gani!

"Huzuni za mauti zikanizunguka, na taabu za *kuzimu* [*sheol, kusahulika*] zikanishika; nikapata taabu na huzuni." ***Zab. 116:3***

Hapa, tena, hofu ya kifo inaonyeshwa kwa uwazi. "Nitaenda

wapi kutoka kwa roho yako [nguvu—ili kuepuka au
kufichwa kutoka kwa nguvu za kimungu], au nitakimbilia wapi kutoka kwa
wako; nikijipandisha mbinguni, uko huko; nikitengeneza kitanda changu *kuzimu* [*sheol, kusahulika*], tazama, uko huko." ***Zab. 139:7,8***

Kulingana na dhana iliyoenea, hii ingemaanisha kwamba Mungu ni mkazi wa kudumu wa chumba cha mateso ya kutisha ambacho *kuzimu* inaonyeshwa kuwa. Kinyume chake, Nabii anaangalia kwa mtazamo mpana nguvu za kimungu, na kutuambia matokeo ya utafiti wake, kwamba hakuna mahali popote katika ulimwengu wote ambalo nguvu za kimungu haziwezi kufikia. Hata kusahulika kwa kifo kuna chini ya Bwana wetu anayesema, "Nina funguo za kifo na za *kuzimu* [kusahulika]." Ni imani yetu kwa Mungu—katika uweza wake wote—ndio msingi wa imani yetu katika ufufuo wa wafu.

"Mifupa yetu imetawanywa kinywani mwa *shimo* [*sheol, kusahulika*], kama vile mtu anapokata na kupasua juu ya nchi." ***Zab. 141:7***

Umuhimu wa kifungu hiki haueleweki vizuri sana, lakini kwa vyovyote vile, hakina chochote kinachounga mkono wazo la kawaida la kuzimu ya mateso. Tafsiri ya Young inatafsiri aya hii —"Kama anayechimba na kupasua nchi, mifupa yetu imetawanywa kwa amri ya Sauli."

"Tuwameze wakiwa hai, kama *kaburi* [*sheol, kusahulika*]." ***Methali 1:12***

Hii inaonekana kuwa lugha ya wauaji, ambao wangewaharibu waathiriwa wao haraka, na kuwafanya wapotee machoni na kutoka katika kumbukumbu—katika kusahulika.

[E367]

"Miguu yake huingia kuzimu; hatua zake hushika *shimoni* [*sheol, kusahulika*]." ***Methali 5:5***

Hapa vishawishi vya mwanamke mwovu, na matokeo yake hatari, vimewasilishwa kwa lugha ya kishairi: njia zake huongoza kwenye uharibifu, kifo, na kusahulika.

"Nyumba yake ni njia ya *kuzimu* [*sheol, kusahulika*], inayoingia chini hadi vyumba vya mauti." ***Mith. 7:27***

Ufafanuzi unaofanana na ule uliotangulia, lakini unaotoa ushahidi kwamba kuzimu inayorejelewa si ya moto mkali; si mahali pa mateso, bali ni vyumba vya giza vya kifo, kutokuwepo, na kusahulika.

"Wageni wake wako katika vilindi vya *kuzimu* [*sheol, kusahulika*]." ***Methali 9:18***

Hapa, kwa lugha ya kionjo, wageni wa malaya wanaonyeshwa kama waliokufa, wakiwa wamepoteza heshima ya nafsi, na hadhi yote ya uume—bila shaka wako katika njia ya kifo, kwa maana njia ya uzinzi huharakisha ugonjwa na kifo. Wako katika njia ya kusahulika, si tu kwa maana ya kimwili, bali pia kwa maana ya kupoteza heshima na ushawishi wao miongoni mwa watu.

Kuzimu [*sheol, kusahulika*] na maangamizi viko mbele ya Bwana; na si zaidi ya mioyo ya wanadamu?

Inapaswa kutambuliwa kwamba hakuna dalili yoyote hapa ya mateso, bali kinyume chake, *sheol*, kusahulika, inahusishwa na uharibifu.

"Njia ya uhai iko juu kwa mwenye hekima, ili aepuke *kuzimu* [*sheol, kusahulika*] chini." ***Methali 15:24***

Watafsiri wetu karibu sana wamefanya maandishi haya yaendane na nadharia yao kwamba wenye haki *huenda* mbinguni, na wasio haki *huenda* kuzimu. Angalia tafsiri ya Toleo Lililorekebishwa—"Kwa wenye hekima, njia ya uzima huenda juu ili aondoke katika sheol [kando, kaburi] iliyo chini." Wazo sahihi linaweza kutafsiriwa ipasavyo hivi—Njia ya uzima kwa wenye hekima ni njia ya kupanda kuelekea katika haki, ili waokolewe kwa nguvu ya ufufuo kutoka katika kusahulika.

"Mpige kwa fimbo, naokoa roho yake kutoka *kuzimu* [*sheol, kusahulika*]." ***Methali 23:14***

[E368]

Labda, si lazima kueleza kwamba kifungu hiki hakifundishi kwamba baada ya kifo maiti ipigwe, ili roho iweze kuondolewa kutoka kuzimu ya mateso. Maana inaonyeshwa waziwazi na muktadha. Agizo ni kwamba mtoto asisamehewe fimbo, ikiwa anaihitaji, kwani kwa kufanya hivyo miaka ya manufaa inaweza kuongezwa katika maisha yake—roho yake (kipengele chake cha uhai) itawekwa kando na kusahulika mapema, na pengine ikawaokoa kutoka kwa Kifo cha Pili
—kutokana na kurudishwa kwenye kusahulika.

"*Kuzimu* [*sheol, kusahulika*] na maangamizi havijazii kamwe; Ndivyo macho ya mwanadamu yasiyojazika kamwe." ***Methali 27:20***

Badala ya kuashiria kuzimu inayowaka moto, yenye ukubwa usio na kifani kiasi kwamba haiwezi kamwe kujazwa, inamaanisha tu kwamba hakuna kikomo kwa uwezo wa kifo—kusahulika na uharibifu haviwezi kuwa na msongamano.

"Kuna vitu vitatu visivyoshiba kamwe; naam, vitu vinne husema, 'Haikutosha': *Kuzimu* [*sheol, kusahulika*]; tumbo lisilotunga; nchi isiyojazwa maji, na moto usiosema, 'Umetosha.'" ***Methali 30:15,16***

Katika andiko hili, kama lilivyo lile linalotangulia, kifo, yaani kusahulika, kinasemekana kuwa hakina kikomo cha uwezo, na hakiwezi kujazwa kupita kiasi.

"Kila kitu ambacho mkono wako hupata kufanya, kifanye kwa nguvu zako; kwa maana hakuna kazi, wala mpango, wala maarifa, wala hekima katika *kaburi* [*sheol, kusahulika*] unapokwenda." ***Mhub. 9:10***

Hili ni tamko thabiti kabisa kuhusu kuzimu, *shiyol*, kusahulika. Linahusu si wabaya pekee, bali pia wa haki—kwa wote wanaoingia katika kifo. Hakuna kazi njema wala kazi mbaya, wala kumtosha Mungu wala kumlaani Mungu, wala mawazo mema wala mawazo mabaya, wala maarifa matakatifu wala maarifa yasiyo takatifu, wala hekima ya mbinguni wala hekima nyingine, katika *shamo*, katika kusahulika kwa kifo. Jambo hili lingeweza kuelezwa wazi zaidi au kwa msisitizo zaidi vipi?

"Wivu ni mkali kama *kaburi* [*sheol, kusahulika*]." ***Sol. Wimbo, 8:6***

[E369]

Hapa hali ya kifo, kusahulika, inaonyeshwa kama mfano halisi wa ukosefu wa huruma. Humeza familia nzima ya wanadamu, bila kubagua, iwe kwa tabia au hali.

"Ndiyo maana *kuzimu* [*sheol, kusahulika*] imejitanua na kufungua kinywa chake bila kipimo." ***Isa. 5:14***

Hapa Nabii anatumia neno *shiyoli*, kusahulika, kuelezea upotevu wa heshima, aibu, na dharau iliyokuwa juu ya Israeli. Walikuwa wamekuwa kama waliokufa, walikuwa wamepotea katika kusahulika kwa wingi. Aya hii hairejelei kaburi halisi, wala ziwa la moto.

"*Kuzimu* [*sheol, kusahulika*] kutoka chini imesogezwa kwa ajili yako ili kukukabili unapoingia." ***Isa. 14:9***

Hii ni lugha ya kiishara sana. Inatumika kwa Babeli. Utekelezaji wake, tunaamini, bado ni wa baadaye, na sasa uko karibu sana. Babeli Mkuu atamezwa; kama jiwe lililotupwa baharini, hatataonekana tena kabisa na kusahaulika—ataenda kwenye kusahulika, *sheoli*. (***Ufunuo 18:21***) Hili linaonyeshwa na muktadha, ambao unaitangaza, "Jinsi alivyoacha mnyanyasaji, jinsi ilivyoisha mji wa dhahabu!" Tazama ***mistari 4-8***.

"Heshemu yako imeshushwa hadi *kaburini* [*sheol, kusahulika*]." ***Isa. 14:11***

Hii ni mwendelezo wa picha ile ile ya kielelezo ya *uharibifu* wa Babeli ya fumbo, ambayo utukufu wake hivi karibuni utakuwa jambo la zamani—imezikwa katika kusahulika, si katika kuzimu inayowaka moto.

"Ninyi mwasema, Tumefanya agano na mauti, na *kuzimu* [*sheol, kusahulika*] tuko katika makubaliano." ***Isaya 28:15***

Hapa Bwana anatabiri taabu kuu, kikwazo, na kuanguka miongoni mwa wale ambao, kupitia mafundisho ya uongo, wamekuja kupuuza mafundisho ya Maandiko kwamba kifo ni mshahara wa dhambi. Wakati huu wa malipo kwa wale waliogusa Neno la Mungu kwa udanganyifu, na ambao, badala ya kutakaswa na ukweli, wanapendelea kosa, umekaribia. Adui wetu mkuu, Shetani, anatumia fursa ya imani potofu iliyosambaa kuhusu mada hii ili kuwatengea mitego

[E370]
Ulimwengu kwa mafundisho mbalimbali ya uongo yanayotolewa juu ya dhana hii ya uongo. Tayari amepotosha Wapapista na ulimwengu wote wa washenzi katika sala na misa kwa ajili ya wafu, ambao wanaaminika kuwa si wafu, bali wako hai kabisa katika mateso ya purgatorio. Na sasa, kupitia Spiritualism, Theosophy na Christian Science, Adui yuleyule anafanya mashambulizi maalum dhidi ya Waprotestanti, ambao kwa sababu ya imani yao kwamba wafu si wafu, wanaathirika kwa urahisi na ushawishi huu wa udanganyifu.

Wakristo wa madhehebu mbalimbali wamefanya "mkataba na kifo," na wanatangaza kuwa ni rafiki, ilhali Maandiko yanatangaza kuwa ndicho adui mkuu wa mwanadamu, na mshahara wa dhambi yake. Kuhusu kaburi, Wakristo wa jina tu wanakubaliana; wanakiona kama ghala tu la mwili wa kidunia, ambao wanasema wamefurahia kuuachana nao. Kwa kushindwa kuona kwamba kifo (kusahulika) ni mshahara wa dhambi, wako tayari kuamini uongo wa Shetani, kwamba mateso ya milele ndio mshahara wa dhambi. Kwa kushindwa kuamini kwamba kifo ni mshahara wa dhambi, wako tayari kupinga kwamba kifo cha Kristo kilikuwa tiba, bei inayolingana, kwa ajili ya ukombozi wa mwanadamu, na hivyo sifa zote za neema za mpango wa kimungu wa fidia na urejesho *zinafunikwa kwa kiasi fulani* kutoka kwa mtazamo wao, na kufanya iwe vigumu kueleweka.

"Agano lenu na mauti litafutwa, na makubaliano yenu na *kuzimu* [*sheol, kusahulika*] hayatadumu." ***Isaya 28:18***

Hivyo Bwana anatangaza kwamba hatimaye ataishawishi dunia kuhusu ukweli wa kauli za Maandiko zinazohusu kifo na hali ya kusahulika; lakini itakuwa kupitia wakati mkubwa wa taabu na mchanganyiko kwa wale walio chini ya udanganyifu huu, na wanaokataa kuisikiliza sauti ya Neno la Bwana kuhusu mada hii.

"Nilisema, Katikati ya siku zangu nitakwenda milangoni ya *kuzimu* [*sheol, kusahulika*]. Nimepungukiwa na miaka yangu iliyobaki." ***Isa. 38:10***

Haya ndiyo maneno ya Hezekia, mfalme mwema wa Yuda,

[E371]
ambaye kwa niaba yake muujiza ulifanyika, ukiongeza siku zake. Kwa maneno haya anasimulia mawazo yake wakati wa ugonjwa wake. Hakika hakumaanisha kwamba alitarajia kushuka hadi kuzimu ya mateso ya milele, na watafsiri walikuwa na busara ya kutosha kuona kwamba kama katika kisa hiki wange tafsiri *sheol* kwa neno *kuzimu*, ingeibua maswali na uchunguzi kwa upande wa wasomaji, ambayo yangeleta ukweli kuhusu mada hii kwa umakini wa jumla mapema zaidi. Mfalme anatangaza tu kwamba alihisi yuko karibu na kifo, na kusahaulika, na kwamba alikuwa karibu kupokonywa siku zake zilizobaki, ambazo kwa haki angeweza kutarajia kuzifurahia.

"*Kuzimu* [*sheol, kusahulika*] hawezi kukuimbia; mauti hawezi kukuabudu." ***Isaya 38:18***

Haya ni maneno ya Hezekia, sehemu ya maelezo yale yale ya ugonjwa wake, hofu yake ya kifo, kumbukumbu yake ya wema na rehema za Bwana katika kumuongezea siku za maisha yake, na shukrani zake kwa Bwana. Anatangaza, "Wewe kwa upendo wa nafsi yangu [kiwa] umeiokoa kutoka shimoni ya uharibifu." Watafsiri hawakutafsiri hivi, "Kuzimu haiwezi kukusifu," la sivyo wale wenye nia ya kuuliza wangekuwa wakiuliza ni aina gani ya kuzimu ingekuwa inarejelewa. Hezekia anahusisha wazo la kifo na kusahulika, *sheol*, na anavitumia kama maneno mbadala, kisha anatangaza, "Mwenye uhai, mwenye uhai, atakusifu, kama mimi ninavyofanya leo." Kwa maneno mengine, mtu aliye hai anaweza kumwabudu Bwana, lakini mtu akiwa amekufa, ikiwa *roho* yake imeshuka *shamo*, kwenye kusahulika, hawezi kumwabudu Bwana, wala kwa namna yoyote kuelezea rehema zake—hadi, asubuhi ya ufufuo, kama Ayubu anavyotangaza, Bwana atakapowaita, wote watamjibu.

"Ukaenda kwa mfalme ukiwa na manukato... na ukajidhili hata kufikia *kuzimu* [*sheol, kusahulika*]." ***Isa. 57:9***

Hii ni methali. Hairejelei kuzimu ya mateso, wala kaburi halisi. Inaonyesha Israeli kama mwanamke, asiyemjali mumewe, Bwana, akitafuta muungano

[E372]
na wafalme wa dunia, hadi kufikia kusahulika—hadi kufikia kifo cha kiishara, bila kumtambua Bwana wala kanuni za kweli yake na haki inayotokana na imani.

"Siku aliposhuka *shimoni*, [*sheol, kusahulika*] nikasababisha maombolezo. Niliwafanya mataifa yanyanyuke
kwa sauti ya kuanguka kwake, nilipomwangusha hadi *kuzimu* [*sheol, kusahulika*]...nao walishuka hadi *kuzimu* [*sheol, kusahulika*] kwa wale waliouawa kwa upanga." ***Eze. 31:15-17***

Hapa Bwana, kupitia Nabii, anatumia lugha ya mfano kuelezea kuanguka kwa Babeli. Kama ilivyoonekana hapo awali, kuanguka kwa Babeli, na maelezo yake ya kupindukia, sehemu yake yalihusiana na Babeli halisi, na sehemu kubwa zaidi bado yatatekelezwa katika kuanguka kamili na kuporomoka kwa Babeli ya fumbo. Taifa la kale la Babeli lilang'olewa na Wamedaya na Wapersia, na likashuka kwenye kusahulika, katika hali ya kifo kama taifa: Babeli ya kisasa ya fumbo itashuka vivyo hivyo kwenye kusahulika, na haitafufuka tena.

"Wenye nguvu miongoni mwa mashujaa watamwambia, na wale wanaomsaidia, kutoka katikati ya *kuzimu*, [*sheol, kusahulika*]." ***Eze. 32:21***

Hapa, kupotea kwa taifa la Misri, na mataifa mengine makuu yaliyoanguka kabla ya kuanguka kwa Misri, yameonyeshwa yakiongea na Misri kuhusu kuanguka kwake. Hivyo basi, tunasema kwamba historia *inatuambia* mambo fulani—kwamba historia inarudia masomo yake.

"Hawatalala pamoja nao, wakuu walioanguka, wasio na agano, waliokita *kaburini* [*sheol, kusahulika*] pamoja na silaha zao za vita." ***Ezek. 32:27***

Nabii hapa anatabiri uharibifu wa Mesheki na Tubali, jinsi wao pia watakavyoshuka kwenye kusahulika pamoja na silaha zao za vita. Silaha za vita zinaweza, kwa kweli, kushuka kwenye kusahulika, na tunamshukuru Bwana kwamba hakuna mpango uliofanywa wa kuziirejesha katika enzi ya utukufu itakayokuja, wakati Emmanuali atakapokuwa ameanzisha

[E373]
Ufalme wake, kwa maana ahadi chanya ni, "Atatowa vita hadi ncha za dunia." ***Zab. 46:9***

"Nitawafidia kutoka kwa nguvu ya *kaburi* [*sheol, kusahulika*]; nitawaachilia kutoka kwa kifo: Ee kifo, nitakuwa pigo lako, Ee *kaburi* [*sheol, kusahulika*] nitakuwa uharibifu wako: toba itafichwa machoni pangu." ***Hos. 13:14***

Yeyote ambaye bado hajashawishika kwamba *shiyoli* haimaanishi mahali pa mateso anaweza angalau kupata faraja kutokana na maandiko haya, ambapo Bwana anatangaza bila shaka kwamba *shiyoli utaharibiwa*. Kwa hiyo, ikiwa kuna yeyote bado anayeamini na kupinga kwamba ni mahali pa mateso, na aungame angalau kwamba hautadumu milele yote, kwa sababu Bwana mwenyewe ameamuru uharibiwe.

Lakini jinsi kauli hii yote ilivyo wazi na yenye upatanifu kwa mtazamo wa kweli! Thamani ya ukombozi tayari imelipwa na Mkombozi wetu mpendwa, na kazi ya kuwakomboa wanadamu kutoka *kuzimu*, kutoka kwa kusahulika kwa kifo, inasubiri tu hadi Kanisa, Mwili wa Kristo, lichaguliwe kutoka miongoni mwa wanadamu, na kutukuzwa pamoja na Bwana na Kichwa chake, Kristo Yesu. Mara tu ufufuo wa Kanisa utakapokamilika (ufufuo mkuu au wa kwanza), *basi*, anatangaza Mtume, "neno lililoandikwa litatimia, Mauti imemang'wa na ushindi. Ee mauti, sumu yako wapi? Ee kaburi, ushindi wako wapi?" ***1 Wakorintho 15:54,55***

Kumezwa kwa kifo katika ushindi kutakuwa kazi ya enzi ya Milenia, na itakuwa ya taratibu, kama vile kumezwa kwa wanadamu na kifo kumekuwa kwa taratibu. Hatimaye hukumu ya kifo ambayo sasa iko juu ya wanadamu, na *sheol*, kusahulika ambako inawalazimishia wanadamu, vitaisha kabisa, kwa sababu wote wamekombolewa kutoka kwa nguvu yake. Chini ya hali mpya, chini ya Agano Jipya, na utoaji wake wa wingi, hakuna mtu atakayeingia tena katika kifo (kusahulika), isipokuwa wale watakaokuwa wakosaji kwa kukusudia kwa niaba yao wenyewe. Hiki kitakuwa Kifo cha Pili, ambacho hakitakuwa na tumaini lolote la kupona.

[E374]

"Wachonge hata *kuzimu* [*sheol, kusahulika*], mkono wangu [nguvu] utawachukua." ***Amos 9:2***

Katika lugha hii yenye mafumbo makali, Bwana anatangaza ukamilifu wa nguvu na udhibiti wake juu ya wanadamu, akirejelea hasa Israeli. Kama taifa, wala si zaidi kuliko watu binafsi, hawakuweza kutoroka hukumu za kimungu, na ingawa wangeshuka hadi kifo, kibinafsi na kitaifa, bado ahadi zote za Mungu, na vitisho pia, zitatimizwa. Hata hivyo, baada ya kutangaza kuangushwa kwao kabisa na kutawanywa miongoni mwa mataifa yote ya dunia, kama tunavyoona kikitimia leo, ahadi ya Bwana ni (***beti 11-15***), "Siku hiyo [katika kuanza kwa siku ya Milenia] nitainua hema la Daudi lililoanguka...na nitawarudisha tena wafungwa wa watu wangu, Israeli... na hawatoondolewa tena katika nchi niliowapa, asema Bwana, Mungu wako." Hakuna mtu anayefikiria kuchimba njia yake kuelekea mahali pa mateso ya milele; lakini Israeli kama taifa lilichimba njia yake kuelekea upotevu wa kitaifa. Hata hivyo, Mungu atazuia hili.

"Nilitoka katikati ya tumbo la *kuzimu* [*sheol, kusahulika*], nikapaza sauti yangu, ukasikia sauti yangu." ***Yona 2:2***

Tumbo la kuzimu, ambalo Yona alikuwa ndani yake, na ambalo alimwomba Bwana kutoka ndani yake, na ambalo aliondolewa, lilikuwa tumbo la samaki mkubwa aliyemmeza. Lilikuwa tumbo la kusahulika, uharibifu, na kifo, kwake, kama asingekombolewa kutoka kwalo.

"Naam, tena, kwa sababu amevunja sheria kwa mvinyo, yeye ni mtu mwenye kiburi, asiyejituliza nyumbani, anayeyapanua tamaa zake kama *kuzimu* [*sheol, kusahulika*], na ni kama mauti, wala hawezi kushibishwa, bali hukusanya kwake mataifa yote, na huwakusanya kwake watu wote." ***Hab. 2:5***

Hapa, inaonekana, inarejelewa taifa lenye tamaa, taifa mkali. Inaweza kutumika ipasavyo sana kwa mataifa ya sasa, ambayo yanazunguka dunia ili kuyaweka mataifa madogo na yasiyo na ustaarabu chini ya udhibiti wao

[E375]
na udhamini. Au inaweza kumrejelea Mtu wa Dhambi, na ushawishi wake duniani kote, kupitia ambao hupata mapato yake kutoka mataifa yote yaliyo chini ya jua. Kwa vyovyote vile, wazo ni kwamba tamaa ni kama kifo (kusahulika), kwa kuwa haijawahi kuwa na kutosha; uwezo wake hauwezi kuridhika.

"Hades" katika Agano Jipya

Katika Agano Jipya neno la Kigiriki *hades* ni sawa kabisa na neno la Kiebrania *sheol*. Tuna uthibitisho kamili kabisa wa hili kutokana na ukweli kwamba mitume, katika nukuu kutoka Agano la Kale, waliita *sheol* kwa kutumia neno *hades*. Zifuatazo ni mifano yote katika Agano Jipya ambapo neno *hades* linatokea:

"Wewe, Kapernaumu, uliyoinuliwa hadi mbinguni, utashushwa hadi *kuzimu* [*hades, kusahulika*]." ***Mathayo 11:23***

Hakika haikuwa kweli kwamba mji wa Kapernaumu ulienda kwenye mateso ya milele, wala haikuwa kweli kwamba ulienda kwenye kaburi, kwa maana ya kawaida ya neno hilo, lakini ilikuwa kweli kabisa kwamba Kapernaumu ilienda kwenye kusahulika, kwenye uharibifu.

"Nakuambia, Wewe ndiwe Petro, na juu ya mwamba huu nitalijenga kanisa langu, wala malango ya *kuzimu* [*hades, kusahulika*] hayatashinda." ***Mathayo 16:18***

Petro alikuwa amemkiri Bwana Yesu kuwa yeye ni Masihi, Mwana wa Mungu aliye hai. Ukweli huu ndio mwamba imara ambao Kanisa lote la Kristo, kama mawe yaliyo hai, lazima lijengwe juu yake, kwa maana hakuna jina lingine lililotolewa ambalo lazima tuokolewe. Bwana wetu anamtangaza Petro kuwa mmoja wa *mawe* haya *yaliyo hai*, na Petro anatangaza (***1 Petro 2:5***), kwamba waumini wote waliotakaswa ni *mawe hai* sawasawa, walioundwa juu ya mwamba huu mkuu wa msingi, Kristo, aliyepakwa mafuta. Mawe haya yaliyo hai yanaundwa kuwa makazi ya Mungu, kupitia Roho, ili kuwa hekalu tukufu kwa ajili ya makazi yake, na kupitia kwake atabariki familia zote

wa dunia. Licha ya ukweli huu, kwamba Mungu amewakubali waumini katika Kristo na anawahesabu kama wanachama wa hekalu hili lijalo, anaruhusu kifo kushinda watu wake sasa: wanashuka katika kifo (kusahulika), kama ilivyo kwa wengine: Hivyo basi wanahitaji uhakikisho wa kutia moyo kutoka kwa Bwana kwamba kifo hakitashinda dhidi yao, kwamba milango ya giza la kusahaulika haitabaki imefungwa milele; kwamba kama alivyovunja kwa ishara vifungo vya kifo, na kufufuka kwa nguvu za Baba, ndivyo pia Kanisa lake litaokolewa kutoka kwa nguvu ya kifo—kutoka giza la kusahaulika, na litashiriki katika ufufuko wake, "ufufuko wa kwanza." Hakika hili linaendana na ushuhuda wote wa Maandiko, na hakika tafsiri nyingine yoyote ya maneno ya Bwana wetu haingeleta maana hata kidogo.

"Wewe, Kapernaumu, uliyoinuliwa hadi mbinguni, utashushwa hadi *kuzimu* [*hades, kusahulika*]." ***Luka 10:15***

Kapernaumu ilikuwa imetukuzwa sana, ikiwa na heshima kubwa, kwa kuwa Bwana wetu aliishi humo kwa muda fulani, ikafurahia heshima za mafundisho yake, na ikashuhudia mengi ya matendo yake ya miujiza; na hili kwa njia ya mfano linaitwa *kutukuzwa mbinguni*. Lakini kwa sababu ya kushindwa kutumia ipasavyo haki hizi kuu na fursa hizi, Bwana wetu anatangaza kwamba mji ungepata msukosuko unaolingana, kuangushwa, kifo, kama mji—ukupelekwa kwenye kusahulika. Na hili limetimia.

"Mwisho alipata macho yake akiwa katika mateso, akiwa *kuzimu*." ***Luka 16:23***

Hii ndiyo sehemu pekee ya Maandiko ambayo inaashiria hata kidogo uwezekano wa fikra, hisia, mateso au furaha katika *hades* au *sheol*. Mwanzoni inaonekana kupingana na tamko kwamba hakuna kazi, wala maarifa, wala mpango katika *sheol*, na inaweza kueleweka tu kwa mtazamo mmoja, yaani kwamba ni mfano. Mahali pengine tunajadili kwa undani,* na kuonyesha kwamba yule mtu tajiri aliyeingia katika kusahulika, lakini bado akateswa

---

*Tazama "*Maandiko Yasema Nini Kuhusu Jehanamu*?" Wasiliana na wachapishaji.

[E377]
aliyeingia katika kusahulika, na bado akateswa*Tazama "Maandiko Yasema Nini Kuhusu Jehanamu?" Wasiliana na wachapishaji. "Hautaacha roho yangu katika kuzimu [hadesi, kusahulika]." ***Matendo 2:27***

"Hautaacha roho yangu *kuzimu* [*hades, kusahulika*]." ***Matendo 2:27***

Hii ni nukuu kutoka kwa Zaburi ambayo tulianza uchunguzi wetu wa sasa—ili kubaini kama ni roho, au mwili tu, unaokwenda *hades*, *sheol*, kwenye kusahulika. Maandiko haya yanafundisha kwa msisitizo mkubwa kwamba roho ya Bwana wetu ilikwenda *hades*, kwenye kusahulika, na kwamba iliokolewa kutoka huko kwa ufufuo. Muktadha unathibitisha kwamba roho ya Daudi pia ilienda *sheol*, lakini kwamba bado haijaokolewa kutoka sheol—wala haiwezi kuokolewa, kulingana na mpangilio wa kimungu, hadi baada ya Kanisa lote, ambalo ni mwili wa Kristo, kuokolewa kwanza, na hadi ufufuo wa kwanza ukamilike. Tazama ***mstari 29, 34***; ***Waebrania 11:32, 39, 40***.

"Daudi, akiona hayo kwa utabiri, alizungumzia ufufuo wa Kristo, kwamba roho yake haikuachwa *kuzimu* [*hadesi, kusahulika*]." ***Matendo 2:31***

Kauli hii thabiti ni uthibitisho zaidi wa kile ambacho tumekiona hivi punde.

"Ewe kifo, uchungu wako uko wapi? Ewe *kaburi* [*hades, kusahulika*], ushindi wako uko wapi?" ***1 Wakorintho 15:55***

Mtume anatoa nukuu hii kutoka Agano la Kale, ili kuimarisha hoja yake kwamba tumaini pekee kwa wafu ni ufufuo—sio ufufuo wa mwili, kwani anasema waziwazi kwamba mwili uliozikwa hautakuwa ule utakaofufuliwa—(tazama ***mistari 37, 38***): tumaini la ufufuo ni kwa ajili ya *roho*, *kiumbe* chenyewe, bila kujali ni aina gani ya mwili Mungu ataona kufaa kuupa. Sio, "*Mwili* wako usipoamka...imani yako ni bure," bali "Wakati *wafu* wasipoamka...imani yako ni bure...basi na wale waliolala usingizini katika Kristo wamehukumiwa kuangamia." (***Aya 16-18***) Ni kile kinacholala usingizi,

[E378]
siyo kile kinachoharibika, ndicho kinachotakiwa kuamshwa, kufufuliwa.

"Mimi ndiye aliye hai, na aliyekufa; na tazama, niko hai milele, amina; na nazo funguo za *kuzimu* [*hades, kusahulika*] na za mauti." ***Ufunuo 1:18***

Aya hii imetolewa kama faraja kwa watu wa Mungu, kwa hivyo hakika *kuzimu*, *hades*, hapa haiwezi kumaanisha mahali pa mateso: la sivyo, nguvu ya kauli hii ingekuwa nini? Maneno haya yanadokeza kwamba watu wa Bwana huenda *kuzimu* (kusahulika), bila kujali ni nani mwingine anayeweza kwenda huko, na kwamba tumaini la watu wa Bwana, wanaposhuka *kuzimu*, kusahulika, ni kwamba kwa wakati unaofaa Mkombozi wetu mkuu atafungua gereza hili la kifano la kifo, na kuwatoa wafungwa kutoka kwenye kaburi, kutoka *sheoli*, *kuzimu*, kusahulika. Hii ndiyo maana ya kauli kwamba ana funguo, yaani, mamlaka, uwezo—anaweza kufungua na anaweza kufunga; mamlaka yote yamekabidhiwa mkononi mwake.

Alipokuwa akihubiri katika kuja kwake kwanza, alinukuu unabii wa Isaya kumhusu yeye mwenyewe, unaotangaza kwamba atafungua gereza, na kuwaachilia huru wafungwa, na akatangaza hili kuwa Injili. (***Isaya 61:1***; ***Luka 4:18***) Ni Injili ya ufufuo, ujumbe, habari njema ya ukombozi wa wafungwa wote kutoka kwa giza la mauti, kutoka kwa nguvu za Adui, "yeye aliye na mamlaka ya mauti, yaani, shetani." Jinsi maandiko haya yalivyo na maana tele, yanapochunguzwa kutoka kwa mtazamo sahihi; jinsi yanavyochanganya na kuwa ya kipuuzi yanapochunguzwa kutoka kwa mtazamo mwingine wowote, isipokuwa pale ujinga unapokuwa mkubwa sana kiasi cha kufunika na kuficha kutoendana kwao!

Na jina la yeye aliyeketi juu yake lilikuwa ni Kifo, na *Kuzimu* [*hades*, *kusahulika*] ikamfuata; nao wakapewa mamlaka juu ya sehemu ya nne ya dunia, kuua kwa upanga, na kwa njaa, na kwa kifo, na kwa wanyama wa nchi. ***Ufu. 6:8***

Ingehitaji fikra imara sana ili kuoanisha kauli hii na mtazamo unaokubalika kwa kawaida kwamba *hades*

[E379]
ni mahali pa mateso lenye ukubwa mkubwa mno kiasi cha kuweza kupokea na kutesa wakazi elfu mia tano wa dunia. Wala hakuna mtu angeweza kuona mlingano hata kidogo katika kutumia alama inayowakilisha mahali pa mateso kama hapo akiwa amepanda farasi. Lakini mlingano wa alama hizi, yaani kifo na hali ya kifo, maangamizi, *kusahulika*, *kutokuwa na fahamu*, zikitembea duniani na kuangamiza sehemu kubwa ya familia ya wanadamu, ni kamili kabisa. Hapa tunaridhika kwa kuonyesha tu mlingano huu, bila kutoa maelezo yoyote kuhusu alama hizi.

"Kifo na *kuzimu* [*hades, kusahulika*] vilitoa wafu waliokuwa ndani yake; nao wakahukumiwa, kila mtu kadiri ya matendo yake." ***Ufu. 20:13***

Kutokana na kesi ya kwanza katika Edeni, hukumu ya kifo ilitolewa kwa wanadamu wote. Pengine bilioni hamsini tayari zimeingia *sheol*, *hades*, *kusahulika*; na mamia ya mabilioni tunaowaita hai bado hawako hai, kwa maana halisi ya neno, bali ni asilimia tisa kati ya kumi waliokufa, chini ya utekelezaji wa hukumu ya kifo. Kutokana na bei ya ukombozi iliyolipwa Kalvari, kila mwanadamu atapewa fursa ya kesi mpya; na ni wachache tu waliobarikiwa ndio wanapata fursa na kesi hiyo katika enzi hii iliyowekwa kwa ajili ya uteuzi wa Kanisa. Hii ina maana kurejeshwa nyuma kwa hukumu ya awali ya kifo, na kuleta wanadamu wote katika hali ya hukumu au kesi kwa ajili ya uzima wa milele, kwa msingi wa matendo yao wenyewe ya utiifu au kutoitii. Andiko hili linaonyesha kwamba kwa wakati ufaao si tu wafu (wale walio chini ya hukumu ya kifo, ambao bado hawajaenda kaburini) watapewa kesi kamili au hukumu, ili kuamua kustahili au kutostahili kwao uzima wa milele, bali pia wote waliopita katika *sheol*, *hades*, *kusahulika*, watatoka pia kutoka katika kutokuwa na fahamu, kutoka usingizini wa kifo, ili wahukumiwe. Tukio hili la hukumu linapatikana katika Enzi ya Miaka Elfu, ambayo ni "siku ya hukumu" kwa ulimwengu, kama vile Enzi ya Injili ilivyo siku ya hukumu kwa Kanisa.

[E380]

"Na mauti na *kuzimu* [*hades, kusahulika*] zikamwaktwa katika ziwa la moto—hii ndiyo Kifo cha Pili." ***Ufu. 20:14***

Mkanganyiko mkubwa lazima uje kwa wote watakaojaribu kutafsiri *hadesu* kuwa mahali pa mateso ya milele, wanaposoma kifungu hiki cha Maandiko, lakini ni jinsi gani inavyokuwa ya busara na yenye muafaka kutoka kwa mtazamo sahihi! Ziwa la moto (*gehena*) linawakilisha uharibifu kamili, Kifo cha Pili, ambacho kitaharibu kabisa mambo yote maovu. "Kifo na *kuzimu*" zinazofanwa hapa kuwa zimeharibiwa katika Kifo cha Pili ni zile zile tulizozielezea hivi punde kuhusiana na ***mstari wa 13*** uliotangulia. Hali ya sasa ya hukumu, matokeo ya kosa la Adamu, huitwa "kifo na *kuzimu*"—hali ya kufa ya wale wanaoitwa sasa walio hai na usingizi wa kusahulika wa waliokufa kabisa.

Kama ***mstari wa 13*** unavyotangaza kwamba wanadamu wote watatolewa katika hali hizi kwa wakati unaofaa kwa ajili ya hukumu, vivyo hivyo mstari huu unatangaza kwamba kifo cha Adamu, na usingizi wa kusahulika unaofuata, havitakuwepo tena baada ya enzi ya Milenia; na unaeleza kwa nini, yaani, kwa sababu vitajumuishwa au kuvywa na hali ya Kifo cha Pili. Katika siku zijazo hakuna mtu atakayekufa kwa dhambi ya Adamu: haitazingatiwa tena kama sababu katika hukumu ya siku zijazo. Kifo pekee baada ya hapo kitakuwa ni Kifo cha Pili, ambacho kitaathiri tu mwenye dhambi anayeyafanya, si wazazi, wala watoto. Siku hiyo atakayekufa atakufa kwa dhambi yake mwenyewe. "Roho itakayotenda dhambi ndiyo itakayokufa." Ingawa wale watakuwa na udhaifu wa asili ya kibinadamu ambao hawatawahi kuupona, kwa sababu ya kukataa kutumia njia na fursa zilizowekwa ndani ya uwezo wao wakati wa Milenia na Mpatanishi wa Agano Jipya, bado chini ya Agano hilo Jipya udhaifu huo wa kurithi hautawahesabiwa dhidi yao, ukifutwa kabisa na dhabihu ya Mkombozi wao. Hivyo basi, kuanzia wakati ambapo fursa hii kamili ya enzi ya Milenia inapopewa kila mtu, ingawa udhaifu na kasoro za Kiadamu bado zitakuwepo, kifo chao hakitahesabiwa kuwa ni sehemu ya kifo cha Kiadamu, bali kuwa ni sehemu ya Kifo cha Pili

[E381]
Kifo—kwa sababu kushindwa kwao kuendelea kutakuwa ni matokeo ya utashi *wao wenyewe*, na si matokeo ya kosa la Adamu, wala ya urithi wao wa udhaifu wake.

Sasa tumechunguza kila andiko la Maandiko Matakatifu lenye maneno *sheol* na *hades*, na tumebaini kwamba ni roho za wanadamu zinazopita katika hali hii wakati wa kifo, na kwamba ni hali au mazingira, na si mahali, ingawa wakati mwingine huelezewa kwa njia ya mfano kama mahali, gereza, ambapo wafungwa wote watatoka katika asubuhi ya ufufuo. Tumegundua kwamba inaelezewa kwa njia ya mfano kama giza, kimya, na inasemwa wazi kwamba hakuna maarifa, wala mpango, wala hekima, wala kazi, wala laana, wala sifa kwa Mungu kwa upande wa yeyote anayeingia katika hali hii ya kusahulika. Matumaini yao pekee yako kwa Bwana—kwamba akiwa amekomboa roho zao (viumbe) kutoka kwa uharibifu kwa kafara ya roho yake mwenyewe, atawaweka huru kwa wakati unaofaa, kuwatoa kutoka kwenye kusahulika, katika miili itakayompendeza, na kuwapeleka katika hali bora zaidi kuliko ya sasa, wakati ghadhabu yake, laana, itakapopita na enzi ya Baraka ya Miaka Elfu kuanzishwa.

Haishangazi kwamba watafsiri wa Biblia yetu ya Kiingereza ya Toleo la Kawaida, na wafasiri wengi, wakiwa wameathiriwa na maoni potofu kuhusu asili ya mwanadamu, na wakati na mahali pa thawabu na adhabu yake, na kuelewa vibaya hali yake katika kipindi cha kati cha kifo, wametafsiri na kufafanua baadhi ya mistari ya Maandiko, kwa muafaka na dhana zao potofu, ambazo kwa kiasi fulani ni miamba ya kusababisha anguko kwa wale wanaotafuta ukweli. Kwa hiyo, ni sahihi kwamba tufikirie baadhi ya vizingiti hivi, na tuviondoe njiani mwetu; lakini kwa kuwa hatupaswi kukatiza mada yetu kuu, hivi vitaachwa kwa uchunguzi, pamoja na dhana nyingine potofu maarufu za Maandiko, katika toleo letu lijalo la mfululizo wa MASOMO YA MAANDIKO.

[E382]

MWANGAZO MDOGO

Alibeba mwanga mdogo tu,
Alisimama mlango ukiwa wazi;
Mwanga mdogo, cheche dhaifu,
Na bado iling'aa gizani Kwa miale ya
furaha, na kung'aa mbali Kwa mwangaza
kama nyota ya kaskazini.

Mwangaza kidogo, ishara nyenyekevu,
Kinachoshuka kwenye ukurasa wa
uchapishaji, kinaweza kusafisha
maono, na kufichua
Hazina za thamani hufichwa na mashaka.
Na kuwaongoza watu hadi mlango ulio
wazi, Ambapo wanaweza kuchunguza
maeneo mapya.

Mwangaza kidogo huondoa giza
Iliyokusanyika katika chumba chenye
kivuli, Ambapo uhaba na ugonjwa hupata
mawindo yao, Na usiku unaonekana mrefu
kuliko mchana, Na mioyo inakabiliana na
taabu nyingi Na cheche ya matumaini
inawaka hafifu.

Ee, ni uhitaji mkuu kwamba wengine wajue
Wakisafiri katika bonde hili la huzuni! Wakiwa
wamevunjika moyo, wamepotea, Wamezuiwa
na vichaka njiani,
Kwa ukosefu wa mwanga kidogo tu
Ili kuongoza hatua zao zinazopotea njia.

Huenda ni kidogo
tunachoweza Kusaidia
mwenzetu, ni kweli; Lakini
cheche ndogo ni afadhali
Ya wema, njia inapokuwa giza,
Kuliko kutembea katika njia zilizopigwa
marufuku, Kwa kukosa mwanga ambao
tungeweza kutoa.

SOMO LA KUMI NA TATU
MATUMAINI YA UZIMA WA MILELE NA USIOFANIWA YALIYOHAKIKISHWA KWA UFANYAJI UPATILIO

Matumaini Makali ya Uumbaji Unaolia—Si Ushahidi—Ahadi na Utendaji wa Upatanisho, kama Ushahidi
—Tofauti na Utofauti—Je, Nafsi ya Mwanadamu ni Isiyokufa, au ina Matumaini ya Kuwa Isiyokufa?—Je, Malaika ni Wasiowafa?—Je, Shetani ni Asiyekufa?—Maisha na Usiyokufa Vilivyofunuliwa Kupitia Injili—Maneno ya Kigiriki Yaliyotafsiriwa Kama Isiyokufa na Usiyokufa katika Maandiko—Ambapo Matumaini ya Kanisa na Matumaini ya Ulimwengu Uliokolewa Yanatofautiana.

"Kama mtu akifa, je! Ataiishi tena? Siku zangu zote za kazi yangu nitangojea, Hadi mabadiliko yangu yaje." ***Ayubu 14:14***

"Mwokozi wetu Yesu Kristo... ameangamiza mauti, akatangaza uhai [wa milele] na kutokufa kupitia Injili." ***2 Tim. 1:10***

KUNA tumaini lenye shauku ndani ya wanadamu kwamba kifo hakimalizi uwepo wote. Kuna tumaini lisilo na ufafanuzi kwamba, kwa namna fulani na mahali fulani, maisha yaliyoanza sasa yataendelea. Kwa wengine tumaini hili hubadilika kuwa hofu. Wakigundua kutokustahili kwao maisha ya baadaye ya raha, wengi huogopa maisha ya baadaye ya mateso; na kadiri wanavyoogopa kwa ajili yao na wengine, ndivyo wanavyoamini zaidi.

Matumaini haya yasiyo na ufafanuzi ya maisha ya baadaye na kinyume chake, hofu, bila shaka yalianza kutokana na hukumu ya Bwana kwa nyoka baada ya kuanguka kwa Adamu katika dhambi na kifo, kwamba hatimaye mbegu ya mwanamke ingeponda kichwa cha nyoka. Hii bila shaka ilieleweka kumaanisha kwamba wakati

[E384]

kwani sehemu ya ukoo wa Adamu hatimaye ingeshinda Shetani, na dhambi na mauti, ambavyo alivyowashawishi kuingia ndani yake. Bila shaka Mungu alihimiza tumaini kama hilo, ingawa kwa njia isiyo wazi, akizungumza na kupitia Nuhu, na kupitia Henoki ambaye alitabiri, "Tazama Bwana anakuja na maelfu kumi ya watakatifu wake." Lakini *injili* (habari njema) ya wokovu kutoka kwa kifo, itakayotolewa kwa wanadamu wote kwa wakati ufaao wa Mungu, inaonekana ilielezwa kwa uwazi kwa mara ya kwanza kwa Abrahamu. Mtume anatangaza: "*Injili* ilihubiriwa kwanza kwa Abrahamu—ikisema, 'Katika uzao wako familia zote za dunia zitabarikiwa.'" Hii angalau ilikuwa msingi wa tumaini la Kiyahudi la ufufuo; kwa maana tangu familia nyingi za dunia zilikuwa zimekufa na zikiendelea kufa, baraka iliyohesabiwa kwa wote *ilimaanisha* maisha ya baadaye. Na wakati, karne nyingi baadaye, Israeli waliposambazwa miongoni mwa mataifa wakati wa utumwa wa Babeli, bila shaka walibeba vipande vya ahadi za Mungu na matumaini yao kila walipokwenda.

Hakika ni kwamba, iwe ni matokeo ya mchanganyiko wa fikra za Kiyahudi, au kwa sababu tumaini ni sehemu ya asili ya mwanadamu, au vyote viwili, ulimwengu wote unaamini katika maisha ya baadaye, na karibu wote wanaamini kwamba yatakuwa ya milele. Hili Mtume analita dokeza, "Matumaini makuu ya viumbe"—umbile linalo kelegea. Lakini *matumaini* kama hayo si *ushahidi* wa mafundisho; na ahadi za Agano la Kale, zilizotolewa kwa Waisraeli, ni za jumla mno kuweza kuwa msingi wa imani dhahiri, achilia mbali "teolojia ya kikanuni" kuhusu mada hii.

Ni pale tu tunapopata, katika Agano Jipya, kauli zilizo wazi na thabiti za Bwana wetu, na baadaye kauli zilizo wazi vivyo hivyo za mitume kuhusu mada hii muhimu ya *Uzima wa Milele*, ndipo tunapoanza kubadilisha matumaini yasiyo na msimamo na kuwa na imani thabiti. Katika maneno yao, si tu kwamba tunapata kauli thabiti zinazoashiria kuwa fursa ya maisha ya baadaye imetolewa kwa wote, bali pia falsafa ya ukweli huu na jinsi ya kuupata na kuudumisha imeelezwa hapo kwa namna isiyopatikana mahali pengine popote.

Wengi hawajaona hoja hizi, na kwa hivyo ni

[E385]
"dhaifu katika imani." Tuchunguze ni falsafa gani hii, na tuwe na uhakika zaidi kuliko hapo awali kwamba maisha ya baadaye, maisha ya milele, kwa utoaji wa Muumba wetu mkuu mwenye hekima yamewezeshwa kuwa uwezekano kwa kila mwanachama wa familia ya wanadamu.

Kuanzia kwenye msingi wa uhakikisho huu wa Agano Jipya wa Uzima wa Milele, tunagundua kwa mshangao wetu kwamba kwanza kabisa unatuhimiza kwamba sisi wenyewe hatuna chochote kitakachotupa tumaini lolote la uzima wa milele—kwamba uzima wa jamii yetu ulipotezwa kwa kutotii kwa baba yetu Adamu; kwamba ingawa aliumbwa mkamilifu na alikuwa ameundwa kuishi milele, dhambi lake halikuleta tu malipo ya dhambi—mauti—bali pia watoto wake walizaliwa katika hali ya kufa, warithi wa athari za kifo. Sheria ya Mungu, kama yeye mwenyewe, ni kamilifu, na hivyo ndivyo ilivyokuwa kwa kiumbe chake (Adamu) kabla ya kutenda dhambi; kwa maana imeandikwa kumhusu Mungu, "Kazi zake ni kamilifu." Na Mungu kupitia sheria yake huidhinisha tu ile iliyo kamilifu, na hukata hukumu ya maangamizi kwa kila kitu kisicho kamilifu. Hivyo basi, kizazi cha Adamu, "kilichozaliwa katika dhambi na kufinyangwa katika uovu," hakina tumaini la uzima wa milele isipokuwa kwa masharti yaliyotolewa katika Agano Jipya na liitwalo Injili—habari njema, kwamba njia ya kurudi kutoka kwa anguko, hadi ukamilifu, hadi neema ya kimungu na uzima wa milele, imefunguliwa kupitia Kristo na kwa ajili ya wote wa ukoo wa Adamu watakaoitumia.

Msingi mkuu wa tumaini hili la upatanisho na Mungu, na hivyo kwa tumaini jipya la uzima wa milele, unapatikana katika kauli (1) kwamba "Kristo alikufa kwa ajili ya dhambi zetu" na (2) kwamba yeye "alifufuka tena kwa ajili ya kuhesabiwa haki kwetu"; kwa maana "mtu Kristo Yesu alijitoa *kuwa mkombozi* [bei inayolingana] kwa ajili ya wote." Adamu na kizazi chake, ambacho alipokuwa akitenda dhambi bado kilikuwa ndani yake na kushiriki hukumu yake kiasili, *wamekombolewa* [kununuliwa] kwa damu ya thamani [mauti] ya Kristo." ***1 Petro 1:19***

Lakini ingawa utoaji wa Bwana ni wa wingi *kwa wote*, hautumiki *kwa yeyote* isipokuwa kwa masharti fulani; yaani,
(1) kwamba wakubali Kristo kama Mwokozi wao; na (2) kwamba wajitahidi kuepuka dhambi na kuanzia hapo waishi kwa upatanisho na Mungu na haki. Hivyo tunasema kwamba "Milele

[E386]

Maisha ni zawadi ya Mungu *kwa njia ya* Yesu Kristo Bwana wetu." (***Warumi 6:23***) Maneno yafuatayo ya Maandiko ni wazi sana kuhusu mada hii:

"Yeye aliye na Mwana ana uzima [haki au fursa au zawadi ya uzima kutoka kwa Mungu]; bali yeye asiye na Mwana hataona uzima [kamili]." ***Yohana 3:36***; ***1 Yohana 5:12***

Hakuna anayeweza kupata uzima wa milele isipokuwa kutoka kwa Kristo Mwokozi na *Mtoaji wa uzima* aliyeteuliwa; na kweli inayotuletea haki ya kuonyesha imani na utiifu, na hivyo "kushika uzima wa milele," huitwa "maji ya uzima" na "mkate wa uzima." ***Yohana 4:14; 6:40,54***

Uhai huu wa milele uta-pewa tu wale ambao, wanapo-jifunza kuihusu na masharti ambayo utatolewa kama zawadi, huutafuta kwa kuishi kulingana na roho ya utakatifu. Watauvuna kama zawadi-zawadi. ***Rum. 6:23***; ***Gal. 6:8***

Ili kupata uzima huu wa milele, ni lazima tuwe "kondoo" wa Bwana na tufuate sauti, maagizo, ya Mchungaji. ***Yohana 10:26-28; 17:2,3***

Zawadi ya uzima wa milele haitawekwa kwa nguvu kwa yeyote. Kinyume chake, lazima itamaniwe, itafutwe na ishikiliwe na wote wanaotaka kuipata. ***1 Tim. 6:12,19***

Hivyo basi ni *tumaini*, badala ya maisha halisi, ambayo Mungu anatupa sasa: tumaini kwamba hatimaye tutaipata, kwa sababu Mungu ameandaa njia ambayo anaweza kuwa mwenye haki na bado kuwa mtoa haki kwa wote wanaomwamini na kumkubali Kristo kwa dhati.

Kwa neema ya Mungu, Bwana wetu Yesu hakutununua tu kwa kafara ya maisha yake badala ya yetu, bali pia alikuwa Kuhani wetu Mkuu, na kama vile, sasa yeye ni "mwandaji [chanzo] wa wokovu wa milele kwa wote *wamtiinifu*." (***Ebr. 5:9***) "Na hili ndilo neno la ahadi *aliyotuahidia*, yaani uzima wa milele." ***1 Yohana 2:25***

"Na ushuhuda huu ndio, kwamba Mungu ametupa uzima wa milele [sasa kwa imani na tumaini, na baadaye kwa hakika, 'yeye aliye uzima wetu atakapodhihirika'], na uzima huu uko katika Mwanawe. Yeye aliye na Mwana ana uzima; na yeye asiye na Mwana wa Mungu hana uzima." ***1 Yohana 5:11,12***

[E387]

Uhai huu wa milele, uliowezekezwa kwa Adamu na kizazi chake chote na Muumba wetu kupitia Mkombozi wetu, lakini uliokusudiwa, na kuahidiwa, kwa wale tu watiifu na watiisifu, na ambao kwa sasa huwapatia tu kama *tumaini*, utatolewa kwa watiifu *kwa kweli* katika "ufufuo."

Itagundulika kwamba ahadi zilizo wazi katika Neno la Mungu zinatofautiana sana na falsafa za kidunia kuhusu mada hii. Wanadai kwamba mwanadamu lazima awe na uzima wa milele wa baadaye *kwa sababu anatumaini kuupata*, au katika visa vingi anaogopa kuupoteza. Lakini matumaini na hofu si misingi ya msingi kwa imani katika mada yoyote. Pia hakuna msingi wa dai kwamba kuna *kitu* ndani ya mwanadamu kinachopaswa kuendelea kuishi milele—hakuna sehemu ya aina hiyo ya umwili wa binadamu inayojulikana, au inayoweza kuthibitishwa au kupatikana.

Lakini mtazamo wa maandiko kuhusu mada hii hauwezi kupingwa kwa hoja kama hizo: ni busara kabisa kuona kuwepo kwetu, roho yetu, na utu wetu, kama ilivyoonyeshwa hapo—kama "zawadi ya Mungu," na si mali isiyoweza kuchukuliwa kutoka kwetu. Zaidi ya hayo, inakwepa ugumu mkubwa na mbaya ambao wazo la falsafa za kigeni linaukabili; kwani mtaalamu wa falsafa wa kigeni anaposema kwamba mwanadamu hawezi kufa, kwamba *lazima* aishi milele, kwamba uzima wa milele si *zawadi* ya Mungu, kama Biblia inavyotangaza, bali ni sifa ya asili iliyomo kwa kila mwanadamu, anadai kupita kiasi. Falsafa ya namna hiyo haitoi tu uwepo wa milele kwa wale waliotumia vyema na ambao kwao ingekuwa baraka, bali pia kwa wengine ambao hawakuitumia vyema na ambao kwao ingekuwa laana. Mafundisho ya Maandiko, kinyume chake, kama tulivyoonyesha tayari, yanatangaza kwamba *zawadi* hii kuu na ya thamani isiyopimika (Uhai wa Milele) itatolewa kwa wale tu wanaoamini na kumtii Mkombozi na Mtoaji wa Uhai. Wengine, ambao kwao itakuwa ni madhara, sio tu kwamba hawana sasa, bali hawawezi kamwe kuipata. "Lebo ya dhambi ni mauti; bali zawadi ya Mungu ni uzima wa milele katika Kristo Yesu Bwana wetu." (***Warumi 6:23***) Wabaya (wote ambao, baada ya kufikia maarifa ya wazi ya kweli, bado wanakaidi kwa makusudi) watakatwa kutoka miongoni mwa watu wa Mungu katika Mauti ya Pili. Wao "watakuwa kama

ingawa hawakuwahi kuwepo." "Wataangamia kabisa." "Uharibifu wa milele" utakuwa hatima yao—uharibifu utakaodumu milele, ambao hautakuwa na uponyaji, wala ufufuo. Watauonea hasara uzima wa milele, na haki zake zote, furaha na baraka *zake—hasara* ya yote ambayo waaminifu *watayapata*. ***Matendo 3:23***; ***Zab. 37:9,20***; ***Ayubu 10:19***; ***2 Wathes. 1:9***

Zawadi ya Mungu ya uzima wa milele ni ya thamani kwa watu wake wote, na kuishika imara kwa mkono wa imani ni muhimu sana kwa maisha yenye usawa na uthabiti. Ni wale tu ambao kwa njia hii wame "ushika uzima wa milele," kwa kumkubali Kristo na kujitolea kwa huduma yake, ndio wanaoweza kupambana ipasavyo na kwa faida na dhoruba za maisha zinazokariri sasa.

Tofauti na Utofauti

Lakini sasa, baada ya kuchunguza tumaini la kutokufa kutoka kwa uelewa wa kawaida wa neno hilo (uzima wa milele), na baada ya kugundua kwamba uzima wa milele ni utoaji wa Mungu kwa wote wa ukoo wa Adamu watakaolipokea katika "wakati ufaao" chini ya masharti ya Agano Jipya, tuko tayari kuchukua hatua zaidi na kuona kwamba uzima wa milele na kutokufa *si* maneno yanayofanana, kama watu kwa ujumla wanavyodhani. Neno "asiyefaa kufa" linamaanisha zaidi ya uwezo wa kuishi milele; na, kulingana na Maandiko, mamilioni wanaweza hatimaye kufurahia *uzima wa milele*, lakini ni "kundi dogo" tu lililo na ukomo mdogo sana litakalofanywa *lisilofa*.

Uhai usioisha ni kipengele au sifa ya asili ya kimungu, lakini si ya kibinadamu, ya kimalaika, au ya asili nyingine yoyote isiyokuwa ya kimungu. Na ni kwa sababu Kristo na "kundi lake dogo," "mchumba wake," watakuwa "*washiriki wa asili ya kimungu*" ndiyo maana watakuwa wa kipekee miongoni mwa viumbe wengine wote, iwe mbinguni au duniani. ***2 Petro 1:4***

Je, Nafsi ya Binadamu ni Isiyokufa, au Ina Matumaini ya Kuwa Isiyokufa?

Tumeona kwamba roho ya mwanadamu (kiumbe mwenye hisia) hutokana

[E389]
kutokana na muungano wa pumzi ya uhai (*ruach—pneuma*) na kiumbe au mwili wa binadamu; sawa kabisa na katika visa vya roho za wanyama wa chini (viumbe wenye hisia) isipokuwa kwamba mwanadamu amepewa kiumbe cha juu zaidi, mwili bora wenye nguvu na sifa bora zaidi. Uchunguzi wetu wa sasa basi ni, Je, wanyama wote ni wasiokufa? Na ikiwa swali hili litajibiwa kwa ukataa, ni lazima tuulize, Mwanadamu ana nini zaidi ya wanyama wa chini kinachotoa tumaini la usiokufa wake?

Tamko la Suleimani pamoja na uchunguzi wetu wenyewe vinathibitisha kwamba mwanadamu, kama wanyama wa chini, yuko chini ya kifo
—"Kama mmoja anavyokufa, ndivyo na mwenzake anavyokufa. Ndiyo, wote wana *pumzi* moja [roho ya *uhai—ruach*]." (***Mhub. 3:19***) Kila upande, rambirambi, jeneza, gari la mazishi, makaburi, vyote vinashuhudia kwamba mwanadamu hufa na hivyo basi yeye si *mtu asiyekufa*, kwa maana neno "asiyekufa" linamaanisha lisilo na uwezo wa kufa, kile *kisichoweza kufa*. Haijalishi *tumaini* la mwanadamu la kutokufa ni lipi, si umiliki wa sasa na kwa juu kabisa linaweza kuwa *tumaini* katika mpango fulani wa kimungu, wa siku zijazo.

Kabla ya kuchunguza swali hili zaidi, itakuwa na faida kwetu kuzingatia maana ya maneno "mwenye kufa" na "asiyefaa," kwani kutofahamu kikamilifu maana ya maneno haya ni jambo la kawaida sana na mara nyingi husababisha mkanganyiko wa fikra.

Neno *Uhai wa milele* linamaanisha *kutokuwa na* kifo—lisilozeeka, lisiloharibika, lisiloweza kuharibiwa, lisilopotea. Kiumbe chochote ambacho uwepo wake unategemea kwa namna yoyote kiumbe mwingine, au hali kama chakula, mwanga, hewa, n.k., si msimamavu. Sifa hii awali ilikuwa kwa Yehova Mungu peke yake, kama ilivyoandikwa—"Baba ana uzima *ndani yake mwenyewe*" (***Yohana 5:26***); yaani, uwepo wake si wa kupata kutoka kwa chanzo kingine, wala si wa kudumishwa. Yeye ni Mfalme wa milele, msimamavu, asiyeonekana. (***1 Tim. 1:17***) Maandiko haya yakiwa mamlaka ya uamuzi juu ya mada hii, tunaweza kujua bila shaka kwamba wanadamu, malaika, malaika wakuu, au hata Mwana wa Mungu, kabla na wakati alipokuwa "alifanyika mwili na kuishi miongoni mwetu"—hawakuwa wa milele—wote walikuwa wa kufa.

[E390]

Lakini neno "wenye *kufa*" halimaanishi *kufa*, bali tu *kuwa na uwezo wa* kufa—kuwa na uhai unaotegemea Mungu ili uendelee. Kwa mfano, malaika, kwa kuwa si wa milele, ni wenye kufa na wangeweza kufa, wangeweza kuangamizwa na Mungu kama wangekuwa wasii wa utawala wake wenye hekima, haki na upendo. Ndani yake (katika malezi yake) wanaishi, wanatambaa na kuwa na uwepo wao. Hakika, kumhusu Shetani, ambaye alikuwa malaika wa nuru kama huyo, na ambaye alikawa mwanamasi, imetangazwa waziwazi kwamba kwa wakati ufaao ataharibiwa. (***Ebr. 2:14***) Hii haithibitishi tu kwamba Shetani ni *mwenye kufa*, bali inathibitisha kwamba asili ya kimalaika ni asili *inayoweza* kufa—asili ambayo inaweza kuharibiwa na Muumba wake. Kwa upande wa mwanadamu, yeye ni "kidogo tu chini ya malaika" (***Zab. 8:5***), na kwa hivyo *ni mwovu* pia, kama inavyothibitishwa waziwazi na ukweli kwamba jamii yetu imekuwa ikikufa kwa miaka elfu sita na kwamba hata watakatifu katika Kristo wanahimizwa *kutafuta* uhai usio na mwisho. ***Rum. 2:7***

Ufafanuzi wa kawaida wa neno *'mwenye kufa'* ni *'anayeaga'*, na wa 'asiyefaa' *ni 'wa* milele'—vyote ni makosa. Ili kuonyesha upotoshaji wa ufafanuzi huu wa jumla, tuulize swali rahisi—

Je, Adamu Aliumbwa Mwenye Kufa au Asiye Kufa?

Ikiwa jibu ni—"Adamu aliumbwa *asiyefaa*," tunajibu, Basi ilikuwaje akatishiwa, na baadaye kuhukumiwa kifo: na angewezaje kufa ikiwa alikuwa asiyefaa? Na kwa nini Mungu, alipomwadhibu, akamfukuza kutoka Bustani ya Edeni, mbali na mkusanyiko wa miti inayotunza uhai au miti ya uzima, ili asije *kwa kula* kuishi milele? ***Mwanzo 3:22***

Ikiwa jibu ni kwamba mwanadamu aliumbwa *akiwa mnyonge* (kulingana na ufafanuzi potofu wa kawaida, *anayekufa*), tunauliza, Mungu angewezaje kumhukumu mwanadamu kifo baada ya kutotii kwake ikiwa tayari alikuwa kiumbe *anayekufa* na hakuwahi kuwa vinginevyo? Na ikiwa Adamu aliumbwa *akiwa anayekufa*, Mungu angewezaje kutangaza kwamba kifo chake kilitokana na dhambi yake?

[E391]

Mkanganyiko hauwezi kuepukwa isipokuwa fasili halisi za kuwa na kifo na kutokuwa na kifo zitambuliwe waziwazi kama ifuatavyo:

Asiyekufa—hali ambayo kifo hakiwezekani—hali isiyo na uwezekano wa kufa.

*Mwen*ye kufa—hali ambayo kifo kinawezekana
—hali ya kuwa na uwezekano wa kufa, lakini si lazima hali ya kufa endelevu isipokuwa hukumu ya kifo imetolewa.

Kwa mtazamo huu tunaweza kuona kwa haraka kwamba Adamu aliumbwa *akiwa* mnyofu—katika hali ambayo kifo kilikuwa uwezekano au uzima wa milele ukiwa uwezekano; kulingana na jinsi alivyomfurahisha au kumkasirisha Muumba wake mwenye hekima, haki, na upendo. Kama angeendelea kuwa mwatiifu, angeendelea kuishi hadi sasa—na milele—na bado wakati wote angekuwa *mnyofu*, anayeweza kufa kama angeasi. Wala hali kama hiyo isingekuwa ya kutokuwa na uhakika; kwa maana Mungu ambaye alikuwa akimshughulika haabadiliki: hivyo basi Adamu angekuwa na *uhakika kamili* wa uzima wa milele maadamu tu aliendelea kuwa mwaminifu na mtiifu kwa Muumba wake. Na zaidi ya hayo hangeweza kuombwa kwa haki.

Hali ya maisha ya Adamu kabla ya kutotii kwake ilikuwa sawa na ile inayofurahiwa sasa na malaika watakatifu: alikuwa na maisha kwa wingi—maisha ya kudumu—ambayo angeweza kuyadumisha milele kwa kubaki mwaminifu na mtiifu kwa Mungu. Lakini kwa sababu hakuwa *amehifadhiwa dhidi ya kifo*, kwa sababu hakuwa na "uzima ndani yake mwenyewe" bali alitegemea kuendelea kuishi kulingana na masharti yaliyokuwa chini ya mapenzi ya Muumba wake, kwa hiyo tishio la Mungu kwamba akipokuwa mkaidi angefa, lilikuwa na maana. Ilimaanisha kupoteza cheche ya uhai, "pumzi ya uhai," ambayo bila hiyo mwili ungefifia na kuwa vumbi na *nafsi* hai au *kiumbe* mwenye hisia kingekoma. Kama Adamu angekuwa *asiyefaa*, asiyeweza kufa, asiyeweza kuuawa na kifo, hukumu ya Mungu ingekuwa tishio tupu. Lakini kwa sababu Adamu alikuwa *mwafa*, *anayeweza kufa*, anayestahili kifo isipokuwa akidumishwa na mipango ya Muumba wake, basi, kama ilivyotangazwa, alikufa "siku hiyo" ya uasi wake. Tazama ***2 Petro 3:8***.

[E392]

Kwa wale wanaofikiri kwamba Biblia imejaa misemo kama *roho isiyoweza kufa, roho isiyokufa, roho isiyokufa kamwe*, n.k., hatuwezi kuwapa ushauri bora zaidi kuliko kwamba wachukue kamusi ya mlinganisho ya Biblia na watafute maneno haya na mengine yenye maana kama hiyo. Hawataipata; na hivyo watafutaji wa kweli kwa dhati watajishawishi haraka sana kwamba watu wa Kikristo kwa ujumla kwa karne nyingi, angalau kwa fikra, wamekuwa *wakiiongezea* Neno la Mungu, na hivyo kujipelekea mkanganyiko mkubwa.

Kulingana na Maandiko, malaika wanafurahia maisha ya milele lakini ni *wenye kufa*: yaani, uhai wao wa milele kama malaika si kwa sababu wao ni wasiokufa au wasio na hatari ya kifo na hivyo hawawezi kuangamizwa na Muumba wao; bali ni kwa sababu yeye anataka waishi milele mradi tu watatumia maisha yao kulingana na mpangilio wake wa haki na upendo. Hili ni rahisi kuonyesha; kwani hakikuwa Shetani mmoja wa malaika watakatifu kabla ya kutenda dhambi kwa kiburi na tamaa? Na kwa njia hiyo hakukuwa mmoja wa wabaya (wakimpinga Mungu kwa hiari, kwa makusudi) ambao imeandikwa, "Wabaya wote Mungu *ataangamiza*"—"ambao watahukumiwa maangamizi ya milele"? (***Zab. 145:20***; ***2 The. 1:9***) Angalia tangazo dhahiri kuhusu uharibifu wa Shetani, ambalo kwa kanuni linawahusu wote wanaofuata njia yake mbaya na kupuuza mipango ya kimungu kwa kujua na kwa makusudi. ***Ebr. 2:14***

Ingawa Maandiko yanazungumzia kufa kwa mwanadamu, na kwa kweli katika takriban maelezo yote yanajikita katika uhusiano wa mwanadamu na Mungu, bado yanafundisha kwa uwazi kwa njia nyingine kuhusu kufa kwa malaika, kwa kutangaza kwamba Kristo "peke yake ndiye aliye na udumu wa kutokufa" (***1 Tim. 6:16***)—huku Baba akiachwa kama daima. (***1 Kor. 15:27***) Na kama tulivyoona tayari, Bwana wetu Yesu alipokea *kutokufa* (ambayo ni kipengele au sifa ya "asili ya kimungu," pekee) katika ufufuo wake, na kama zawadi kwa utiifu wake kwa mapenzi ya Baba hadi kufikia kujitoa dhabihu—"hata kufa, naam, kufa msalabani—ndiyo maana Mungu amemtukuza *sana*

[E393]
alimtukuza." Ingawa daima alikuwa bora kuliko wengine wote kama "Mwana mmoja tu," *utukufu* huu ulimwinua, kama Mtume anavyotangaza, *juu sana* ya malaika na heshima na mamlaka na kila jina linalotajwa mbinguni na duniani. ***Efe. 1:21***

Hivyo basi, inavyoonekana wazi, kutokana na ufunuo wa Mungu mwenyewe juu ya mada hii, kwamba ni yeye peke yake na Mwanawe wa pekee waliokuwa na sifa hii ya kutokufa wakati mitume walipoandika barua zao. Hakika, kama Mwana wa pekee angekuwa *na uzima wa milele* kabla ya wakati wa kuuuzwa kwake, asingeweza kuwa Mwokozi wa ulimwengu—kwa sababu *asingeweza kufa*; na chini ya mpangilio wa kimungu wa kuwa Mkombozi wetu ilibidi afe: maandiko yanasema, "Kristo alikufa kwa ajili ya dhambi zetu" na aliuuzwa hadi uzima wa milele baadaye.

Matumaini ya uzima wa milele wa siku zijazo yameonyeshwa kwa njia isiyo wazi katika Agano la Kale; lakini usiokufa haujatajwa hata kidogo. Kwa kweli, Mtume aliyeongozwa na Roho anatangaza kumhusu Bwana wetu Yesu, kwamba yeye "aliutangua mauti [aliivunja nguvu yake juu ya mwanadamu] na kulileta nuru *uhai* na *usiokufa* kwa njia ya injili." (***2 Tim. 1:10***) Hii inaonyesha mambo mawili: (1) Kwamba *uzima* kamili, uzima wa kudumu, ni tofauti na kutokufa. (2) Inaonyesha kwamba hakuna hata moja kati ya baraka hizi kuu lililowekwa wazi au kufanywa liweze kupatikana kabla ya injili—"okozi kuu *lililoanza* kutangazwa na Bwana wetu." ***Ebr. 2:3***

Na injili ya Bwana wetu ilileta nini "mwangaza" kuhusu baraka hizi kuu mbili—uzima na uhai wa milele?

(a) Inaonyesha kwamba kwa neema ya kimungu Bwana wetu alinunua ulimwengu mzima wa wazao wa Adamu na hivyo akamhakikishia kila mwanadamu fursa ya *kurudi* kutoka *kwa kifo* hadi uzima—kwa maneno mengine inatangaza "nyakati za *urejesho* wa vitu vyote ambavyo Mungu ameviongea kwa kinywa cha manabii wake watakatifu wote tangu mwanzo wa ulimwengu." Urejeshaji katika maana yake ya juu kabisa na ya mwisho utakuwa ni kuwatoa wale waliofanywa upya si tu kutoka makaburini, bali pia kutoka katika viwango mbalimbali vya kifo (vinavyoashiriwa na ugonjwa na ukosefu wa ukamilifu).

[E394]
hadi maisha—maisha ya kudumu kama Adamu alivyoyafurahia kabla ya kutotii kwake. Injili ya Kristo inatuhakikishia kwamba fursa kamili ya kupata baraka hii *ya maisha* itatolewa kwa wote chini ya masharti ya busara ya Agano Jipya—"kwa wakati ufaao." ***1 Tim. 2:6***

(b) "Nuru" ya injili ya Kristo inaonyesha mpango maalum katika mpango wa kimungu kwa ajili ya wito maalum, majaribio na maandalizi ya idadi ndogo ya viumbe wake kuwa zaidi ya mfano wa kimaadili na kimantiki kwake—mwaliko wa kujifananisha na mapenzi ya Baba na hivyo kuthibitisha utiifu wao kwake, ili aweze kuwafanya "viumbe *vipya*," "mfano halisi wa utu wake," na "washiriki wa asili ya kimungu"—ambapo kipengele chake kikuu ni *kutokufa*. Hili Bwana wetu Yesu alilitangaza, akalifunua, katika injili yake ya neema ya Mungu.

Kwa mshangao tunahoji—Ni kwa nani kati ya watakatifu wa Mungu—malaika, kerubimu au serafimu—ndiyo wito huu wa juu uliotolewa? Jibu la injili ya Kristo ni kwamba hautolewi kwa malaika kabisa, bali kwa Mwana wa Mtu na "bibi arusi" wake atakayechaguliwa kutoka miongoni mwa wale aliowafidia kwa damu yake ya thamani.

Mwone yule ambaye, kwa ajili ya furaha iliyowekwa mbele yake, alivumilia msalaba, akidharau aibu, na sasa kwa sababu hiyo ameketi upande wa kulia (mahali pa neema) pa kiti cha enzi cha Mungu. Alikuwa tajiri, lakini kwa ajili yetu alijifanya maskini. Kwa kuwa mtu na kizazi kilichopaswa kuokolewa walikuwa wanadamu, ilikuwa ni lazima apate umwanadamu ili aweze kutoa fidia au bei inayolingana. Hivyo basi, alijinyenyekeza na akachukua umbo la mtumwa; na baada ya kujikuta akiwa katika umbo la mwanadamu, alijinyenyekeza hata kufikia kifo—hata kufikia aina ya kifo yenye aibu zaidi—kifo cha msalaba. "Hivyo basi, Mungu amemwinua sana [kuwa na asili ya kimungu iliyokuwa imeahidiwa, alipofufuka], na kumpa jina lililo juu ya majina yote [isipokuwa jina la ***Yehova—1 Kor. 15:27***]." ***Ebr. 12:3,2***; ***2 Kor. 8:9***; ***Flp. 2:8,9***

[E395]

"Yeye anastahili *kupokea* nguvu, na utajiri, na hekima, na nguvu, na heshima, na utukufu, na baraka." ***Ufu. 5:9-12***

Utajiri wa neema ya kimungu ungeweza kusimama tu kwa kuinuliwa kwa huyu Mkuu na anayestahili: lakini hapana; Mungu, Baba, amepanga kwamba Kristo Yesu, kama Kaptula, aongoze kundi la Wana wa Mungu hadi "utukufu, heshima na usiokufa" (***Ebr. 2:10***; ***Warumi 2:7***), na kila mmoja wao, hata hivyo, lazima awe "nakala" ya kiroho au mfano wa "Mzaliwa wa Kwanza." Kama somo kuu la enzi ya kimungu, na kama upinzani mkuu kwa nadharia zote za mageuko, Mungu alichagua kuwaita katika nafasi hii ya heshima (kama "bibi harusi, mke wa Mwana-Kondoo na mrithi-mwenza"***—Ufunuo 21:2,9***; ***Warumi 8:17***), si malaika na kerubimu, bali baadhi yao kutoka miongoni mwa wenye dhambi waliombolezwa kwa damu ya thamani ya Mwana-Kondoo. Mungu *alichagua idadi* ya wale watakaotukuzwa hivi (***Ufunuo 7:4***), na *akapanga* mapema *sifa zao* iwapo wangetaka kuhakikisha wito na uteuzi wao kwa nafasi katika kundi hilo litakalotukuzwa sana; na mengine yote yameachwa kwa Kristo, ambaye anafanya kazi sasa kama Baba alivyofanya kazi hadi sasa. ***Yohana 5:17***

Enzi ya Injili, kuanzia Pentekoste hadi kuanzishwa kwa Ufalme katika kuja kwa pili, ni wakati wa uteuzi wa kundi hili lililochaguliwa la Bibi Arusi wa Kristo, linaloitwa kwa majina mbalimbali "Kanisa," "mwili wa Kristo," "uharifu wa kifalme," "mbegu ya Abrahamu" (***Gal. 3:29***), n.k.; na kuendelea kuruhusiwa kwa uovu ni kwa kusudi la kuendeleza "viungo vya mwili wa Kristo" na kuwapa fursa ya kutoa dhabihu kidogo kidogo na *yote* waliyokombolewa, katika huduma yake yeye aliyewanunua kwa damu yake ya thamani; na hivyo waendeleze katika mioyo yao mfano wake wa kiroho, ili kwamba, mwishoni mwa enzi, watakapowasilishwa na Bwana na Mwokozi wao mbele za Baba, Mungu aweze kuwaona katika wao "mfano wa Mwanawe." ***Kol. 1:22***; ***Rum. 8:29***

Kwa kuwa thawabu ya "utukufu, heshima na kutokufa," na sifa zote za asili ya kimungu, hazikumpewa "Mzaliwa wa Kwanza" hadi alipomaliza mbio zake kwa

[E396]
akikamilisha dhabihu na utiifu wake katika kifo, ndivyo ilivyo kwa Kanisa, "bibi arusi" wake—likihesabiwa kama kitu kimoja na kutendewa kwa pamoja. Bwana wetu, Mzaliwa wa Kwanza na Kaptula, "aliingia katika utukufu wake" katika ufufuo wake: hapo alishiriki kikamilifu asili ya kimungu, kwa kufufuka "kutoka kwa wafu," "alizaliwa kwa Roho": hapo alitukuzwa sana hadi kiti cha enzi na kupewa neema kuu ("mkono wa kuume" wa Mungu); na hivyo ameahidi kwamba Kanisa lake, "bibi arusi" wake, katika ufufuo litabadilishwa, kwa nguvu za kimungu, kutoka asili ya kibinadamu hadi utukufu, heshima na usiokufa wa asili ya kimungu. ***Ebr. 13:20***; ***2 Pet. 1:4***

Ndivyo ilivyoandikwa kuhusu "ufufuo" wa Kanisa: "Imepandwa katika uharibifu; inafufuliwa katika kutoharibika [hali ya kutufa]: imepandwa katika dharau; inafufuliwa katika utukufu: imepandwa katika udhaifu; inafufuliwa katika nguvu: imepandwa mwili wa kawaida [wa wanyama]; inafufuliwa mwili wa kiroho." ***1 Kor. 15:42-44,49***

Masharti yaliyowekwa kwa wote watakaothibitisha wito na uteuzi wao kwa nafasi hii iliyobarikiwa ni *magumu*, ingawa hata hivyo ni "huduma inayokubalika"; na kwa upande mwingine waaminifu wameahidiwa "utukufu, heshima na *usiokufa*" —wa "asili ya kimungu"—hivyo basi watashiriki katika kuinuliwa kwake juu sana "mbali zaidi ya malaika," ikiwa watashiriki katika aibu yake kwa kutembea katika nyayo zake, wakifuata mfano wake katika wakati huu ambapo uovu umeruhusiwa kushinda.

Kumbuka vyema ukweli kwamba kila ahadi au pendekezo la tumaini la uzima wa milele katika Neno la Bwana ni kwa Kanisa hili maalum lililochaguliwa. Hii ndiyo maisha ya asili anayorejelewa na Bwana wetu, akisema—"Kama vile Baba alivyo na *uzima ndani yake mwenyewe* [maisha yasiyohitaji lishe—*hali ya kutokufa*] ndivyo alivyompa Mwana awe na *uzima ndani yake mwenyewe* [hali ya kutokufa]" na kwamba awape yeyote atakayemtaka—bibi harusi wake, Kanisa lake—"viungo vya mwili wake." ***Yohana 5:26***; ***Efe. 3:6***

Maneno mawili ya Kigiriki yametafsiriwa kuwa *kutokufa*:

(1) *Athanasia*, ambayo Strong anaiita "*kutokufa*."

[E397]

Neno hili linapatikana katika maandiko yafuatayo pekee:

"Mwili huu wa kufa lazima uvae *kutokufa* [*athanasia* — kutokufa]"—ikirejelea ufufuo wa kwanza ambao ni wa Kanisa pekee. ***1 Kor. 15:53***

"Mwili huu ukiisha kuvalia *kutufa* [*athanasia* — kutokufa]"—ikirejelea ufufuo uleule wa kwanza wa Kanisa. ***1 Kor. 15:54***

"Yeye peke yake ndiye aliye na *uhai* usio na kifo [*athanasia* — kutokufa]"—ikirejelea Bwana wetu Yesu na kumwacha Baba bila kulinganishwa, kama kawaida. ***1 Tim. 6:16***

(2) *Aphtharsia* na *aphthartos* (kutoka mzizi uleule) zimetafsiriwa *"kutokufa"* mara mbili na *"mwenye kutokufa"* mara moja, lakini kwa usahihi zaidi zingetafsiriwa *"kutokuwa na uharibifu"* na *"asiyeharibika"*, na kwa kawaida ndivyo zinavyotafsiriwa na watafsiri wa kamusi. Matumizi yote ya maneno haya katika Biblia ni kama ifuatavyo:

"Kwa wale wanaotafuta utukufu, heshima na *uzima* usioisha [*aphtharsia,* usioharibika]." ***Warumi 2:7***

"Hupandwa katika uharibifu, huamshwa katika *kutokuwa na uharibifu* [*aphtharsia*]." ***1 Kor. 15:42***

"Nyama na damu haziwezi kurithi Ufalme wa Mungu; wala uharibifu haurithi *kutaharibika* [*aphtharsia*]." ***1 Kor. 15:50***

"Hii inayoweza kuoza lazima ivikwe *kutokuoza* [*aph-tharsia*]." ***1 Kor. 15:53***

"Hii inayoweza kuoza itakapovaa *kutokuoza* [*aphtharsia*]." ***1 Kor. 15:54***

"Neema iwe na wote wanaopenda Bwana wetu Yesu Kristo kwa *usafi* [aphtharsia—isiyooza]." ***Efe. 6:24***

"Yesu Kristo aliyeleta wazi uhai na *kutokufa* [aphtharsia—kutokuwa na uharibifu] kwa njia ya injili." ***2 Tim. 1:10***

"katika mafundisho ukaonyesha usioharibika, uzito, *uaminifu* [aphtharsia—usioharibika]." ***Tito 2:7***

"Utukufu wa Mungu *asiyeharibika* [*aphthartos*—asiyeharibika]." ***Rum. 1:23***

"Wao hufanya hivyo ili kupata taji linaloweza kuharibika; bali sisi taji *lisiloweza kuharibika* [*aphthartos*]." ***1 Kor. 9:25***

[E398]

"Wafu [Kanisa] watafufuliwa *wasiooza* [*aphthartos*]." ***1 Kor. 15:52***

"Mfalme wa milele, *asiyezeeka* [aphthartos—asiyeharibika], Mungu peke yake mwenye hekima." ***1 Tim. 1:17***

"Urithi *usiooza* [*aphthartos*], usiochafuka, wala usiokoma, uliohifadhiwa mbinguni kwenu." ***1 Petro 1:4***

"Mkiwa mmezaliwa upya, si kwa mbegu inayoweza kuoza, bali kwa *ile isiyoweza kuoza* [*aphthartos*]." ***1 Petro 1:23***

"Ambayo *haozi* [*aphthartos*], yaani pambo la roho ya upole na ya utulivu." ***1 Petro 3:4***

Wazo katika neno hili ni—kile kisichoweza kuharibika, kisichoweza kuoza, kisichoweza kupoteza thamani: hivyo basi *aphtharsia* kwa njia nyingi ni sawa na *athanasia* au *kutokufa* linapotumika kwa viumbe wenye hisia; kwa maana kile ambacho kikiwa na uhai ni kinga dhidi ya kifo, kinaweza kweli kuitwa kisichoharibika.

Matumaini ya Wanadamu kwa Maisha ya Milele

Wanasayansi na wanabiolojia wa mageuzi jasiri na wenye uwezo mkubwa wamejaribu kuonyesha kwamba maisha ya mwanadamu hayakuwa zawadi kutoka kwa Muumba. Kwa nadharia wamemleta mwanadamu na wanyama wote wa chini, kupitia mchakato wa mageuzi, kutoka kwa kijidudu kidogo sana; ndiyo, kutoka kwa protoplasm, ambayo Profesa Huxley aliita "msingi wa kimwili wa uhai"; na wangependa kwa namna fulani kumwacha kabisa Muumba na Mtoaji wa Uhai: lakini, kwa kweli, hawajaweza kupendekeza njia yoyote ambayo hata protoplasm ingeweza kupata uhai kutoka kwa dutu isiyo na uhai. Hivyo basi, kwa kiwango hiki, wanalazimika kutambua chanzo kikuu cha kwanza cha uhai. Lakini mwanafunzi wa Biblia mwenye heshima hapaswi kuwa na ugumu wowote katika kukubali kauli ya Maandiko kwamba Mungu mwenyewe peke yake ndiye Chanzo Kikuu cha Kwanza, chemchemi ya uhai, ambaye kutoka kwake umetoka uhai wote katika kila ngazi; kama anavyosema Mtume, Vitu vyote ni *vya* Baba, na vitu vyote ni *kwa* njia ya Mwana, na sisi ni kwa njia yake. (***1 Kor. 8:6***) Mkristo si tu anapata ushahidi wa Muumba

[E399]
katika kitabu cha Maumbile, bali anapata katika Biblia ufunuo ulio wazi na maalum wa Mlezi huyo, na wa uumbaji huo. Anakubali kama ukweli kauli kwamba Mungu aliumba wazazi wetu wa kwanza, na akawapa uhai, na akapanga kwa ajili ya kuzaa kwao kizazi cha viumbe wenye hisia, roho, wa aina yao wenyewe, kama vile alivyopanga mchakato kama huo katika uumbaji wa wanyama.

Tukiangalia nyuma hadi Edeni tunaona Adamu na Hawa katika ukamilifu wao, wakiwa na nguvu za kimaadili na kiakili, kwa mfano wa Muumba wao, na kwa hivyo wakiwa bora zaidi kuliko viumbe wao, viumbe visivyo na akili—roho za daraja la juu, matokeo ya umbo la juu na bora zaidi; na tunauliza, Kusudi la Mungu kuhusu mwanadamu katika uumbaji wake lilikuwa nini? Tunaona kwamba kadiri viumbe visivyo na akili vinavyohusika, kusudi dhahiri la Bwana lilikuwa kwamba viishi miaka michache na kisha vife, vikikabidhi nafasi kwa vingine vya aina yake; na kwamba hivyo vingetumika kama watumishi kwa ajili ya raha na ustawi wa mwanadamu, bwana wao, ambaye katika ukamilifu wake alikuwa bwana mwenye neema. Lakini vipi kumhusu mwanadamu? Je, mwanadamu alizaliwa kufa kama wanyama? Tumeshahirika kwamba hakupewa sifa ya kutokufa, lakini tunapata ushuhuda mwingi wa maandalizi ya Mungu kwa ajili ya *uzima wa milele* wa wote wanaofikia masharti yanayokubalika: maandalizi hayo hayakuwa katika utoaji wa nguvu na sifa za kutokufa, bali katika mapenzi mema na kusudi la Muumba wake, ambacho chini yake pekee "anaishi, anasonga na kuwa na uhai wake."

Wakati mwingine mfikiri hafifu atadai kwamba mwanadamu ni asiyekufa, asiyeharibika, kwa sababu sayansi imebaini kwamba "*matter is* indestructible." Lakini, kama ilivyoelezwa tayari, *matter* si *mwanadamu*, wala roho, au uwepo, si matter. Mwili ni matter, lakini ili kuwa mwili wa mwanadamu, matter lazima iwe na muundo maalum wa kipekee, na kisha roho ya uhai lazima iongezwe kabla haijawa mwanadamu au roho. Hakuna atakayepinga kwamba *kiumbe hai* haiwezi kuharibiwa, na hivyo yeyote mwenye uwezo wa kufikiri anaweza kuona kwamba *kiumbe* au *roho* inayotegemea kiumbe hai inaweza kuharibiwa. Zaidi ya hayo, hoja hii ya kipuuzi, au tuseme kushindwa kufikiri, kungelazimishwa na

[E400]
analogia kudai kwamba wadudu wote na viumbe wanaotambaa ni wasiokufa, na hawawezi kuharibiwa. Kuna tofauti kubwa sana kati ya kuharibu dutu isiyo na uhai na kuharibu kiumbe hai.

Mungu alimwambia baba yetu Adamu, kulingana na maandishi, kwamba maisha yake yalikuwa salama, na yangedumu maadamu aliendelea kuwa mwana mwatiifu wa Mungu; kwamba ni kutotii pekee kungemweka *yeye* (kiumbe, roho) katika kifo. Maandiko yale yale yanatuambia kuhusu kutotii kwa wazazi wetu wa kwanza, na kuhusu tangazo la kimungu la hukumu ya kifo, kama adhabu ya dhambi. Na tunapaswa kuzingatia kwa makini lugha ya Bwana wetu, kuhusiana na hukumu hii. Mungu hakuzungumza na mwili usio na hisia, kabla haujapewa uhai; wala Mungu hakumwambia pumzi au roho ya uhai, ambayo ni nguvu tu ya uhai isiyo na akili. Alimwambia Adamu, *nafsi*, *kiumbe* mwenye akili au hisia, baada ya kuumbwa kikamilifu. Na sote tunakubaliana kwamba hii ilikuwa njia ya busara na pekee iliyofaa—kwamba roho au kiumbe pekee ndiye anayepaswa kuambiwa. Sasa zingatia maneno ya Bwana: "Siku utakayokula kwake, bila shaka utakufa."

Wakati Adamu alipokiuka sheria ya kimungu na akapata hukumu yake, kwamba roho yake ingekufa, Bwana angeweza kutekeleza adhabu yake kwa kifo cha ghafla; lakini badala yake aliondoa tu mpango wake maalum wa kuendeleza maisha yake, na hivyo akamwacha Adamu afe taratibu. Hali za maisha zinaelezewa kwetu kuwa zilikuwa ni kichaka maalum cha miti inayotoa uhai, ambayo kwa kula matunda yake maisha ya mwanadamu yangekuwa yameendelea, yakirejesha kila siku kile kilichotumika, na bila kupata uharibifu wowote. Mara tu mwanadamu alipokuwa mkiuka amri, alizuiwa kufikia miti hii ya uhai, au bustani ya uhai, na hivyo, kama wanyama wa chini walio chini ya utawala wake, akawa anayestahili kufa. Hata hivyo, kwa upande wa mwanadamu, kifo kinasemekana kuwa "*laana*," kwa sababu kilitokana na kukiukwa kwa sheria za kimungu, na kwa njia isiyo ya moja kwa moja, kupitia laana iliyomwangukia mfalme wa dunia, laana inawapata utawala wake na wanyama wote walio chini yake; kwa

[E401]
Mfalme akiwa amepoteza ukamilifu wake, utawala wote uliingia katika fujo.

Zaidi ya hayo, wazao wa Adamu hawakuweza kupata kutoka kwake, kama baba yao wa asili, haki au haki za kipekee au ukamilifu wa kimwili, ambao alikuwa ameupoteza na kuendelea kuupoteza; kwa hiyo, kama Maandiko yanavyoonyesha, kizazi chote cha Adamu kilianguka pamoja naye chini ya laana—katika kifo, na kwa hiyo, kama viumbe walio katika mfano wa Mungu, wenye nguvu za akili zinazoweza kuthamini uzima wa milele, tunamwangalia Mungu kuona kama hekima isiyo na kikomo, upendo usio na kikomo, haki isiyo na kikomo na nguvu isiyo na kikomo vinaweza kwa pamoja kutengeneza mpango wa wokovu kwa ajili ya mwanadamu, ambao chini yake Mungu aweze kuwa mwenye haki, na bado awe Mwenye kumtakasa yeye amwaminiye Yesu. ***Rum. 3:26***

Wala tumaini si la bure. Mpango wa Mungu, kupitia Kristo, kama ulivyofunuliwa katika Maandiko, ni kwa ajili ya ufufuo wa wafu, urejesho wa mwanadamu katika hali yake ya zamani. Ni kweli, kuna mipaka na masharti, na si wote watarudi katika neema ya kimungu, lakini fursa ya kurudi itatolewa kwa wote, na tunaamini kuna uwezekano mkubwa kwamba wengi wa wazao wa Adamu watakubali kwa shukrani neema ya Mungu kupitia Kristo, na kurekebisha maisha yao kulingana na sheria ya Agano Jipya, kwa imani katika Mkombozi.

Hata hivyo, si kwa sisi wala mtu mwingine kujibu swali ambalo Bwana wetu alikataa kulijibu, yaani, "Je, ni wachache watakaookolewa?" (***Luka 13:23***) Kitu cha juu zaidi tunachopewa heshima ya kufanya ni kuashiria kwamba "fidia kwa *wote*" imetolewa na Bwana wetu na ahadi kwamba kwa "wakati ufaao" wote watakuja kufahamu ukweli huu mkuu na kupata fursa ya kupata uzima wa milele kutoka kwake, Mwanga mkuu ambaye bado "atawamulika kila mtu anayekuja ulimwenguni." (***1 Tim. 2:4-6***; ***Yohana 1:9***) Inatupasa na tunarudia katika enzi hii kwa wote wenye "masikio ya kusikia" maneno ya Bwana: "Jitieni nguvu kuingia kwa mlango ulio mwembamba; kwa maana wengi watatafuta kuingia, wasiweze, atakapoinuka Bwana wa nyumba, na kufunga mlango." (***Luka 13:24,25***) Kwa maneno mengine wito, wito pekee wa enzi hii ya Injili, ni kwa njia nyembamba

[E402]
njia ya kujidhabihu: na hakuna msukumo wa maslahi unapaswa kupunguza kasi yetu ya kukimbia kwa ajili ya zawadi kuu ya kutokufa inayotolewa sasa. Wakati idadi ya "waliochaguliwa" itakapojazwa kikamilifu na taabu kuu ya mwisho wa enzi hii itakapotoa taarifa kwamba Kanisa limekamilika na kutukuzwa, kutakuwa na wengi watakaochukua mtazamo tofauti kuhusu vitu vya kidunia visivyo na maana ambavyo sasa vinawazuia kutimiza ahadi zao za kujitolea.

Mpango wa Mungu wa wokovu kwa kizazi kote cha Adamu ni kuwapa kila mwanachama wake, wakati wa Milenia, *ofa* ya *uzima wa milele* kwa masharti ya Agano Jipya lililothibitishwa kwa damu ya thamani ya Mwana-Kondoo kwa ajili ya wote. Lakini hakuna pendekezo popote kwamba usiokufa, Asili ya Uungu, utawahi kutolewa au kutolewa kwa yeyote isipokuwa Kanisa "lililochaguliwa" la enzi ya Injili—"kundi dogo," "Bibi Arusi, mke wa Mwana-Kondoo." Kwa wengine wa ukoo wa Adamu, ofa itakuwa "urejesho" (***Matendo 3:19-21***) wa maisha na afya na ukamilifu wa asili *ya* mwanadamu—hicho hicho ambacho Adamu alikuwa nacho kama mfano wa kidunia wa Mungu kabla ya kuanguka kwake kutoka kwa neema na kuingia katika dhambi na kifo. Na wakati mwishoni mwa enzi ya Milenia wote watiifu wa wanadamu watakapokuwa wamepata yote *yaliyopotea katika Adamu na yaliyoekombolewa na* Kristo—basi wote, wakiwa wamejiarifu kwa maarifa na uzoefu kamili, na hivyo kuwa na uwezo kamili wa kustahimili mtihani, watajaribiwa vikali (kama alivyojaribiwa Adamu), lakini mmoja mmoja (***Ufunuo 20:7-10***), na wale tu watakaopatikana katika huruma kamili ya moyo, pamoja na maelewano ya nje, na Mungu na mipango yake ya haki, ndio watakaoruhusiwa kwenda mbali zaidi ya Milenia hadi katika siku zijazo za milele au "ulimwengu [enzi] usio na mwisho." Wengine wote wataangamizwa katika Kifo cha Pili—"kuangamizwa kutoka katikati ya watu." ***Matendo 3:23***

Lakini ingawa hakutakuwa na kifo tena, wala kuugua wala kulia, haitakuwa kwa sababu washindi wa enzi ya Milenia watatiwa taji la kutokufa, bali kwa sababu, wakiwa wamejifunza kuhukumu kati ya mema na mabaya na athari zake, watakuwa wamejenga tabia zinazoendana kikamilifu na Mungu na haki; na kwa sababu watakuwa wamepita majaribu yatakayothibitisha kwamba wasingetaka kuhatia kama njia ingefunguliwa na bila adhabu yoyote.

[E403]
Hawata kuwa na uzima ndani yao wenyewe, bali bado watategemea utoaji wa Mungu wa chakula, n.k., kwa ajili ya kuendeleza maisha. Linganisha ***Ufunuo 21:4,6,8; 7:16***; ***Mathayo 5:6***.

Kama laana ilivyoleta kifo cha wanadamu, ndivyo kuondolewa kwa laana kunamaanisha kuondolewa kwa vikwazo vyote vya kisheria kwa mwanadamu kurudi katika baraka zote za awali alizopewa katika Edeni. Lakini mwanadamu, ambaye sasa ameshushwa hadhi na hana ukamilifu kiakili, kimaadili na kimwili, hafai, kama Adamu alivyokuwa, kufurahia ukamilifu wa hali ya Edeni au Paradiso; hivyo basi kusudi la kimungu ni kwamba katika "nyakati za urejesho," wakati wa enzi ya Miaka Elfu, wanadamu, ambao dhambi zao zimesamehewa kwa kifo cha Bwana Yesu, warudishwe naye, Mtoaji wa Uzima na Mwokozi, kutoka utumwa wa dhambi na kifo, hadi utimilifu kamili wa ufanano wa awali wa Mungu. Siyo hivyo tu, bali mpango wa kimungu tunaouona ni kwamba uzoefu wa mwanadamu na dhambi utakuwa somo ambalo litakuwa na ushawishi wa milele kwa wengine, likiwafanya wajue, kwa uzoefu wa kibinafsi, kitu kuhusu "ukatili uliopitiliza wa dhambi," na kuhusu thawabu yake ya uhakika au adhabu yake, mauti: ili kwamba wakati, katika enzi ya Milenia, hawa watakapopelekwa kwenye maarifa ya haki, ukweli, wema, upendo, na neema na sifa zote za tabia ya kimungu, wenye hiari na watiifu watajua na kuthamini haki ya uzima wa milele kwa njia ambayo Baba Adamu hangeweza kamwe kuijua, na hangeweza kamwe kuithamini.

Kwa lengo hili, kufa kumekuwa mchakato *wa taratibu* kwa jamii kwa ujumla, na kwa lengo lile lile ufufuo utakuwa mchakato wa taratibu: hatua kwa hatua, kana kwamba, wanadamu watafufuliwa, juu, juu, juu kutoka kwenye matope ya dhambi, kutoka kwenye shimo kuu la unyanyapaa na kifo, hadi kwenye kilele kikuu cha ukamilifu na uzima ambacho alianguka kutoka kwako katika mtu wa baba Adamu. Mwiko pekee kwa mpango huu wa jumla kwa ulimwengu, kama ulivyowasilishwa kwetu katika Maandiko, ni wale wachache walioletwa katika upatanisho na Mungu mapema, mbegu za Abrahamu, wa asili na wa kiroho. ***Gal. 3:29***; ***Ebr. 11:39,40***

Ikionekana katika hili, nuru ya Maandiko, mada ya kutokufa huangaza sana. Inaacha njia wazi kwa ajili ya

[E404]

"Lipa la dhambi ni mauti." Rum. 6:23

"Lakini matunda ya dhambi ni *kifo*." ***Warumi 6:23***

"*Roho* anayefanya dhambi ndiye *atakayefaa*." ***Ezekieli 18:4,20***

"Yeye asiyemwamini Mwana hatapata uzima; bali ghadhabu ya Mungu [laana, *kifo*] iko juu yake." ***Yohana 3:36*** Hivyo tunagundua, katika mada hii kama katika mengine, kwamba falsafa ya Neno la Mungu ni ya kina zaidi, wazi zaidi, na yenye mantiki zaidi sana, kuliko mifumo na nadharia za kigeni. Mwambieni Mungu asifiwe kwa Neno lake la Kweli na kwa mioyo iliyo tayari kulikubali kama ufunuo wa hekima na nguvu ya Mungu!

Lakini je, shaka inapiga kelele, Mungu angewezaje katika ufufuo kuumba upya dunia nzima kabisa kiasi kwamba kila mtu atajitambua na kufaidika na kumbukumbu za uzoefu wa maisha ya sasa? Tunajibu kwamba hata katika silinda ya fonografia mwanadamu anaweza kuhifadhi maneno yake mwenyewe na kuyaiga; zaidi ya hayo, Muumba wetu ana uwezo wa kuumba kwa ajili ya kizazi chote viumbe vya ubongo vitakavyoiga kikamilifu kila hisia, wazo na uzoefu. Daudi anaonekana kurejelea nguvu ya Mungu kwa namna ambayo inaweza kutumika kitabiri kuhusu ufufuo au kwa tafakari kuhusu kuzaliwa kwanza. Anasema:

Nitakusifu, maana nimeumbwa kwa njia ya ajabu na ya kustaajabisha. Mwili wangu haukufichika kwako nilipoundwa kwa siri, nikitengenezwa kwa ustadi katika sehemu za chini za dunia. Macho yako yaliona mwili wangu ukiwa bado haujakamilika; na katika kitabu chako viungo vyangu vyote viliandikwa, ambavyo hatimaye viliumbwa hatua kwa hatua, wakati bado hakuna hata kimoja kati yao. ***Zaburi 139:14-16***

SOMO XIV
UMUHIMU WA UFAFANUZI—LAANA

"Laana" ni Uovu wa Sasa na Si wa Baadaye—Wapi na Kwa Nini Maangamizo Yaliwapata Wote—Lini "Ghadhabu" Hii ya Mungu Dhidi ya Dhambi Itakoma—"Kukwepa" Sasa na Katika Baadaye—Kupatanishwa Kunahitajika, Kwa Sababu ya Mpango Uliokubaliwa na Mungu—Mwanadamu Mfano kwa Malaika na kwa Viumbe wa Baadaye.

"Na hakutakuwa tena na laana." ***Ufu. 22:3***

MAANDIKO yetu yanalingana kikamilifu na mwelekeo mkuu wa Maandiko Matakatifu, kwamba wakati unakuja ambapo kazi ya Upatanisho itakamilika kabisa, na ambapo, kama matokeo, laana itaondolewa kabisa kutoka kwa mwanadamu, na kutoka kwa dunia, eneo lake la mamlaka. Lakini hii ina maana kwamba laana bado haijaondolewa, kwamba bado iko juu ya dunia na juu ya wanadamu. Zaidi ya hayo, ina maana kwamba kulikuwa na wakati fulani ambapo laana hii iliwapata wote, wakati ilipowekwa juu ya wanadamu na dunia kwa mara ya kwanza. Yeyote atakayejitahidi kuchunguza suala hili atapata muafaka wa ajabu katika Maandiko kuhusu hoja hizi tatu ambao huenda ukamshangaza, na kumshawishi kuwa Maandiko si ya ubunifu wa kibinadamu, bali ingawa yaliandikwa na watu mbalimbali, na katika vipindi mbalimbali, kwa kipindi cha miaka elfu mbili, yanashuhudia kwa sauti moja; na hakuna mada nyingine ambayo ushuhuda wao ni thabiti, unaoendana na wa msingi zaidi kuliko kwenye mada hii ya laana, athari zake kwa mwanadamu, ukombozi wake, na kuondolewa kwake kabisa.

Laana juu ya wanadamu, kama inavyofahamika na kuhubiriwa kwa ujumla, ni laana ya baadaye ya mateso ya milele—siyo

[E406]

laana ya sasa. Lakini kulingana na Maandiko ni laana ya sasa, yaani kifo, ambacho kitasimuliwa siku zijazo. Wala hatupaswi kufikiria laana hii ya kifo kwa njia ya kawaida iliyopungukiwa —kama kinachoathiri wakati wa kufa au masaa machache ya kufa, au siku, au nyakati chache, wakati tunapofariki au kupumua kwa mara ya mwisho au kupoteza pumzi ya uhai. Kinyume chake, ili kuelewa ni baraka gani hii ya kifo, tunahitaji kumwona akilini mtu wa kwanza mkamilifu, akiwa na nguvu zake zote za akili na mwili—mfano wa Muumba wake katika sifa zake za kiakili, na kimwili, pamoja na kiakili na kimaadili, "mzuri sana"; kama alivyotangazwa hivyo na mamlaka ya juu kabisa kuhusu mada hii. ***Mwa. 1:31***

Kipande kifupi sana cha historia kinachotolewa kwetu katika Mwanzo, pamoja na ukweli kwamba mafuriko yalifuta kabisa ushahidi wote wa kipaji na kazi za mikono za baba wa jamii yetu, na wazao wake wa kwanza, hakitupi msingi wa kufanya makadirio kuhusu uwezo wake wa kiakili na kimwili. Kwa taarifa, tunategemea ukweli kwamba kazi zote za Mungu ni "kamilifu," tamko lake mwenyewe (***Kumb. la Torati 32:4***); na tamko lake zaidi kwamba mwanadamu "alitafuta ubunifu mwingi," na akajichafua (***Mhub. 7:29***); na ukweli kwamba hata chini ya laana, na katika mazingira yasiyofaa ambayo mwanadamu aliishi baada ya kufukuzwa kutoka Bustani ya Edeni—licha ya mazingira haya yote yasiyofaa, umbile hili la binadamu lilikuwa kamilifu kwa njia ya ajabu kiasi kwamba baba wa wanadamu aliishi kwa kipindi kirefu cha miaka tisini na tatu. ***Mwa. 5:5***

Ni tunapolinganisha uhai huu wa kimwili, bila msaada wa uzoefu mkubwa katika utengenezaji wa dawa na mipango ya usafi, na hali za sasa, na kutambua kwamba licha ya maendeleo yetu yote katika sayansi, chini ya nuru na uzoefu wa karne nyingi, bado leo nusu ya idadi ya watu hufa wakiwa na umri wa chini ya miaka kumi, na kwa jumla wastani wa maisha ni takriban miaka thelathini na tatu, ndipo tunaweza kuhukumu ni uhai kiasi gani wa kimwili tumeupoteza tangu kuanguka—ni kiasi gani "laana" imetuathiri kimwili. Na kwa kuwa tunajua kwamba nguvu za kiakili za na na za kimwili za ni kwa kiasi kikubwa zinashirikiana

[E407]
katika mwanadamu, kadiri mwili unavyokuwa imara, mambo yote yakiwa sawa, ndivyo nguvu na uwezo wa akili unavyopaswa kuwa imara na wa kweli zaidi, na kutokana na hili tunaweza kupata mtazamo wa heshima kabisa kuhusu kiwango cha akili cha baba Adamu, ambaye Muumba Mkuu alimtaamini kuwa mwema sana, na akamwona anastahili kutambuliwa kama mwanawe, kwa kufanana naye kiakili na kimaadili. ***Luka 3:38***

Na ukamilifu wa kiakili na kimwili, chini ya hali zilizotolewa katika maelezo ya kimungu ya uumbaji, vinaashiria waziwazi na kwa hakika *ukamilifu* wa kimaadili; kwani tunapaswa kukumbuka kwamba, kulingana na Maandiko, upotovu wa kimaadili na kudorora kunakofuata havikuwa bado vimejitokeza. Wala haiwezi kudhaniwa kwamba mwanadamu, bila vipengele vya kimaadili katika maendeleo yake ya kiakili, angeelezewa katika Maandiko kama mwanadamu "mzuri sana", au kama mfano wa Muumba wake. Kumpa Adamu umilifu kimwili na kiakili, isipokuwa katika sifa za kimaadili, kungekuwa ni kumfanya kuwa mwanadamu mwovu sana, kwa kanuni kwamba kadiri uwezo unavyokuwa mkubwa ndivyo uovu unavyokuwa mkubwa, isipokuwa uwezo huo uwe chini ya udhibiti wa kimaadili.

Hukumu ya kifo, au "laana," iliyotamkwa dhidi ya Adamu, yaani, "Utakufa kwa hakika" (***Mwanzo 2:17***, kwenye pembe), haikuwa tu dhidi ya misuli na umbo lake la kimwili—ilijumuisha mwanadamu wote, kiakili na kimwili; na hii pia ilijumuisha sifa za kimaadili, kwa sababu ni sehemu ya kiakili. Ni uthibitisho kamili wa hili kwamba tunaona leo kuwa mwanadamu ni kiumbe aliyeanguka kwa kila maana ya neno; kimwili amedorora, na wastani wake wa maisha umeshuka, katika hali nzuri zaidi, hadi miaka thelathini na tatu; kiakili na kimaadili pia tunaona kwamba ana upungufu mkubwa, lakini ana viungo vinavyoweza kufikia maendeleo ya juu zaidi kuliko maisha yake mafupi yatakavyoruhusu. Akizungumzia uwezo wa kimaadili wa mwanadamu, Mtume anatangaza, "Hakuna mwenye haki, hata mmoja;...wote wamefanya dhambi na kupungukiwa na utukufu wa Mungu"; wote ni washiriki wa dhambi ya asili na matokeo yake. ***Rum. 3:10,23***

Zaidi ya hayo, Mtume anaonyesha kwamba baba Adamu, alip

[E408]
aliyeshtakiwa mbele za mahakama ya Mungu, alikuwa mkosaji kwa hiari, na si aliyedanganywa. (***1 Tim. 2:14***) Hivyo anatufundisha kwamba kwa ubora wa maadili alikuwa na uwezo wa kutii matakwa ya kimungu, kwani ingekuwa ni kinyume na haki kwa upande wa Mungu kumjaribu na kumhukumu kwa kushindwa kiumbe ambaye, kutokana na uumbaji wake ulio na kasoro, hakuwa na uwezo wa kustahimili jaribio hilo kwa mafanikio, na hivyo kutii amri zake. Ukweli kwamba Adamu alipata kesi ambayo masuala yake yalikuwa ni uzima na mauti wa milele, na ukweli kwamba kushindwa kwake katika kesi hiyo kulikuwa kwa hiari, na kulimvutia kwa haki hukumu ya Jaji mkuu kwa adhabu kamili ya sheria, lazima uthibitishe kwa kila akili isiyo na upendeleo na ya kimantiki kwamba Adamu alikuwa kwa kila maana mkamilifu, na alistahili ipasavyo kushtakiwa.

Na ukweli kwamba Mungu, hata baada ya gharama ya ukombozi kulipwa, anakataa kuuhukumu tena ulimwengu mbele ya Mahakama ileile kuu na isiyoshukuwa, na anatangaza kuwa sababu ni kwamba katika hali ya kuanguka hatuwezi kuhukumiwa mbele ya kiti chake cha haki isiyo na upungufu, na kwamba kwa matendo yetu bora kabisa hakuna anayeweza kuhesabiwa haki mbele yake—yote haya yanathibitisha kwa hakika, si tu kwamba mwanadamu ameporomoka vibaya, bali pia yanathibitisha kwamba Mungu asingemhukumu Adamu kabisa kama asingekuwa bora zaidi kuliko sisi, na anayefaa kikamilifu kwa hukumu—mwanadamu mkamilifu. Ni kwa muafaka kamili na wazo hili kwamba Mungu anapendekeza hukumu ya Kanisa katika enzi hii ya Injili, kwa ajili ya zawadi ya uhai wa roho wa milele; na hukumu ya ulimwengu katika enzi ya Miaka Elfu, kwa ajili ya zawadi ya ukamilifu wa mwanadamu wa milele. "Kwa maana Baba hamhukumu mtu yeye mwenyewe, bali amempa Mwana hukumu yote." ***Yohana 5:22***

Tukimtazama mwanadamu kwa jumla (akiwa kimaakili, kimaadili na kimwili mmoja) kama Maandiko yanavyofanya, tunaweza kuona kwamba laana, hukumu ya kifo, inafanya kazi dhidi ya kila sehemu na kipengele cha uwepo wake; na tukitazama duniani kote, tunapata uthibitisho wa hili pande zote. Kama, katika kudhoofika kwa nguvu za kimwili, sehemu dhaifu zaidi kwa wengine ni

utumbo, kwa wengine misuli, kwa wengine mifupa, vivyo hivyo tukimwangalia mwanadamu kwa ujumla, tunaona kwamba kwa wengine upotevu mkuu, uharibifu, na upotovu umekuwa wa kiakili, kwa wengine wa kimaadili, kwa wengine wa kimwili, lakini wote wameharibika katika nyanja zote; wote walikuwa wamepotea bila matumaini chini ya laana hii. Hakuna tumaini lolote kwa yeyote kwamba aliwahi aweza kujikwamua mwenyewe kutoka katika vifungo hivi vya uharibifu ambavyo tumezaliwa navyo, kama ilivyoandikwa, "Tazaliwa katika uovu, na katika dhambi mama yangu alinichukua mimba." (***Zab. 51:5***) Laana hii ya kifo iko juu yetu tangu wakati wa kuzaliwa, na hivyo inaonyesha ukweli kwamba si matokeo ya dhambi zetu binafsi, bali ni za kurithi—laana au uharibifu ambao umetufikia kutoka kwa baba Adamu kwa urithi.

Imekuwa ikisema kwamba tunazaliwa tukikufa; na jinsi hii ilivyo kweli kila mtu anaweza kushuhudia; magonjwa, kuoza, maumivu na uchungu, udhaifu na ugonjwa, ni michakato ya msingi ya kifo inayotenda ndani yetu. Hivyo basi, kama si kwa upofu uliosababishwa na upotoshaji wa Shetani kuhusu mpango wa kimungu, watu wangeona kwa urahisi dalili zilizo wazi za laana, na Mtume anatangaza, "Ghadhabu ya Mungu *imefunuliwa* juu ya uasi wote," kwa maana uasi mdogo zaidi ni dhambi. (***Warumi 1:18***) Mtume hasemi kwamba katika maisha ya baadaye na katika malimwengu ya mateso hasira ya Mungu itadhihirishwa, bali anaieleza kwa usahihi kuwa ni ya maisha ya sasa na ya wakati huu, na inaonekana na wote wenye macho ya kuona ukweli halisi wa jambo hili. Hasira ya Mungu inadhihirishwa na kila bango la daktari, linaloashiria ugonjwa na kifo vikifanya kazi katika kizazi. Hasira ya Mungu inadhihirishwa na kila bango la mchumba maiti, linalotuvutia fikira kwenye ukweli kwamba wanadamu wanakufa, kwamba hasira, laana ya Mungu, imekaa juu ya kizazi. Hasira ya Mungu inadhihirishwa na kila msafara wa mazishi, kila gari la mazishi, kila makaburi, kila jiwe la kaburi, na kwa kila kipande cha rundo na kila beji ya maombolezo. Hasira ya Mungu haidhihirishwi tu dhidi ya wenye dhambi wakubwa, bali dhidi ya kila , kila , kila uasi, hata , na kidogo zaidi. Hivyo basi

[E410]

Hakuna pa kukimbilia, kwa maana hakuna mwenye haki, hata mmoja; na hivyo watoto wachanga pamoja na wale wenye nywele nyeupe wote wako chini ya "hasira" hii, "laana" hii.

Nabii Ayubu, katika taabu yake chini ya laana na ghadhabu, alipaza sauti, "Laiti ungenificha katika *Sheol* [kusahulika] hadi *ghadhabu* yako ipite; kisha utaniita nami nitakujibu, kwa maana utavutiwa na kazi za mikono yako." (***Ayubu 14:13,15***) Wakati huu wa ghadhabu ambao sasa umedumu kwa miaka elfu sita utafikia kikomo kwa Siku kuu ya Malipo, ambapo Haki inaamuru kuwa kutakuwa na taabu ya ziada kwa wanadamu, kwa sababu ya kupuuzwa kwa fursa na haki kubwa zaidi, na kushindwa kutii sheria za haki, kwa kadiri ambavyo sheria hizi zimefahamika na Wakristo. Hivyo basi, Siku hii ya Kulipiza Kisasi na ya ghadhabu maalum, kuongeza juu ya ile iliyotawala hapo awali, imetangazwa kuwa "Nyakati ya dhiki ambayo haijawahi kutokea tangu kulipo na taifa." Watakatifu wa Mungu wanahakikishiwa kwamba watahesabiwa kuwa wastahiki kuponyoka yote yale yatakayokuja juu ya ulimwengu, na kusimama mbele ya Mwana wa Mtu. Wataponyoka ghadhabu hii maalum, lakini hawaponyoki ghadhabu ya jumla inayofunuliwa kutoka mbinguni dhidi ya uasi wote. Wanashiriki hili na ulimwengu, kwa njia nyingi, na bado kuna tofauti hii iliyowekwa wazi, ambayo Maandiko yanaiweka wazi, yaani:

Wale wanaomkubali Kristo katika enzi hii ya Injili, na wanaojitolea kikamilifu kwake, wanahesabiwa kuwa wamepitia kutoka kwa mauti hadi uzima; kama waliotoroka ghadhabu, laana, "wamotoroka uharibifu ulioko duniani." (***2 Pet. 1:4; 2:18,20***) Ni kweli, bado wako duniani, bado wako chini ya kifo, na bado wanaweza kushiriki na ulimwengu magonjwa, maumivu, huzuni na taabu zinazotokana na laana, na kwa mtazamo wa kidunia hakuna tofauti; lakini kwa mtazamo wa kimungu, ambao ndio mtazamo wa muumini, kuna tofauti kubwa. Watu wa namna hiyo hawahesabiwi tena kama wanaokufa kwa sababu ya "laana" au "hasira" ya kimungu, bali kwa kuzingatia haki zao na

[E411]
utoaji wao wa baadaye kama dhabihu zilizo hai, kifo chao kinahesabiwa kama sehemu ya dhabihu ya Kristo. Kama Mtume anavyoeleza, hao wanahesabiwa katika kifo kuwa wamekufa pamoja na Kristo, washiriki katika dhabihu yake, na si kama wanaokufa pamoja na Adamu, kama ilivyo kwa wengine wote wa ukoo. "Basi, kama tulikufa pamoja naye, twaamini ya kuwa tutaishi pamoja naye." ***Rum. 6:8***

Vilevile, sehemu yetu katika taabu na maumivu ya kimwili ni matokeo ya udhaifu wa kimwili, urithi, n.k. Bwana anatuhakikishia kwamba chochote cha aina hii kitakachoruhusiwa katika hali ya watu hao, hakipaswi kuchukuliwa kama dhihirisho la ghadhabu yake; bali kwamba maovu yote yatakayoruhusiwa kuwajia hawa yataongozwa kwa hekima, upendo na nguvu za kimungu kwa ajili ya mema yao, kama mafunzo ili kukuza kwa wingi zaidi Roho wake ndani yao, na hivyo hatimaye, kama watoto wake, kuwafaa na kuwaandaa kwa utukufu, heshima na uhai usioisha—kwa kuleta ndani yao matunda ya amani ya haki, na hivyo kuwaandaa kwa uzito mkuu mno na wa milele wa utukufu. (***Fil. 2:13***; ***Rum. 2:7***; ***Ebr. 12:11***; ***2 Kor. 4:17***; ***2 Pet. 1:4-11***) Hata hivyo, katika mambo haya yote wao huenda kwa imani, si kwa kuona. Kwa upande wa kuonekana kwa macho, hawana chochote zaidi ya ulimwengu; kwa kweli, watu wa Mungu wakati mwingine wanaweza kuonekana kuwa na matatizo zaidi, majaribu zaidi, shida zaidi, maumivu zaidi, kuliko mwanadamu wa kawaida, ambaye Mungu bado hajashughulika naye, kwa sababu bado hajafikishwa katika hali ya upatanisho na msamaha naye. Hata hitaji hili lililoongezeka la imani ni baraka yenyewe, nidhamu, ukuaji wa tabia, tunda jema la Roho.

Lakini tunachunguza mada yetu—uhitaji wa upatanisho—kutoka kwa mtazamo wa ulimwengu kwa ujumla, wanadamu wote. Laana, hukumu, au uamuzi wa sheria ya kimungu dhidi ya ukosefu wote ni uharibifu. Mungu aliumba vitu vyote kuwa vizuri sana, na hiyo ndiyo hali pekee ambayo kitu chochote kitawafurahisha kikamilifu. Ukweli kwamba kwa sasa anaruhusu vitu visivyo kamilifu—viumbe visivyo kamilifu, na hali zisizo kamilifu—si uthibitisho wa mabadiliko ya mpango kwa upande wa kimungu: kipindi hiki cha ukosefu wa ukamilifu

[E412]
inaruhusiwa, kwa sababu hekima ya kimungu imetabiri uwezekano wa matokeo ya utukufu, na kwa kusudi hili Mungu "anatekeleza mambo yote kulingana na kusudi la mapenzi yake." (***Efe. 1:11***) Kwa mfano, angeweza kumwangamiza Shetani, mara tu alipokuwa mkiuka amri—vilevile malaika walioanguka, na mwanadamu; na hivyo kuzaliwa kwa kizazi kisicho kamili kungetengwa. Lakini mpango wa kimungu, kinyume chake, umekuwa ni kuruhusu yasiyo kamili na yenye dhambi kwa muda fulani yafuate mkondo wake katika mambo ambayo hayatavuruga matokeo makuu ya mpangilio wa kimungu, ili hivyo mfano uweze kuonyeshwa wa mwelekeo wa kushuka chini na unaodhalilisha wa dhambi, katika Shetani, malaika walioanguka na katika wanadamu.

Kuanguka kwa wanadamu chini ya adhabu ya haki ya kifo, uharibifu, kwa njia isiyo ya moja kwa moja ilikuwa matokeo ya ukosefu wa maarifa wa Hawa na udanganyifu wake uliofuata, na inahusisha, kupitia urithi, wengi ambao hawajavunja sheria ya kimungu kwa hiari na kwa ufahamu. Ukweli huu uliacha fursa wazi kwa ajili ya utendaji wa upendo na huruma ya kimungu, na kwa njia ya ziada ulitoa mfano wa utendaji na uratibu wa sifa za kimungu, ambao usingeweza kuonyeshwa na kuigizwa kwa kina namna nyingine yoyote tunayoweza kufikiria. Kwa hiyo, ilikuwa ni sehemu ya mpango wa awali wa Muumba kujidhihirisha yeye mwenyewe, sifa za tabia yake, kwa viumbe wake—sio tu kwa wanadamu, bali pia kwa jeshi la malaika. Bila shaka, mpango mkuu wa wokovu utakapokamilika kikamilifu, malaika wa mbinguni pamoja na wale wa ulimwengu waliopatizwa amani watajua kuhusu tabia ya kimungu—hekima, haki, upendo na nguvu—kwa kiwango kikubwa zaidi kuliko ilivyowahi kuthaminiwa hapo awali, au kuliko ingeweza kuthaminiwa, bila mafunzo makuu yanayofundishwa sasa kupitia ruhusa ya dhambi, na ukombozi ulioahidiwa chini ya mpango wa kimungu, kupitia Kristo. Hili linaashiriwa na Mtume Petro, anayetuhakikishia kwamba "malaika walitamani kutazama" mambo haya—wana shauku kubwa nayo. ***1 Petro 1:12***

Kama tulivyoona, hukumu juu ya wanadamu ni kabisa

[E413]
hukumu moja tu, na isingekuwa na nafasi yoyote ya rufaa kutoka kwa hukumu hiyo kwa misingi ya haki (ikikubalika kwamba Adamu alikuwa na maarifa ya kutosha kumhusu Muumba wake kumwamuru atii bila kusita, na ikikubalika pia kwamba ilikuwa mpangilio wa haki kwa upande wa Mungu kwamba maisha ambayo hayangetumika kwa muafaka na mipango yake ya haki na wema yalipaswa kupotezwa, kuchukuliwa). Hata hivyo, tunaweza kuona kwa urahisi kwamba Mungu angeweza kubuni adhabu tofauti katika suala la mwanadamu, na hilo bila kukiuka kanuni yoyote ya haki. Tuna uthibitisho wa hili katika jinsi alivyoshughulikia malaika walioanguka. Hawakuhukumiwa kifo; badala yake, adhabu iliyowekwa juu yao ilikuwa ni *kuwazuiliwa*, na bado wanazuiliwa, wakisubiri hukumu ya mwisho. ***Yuda 6***

Vilevile, Mungu angeweza kumruhusu mwanadamu aishi miaka hii elfu sita, tangu dhambi yake Edeni, bila kuharibiwa kwa mwili wake, bila kumweka chini ya hukumu na mamlaka ya kifo. Hivyo mwanadamu, pamoja na malaika ambao hawakudumisha hali yao ya awali, wangeweza kuhifadhiwa wakiwa hai hadi hukumu ya siku kuu, ili mashauri yao yashughulikiwe kikamilifu. Lakini Mungu hajazuiliwa katika kazi zake, na utofauti uleule tunaouona katika asili, ambapo ua moja linatofautiana na ua lingine kwa utukufu na uzuri, na kiumbe kimoja kinatofautiana na kiumbe kingine, vivyo hivyo, chini ya kile Mtume anachokiita "hikima tele ya Mungu iliyotajwa kwa njia nyingi" (***Efe. 3:10***, *Diaglott*), Mungu huchagua njia moja ya kushughulikia malaika waliotenda dhambi, na njia nyingine ya kushughulikia wanadamu waliokuwa wamekuwa wenye dhambi. Hasira ya kimungu inaonyeshwa dhidi ya wote wawili: hasira ya upendo na haki, inayochukia dhambi yote, uovu wote, na itaangamiza; lakini ambayo itafanya yote yanayowezekana kwa wale wahalifu wanaokuwa watumishi watiifu wa haki, baada ya kupata uzoefu mkubwa na dhambi na haki, na matokeo yake mtawalia.

Katika kushughulika na mwanadamu, Mungu alichagua kuonyesha mfano wa mwisho wa dhambi na wenye dhambi—angamizo. Hii inashuhudiwa katika

[E414]
matamko mbalimbali yaliyotolewa kwa mwanadamu, "Roho itakayotenda dhambi itakufa"; "Lawa ya dhambi ni kifo." Yaani, katika matamko haya yaliyotolewa kwa mwanadamu, Mungu anabainisha tu sheria ya jumla, ambayo hivi karibuni itakuwa kanuni kamili ya ufalme wake wote—maumbile yote, yaani, kwamba chochote kisicho kamilifu kitaharibiwa, na kwamba kile tu kilicho kamilifu, kamilifu kabisa, kinachopatana kabisa na mapenzi na kusudi la kimungu, kitaendelea kuwepo milele, baraka kwa nafsi yake, heshima kwa Muumba, na faida kwa viumbe vyake vyote.

Lakini ingawa mwanadamu amekuwa mfano wa utendaji wa kanuni hii, kiasi kwamba kila mwanachama wa familia ya binadamu amekatiliwa kwa kifo—"Kifo kiliwapita wote"—hata hivyo, si kusudi la kimungu, kwa kutumia jamii ya wanadamu hivi kama mfano wa ukali wa haki ya kimungu, katika kutokomeza uovu, kuruhusu wanadamu wahangaike kwa sababu ya kutumiwa hivi kama mfano. Kinyume chake, ni mpangilio wa kimungu kwamba wanadamu wasipate huruma, neema na upendo wa kimungu kwa kiwango kidogo kuliko viumbe wengine wowote wa Mungu. Ndiyo maana kwa wakati ufaao Mungu aliwapatia wote ukombozi, uliokuwa wa kutosha kabisa kwa mahitaji ya hali hiyo, kwamba kama vile kwa kutotii kwa mtu mmoja (Adamu) wengi walivyokuwa wenye dhambi, ndivyo pia kwa kutii kwa mmoja (Yesu) wengi wawe wa haki. ***Rum. 5:19***

Hii haisemi, wala haimaanishi, kwamba wengi lazima wawe wa haki katika enzi hii ya Injili au la: kinyume chake, tamko la Maandiko ni kwamba itakuwa ni "kundi dogo" tu litakalokuwa wa haki katika wakati huu mbaya uliopo—hao tu ambao wamevutwa mahususi na Baba na kuitwa katika wito wa juu wa kuwa warithi-wenza na Mwanawe. Masalio ya wanadamu hata hawatuitwa wala hawavutwi, hadi Kristo (kichwa na mwili) atakapoinuliwa katika mateso na utukufu, kulingana na neno la Bwana wetu mwenyewe, "Mimi, nikinuliwa juu, nitawavuta wote kwangu." (***Yohana 6:44; 12:32***) Kuvutwa huku kwa ulimwengu wote ni kwa ajili ya enzi ijayo ya Milenia, si kwa enzi ya sasa wala zile zilizopita. Haitakuwa kuvutwa kwa wachache, wala kwa darasa, wala kwa taifa,

[E415]
kama ilivyokuwa zamani, bali ni kuvutwa kwa wanadamu wote, waliokombolewa kwa damu ya thamani.

Hata hivyo, kuvutwa huku hakutamaanisha kulazimishwa; kwa maana kama vile inavyowezekana kupinga kuvutwa kwa Baba katika enzi hii, hata hivyo wengi wanaitwa lakini wachache watachaguliwa, ndivyo pia itakavyowezekana kuvutwa kwa Kristo kupingwa na ulimwengu wa wanadamu katika enzi ijayo. Hata hivyo, Maandiko yanatuhakikishia kwamba njia itafanywa wazi kabisa, na masharti yatakuwa ya busara sana, kiasi kwamba wale tu wanaopenda dhambi, na kuichagua kimakusudi, baada ya kufikia maarifa ya haki na ya kweli, ndio watakaokuwa miongoni mwa wapinga Nabii huyo Mkuu, na wataangamizwa naye katika Kifo cha Pili. ***Matendo 3:23***

Tukiangalia jinsi Mungu anavyoshughulika na wanadamu kwa mtazamo wa mwisho wa enzi ya Miaka Elfu, tunaona kwamba badala ya njia ya Mungu kuleta ukatili wowote kwa wanadamu, utekelezaji wa adhabu kali ya sheria ya Mungu dhidi yetu, ukiambatana na utendaji wa rehema za Mungu, kupitia Kristo, katika fidia na urejesho, kwa kweli umekuwa baraka kubwa. Lakini hili haliwezi kuonekana isipokuwa kwa mtazamo huu mmoja. Kutoka katika mtazamo huu tunaona si tu huzuni na taabu na maumivu, kifo na kilio cha wakati huu, adhabu ya haki ya ukiukaji, matokeo yake ya kawaida, kwa hakika, lakini pia tunaona ukombozi wa mwanadamu kutoka kwa dhambi na laana yake, ulionunuliwa na Mkombozi huko Kalvari, na utakayotekelezwa na Mkombozi yuleyule baadaye—Kanisa likichaguliwa wakati wa enzi hii ya Injili, kulingana na mpango wa kimungu, kuwa Mchumba wake na mrithi-mwenza katika Ufalme.

Kali kama kifo, adhabu ya dhambi ya Adamu imekuwa (ikijumuisha maumivu yote, huzuni na taabu za hali hii ya kufa kwa miaka elfu sita iliyopita), tunaamini kwamba sehemu ya mwanadamu imekuwa bora zaidi kuliko ile ya malaika waliodanganya, na ambao hawakuhukumiwa kifo, na ambao, kwa hivyo, hawakupoteza nguvu zao za uhai katika kifo, wala kupata magonjwa au maumivu, bali wamezuiliwa tu katika uhuru wao, na katika ushirika

[E416]

ya watakatifu. Kama mwanadamu angeendeshwa vivyo hivyo kama malaika hawa walioanguka, na kuachwa akiwa na uhuru wake kuhusiana na dunia, n.k., tunaweza kufikiria jinsi hali ya kutisha ingekuwa imeenea kufikia wakati huu—jinsi uovu ungeweka uzalishaji wake bila vizuizi, jinsi ujanja na hila katika kutenda maovu zingezidisha huzuni za dunia. Hata ilivyo, tunaweza kuona kwamba hata maisha mafupi ya wanadamu yanatosha kukuza kipaji cha ajabu cha ubinafsi, hekima ya ajabu ya kujikuza, na ukandamizaji wa viumbe wenzao. Tunapofikiria kwamba matajiri wengi wa siku zetu walikuwa wavulana maskini, na kwamba mkusanyiko wao wa dola milioni mia moja au mia mbili ulifanyika katika kipindi cha chini ya miaka hamsini, tunaweza kutarajia nini kutoka kwa akili kama hiyo, kama ingekuwa na karne nzima kama eneo la shughuli zake? Ikifikia matokeo yake halali, bila shaka ingesababisha utumwa na unyanyapaa kamili, hadi kufikia hali ya wanyama, kwa sehemu kubwa ya familia ya wanadamu kwa maslahi ya wasomi wachache wenye ujanja na tamaa.

Tukiangalia suala hili kwa mtazamo huu, mioyo yetu inainuka kwa shukrani kwa Mungu kwamba aina ya "laana" au hukumu iliyotupata ilikuwa ile ambayo Bwana ameruhusu—kifo utakufa. Na kama, kwa wakati huu, uzoefu wetu, kama kabila, umekuwa somo la mafunzo, si kwetu sisi tu, bali pia kwa malaika watakatifu na kwa malaika waliodharauliwa, tunaweza kufurahi zaidi: na kadiri tunavyojua, huenda ni nia ya Mungu kutumia somo hili kuu la uovu mkuu wa dhambi, na matokeo yake yasiyoepukika, katika ulimwengu mwingine wa viumbe wenye hisia ambao bado hawajaumbwa. Na nani ajuaye kwamba katika siku za usoni sana, wakufunzi wa haki kwa ajili ya mabilioni ambao bado hawajaumbwa watachaguliwa kutoka miongoni mwa waliostahili wa ukoo wa dunia uliokombolewa na kurejeshwa, ambao wamepata uzoefu halisi na dhambi na ambao wataweza kuzungumza kutokana na uzoefu, katika kuwalinda wengine dhidi ya upotovu mdogo zaidi kutoka kwa utiifu kamili kwa mapenzi ya kimungu.

[E417]

Mfano wa kanuni hii, ya kugeuza hasara kuwa baraka kwa wale wanaotumika kama mfano, tunaoiona katika Israeli. Kama taifa, Israeli iliitwa kutoka miongoni mwa mataifa mengine, na kutumika kama watu wa mfano. Agano lao la Sheria, ingawa lilionekana kuwa faida, kwa usahihi lilikuwa ni jaribio la pili kwao, ambalo kushindwa kwalo kulileta hukumu ya pili—kwa dhahiri likiwaacha, kama watu, wakiwa wamehukumiwa zaidi kuliko sehemu iliyobaki ya ulimwengu, ambao Mungu tayari alikuwa amependekeza (katika agano lake na Abrahamu) kwamba waweze *kuhesabiwa haki kwa imani* kwa kuwa hakuna aliyeweza kuhesabiwa haki kwa matendo ya Sheria. Agano la Israeli lilitaka matendo kamili, na kwa kuwa hawawezi kutoa matendo kamili kutokana na udhaifu wa mwili waliourithi, Israeli waliangukia chini ya "laana" au hukumu ya kifo ya Agano lao wenyewe. Hivyo basi, Agano hilo lililokusudiwa kuleta uzima (lililodai kutoa *uzima* wa milele) likapatikana kuwa ni la *kifo*. (***Warumi 7:9-14***) Lakini ingawa Mungu aliitumia Israeli hivi kama watu wa mfano na kama mfano wa ukweli kwamba hakuna mwanadamu asiye mkamilifu anayeweza kutii sheria *kamili* ya Mungu, hakuruhusu matumizi haya yao, yaliyohusisha hukumu yao, kusababisha maangamizi yao ya milele; na hivyo, alipokuwa akiwakomboa wanadamu waliosalia, mpango wake ulipangwa kwa namna kwamba dhabihu ileile ambayo kwayo ukoo wote wa Adamu ulikombolewa na Kristo, iligusa pia taifa lililopewa neema maalum, ambalo chini ya Agano la Sheria lilikuwa pia taifa lililohukumiwa maalum. (***Warumi 2:11-13; 3:19-23***) Ilikuwa kwa kusudi hili Bwana wetu alizaliwa chini ya Agano la Sheria, ili awafadhili wale waliotakafishwa chini ya sheria hiyo, kwa dhabihu ileile ambayo kwa hiyo aliwakomboa wanadamu wote, waliohukumiwa hapo awali katika Adamu. ***Wagalatia 4:4,5***

Basi tunaona kwamba uhitaji wa upatanisho kati ya Mungu na mwanadamu, uhitaji wa kuungana kwao, unatokana na ukweli kwamba Mungu mwenyewe ndiye chanzo cha uzima, na kwamba ikiwa kiumbe chake chochote kitafurahia uzima wa milele, ni lazima uwe kama *zawadi* yake. "Zawadi ya Mungu ni uzima wa milele, katika Kristo Yesu

[E418]
Bwana wetu." (***Warumi 6:23***) Kulingana na kanuni za serikali na sheria ya kimungu, Mungu hawezi kuutazama dhambi kwa kiwango chochote cha uvumilivu (***Habakuku 1:13***); hawezi kuiruhusu dhambi, wala kukubali uhitaji wake kwa kiwango chochote. Akiwa yeye mwenyewe mkamilifu, agizo lake ni kwamba asiye mkamilifu yeyote hatatambuliwa kuwa mmoja wa wanawe, ambao kuwepo kwao kwa milele kumewekwa. Na kwa hivyo, kwa kuwa mwanadamu, kupitia kuanguka, hakuwa tu chini ya hukumu ya kifo, bali pia alijichafua, kujidhalilisha, kujiharibu, na kwa kiasi kikubwa kufuta mfano wa kimungu kutoka akilini na dhamiri yake, basi tumaini pekee la uzima wa milele liko katika nguvu au njia au chombo ambacho kupitia kwake mambo mawili yanaweza kutimizwa: (1) Kuachiliwa kwa wanadamu kutoka kwa *hukumu ya kifo* iliyotolewa na Haki; (2) kuinuliwa kwa wanadamu kutoka kwa aibu ya dhambi na upotovu hadi katika hali ya utakatifu kamili na ukamilifu ambayo alianguka kutoka kwake. Ikiwa mambo haya mawili yanaweza kutimizwa, basi kuna tumaini. Ikiwa haya yote mawili hayawezi kutimizwa, mwanadamu hana hata tumaini dogo la uzima wa milele. Ni bure kutafuta msaada katika familia ya wanadamu iliyoanguka, kwani ingawa wengine wameanguka kidogo kuliko wengine, hawajaoza kimaadili, wote wamefanya dhambi, wote wamepungukiwa na utukufu wa Mungu. Kama kungekuwepo na mwenye haki mmoja, kwa hakika angeweza kutoa fidia kwa ndugu yake (kwa Adamu na wote waliotwaa hukumu katika ukiukaji wa Adamu), na hivyo, chini ya mpangilio wa kimungu, akawa mwokozi (mkombozi) wa kizazi chake kutoka kwa hukumu; lakini hakuna aliyekuwa wa namna hiyo. "Hakuna mwenye haki; hata mmoja." ***Zab. 49:7***; ***Rum. 3:10,23***

Mungu, katika hekima yake, alikuwa ameshautabiri haya yote, na alikuwa amejiandaa kwa hayo yote, kabla hajaanza uumbaji wa mwanadamu, na kwa wakati uliofaa alidhihirisha mpango wake wa mwanadamu kuponywa kutoka kwa maafa ya hukumu na upotovu. Wakati hakukuwa na jicho la huruma, na mkono wa kuokoa, basi mkono wa Mungu ulileta wokovu. Mkono (nguvu) wa Bwana uliofunuliwa, uliotandazwa kutoka mbinguni kwa ajili ya kumsaidia mwanadamu kutoka katika shimo kuu la mauti, na kutoka kwenye matope ya dhambi na upotevu, ulikuwa ni Bwana wetu Yesu. (***Zab. 40:2***; ***Isa. 53:1***) Kupitia kwake kusudi la Mungu lililotangazwa ni—

[E419]

(1) Ukombozi wa wanadamu kutoka kwa nguvu ya kaburi, kutoka kwa hukumu ya kifo, kutoka kwa "laana," kutoka kwa "ghadhabu" ambayo sasa iko juu ya ulimwengu. Ukombozi huu umekamilishwa katika kifo cha Bwana wetu Yesu Kristo: Haki ya Kimungu imetimilizwa kikamilifu, na ulimwengu wote wa wanadamu umehamishwa kihesabu kwa Bwana Yesu Kristo, kama ununuzi wake, ulionunuliwa kwa damu yake ya thamani.

(2) Sasa anachagua kutoka katika kizazi kilichookolewa "kundi dogo" la warithi-wenza, ambao kwa sababu ya kujitolea kwao kwa ajili yake kwa kujinyima *watahesabiwa* kuwa washiriki katika mateso na dhabihu yake, na watapewa sehemu pia katika utukufu wake wa mbinguni na kazi yake ya baadaye ya kubariki ulimwengu—tunda la dhabihu yake.

(3) Kazi ya urejesho itatimizwa na Mkombozi huyu mkuu na mrithi mwenza wake, Bibi arusi wake, Kanisa, wakati wa "urejesho wa vitu vyote ambavyo Mungu ameviongea kwa kinywa cha manabii wake watakatifu wote tangu mwanzo wa ulimwengu." (***Matendo 3:19-21***) Na wale wabaya kwa hiari, wakataa neema na rehema za kimungu, chini ya masharti ya Agano Jipya, watakapokuwa wameangamizwa na Mwombezi huyu mkuu, Kristo, na mabaki ya ukoo uliokombolewa watakabidhiwa kwa Baba wa Mbinguni, wakiwa wakamilifu na kamili, wamerudishwa kikamilifu katika sura yake, na wakiwa na maarifa yaliyoongezeka kumhusu yeye na kuhusu haki na dhambi—yaliyopatikana kupitia uzoefu wa utawala wa sasa wa dhambi, na pia chini ya utawala wa haki wakati wa nyakati za urejesho—basi kazi kuu ya Upatanisho itakuwa imejaa. Wote wanaoona jambo hili waziwazi wanaweza kutambua kwa urahisi umuhimu wa Upatanisho: kwamba hakuna baraka kwa wanadamu isipokuwa kwa kuwaweka katika muafaka kamili na Muumba wao; na kwamba upatanisho huo unahitaji kwanza kabisa ukombozi wa mwenye dhambi
—malipo ya adhabu yake. Maana Mungu ni mwenye haki katika kuwahesabia haki wenye dhambi, la sivyo hangewahesabia haki kamwe. ***Rum. 3:26***

Kwa kuzingatia yaliyoelezwa hapo juu tunaona wazi kwamba idadi iliyofidiwa kwa kafara ya Bwana wetu kwa ajili ya dhambi—kuondolewa kwa jumla kwa "laana" kisheria—hakutoi kigezo ambacho sisi

[E420]
waweze kuhukumu idadi ya wale ambao kwa utiifu wa imani watapata uhuru kamili kutokana na dhambi na laana yake na kurudi katika upatanisho na Baba, kwa kutumia fursa zilizofunguliwa kwa wote na Mkombozi wetu mpendwa. Hakuna pendekezo lolote kutoka kwa Mungu, wala msingi wowote unaokubalika wa kudhani kutoka kwa mwanadamu kwamba neema ya kimungu na uzima wa milele kupitia Kristo vitawahi kupatikana na mtu yeyote isipokuwa wale watakaoingia katika muafaka kamili wa moyo na Mungu, na na sheria zake zote za haki. Hata hivyo, tunafurahi kwamba maarifa ya neema ya Mungu na fursa nyingine bora zaidi kuliko zile ambazo ulimwengu unanufaika nazo sasa yataenea kwa kila kiumbe katika "wakati wake ufaao" wa Mungu. ***1 Tim. 2:6***

UCHUNGUZI XV
"FIDIA KWA WOTE"
MSINGI PEKEE WA UPATANO

Upatanisho Hawezekani Bila Fidia—Imetolewa lakini si kwa Kulazimishwa—Kuwa Mkombozi Ikawa Fadhili—Umuhimu wa Fidia na Ukombozi—Fidia Gani Iliolipwa kwa Ajili ya Mwanadamu?—Haki kwa Imani Hivyo Imewekwa Salama—"Ninyi Mmenunuliwa kwa Bei"—Na Nani?—Kutoka kwa Nani?—Kwa Kusudi Gani?—Jinsi Upendo Ulivyoshirikiana na Haki—"Fidia kwa Wote" Haikurejeshwa—Haki za Ubinamu za Adamu wa Kwanza Zilinunuliwa na Adamu wa Pili—Fidia Sio Msamaha—Kifo cha Mwanadamu Sio Fidia—Mawazo Potofu ya Nadharia za Uumailimwengu—Haki Haikuwalazimishwa na Fidia—Jina Pekee—Mbinu ya Mpatanishi Iliyotabiriwa katika Musa—Fidia, Ubadilishanaji—Je, Mpango Tofauti Ulikuwa Unawezekana?

"Kuna Mungu mmoja, na Mwombezi mmoja kati ya Mungu na wanadamu, Mtu Kristo Yesu, aliyejitoa kuwa gharama kwa wote, ambayo ushuhuda wake utatolewa kwa wakati uliokadiriwa." ***1 Tim. 2:5,6***

MPATANO kati ya Mungu na mwanadamu ulitegemea kabisa utoaji wa dhabihu inayokubalika kwa ajili ya dhambi za wanadamu. Isipokuwa hukumu ya kimungu au "laana" ingeweza kuondolewa kwa wanadamu, ingesimama kama kizuizi cha daima, kuzuia kupona au urejesho wa mwanadamu kurudi kwenye neema ya kimungu, ushirika na uzima wa milele. Chini ya sheria ya kimungu, neno pekee la Mungu kwa mwanadamu lingekuwa, Wewe ni mwenzi wa dhambi; kupitia ukiukaji wako wa makusudi katika Edeni umejiletea taabu yako mwenyewe: Nimetangaza hukumu ya kifo dhidi yako kwa haki, na siwezi kuondoa hukumu hiyo bila kukiuka haki yangu mwenyewe,

[E422]
misingi yenyewe ya kiti changu cha enzi, Ufalme wangu. (***Zab. 89:14***) Hivyo basi hukumu yako isimame milele. Ni lazima uikabili isipokuwa mbadala anayekubalika achukue nafasi yako chini yake.

Tumeona wazi kwamba adhabu au hukumu dhidi ya wanadamu haikuwa mateso ya milele, bali, kama ilivyosemwa wazi na kwa uwazi na Muumba kwa Adamu, ilikuwa ni kifo. Kufikiria kwamba ilikuwa adhabu nyingine yoyote isipokuwa kifo kungekuwa ni kudhania kwamba Mungu aliwatendea Adamu na Hawa huko Edeni kwa udanganyifu—kwamba aliwapotosha na kuwadanganya. Tumeona kwamba hukumu ya kifo ni hukumu ya haki dhidi ya dhambi—kwamba maisha yakiwa ni neema yenye masharti, Muumba alikuwa na haki kamili ya kuyaondoa: lakini haihitaji akili kubwa kutambua kwamba mateso ya milele kwa Baba Adamu yangekuwa si adhabu *ya haki* kwa kitendo chake cha kula tunda lililozuiwa—hata tukihusisha na kitendo hicho cha kutotii lawama zote za utashi na akili zinazoweza kufikirika; Zaidi ya hayo, isingekuwa haki kuruhusu hukumu kama hiyo ya mateso ya milele kuteremshwa kwa mamilioni yasiyohesabika ya wazao wa Adamu. Lakini hukumu ya kifo, pamoja na yote yanayoambatana nayo ya kutisha kama vile magonjwa, maumivu na taabu, yaliyomkumba Baba Adamu, na yaliyoteremka kiasili kupitia kwake kwa wazao wake (kwa kuwa chemchemi chafu haiwezi kutoa mto safi), yote yanaonekana kuwa na busara na ya haki—hukumu ambayo mbele yake vinywa vyote lazima vinyamaze; wote lazima wakubali haki yake—wema na ukali wa Mungu.

Tukijua kwa hakika adhabu iliyotangazwa dhidi ya dhambi, tunaweza kuona kwa urahisi kile ambacho Haki inahitaji kama malipo ya adhabu hiyo, kabla ya "laana" kuondolewa na mhalifu kuachiliwa kutoka gereza kuu la kifo. (***Isa. 61:1***) Kama haikuwa kwa sababu kizazi chote kilitenda dhambi hukumu ilipofika, bali kwa sababu mtu mmoja alitenda dhambi, hivyo hukumu hiyo ya kifo ilianguka moja kwa moja juu ya Adamu pekee, na kwa njia isiyo ya moja kwa moja kupitia kwake juu ya kizazi chake, kwa urithi—na kwa muafaka kamili na mambo haya Haki inaweza kudai tu bei inayolingana—Hivyo basi, Haki lazima idai uhai wa mwingine kama

[E423]
badala ya maisha ya Adamu, kabla ya kuachilia Adamu na kizazi chake. Na kama adhabu hii ingelipwa, adhabu yote ingelipwa—sadaka *moja* kwa wote, kama vile dhambi *moja* ilivyohusisha wote. Tayari tumeona kwamba Adamu mkamilifu, mkiuka-amri, aliyehukumiwa, hakuwa malaika, wala malaika mkuu, wala mungu, bali mwanadamu—kwa asili akiwa kidogo tu chini ya wale malaika. Hivyo basi, Haki kali kabisa ingeweza kumtaka mbadala wake asiye mwingine bali mmoja wa aina yake Adamu, chini ya hali zinazofanana na zake, yaani, mkamilifu, na asiye na hukumu ya kimungu. Tumeona kwamba hakuna aliyepatikana wa aina hiyo miongoni mwa wanadamu, ambao wote walikuwa wa ukoo wa Adamu, na kwa hivyo washiriki, kupitia urithi, wa adhabu na unyanyapaa wake. Ndiyo maana, ulizuka uhitaji kwamba mtu kutoka mahakama za mbinguni, na mwenye asili ya kiroho, achukue asili ya kibinadamu, na kisha ajitoe kama mbadala, kuwa *fidia* kwa Adamu na kwa wote waliokosa uzima kupitia kwake.

Miongoni mwa malaika waliodumisha hali yao ya kwanza na uaminifu wao kwa Mungu, bila shaka wangepatikana wengi ambao kwa furaha wangejitolea kutimiza mapenzi ya Baba, na kuwa gharama ya ukombozi wa mwanadamu: lakini kufanya hivyo kungemaanisha jaribio kuu zaidi, mtihani mkali zaidi ambao uaminifu kwa Mungu ungeweza kupitia, na hivyo yule ambaye angeonyesha hivyo kujitolea kwake na uaminifu wake na imani yake angekuwa mwema kustahili cheo cha juu zaidi miongoni mwa wana wote wa kiungu wa Mungu, juu sana ya malaika na falme na mamlaka, na kila jina linalotajwa. Zaidi ya hayo, ilikuwa ni sehemu ya kusudi la kimungu kutumia fursa hii kuonyesha ukweli kwamba yeyote anayetafuta kutekeleza tamaa zake za kibinafsi (kama alivyofanya Shetani), atadunishwa na kupuuzwa, ilhali, kinyume chake, yeyote atakayejinyenyekeza kabisa, kwa kutii mapenzi na mpango wa Baba wa Mbinguni, atatukuzwa ipasavyo. Mungu aliandaa mpango wake ili kufanya kipengele hiki kuwa cha lazima; kwa kusudia kwamba katika udhihirisho huu wa huruma na upendo wa kimungu kwa ulimwengu, fursa pia ipewe kwa ajili ya udhihirisho wa

[E424]

upendo, unyenyekevu na utiifu wa Mwana wa pekee wa Baba—Mwanawe mpendwa, ambaye alifurahia kumheshimu. Kama tulivyoona, Bwana wetu Yesu (ambaye, katika hali yake ya kabla ya kuwa binadamu, tunamtambua kama malaika mkuu, mjumbe mkuu zaidi, Neno, Mwana Mwenyewe wa Mungu, aliyejaa neema na ukweli) alikuwa hadi wakati huu ndiye mtekelezaji wa Yehova katika kazi yote ya uumbaji, na, kama mzaliwa wa kwanza, alikuwa pamoja na Baba tangu kabla ya uumbaji wa viumbe wengine wote, na alikuwa amemjua kwa undani, alikuwa ameona utukufu wake, na alikuwa njia ya nguvu zake. Na kwa kuwa tayari alikuwa wa kwanza, mkuu katika Ufalme wa mbinguni, akiwa wa pili baada ya Baba, Mtume anatufahamisha kwamba kazi hii ya ukombozi, hili fursa ya kutekeleza mapenzi ya kimungu kuhusiana na mwanadamu, ilimpa kama alama ya imani ya kipekee, na kama neema kwa sababu ya heshima ambazo kulingana na sheria ya kimungu lazima zihusishwe na utiifu, unyenyekevu na kujitolea mhanga kwa kiwango kikubwa kiasi hicho. (***Mathayo 23:12***; ***Yakobo 4:10***; ***1 Petro 5:6***) Kwa kuwa na imani katika Mwana na kutamani afikie utukufu wa juu uliokuwa utatokana na uaminifu huo, Baba alimpa fursa ya kwanza yeye, ambaye, katika yote yaliyopita, alikuwa amefurahia umuhimu wa kipekee katika mpango wa kimungu, ili hivyo aweze kuendelea kuwa mkuu kuliko wote—"ili katika mambo yote awe na umuhimu wa kwanza: kwa maana ilimpendeza Baba kwamba katika yeye utimilifu wote ukae. Na alipofanya amani kwa damu ya msalaba wake, ni kwa yeye kupatanisha vitu vyote na nafsi yake; kwa yeye, nasema, iwe ni vitu vilivyo duniani au vitu vilivyo mbinguni [wanadamu walioanguka na malaika walioanguka, akiwaponya na kuwapatanisha wengi wa kila upande kadri walivyopata fursa kamili, [atarudi katika neema ya kimungu]." ***Kol. 1:18-20***

Uteuzi wa kiumbe wa roho kuwa Mkombozi wa mwanadamu haimaanishi kwamba dhabihu ya kuwepo kwa kiumbe wa roho ilikuwa muhimu kama bei ya ukombozi wa kuwepo kwa kiumbe wa dunia: kinyume chake kabisa. Haki ya Kimungu haiwezi zaidi kukubali dhabihu ya kiumbe wa roho kwa ajili ya mwanadamu kuliko kukubali dhabihu ya ng'ombe na kondoo kama bei ya fidia. Kwa kuwa damu ya ng'ombe na kondoo haiwezi kamwe kuondoa

[E425]
dhambi, kwa sababu zilikuwa za asili ya chini, hivyo kifo cha malaika au malaika wakuu hakingeweza kamwe kuondoa dhambi ya Adamu, wala kuwa dhabihu ya upatanisho inayofaa kwake, kwa sababu hawa hawakuwa wa asili yake. Ni maisha *ya mwanadamu* yaliyokuwa yamepotezwa kwa sababu ya dhambi, na ni maisha *ya mwanadamu* pekee yaliyoweza kukubaliwa kama gharama ya ukombozi, bei ya fidia. Ni kwa sababu hii ilikuwa ni lazima Bwana wetu aache utukufu wa hali yake ya kabla ya kuwa binadamu, na ajinyenyekeze, na awe mwanadamu, kwa sababu ni kwa kuwa mwanadamu pekee ndipo angeweza kutoa bei ya fidia.

Ingawa Maandiko yanaonyesha kwamba Bwana wetu alijinyenyekeza kwa kuacha asili ya juu ya kiroho na kuchukua asili ya chini ya kibinadamu, hayako mahali popote yanapoonyesha hili kuwa ni dhabihu yetu ya dhambi. Kinyume chake, alijinyenyekeza hivi ili aweze kuwa dhabihu ya dhambi na kulipa gharama ya ukombozi wetu. Mtume a n a onyesha hili waziwazi, akisema, "Hakika, hakushika asili ya malaika [kama akimaanisha malaika waliotenda dhambi] bali alishika mbegu ya Abrahamu." Kwa kuwa watoto ambao Mungu aliwatabiri na kuwapanga kuwaokoa, na kuwaondoa katika utumwa wa dhambi na uharibifu, walikuwa washiriki wa nyama na damu, "yeye mwenyewe pia alishiriki ya hayo yaleyale [nyama na damu, asili ya kibinadamu]; ili kwa njia ya mauti amwangamize yeye aliye na nguvu ya mauti, yaani, ibilisi," na kuwaokoa. (***Ebr. 2:14,16***) Anaeleza jambo hili waziwazi kabisa, akisema, "Kama vile kifo kilivyokuja kwa *mtu*, vivyo hivyo ufufuo wa wafu ulikuja kwa *mtu*." (***1 Kor. 15:21***) Mtume Yohana anatoa ushuhuda unaofanana, akisema, "Neno alifanyika mwili." (***Yohana 1:14***) Maneno ya Bwana wetu Yesu nayo yanakubaliana na haya, baada ya kuja duniani na kufikia utu uzima; alisema, "Kwa maana Mungu hakumtuma Mwanawe ulimwenguni ili kuuhukumu ulimwengu, bali ulimwengu upate wokovu kwa njia yake." (***Yohana 3:17***) Haya hayadokezi kwamba ulimwengu ulikuwa bado umeokolewa, au kwamba chochote kilikuwa bado kimefanywa kwa ajili ya wokovu wa ulimwengu, isipokuwa *kutumwa* kwa yule ambaye angenunua ulimwengu kwa kafara ya nafsi yake. Hatua ya kwanza

[E426]
katika utekelezaji wa utume wake ilikuwa, kama Bwana wetu alivyotangaza
—"Mwana wa Mtu hakuja kutumikiwa, bali kutumika [kuwahudumia wengine], na *kutoa roho yake kuwa kafara kwa wengi*." (***Marko 10:45***) Hapa tuna uthibitisho dhahiri kwamba kwa kuachia utukufu alioukuwa na Baba kabla ya ulimwengu kuumbwa, na kubadilisha asili yake ya juu na kuwa na asili ya kibinadamu, Bwana wetu hakuwa bado ametoa maisha yake kama gharama ya ukombozi, bali alikuwa amefanya tu maandalizi ya kazi hiyo iliyokuwa mbele yake. Hili linathibitishwa zaidi na ukweli kwamba mara tu alipofikia utu uzima, chini ya sheria, mara tu alipofikisha umri wa miaka thelathini, mara moja alijitoa dhabihu hai, akitakasa maisha yake, akiyaachia, kama inavyoashiriwa katika ubatizo wake wa mfano kwa Yohana huko Yordani.

Ilitimia, kama Mtume anavyoonyesha, unabii wa zamani, "Tazama, mimi naja (katika kitabu imeandikwa juu yangu) kutenda mapenzi yako, Ee Mungu." Alikuwa amekuja kutenda mapenzi ya Mungu, kutoa dhabihu kwa ajili ya dhambi, na kwa hivyo hakuwa ametoa dhabihu hiyo hapo awali. Katika tendo hilo la kutakaswa kwake alijitoa dhabihu hai kwa huduma ya Mungu, hata kufa. Kumbuka kwamba katika sehemu hii hasa Mtume anasema aliweka kando dhabihu za Agano la Sheria za kiashirio ili aweze kuanzisha la pili, la kinyume cha kiashirio, dhabihu halisi ya dhambi, kifo chake mwenyewe (na viungo vyake) kwa ajili ya muhuri wa Agano Jipya kati ya Mungu na wanadamu, kupitia yeye mwenyewe, Mpatanishi wa Agano Jipya. Na maandiko yetu yanatuambia jambo lile lile, kwamba ilikuwa ni "*mwanadamu* Kristo Yesu aliy*ejitoa* kuwa mkombozi kwa wote"—si *Neno* kabla ya kuwa mwanadamu.

Hatua ya Kwanza katika Mpango

Mtume (***Ebr. 2:5-9***) anapitia mpango mzima wa Mungu, na akitambua ahadi za kimungu za urejesho wa mwanadamu, ananukuu kutoka kwa Nabii Daudi (***Zab. 8:4-8***), kwamba mpango wa kimungu hatimaye ni kuwa na wanadamu wakamilifu, kama bwana wa dunia, wakidhibiti dunia na viumbe wake, kwa muafaka na sheria za Muumba wa kimungu, akisema, "Bado hatuoni yote

[E427]

vitu vilivyowekwa chini yake [mwanadamu—kama ilivyoonyeshwa katika unabii]. Bado hatuoni mwanadamu katika sura ya Mungu na bwana wa dunia; lakini tunaona malengo ya kimungu kwa ajili ya hili tayari yameanza. Tunaona hatua ya kwanza katika mpango huu, yaani, "Tunamwona Yesu, aliyetengwa kidogo chini ya malaika kwa ajili ya mateso ya kifo, akitawazwa kwa utukufu na heshima [ukamilifu wa asili ya mwanadamu] ili kwa neema ya Mungu *aonje kifo kwa ajili ya kila mtu* [na hivyo kuwezesha urejeshaji wa mwanadamu]." Tunaona kazi ya wokovu wa mwanadamu ikianza hivi na Yehova, kwa kutoa gharama ya ukombozi inayofaa kwa ajili ya ukombozi wetu, mmoja aliye sawa kwa utukufu na heshima na ukamilifu kamili wa kibinadamu na mwanadamu wa kwanza, Adamu; mmoja ambaye, kwa lengo hili na kwa madhumuni haya, alikuwa ameacha utukufu wa asili ya juu zaidi, na kufanywa wa chini kuliko malaika, ingawa hapo awali alikuwa na asili ya juu zaidi kuliko wao. Tunaona yule mmoja aliyewekwa kwa kusudi hasa la "kuonja kifo kwa ajili ya kila mtu." Tunaona kwamba alichukua asili ya kibinadamu "*ili kuonja kifo* kwa ajili ya kila mtu." Hivyo basi, dhabihu ambayo Bwana wetu Yesu alitoa kwa ajili ya dhambi ya mwanadamu haikuwa ya kiroho, ambayo isingekuwa dhabihu inayofaa na inayokubalika kwa sababu isingekuwa "bei inayolingana"—katika kila kipengele bei kamili ya fidia kwa Adamu, Hivyo basi, dhabihu ambayo Bwana wetu Yesu alitoa kwa ajili ya dhambi ya mwanadamu haikuwa ya kiroho, ambayo isingekuwa dhabihu inayofaa na inayokubalika kwa sababu isingekuwa "bei *inayolingana*"—katika kila undani bei kamili ya fidia kwa Adamu.

Umuhimu wa "Fidia" na "Kukomboa"

Hii inatuleta kwenye uchunguzi wa neno *fidia*, ambalo katika Agano Jipya lina maana finyu sana na maalum kabisa. Linatokea mara mbili tu. Mara moja katika maelezo ya Bwana wetu mwenyewe kuhusu kazi aliyokuwa akifanya, na mara moja katika maelezo ya Mtume kuhusu kazi hiyo iliyokamilika—andiko letu. Neno la Kigiriki lililotumiwa na Bwana wetu ni *lutron-anti*, ambalo

[E428]
inamaanisha, "bei ya kufidia, au bei ya kulingana." Hivyo Bwana wetu alisema, "Mwana wa Mtu hakujawa... ili kutoa roho yake kuwa fidia [lutron-anti—bei ya kulingana] kwa wengi." (***Marko 10:45***) Mtume Paulo anatumia maneno yale yale, lakini akiwaunganisha tofauti, *anti-lutron*, ikimaanisha, "bei inayolingana," akisema, "Mtu huyo, Kristo Yesu, alijitoa kuwa *gharama ya ukombozi* [anti-lutron—bei inayolingana] kwa ajili ya wote, jambo ambalo litaashidiwa kwa wakati ufaao." ***1 Tim. 2:6***

Hakuna nafasi ya kubishana au kupinga maana ya maandiko haya. Ni kwa kushughulikia Neno la Mungu kwa udanganyifu tu ndipo mtu yeyote anaweza kupofushwa macho na nguvu na maana halisi ya hii, ushuhuda wa Bwana kuhusu kazi iliyokamilishwa na Mpatanishi wetu mkuu. Na kadiri wazo hili la fidia—"*bei inayolingana*"—linavyozingatiwa zaidi, ndivyo linavyoonekana kuwa na nguvu zaidi, na ndivyo linavyoangaza zaidi kazi nzima ya Upatanisho. Wazo, na wazo pekee, lililomo ndani yake ni kwamba kama Adamu, kupitia kutotii, alipoteza *uwepo* wake, *roho* yake, haki zake zote za maisha na za dunia, vivyo hivyo Kristo Yesu Bwana wetu, kwa kifo chake, kama *bei inayolingana*, alilipa fidia kamili na sahihi kwa roho au uwepo wa Baba Adamu, na kwa hivyo kwa wazao wake wote—kila roho ya mwanadamu—washiriki katika kuanguka kwake na katika hasara yake. ***Warumi 5:12***

Wazo hili linaonyeshwa kwa wingi katika maandiko mengine mengi, yanayozungumzia kazi ya Bwana wetu kama ya kuwakomboa, kununua, n.k. Tumetilia maanani hasa neno "ransom," *anti-lutron*, kwa sababu linawasilisha wazo hilo katika hali yake safi kabisa na isiyo na utata. Maneno "kuwakomboa," "waliwakomboa," "Mkombozi" na "ukombozi," ingawa yanabeba wazo la kulipwa kwa bei, pia yanabeba wazo la ziada la kuwaachilia huru, au kuwakomboa wale ambao bei yao ililipwa. Hivyo basi, maneno haya, katika Kiingereza na katika lugha asilia, wakati mwingine hutumika kuhusiana na dhabihu, au kutolewa kwa bei ya ukombozi, na nyakati zingine hutumika kumaanisha kuachiwa huru kwa waliokombolewa, yaani ukombozi wao. Na maadui wengi wa mafundisho ya *fidia*, ambao

[E429]
mkuu ni Shetani, wakati mwingine kwa ujanja mkubwa hujaribu kuelekeza fikra mbali na gharama iliyotolewa kwa ajili ya ukombozi wa mwanadamu kutoka kwa laana ya kifo, kwa kuonyesha ayo za Maandiko ambazo maneno "kuwakomboa" na "ukombozi" yanatumika tu kwa maana ya ukombozi kamili wa mwanadamu kutoka kwa kifo. Kwa kuelekeza umakini kwenye ukombozi, na "kushughulikia Neno la Mungu kwa udanganyifu," wanajaribu kuficha ukweli kwamba ukombozi wa baadaye, na baraka zote ambazo sasa au siku zijazo zitawafikia wanadamu kwa neema ya kimungu, ni za Mwana, na kupitia au kwa njia ya *dhabihu* ya fidia ya nafsi yake, ambayo aliitoa kwa niaba yetu, na ambayo "ilikamilika" Kalvari. ***Yohana 19:30***

Watafsiri wa Biblia yetu ya Kiingereza ya Common Version walisaidia bila kukusudia wapinzani hawa wa fidia, kwa kutumia neno "redeem" kutafsiri maneno ya Kigiriki yenye maana tofauti sana. Ili msomaji wa Kiingereza aweze kuwa na mambo haya wazi akilini mwake, hapa tutataja maneno yote mbalimbali ya Kigiriki yaliyotafsiriwa kama "kuwakomboa," "wameokombolewa" na "ukombozi," na kufuatia kila moja tutatoa ufafanuzi uliotolewa na mlinganishi stadi wa kamusi, Prof. Young, katika *Analytical Concordance* yake, kama ifuatavyo:

Neno "tokomboa" wakati mwingine hutumika kama tafsiri ya neno la Kigiriki *agorazo*. Neno hili linafafanuliwa na Profesa Young kumaanisha "kupata katika foramu." Kihalisi zaidi, ingeashiria, kununua katika soko wazi; kwa kuwa mzizi wa neno hilo, *agora*, una maana *ya soko* na linatumika hivyo mara kwa mara katika Maandiko Matakatifu: ***Mathayo 20:3***; ***Marko 12:38***; ***Luka 7:32***; ***Matendo 16:19***. Zifuatazo ni nyakati zote ambapo neno *agorazo* limetafsiriwa "kukomboa" katika Agano Jipya:

"Waliuawa, na m*metununua* kwa damu yako kwa Mungu." ***Ufunuo 5:9***

"Na hakuna mtu aliyeweza kujifunza wimbo huo, isipokuwa wale elfu mia moja arobaini na nne *waliokombolewa* kutoka duniani." ***Ufu. 14:3***

[E430]

"Wao wal*ikombolewa* kutoka miongoni mwa wanadamu, wakiwa ni matunda ya kwanza kwa Mungu na kwa Mwana-Kondoo." ***Ufunuo 14:4***

Wazo katika kila mojawapo ya visa hivi ni la ununuzi wa umma; na matumizi mengine yote ya neno hili *agorazo*, katika Agano Jipya lote, yanathibitisha kwa nguvu maana ya kibiashara kabisa. Neno hili linapatikana katika Agano Jipya mara thelathini na moja. Katika mifano mitatu iliyotajwa hapo juu, limetafsiriwa *kuwa 'kuachiliwa'*, katika mifano kumi na tatu *'kununuliwa*', na katika mifano kumi na tano *'kununua*'. Tunaweka mkazo maalum kwenye maana ya neno hili, kwa sababu mwelekeo wa kukanusha kwamba kulikuwa na ununuzi wa jamii yetu uliofanywa kwa *bei* iliyolipwa kwa ajili ya ukombozi wa mwanadamu kutoka kwa "laana" ni mkubwa na unaongezeka—na unapingana sana na "imani ya kweli, iliyokabidhiwa mara moja kwa watakatifu."

Neno lingine lililotafsiriwa "kuwakomboa," "aliyewakomboa" na "ukombozi," linahusiana na lile lililotajwa hapo juu, na limetokana nalo kwa kuongeza kiambishi awali, *ex*, ambacho kina maana *ya kutoka—exagorazo*. Profesa Young analipa neno hili ufafanuzi, "kupata kutoka kwenye jukwaa la umma." Kwa maana halisi zaidi, *kununua hadharani na kumiliki*. Matumizi pekee ya neno hili katika Agano Jipya ni kama yafuatayo:

"Kristo alitukomboa kutoka kwa laana ya Sheria, akawa laana kwa ajili yetu." (***Gal. 3:13***) Mtume hapa anaeleza kwamba Wakristo ambao walikuwa Wayahudi na kwa hiyo walikuwa chini ya Agano la Kiyahudi au la Sheria, hawakuwa wamenunuliwa tu kutoka chini ya hukumu yake, bali pia walikombolewa kutoka kwa utawala wake. Neno *agorazo* linaashiria ununuzi, na kiambishi awali *ex* kinaashiria ukombozi kwa ununuzi huo, kiasi kwamba hawakuwa tena chini ya utawala wa Sheria.

"Mungu alimtuma Mwanawe, aliyetokana na mwanamke, akiwa chini ya Sheria, ili *awafadhilie* wale waliokuwa chini ya Sheria [Agano], ili tuweze kupokea uana." (***Gal. 4:4,5***) Hii ni kauli inayofanana na ile iliyotangulia, na ina maana ya ununuzi wa watu wa Kiyahudi kutoka chini ya utawala wa Sheria, na ukombozi wa waumini kutoka kwake, ili wawe wana wa Mungu. Linganisha ***Yohana 1:12***.

[E431]

"Tazama, tembeeni kwa uangalifu, si kama wapumbavu, bali kama wenye busara, *mkinunua* wakati, kwa sababu siku ni za uovu." (***Efe. 5:15,16***; ***Kol. 4:5***) Huu ni matumizi yanayofanana ya neno *exagorazo*: watu wa Bwana wanatambua kuwa wako katikati ya uovu, ambao mwelekeo wake ni kutumia nguvu, ushawishi na muda wao katika mambo ya dhambi au ya upuuzi, au angalau yasiyo na faida, ikilinganishwa na maslahi muhimu zaidi ambayo yapo karibu zaidi na mioyo yao, kama watoto wa Mungu. Kwa hiyo, *tunapaswa kununua* na *kujihakikishia* muda *kutoka* kwa uovu, na mbali na ushawishi huu usiofaa, sehemu kubwa ya muda iwezekanavyo kwa ajili ya kujitolea kwa maslahi ya juu zaidi—utunzaji na kuimarishwa kwa roho zetu, na kwa ajili ya kuwasaidia wengine katika mambo ya kiroho. Ununuzi kama huo utatugharimu kiasi fulani cha kujinyima, cha kuridhisha tamaa na mwelekeo wetu wa asili, na pia kiasi fulani cha maoni mema na ushirika wa wengine, ambao "watadhani ni ajabu" kwamba hatukimbii pamoja nao katika upita mipaka kama zamani. ***1 Petro 4:4***

Neno lingine la Kigiriki pia litafsiriwa "kuachiliwa"—yaani *lutroo*. Profesa Young anaelezea *lutroo* kumaanisha "kuachilia kwa bei"—yaani, *kuachilia huru kwa kulipa bei*. Msingi au mzizi wa neno hili ni *lutron*, ambalo, kama ilivyoelezwa hapo juu kwa *anti*, linapotumika kama kichimbio au kiambishi awali, linamaanisha *bei inayolingana*.

Neno hili, *lutroo*, linapatikana mara tatu katika Agano Jipya, kama ifuatavyo:

"Tulimwamini kwamba yeye ndiye aliyepaswa *kuikomboa* Israeli." (***Luka 24:21***) Mitume walikasirishwa na kifo cha Bwana wetu, na wakadhihirisha kukasirika huku kwa kusema kwamba walikuwa wametarajia kwamba Bwana angeiweka Israeli huru kutoka kwa nira ya Warumi, kwa kulipa gharama. Hawakuwa bado wamepewa Roho Mtakatifu, na hawakuelewa urefu na upana, urefu na kina cha mpango wa kimungu, ambao kwao si Israeli pekee bali ulimwengu wote *ulikombolewa*, si tu kutoka kwa nira ya Warumi, bali kutoka kwa nira ya Shetani, na kutoka kwa ukuu

[E432]
kizuizi cha kifo, kwa gharama ya ukombozi ambayo Bwana wetu alitoa, na ambayo ilikamilishwa katika kifo.

"Mwokozi wetu, Yesu Kristo, aliyejitoa mwenyewe, ili atukomboe katika uovu wote." (***Tito 2:14***) Bei ambayo Bwana wetu alitoa kwa niaba ya wanadamu haikusudiwi tu kuwapatia ufufuo kutoka kaburini, kwa wakati wa Mungu, wakati wa Milenia, na fursa wakati huo ya kuungana na Mungu kwa masharti ya Agano Jipya; lakini zaidi ya hayo, inamaanisha kwa wale wanaosikia habari njema sasa, ujumbe wa nafuu ya sasa kutoka kwa utumwa wa dhambi—kwamba tusije tukaendelea kuwa watumwa wa dhambi, bali tuwe watumwa wa yule aliyekufa kwa ajili yetu, aliyetununua kwa damu yake ya thamani.

"Mnajua kwamba *mlifunikwa*, si kwa vitu vinavyo-haribika, kama fedha na dhahabu, kutoka kwa mwenendo wenu wa bure mlioupokea kwa mapokeo kutoka kwa mababa zenu; bali kwa damu ya thamani ya Kristo, kama ya mwana-kondoo asiye na dosari wala doa." (***1 Petro 1:18,19***) Wazo katika andiko hili ni sawa na lile la awali. Haizingatii sana ukombozi wetu wa mwisho kutoka kwa kifo, katika ufufuo, bali ni juu ya *kuachiliwa* kwetu sasa kutoka kwa njia mbaya, maisha ya upuuzi, maneno ya kipumbavu, na uovu kwa ujumla. Uhuru huu *ulinunuliwa* kwa ajili yetu kwa damu ya Kristo, pamoja na uhuru mkuu zaidi wa ufufuo, ambao bado ni wa baadaye. Bila kulipwa kwa bei ya ukombozi, bila kuridhika kwa Haki, Mungu hangeweza kutukubali kama wana, hangeweza kwa hivyo kutuendesha kama wana, hangeweza kutuweka muhuri kama wana wake kwa roho ya kuasili katika familia yake, na hivyo basi njia hizi mbalimbali za neema yake, ambazo sasa ziko wazi kwa waumini, na ambazo kwetu sisi ni *nguvu ya Mungu* kwa ajili ya wokovu, inayovunja nguvu ya dhambi katika mioyo yetu, na kuweka badala yake akili au roho ya Bwana, kama mamlaka inayotawala, zisingeweza kutufikia.

Neno lingine la Kigiriki, lililotafsiriwa "utoaji wa ukombozi" ni *lutrosis*. Prof. Young anatoa ufafanuzi wake kama, "kuachiliwa"—kihalisi, *kuachiliwa huru*, ukombozi. Neno hili halina wazo la malipo ya bei, na hivyo haipaswi kuwa

[E433]
kutafsiriwa kwa neno letu la Kiingereza, redemption, bali kwa neno "utoaji". Linapatikana mara mbili:

"Naye, akifika wakati huo, alimshukuru Bwana, na akamzungumzia [mtoto Yesu] wote waliokuwa wakisubiri *ukombozi* [*utolewaji*] Yerusalemu." (***Luka 2:38***) Ana aliwaongea wale waliokuwa wakitafuta ukombozi Yerusalemu—wakitarajia uhuru kutoka kwa mzigo wa Warumi, lakini si lazima waliuelewa kwamba ukombozi mkuu zaidi ulikuwa unakuja kwa malipo ya fidia.

"Kristo, akiwa amekuwa kuhani mkuu... si kwa damu ya mbuzi wala ndama, bali kwa damu yake mwenyewe, aliingia mara moja mahali patakatifu; akitupatia *ukombozi* wa milele." (***Ebr. 9:11,12***) Mtume haerejei kwenye *jinsi* Bwana wetu alivyopata ukombozi wa milele, na hivyo basi hatoi dokezo lolote hapa kuhusu bei iliyolipwa: anarejelea tu ukombozi wa sasa na ule ujao wa watu wa Mungu, na siyo njia ambayo ukombozi huo ulihakikishiwa, kabla ya Bwana wetu kuingia mahali patakatifu—yaani, kafara ya nafsi yake kama gharama ya ukombozi wa mwanadamu.

Neno lingine la Kigiriki, lililotafsiriwa "kuwakomboa" katika Agano Jipya, ni *poieolutrosin*. Prof. Young anaelezea maana yake kuwa, "*kufanya ukombozi*," yaani, *kuachilia huru*, kuokoa. Linapatikana mara moja tu.

"Abarikiwe Bwana Mungu wa Israeli; kwa kuwa amemtembelea na *kuwakomboa* watu wake [kihalisi, amewatendea ukombozi watu wake]." (***Luka 1:68***) Aya iliyotangulia inaonyesha kwamba usemi huu ulikuwa unabii: mambo ambayo hayajakamilika yametajwa hapa kana kwamba yamekwisha timia: hatua ya kwanza kuelekea ukombozi wa Israeli ilikuwa imechukuliwa, na ilizungumziwa kwa furaha kana kwamba jambo zima lilikuwa tayari limekamilika. Neno hili halibebi wazo la *jinsi* ukombozi utakavyopatikana: maandiko mengine hutufundisha kwamba unapatikana kwa kulipwa gharama inayolingana, yaani, fidia, na unakuja kupitia kuanzishwa kwa Ufalme wa Mungu. Neno hili halipaswi kuwa na

[E434]
kutafsiriwa "kuokolewa" bali "*kuachiliwa*", kama kinga dhidi ya mkanganyiko wa fikra kwa msomaji wa Kiingereza.

Neno lingine la Kigiriki, lililotafsiriwa vibaya kama "utoaji wa dhambi" ni *apolutrosis*. Halina wazo lolote kuhusu bei ya ununuzi, bali lina maana *ya ukombozi*, kuachiliwa huru. Prof. Young anaelezea maana yake kuwa "*kuachiliwa*." Neno hili linapatikana mara kumi, na limetafsiriwa ipasavyo mara moja tu kama "uokoaji." Kumbuka yafuatayo:

(1) ″Basi, mtazame juu mkainue vichwa vyenu, kwa kuwa *ukombozi* wenu umekaribia." (***Luka 21:28***) Hakuna hapa rejea ya fidia wala masharti ya awali ya ukombozi wa Kanisa, bali ukombozi wenyewe tu.

(2) ″Wakiwa wamehalalishwa bure kwa neema yake, kwa njia ya *ukombozi* ulio katika Kristo Yesu." (***Warumi 3:24***) Mtume haimaanishi fidia kwa maneno haya, bali ukombozi ambao watu wa Bwana wanao kwa imani sasa na hatimaye kikamilifu katika Ufufuo wa Kwanza. Anachukulia suala hili kutoka kwa mtazamo wa Mungu: watakatifu wamehalalishwa bila masharti, mbali na matendo yoyote ya kustahili kwa upande wao. Hili linafanyika kupitia *ukombozi* ambao Mungu ametoa katika Kristo Yesu Bwana wetu. Katika aya inayofuata, Mtume anaendelea kuonyesha jinsi ukombozi huu ulivyotekelezwa, akisema, "Yeye ambaye Mungu amemweka kuwa upatanisho [kihalisi, kiti cha rehema au njia ya rehema] *kwa imani katika damu yake* [sadaka, bei ya ukombozi iliyotolewa kwa ajili ya dhambi za ulimwengu wote]."

(3) "Na sisi wenyewe [Kanisa la waumini] tunapiga kelele kwa ndani, tukisubiri kupitishwa kuwa wana, yaani, *ukombozi* [*utoaji*] wa miili yetu [Kanisa, mwili wa Kristo, ambao utatukuzwa pamoja na kichwa kwa wakati unaofaa]." (***Warumi 8:23***) Hakuna katika kauli hii kinachorejelea hata kidogo ukombozi uliokamilika Kalvari, bei ya ununuzi: kinahusu kabisa na pekee *ukombozi* wa Kanisa, ambao ni sehemu ya matokeo ya ukombozi uliokamilika Kalvari—fidia.

[E435]

(4) "Kristo Yesu ambaye kwa neema ya Mungu ni hekima kwetu, na haki, na utakatifu, na *ukombozi* [*utoaji*]." (***1 Kor. 1:30***) Hakuna chochote hapa kinachorejelea bei ya ukombozi iliyolipwa Kalvari. Mtume anazungumzia, si kile ambacho Bwana wetu alitufanyia, bali kile ambacho bado atatufanyia. Yeye ni hekima yetu kwa kuwa tunapaswa kuweka kando mapenzi yetu, na kukubali mapenzi yake, na hivyo kuwa na roho ya akili timamu, na "kutembea kwa hekima." Yeye ni haki yetu, kwa kuwa, kama mwakilishi wetu, alijitoa kuwa *fidia kwa wote*, na sasa katika haki yake anawakilisha wote wanaomjia Baba kupitia kwake. Yeye ni utakatifu wetu, kwa maana kwamba, kupitia haki yake, tunakubaliwa na Baba kama dhabihu hai (zinazohesabiwa kuwa kamili), ilhali kwa kweli ni nguvu ya Kristo ndani yetu inayotuwezesha kujitoa sisi wenyewe kuwa dhabihu hai, na kutembea katika nyayo zake, na kutimiza agano letu. Yeye ni ukombozi wetu (iliotafsiriwa vibaya kama "utoaji wa fidia"), kwa kuwa ukweli kwamba yeye aliishi, ambaye, kwa neema ya Mungu, alinitunua kwa damu yake ya thamani, ni dhamana kwamba sisi pia tutaishi; kwamba yeye, kwa wakati unaofaa, atakomboa kutoka kwa utumwa wa uharibifu na kifo, Kanisa lake, ambalo alilinunua kwa damu yake mwenyewe. Hapa inarejelewa ukombozi, na si ununuzi. Lakini ni kwa sababu alinunua ndiyo ana haki ya kuwa kwa yeyote, hekima, haki, utakatifu, ukombozi.

(5) "Ametufanya tukubalike kwa Mpendwa, ambaye kwa damu yake tumepata *ukombozi* [*utolewaji*], yaani msamaha wa dhambi, sawasawa na utajiri wa neema yake." (***Efe. 1:7***) Mtume hapa haarejelei ununuzi wa ukombozi huko Kalvari. Kinyume chake, anazungumzia kupokewa kwetu na Baba, na anatangaza kwamba kupokewa huku na Yehova kunatokana na kitu alichotufanyia katika Mpendwa, Bwana wetu Yesu, na kupitia damu yake (sadaka, fidia) tunapata *ukombozi*. Muundo wa sentensi unaonyesha kwamba Mtume anamaanisha kuwa *ukombozi* wetu ni kutoka kwa hukumu ya dhambi, yaani kifo, kwani anaelezea *ukombozi* huu kama "msamaha wa dhambi." Maana ya kifungu hiki, basi, ni hii: Baba wa Mbinguni,

[E436]
ambaye tayari alikuwa amepanga akilini mwake kupanga mapema kupitishwa kwa "kundi dogo" kuwa wana katika upeo wa asili ya kimungu, na warithi-wenza na Mwanawe wa kwanza aliyezaliwa na Mpendwa wake, Bwana wetu, alichukua hatua za neema muhimu kwa utimilifu wa kusudi hili lake kwetu. Alitukubali katika Mpendwa; maana katika Mpendwa, kwa damu yake, kwa dhabihu yake, tumepata ukombozi kutoka kwa laana na ghadhabu ya kimungu—msamaha wa dhambi zetu, ambao kwao tumewekwa huru au kutangazwa haki.

(6) "Amana ya urithi wetu, hata *ukombozi* wa umiliki ulionunuliwa." (***Efe. 1:14***) Umiliki ambao Kristo *alinunua* kwa dhabihu ya dhambi kama mbadala wa mwanadamu unajumuisha wanadamu kwa ujumla au wengi kadri watakavyokubali neema kwa masharti ya injili, pamoja na Kanisa, Bibi Harusi. Wakati wa ukombozi ni katika Ufalme wa Miaka Elfu na Kanisa ndilo litakalookolewa kwanza—"mapema asubuhi." Lakini dunia ilikuwa sehemu ya mali ya awali ya mwanadamu na ilinunuliwa kwa dhabihu ileile mara moja kwa ajili ya wote: hivyo basi nayo itawekwa huru kutoka kwa sehemu yake ya laana na itakuwa kama bustani ya Bwana—Peponi. *Ununuzi* umekamilika lakini *ukombozi* unasubiri "wakati ufaao" wa Mungu.

(7) "Ndani yake sisi tumepata *ukombozi* [*utolewaji*], yaani msamaha wa dhambi." (***Wakolosai 1:14***) Kauli hii inafanana na ile iliyotangulia. Sisi, Kanisa, tayari tumepata *ukombozi*, yaani, msamaha wa dhambi zetu, na hivyo basi upatanisho na Baba. Neno "utoaji" hapa halirejelei kwa dhabihu ya dhambi, bali kwa athari zake juu yetu, *kutuachilia huru* kutoka kwa dhambi zetu. Hata hivyo, Mtume, haupuuzi dhabihu, bali anatangaza kwamba ukombozi wetu kutoka kwa utumwa na udhibiti wa dhambi ni kupitia ufanisi wa damu ya Bwana wetu—kifo chake, dhabihu yake kwa ajili ya dhambi, fidia iliyolipwa.

(8) "Msimwaze Roho Mtakatifu wa Mungu, ambaye mmefungwa chapa kwa siku ya *ukombozi* [*utolewaji*]." (***Efe. 4:30***) Hakuna dokezo hapa kuhusu dhabihu ya ukombozi

[E437]
iliyokamilika Kalvari. Hata hivyo, Roho Mtakatifu hakumjia mtu yeyote kumweka muhuri kama wana wa Mungu hadi dhabihu hiyo ilipokamilika, na haki zake zikawasilishwa mahali patakatifu pa patakatifu, na kukubaliwa na Baba. Lakini sasa hawa waliokuwa wamewekwa muhuri wanapaswa kudumisha muhuri huu wa uana, uzazi huu wa asili ya kimungu, wasiupoteze. Kuhiriziwa kwa Roho ni tunda la kwanza la Roho, na ndiyo yote yanayotolewa katika maisha haya ya sasa: kwa kipimo kamili cha baraka ya asili ya kimungu ni lazima tusubiri hadi wakati uliowekwa na Baba, "siku ya *ukombozi*," Siku ya Milenia, ambayo katika siku hiyo Maandiko yanatangaza, kumhusu Kanisa, Bibi Arusi wa Kristo, "Mungu atamsaidia alfajiri." (***Zab. 46:5***) Yeye yeyote atakayepoteza Roho Mtakatifu na muhuri wake, hatakuwa na sehemu wala fungu katika ufufuo wa kwanza, asubuhi ya "siku ya [kukamilika kwa] ukombozi" kutoka kwa nguvu ya dhambi na kifo.

(9) "Kwa sababu hii yeye ni mpatanishi wa Agano Jipya, ili kwa njia ya kifo chake kwa ajili ya *ukombozi* [*utoaji*] wa makosa yaliyotendeka chini ya agano la kwanza [lililopita], wale walioitwa wapokee ahadi ya urithi wa milele." (***Ebr. 9:15***) Mara nyingine tena tafsiri potofu inaficha kwa kiasi maana; lakini wazo linapoonekana kuwa ni *ukombozi*, yote yanakuwa wazi. Kwa Waisraeli, kifo cha Bwana wetu kilikuwa na maana zaidi kuliko kwa Mataifa. Hakumaanisha tu ukombozi kutoka kwa dhambi ya Adamu, na adhabu yake, mauti, bali pia kwa Myahudi, ilimaanisha *ukombozi* kutoka kwa "laana" au adhabu ya Agano la Sheria, ambalo lilikuwa juu ya taifa hilo, kwa sababu ya kushindwa kwake kutii masharti yake. Waisraeli walikuwa chini ya "laana" iliyomjia Adamu, kama ilivyo kwa wanadamu wengine wote; lakini zaidi ya hayo walikuwa chini ya "laana" ya Agano lao la Sheria, lililoanzishwa kupitia Musa, mpatanishi wake, huko Sinai. Ni kwa "laana" hii maradufu iliyokuwa juu ya watu hao ndipo inarejelewa katika wimbo unaosema:

> "Tukilaaniwa na Sheria, na tukanyongwa na kuanguka, Kristo ametukomboa, mara moja kwa yote."

[E438]

(10) "Wengine wateswa, wasikubali *kuachiliwa*." (***Ebr. 11:35***) Hili ndilo jambo moja ambapo watafsiri wameitafsiri neno hili ipasavyo: huenda walijaribu kulitafsiri "utoaji wa ukombozi," na wakagundua kuwa ingekuwa ni usomaji wa ajabu kusema, "wasikubali ukombozi," na kisha wakaitafsiri ipasavyo—"kuachiliwa."

Katika Agano la Kale, maneno "kuwakomboa," "waliwakomboa," "Mkombozi" na "ukombozi" kwa ujumla ni tafsiri nzuri za maneno ya Kiebrania ya asili, kwa mfano: *Gaal* ina maana ya, kuachilia huru—kwa kulipiza kisasi au kulipa deni. *Young*

"Ninajua kwamba *Mkombozi* wangu yu hai." ***Ayubu 19:25***

"Walikumbuka...Mungu Aliye Juu, *Mkombozi* wao." ***Zaburi 78:35***

"*Anayekomboa* uhai wako kutokana na maangamizi." ***Zab. 103:4***

"Mmoja wa ndugu zake anaweza kumkomboa: ama mjomba wake au mwana wa mjomba wake anaweza kumkomboa...au ikiwa ana uwezo anaweza *kujikomboa* mwenyewe." ***Mambo ya Walawi 25:48,49***

"Ninyi mmejiuza bure, nanyi *mtatolewa* kwa bure." (***Isaya 52:3***) Linganisha ***1 Petro 1:18***.

Mkombozi atakuja Sayuni. ***Isa. 59:20***

Lengo letu katika kurejelea mifano ambapo *ukombozi* unaonekana katika Agano Jipya letu la Kiingereza, bila neno la Kigiriki la asili lenye wazo la *bei ya fidia*, ni kumlinda msomaji dhidi ya mbinu za udanganyifu za waandishi na walimu fulani wenye hoja za hadaa. Wakikana *fidia*, wakikana kwamba ulimwengu *ulinunuliwa* kwa kifo cha Bwana wetu, hawa huwa tayari kunukuu mistari ambapo neno *'kuwakomboa'* limetumika vibaya badala ya *'kuokoa'*, na kisha kutoa hitimisho kwamba *'kuokoa'* ndiyo maana pekee ya *'kuwakomboa*' katika kila tukio. Kwa kuzingatia uzembe wa watafsiri wetu, njia pekee salama na sahihi ya kufuata katika kesi kama hii ambapo mengi yanategemea maana halisi ya neno, ni kupata neno la asili na maana yake.

[E439]

Tumeonyesha kwamba katika matukio mengi Roho Mtakatifu ameelezea kupitia waandishi wa Agano Jipya wazo la *ununuzi* wa jamii yetu na la *bei sawa* iliyolipwa, kwa maneno makali kabisa, ambayo yanaweza kufasiriwa tu kwa misingi ya *muamala wa kibiashara*, au *uingizwaji* wa bei ya ununuzi badala ya kitu kilichonunuliwa. Pia tumeonyesha kwamba katika visa vingine ambapo neno lililotumika linamaanisha tu *ukombozi,* hakuna kinachopingana na wazo kwamba ukombozi huo utapatikana kutokana na *fidia* [*anti-lutron*, bei sawa], bali kwamba kwa ujumla muktadha unaeleza waziwazi kuwa ukombozi huo umepatikana kwa njia hiyo.

Lakini ingawa Maandiko ni wazi katika uhakikisho wao kwamba Mkombozi wetu *alinunua* ulimwengu kwa maisha yake mwenyewe, "damu yake ya thamani," ni kwa ajili ya kuwapa watu wa Mungu "uhakikisho kamili wa imani," ikiwafahamisha kwamba msamaha wa adhabu ya kifo si ukiukaji wa haki ya Mungu bali ni utimilifu wake kupitia upendo wake. Pia inatuhakikishia *kutobadilika* kwa sheria ya kimungu, ambayo haikuweza kuvunjwa, bali badala yake ilitoa ukombozi kwa gharama kubwa kiasi hicho. Uhakikisho huu kwamba upendo na haki za Mungu hufanya kazi kwa muafaka kamili, unatupa ujasiri kwamba kanuni hizi hizi zitaendelea kutawala ulimwengu milele—unatutuliza kwamba "hasira," "laana," itaondolewa kwa wote wanaoingia katika upatanisho na Mungu kupitia Yesu Msemaji wa Mungu, na kwamba wote wasiotumia neema hii watamezwa na Kifo cha Pili—kwa maana "ghadhabu ya Mungu inakaa juu yao." ***Matendo 3:23***; ***Yohana 3:36***; ***Ufunuo 22:3***

Lakini kwa wale waliokombolewa, haijalishi jinsi upendo na haki ya Mungu vilivyopanga suala la msamaha wetu, kwa sababu kwao ni zawadi ya bure, inayopatikana tu kwa kuikubali hivyo. Hatuwezi kuinunua, wala hatuwezi kumlipia Mungu kwa "zawadi" hii. Swali basi linatokea, Ikiwa ni "zawadi" kwetu, kwa nini tujisumbue kuchunguza, au kwa nini Bwana awe makini kufichua ukweli kwamba zawadi hii ilipatikana kwetu kwa *gharama*, kwa *bei*, kwa kifo cha Kristo? na kwa nini Maandiko Matakatifu yaonyeshe kwa umakini sana kwamba kifo chake kilikuwa bei *kamili*, *inayolingana*

[E440]

bei iliyostahili kulipwa kwa dhambi zetu? Tunajibu, kwamba Mungu anatufafanulia hivi maelezo ya kazi zake kwa niaba yetu, kwa kusudi kwamba tuweze kumwelewa yeye na sheria zake vizuri zaidi, na jinsi zinavyoratibika na kufanya kazi. Anafafanua hivi, ili tuweze kuelewa kwamba haibatili au kuondoa hukumu yake mwenyewe dhidi ya dhambi—kwamba hatangazi dhambi kuwa halali, inayoruhusiwa, au inayoweza kusamehewa. Anataka tufahamu kwamba haki yake ni kamilifu, na kwamba hawezi kuwepo mgongano wowote ambao upendo wake ungeweza kutawala au kushinda na kuangusha hukumu ya haki; kwamba njia pekee ambayo hukumu yake ya haki dhidi ya dhambi na wenye dhambi ingeweza kufutwa ilikuwa ni kwa kutimiza mahitaji ya haki kwa *bei* inayolingana—"fidia." Mwanadamu alikuwa ametenda dhambi, mwanadamu alikuwa amehukumiwa kifo, mwanadamu alikuwa ameenda kifo. Hivyo basi, hakuweza kuwa na tumaini kwa mwanadamu isipokuwa upendo na rehema vingepatia mbadala kwa Baba Adamu. Na mbadala, kama tulivyoona, lazima awe na asili ileile kama Adamu, asili ya kibinadamu; mbadala huyo lazima awe huru kwa usawa kutokana na dhambi, huru kutokana na laana, huru kutokana na ghadhabu; mtakatifu kwa usawa, asiye na madhara kwa usawa, aliyetengwa kwa usawa na dhambi na wenye dhambi, aliyeidhinishwa na Mungu kwa usawa, kama alivyo Adamu kabla ya kosa lake.

Tumeona kwamba Bwana wetu Yesu alifanywa mwili—(si mwili wenye dhambi) bali mtakatifu, asiye na hatia, aliyetengwa na wenye dhambi.* Tumeona kwamba mtu Kristo Yesu alikuwa hivyo *mtu mkamilifu*, mfano sawia wa mtu wa kwanza, Adamu, na hivyo tunaona kwamba alikuwa tayari kabisa kuwa Mkombozi wetu, fidia yetu, kutoa maisha yake na haki zote za kibinadamu kwa ajili ya ununuzi, ukombozi, wa Adamu na uzao wa Adamu, ambao ulipoteza uzima na haki zote za kibinadamu kupitia yeye. Tumeona kwamba Bwana wetu, "Kristo Yesu mtu," alitakasa, alitoa dhabihu, alijitoa kwa niaba *ya* mwanad*amu yote aliyokuwa nayo*. Hili aliliweka wazi katika mafundisho yake kuhusu mada hii. Alijitambulisha kama yule mtu aliyepata hazina iliyofichwa shambani, naye akaenda *akauza yote aliyokuwa nayo*, akalinunua shamba hilo. (***Mathayo 13:44***)

---

*Ukurasa 103.

[E441]
Shamba linawakilisha ulimwengu wa wanadamu, pamoja na dunia yenyewe. (***Efe. 1:14***) Katika ulimwengu huu wa wanadamu Bwana wetu aliona hazina—kwa unabii aliona matokeo ya kazi ya ukombozi, ukombozi wa wengi kutoka utumwa wa uharibifu hadi uhuru kamili wa wana wa Mungu (Kanisa katika enzi hii, na wale waliostahili wa dunia katika enzi ijayo). Ni kwa kuzingatia hazina hii ndipo shamba lilinunuliwa. Akizungumzia matokeo ya fidia, na kazi ya ukombozi, kama itakavyokamilika hatimaye mwishoni mwa enzi ya Miaka Elfu, Nabii akimzungumzia Bwana wetu anasema, "Ataona matunda ya taabu ya roho yake, naye ataridhika." (***Isaya 53:11***) Bwana wetu aliridhika kabisa kutoa maisha yake, na yote aliyokuwa nayo wakati huo, kununua ulimwengu.

Ni Fidia Gani Iliyalipwa kwa Ajili ya Mwanadamu?

Kile ambacho Bwana wetu alitufanyia, bei aliyolipa kwa niaba yetu, kile alichokabidhi, au kuweka chini katika kifo, kwa kuwa ilikuwa *bei inayolingana*, "afidhiri kwa wote," inapaswa kuendana kikamilifu na adhabu yoyote ile ya mwanadamu. Bwana wetu hakwenda kwenye mateso ya milele, kwa hivyo tuna ushuhuda huu usio na ubishi kwamba mateso ya milele si malipo ya dhambi yaliyowekwa na Jaji mkuu, bali ni udanganyifu tu, uliowekwa kwa wanadamu na Adui mkuu, na wale aliowadanganya. Kwa hakika, kama vile yale ambayo Bwana wetu alivyoteseka kwa niaba na badala ya mwanadamu, kama mbadala wa mwanadamu, ilikuwa adhabu kamili ambayo la sivyo wanadamu wangelazimika kuitegemea, vivyo hivyo hii ni ushahidi thabiti kwamba hakuna adhabu kama mateso ya milele iliyowahi kutishiwa, kutolewa, au kukusudiwa. Wale wanaojua ushuhuda wa Neno la Mungu hutambua kwamba kauli zake ni kwamba "Kristo *alikufa* kwa ajili ya dhambi zetu"; kwamba yeye "*alikufa* mwenye haki kwa ajili ya wasio haki, ili kutuleta kwa Mungu"; kwamba "yeye ni kafara* [hilasmos—kubarikiwa]

---

*Maneno mawili ya Kigiriki yametafsiriwa "propitiation." *Hilasmos* kwa usahihi

[E442]
kwa ajili ya dhambi zetu [dhambi za Kanisa], na si kwa ajili ya zetu tu, bali pia kwa ajili ya dhambi za ulimwengu wote"; kwamba "Bwana amwekea juu yake uasi wetu sote, na kwa majeraha yake [mambo aliyoyatesa badala yetu—kujinyima hata *kufa*] tunaponya." Ni upatanifu na mshikamano gani unaoonekana katika mtazamo huu wa Kimaandiko kuhusu mambo; na jinsi udanganyifu usio wa kimaandiko wa Shetani ulivyo usio na mshikamano kabisa, ambao umetolewa kwetu kwa urithi na kupokelewa na umma! ***1 Kor. 15:3***; ***1 Pet. 3:18***; ***1 Yoh. 2:2***; ***Isa. 53:5,6***

"Lipa la dhambi ni *mauti*," "Roho itakayotenda dhambi *itakufa*," asema Maandiko. (***Warumi 6:23***; ***Ezekieli 18:4***) Na kisha yanatuonyesha jinsi gani lipa hili limelipwa kikamilifu kwa ajili yetu, katika tamko, "Kristo *alikufa* kwa ajili ya dhambi zetu, kama ilivyoandikwa," na akafufuka tena kwa ajili ya haki yetu. (***1 Kor. 15:3***; ***Rum. 4:25***) *Kifo* chake kilikuwa ni *gharama ya ukombozi*, lakini kutoa kwake gharama hiyo hakukutoa haki. Kwanza, Bwana wetu alipaswa kuwasilisha gharama hiyo ya ukombozi mbele za Baba kwa niaba yetu; na hili alilifanya alipopaa mbinguni, huko kujitokeza mbele za Mungu kwa ajili yetu. Hapo ndipo alipomhesabia Kanisa sifa za kafara yake ya ukombozi. Kisha hufuata *haki* kama matokeo, (1) ya dhabihu ya ukombozi, na (2) utumiaji wake kwa ajili ya wanadamu wote watakaomwamini na kumtii. Hivyo basi, ufufuo na kupaa kwa Mkombozi wetu mpendwa vilikuwa nyongeza muhimu ili kufanya dhabihu yake ya kifo ipatikane.

"Bila kumwaga damu, hakuna msamaha wa dhambi." (***Ebr. 9:22***) Katika kipindi chote cha Sheria Mungu alisisitiza kipengele hiki cha mpango wake kwa kuagiza

---

imefasiriwa "msamaha" katika maandishi mawili (***1 Yohana 2:2; 4:10***), lakini *hilasterion* imefasiriwa vibaya "msamaha" katika ***Warumi 3:25***: inamaanisha mahali pa *upatanisho*, yaani, mahali pa kulipia gharama au msamaha. "Kiti cha Neema" au kifuniko cha Sanduku la Agano kilikuwa *mahali* pa kufanya upatanisho—kibao cha upatanisho au *hilasterion*; lakini Kuhani alipokuwa akimwagia damu ya upatanisho, damu ya sadaka ya dhambi, juu ya *hilasterion* alitekeleza *hilasmos*, yaani, alifanya upatanisho kwa ajili ya dhambi za watu.

[E443]
damu ya ng'ombe dume na ya mbuzi; si kwamba hizi zingeweza kamwe kuondoa dhambi, bali kwamba kwa wakati ufaao zingetambuliwa kama mifano au maelezo ya dhabihu bora zaidi, ambazo kupitia kwake dhambi hufutwa na kufutiliwa mbali. Usemi, "kumwaga damu," unaashiria kifo cha kawaida, maisha yaliyomwagika, lakini unaelekeza kwenye kifo cha dhabihu, na si kile kinachoitwa wakati mwingine kifo cha kawaida—ingawa kwa kusema kweli hakuna kifo kinachoweza kuitwa cha kawaida. Kulingana na asili, mwanadamu alipaswa kuishi: kifo ni ukiukaji wa sheria ya uwepo wa mwanadamu, unaotokana na kosa, na "laana" au hukumu inayofuatana nalo.

Kwa upande wa Haki, Wayahudi wangeweza kumwua Bwana wetu kwa njia nyingine yoyote, na mahitaji ya Haki yangetimika vilevile. Jambo la lazima lilikuwa ni kujitolea kwa roho yake isiyo na hatia (kipengee) kama fidia au kubadilishana na roho ya mwenye hatia (kipengee) ambayo uwepo wake ulipotezwa kwa sababu ya kosa. Wala haikuwa lazima, kwa upande wa kipengele cha fidia, kwamba mwili wa Bwana wetu ujiumize, na damu yake imwagike kihalisi ardhini. Adhabu ya dhambi ilikuwa *kifo*, kuisha, na hilo lilipotimizwa, adhabu ilikuwa imetimizwa. Sharti la kusulubishwa na upande uliotobolewa lilikuwa kwa ajili ya masuala mengine.

Damü iliyomwagika juu ya nchi, miguuni mwa madhabahu ya dhabihu, ilionyesha kwamba si tu wanadamu walikuwa wamenunuliwa, bali pia nchi yenyewe ilijumuishwa, na damü ikamwagwa juu yake. Aibu na unyonge wa kusulubishwa hadharani, kama mhalifu, vilikuwa vya lazima, kwa sababu Baba Yetu wa Mbinguni alikuwa ameamua kwamba jaribio la utiifu wa Bwana wetu Yesu lingekuwa la kiwango cha juu kabisa; sio tu alijaribiwa kuona kama angekuwa tayari *kuwa mwanadamu*, bali pia, kama angekuwa tayari *kufa kama gharama ya ukombozi wa mwanadamu* au mbadala, na zaidi ya hayo, kama angekuwa tayari kuvumilia aibu kuu kabisa, na hivyo kuthibitisha kwa kiwango cha juu kabisa ustahili wake wa kuinuliwa juu sana kwa mikono ya Baba yake.

[E444]

Mtume anaelezea jambo hili kwa namna hii; maana baada ya kutuambia jinsi alivyoacha utukufu wa mbinguni kwa ajili yetu, na akawa mwanadamu, anaongeza, "Naye alipopatikana akiwa na haiba ya kibinadamu, alijinyenyekeza, akawa mtiifu hata kufa —*hata kifo* cha msalaba. Ndiyo maana, Mungu amemwinua sana, na kumpa jina [cheo, heshima, hadhi] ambalo ni juu ya kila jina"—isipokuwa jina la Baba. (***Flp. 2:8,9***) Linganisha ***1 Kor. 15:27***.

Kila rejea ya Maandiko kuhusu *haki kwa* imani—kwamba tunahesabiwa haki kwa damu ya Kristo, n.k., ni ushuhuda unaothibitisha yaliyoelezwa hapo awali—kwamba "Mungu alikuwa katika Kristo akiupatanisha ulimwengu na nafsi yake, asihesabie watu makosa yao," bali akiyahesabia "yeye aliyekufa kwa ajili yetu na kufufuka tena." (***2 Kor. 5:19,21***; ***1 The. 4:14; 5:10***) Hatia ya mwenye dhambi ilibebwa na Mkombozi, ambaye alitoa gharama kamili inayolingana kwa ajili ya dhambi zetu, ili wote wanaotafuta haki wakubaliwe kuwa wa haki, kupitia sifa za kafara yake. (***Rum. 5:17-19***) Ukweli kwamba tulihitaji *kuhesabiwa* haki unathibitisha kwamba tulikuwa tumekosea, wasawa, na wasio haki machoni pa Mungu. Ukweli kwamba wanadamu hawakuweza kujihesabia haki kwa matendo ulidhihirishwa na Israeli chini ya Agano lao la Sheria, na unathibitisha kwamba kosa hili au dhambi ilikuwa katika asili zao za kibinadamu; na hili lilifanya iwe lazima kwamba tuokolewe na kuhesabiwa haki kupitia sifa na dhabihu ya mwingine—Mwokozi asiye na doa.

Kuhesabiwa haki kunamaanisha *kufanywa sawa*; lakini hatujafanywa sawa wala kamili *kwa kweli*: *tunahesabiwa* tu kuwa sawa au kamili kwa sababu ya imani yetu na kukubali haki ya Kristo na dhabihu yake kwa niaba yetu. Kila mahali katika Maandiko, nguvu hii ya *kuhesabiwa haki* kwa upande wa Mwokozi wetu inahusishwa na dhabihu yake kwa niaba yetu. Kwamba kazi zetu wenyewe hazikuweza kutuhesabia haki, wala kutufanya tukubalike mbele za Mungu, tazama ***Wagalatia 2:16***; ***Warumi 3:27,28***. Kwamba Sheria haikuweza kuwahesabia haki wale walio chini yake, tazama ***Wagalatia 5:4***; ***Warumi 3:20***. Kwamba imani katika kazi iliyokamilika ya Kristo, inayodhihirishwa kwa kujitolea kikamilifu kwa Mungu, huhesabia haki, tazama ***Wagalatia 3:14***; ***Warumi 4:24,25***.

[E445]

Maandiko mbalimbali, kwa kiasi kikubwa au kidogo, yanazungumzia sisi kuoshwa, kusafishwa au kutakaswa kutoka kwa dhambi. Maandiko yote hayo yanathibitisha mafundisho ya fidia kwa sababu imeelezwa waziwazi katika muktadha huo huo kwamba nguvu ya kusafisha ni "damu ya Kristo"—haki ya sadaka ya Bwana wetu. Tazama ***1 Yohana 1:7***; ***Ufunuo 1:5***; ***1 Wakorintho 6:11***; ***2 Pet. 2:22***; ***Tito 3:5***; ***Ebr. 9:14***; ***1 Pet. 1:19***.

Hesabu ya haki inaashiriwa kwa ishara kama vazi la haki, la kitani safi, kilicho safi na cheupe, ambalo Bwana hutumia kufunika madoa na kasoro za wote anaowakubali kupitia imani katika damu yake ya thamani. Juhudi zote za kutafuta haki kwa upande wetu, mbali na haki ya Kristo, vivyo hivyo huashiriwa kwa ishara kama "nguo chafu" za haki yetu wenyewe. (***Is. 64:6***) Ni kweli, maandiko fulani yanarejelea juhudi zetu za kutafuta haki, kwa kutii amri za kimungu, kama kazi ya kusafisha, inayoendelea katika safari yetu yote ya Kikristo, kama vile Mtume anavyoieleza, "Miili yetu ikinaozwa kwa maji safi," na usafi wa Kanisa kwa "kuoshwa kwa maji kwa Neno": na hizi ni picha sahihi kabisa za usafi wa mioyo yetu, "kuondoa uchafu wa mwili": na maandiko haya yanaeleweka ipasavyo kabisa kurejelea kazi ya kila siku na ya maisha yote. Lakini usafishaji huu wote wa mawazo, maneno na matendo—juhudi hizi zote za kuleta miili yetu ya kufa katika mapatano ya karibu zaidi na mapenzi ya Mungu katika Kristo, unategemea ukubali wetu wa awali wa Kristo na haki yetu kupitia imani katika damu yake. Fikra ya Maandiko ni kwamba tangu wakati tunajitolea kwa Mungu, kasoro zetu zote hufunikwa machoni pa Bwana kupitia haki ya kafara ya ukombozi, iliyotolewa kwa neema ya Yehova, na kushikiliwa na kumilikiwa kwa imani. Kwa kuwa ni kile tu kilicho *kamili* ndicho kinaweza kupokelewa na Mungu, na kwa kuwa sisi, pamoja na juhudi na kuoshwa kwetu kwote, bado tungekuwa na dosari, ni dhahiri kwamba kupokewa kwetu kwa Baba ni chini ya kifuniko cha vazi la haki ya Kristo, ukamilifu wake uliohesabiwa kwetu. Hivyo basi, kwanza "tunapokewa katika

wapendwa" (***Efe. 1:6***); na kisha kila siku tunaonyesha kujitolea kwetu kwa haki na tamaa yetu ya kumfurahisha Bwana kwa jitihada za kutakasa.

Mara ngapi Maandiko yanamtaja Bwana wetu kama dhabihu yetu ya dhambi, "Mwana-kondoo wa Mungu anayeondoa dhambi ya ulimwengu!" (***Yohana 1:29***) Dhabihu zote za Sheria, damu yote iliyomwagwa juu ya madhabahu za Kiyahudi, zilionyesha mbele dhabihu hii kuu ya dhambi iliyouawa kwa niaba yetu; kwa maana, kama Mtume anavyotuhakikishia, damu ya ng'ombe dume na ya mbuzi haingeweza kamwe kuondoa dhambi—ni dhabihu ya mfano wa kweli pekee iliyoweza kufanya hivi, "damu ya thamani." Kuhusu mada hii ya dhabihu ya dhambi, kama ilivyoelezwa katika Agano Jipya, tazama ***Ebr. 9:12; 10:10***; ***Efe. 5:2***; ***1 Kor. 5:7***; ***1 Pet. 2:22-24***; ***2 Kor. 5:****21—Diaglott*.

Kwamba dhabihu hii ilikuwa kwa ajili yetu, Kanisa, na kwa ajili ya wanadamu wote, pia imeelezwa waziwazi sana katika Maandiko: "Yeye, kwa neema ya Mungu, alionja kifo kwa ajili ya kila mtu," mwenye haki kwa ajili ya wasio haki, ili kutuleta kwa Mungu—kutufungulia sisi na wanadamu wote njia ya kurudi au upatanisho katika maelewano na Baba wa Mbinguni, na hivyo isivyo moja kwa moja kutufungulia njia ya kurudi kwa uzima wa milele, upendeleo au baraka au zawadi ya Baba kwa wote wale ambao kwa kweli ni watoto wake. Kuhusu hoja hii tazama yafuatayo: ***1 Wathes. 5:10***; ***War. 5:8***; ***1***
1 Kor. 15:3; ***2 Kor. 5:14,15***; ***Yoh. 10:15; 11:50-52***; ***1 Pet.***
2:24; 3:18.

Kwamba ilikuwa kifo cha mwanadamu Kristo Yesu, "damu" yake, kilichohakikisha ukombozi wetu kutoka kwa dhambi na kifo, kimeelezwa waziwazi kabisa katika maandiko mengi, na kinaweza kupingwa tu kwa kukanusha uungu wa Maandiko, au kwa "kupotosha Maandiko," au kwa "kushughulikia Neno la Mungu kwa udanganyifu." Tazama ***1 Petro 1:2***; ***Matendo 4:12; 20:28***; ***Ufunuo.***
5:9; 1:5; ***Warumi 5:9***; ***Waebrania 13:12***.

Ninyi mmelipwa kwa bei.
Kwa Nani? Kutoka kwa Nani? Kwa Nini? na kwa Kusudi Gani?

"*Mmewezwa* kwa bei; msiwe watumwa wa wanadamu." ***1 Wakorintho 7:23***

[E447]

"Umetununua [*kununua*] kwa ajili ya Mungu kwa damu yako." ***Ufunuo 5:9***

"Watatokea miongoni mwenu walimu wa uongo, ambao kwa siri wataingiza mafundisho ya uharibifu, hata wakimkataa Bwana *aliyewanunua*." ***2 Petro 2:1***

Shuhuda za Maandiko, zinazodai kwamba mwanadamu "alinunuliwa," ni wazi kabisa; na, kama tulivyoonyesha tayari, neno la Kigiriki ambalo limefasiriwa ni *agorazo*, ambalo linamaanisha *ununuzi wa hadhara*. Maswali yanajitokeza kiasili, (1) Mwanadamu alinunuliwa na nani? (2) Mwanadamu alinunuliwa kutoka kwa nani? (3) Mwanadamu alinunuliwa kwa nini? Tunazingatia maswali haya kwa mpangilio wake.

(1) Maandiko yaliyotajwa tayari yanathibitisha waziwazi na bila shaka si tu kwamba wanadamu walinunuliwa, bali kwamba Bwana Yesu Kristo mwenyewe ndiye aliyekuwa mnunuzi; na zaidi ya hayo, maandiko haya na mengine yanatuhakikishia wazi kabisa kwamba bei ya ununuzi ilikuwa damu ya thamani ya Kristo—dhabihu ya maisha yake mwenyewe, kifo cha mwanadamu Kristo Yesu, ambaye alijitoa kuwa fidia [anti-lutron—bei ya kulingana] kwa wote. Tukizingatia swali hili ambalo tayari limebainishwa bila ubishi, tunaendelea na linalofuata.

(2) Mwanadamu alinunuliwa kutoka kwa nani? Wapinzani wa kweli huuliza kwa dharau kama Bwana alinunua sisi kutoka kwa shetani; na hudai kwamba hakukuwa na mtu mwingine yeyote ambaye bei ingeweza kumlipiwa: kwa maana kulingana na hoja potofu ya wale wanaokataa *fidia*, Mungu asingekuwa mshiriki katika muamala kama huo. Dai lao ni kwamba Mungu siku zote alitamani sana ushirika na mwanadamu, na daima amefanya kila awezalo kwa nguvu zake ili kuleta upatanisho na uponyaji wa mwanadamu kutoka kwa dhambi na kifo. Hivyo basi, wanahoji kwamba Mungu hangedai gharama ya ukombozi kabla ya kuruhusu mwanadamu kuachiwa huru tena. Tunajibu, kwamba maoni kama hayo yanapingana kabisa na mafundisho ya Maandiko, ambayo, huku yakionyesha kwamba Mungu ni upendo, na kwamba ana huruma kwa mwenye dhambi, pia yanatangaza kwamba Mungu ni mwenye haki, na kwamba mwanadamu, akiwa amehukumiwa kwa haki,

[E448]
haiwezi kuachiliwa huru kwa haki kutokana na hukumu hiyo kwa njia nyingine yoyote isipokuwa kwa kulipia gharama ya ukombozi wake.

Ingawa Maandiko yanatangaza kwamba Shetani anahusishwa na utekelezaji wa adhabu, yaani kifo, yakiwa yanasema, "Kwa kuwa watoto ni washirika wa mwili na damu [asili ya kibinadamu], naye vivyo hivyo alishiriki hayo yaleyale, ili kwa mauti amwangamize yeye aliye na nguvu ya mauti, yaani, ibilisi," na mahali pengine wanamzungumzia Shetani kama "mfalme wa dunia hii," hata hivyo hawajaonyesha mahali popote kwamba ana cheo cha kutawala kwa mamlaka duniani. (***Ebr. 2:14***; ***Yohana 14:30***) Kinyume chake, Maandiko yanamtangaza Shetani kuwa mchukuzi wa mamlaka, ambaye, akitumia fursa ya hali ya mwanadamu iliyoporomoka, amepofusha akili yake dhidi ya Mungu, na kwa kumdanganya mwanadamu amemfanya mtumwa, kupitia ujinga, dhana za kishirikina na udhaifu wake mwenyewe. Utambulisho wa Shetani na dhambi ndio unaounda nguvu yake ya kifo. Kama si kwa sababu ya dhambi, Shetani asingeweza kuwa na mamlaka yoyote juu ya wanadamu. Ni kwa sababu ya dhambi ya hiari ndipo mwanadamu alitupiliwa mbali na neema ya kimungu; lakini baadaye, alipokosa kumtaka Mungu katika mawazo yake, ndipo Mungu akamwacha katika akili iliyopotoshwa, n.k. (***Warumi 1:28***) Hivyo basi, mamlaka ya juu zaidi ambayo Shetani angeweza kudai kuhusiana na wanadamu ingekuwa ni nguvu za mchukuzi na udhaifu wa watumwa wake.

Zaidi ya hayo, tangu hukumu ya kimungu ilipotolewa, "Hakika utakufa," Shetani na chombo kingine chochote cha uovu *wameruhusiwa* kushirikiana katika utekelezaji wa amri hii ya kimungu. Hivyo basi, Mungu wakati mwingine husababisha ghadhabu ya mwanadamu, na wakati mwingine ghadhabu ya viumbe wa roho wabaya, kutekeleza mipango yake ya ajabu, na kumwabudu bila kukusudia. (***Zab. 76:10***) Lakini Mungu hajawahi kumtambua Shetani kama mmiliki wa wanadamu. Wanadamu walikuwa uumbaji wa Mungu, na walikuwa wamemdai yote kwake, lakini kwa sababu ya kushindwa kumtambua, na kumtii, walikuja chini ya hukumu, laana, ya sheria ya kimungu, kama wasiostahili uzima, na hapo ndipo suala linaishia.

Ni Haki ya Kimungu iliyowapiga wazazi wetu wa kwanza laana ya kifo, na ni chini ya hukumu ya Haki ya Kimungu ambapo kizazi bado kiko kifo. Wala hawezi kuwa na tumaini

[E449]
ya uzima kwa yeyote, isipokuwa kupitia ukombozi ulio katika Kristo Yesu. Kwa kuwa Haki ya Kimungu ndiye Jaji ambaye hukumu yake ilinyang'anya maisha ya mwanadamu, basi kwa Haki ya Kimungu lazima gharama ya ukombozi ilipwe, ili kuhakikisha kuachiliwa kwa Adamu mwenye hatia, na uzao wake uliohukumiwa pamoja naye.

Nguvu ya Shetani, ingawa anaitumia kwa hiari yake, isingeweza kutumika kama isingoruhusiwa na Jaji mkuu mkuu Yehova, na Yehova asingekuwa amewaruhusu maafa makuu ya *kifo* kuwapata wanadamu kupitia kwa Shetani au vinginevyo, isipokuwa kama adhabu ya haki kwa dhambi—adhabu ya sheria ya Yehova iliyokiukwa. Nguvu ya Shetani, kama ile ya mhangaji, ni "nguvu ya kifo" iliyokabidhiwa. Mhangaji ni mtumishi tu wa sheria, kutekeleza adhabu zake; na Shetani, kama mtumishi wa sheria iliyowekwa na Jaji mkuu wa viumbe vyote, anaruhusiwa na kutumiwa kwa muda, kama mtekelezaji wa hukumu iliyotamkwa: "Lipo la dhambi ni kifo," "kwa kuwa umekufa, utakufa."

Iwapo fidia au faini ya mfungwa ingelipwa, haingetoa kwa msimamizi wa gereza au mtekelezaji hukumu, bali kwa Mahakama ambayo hukumu yake iliitaka. Vivyo hivyo, fidia ya dhambi haiwezi kulipwa kwa Shetani (ingawa kwa kiasi fulani yeye ni mtekelezaji wa adhabu) bali lazima ilipwe kwa mamlaka iliyohukumu dhambi, iliyoweka adhabu, na kuamuru utekelezaji wa hukumu kwa wenye hatia.

Hivyo basi, akili ingetuambia kwamba *gharama* ya ukombozi wa dhambi za mwanadamu ilipaswa kulipwa kwa "Mungu, Mhukumu wa wote." Sasa tuulize, Maandiko husema nini kuhusu dhabihu ya Kristo, toleo alilolitoa? Je, yanasema kwamba ilitolewa kwa Shetani au kwa Mungu Yehova? Tunajibu kwamba katika aina zote za mifano ya enzi ya Kiyahudi, iliyotabiri dhabihu hii bora zaidi, inayoweza kuondoa dhambi ya ulimwengu, dhabihu zilitolewa kwa Mungu, kwa mikono ya kuhani, ambaye alikuwa mfano wa Bwana wetu Yesu. Tazama ***Mwa. 4:3,4,24,27,31,34,35; 5:11,12; 9:2,6,7***; ***Kut. 30:10***; ***2***
2 Nyaimbo 29:7-11,20-24.

Hii inajibu swali letu kwa kusisitiza, na hatuhitaji

[E450]
ushuhuda zaidi juu ya mada hii. Lakini ikiwa ushuhuda zaidi na wa moja kwa moja unahitajika, unapatikana katika maneno ya Mtume, yaani, "Kama damu ya ng'ombe dume na ya mbuzi...inatakasa kwa ajili ya kusafisha mwili, damu ya Kristo, ambaye, kwa Roho wa milele, *alijitoa dhabihu kwa Mungu bila doa*...na kwa sababu hii yeye ni mpatanishi wa Agano Jipya." ***Ebr. 9:13-15,26; 7:27; 10:4-10,12,20***;
Efe. 5:2; ***Tito 2:14***; ***Gal. 1:4; 2:20***; ***1 Yoh. 3:16***; ***Yoh. 1:29***; ***1 Pet. 1:19***; ***1 Kor. 10:20***; ***Rum. 12:1***

Hivyo basi tunathibitisha akilini mwetu uhalali wa maandiko wa pendekezo hili, kwamba Mungu aliitaka na akakubali kifo cha Kristo kama dhabihu ya fidia ya mwanadamu.

(3) Kwa nini mwanadamu alinunuliwa?

Kwa sababu sisi, kama viumbe vilivyoshuka na visio kamili, sifa za kimungu za haki, hekima, upendo na nguvu ni dhaifu sana: wengine hupata vigumu zaidi kuliko wengine kuelewa mantiki ya njia ya kimungu ya kuhitaji fidia na kuikubali. Wale ambao hawawezi kufikiri suala hili kwa kuridhika wanaweza, na inafaa, na wanapaswa, kutambua na kukubali ushuhuda wa Neno la kimungu, bila kujali uwezo wao wa kuelewa kikamilifu sababu na maana yake. Hii ndiyo njia salama na inayofaa. Hata hivyo, hebu tuwape baadhi ya mapendekezo ambayo yanaweza kuwasaidia wengine kuelewa mada hii. Kama viumbe vilivyoshuka hadhi wasio kamili, ndani yetu sifa hizi mbalimbali, hekima, upendo, haki na nguvu, huwa katika mzozo wa kiasi fulani kila wakati; lakini sivyo kwa Baba Yetu wa Mbinguni: kwake kila moja ya sifa hizi ni kamilifu, na zinaendana kikamilifu na zingine. Hakuna mzozo. Hekima ilitathmini kwanza hali, na kupanga mpango bora zaidi kwa wokovu wa mwanadamu, kwa idhini kamili ya haki, upendo na nguvu za kimungu. Chini ya uongozi wa hekima, mwanadamu aliwekwa mara moja chini ya sheria, ambayo adhabu yake ilikuwa kupoteza uhai wake, na misiba yote inayofuatana na kifo. Hekima ilitangulia kujua anguko la mwanadamu, kutokana na ukosefu wa uzoefu, lakini iliona ni haki kwa kuzingatia masomo yenye manufaa, n.k., katika kupanga mkondo wa utunzaji na mienendo ya kimungu kama ilivyofunuliwa katika Maandiko.

[E451]

Mara tu mwanadamu alipokiuka sheria ya kimungu, Haki ilichukua hatua, ikimtangaza kuwa ni mwanamasi, aliyekuwa chini ya hukumu ya kifo, na ikamfukuza kutoka Edeni, kutoka chanzo cha riziki kilichokuwa kimetayarishwa awali kwa ajili yake, na kumkabidhi Shetani, ili apigwe na hali mbaya, na kwa kusudi kwamba adhabu kamili ya sheria iliyokiukwa itekelezwe—"Kwa hakika utakufa." Wakati kipengele hiki cha tabia ya kimungu (Hesabu) kilikuwa kikimshughulikia mwanadamu, kipengele cha Upendo hakikuwa na upuuzi, bali kilikuwa hakiwezi kutenda chochote, kwa sababu mbili: Kwanza, haikuweza *kupinga* Haki, haikuweza kuzuia utekelezaji wa hukumu, haikuweza kumwondoa mwanadamu kutoka kwa nguvu ya Haki, kwa sababu ndiyo msingi mkuu wa utawala wa kimungu; pili, Upendo haukuweza wakati huo kuingilia kati ili kumwondolea mwanadamu dhiki, kwa kulipa dhabihu ya ukombozi kwa ajili ya dhambi, kwa sababu hilo lingekuwa ni kupinga mpango uliokuwa tayari umeandaliwa na Hekima isiyo na kikomo. Hivyo basi, Upendo wa kimungu na Nguvu ya kimungu vilizuiliwa kwa wakati huo, vikiwa havina uwezo wa kuikomboa wanadamu, na vikalazimika kukubaliana na Haki ya hukumu yake na hekima iliyoruhusu iendelee kwa miaka elfu sita ya vilio, dhiki—na kifo. Kwa muafaka na hili, Upendo haukuchukua hatua kumwondoa mwanadamu katika taabu, isipokuwa kumtia moyo na kumfundisha kupitia ahadi na dhabihu za mfano, zilizokuwa zikitabiri njia ambayo Upendo hatimaye, kwa wakati unaofaa wa Hekima, ungetimiza ukombozi wa mwanadamu. Hivyo Upendo ulisubiri kwa subira wakati mwafaka ambapo, chini ya uongozi wa Hekima, ungeweza kutenda, na baadaye ungeweza kuuita Upawa wa Kimungu ili uisaidie.

Wakati huo kwa Upendo kutenda hatimaye ulifika, katika kile Maandiko yanachokiita "utimilifu wa wakati" (***Gal. 4:4***), "kwa wakati uliofaa" (***Rom. 5:6***), wakati Mungu alipotuma Mwanawe kama "mwanadamu Kristo Yesu," ili "yeye kwa neema [fadhili, ukarimu, huruma] ya Mungu aonje kifo kwa kila mtu." (***1 Tim. 2:5***; ***Ebr. 2:9***) Si hadi wakati huo ndipo Upendo wa kimungu ulidhihirishwa kwa wanadamu, ingawa ulikuwa umekuwepo tangu mwanzo; kama tunavyosoma, "*Hivi ndivyo UPENDO wa Mungu* ulivyodhihirishwa," "kwani Kristo alikufa kwa ajili yetu, sisi tungali wenye dhambi." ***1 Yohana 4:9***; ***Rum. 5:8***

[E452]

Kwa kujiendesha kwa muafaka na sheria ya Mungu, na kwa kutimiza mahitaji ya sheria hiyo, Upendo wa kimungu haukupingana na Haki ya kimungu. Njia ya Upendo haikuwa jaribio la kupuuza na kupinga hukumu, wala kuingilia utekelezaji wake kamili, bali kutoa mbadala, fidia, kwa ajili ya mwanadamu. Kwa kumlipia mwanadamu adhabu ya kifo iliyotolewa na Haki, Upendo ulileta ukombozi kwa wanadamu kutoka kwa laana ya Adamu (mauti) ambayo Haki ya kimungu ilikuwa imeweka. Huu ulikuwa ushindi wa Upendo wa kimungu, ushindi ambao haukuwa mdogo kuliko ule wa Haki ya kimungu. Upendo ulishinda kwa kutoa dhabihu ya fidia, Yesu, kwa Haki—sehemu ya tabia ya Mungu inayotekeleza maagizo yake ya haki na adhabu zake.

Wala ushindi wa Upendo bado haujakamilika. Umekamilisha fidia, lakini kusudi lake ni kufanya zaidi, yaani, kuleta *marejesho* kwa wanadamu wote, watakaokubali baada ya kupata uzoefu kurudi katika uaminifu kwa Mungu na sheria yake ya haki. Lakini kama Upendo ulisubiri zaidi ya miaka elfu nne, chini ya uongozi wa Hekima ya kimungu, kabla ya kuleta dhabihu ya ukombozi, vivyo hivyo lazima usubiri kwa karibu miaka elfu mbili zaidi, baada ya bei ya ukombozi kulipwa, kabla ya kazi kuu ya urejeshaji kuanza hata. (***Matendo 3:19-21***) Lakini Hekima inaruhusu Upendo kwa wakati huu kufanya kazi kwa darasa maalum, "kundi dogo," wateule wa enzi hii ya Injili—kuwachagua kutoka miongoni mwa waliokombolewa "watu kwa ajili ya jina lake"—Bibi harusi wa Kristo na mrithi-mwenza, Kanisa.

Hivyo basi, ulazima wa kununuliwa kwa jamii ya wanadamu na Kristo ulitokana na ukweli kwamba Baba Adamu alikuwa *amejiuza* yeye mwenyewe na jamii yake kwa dhambi (na mshahara wake au adhabu yake, mauti), kwa bei ya kutotii. (***Warumi 7:14; 5:12***) Ilikuwa lazima *anunuliwe* tena kutoka kwa utumwa wa dhambi; na malipo ya fidia yalikuwa ya lazima kabla ya yeyote kuweza kuachiliwa kutoka kwa hukumu au kuanza upya ili kujithibitisha kuwa wanastahili uzima wa milele.

Lakini sasa tuangalie kwa upana zaidi ununuzi huu, na tukumbuke kwamba Bwana wetu Yesu hakukuwa tu mmiliki, mdhibiti na baba wa jamii kwa nadharia, bali kwa vitendo, kwa

sababu ya kulipa gharama yake ya ukombozi: katika *ununuzi* huu alichukua nafasi ya Baba Adamu, ambaye alikuwa *ameiuza* jamii ya wanadamu. Kama vile jamii ya wanadamu *ilivyouzwa* na Adamu kupitia dhambi, katika kujiridhisha, katika kutotii Mungu, ndivyo jamii hiyo *ilivyonunuliwa* na mwanadamu Kristo Yesu, kwa kafara ya nafsi yake katika kutii mapenzi ya Baba—gharama au fidia inayolingana kwa ajili ya Adamu. Maandiko yanawasilisha wazo hili, yakiwaambia, "Kristo alikufa, akafufuka, naye aliishi *tena—ili awe Bwana* wa wafu na walio hai." (***Warumi 14:9***) Ilikuwa kwa njia ya kifo cha Bwana wetu ndipo alipokuwa bwana, mtawala, na baba wa mwanadamu, na akapata mamlaka ya kuishughulikia kama ilivyo kwa watoto wake mwenyewe, waliotolewa huru kutoka kwa laana ya hukumu ya kimungu kwa dhabihu yake mwenyewe.

Ni kwa maana hii ya neno kwamba Bwana wetu amekuwa Adamu wa pili—kwa sababu alichukua nafasi ya Adamu wa kwanza, kama kichwa cha ukoo, kwa kuinunua, kuikomboa, kwa maisha yake mwenyewe. Lakini kwa kuwa alikuwa *ni* Kristo Yesu mwenyewe aliyejitoa kama gharama ya ukombozi, haingewezekana awe Kristo Yesu mwenyewe ndiye baba wa ukoo. *Mtu* Kristo Yesu alitoa yote aliyokuwa nayo kwa ajili ya ukombozi wa *mtu* Adamu na ukoo wake, bei kamili inayolingana, mtu kwa mtu. Kwa kuwa ukoo wa Adamu haukuzaliwa wakati wa kosa lake, haukuhukumiwa moja kwa moja, bali kwa njia isiyo ya moja kwa moja, na hivyo ulihitaji kununuliwa si moja kwa moja, bali kwa njia isiyo ya moja kwa moja. Mbegu isiyozaliwa katika viuno vya Mtu Kristo Yesu ikawa fidia au bei inayolingana kwa mbegu ya Adamu ambaye hakuwa amezaliwa wakati wa kosa lake.

Bei Isiyorejeshwa

Kama tulivyoona tayari, Maandiko yanafundisha wazi kwamba Bwana wetu aliuawa kwa *mwili*, lakini alifanywa hai *kwa roho*; aliuawa akiwa *mwanadamu*, lakini alifufuliwa kutoka kwa wafu *akiwa kiumbe* wa *kiroho* wa cheo cha juu zaidi cha asili ya kimungu: akiwa amemaliza kazi ambayo kwa ajili yake alikuwa amekuwa mwanadamu, na akiwa ameitekeleza huduma kwa kupokelewa vyema na Baba,

[E454]
alifufuliwa kutoka kwa wafu kwa heshima na utukufu uliokithiri, juu sana ya malaika, falme na mamlaka, na kila jina linalotajwa.

Wala Bwana wetu hangeweza kufufuliwa kutoka kwa wafu *akiwa mwanadamu*, na bado akaacha haki ikiwa ni *gharama* yetu *ya ukombozi*: ili Adamu (na kizazi chake kilichohukumiwa) aachiliwe kutoka kwa hukumu na gereza la kifo, ilikuwa ni lazima, si tu kwamba *mwanadamu* Kristo Yesu afe, bali pia ilikuwa ni lazima sawa kwamba *mwanadamu* Kristo Yesu asishike uhai tena, abaki amekufa, abaki kuwa gharama yetu ya ukombozi milele yote.

Kwa Bwana wetu Yesu kufufuliwa akiwa mwanadamu kungedokeza maovu mawili: (1) kungedokeza kurudishiwa kwa fidia yetu, jambo ambalo lingeacha tukiwa chini ya hukumu ya kifo kama awali. (2) Ingedokeza kwake upotevu wa milele wa asili ya juu aliyoiacha ili awe mwanadamu, na awe Mkombozi wetu; na hivyo ingedokeza kwamba uaminifu wake kwa Mungu ulisababisha kushushwa kwake hadhi milele hadi asili ya chini. Lakini upuuzi na kutoendana kama hivyo havihusiki katika mpangilio wa kimungu. Bwana wetu alijinyenyekeza, akawa mwanadamu, na kama mwanadamu alitoa uhai wake, kama *gharama ya ukombozi* kwa mwanadamu aliyeanguka; na kama zawadi kwa uaminifu huu, Baba wa mbinguni sio tu alimrudishia uhai, bali alimpa asili ambayo si tu ilikuwa ya juu kuliko ya kibinadamu, bali pia ya juu kuliko asili yake mwenyewe ya awali, na kumfanya mshiriki wa asili ya kimungu, pamoja na sifa zake bora kabisa na heshima zake. Katika hali yake ya sasa iliyotukuzwa, kifo kisingewezekana—sasa yeye ni asiyekufa.

Kwa kuwa mtu Yesu alikuwa fidia, aliyetoa ili kununua Adamu na uzao wake, haiwezekani kwamba mtu Yesu ndiye Adamu wa Pili, baba *mpya* wa uzao badala ya Adamu; kwa maana *mtu* Yesu amekufa, amekufa milele, na hangeweza kuwa baba au mtoaji wa uzima kwa ulimwengu.

Yeye ambaye sasa anamiliki, kwa ununuzi, cheo cha baba wa familia ya wanadamu, ni Yesu aliyefufuka na kutukuzwa, mshiriki wa

[E455]

asili ya kimungu—huyu ndiye Adamu wa Pili. Kama tulivyoona tayari,* Bwana wetu Yesu katika mwili hakuwa Adamu wa Pili; hakuwa baba wa ukoo, bali alikuja tu kununua Adamu na ukoo wake, na hivyo kuwa baba; na ilihitaji *yote aliyokuwa nayo* kufanikisha ununuzi huo, na hakuna kilichobaki. Hii ndiyo fikra ya Kitabu, kama inavyowasilishwa na Mtume: "Mtu wa kwanza ni wa udongo, wa udongo; mtu wa pili [Adam wa Pili] ni Bwana kutoka mbinguni [wakati wa ujio wake wa pili, katika Milenia]....Kama vile tulivyobeba sura ya ule wa udongo [Adam] sisi [Kanisa, warithi-wenza na Kristo, na washiriki wa ahadi zile kuu mno na za thamani katika asili ya ***kimungu—Rum. 8:17***; ***2 Pet. 1:4***] tutaubeba pia mfano wa wa mbinguni [—Adamu wa Pili]." "Na kama ilivyoandikwa, Adamu wa kwanza alifanywa nafsi hai; Adamu wa mwisho [wa pili] alifanywa *roho uhai*; lakini si kile kilicho cha kiroho kwanza, bali kile kilicho cha mwili, na kisha kile cha kiroho." ***1 Kor. 15:45-48***

Tukiendeleza swali letu kuhusu kwa nini kizazi kilinunuliwa, tuna ushuhuda wa Mtume kwamba kwa ununuzi huo Bwana wetu Yesu alikuwa (yaani, alipata haki ya kuwa) mpatanishi wa Agano Jipya. (***Ebr. 8:6; 9:14-16***) Agano Jipya ni mpangilio ambao Mungu huweka, ambao kupitia kwake anaweza kuwa na huruma kwa kizazi kilichoporomoka. Agano Jipya halingeweza kuingia katika nguvu bila mpatanishi. Mpatanishi lazima amhakikishie Mungu mambo fulani kwa niaba ya wanadamu. Kwanza kabisa, ni lazima amkomboe mwanadamu, kwa kulipa gharama kamili ya ukombozi, na dhabihu hii, ambayo Bwana wetu Yesu alitoa, ndiyo inayoitwa "damu ya agano," ambayo kwa hiyo agano linakuwa halali na linafanya kazi. Baada ya kuinunua dunia ya wanadamu kutoka chini ya hukumu iliyokuwa juu yao kwa sababu ya dhambi, ili aweze kutia muhuri Agano Jipya na kulifanya lifanye kazi, Msuluhishi yuko tayari kikamilifu na ameidhinishwa kikamilifu kufanya kwa ajili ya kizazi kilichonunuliwa yote anayoweza kufanya

---

*Ukurasa 137.

[E456]
kwa njia ya kuwaleta tena katika ukamilifu kamili wa kibinadamu, na katika muafaka kamili na Mungu—ili kwamba aweze kuwasitambulisha wasio na lawama na wasio na kosa mbele za Baba, katika upendo, bila kuhitaji tena uingiliaji wa agano maalum la upatanisho, wala upatanishi. Lakini kazi hiyo, badala ya kuwa imekamilika, bado ndiyo imeanza tu; hivyo basi ulimwengu bado haujakubaliwa na Baba, na itahusisha kazi yote ya urejeshaji ya enzi ya Milenia ili kuufaa na kuutayarisha ule ulio tayari na wenye kutii kwa ajili ya muafaka kamili wa upatanisho kamili na Baba.

Wakati huu, katika enzi hii ya Injili, kundi dogo la uzao uliokombolewa linaitwa, na wale wanaosikia wito wa kimungu na kumkaribia Baba kupitia imani kwa Msemaji na kazi yake wanahesabiwa kuwa wakamilifu, ili kuwaruhusu kujitoa wenyewe, pamoja na Mkombozi wao, kama dhabihu zilizo hai katika huduma ya Baba na mpango wake, na hivyo kukuza ndani yao mfano wa Mwana mpendwa wa Mungu
—kwa kusudi kwamba ikiwa kwa hiari na kwa furaha wanateseka pamoja naye, nao watatukuzwa pamoja naye baadaye, na kufanywa washirika na warithi-wenza naye katika kazi ya Milenia ya kubariki ulimwengu chini ya masharti ya Agano Jipya. Hawa, ikumbukwe, ni wa kipekee miongoni mwa wanadamu waliosalia: hawa, "waliochaguliwa" wa enzi ya Injili, huhesabiwa kuwa "*ndugu*" wa Kristo, "Bibi Arusi" wa Kristo, "Kanisa ambalo ni *Mwili* wake," lakini hawaitwi kamwe "watoto" wa Kristo. Hawa wanakubaliwa na Baba wa mbinguni kama wana, na wanazaliwa kwa Neno la kweli na roho ya Neno hilo kwa asili ya kimungu. Hawa, kama tulivyoona, wanaweza kumtambua Yehova kama Baba yao, kwa sababu wamezaliwa moja kwa moja kutoka kwake, na hivyo hawa ni "ndugu" wa Kristo Yesu. ***1 Petro 1:3***

Kwa ulimwengu kwa ujumla, hata hivyo, mpango wa kimungu ni tofauti kidogo: badala ya kuwahesabia haki kwa imani, na kisha kuzaa kwao katika asili ya kimungu, n.k., wanangojea hadi enzi ya Milenia, na kisha, badala ya kuumbwa upya na Yehova katika asili mpya, wanarudishiwa asili yao ya zamani, asili ya kibinadamu, iliyokombolewa kutoka kwa madoa na uharibifu wake uliosababishwa na dhambi. Tumaini la ulimwengu ni *urejeshaji*

[E457]
kwa "kile kilichopotea" katika Edeni. (***Mathayo 18:11***; ***Matendo 3:19-21***) Mpango wa Mungu kwa dunia ni kile tu tulichokiona katika fidia: mtu Kristo Yesu aliweka kando ukamilifu wake wa kibinadamu, na haki na haki zote maalum zilizokuwa zikihusika, ili kuwakomboa wanadamu "kile kilichopotea"—ukamilifu wa kibinadamu uliopotea Edeni, utawala wa kibinadamu na haki na haki zote maalum za mwanadamu, ikiwa ni pamoja na haki yake ya ushirika na Mungu na uzima wa milele. Mambo haya yaliyonunuliwa kwa ajili ya wanadamu ndiyo mambo ambayo kwa wakati ufaao yatatolewa kwa wanadamu wote chini ya Agano Jipya.

Ukweli kwamba enzi hii ya Injili imetumika na Bwana katika kuchagua "mwili wa Kristo," unamaanisha kwa ulimwengu kwamba badala ya Bwana wetu Yesu, Kichwa kikuu cha Kanisa, kujihifadhi peke yake wadhifa wa *kuwa baba* au mtoaji wa uzima kwa ulimwengu, ameungana na "kundi dogo," ambao wana mfano wake, na ambao wameshiriki katika mateso ya wakati huu, na ambao watakuwa washiriki katika utukufu ujao, na pamoja naye kuunda Nabii mkuu, Kuhani mkuu, Mfalme mkuu, Mtoaji-maisha mkuu au Baba kwa ulimwengu wa wanadamu—kuwapa uzima wote watakaoupokea, chini ya masharti ya Agano Jipya. Ni kwa muafaka na wazo hili kwamba Maandiko Matakatifu yanatangaza mojawapo ya vyeo vya Bwana wetu kuwa "Baba wa Milele." Bado hajatekeleza wadhifa huu kwa namna yoyote ile. Lakini yeye aliyeinunua dunia kwa gharama ya maisha yake mwenyewe ana, kwa nguvu zake mwenyewe, kwa mpangilio wa kimungu, haki kamili, cheo na mamlaka ya kuwapa wengi watakaoipokea, kwa masharti yake, yote *yaliyopotea* na yote *yaliyonunuliwa* tena ya uzima na haki za kibinadamu na ukamilifu, pamoja na ongezeko la maarifa.

Zaidi ya hayo, kwa kuwa yeye ndiye baba halali wa wanadamu na kwa kuwapa maisha ambayo yalimgharimu yake mwenyewe, tunaona kuwa Maandiko yanaashiria kwamba ukoo wa wanadamu uko kikamilifu mikononi mwa Bwana Yesu, ili awashughulikie kabisa; na kuhukumu ufaao au kutofaa kwao kwa uzima wa milele. Hili, ambalo atalifanya kwa ulimwengu kama Baba wao, katika enzi ijayo, Bwana wetu Yesu tayari anafanya kwa

[E458]
Kanisa lake, mke wake, Bibi arusi wake, katika enzi hii; na hapa pendekezo la kitume linaonyeshwa, kwamba kama vile Baba wa Mbinguni alivyo kichwa cha Kristo, ndivyo Kristo alivyo kichwa cha Kanisa; kama mume ndivyo alivyo kichwa cha mke na cha familia. Kwa hiyo tunasoma, "Baba hamhukumu mtu yeyote, bali amempa Mwana mamlaka yote ya kuhukumu." (***Yohana 5:22***) Bibi harusi aliyeahidiwa wa Kristo hana nafasi yoyote mbele za Baba isipokuwa katika na kupitia Mchumba wake mpendwa. Maombi yake hufanywa kwa jina lake, kupitia haki zake, na ni lazima yaendelee kufanywa hivyo, hadi kile kilicho kamili kitakapokuja, wakati atakapopokelewa katika utukufu—uhuru kamili wa wana wa Mungu, kupitia ufufuo wa kwanza.

Vivyo hivyo, ulimwengu wa wanadamu, watoto wa Kristo, wote lazima wamhawili yeye, kama Kichwa chao, Baba yao, wala hawatakuwa na mawasiliano yoyote na Baba wa mbinguni, wala kutambuliwa naye kabisa, hadi baada ya enzi ya Miaka Elfu itakapowarejesha na kuwafikisha katika ukamilifu wale watakaotumia fursa hizo. Bali mwishoni mwa enzi ya Miaka Elfu, wakati Bwana wetu Yesu atakapokabidhi Ufalme kwa Mungu, yaani Baba, ndipo pia watakapotambulishwa na kuingia chini ya udhibiti wa moja kwa moja wa Baba mkuu wa wote, Yehova Mwenyezi. ***1 Wakorintho 15:24***

Kutokana na mtazamo huu tunaweza kuona kwa nini Bwana wetu Yesu anaitwa Baba wa uzao uliokombolewa na kuokolewa, lakini hakutambuliwa kama Baba wa Adamu au watoto wake hapo awali, ingawa yeye ndiye muumba wa moja kwa moja wa Adamu—kama ilivyoandikwa, "Kwa yeye vitu vyote vilitengenezwa, na bila yeye hakuna kitu kilichotengenezwa." Tofauti iko katika ukweli kwamba katika uumbaji wa awali, *Neno* alikuwa mwakala wa Yehova, na alitenda kazi bila gharama yoyote kwake mwenyewe; ilhali kama Adamu wa Pili atakuwa anawapa wanadamu haki za uzima kwa gharama yake mwenyewe, zilizonunuliwa kwa damu yake ya thamani.

Fidia Siyo Msamaha

Kushindwa kutofautisha kati ya fidia na msamaha kumesababisha mkanganyiko mkubwa wa mawazo kuhusu

[E459]

mada. Watu wa Kikristo wenye akili za kawaida watataja maandiko yanayohusiana na ukombozi wetu kutoka kaburini, ukombozi kutoka kwa kifo, kununuliwa kwa bei, hata kwa damu ya thamani ya Kristo, n.k., na kwa pumzi moja huongea kuhusu msamaha wa neema wa Baba kwa makosa yote. Inaonekana wachache hufikiria, ingawa wengi lazima wajue, kwamba msamaha na ukombozi vina maana kinyume kabisa.

Ufafanuzi ufuatao wa msingi umetolewa kutoka *Kamusi* ya *Kawaida*:

Kukomboa—Kupata umiliki kwa kulipa bei.

Fidia—Kiasi au malipo yanayolipwa ili kumwachilia huru mtu aliyeshikiliwa mateka, kama mfungwa au mtumwa.

Sasa linganisha hizi na maana ya: Kusamehe—Kusitisha

adhabu; kuachilia. Webster—"Kujizuia kutoza adhabu. Katika

Sheria

—Kuachilia kutoka kwa adhabu iliyotolewa kwa hukumu."

Tambua hapa pia ufafanuzi wa neno lingine ambalo ingawa lina uhusiano wa karibu na *'pardon'* si sawa kabisa, yaani—

Kusamehe—Kuachilia adhabu—kuacha kuwa na chuki dhidi ya.

"Sheria haijui msamaha."

Akili ya kawaida kabisa lazima itambue kwamba wazo linaloelezwa na maneno "kuwakomboa" na "fidia" linapingana na haliwezi kusawazishwa na wazo linaloelezwa na neno *msamaha*. Lakini kwa kuwa maneno haya yote yanatumiwa katika Maandiko Matakatifu kwa kurejelea uhusiano wa Mungu na mwanadamu aliyeporomoka, wanafunzi wengi wa Biblia huona yanatumiwa kwa uzembe na kwa maana sawa katika Maandiko Matakatifu: na kisha wanahitimisha kwamba wanaweza kuchagua na ama kuambatisha ufafanuzi wa "msamaha" kwa maneno "fidia" na "kuwakomboa" au *kinyume chake,* ufafanuzi wa "fidia" na "kuwakomboa" kwa maneno "msamaha" na "kusamehe." Utaratibu huu uko mbali na "kugawanya neno la Mungu kwa haki

ya kweli"; inachanganya mambo mawili tofauti na yaliyotengana, na matokeo yake ni mkanganyiko. Kwa wengi, ugumu unaonekana kuwa ni kwamba hawataki na kwa hivyo hawatafuti ukweli kuhusu mada hii—wakiaogopa kwamba nadharia zao za *kutokuwepo kwa fidia* zitahukumiwa.

Hakuna kinachoeleweka zaidi ya kwamba Mungu *hakusamehe* kosa la Adamu wala kuondoa adhabu yake: mambo yote yanayotuzunguka, katika uumbaji unaolia na kufa, na si chini ya ushuhuda wa Neno la Mungu kuhusu "ghadhabu ya Mungu iliyofunuliwa"—"laana" ya kifo kama mshahara wa dhambi ya asili, yote yanashuhudia kwa sauti kubwa kwamba Mungu hakusamehe ulimwengu—hakuoondoa adhabu yake ya dhambi ambayo umeteseka chini yake kwa zaidi ya miaka elfu sita. Yeye anayechanganya *haki* ya wenye dhambi kupitia sifa za *kafara* ya dhambi ya Kristo, mbadala au mwkombozi wa mwenye dhambi, na *msamaha* bila malipo, hajaamka kiakili. Kama Mungu *angemsamaha* Adamu, angemrudishia haki za Edeni na bustani yake inayolisha uhai, na angekuwa bado anaishi, na familia yake nyingi isingekufa kwa "kutotii kwa mtu mmoja."

Iwapo wakati wowote Mungu angekuja kumwokoa mwanadamu na kumsamahia, ingeashiria ukombozi wake kamili kutoka kwa maafa yote, magonjwa, maumivu na kifo; inge maana urejeshaji kamili wa yote yaliyopotea. Ni wazi basi kwamba Mungu hajamsamehe dhambi ya asili, bali bado anashikilia ghadhabu ya sheria yake takatifu na hukumu dhidi ya mwenzi wa dhambi. Hakuna hata dalili ya nje kwa ulimwengu kwamba wamefidiwa, wamenunuliwa. Ni waumini pekee wanaojua hili na wanalikubali, si kwa kuona, bali kwa imani katika Neno la Bwana; matamko yake mengi kuhusu hili tayari tumeyanukuu. Ushuhuda wa kuona unaothibitisha *fidia* utaonekana wakati wa Milenia, kazi ya urejesho itakapoendelea—wakati Mwkombozi anapoanza kutekeleza haki zake alizozinunua kama Mrejeshi.

Maneno *kusamehe* na *kusitisha adhabu* hayatumiwi kwa upande wa ulimwengu na *dhambi* yake *ya asili*, bali kwa upande wa wale ambao

[E461]
kupitia imani kwa Mkombozi na kazi yake wanahesabiwa kuwa wamepitia kutoka kwa kifo hadi uzima—kutoka hukumu hadi haki. Mpatanishi Mkuu *aliyewanunua*, na aliyenunua mashtaka yaliyokuwa dhidi yao, anawasamehe kwa ukarimu na kuanzisha upya majaribio yao ya maisha—chini ya roho ya Sheria ya kimungu na si chini ya herufi yake. Na zaidi ya msamaha huu wa yaliyopita, anaendelea kuwasamehe na kusamehe makosa yao yote (ambayo hayatakuwa ya makusudi maadamu wana roho yake mpya au ***akili—1 Yohana 3:9; 5:18***)—akihesabu dosari zote zisizo za makusudi za mawazo, maneno na matendo kama sehemu ya dhambi ya asili na uovu wake, ambao bado unafanya kazi katika miili yao kupitia urithi. Vivyo hivyo Baba wa mbinguni anasemekana kutuonea *huruma*, *kusamehe* makosa yetu, na kutupatia *neema* (fadhili) yake; lakini maelezo ni kwamba neema zake zote hutupatika kupitia sadaka ya Bwana wetu Yesu: sisi "tumetakaswa bure kwa neema zake *kupitia ukombozi* ulio katika Kristo Yesu: ambaye Mungu alimweka kuwa upatanisho [kifaranga] kwa imani katika damu yake—ili kutangaza haki yake kwa ajili ya msamaha [*msamaha*] wa dhambi." (***Warumi 3:24,25***) Tena, inatangazwa, "Tuna ukombozi kwa damu yake, msamaha wa dhambi, sawasawa na utajiri wa neema yake."
Efe. 1:7; ***Kol. 1:14***

"Tulipatishwa na Mungu kwa kifo cha Mwanawe," yaani, Mungu *aliacha kuuchukia dhambi zetu*, kwa sababu gharama yetu ya ukombozi ilikuwa imelipwa, kama alivyotayarisha yeye mwenyewe, ambaye alitupenda sana hata akampa Mwanawe kutukomboa. Hivyo pia, "Mungu alikuwa katika Kristo akilisawazisha ulimwengu naye, *asipowahesabia watu* makosa yao" (bali akamwhesabia Mwanawe mpendwa, ambaye alijitoa kwa hiari kama mbadala wetu). Dhambi zilihesabiwa kwa wanadamu hadi Yesu alipokufa; kisha Mungu *alisamehe*, yaani, akaacha *kutuhesabia sisi* kile ambacho kilikuwa kimewalipiwa na Mkombozi wetu au Mbadala wetu. Mungu hakusamehe, yaani, "*kujizuia kutoza adhabu*," bali "akamwekea [Mwokozi wetu] uzito wa dhambi zetu zote." (***Isaya 53:6***) "Alibeba [adhabu ya] dhambi zetu katika mwili wake msalabani." (***1 Petro 2:24***) Na hivyo tunaona jinsi Mungu alivyotusamehe bure "*kwa ajili ya Kristo*"—kwa sababu alilipa adhabu ambayo

[E462]
ilikuwa utimilifu wa haki. ***1 Yohana 1:7; 2:12***; ***Waefeso 4:32***; ***Matendo 4:12; 10:43; 13:38***; ***Luka 24:47***

Isieleweke vibaya kwamba Mungu *alimlazimisha* mwenye haki kufa kwa ajili ya wasio haki. Haki haiwezi kutoza adhabu ya wenye hatia kwa asiye na hatia isipokuwa asiye na hatia *atoe nafsi yake kwa hiari* kama mbadala wa mwenye hatia. Hili Bwana wetu Yesu alilitenda. Maandiko yanatangaza kwamba aliweka chini uhai wake kwa hiari yake; si kwa kuogopa ghadhabu ya Mungu; si kwa kulazimishwa; bali "kwa ajili ya furaha iliyokuwa mbele yake [furaha ya kumtii Baba, furaha ya kuwakomboa na kuwaweka upya wanadamu, na ya kuwapeleka wana wengi kwenye utukufu] alivumilia msalaba." ***Ebr. 12:2***

Maneno ya Kigiriki (*apoluo*, *aphiemi* na *aphesis*) yaliyotafsiriwa "msamaha," "amesamehewa" na "kusamehe," katika Agano Jipya, yana maana sawa na maneno yanayolingana ya Kiingereza: "Kuachilia adhabu, kuacha kuhifadhi chuki dhidi ya." Lakini tuzingatie vyema kwamba maana yake si kama wengine wanavyodhania—kuachilia *bila fidia*, kama neno la Kiingereza *'pardon'* linavyodokeza. Sio kwamba Mungu atamwachilia mwenye dhambi bila masharti, bali, kama ilivyoandikwa, Mungu ataachilia wafungwa kutoka shimoni (kutoka kwa mauti), kwa sababu amepata *fidia*. (***Ayubu 33:24***) Mwanadamu Kristo Yesu *alijitoa* kuwa mkombozi (bei inayolingana) kwa ajili ya wote. (***1 Tim. 2:6***) Basi wote walio katika makaburi (manufungwa katika shimo) watasikia sauti yake na watatoka, kwa wakati ufaao—wakati Mkombozi atakapochukua "nguvu zake kuu na kutawala."

Ingawa neno *msamaha* halionekani katika Agano Jipya, neno la Kigiriki lenye maana karibu sawa *linapatikana—karazomai*. Linamaanisha, *kusamehe kwa ukarimu*. Tutatoa mifano kadhaa ya matumizi ya neno hili, ambapo itaonekana kwamba halipingani bali linathibitisha kauli kwamba Baba yetu hasamehe, au kuwaachilia huru wenye dhambi *bila masharti* kutoka kwa adhabu ya dhambi. Neno *karazomai* linapatikana jumla ya mara kumi na mbili tu, kama ifuatavyo: "Mkisameheana...kama Kristo *alivyowasamehe* ninyi" (***Wakolosai 3:13***); "Walipokuwa hawana cha kulipa, *aliyasamehe* madeni yao yote wawili"; "Yule *aliyemsamehe* zaidi." ***Luka 7:42,43***

[E463]

Hapa kuna mifano minne ambapo kusamehe kwa *bure* kunakusudiwa. Lakini kumbuka, si Yehova, bali Kristo Yesu na wanafunzi ndio *wanaosamehe kwa bure*. Bwana wetu Yesu alikuwa akilipa gharama ya ukombozi ya Simoni, Mariamu na wengine, na akitambua kwamba Haki ingetosheka kwa kitendo chake, yeye, kama *mnunuzi*, aliweza kuwasamehe kwa hiari. Lengo kuu la kununua kwake wenye dhambi lilikuwa ni kuwaweka huru *kwa ukarimu* kutokana na hukumu ya dhambi. Kama Bwana wetu Yesu asingekuwa tayari *kuwasamehe* wale aliowonunua kwa damu yake mwenyewe, kama bado angekuwa amewashikilia mshahara wa dhambi ya Adamu, dhabihu yake ingekuwa *haina thamani* kwao; ingewaacha wote walivyo —"laana" —hukumu. Kwa upande mwingine, kama Baba angetusamehe, kifo cha Kristo kingekuwa kisicho na maana, kisicho na thamani, kwa kuwa kingekuwa hakitimiza chochote.

Wote watakubali kwamba Mungu ni mwenye haki; na ikiwa ndivyo, hakumwangazia adhabu kali mno mwanadamu alipomnyima uhai. Basi ikiwa adhabu hiyo ilikuwa ya haki miaka elfu sita iliyopita, bado ni adhabu ya haki, na itakuwa ya haki kwa wakati wote ujao. Ikiwa adhabu ilikuwa kali mno na Mungu *anamsamehe* mwenye dhambi (anamuachilia kutoka kwa kuendelea kwa adhabu hiyo), hii inathibitisha kwamba ama Mungu hakuwa wa haki mwanzoni, au bado si wa haki sasa. Ikiwa ilikuwa sahihi miaka elfu sita iliyopita kumnyima mwanadamu maisha kwa sababu ya dhambi, basi daima itakuwa kosa kurejesha maisha hayo isipokuwa adhabu iliyotangazwa ifutiliwe mbali kwa haki kwa malipo ya bei sawa. Na hili linaweza kutimizwa tu kwa dhabihu ya hiari ya kiumbe mwingine *wa aina ileile*, ambaye haki yake ya maisha haikupotezwa, akijitoa mwenyewe kama mbadala au fidia.

> "Haki ya Mungu imara milele, Kama milima msingi wake."

Kanuni hii hasa ya haki ambayo ndiyo msingi wa matendo yote ya Baba yetu, ndiyo chanzo cha imani yetu thabiti katika ahadi zake zote. Maandiko yanatangaza kwamba yeye ni yule yule jana, leo na milele, kwamba kwake hakuna mabadiliko, wala kivuli cha mageuko. (***Yakobo 1:17***) Kama angekuwa hivyo

[E464]
kubadilika kiasi cha kuuhukumu uzao kifo katika siku za Adamu, na miaka elfu sita baadaye akifuta uamuzi wake mwenyewe, tungekuwa na uhakika gani kwamba katika miaka elfu sita, zaidi au pungufu, hangeweza kubadilika tena, na kuturudisha gerezani kwa kifo kwa kufuta msamaha wa wengine au wa wote? Kama kabila la wenye dhambi hatuna msingi wowote wa matumaini ya uzima wa milele ujao isipokuwa katika ukweli kwamba kwa neema ya Mungu Kristo alikufa kwa ajili yetu na hivyo kulipa haki kile ilichotaka dhidi yetu.

Basi, kadiri inavyomhusu Yehova, *tumesamehewa* kupitia mpango wake mwenyewe—kupitia Kristo. Na kadiri inavyohusu uhusiano wetu na Bwana Yesu, aliyetununua, yeye *husamehe* kwa ukarimu wote wanaomjia Baba kupitia kwake. Na kwa upande wetu, matokeo yaliyopatikana kwa mpango wa Mungu ni mazuri sana—kwetu sisi ni sawa na vile kana kwamba Baba angetusamehe bila masharti na bila fidia, isipokuwa kwamba ufahamu wa *ukweli* huu unatuwezesha kufikiri pamoja na Mungu, na kuona jinsi, ingawa dhambi zetu zilikuwa nyekundu kama rangi ya skareti, tunafanywa weupe kuliko theluji, na jinsi Mungu alivyo mwenye haki anapotuhakikisha haki na kutuachilia. Hivyo basi, Mungu ametupatia msingi *imara* wa imani na uaminifu.

Je, Kifo Hakifuti Deni la Mwanadamu?

Pindi inapobainika kwamba "mzabibu wa dhambi ni mauti"—si mateso ya milele—kuna mwelekeo kwa wengi wa kufikiri potofu kuhusu mada hii, ambayo ni wazi inasaidiwa na Adui mkuu. Mfikirio huu potofu huendelea kusema, Ikiwa mzabibu wa dhambi ni mauti, kila mtu anayekufa hulipa adhabu ya dhambi yake: kwa hivyo, hoja ni kwamba, kusingekuwa na haja ya Mkombozi na gharama ya ukombozi
—kila mmoja akikomboa nafsi yake, akijikomboa kwa kulipa adhabu yake mwenyewe. Hoja ni kwamba Haki haina dai lolote zaidi juu ya mwanadamu baada ya kifo—ikiwa imemaliza nguvu zake—ikiwa imeridhisha madai yake katika maangamizi yake; kwa hivyo inadaiwa kwamba ufufuo wa wafu ungekuwa

[E465]
kinachofuata kwa mpangilio, na ndicho kinachofaa. Mtazamo huu ungefanya hitaji la kimungu la dhabihu ya fidia kwa dhambi ya mwanadamu kuwa ni dhuluma, malipo ya adhabu mara mbili.

Iwe hoja hii ni ya kweli au ya uongo, ni wazi inapingana vikali na Maandiko, ambayo yanatangaza kinyume chake, uhitaji wetu wa Mwokozi, na kwamba ilikuwa muhimu atoe gharama ya ukombozi kwa ajili yetu, kabla ya tuachiliwe kutoka kwa adhabu ya dhambi ya Adamu, na kupata haki yoyote ya maisha ya baadaye. Tayari tumezitaja maandiko haya, na ni mengi mno kiasi cha kuyarudia sasa, kwa hivyo tutajikita katika kufichua upotoshaji wa dai hilo hapo juu; tukijaribu kuonyesha kwamba utumiaji sahihi wa akili kulingana na ukweli unaendana kabisa na ushuhuda wa Maandiko, kwamba kifo cha Bwana wetu Yesu, kama gharama ya ukombozi wetu, kilikuwa cha lazima, ili Mungu awe mwenye haki na bado awe mtakasaji wa yule amwaminiye Yesu, akimkubali kama Mkombozi wake.

Kama adhabu dhidi ya dhambi ingekuwa *ni kufa* tu—kama Bwana angeambia Adamu, "Kwa sababu ya dhambi yako lazima upitie jarribu la *kufa*!" basi, kwa hakika, adhabu ingetimizwa na Adamu na wengine *wakifa*. Lakini adhabu si hivyo: adhabu ni *kifo*, si *kufa*; na kifo ni kutokuwepo kwa uhai, uharibifu. Hivyo basi, mwanadamu kulipa adhabu yake kungemaanisha kwamba lazima abaki *amekufa*, akiwa hana uhai milele. "Roho [ikiwa] itakayotenda dhambi ndiyo itakayokufa." Kama ilivyoelezwa tayari, uharibifu huu wa *roho* (ikiwa) kulingana na hukumu ungetakuwa wa milele, isipokuwa kwa ukombozi uliotimizwa na Bwana wetu. Ni kwa kuzingatia ukombozi huo ndipo kifo hubadilishwa na kuitwa kwa njia ya mfano "usingizi"—kwa kuzingatia ukombozi huo kutakuwa na kuamka kutoka kwa usingizi huu wa kifo kwa wakati unaofaa, kitakachotimizwa na Mkombozi, kwa idhini kamili ya Haki ya kimungu, ambayo mahitaji yake aliyakidhi. Hivyo, kama tulivyoona, kama si kwa ukombozi, kifo cha Adamu kingekuwa kile ambacho Kifo cha Pili kitakuwa, yaani, "*angamizo la milele* kutoka katika uwepo wa Bwana na kutoka katika utukufu wa nguvu zake." Mtu anapopata mtazamo sahihi wa mada hii,

[E466]
Hakuna shaka tena katika akili za mtu yeyote mwenye busara kwamba kulipa adhabu ya dhambi kunachukua kila kitu ambacho mtu anacho, na hakiachi chochote cha kuteseka wala kufurahia. Kwa upande mwingine, kadri tunavyochunguza zaidi kutoka kwa mtazamo huu, ndivyo tunavyoweza kuona wazi zaidi uzito wa ugumu ambao kizazi chetu kilikuwa kimeingia katika hukumu ya kimungu; na ndivyo tutakavyothamini zaidi umuhimu wa fidia. Na kuona kipengele hiki cha mada kwa uwazi kutuonyesha wazi pia kwamba Bwana wetu Yesu alipokuwa Mkombozi wetu, alipojitoa kama gharama ya ukombozi wetu, ilimaanisha kwake kile ambacho adhabu ya asili ingekuwa ikimaanisha kwetu, yaani, kwamba "mtu Kristo Yesu" aliteswa kwa ajili yetu kifo, katika maana kamili kabisa ya neno, "maangamizi ya milele." Hivyo basi, hatumjui Kristo tena kwa jinsi ya kimwili. Nyama, asili ya mwanadamu, ilitolewa kama gharama ya ukombozi wetu, na ukweli kwamba haikurudishwa ni dhamana yetu kwamba masharti yote matakatifu ya ukombozi huo yanapatikana kwa familia nzima ya wanadamu chini ya masharti ya Agano Jipya—kwamba ukamilifu wote na haki zote zilizokuwa za Mkombozi wetu mpendwa kama mwanadamu zilitumika *kubadilishana* na haki sawa za Adamu, ambazo zilikuwa zimepotezwa kwa sababu ya kutotii; na kwamba hizi, kwa hiyo, zitatolewa kwa wote watakaozikubali kwa masharti ya kimungu, wakati wa "nyakati za *urejesho* wa vitu vyote, ambavyo Mungu ameviongea kwa kinywa cha manabii wake watakatifu wote tangu mwanzo wa ulimwengu." ***Matendo 3:19-21***

"Ambaye Anataka Watu Wote Waokolewe"

"Ambaye anataka watu wote waokolewe na kufikia kumjua kweli." ***1 Tim. 2:4***

Hatari nyingine ya hoja potofu kuhusu mada ya fidia huwakabili wengine. Wengi ambao wakati mmoja waliamini kwa urahisi ushuhuda wa wanadamu, bila ushahidi wa Kimaandiko, kwamba mshahara wa dhambi ni mateso ya milele, na kwamba wote walikuwa na hakika ya kupata mateso hayo ya milele isipokuwa "wasafi wa moyo," "kundi dogo," "walioteuliwa"

[E467]
Wakristo, baada ya kuachana na udanganyifu huo wa kutisha, huwa na mwelekeo wa kwenda upande mwingine wa kupindukia, na kukubali kwa namna fulani mafundisho ya wokovu wa milele kwa wote.

Wengi sana kati ya wale wanaoshikilia kosa hili la "Universalist" wanakanusha fidia *kabisa*; lakini wachache huishikilia kwa sababu ya *imani katika fidia*—ambayo utendaji wake, hata hivyo, hawauelewi waziwazi. Kundi hili hupenda sana kushikilia maandiko yaliyotajwa hapo juu, na kujiridhisha kwa mtiririko ufuatao wa hoja: Ikiwa Mungu anataka watu wote waokolewe, basi suala limeshughulikiwa; maana wakati unakuja ambapo mapenzi yake yatafanyika duniani kama ilivyo mbinguni. Kwa hiyo, wanasema, tunaona kwamba fidia iliyotolewa *kwa ajili ya wote* na mwanadamu Kristo Yesu ni ili kutimiza mapenzi ya Mungu kwa kuhakikisha wokovu wa wote. Wanaendelea kujikita katika kosa lao kwa kusema, Tunapoangalia, kwa kuwa Mungu alikubali dhabihu ya fidia ya Yesu, anawajibika *kwa haki* kuokoa wenye dhambi wote, na kuwapa tena uzima wa milele uliopotea katika Edeni. Tunaelezea msimamo wao kwa nguvu zote iwezekanavyo, kwa kusudi liweze kujibiwa kwa kuridhisha, na bila pingamizi lolote.

Tatizo la hoja hii ni kwamba haijajumuisha mambo yote ya kutosha. Inashikilia vifungu vichache tu vya Maandiko, na kupuuza vingi ambavyo vinapaswa kusikilizwa, na ushuhuda wake unapaswa kuwa na uzito katika kufikia hitimisho. Zaidi ya hayo, inanukuu kwa sehemu tu, na kutafsiri vibaya, Maandiko yanayodhaniwa kwayo kuisaidia hasa.

Baba Yetu wa Mbinguni anatangaza, "Sina furaha kwa kufa kwa yule anayekufa, asema Bwana Mungu: kwa hiyo geukeni, mkainamana." (***Ezek. 18:32***) Neema hii kuu ya ofa ya uzima kupitia Mkombozi kwa ulimwengu uliohukumiwa si jambo jipya kwa upande wa Baba Yetu wa Mbinguni. Yeye haibadiliki; daima amekuwa na wema huu kwa viumbe wake. Angeweza kuwaumba kuwa mashine tu, kimaakili na kimaadili, bila uhuru wa kutaka au kufanya kinyume na mapenzi yake mema; lakini hakuchagua kuwaumba wanadamu

[E468]
viumbe katika sura yake mwenyewe, kwa mfano wake mwenyewe—wenye uhuru wa kuchagua, uhuru wa mapenzi, wa kuchagua mema au mabaya. Hautafuti waabudu wake wa aina hiyo wasio na uwezo wa kufanya vinginevyo, wala wale wanaomwabudu kwa kulazimishwa, bali, kama anavyotangaza, "Anatafuta waabudu wake wa aina hiyo wanaomwabudu kwa roho na kwa kweli"—kwa hiari, kutokana na upendo na shukrani kwa kanuni zake za haki, na kwa nafsi yake, ambazo kanuni hizi zinawakilisha. ***Yohana 4:23***

Hata hivyo, ilikuwa wakati Mungu alipokuwa na wema huu uleule kwa wanadamu ndipo alimpatia Adamu fursa ya kuchagua kwa hiari yake kati ya utiifu au kutoitii, na alipoichagua kutoitii, Mungu huyu huyu, ambaye hapendi kifo cha yule anayekufa, alitangaza adhabu, na kwa miaka elfu sita amekuwa akiitekeleza. Na sasa kwa kuwa ametoa ukombozi katika Kristo Yesu, na fursa kwa kila mwanachama wa familia ya mwanadamu kurudi katika maelewano naye, na kupata kupitia Kristo uzima wa milele, yeye wakati huo huo bila shaka yoyote huweka *masharti* muhimu kwa ajili ya kupata huu uzima wa milele. Masharti ya Agano Jipya ni moyo uliokombwa na roho iliyo sawa mbele za Mungu, na utiifu kamili kwake. Na utimizo wa masharti ya Agano hili Jipya unawezekana tu kwa msaada wa Mwombezi wa Agano hilo, na hivyo basi tangazo ni kwamba, Yeye aliye na Mwana ana uzima, na yeye asiyempata Mwana hataona uzima, bali ghadhabu ya Mungu imemwelea. ***Yohana 3:36***

Hii inaendana kikamilifu na kauli kwamba Mungu hapendi kifo cha yule anayekufa, na pia inaendana na kauli katika Agano Jipya, kwamba "Mungu anataka watu wote waokolewe, na wapate kumjua kweli." Hata hivyo, Maandiko yanaonyesha kwamba wale wanaokataa ofa za rehema za kimungu katika Kristo kwa kufanya hivyo wanadharau fadhili ya kimungu, na kwa hakika watakufa Kifo cha Pili, ambacho ni malipo au adhabu ya kuchagua dhambi badala ya haki.

Tambua zaidi: maandishi haya yanayozingatiwa yanaonyesha

[E469]
ni kwamba ni mapenzi ya Mungu kwamba wanadamu wote waokolewe kutoka kwa ujinga, upofu na udhalilishaji uliotokana na dhambi ya Adamu. Hakuna rejea hapa kuhusu wokovu *wa milele*, bali ni urejesho tu kutoka kwa hasara iliyopatikana kupitia Adamu: na isisahaulike kwamba Baba Adamu hakupoteza uzima *wa milele*, kwani ingawa alikuwa na maisha kamili, na hakuwa na vipengele vyovyote vya kifo, bado aliwekwa Edeni *katika majaribio*, ili kuona kama, kwa kumtii Mungu, angekuza tabia inayopatana na Mungu, na hivyo ahesabiwe kuwa anastahili uzima wa milele. Kwa hiyo, wakati Adamu na uzao wake watakapokombolewa kutoka kwa laana ya kifo, ukombozi huu au wokovu kutoka kwa hukumu ya kifo hauwapa haki ya uzima wa milele, bali huwapa tu haki ya kuwa katika hali nzuri kama ilivyokuwa kwa Baba Adamu, na kupata jaribio jipya la kustahili uzima wa milele.

Jaribio hili jipya lililohakikishiwa kwa Adamu na uzao wake wote kwa hakika litakuwa na mazingira bora zaidi kwa baadhi ya njia kuliko lilivyokuwa jaribio la awali la Adamu, kwa sababu ya ongezeko kubwa la maarifa. Mwanadamu amepata fursa ya kujifunza uovu mkuu wa dhambi, na atapata fursa ya kujifunza baraka za haki, na za neema ya Mungu katika Kristo. Maarifa haya yatakuwa na manufaa kwa wote watakaoyatumia, wakati wa majaribio mapya ya uzima wa milele katika enzi ya Miaka Elfu—wakati kwa miaka elfu moja ulimwengu wote wa wanadamu utakuwa katika hukumu au majaribio ya uzima wa milele, mbele ya kiti kikuu cheupe. ***Ufunuo 20:4***

Ni wokovu huu *kutoka* kwa "laana," ukombozi huu kurudi *kwa* fursa nzuri za maarifa, ambao Mungu anataka; na kwa ajili ya hili amemteua Mpatanishi kati ya Mungu na mwanadamu, mwanadamu Yesu Kristo, aliyejitoa kuwa gharama ya ukombozi kwa wote, ili kushuhudiwa kwa wakati unaofaa.

Kauli hii, kwamba ni mapenzi ya Mungu kwamba "watu wote waokolewe" kutoka kwa hukumu ya Adamu, inapatana na kauli ya Mtume yuleyule, katika ***Warumi 11:26***, "Na hivyo Israeli wote wataokolewa." Fikra katika kifungu hiki cha mwisho si kwamba Israeli wote *wataokolewa milele*, bali ni kwamba Israeli wote *wataokolewa kutoka kwa upofu* wao—kwa maana ya kuwa

[E470]
kupona kutoka kwa upofu uliowapata kama taifa kutokana na kukataa kwao kitaifa Masihi. Hivyo basi, wazo la maandishi haya pia lina mipaka na linahusu tu janga la Adamu: Mungu anataka wanadamu wote waokolewe, si tu kutoka kwa hukumu ya haki aliyotangaza na iliyokatiza jaribio la Adamu (hili tayari amelitimiza katika kifo cha Mwanawe) bali pia anataka wanadamu wote waokolewe kutoka kwa ujinga na upofu ambao Shetani tangu kuanguka kwao amepaka gizani akili zao: "Mungu wa dunia hii amepofusha akili za wasioamini, ili nuru ya injili ya utukufu wa Kristo, ambaye ni mfano wa Mungu, isiwaka kwao." (***2 Kor. 4:4***) Mungu anataka wote waokolewe hivyo kutoka kwa msururu wote wa maovu yaliyofuata dhambi na laana ya Adamu, ili wapate kufikia maarifa ya kweli. Kwa nini anataka hivi? Ni kwa kusudi kwamba, wakiwa na maarifa dhahiri ya kweli, waweze kutumia vizuri zaidi iwezekanavyo jaribio jipya la maisha lililohakikishiwa kwa ajili yao kupitia kafara ya ukombozi ya Mkombozi wao. Ni kwa ajili ya kutekeleza mapenzi haya ya Mungu, ambapo Mkombozi ataanzisha Ufalme wake wa Miaka Elfu, ambao kwanza utamfunga Shetani (kuzuia maovu yote ya nje) na kisha kumwondoa mwanadamu upofu wake—kama ilivyoandikwa, "macho ya vipofu yatafunguliwa." (***Isa. 35:5***) Kwa sababu hiyo hiyo, yaani, kwamba jaribio jipya litakuwa na faida zaidi kwa mwanadamu, ni mpangilio wa kimungu kwamba kazi yake ifanyike hatua kwa hatua na ichukue miaka elfu moja.

Haki Haiko Chini ya Wajibu wa Fidia

Dai kwamba Mungu sasa amefungwa, kwa haki yake mwenyewe, kuwarejesha watu wote, ni kosa lingine. Kinyume chake, tunagundua kwamba Mungu hajachukua wajibu wowote: *ameuza* tu kizazi cha wanadamu kwa Bwana Yesu Kristo, ambaye, kama tulivyoona hapo awali, "alituwanja kwa damu yake ya thamani." Baba wa Mbinguni hajachukua majukumu yoyote kwa ajili ya kizazi cha wanadamu; yeye hashughulikiani na kizazi cha wanadamu; hata hajapendekeza kwamba

[E471]
yeye ndiye atakayewahukumu, ili kuona kama watastahili uzima wa milele: kinyume chake, tumewekwa hakika kwamba amemkabidhi Mwana jukumu lote, ambaye *aliinunua* jamii, na hivyo basi ndiye Bwana wa jamii, bwana wake, msimamizi, mmiliki, Mhukumu, Nabii, Kuhani, Mfalme, na ambaye, kwa muafaka na mpango wa Baba, anapanga kuungana na Kanisa lililochaguliwa la enzi hii ya Injili, kwa ajili ya kazi kuu ya kuangaza ulimwengu na urejeshaji wa watiifu.

Ukweli kwamba Baba wa Mbinguni aliweka kizazi chote chini ya Bwana wetu Yesu haimaanishi kuwa hana shauku, bali imepangwa hivyo ili kukidhi mahitaji ya sheria yake. Sheria za kimungu hazibadiliki, na haziruhusu kiwango chochote cha ukosefu wa ukamilifu au dhambi; kwa sababu sheria hizo zimeandaliwa kwa ajili ya viumbe kamili: kwa kuwa Baba wetu wa Mbinguni hakuwahi kuumba chochote kisicho kamili. Kila kitu kilicho cha ukosefu wa ukamilifu na dhambi kimetokana na upotovu uliofuata baada ya kazi yake ya uumbaji. Ikiwa angeidhinisha dhambi kwa wanadamu, na kushughulika na mwanadamu asiye mkamilifu moja kwa moja, ingemaanisha (1) kwamba wote wangepewa hukumu haraka kama wasio wakamilifu na wasiostahili, au (2) kwamba Mungu angepita juu na kushindwa kuwahukumu makosa yetu na kusamehe ukosefu wetu wa ukamilifu, jambo ambalo lingekuwa ni kinyume cha sheria za ufalme wake. Hivyo basi, ni kwa manufaa ya mwanadamu na pia kwa ajili ya kuhifadhi sheria zake zisizokiukwa kwamba Baba amemkabidhi mwanadamu wote mikononi mwa Yesu, Mwokozi wake. Yesu anaweza kuishughulikia jamii kwa *huruma* (si kwa hukumu tu) kwa wale wasio kamili wanaotafuta ukamilifu, hadi atakapowaleta hatua kwa hatua, juu, juu, juu hadi *ukamilifu* mwishoni mwa Milenia—wakati wale watakaokuwa wamemtii Nabii mkuu watakuwa tayari kuhamishwa kutoka mikononi mwake ya Upatanishi na kuwekwa mikononi mwa Baba; wakifikia ukamilifu unaokubalika kwa kiwango cha kimungu kupitia Kristo; huku wengine wote watakatiliwa katika Kifo cha Pili. (***Matendo 3:23***) Ni kwa kuzingatia ukweli kwamba hata makosa ya zamani yakiwa yamefutwa, *kasoro* zetu *za sasa* zingeleta hukumu mpya ya kifo ikiwa tungehukumiwa mbele ya mahakama ya Baba ya haki isiyo na upendeleo

haki, kwamba Mtume, akituhimiza tusichezee fursa tulizopewa katika Kristo, anatangaza, "Ni jambo la kutisha kuanguka mikononi mwa Mungu aliye hai." (***Ebr. 10:31***) Mpangilio wa kimungu kwa wenye dhambi haujui rehema isipokuwa katika na kupitia Kristo na kazi yake ya upatanisho na urejesho, kama Mpatanishi: nje ya mpango huu sheria ya Mungu ni haki kali, isiyo na msamaha wowote, iliyo tayari kuangamiza kama moto kila kitu chenye doa.

Nani asiyeona kwamba kama Mungu angeweza kushughulika na wenye dhambi, na, akisamehe dhambi zao, akakubali juhudi zao bora, ingawa zisizo kamilifu, basi isingekuwa na haja ya Mwokozi wala ya Agano Jipya katika damu yake? Zaidi ya hayo, kila mmoja wa malaika watakatifu angeweza, kwa mfululizo, kama wangependa, kusema—Mungu alisamehe dhambi moja katika familia ya wanadamu; hatakuwa na huruma kidogo kwetu; kwa hivyo, ikiwa tutataka kufanya hivyo, tutakuwa huru kutenda dhambi moja, na tunaweza kutegemea msamaha wa rehema za kimungu, na kwamba Mungu hatatutupa nje ya ushirika wake. Na hivyo, kwa milele yote, kungekuwa na hatari ya dhambi kwa wale ambao hawakuwa wameishirikia tayari. Kila mmoja ambaye angejivunia rehema za kimungu, akipuuza haki ya kimungu na sheria ya kimungu, kwa ajili ya msamaha wa dhambi moja, na kusamehewa, angekuwa hoja nyingine kwa nini kila mmoja wa malaika watakatifu anapaswa kujaribu kutenda dhambi, na kupata msamaha wa kimungu. Kwa kuona haya, haitushangazi kwamba Mungu, kwa maslahi ya viumbe vyake vyote watakatifu, na pia kwa furaha yake mwenyewe, anaamua kwamba hatatambua chochote kilicho chini ya ukamilifu kwa kiumbe chochote, na anafanya *Haki* kuwa msingi wa kiti chake cha enzi. ***Zab. 89:14***

Hakuna Jina Lingine—Ambalo Lazima Tuwokewe Nalo

Kwa mtazamo huu, tunaona kwa uwazi zaidi kuliko hapo awali kwamba rehema zote za kimungu kwa ajili ya wanadamu walioanguka hutolewa katika na kupitia Kristo—kwamba Baba wa Mbinguni hatoaji rehema yoyote kibinafsi, au kwa kujitegemea Mwana, na kwamba "hakuna jina lingine chini ya mbingu lililotolewa

[E473]
katika wanadamu ambalo lazima tuokolewe." (***Matendo 4:12***) Tunaona pia kwamba kazi ya Mwokozi haikamiliki kwa kununua tu kizazi, bali baada ya kuwanunua ni lazima awe Tabibu Mkuu, kuwaponya ugonjwa wa dhambi, na kuwarudishia uzima na ukamilifu wote wa asili yao, na hivyo hatimaye, kupitia michakato ya urejesho wakati wa miaka elfu moja ya utawala wake, kuwaandaa wengi wote watakaomtii ili kuwasilishwa kwa Baba mwishoni mwa Milenia, katika ukamilifu kamili.

Basi, tukimtazama Mwombezi, ambaye mikononi mwake imewekwa "mamlaka yote" ya kuokoa, tunauliza kama yeye anapendekeza kwamba wale aliowafidia wote wataokolewa milele, au kama ameweka mipaka juu ya jambo hilo. Tunagundua kwamba Maandiko yanabainisha waziwazi kwamba kuna mipaka: kwa mfano, wakati wa kuelezea enzi ya Milenia kama wakati ambapo laana ya Adamu itawekwa kando, na haitakuwa tena katika utendaji juu ya wanadamu, na wakati ambapo haitakuwa tena methali, Wazazi wamekula zabibu chungu na meno ya watoto yamechubuka; tamko ni kwamba kila mtu atakayefa kufa wakati huo atakufa kwa ajili ya dhambi yake mwenyewe, na si kwa ajili ya dhambi ya mwingine. (***Yer. 31:29,30***) Tunapata pia tamko kwamba, wakati Bwana atakapokuwa mtawala miongoni mwa mataifa, "mwenye kufanya uovu atakatiliwa." (***Zab. 37:9***) Tunapata kwamba Mtume Petro, baada ya kuelezea kuhusu "nyakati hizi za urejesho," enzi ya Miaka Elfu, anatangaza kwamba wakati huo "itakuwa kwamba yeye asiyemsikia [kumtii] Nabii yule [Kristo aliyetukuzwa—kichwa na mwili] *atakatiliwa* mbali kati ya watu wake"—Kifo cha Pili. (***Matendo 3:19-23***) Akirejelea aina hii ileile, mwingine wa mitume anatangaza: "Aliyeudhi sheria ya Musa alikufa bila huruma....Mnadhani atastahili adhabu gani kali zaidi, yeye aliyemkanyaga Mwana wa Mungu chini ya miguu yake na kuliona damu ya agano, ambayo kwa hiyo alitakaswa [alifanywa apendekeze kwa Mungu, *alihesabiwa haki*], kuwa jambo lisilo takatifu [kwa herufi, la kawaida], na kumdharau Roho wa [ungu]

[E474]
neema?...Ni jambo la kutisha kuanguka mikononi mwa Mungu aliye hai." "Maana tukisema tunatenda dhambi kimakusudi, baada ya kupokea *maarifa ya kweli* [maarifa ya neema ya Mungu katika Kristo, ambayo Mungu anataka wote wafike wakati fulani] hakuna tena dhabihu ya dhambi [kifungu cha dhambi ya Adamu hakitashughulikia dhambi za hiari dhidi ya nuru na maarifa], bali kutegemea kwa hofu hukumu [malipo] na ghadhabu ya moto *itakayowameza* wapinzani." ***Ebr. 10:26-31***

Hapa tunaonyeshwa wazi kwamba wapinzani wa Musa wa mfano (Kristo aliyetukuzwa) wataliwa au kuangamizwa kwa njia kali zaidi kuliko wale waliompinga Musa. Lakini ikiwa wale waliompinga Musa waliadhibiwa kwa kifo, wale wanaompinga Kristo wataadhibiwa vipi kwa njia kali zaidi? Tunajibu, kwamba kifo kilichotolewa na Musa kiligusa tu masalio ya maisha ya Adamu yaliyobaki, lakini hakikuweza kugusa utu halisi au roho ambayo Mungu alikusudia *kuikomboa* na aliikomboa kwa kafara ya Kristo. Hata hivyo, yeye ambaye baada ya kujua ukombozi wake anakataa kumtii Musa wa mfano wa kiroho, atadhibiwa vikali zaidi kwa kuwa hatapoteza tu miaka michache ya maisha yake yaliyohukumiwa, bali atapoteza roho yake, utu wake, uwepo wake milele, na hayo bila tumaini la kupona—kwa kuwa wale kama hao, na wapinzani wote, watamliwa kama magugu, kama miiba na miiba-miiba, wasumbufu wa nchi.

Vilevile, katika Agano Jipya lote, ushuhuda ni thabiti kwamba sheria ya Mungu dhidi ya dhambi itatekelezwa kikamilifu na Mpatanishi, na kwamba upotovu pekee kutoka kwa utawala wake kamili utakuwa ni uvumilivu kwa udhaifu na ujinga wa watu; kwamba kadiri udhaifu na ujinga huu unavyoshindwa katika enzi ya Miaka Elfu, kupitia mchakato wa urejeshaji, mahitaji ya sheria ya Haki yatazidi kuwa magumu zaidi, hadi hatimaye hukumu ambayo Bwana wetu Yesu atatoa mwishoni mwa enzi ya Milenia kuwajaribu wote watakaobaki haitakuwa na ukali mdogo, wala haitakuwa nyepesi kuliko ile ya Baba wa Mbinguni: na chini ya majaribio haya wote wataanguka katika Kifo cha Pili ambao ama hufanya dhambi au kuihurumia kwa namna yoyote au

[E475]
kiwango. Utimilifu ukiwa umefikiwa na waliofaa wa ukoo, kupitia michakato ya urejeshaji, mahitaji ya Haki yatakuwa katika muafaka kamili na maagizo yote ya haki, katika neno, tendo na wazo.

Hivyo tunaweza kuona kwamba mapenzi ya Mungu yatatimizwa duniani kama mbinguni—tukikumbuka (1) kwamba ni mapenzi ya Mungu kwamba wote waokolewe kutoka kwa laana ya Adamu, na waletwe katika maarifa ya kweli; (2) kwamba ni mapenzi ya Mungu kwamba uzima wa milele upewe wote watakaotii; (3) kwamba ni mapenzi ya Mungu kwa usawa kwamba wote wasiotii "*wataangamizwa* kutoka katikati ya watu." Kipengele hiki cha mapenzi ya Mungu kitatimizwa duniani, pia, na hakuna anayeweza kukizuia.

Wengine wamechukulia kwamba kwa kuwa fidia ilitolewa kwa kusudi kwamba wanadamu wote waokolewe kutoka kwa dhambi ya Adamu, basi urejeshaji *wa ghafla* kwa ukamilifu kamili wa asili ya mwanadamu unapaswa kutarajiwa kwa ulimwengu wa wanadamu. Lakini matarajio kama hayo si ya Kimaandiko wala si ya busara. Hakuna chochote katika Maandiko kinachoashiria kwamba kazi ya urejeshaji itakuwa ya ghafla, bali kinyume chake, kwamba itakuwa ya hatua kwa hatua. Mtazamo wa kutafuta urejeshaji wa ghafla hadi ukamilifu kamili wa asili ya mwanadamu ni matokeo ya hoja potofu. Unadhania kwamba jamii haiwezi kupimwa ipasavyo kwa ajili ya uzima wa milele, katika mazingira sawa na yale ya Baba Adamu, isipokuwa kwa kufanywa wakamilifu, kama alivyo yeye, lakini tutaonyesha kwamba hili si sahihi—kwamba wanaweza kupokea jaribio lenye fursa zaidi wakiwa hawajakamilika. Inadhania kwamba udhaifu na kasoro zinazopatikana kwa wanadamu wote tangu kuanguka kwao zingekuwa vizuizi visivyovukika, ambavyo vingezuia waliokombolewa kutii sheria ya kimungu, lakini tutaona kwamba mpango wa Mungu unakidhi kikamilifu mahitaji ya hali hii. Tunajibu, kwamba kinyume chake, ikiwa wanadamu kwa ujumla wange-rudishwa, kwa urejesho wa ghafla, katika ukamilifu wa asili ya mwanadamu kama ulivyofurahiwa na Adamu, ingekuwa inamaanisha:

(1) Kwamba kama *viumbe kamili* wangetakiwa kutii

[E476]

sheria kamilifu ya Mungu *kikamilifu*; na kwamba hakuna kisingizio kinachopaswa kutolewa kwao, kama hakuna kilichotolewa kwa baba Adamu. Ingawa wachache wa kizazi hicho wangeweza kupita jaribio kama hilo kwa mafanikio, kwa sababu ya uzoefu wa sasa na dhambi, na mafunzo yaliyopatikana kutokana nayo, bado tunapaswa kukumbuka kwamba wengi wa kizazi hicho wangekuwa na upungufu sawa wa *maarifa* kuhusu dhambi na adhabu yake kama alivyokuwa baba Adamu, kwa sababu wengi wa kizazi hicho wamekufa wakiwa watoto wachanga, na kati ya waliosalia, idadi kubwa wamekufa wakiwa na ujinga wa kulinganisha kuhusu tofauti kati ya mema na mabaya.

(2) Utaratibu kama huo, angalau kwa kiasi kikubwa, ungefuta funzo kuu ambalo Mungu amekuwa akilifundisha ulimwengu kwa miaka elfu sita, kuhusu uovu wa dhambi, na kutotakiwa kwake; kwani wengi hadi sasa wamekuwa na maarifa kidogo tu kuhusu haki. Mafunzo yao yatakamilika kwa wanadamu tu kupitia masomo kuhusu upande mwingine wa suala hili, hekima na faida ya haki zitakazopandikizwa wakati wa enzi ya Miaka Elfu.

(3) Kabila, likirejeshwa papo hapo, kwa kiasi kikubwa lingekuwa kabila jipya, ambalo uzoefu wake wote ungepotea; kwa sababu hakuna mwanachama wake angeweza kujitambulisha kikamilifu, akiwa kiumbe mkamilifu mwenye sifa na nguvu kamili, na kiumbe ambaye sasa ana sifa na nguvu zisizokamilika: na kwa watoto wachanga, ambao hawajawahi hata kujitambua wenyewe, hakuwezi kuwepo utambulisho hata kidogo. Hivyo, kama hili lingekuwa mpango wa Mungu, angeweza tu kuumba mamilioni ya wanadamu mwanzoni, katika Edeni, na kuwajaribu wote, badala ya kuchukua mpango ambao ungewaweka mamilioni katika nafasi kama hiyo, kupitia urejeshaji, bila faida yoyote ile kutokana na uzoefu wa sasa wa dhambi.

(4) Kama kila mtu angefanywa mkamilifu papo hapo, kusingekuwa na fursa kwa ajili ya utendaji kazi wa Kanisa, pamoja na Bwana wao, kama mbegu ya Abrahamu, ili kuibariki dunia, na kutimiza kwake ofisi ya "Ukuhani wa Kifalme." (***Gal. 3:16,29***) Mpango wa kimungu wa "Ukuhani wa Kifalme" unaashiria udhaifu, ukosefu wa ukamilifu, kwa

[E477]
sehemu ya wale ambao makuhani wanapaswa kuwasaidia na kuwafundisha, na kutoka kwao wanapaswa kupokea dhabihu na sadaka kwa ajili ya dhambi, na kwao wanapaswa kuonyesha rehema na msamaha wa dhambi. Hakungekuwa na nafasi ya ukuhani wa aina hiyo, kama mpango wa Mungu ungekuwa wa urejeshaji wa ghafla katika kuja kwa pili.

(5) Ikiwa urejesho ungekuwa kazi ya papo hapo, kwa nini miaka elfu moja iwekwe kama "nyakati za urejesho," wakati mwaka mmoja ungekuwa muda wa kutosha kwa urejesho wa papo hapo hadi ukamilifu wa mwanadamu na kwa jaribio kama lile ambalo Adamu alipitia?

(6) Kama wanadamu wangeletwa papo hapo katika ukamilifu kamili, ingeashiria kwamba kusingekuwa na nafasi ya rehema kwa ajili yao. Hakuwezi kuwa na ombi la rehema kwa ukiukaji wa makusudi, wa kujitakia, na wa makusudi kabisa. Zaidi ya hayo, kila mtu binafsi angekiuka, angejiingiza binafsi chini ya hukumu ya kifo, kama mwenye dhambi wa kujitakia, na ukombozi kwa hawa usingewezekana: tofauti na kisa cha Adamu, ambapo "kwa kutotii kwa mtu *mmoja*" kizazi kizima kilihusika, na mtu mwingine mkamilifu akawa mwkombozi wa kizazi hicho. Katika hali hii kila mtu binafsi angekuwa mkosaji binafsi, na angehukumiwa kifo *kibinafsi*. Kuwachilia tena kutoka kwa adhabu ya hata kosa moja kungehitaji uhai kwa uhai kwa kila mkosaji binafsi: wahalifu milioni moja wangehitaji vifo milioni moja vya kafara vya watu waliokamilika na watakatifu ili dhambi zao zipate msamaha; lakini Mungu, akiwa ameweka msamaha *kamili* kwa wote katika Kristo, hajaweka utaratibu wowote wa kafara nyingine yoyote kwa ajili ya dhambi. Wala hawa, baada ya kurejeshwa kwa ukamilifu mara moja na Kristo, hawangeweza kudai chochote zaidi chini ya haki ya kafara yake, kwa sababu wangekuwa wamepokea matokeo yote ya neema yaliyokusudiwa na kuhakikishwa na fidia yake. Hawangekuwa na sehemu yoyote zaidi katika kafara ya dhambi, kama wangekuwa wamepata urejesho kamili mara moja.

Lakini sasa, hebu tuchunguze busara ya mpango wa kimungu wa urejeshaji wa hatua kwa hatua, unaoendelea kadiri ya uwiano

[E478]
kuwa kwa mwanadamu kuungana zaidi na Muumba na sheria yake—na manufaa ya mpango huu kwa wanadamu.

(1) Wote wataamshwa kutoka katika kifo cha Adamu, kana kwamba kutoka usingizini, kwa nguvu ya fidia iliyotolewa: hii itakuwa hatua ya kwanza katika baraka za urejesho. Wao basi watakuwa chini ya uangalizi, dhamana, na usimamizi wa Ukuhani wa Kifalme, ambao uzoefu wao na dhambi, na ushindi dhidi ya dhambi, katika enzi hii ya Injili, utawafaa na kuwaandaa vyema ili wawe na subira na wasaidizi kwa wale watakaotawala, kama Mafalme na pia Makuhani. ***Ufu. 5:10***

Utambulisho wa mtu binafsi utahifadhiwa, kwa sababu atazawamishwa katika hali zilezile hasa alizopoteza katika kifo; na hatua mbalimbali za maendeleo yake kutoka kwa dhambi na udhaifu wa wakati huu zitakuwa masomo yenye faida kubwa kwake, kuhusiana na dhambi na kuhusiana na faida za haki. Hivyo, hatua kwa hatua, Mkombozi mkuu atainua ulimwengu wa wanadamu kuelekea ukamilifu, ambao utaendelea kuelekea ukamilifu kadiri *utakavyotaka* kufanya hivyo; na wale ambao hawaendelei, licha ya maarifa yote na fursa walizopewa wakati huo, watakatwa kutoka nchi ya walio hai, katika Kifo cha Pili, bila tumaini lolote la kupona au fursa ya baadaye; kwa sababu walipokuwa na fursa mikononi mwao, na wakafikia maarifa ya kutosha ya mema na mabaya, walidharau neema ya Mungu katika Kristo, kwa kupuuza mafundisho ya Nabii mkuu, na wakakataa kuendelea katika njia kuu ya utakatifu. (***Isaya 65:20; 35:8***) Hata hivyo, kama Nabii anavyoonyesha, wanapokufa wakiwa na umri wa miaka mia moja, wanaweza kuchukuliwa kama watoto tu, kwa sababu wote waliotaka kufanya maendeleo wangeweza kuendelea kuishi angalau hadi mwisho wa Enzi ya Miaka Elfu.

(2) Katika kuchukua hatua hizi za juu kando ya barabara kuu ya utakatifu, wakati wa enzi ya Milenia, ulimwengu, ukiwa bado haujakamilika, utakuwa kwa kiwango hicho bado *umefunikwa na sifa za*

[E479]
toleo-dhabihu huku wakijifunza polepole masomo muhimu, na kukuza matunda mbalimbali ya Roho: na katika kipindi hicho, makosa au dosari, kutokana na kutojiepusha, au kwa kujaribu njia nyingine, bado zingejitokeza kama sehemu ya udhaifu wao wa Kiadamu, na kwa kiwango hicho zingeweza kusamehewa kwa mikono ya Kuhani mkuu.

Kudai kwamba ukamilifu wa kimwili au ukamilifu wa maarifa ni lazima kwa jaribio la maisha au kifo cha milele, ni kukanusha kwamba Kanisa sasa liko katika jaribio kama hilo; ilhali wote lazima wakubali matamko ya Maandiko yanayopingana na hilo. Wala ukamilifu huo hautakuwa muhimu kwa jaribio la ulimwengu. Ulimwengu kwa kweli, kama sisi, utaleta-wa kwanza katika ufahamu wa neema ya Mungu katika Kristo kabla ya kesi yoyote kuanza, na hili Mungu ameahidi watalipata. Kama kifuniko kwa udhaifu wao wa kurithi, watakuwa *na haki ya Kristo, Mpatanishi wa Agano Jipya, huku wakifikia ukamilifu*. Si hadi mwisho wa utawala wa Masihi ndipo watakaotii watakapofikia ukamilifu kamili.

(3) Maandiko yanaiwakilisha Milenia kama Siku ya Hukumu kwa ulimwengu, yakiwa yanasema—"Mungu ameweka siku moja ambayo atahukumu ulimwengu kwa haki, kwa njia ya mtu yule [Kristo, kichwa na mwili] ambaye amemteua." (***Matendo 17:31***) Kama ilikuwa mpango wa Mungu kulazimisha ulimwengu wote au kuokoa milele kila mwanachama wa ukoo wa Adamu, kwa nini kuitwa enzi ijayo Siku ya Hukumu? Hukumu ina maana ya *majaribio*, *upimaji*, na hii inaashiria kukataliwa kwa wasiofaa kama vile inavyoashiria kupokelewa na kubarikiwa kwa wale walioonekana kuwa na sifa. Na hukumu hiyo ni kwa ajili ya uzima au kifo cha milele.

Tazama mfano wa Bwana wetu wa kondoo na mbuzi, unaohusu si enzi ya Injili, bali ulimwengu katika Milenia. Inaanza na "Mwana wa Mtu atakapokuja katika utukufu wake wote"—na aketie kwenye kiti chake cha enzi cha utukufu—wakati ambao, kulingana na ahadi yake, bibi harusi wake, Kanisa "lililochaguliwa" litashiriki kiti chake cha enzi na utukufu—"ndipo *mataifa yote* yatakusanywa mbele zake," naye atawahukumu, akiwatenganisha kondoo upande wa kulia wa neema yake na

[E480]
mbuzi upande wa kushoto wa kutopendwa. Utengano na hukumu hii vitachukua enzi nzima ya Milenia, na mwishoni mwake "kondoo" wote watakaribishwa katika neema ya Baba—uzima wa milele, na "mbuzi" wasiotii, pamoja na Shetani kiongozi wao, na wote watenda mabaya, watahukumiwa na "*maangamizi* ya milele," kukatwa *kabisa* kutoka kwa uzima—kama ishara ya ziwa la moto na kiberiti—Mauti ya Pili.

Maandiko yanawakilisha hukumu ya ule Siku Mkuu wa Hukumu ya Milenia kama mbele ya kiti cheupe kikubwa cha usafi na haki, na yanaonyesha uamuzi wa Hakimu kwamba wale ambao, wakati huo, wameotesha na kukuza roho ya Baba wa Mbinguni, roho ya upendo, hadi ukamilifu, watahesabiwa kuwa watu wa Bwana na watapewa "Ufalme uliowandaliwa kwa ajili yao [Ufalme wa duniani] tangu mwanzo wa ulimwengu."" Wengine, ambao wakati wa fursa hiyo nzuri, watashindwa kukuza kikamilifu roho ya upendo kama tabia yao, kwa mfano wa Bwana, watahesabiwa kuwa wapinzani wa Bwana, na, pamoja na Shetani, wataangamizwa. Linganisha ***Ufunuo 20:9-13***.

Ukombozi—Ubadilishaji

Nafundisho wa mbadala, uliofundishwa waziwazi katika Maandiko, na kushikiliwa kwa nguvu kwa karne nyingi na watu wa Kikristo, leo unapoteza nguvu, kwa sababu kwa hoja zilizo wazi zaidi kuliko zamani inagundulika kwa ujumla kwamba ikiwa mateso ya milele ndiyo malipo ya dhambi, na ikiwa Bwana wetu Yesu alikuwa mbadala wetu katika kulipa adhabu yetu, hii ingemaanisha kwamba, kama mbadala wetu, ni lazima apate mateso ya milele, la sivyo hatuwezi kuachiliwa huru kutoka kwa dhambi. Mawazo haya yana mantiki ya kutosha: ugumu ni kwamba dhana ya msingi ni potofu. Mateso ya milele si malipo ya dhambi—si adhabu dhidi ya mwanadamu. Hata hivyo, katika akili za wengi, bado kuna upendeleo wa jumla dhidi ya wazo la *mbadala*, hata baada ya kuona kwamba malipo ya dhambi ni kifo, na kwamba Bwana wetu Yesu angeweza na alikuwa mbadala wa mwanadamu katika kifo, na aliteseka

[E481]
hasa kile ambacho mwanadamu alipaswa kuteseka, kwa maana kamili kabisa. Wengi wana upendeleo dhidi ya neno hili, *mbadala*, na huuliza, Je, neno "mbadala" linatumiwa katika Maandiko? Ikiwa sivyo, kwa nini litumike?

Tunajibu kwamba neno "ubadilishaji" ni neno la Kiingereza na kwamba hakuna maneno ya Kiingereza yanayotumika katika Maandiko, ambayo yaliandikwa kwa Kigiriki na Kiebrania. Hata hivyo, kama watafsiri wa toleo letu la Kiingereza wangechagua kufanya hivyo, wangeweza, kwa ustaarabu kamili, kutumia neno "ubadilishaji," kwa sababu Kigiriki bila shaka kina wazo la ubadilishaji na mbadala, katika sehemu nyingi. Ukweli kwamba neno hilo halipo ni kwa sababu tu watafsiri hawakulitumia; na kwa kuwa tunatafuta kuimarisha wazo la Maandiko ya asili katika akili zetu, basi ni sahihi neno hili "ubadilishaji" liwekwe mkazo, kwa sababu chochote kinachopingana na wazo lililomo katika neno *mbadala* kinapingana vivyo hivyo na wazo lililomo katika neno *fidia*. Kama tulivyoona tayari, Maandiko Matakatifu yamejaa matamko kwamba tulininuliwa kwa damu ya thamani ya Kristo; kwamba alituachilia huru kwa kutoa roho yake mwenyewe kwa mauti ili kununua zetu. Hii siyo ubadilishaji gani?

Jambo *linaponunuliwa*, kile kinacholipwa kwa ajili ya jambo hilo linakuwa *mbadala* wake. Kwa mfano, kama tunununua mkate kwa kipande cha pesa, tunabadilisha pesa kwa mkate, yaani, tunaweka pesa badala ya mkate. Kama mkulima anapopeleka gunia la ngano kwenye kinu, na akapokea thamani yake sawa kwa unga, ngano imekuwa mbadala wa unga, na unga mbadala wa ngano. Kimoja ni *bei inayolingana*, fidia, mbadala wa kingine. Hivyo basi, kwa maana kamili kabisa ya neno, Bwana wetu, mtu Kristo Yesu, alijitoa mwenyewe kwa ajili ya kifo, kama fidia, mbadala, katika kifo kwa ajili ya Baba Adamu (na uzao uliokuwa umepoteza uzima ndani yake)—fidia kwa wote, mbadala, bei inayolingana. Hakika, matukio ya kesi hii ni sahihi zaidi kuliko karibu kesi nyingine yoyote tunayoweza kufikiria, isipokuwa ingekuwa katika ubadilishanaji wa

[E482]
wafungwa wakati wa vita, ambapo kwa kawaida kuna umakini mkubwa wa kubadilishana askari wa kawaida kwa askari wa kawaida, kanali kwa kanali, jenerali kwa jenerali, bei inayolingana ikihitajika kwa kila upande, mtu kwa mtu. Ununuzi wa mkate kwa pesa si mfano kamili kiasi hicho; kwa sababu mkate na fedha, ingawa ni vya *thamani* sawa, si vya *aina* moja. Katika suala la ukombozi wa mwanadamu, Mungu alihitaji kuwepo kwa uwiano kamili katika asili, katika ukamilifu, katika kila kitu—mbadala kamili, bei inayolingana kikamilifu ilipaswa kulipwa, kabla ya jamii ya wanadamu kuweza kuachiliwa kutoka kwa hukumu ya kimungu.

Matumizi moja ya neno "mbadala," ambalo ni la kawaida miongoni mwa wanadamu, yamesababisha mkanganyiko wa fikra katika suala hili. Wakati wa vita, pale mswada wa kujiunga na jeshi unapohitajika, na mtu anapochaguliwa kwa ajili ya huduma ya kijeshi, wakati mwingine anaruhusiwa kutafuta mbadala, ambaye anachukua nafasi yake, anahudumu badala yake, jeshini—na mtu aliyemtaja mbadala huyo baadaye huwa huru kutokana na wajibu wote wa huduma ya kijeshi. Matumizi haya maalum ya neno "mbadala" kuhusiana na masuala ya kijeshi, yanaendana vya kutosha kwa maana kwamba mtu anayekubaliwa na afisa wa serikali kama mbadala wa yule aliyeachiliwa lazima akidhi viwango vya kimwili vinavyohitajika wakati huo; pili, lazima awe mtu ambaye yeye mwenyewe hajawahi kuitwa jeshini, na ambaye, kwa hivyo, yuko huru kujitolea kama mbadala. Sifa hizi zinaendana na kesi tunayoichunguza. Bwana wetu alijitolea kuwa mbadala wa Baba Adamu: alitimiza vigezo vyote vya serikali ya kimungu, kwa kuwa alikuwa amestahili kwa kila njia kuwa mbadala wa Adamu. Pia alitimiza kigezo kwamba hakuwa tayari chini ya hukumu ya kifo alipochukua nafasi yetu na kujitoa na kukubaliwa. Alikuwa na maisha ya uhuru ya kutoa kwa ajili ya maisha ya Adamu yaliyopotezwa.

Lakini hapa mlingano kati ya ubadilishaji huu miwili unaisha, kwa sababu, katika kisa cha askari, wito au hukumu ilikuwa ni kushiriki katika vita, na ugumu wake, majaribu, n.k., ilhali, katika kisa cha Adamu, wito, hukumu,

ilikuwa ni kifo. Mawafaka kati ya matumizi haya mawili ya neno "mbadala" huisha wakati askari anapokubaliwa na kuanza huduma ya kijeshi—hii ikilingana na kukubaliwa kwa dhabihu ya Bwana wetu Yesu na kuanza kwake kwenda katika kifo. Kwa sababu askari mbadala alikubaliwa jeshini, kwa hivyo jina la mtu aliyechaguliwa kwa droo liliondolewa kwenye orodha ya walioteuliwa, akiwa ameachiliwa; na Kristo alipoingia katika kifo kwa ajili ya Adamu, jina la Adamu liliondolewa kwenye orodha, kadiri hukumu ya kimungu ilivyohusu. Mlinganisho hauendelei zaidi ya hapo.

Bila shaka, tunafanya busara kutoitumia neno hili "ubadilishaji" kwa wale ambao tayari wana upendeleo, kutokana na kutoelewa mada hii, na ambao, kwa sababu ya upendeleo huu, wanaweza kuzuilika kutoipa mada hii uzingatiaji unaofaa, wa kina na usio na upendeleo. Hata hivyo, tunapaswa kuhakikisha hasa katika mioyo yetu kwamba tuko waaminifu kikamilifu kwa wazo la ubadilishaji, ambalo ndilo wazo la fidia. Yeyote, baada ya kuelewa mada hii ipasavyo, asiyeamini kwamba Kristo alikuwa mbadala wetu, haonyeshi imani katika fidia, na kwa hiyo anakosa imani inayohesabia haki mbele za Mungu.

Je, Hakukuwa na Mpango Mwingine wa Uokoaji?

Wengi, wanaoona mada ya fidia kwa njia isiyo kamilifu, huwa na mwelekeo wa kupinga suala hili, na kusema kwamba hawaoni kwa nini Mungu hangeweza kuokoa ulimwengu kwa njia nyingine tofauti na kifo cha Mwanawe, kama mbadala wa mwanadamu au bei ya fidia. Tunawajibu, kwamba wanaangalia suala hili kwa mtazamo usio sahihi. Swali wanalopaswa kujiuliza si kama Mungu angeweza kuchukua njia nyingine, bali, je, alichukua njia nyingine, au alichukua mpango wa fidia?

Bila shaka hekima ya kimungu ingeweza kuchukua mpango mwingine wa wokovu kwa wanadamu, lakini tunaweza kwa uhakika sawa kusema kwamba hakungeweza kuwa na mpango mwingine

[E484]
iliyobuniwa ambayo ingekuwa bora zaidi, na kadiri hukumu na maarifa yetu yanavyofikia, mpango mwingine wowote haungeweza kubuniwa, hata na Mwenyezi Mungu, ambao ungekuwa mzuri kama mpango aliouchagua, huku mazingira yote yanayounganisha, masharti na matokeo yaliyotarajiwa yakizingatiwa. Ukweli kwamba Mungu alitumia mpango tofauti katika kushughulikia malaika walioanguka unathibitisha, tunaweza kusema, kwamba angeweza kutumia mpango tofauti katika kushughulikia mwanadamu aliyeanguka. Angeweza kumfanyia mwanadamu kama alivyowafanyia malaika, lakini,* kama tulivyoona, hii isingekuwa na manufaa zaidi, labda isiyopendeza zaidi, kwa hukumu ya wengi.

Hata kama tungedhani kwamba idadi sawa ya familia ya wanadamu ingebarikiwa na hatimaye kurejeshwa kwa njia kama hiyo ya Mungu, tungeona hasara nyingine katika mbinu hii, yaani, (1) ni aibu ya kimaadili ya jamii yetu ingekuwa ya kutisha zaidi kiasi gani, kama ingeachwa ikiwa na nguvu zake kamili za kiakili na kimwili, na kuruhusiwa tu kuporomoka kimaadili! Ni dhambi kiasi gani ingeweza kujifunzwa kikamilifu katika kipindi kifupi cha miaka kumi, ishirini, hamsini au mia moja, na ni kina gani cha uovu kingeweza kuchunguzwa na kutumiwa kama mwanadamu angeendelea kuishi na nguvu zisizodhoofishwa kwa miaka elfu sita, akiwa ametengwa na Mungu, lakini bila kuhukumiwa kifo!

(2) Mpango kama huo wa wokovu, hata kama hatimaye ungefikia idadi kubwa kama ile ya mpango ambao Mungu ameuchagua, usingetufunulia kwa kiwango sawa sifa za tabia ya kimungu. (a) Tunaona Haki ya Mungu katika kutoa adhabu ya kifo, hata kwa wale "wasiofanya dhambi kama uasi wa Adamu," bali waliozaliwa tu katika dhambi, wakiumbwa katika uovu, wakiwa watenda dhambi kwa urithi. (***Warumi 5:14,12***; ***Zaburi 51:5***) Ndivyo alivyotufunulia *haki* ambayo kwa vyovyote vile haitawaruhusu wenye hatia, na haitakubali chochote kilicho chini ya ukamilifu kamili. (b) Ndivyo alivyotufunulia *upendo*, mbali

---

*Tazama *Maandiko Yasema Nini Kuhusu Uroho*?—Senti 10.

[E485]
kubwa kuliko tulivyoweza kufikiria—ambayo ilitufuata, na ambayo ilitushika "tukipokuwa bado wenye dhambi," kwa gharama ya bei kuu ya fidia kwa ajili ya uponyaji wetu. (c) Kupitishwa kwa mpango huu wa kumhukumu mwanadamu kifo, kumkomboa kutoka kwa kifo, na baadaye, kwa wakati unaofaa, kumrudisha kutoka kwa kifo kwa ufufuo, kunatoa fursa ya kuonyesha *nguvu* za kimungu zilizo juu sana kuliko chochote kinachohusiana na kazi ya uumbaji, ingawa yote yalikuwa makuu na ya ajabu; kwani bila shaka inahitaji nguvu kubwa zaidi kutimiza ahadi ya kimungu ya ufufuo wa mamilioni ya viumbe waliowahi kuishi na kufa—kuwafufua, wakiwa sawa kabisa na walivyokuwa hapo awali, hata katika ufahamu wao wenyewe—kuliko ilivyohitajika kwa uumbaji wa mwanadamu mmoja. (d) Mpango huu wa kimungu, utakapokamilika kikamilifu, utadhihirisha *hekima* ya kimungu kwa namna ambayo mpango mwingine wowote usingeweza kuidhihirisha, kadiri tunavyoweza kuzingatia mipango mingine. Itadhihirisha jinsi Mungu alivyojua mwisho tangu mwanzo, na jinsi alivyokuwa akitenda mambo yote kulingana na ushauri wa mapenzi yake mwenyewe, hata wakati wanadamu na malaika hawakuyaona kusudi na nia ya matendo yake, na hata wakati malaika walioanguka na Shetani walidhani kuwa walikuwa wakikwamisha mapenzi ya kimungu. Itadhihirishwa bila shaka kwamba Mungu ana uwezo wa kufanya mambo yote yashirikiane kwa ajili ya wema, kwa ajili ya utimilifu wa kusudi la kimungu. Mwishowe itadhihirishwa kwamba Neno linalotoka kinywani mwake halirudi kwake likiwa halina tija, bali linatimiza yale anayoyapenda, na linafanikiwa katika jambo alilolituma. ***Isaya 55:11***

Zaidi ya hayo, katika kuiga mwanadamu mpango uliotumika kwa malaika waliokosa, au kwa kweli katika mpango mwingine wowote tunaoweza kuufikiria, isingewezekana kuwa na fursa kuu kiasi hicho kwa ajili ya kanisa teule kuwa mwili wa Kristo; kwani isingekuwepo fursa ileile kuu ya kujaribu uaminifu na utiifu wa Neno kwa Baba wa Mbinguni, na hivyo basi kwa ajili ya kuuuzwa kwake kuwa mshiriki katika utukufu wa kimungu

[E486]
asili—wala fursa kwa kundi dogo la waliokombolewa kutembea katika nyayo zake. Na mwishowe, tunaona kwamba masomo haya si kwa ajili ya wanadamu pekee, bali pia kwa viumbe wote wenye akili wa Mungu, katika kila ngazi ya uwepo; na si kwa ajili ya karne chache tu, bali kwa ajili ya milele yote.

"Ee, ukuu wa utajiri wa hekima na maarifa ya Mungu! Ni ajabu isivyo na uchunguzi mawazo yake, na njia zake hazipatikani! Maana nani amewahi kumjua nia ya Bwana, au nani amewahi kuwa mshauri wake?...Kwa maana kwa yeye, na kwa njia yake, na kwa ajili yake vipo vitu vyote; utukufu uwe kwake milele. Amina." ***Warumi 11:33-36***

MASOMO XVI
UTUMISHI WA UPATANISHO AU UPATANISHWAJI

Huduma Hii Iliyojitolea kwa Ukuhani wa Kifalme—Iliyotiwa Mafuta Kuhubiri Kuhusu Upatanisho—Kwa Nini Habari Njema Haithaminiwi—Matokeo ya Huduma Hii—Mateso na Utukufu—Jinsi Inavyojaribu Uaminifu—Ni Wale Watu Waaminifu Pekee Wanaoweza Kushiriki Mustakabali wa Kazi ya Upatanisho.

"Hakuna mtu anayejichukulia heshima hii, ila yeye aitwaye na Mungu, kama vile Aroni. Ndivyo pia Kristo hakujitukuza mwenyewe kuwa kuhani mkuu." ***Ebr. 5:4,5***

UTUMISHI wa upatanisho au upatanisho wenyewe unashirikiana na "Ukuhani wa Kifalme" wote, ambao Bwana wetu Yesu ndiye Kuhani Mkuu wake. Makuhani wote hushiriki katika "sadaka bora" ambazo zimeendelea katika enzi hii yote ya Injili, na ambazo zitakamilika mwishoni mwake (***Warumi 12:1***): na wote wanaoshiriki hivyo mateso ya Kristo, vivyo hivyo watashiriki utukufu wake ujao kama washiriki naye katika huduma kuu na ya utukufu ya upatanisho ya Ufalme wa Miaka Elfu.

Kuhusu makuhani hawa wadogo, wao "kwa asili walikuwa watoto wa ghadhabu, kama wengine," na ilihitajika kwanza wapatane na Mungu kabla ya kuitwa na Mungu katika upadre huu—"kwa maana hakuna mtu anayejichukulia heshima hii, bali yeye anayeitwa na Mungu." Ni baada tu ya kupokea upatanisho, kwa mikono ya Mwokozi wetu, Kuhani Mkuu, ndipo tunapata heshima ya kuhesabiwa kama watoaji dhabihu-wenza, wapatanishi-wenza, wapatanishi-wenza, na wapatanishi-wenza.

Yeyote aliyepokea "roho ya kuasiliwa" inayomfanya kuwa mwana wa Mungu na kuhani, husukumwa mara moja

[E488]
kwa roho hiyo kuanza huduma ya upatanisho au kuwaletea watu upatanisho na Mungu, kila mmoja kulingana na uwezo na fursa zake. Kila mmoja anatambua, kama vile Kuhani Mkuu alivyofanya, mwongozo wa Roho huyo Mtakatifu, akisema, "Roho ya Bwana Mungu iko juu yangu, kwa kuwa alinipaka mafuta niwahubirie wanyenyekevu habari njema [siyo kwa wenye kiburi, majivuno, wenye mioyo migumu na wahalifu], kuponya waliovunjika mioyo, na kutangaza mwaka wa neema wa Bwana"—kipindi ambacho Mungu anafurahi kupokea kundi dogo kama dhabihu zilizo hai, kwa njia ya haki ya Mwokozi.

Mtume Paulo, kama mmoja wa makuhani wakuu waliomfuata, alihisi nguvu ya Roho huyu ikimsukuma kujihusisha na kazi ya kuwaambia wote aliowakutana nao waliokuwa na "masikio ya kusikia," kuhusu "kombo la wote," lililotimizwa kupitia sadaka ya Mkombozi wetu mpendwa; na kuwaagiza wote wajipatanishe, wasamehewe, na Mungu, na waanze mara moja kutembea katika njia za haki.

Kumbuka kauli ya Mtume kuhusu mambo haya katika ***2 Wakorintho. 5:17-20***.

"Mtu yeyote akiwa katika Kristo, ni kiumbe kipya: ya zamani yamepita [dhambi za zamani, tamaa, matumaini, n.k.]; tazama, yote yamekuwa mapya. Na mambo haya yote [mapya] yatoka kwa Mungu, aliyetupatanisha na yeye mwenyewe kwa njia ya Yesu Kristo, na aliyetupa huduma [utumishi] ya upatanisho [*katallage*—neno lile lile lililotafsiriwa "kufanyia upatanisho" katika ***Rum. 5:11***]; yaani, kwamba Mungu alikuwa katika Kristo akilisawazisha [kuunganisha] ulimwengu na nafsi yake, asihesabu makosa yao kwao [kwa sababu adhabu yao ilibebwa na Kristo]. Na [Mungu] ametwika sisi [uharifu wa kifalme] neno [ujumbe, habari njema] la upatanisho [kuunganishwa]."

Basi sasa [kwa sababu Mungu ametuitwa na kutupa utume huu au huduma kwa jina lake, na ujumbe huu wa neema, ili tuutangaze], sisi ni mabalozi wa Kristo [kichwa chetu rasmi au Kuhani Mkuu, na mwakilishi wa Baba] kana kwamba Mungu anawaalika kupitia kwetu, sisi kwa niaba ya Kristo tunaomba nanyi—pataneni [murudishwe katika umoja] na Mungu.

[E489]

Ujumbe huu wa furaha, ambao, ukithaminiwa ipasavyo, unapaswa kuleta majibu ya haraka kila mahali na kutoka kila tabaka, kwa ujumla unakataliwa; na Nabii akizungumza kwa niaba ya Ukuhani wa Kifalme anapaza sauti, "Nani ameiamini habari yetu, na mkono wa Yehova [Kristo, nguvu ya Mungu kwa ajili ya wokovu] umefunuliwa nani?" (***Isaya 53:1***; ***Yohana 12:38***) Sasa ina ufanisi tu kwa wale wachache kwa kulinganisha—yaani wale wote ambao Bwana Mungu wetu anawaita kuwa wa Ukuhani wa Kifalme; kwa maana hakuna mtu anayejichukulia heshima hii, bali yeye anayeitwa na Mungu.

Sababu ya kukataliwa kwa jumla kwa ujumbe huu ni dhahiri: upatanisho, kufanywa kuwa moja na Mungu, kunamaanisha kupinga dhambi: amani na Mungu inamaanisha vita dhidi ya udhaifu wote uliojikita na tamaa zote potovu za asili yetu ya kibinadamu iliyodondoshwa: inamaanisha *mabadiliko* kamili au *uongofu* kutoka kwa utumishi wa dhambi kwenda kwa utumishi wa haki. Wengi wanaodharau dhambi (angalau katika maumbo yake makubwa na machafu zaidi) na wanaotamani sana upatanisho na Mungu na kuwa na sehemu katika baraka anazotoa kwa "wana wa Mungu" pekee, huanza kutafuta haki kwa kujirekebisha wenyewe, lakini huishia kugundua kuwa udhaifu wao ni mkubwa mno kuushinda, na kwamba zaidi ya hayo, ulimwengu wote umejiweka upande wa dhambi. Watu pekee wanaoweza kuachiliwa kutoka kwa utumwa huu, ambao sote walizaliwa ndani yake, ni wale ambao, wakitafuta ukombozi, huzingatia ushuhuda wa Bwana: "Hakuna mtu anayemjia Baba ila kupitia kwangu"—Mpatanishi mmoja—"Njia, Ukweli na Uzima." Zaidi ya hayo, Mtume anatufahamisha kwamba Adui mkuu, "mungu wa dunia hii, amepofusha akili" za wengi kwa uongo, kiasi kwamba hawawezi kuthamini faida iliyomo katika ofa ya *upatanisho* kupitia Mkombozi.

Chini ya mazingira haya, kutokana na kuenea kwa dhambi, je, ni ajabu kwamba kuwa mabalozi wa kweli na waaminifu kwa ajili ya Mungu, na kwa jina na nafasi ya Kristo (kama viungo vya mwili wake), kunamaanisha kwamba makuhani wakuu lazima wafuate nyayo za Kuhani Mkuu—lazima wahangaike pamoja naye kwa ajili ya *haki*? Kuhani Mkuu mkuu aliyetangaza "Neno la

[E490]
upatanisho" kwa uwazi zaidi, alidharauliwa na kukataliwa na kusulubishwa na wale waliokiri kumpenda na kumfuata mtu mwema. Mitume nao walitendewa mabaya vivyo hivyo kwa sababu ya uaminifu wao—kutokubali kwao kuupotosha ujumbe, "neno la upatanisho."

"Mtachukiwa na watu wote kwa ajili yangu," "watatamka kila aina ya uovu juu yenu kwa uongo kwa ajili yangu." Msishangae ikiwa ulimwengu unawachukia: mnafahamu kwamba ulinichukia mimi kabla ya kuwachukia ninyi. Maneno haya ya mwalimu mkuu yalipaswa kuwa ya kweli "hata mpaka mwisho wa enzi hii": na ni ya kweli leo kama ilivyokuwa siku zote. Yeyote *atakayetekeleza* utume wake kwa uaminifu, na asiepuke kutangaza ushauri wote wa Mungu, atajua hivi karibuni kitu kuhusu mateso ya Kristo na ataweza kusema kwa kweli—"Mashutuma ya wale waliokutukana nawe yameniangukia." ***Mathayo 5:10-12; 10:22***; ***Zaburi 69:9***; ***Warumi 15:3***

Na hapa tena tunaiona hekima ya ajabu ya mpango wa kimungu; kwani ni wakati akitekeleza huduma yake ya ukuhani ya "neno la upatanisho" anayosukumwa na roho ya upako, ndipo kila kuhani anapogundua umuhimu wa kujitoa dhabihu, dhabihu iliyo hai, takatifu na iliyokubalika kwa Mungu, na ibada yake yenye busara. ***Rum. 12:1***

Hivyo basi, kipimo cha kujitolea na mateso kwa ajili ya Kristo, anayoyavumilia kila mmoja aliyewekwa wakfu, kinakuwa *kipimo* (kutoka kwa mtazamo wa Mungu—kwa maana mwanadamu hawezi daima kukitambua) cha uaminifu wa kila mmoja kama mitume. Kila kuhani anayeshindwa kuteseka kwa ajili ya Kristo, kwa ajili ya Ukweli, basi lazima amekuwa mtume na mhudumu asiye mwaminifu wa Agano Jipya. Na ni kwa wale tu ambao sasa ni waminifu kama askari wema wa msalaba ndipo watakapopewa haki isiyo na kifani ya kushiriki na Kuhani Mkuu mkuu katika kazi tukufu ya upatanisho chini ya hali nzuri za enzi ya Miaka Elfu. Tukiteseka naye, tutatawala pia naye. Tukimkana, yeye naye atatukanana nasi. ***Rum. 8:17***; ***2 Tim. 2:12,13***; ***Tito 1:16***

Jihadhari, asije mtu akitwaba kichwa chako. ***Ufunuo 3:11***

"Uwe mwaminifu hata kufa, nami nitakupa taji ya uzima." ***Ufunuo 2:10***